

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

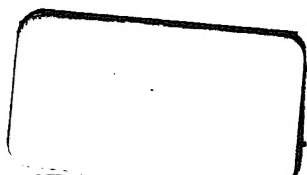
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

600089515Y

95
ΣΥΛΛΟΓΗ
ΔΗΜΩΔΩΝ ΑΣΜΑΤΩΝ

ΤΗΣ

ΗΠΕΙΡΟΥ

ΥΠΟ

Π. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΥΠΟ ΤΩΝ ΥΙΩΝ ΑΥΤΟΥ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΠΕΡΡΗ

Ἐπὶ τῆς Πλατείας τοῦ Πανεπιστημίου.

1880

ΣΥΛΛΟΓΗ
ΔΗΜΩΔΩΝ ΑΣΜΑΤΩΝ

ΤΗΣ
ΗΠΕΙΡΟΥ

ΥΠΟ

Π. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΥΠΟ ΤΩΝ ΥΙΩΝ ΑΥΤΟΥ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΠΕΡΡΗ
Ἐπὶ τῆς Πλατείας τοῦ Πανεπιστημίου.
1880

290 i . 152 .

[illegible]

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΕΚΔΟΤΩΝ.

Είκοσαετία παρήλθεν ἤδη ἀφ' οὗτου ὁ ἡμέτερος πατήρ Παναγιώτης Ἀραβαντινὸς μεταξὺ τῶν ἄλλων αὐτοῦ περὶ Ἡπείρου μελετῶν ἐφιλοπύνησε καὶ τὴν ἀνὰ χεῖρας « Συλλογὴν δημοδῶν Ἡπειρωτικῶν ᾠσμάτων ». Δὲν εἶχεν ἔτι ἀναγνωρισθῇ παρ' ὅλων κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ μεγάλη ὠφελιμότης τῆς δικσώσεως τοῦ παλυτίμου τούτου ἐθνικοῦ θησαυροῦ, ἐλαχίστη δ' ἀπεδίδετο παρ' ἡμῖν σπουδαιότης εἰς τὴν δημοσίευσιν τοιούτων ἔργων· διὸ καὶ ἡ συλλογὴ αὕτη ἐπὶ πολὺ ἔμμενεν ἀνέκδοτος καὶ οἶοναί διστάζουσα νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιον ἀναγνωστῶν, ὧν οἱ πολλοὶ οὐδόλως θ' ἀνεγνώριζον τὴν ἀξίαν αὐτῆς.

Βραδύτερον, ὁπότε ἤρξατο καταβλλομένη ἀξιέπαινος σπουδὴ περὶ τὴν δικτήρησιν τῶν ζώντων τούτων τοῦ ἔθνους μνημείων, ἡ δὲ μεγαλοδωρία τοῦ προθύμου προστάτου πάντῃς ἐθνικοῦ ἔργου Κ. Χρηστάκη Ζωγράφου γενναίῃν ὤθησιν πρὸς συλλογὴν τῆς ἐν τῇ ζωῇ λαλιᾷ φερομένης ὕλης ἔδωκε διὰ τοῦ Ζωγραφεῖου διαγωνίσματος, ὑπεβάλομεν εἰς αὐτὸ, ὀλίγῳ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συγγραφέως, τὴν ἀνὰ χεῖρας συλλογὴν μετὰ τῶν λοιπῶν αὐτοῦ ἔργων, ἐξ ὧν ἀπετελεῖτο τὸ ἀπ' ἀρχῆς διαγραφὴν σχεδίσμα τῆς « Περιγραφῆς τῆς Ἡπείρου ».

Καὶ ἐβράβευσε μὲν ὁ ἀγωνοδίκης Ἑλληνικὸς ἐν Κων/πόλει Φιλολογικὸς Σύλλογος τὸ ὅλον ἔργον (βλ. ἔκθεσιν τοῦ Ζωγραφ. διαγωνίσματος τῆς 7 Μαΐου 1872), ἀνεγνώρισθη δὲ, ὅτι ἡ « Συλλογὴ τῶν δημοδῶν ᾠσμάτων τῆς Ἡπείρου » διὰ τὸ πλῆθος τῶν περιεχομένων ἀνεκδότων ᾠσμάτων καὶ τὰς ἐν αὐτῇ παρουσιαζομένας προσθήκας καὶ οὐσιώδεις παραλλαγὰς πολλῶν τῶν ἤδη δημοσιευθέντων, ἦτο χρησιμοτάτη διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν δύο ἢ τριῶν μέχρι τοῦδε σπουδαιότερων ἐκδεδομένων συλλογῶν καὶ τὴν ἀποτελέσιν μιᾶς πλήρους καὶ τελείας ἐθνικῆς συλλογῆς δημοτ. ᾠσμάτων. Ὅπόσον δὲ ἀναγκαία ἀποβαίνει ἡ τοιαύτη

συγκομιδῇ τῶν σεβαστῶν λειψάνων τῶν πατρίων ἡμῶν ἡθῶν, τῆς γλώσσης καὶ τῆς ἱστορίας δὲν ἔχει τις χρεῖαν μακρῶν εἰσηγήσεων ὅπως τὸ ἀναγνωρίσῃ.

Ὁμολογεῖται ἤδη, ὅτι ἡ ποίησις ὑπὸ τὴν δημῶδη αὐτῆς μορφήν δὲν εἶναι παρὰ τῷ ἑλληνικῷ λαῷ νέον τι φαίνόμενον λαβὼν τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἐν ὀρισμένῃ τοῦ βίου αὐτοῦ ἐποχῇ, ἢ ἐξ ἰδιαιτέρων τινῶν περιστάσεων, ἀλλ' ὕφίστατο παρ' αὐτῷ διαρκῶς ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων καὶ καθ' ὅλην τὴν μακρὰν σειρὰν τῶν διελθόντων αἰώνων. Ἐὰν ἀληθεύῃ ἡ σήμερον ἐπικρατοῦσα γνώμη, ὅτι ἡ λεγομένη νῦν δημοτικὴ γλῶσσα δὲν εἶναι νέος τύπος τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς, ἣν ἀπαντῶμεν εἰς τὰ συγγράμματα τῆς κλασικῆς ἐποχῆς, χρονολογούμενος ἰδίως ἀπὸ τῆς ἀλώσεως ἢ ὀλίγῳ πρὸ ταύτης, ὡς ἐπὶ πολὺ ἐπιστεύετο, ἀλλ' αὐτὴ ἐκείνη ἡ γλῶσσα, ἥτις ἦτο πάντοτε ἐν χρήσει παρὰ τῷ ἑλληνικῷ λαῷ ὑποστᾶσα, ἐννοεῖται, ἀναποδράστους τινὰς ἐκ τοῦ χρόνου καὶ τῶν περιστάσεων ἀλλοιώσεις, ἰσχυρότατα εἰς τὴν θεωρίαν ταύτην δύνανται νὰ προμηθεύσωσιν ἐπιχειρήματα αἱ γενόμεναι ἐσχάτως ἔρυναι καὶ μελέται περὶ τῆς δημοτικῆς ποιήσεως, δι' ὧν ἀνευρέθησαν ἔκρη αὐτῆς ἐν ἡ διατελεῖ σήμερον μορφῇ, εἰς ἐποχὰς πολὺ ἡμῶν ἀφισταμένας. Ἡ παρὰ τῷ λαῷ καθιερωμένη λέξις τραγοῦδι ἦτο ἤδη ἐν χρήσει ὑπὸ τὴν σημερινὴν αὐτῆς σημασίαν ἀπὸ τοῦ 8ου αἰῶνος. Κατὰ τὴν 9ην καὶ 10ην ἑκατονταετηρίδα ἀπαντῶμεν ἀποσπασματα δημοτικῶν ποιημάτων ἀπαρτλούμενα πρὸς τὰ σημερινὰ κατὰ τε τὴν γλῶσσαν, τὸ πνεῦμα καὶ τὸ μέτρον. Ἄννα ἡ Κομνηνὴ ἀναφέρει ἀπὸ τοῦ 1080 ἄσματα τοῦ λαοῦ ἔθια πρὸς πανηγυρισμὸν διχοφύρων πολιτικῶν συμβάντων. Γνωστὸν δέ, ὅτι εἰδους τινὸς τραγουδίων χλευαστικῶν ἢ διςτίχων ἐποιεῖτο χρῆσιν ὁ λαὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν τοῖς ἱπποδρομίαις, ὅπως ἐκδηλώσῃ τὴν κατὰ τῶν Αὐτοκρατόρων ἢ στρατηγῶν ἀποδοκιμασίαν αὐτοῦ. Ἐχομεν δὲ σήμερον οὐκ ὀλίγα χειρόγραφα, ἀπὸ τοῦ 11ου αἰῶνος καὶ ἐφεξῆς χρονολογούμενα, ἀναγράφοντα δημῶδη τινὰ ἐρωτικὰ ἄσματα ἢ ὁλοκλήρους δημοτικὰς ἐποποιίας.

Δυστυχῶς ὅμως τὸ ἐπικρατοῦν πυκνὸν σκότος περὶ τῆς ἱστορίας τῶν χρόνων ἐκείνων, καὶ τῶν τότε λογίων ἢ περιφρόνησις πρὸς τὰ δημοτικὰ ἄσματα, τὰ ἐκθετα ταῦτα γεννήματα τῆς φαντασίας τοῦ λαοῦ, ἐστέρησαν ἡμᾶς πολλῶν τοιούτων, ἅτινα δικσωζόμενα οὐ μόνον τὸ γλωσσολογικὸν τοῦτο ζήτημα ὀριστικῶς ἴσως θὰ ἔλυον, ἀλλὰ καὶ ἀκριβεῆ εἰκόνα τοῦ βίου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ θὰ πρεῖχον ἡμῖν, καὶ τὸν τῶν ἀρχαίων συνάμα θὰ διηυκρίνιζον, πρὸς δὲ τούτοις καὶ φῶς μέγα ἐπὶ τῆς

ἡμετέρας ἱστορίας θὰ ἐπέχυνον, διότι σχεδὸν πάντοτε, ὡς παρατηροῦμεν ἐκ τῶν σήμερον σωζομένων δημοτ. ἀσμάτων, διακλανάει ὑπ' αὐτὰ ἱστορικόν τι γεγονός μυσίας ἀξίον.

Τῶν ἐθνικῶν τούτων κειμηλίων τὴν ἀξίαν, καὶ ἐπομένως τὴν χρησιμότητα τῆς διατηρήσεως αὐτῶν, δὲν ἠδύναντο βεβαίως νὰ κατανοήσωσιν οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι κατὰ τοὺς χρόνους τῆς παχυλῆς ἀμαθείας, οὓς διῆλθε τὸ ἡμέτερον ἔθνος. Ἀλλ' Εὐρωπαῖοί τινες λόγιοι, εὐθὺς ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων καθ' οὓς ἤρξαντο ἐπισκεπτόμενοι τὴν Ἑλλάδα, κατεῖδον τὸ ποιητικὸν κάλλος καὶ τὴν ἱστορικὴν αὐτῶν σημασίαν. Ἀπὸ τοῦ 1676 ὁ Guilletiere ὑπέσχετο νὰ ἐκδώσῃ δημοτικὰ τινα ἄσματα, ἅτινα συνέλεξεν ἐν Λακεδαιμόνι. Γερμανοὶ δέ τινες περιηγηταὶ ἡσχολήθησαν εἰς τοιαύτας συλλογὰς Ἑλλ. δημοτικῶν ἀσμάτων ἀπὸ τοῦ 1700. Ἔρχεται ἔπειτα σειρὰ ὀλόκληρος ἐξόχων ἀνδρῶν, ποιητῶν, ἱστορικῶν καὶ ἄλλων συγγραφέων, παντοιοτρόπως διακηρύξαντων τὸ ὕψος τῆς δημῶδους Ἑλλ. ποιήσεως καὶ τὴν λοιπὴν τῶν ἀσμάτων αὐτῆς ἀξίαν. Ὁ Goethe ὑπῆρξεν ἐνθερμὸς αὐτῶν θαυμασστής καὶ πολλάκις ἐξεδήλωσε τὸν πρὸς αὐτὰ θαυμασμόν του, μετέφρασε δὲ, ὡς γνωστὸν, εἰς τὴν γερμανικὴν τινὰ ἐξ αὐτῶν, ἅτινα *Ἡπειρωτικὰ ἄσματα ἀποκαλεῖ*. Ὁ Montaigne ἀνωμολόγει, ὅτι «ὡς ἀπλότης καὶ χάρις τῆς δημοτ. ποιήσεως καθιστῶσιν αὐτὴν ἐράμιλλον πρὸς τὰς καλλονὰς τῆς τελειοτέρως τεχνικῆς ποιήσεως». Ὁ ἀρμοδιώτατος πάσης ποιήσεως κριτῆς Chateaubriand ἀνεκέρυττε τὴν δημῶδην Ἑλλ. ποιήσιν ἀπαράμιλλον διὰ τὴν ἀληθῆ ἐκφρασίαν τῶν αἰσθημάτων τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας. Ὁ δὲ Mendelson δὲν ἐδίστασε ν' ἀποφνθῇ, ὅτι αὐδεμὶς τεχνικὴ ἐποίησις ἔχει τοσοῦτον ἐνχυρὸν τὴν ἐσωτερικὴν δύναμιν καὶ τὸ αἶσθημα, ὅσον ἡ δημοτικὴ.

Τὴν τοιαύτην ὁμῶς πάνδημον ἀναγνώρισιν τῶν ἀρετῶν τῆς δημῶδους ποιήσεως ὀφείλομεν οὐκ ὀλίγον καὶ εἰς τὸ κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον ἐπικρατήσαν ἐν Εὐρώπῃ πνεῦμα ἀποδοκιμασίας τῆς ἐκτραχηλισθείσης ρωμαντικῆς ποιήσεως· διότι εἰς τοὺς κηρύξαντας τὸν πόλεμον κατὰ τῆς τοιαύτης ἐπιδράσεως τοῦ ρωμαντισμοῦ ἐν τῇ ποιήσει εὐγλωττότατον παρεῖχεν ἐπιχείρημα ἡ ἀντιπαράστασις τῆς ἀγνῆς καὶ ἀπερίττου δημοτικῆς ποιήσεως πρὸς τὴν τεχνικὴν, ἥς ὁ Πήγασσος, ἐνεκα τοῦ ἐπικρατήσαντος ρωμαντισμοῦ, ἐκάλπαζε πάντῃ ἀχαλίνωτος ὑπὸ τῆς λογικῆς καὶ τῆς πραγματικότητος.

Ὅπωςδὴποτε τὸ ὑπὲρ τῆς δημοτικῆς ποιήσεως γεννηθὲν ἐνδιαφέρον μεγάλων ὠφελειῶν ἐγένετο πρόξενον. τῷ ἡμετέρῳ ἔθνει. Τὰ παρ' ἡμῶν

Οὐδ' ἐμβαλλει ἡ δημώδης ἡμῶν ποίησις τὸν εἰς τοιαύτην ἐνασχόλησιν ἐπιδιδόμεναν εἰς στενοχωρίαν ἐνεκα ἐλλείψεως ὕλης· διότι εἶναι αὕτη ἀφθονος ἀπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος. Ἐδημοσιεύθη ἄχρι τοῦδε ἀρκετὰ μέγας ἀριθμὸς δημοτικῶν ᾠσμάτων, καὶ ὅμως πολὺ πλείονα ὑπάρχουσιν ἔτι ἀνέκδοτα καὶ ἄγνωστα εἰς τοὺς ἀναζητοῦντας αὐτά. Διότι αὐτὸ τὸ κλίμα καὶ ὁ ποιητικὸς ὀρίζων τῆς Ἑλληνικῆς γῆς ἐνέπνευσαν ἀνέκαθεν εἰς τὸν λαὸν αὐτῆς ζωηρὰν τάσιν πρὸς τὸ ἐκφράζειν διὰ τῆς ποιήσεως πάσας αὐτοῦ τὰς ἰσχυράς ἐντυπώσεις, ἡ δὲ πατρὶς τῶν ραψωδῶν τῶν Ὀμηρικῶν χρόνων φυσικώτατον ἦτο νὰ διακωλύσῃ τὴν τοιαύτην ἀνεξάντλητον αὐτῆς ποιητικὴν δύναμιν.

Ἡ κατ' ἐξοχὴν ὅμως γόνιμος ἐν τῇ δημοτικῇ ποιήσει Ἑλληνικὴ χώρα, κατὰ τοὺς νεωτέρους τοῦλάχιστον χρόνους, δύναται, φρονοῦμεν, νὰ θεωρηθῇ ἡ Ἡπειρος. Ἐὰν ἡ ἐνὶ χεῖρας συλλογὴ, ἡ ἄλλως ἀρκούντως ὀγκώδης, ἐπρόκειτο νὰ περιλάβῃ πάντα τὰ γνωστὰ Ἡπειρωτικὰ ᾠσματα, δὲν θὰ ἐπάρκει αὐτῇ ὄγκος τετραπλάσιος· τόση εἶναι ἡ πληθὺς τῶν παρὰ τῷ Ἡπειρωτικῷ λαῷ προϊόντων τῆς δημώδους μουσικῆς. Τὰ αἷτια τοῦ φαινομένου τούτου εἰσὶ πολλὰ καὶ διάφορα. Ἡμεῖς παρατηροῦμεν μόνον ἐνταῦθα, ὅτι τῶν κλεφτικῶν ἰδίως ᾠμάτων ἡ πληθὺς ἀφείλεται πρὸ πάντων εἰς τοῦτο, ὅτι κατὰ τὰς δύο τελευταίας μάχας ἑκατονταετηρίδας ἡ Ἡπειρος — λέγοντες δὲ ἐνταῦθα Ἡπειρον ἐννοοῦμεν σύμπασαν τὴν κατὰ καιροὺς διοικητικὴν αὐτῆς περιφέρειαν, εἰς ἣν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπῆγετο καὶ τῆς Αὐτ. Ἑλλάδος τὸ πλεῖστον, καὶ ἡ Θεσσαλία ὀλόκληρος καὶ πολὺ τῆς Μακεδονίας — ἐγένετο τὸ διαρκέστερον θέατρον τοῦ ἀγῶνος τῶν Ἀρματωλῶν πρὸς τοὺς Τούρκους. Ἐκεῖ εἶχον τὴν ἑδρὰν αὐτῶν οἱ Τοῦρκοι διοικηταί, εἰς οὓς ἀνετίθετο ἡ περιστολὴ τῆς διηνεκοῦς τῶν Ἀρματωλῶν ἀποστασίας διὰ τῶν Ἀλβανικῶν σιτιφῶν, ἅτινα διὰ τῆς Ἡπείρου ἐκείνοι ἐξέπεμπον εἰς τὰς μεσημβρινωτέρας Ἑλλήν. ἐπαρχίας· ἐκεῖθεν δὲ βραδύτερον ὁ ἀσπονδὸς τῶν κλεφτῶν διώκτης Ἀλῆς διεξῆγε τὴν αἰματηρὰν ἐκείνην κατ' αὐτῶν πάλιν, ἥτις ἀφθονὸν παρέσχεν ὕλην εἰς τὴν δημώδη ἐποποιίαν. Πολλάκις θύλοι κλεφτῶν ἀλλαγῶν διαπραχθέντες ὑμνήθησαν ὑπὸ τοῦ Ἡπειρώτου ποιητοῦ, ὅστις πλησίον τοῦ Ἀλῆ εὐρισκόμενος πρῶτος ἐλάμβανε γινῶσιν αὐτῶν καὶ ζωηροτέρην ἡσθάνετο τὴν ἐξ αὐτῶν ἐντύπωσιν ἐπὶ τῆς φαντασίας του, ἥτις σφοδρότερον ἐθερμαίνετο ὑπὸ τῆς φήμης τῶν γινομένων. Αἱ ἐπιθανάτιοι κραυγαὶ τοῦ ἐν ταῖς εἰρκταῖς τοῦ Ἀλῆ βραχνίζομένου κλέφτου ἥρωος πρῶτον εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ ἀπήχουν, ἡ δ' εὐκίσθητος αὐτοῦ μοῦσα ἔσπευδε τότε νὰ κρούσῃ πενθίμως τὴν λύρην αὐτῆς πρὸς ἐξύμνη-

εἰν τοῦ στραγγαλισθέντος· μάρτυρος. Ἐκπνήρητο κατηγοριμένους εἰς Ἰωάννιναν ἑκ τίνος κατὰ τῶν ἄρματωλῶν ἐκδρομῆς αὐτοῦ ὁ Ἰσοῦφ Ἀράκης ἢ ὁ Βελή Γκέγκας τοῦ Ἀλῆ, καὶ ὁ ποιητὴς λαὸς ἐμπλῆς χερσὶς ἐψαλλεν ἀμέσως τὴν νίκην τῶν Ἑλληνικῶν ὕπλων.

Φαίνεται δὲ, ὅτι καὶ ἡ ὑπὸ τῆς Πινδίας σειρᾶς περίπτωξις ὁλοκληρου σχεδὸν τῆς ἠπειρωτικῆς χώρας, συνέτεινεν ἰσως εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ κλάδου τούτου τῆς δημοτ. ποιήσεως. Τὰ ὅρη ταῦτα ὑπερῆσαν ἄλλοτε τὰ κατ' ἐξοχὴν κλεφτοβοῦντα. Οἱ πολυπληθεῖς κάτοικοι αὐτῶν ἦσαν εἰς στενοτάτην μετὰ τῶν κλεφτῶν συνάφειαν, καὶ ἐκ τῶν Βλαχκοποιμένων τοῦ Πίνδου—ὧν ὁ βίος ἐλάχιστα διέφερε τοῦ κλεφτικοῦ—συνεπληροῦντο συνήθως κί ἀρκιούμεναι τάξεις ἐκάστου καπετάνου· παρ' αὐτοῖς δ' εὐρηται καὶ ἡ ἀφθονωτέρα τῶν κλεφτικῶν ἀσμάτων πηγὴ. (1) Ὁ ἐθνικὸς ἡμῶν ποιητὴς Βαλαωρίτης ὠμολόγει, ὅτι εἰς τὴν διηγεσθῆναι ἐκ Λευκάδος θέαν τῶν ὁρέων τοῦ Πίνδου ὀφείλει τὰς ὠραιοτέρας τῶν ποιητικῶν αὐτοῦ ἐμπνεύσεων, δι' ὧν ὕμνησε τὸν κλέφτικον βίον, καὶ τὸ δημοτικὸν ἐκεῖνο πνεῦμα, ὅπερ ἰδίως διακρίνει τὰς ἀθηνάτους ποιήσεις του. Οὐδόλως λοιπὸν ἄπορον, ὅτι ἐξήπτον ἐπίσης καὶ τοῦ ἠπειρωτικοῦ λαοῦ τὴν ποιητικὴν φαντασίαν τὰ ἐνώπιόν του κλεφτοβοῦντα ταῦτα εἰς ἐξύμνησιν τῶν πολεμιστῶν, οἵτινες ἐπ' αὐτῶν πάντοτε ἐδικαίωντο καὶ ὕψινον τὸν δαιμόνιον ἰστὸν τοῦ βίου των.

Ἀλλ' οἷονδῆποτε καὶ ἂν ἦναι τὸ αἷτιον τοῦ ἐν λόγῳ φαινομένου, βέβαιον εἶναι ὅτι οὐδεμία ἄλλη ἑλληνικὴ χώρα εἶναι τόσῳ πλουσίᾳ κατὰ τὰ δημοτικὰ ἄσματα, ὅσῳ ἡ ἠπειρος. Δύναται τις μάλιστα νὰ εἴπῃ, ὅτι ὅλης τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος τὰ δημοτικὰ ἄσματα ὁμοῦ λαμβανόμενα μόλις ἀποτελοῦσι τὸν ἀριθμὸν τῶν ἠπειρωτικῶν. Ἀπόδειξιν δὲ τούτου πρόχειρον παρέχει ἡμῖν ἀπλοῦν βλέμμα εἰς τὰς σπουδαιοτέρας τῶν ἐκδοθεισῶν συλλογῶν. Ἐκ τῶν 126 παρὰ Faugier ἀσμάτων, 70, δηλ. ὑπὲρ τὸ ἡμισυ, εἶναι ἠπειρωτικά. Ἐπίσης μετὰξὺ τῶν 200

(1) Γνωστὸν ὅτι τὴν Πινδὴν σειρὰν οἰκοῦσι κυρίως οἱ Βλάχοι ἢ Κουτσόβλαχοι λεγόμενοι. Οὗτοι, καίπερ μὴ μεταχειριζόμενοι ὡς οἰκιακὴν γλῶσσαν τὴν Ἑλληνικὴν, εἰς ταύτην ὅμως συνθέτουσι τὰ ἄσματα αὐτῶν. Θὰ εὐρῇ ὁ ἀναγνώστης ἐν τῇ παρούσῃ συλλογῇ πλείστα τοιαῦτα συνελεγμένα ἐν Μετσόβῳ, Γρεβενοῖς καὶ Μαλακασίῳ, ἐπαρχίαις Βλαχικαῖς μὲν ἐν μέρει, ἀλλ' ἐνθα οὐδέποτε σχεδὸν ἀκούεται ἔσχα Βλαχικόν. Εἰς τοὺς χοροὺς αὐτῶν, τοὺς γάμους, τὰς πανηγύρεις, ἢ κατ' οἶκον, ὅταν αἱ γυναῖκες βαυκαλῶσι τὰ βρέφη ἢ μοιρολογῶσι τοὺς νεκρούς, Ἑλληνιστεῖ πάντοτε ἄδουσι, καίτοι ἐνίοτε τινὲς ἐξ αὐτῶν, ἀγνοοῦσαι τὴν Ἑλληνικὴν, δὲν ἐννοοῦσιν ἀκριδῶς τὰ παρ' αὐτῶν ᾄδόμενα. Ἔστω λοιπὸν καὶ τοῦτο ὡς μία ἐκ ἀπόδειξεως τῆς πλήρους σχεδὸν συγχωνεύσεως τῆς φυλῆς ταύτης μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς.

τοῦ Ζαμπελίου εὐρίσκομεν Ἑπειρωτικά 100. Ἐν δὲ τῇ πληρέστερᾳ τῶν συλλογῶν, τῇ τοῦ Passow, 646 περιεχούσῃ ἄσματα, τὰ Ἑπειρωτικά ὑπερβαίνουναι τὰ 250. Εἰς τὴν τοῦ Legrand πάλιν, περιέχουσιν 98 καὶ θαρῶς δημοτικά ἄσματα, τὰ Ἑπειρωτικά ἀνέρχονται εἰς 33. Καὶ ἄλλοις μὲν εἶναι, ὅτι μεταξὺ τῶν ὡς ἀνωτέρω ὑπολογιζομένων εἰσὶ καὶ τινὰ κοινὰ καὶ ἐν ἄλλαις Ἑλλην. ἐπαρχίαις καὶ μὴ δυνάμενα νὰ χαρακτηρισθῶσιν ὡς καθαρώς Ἑπειρωτικά. Ἀλλ' ἀφοῦ ἡ μὲν ἐξακρίβωσις τῆς ἀρχικῆς αὐτῶν πατρίδος εἶναι δύσκολος, ἀπαντῶμεν δὲ αὐτὰ ἐν γενικῇ χρήσει κατὰ τὴν Ἑπειρον, δικαιούμεθα νὰ τὰ ὑπολογίσωμεν ὡς τοιαῦτα. Ἄλλως τε ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν δὲν εἶναι τόσῳ μέγας, ὥστε νὰ μεταβάλλῃ τὰ ἡμέτερα συμπεράσματα. Ἐὰν ᾗδῃ λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἔχομεν προσέτι καὶ εἰδικὰς Ἑπειρωτικὰς συλλογὰς δύο, τὴν τοῦ Κ. Γ. Χασιώτου — περιέχουσιν Ἑπειρωτ. ἄσματα 317 — καὶ τὴν παρῶσαν, προσέτι δὲ, ὅτι ἐκτὸς τῶν ἐν τῇ περιοδικῇ τύπῃ κατὰ καιροὺς δημοσιευθέντων τοιούτων ἐξ Ἑπείρου, πλεῖστα Ἑπειρωτικὰ συλλογαὶ ὑπεβλήθησαν καὶ εἰς τὰ Ζωγράφεια διαγωνίσματα, δὲν θὰ καταδικάσῃ ἡμᾶς ἐπὶ ὑπερβολῇ ἰσχυρισθέντας, ὅτι τὰ Ἑπειρωτικά ἄσματα εἰσὶ πλειότερα πάντων ὁμοῦ τῶν τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος. Ὡς πρὸς δὲ τὰ διστιχα εἶναι γνωστόν, ὅτι τὰ πλεῖστα τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐπιζομένων εἶναι Ἑπειρωτικά.

Ὑπεδείξαμεν ἀνωτέρω δι' ὀλίγων τὰς ἀφορμάς, εἰς ἃς ὀφείλουσι τὴν γένεσιν αὐτῶν πολλὰ τῶν κλεφτικῶν ἄσμάτων ἐν Ἑλλάδι καὶ ἰδίως ἐν Ἑπείρῃ. Ἐνεκα τῶν ἀφορμῶν τούτων ἡ ἱστορικὴ αὐτῶν ἀξία εἶναι ὁμολογουμένως μεγάλη. Ἐν αὐτοῖς βλέπει τις ζωηρὰν τὴν εἰκόνα τοῦ θερμουργοῦ αἰσθήματος, ὑφ' οὗ κατείχοντο οἱ πατέρες ἡμῶν, ὅποτε προπαρεσκευάζον ἢ ἐπρὸς γαμματοποιεῖν τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος. Εἰς δὲ τὸν Ἑλληνα ἱστορικὸν τῶν δύο ἢ τριῶν τελευταίων ἑκατονταετηρίδων χρησιμεύουσι ταῦτα ὡς μία τῶν κυριωτέρων πηγῶν, ἐξ ὧν δύναται ν' ἀντλήσῃ τὰς πληροφορίες του, αἵτινες εἶναι σχεδὸν πάντοτε ἀκριβεῖς, ὅσας δὲν παρέφθειρεν αὐτὰ ἐπαισθητῶς ὁ χρόνος· διότι, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Κ. Legrand, τὰ κλέφτικα ἄσματα ἦσαν διὰ τοὺς ἀρματωλικούς πολέμους, ὅτι εἶναι σήμερον τὰ δελτία τῶν μαχῶν (bulletins de victoire). Ἄμα τῇ λήξει τῆς μάχης καὶ ὑπὸ τὸ κράτος ἔτι τῶν ἐντυπώσεων αὐτῆς, ὁ κλέφτης ἀρχεται συνθέτων τὸ ἄσμα αὐτοῦ. Καὶ εὐλόγως· διότι εἰς ποῖον θ' ἀφήσῃ τὸ ἔργον τῆς δικαιωσίσεως τῶν ἐθνικῶν αὐτοῦ ἀγώνων; Ἀντιπρόσωπος τῆς δημοσιογραφίας δὲν παρίσταται πλησίον του ὅπως γνωστοποιήσῃ τὰ ἀθλά του εἰς τὸν κόσμον, οὐδὲ ἱστορικὸς ὅπως ἀπομνημονεύσῃ αὐτὰ ὑπάρχει.

τητος. Εἶδμεν ἤδη πῶς ἐξετίμησαν αὐτὰ ποιηταὶ καὶ σοφοὶ ἔξοχοι κριταὶ τοιούτων ζητημάτων ἄπταιστοι. Ἀλλ' ἐννοεῖται, ὅτι τὴν ἀξίαν ταύτην δὲν κέκτηνται ἀνεξαίρετως πάντα. Ἐὰν μάλιστα κρίνωμεν τὰ δημοτ. ᾠμάτων κατὰ τοὺς κανόνες τῆς τεχνικῆς ποιήσεως, πολλάκις θὰ εὐρωμεν αὐτὰ ἀτελεῖ ἢ πλημμελῶς ἔχοντα. Μὴ λησμονῇ ὅμως ὁ ἀναγνώστης, ὅτι ὁ ποιητὴς αὐτῶν, ὅστις οὔτε τὴν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ ἔχει, οὔτε γραμμάτων εἶναι κἀτοχος, δὲν εἶναι ὑπόχρεως νὰ εἰσαγάγῃ πῆς ἐμπνεύσεως αὐτοῦ τὰ πλάσματα εἰς τὸν τύπον τῶν τεχνικῶν κανόνων. Οὐδὲν ἦττον ὑπάρχουσι μεταξὺ αὐτῶν τινά, ὧν τὸ ὕψος εἶναι τοσοῦτον, ὥστε καὶ ὁ μέγιστος τῶν ποιητῶν δὲν θ' ἀπηξίου νὰ τὰ υἱοθετήσῃ.

Ἀλλ' εἶναι καιρὸς νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ κύριον ἡμῶν θέμα, ἐκ τοῦ ὁποῖου ἀνεπαίσθητως παρεπλάνησεν ἡμᾶς εἰς περιττάς τινὰς ἰσως παρρηκδασίαις ἢ μυεῖαι συμβάντων ἀναγομένων εἰς τὰς κρισιμοτέρας στιγμάς καὶ τὰς θαυμαστοτέρας πράξεις τοῦ νεωτέρου ἡμῶν ἐθνικοῦ βίου, καὶ ὁ ζῆλος ἵνα σαφέστερον καταδειχθῇ ἡ χρησιμότης συλλογῶν, οἷκ ἢ πατροῦσα. Ἄς σπεύσωμεν δὲ νὰ δηλώσωμεν ὅτι ἡμεῖς, ἀπλοῖ ἐκδόται ἔργου τοῦ ἡμετέρου πατρός, οὔτε νὰ προσθέσωμεν τι νέον εἰς ὅσα μέχρι τοῦδε παρ' ἄλλων ἐλέχθησαν περὶ τῆς δημοτικῆς ἡμῶν ποιήσεως, οὔτε νὰ γνωρίσωμεν τι ἄγνωστον περὶ αὐτῆς εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας ἐπαγγελλόμεθα δι' ὧσαν προετίζαμεν. Ἄν δὲ που καὶ ἐν τῇ σειρά τῶν ᾠμάτων παρηνείρχμεν τινὰς παρκτηρήσεις ἡ ἐφέρομεν περὶ αὐτῶν κρίσεις ἰδίαις, ἐπράξκαμεν τοῦτο μόνον, ὥπως δώσωμεν νύξιν πρὸς ἐπίστημονικοτέραν αὐτῶν ἔρευναν εἰς ἄλλους ἀρμοδιωτέρους, ἢ ὅπως συμπληρώσωμεν τὰς τοῦ συλλογῆως ἱστορικὰς καὶ λοιπὰς πληροφορίας διὰ τῶν προσθηκῶν ἐρανισθεῖσων ἐκ συγγρμμμάτων δημοσιευθέντων κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη.

Ἐκθέτομεν ἤδη δι' ὀλίγων τὰς ἐπενεχθείσας μεταβολὰς εἰς τὴν ἀρχικὴν τῆς συλλογῆς σύνταξιν, καὶ τὰς ἄλλας προποποιήσεις ἢ προσθήκας, ἃς ἐθεωρήσαμεν ἀναγκασίας ἐπιχειρήσαντες σήμερον τὴν ἐκδοσιν αὐτῆς.

Συλλογὰς Ἑλλήνων δημοτικῶν ᾠμάτων ὑπάρχουσι μέχρι τοῦδε ἐκδομένοι ὑπὲρ τὰς εἴκοσι. Παραθέτομεν ὧδε σύνταμον βιβλιογραφικὴν ἀνάλυσιν ὧσαν ἐξ αὐτῶν ἡμεῖς εἶδομεν, ὥπως δινηθῇ ὁ ἀναγνώστης νὰ κρίνῃ περὶ τῆς ἡμετέρας καὶ ἐν συγκρίσει πρὸς καὶ τὰς.

1. C. Fauriel, Chants populaires de la Grèce Moderne. Paris, 1824—25. Τόμοι δύο. Εἶναι ἡ πρώτη δημοσιευθεῖσα συλλογὴ Ἑλλήνων δημοτ. ᾠμάτων, διαίρεται δὲ εἰς οἰκιακά, ἱστορικὰ καὶ πλαστά, καὶ

5. *D. Sanders*. Das Volksleben der Neugriechen. Mannheim, 1844. Συλλογὴ μικρὰ ᾠσμάτων ἤδη δημοσιευθέντων παρὰ τοῦ Fau-riel, μετὰ Γερμαν. μεταφράσεως καὶ συντόμου μελέτης περὶ μελωδίας ἐν τῇ δημοτικῇ ποιήσει.

6. *A. Μαρούσου*. Τραγούδια ἔθνικὰ κτλ. Κέρκυρα. 1850. Τὰ ἐν αὐτῇ ᾠσματα, ὧν οὐκ ὀλίγα ἀνέκδοτα, ἰδίως κλέφτικα, συνοδεύονται καὶ διὰ βιογραφικῶν τινῶν σημειώσεων. Τὴν συλλογὴν ταύτην ἠγνώνει ὁ Passow.

7. *M. de Marcellus*. Chants du peuple en Grèce. Paris. 1851. Τόμοι 2. Ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ 116 ᾠσμάτων μόνον 64 εἶναι καθαρῶς δημοτικά, σχεδὸν πάντα πρωτότυπα, συνειλεγμένα ἐξ ὧν τῶν Ἑλλην. ἐπαρχιῶν, πρὸς δὲ καὶ 100 περίπου δίστιχα. Θυμωσθὲς ἐνθερμος πάν-τος Ἑλληνικοῦ ὁ de Marcellus οὐδεμίαν παρκαλείπει ἐν τῇ συλλογῇ αὐτοῦ εὐκαιρίαν ὅπως ἐπαινέσῃ καὶ τὴν δημοτικὴν ἡμῶν ποίησιν καὶ τὸν βίον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

8. *Σ. Ζαμπέλιου*. ᾠσματα δημοτικὰ τῆς Ἑλλάδος. Κέρκυρα. 1852. Συλλογὴ ἀξιόλογος, περιέχουσα 200 περίπου ᾠσματα (ἐν οἷς καὶ τινὰ μὴ δημῶδη), ἐξ ὧν τὰ τρία τέταρτα κλέφτικα. Τὰ ἐν αὐτῇ ᾠσματα ὄντα ἐπιμελῶς συνειλεγμένα καὶ ἐκ τῶν ζωηροτέρων τῆς δημῶδους μούσης προϊόντων, κατέδειξαν τρυώτερον τὸ ὕψος τῆς φαντασίας καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς τῆς ποιήσεως τοῦ λαοῦ. Ἀτυχῶς ὁ Κ. Ζαμπέλιος πρεσβεύων, ὅτι αὐτὸν κτῆμα τοῦ λαοῦ ἐπιστρέφῃ εἰς τὸν λαόν, φιλα-τιμίᾳ ἐκδότου δὲν παρεμβάλλεται, ἀπέφυγε νὰ τὰ συνοδεύσῃ καὶ δι' ἐρμηνείας ἢ σχολίων περὶ αὐτῶν, ὅπερ πολλὴν θὰ εἶχεν ἀξίαν παρὰ συγγραφῆς οὕτω δοκίμου περὶ τὰ τοιαῦτα. Ἀλλὰ τὴν ἔλλειψιν ταύ-την ἀνεπλήρωσεν ὑπὸ τινος ἐπόψεως, πραγματευθεὶς ἔτη τινὰ βραδύτε-ρον περὶ τῆς δημοτ. ποιήσεως διὰ μακρῶν ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις ἐκδιδο-μένῳ τότε περιοδικῷ «Spectateur de l'Orient».

9. *Ἰατρείδου*. Συλλογὴ δημοτ. ᾠσμάτων. Ἀθηναί. 1859. Καὶ ταύ-την τὴν μικρὰν ἄλλως τε συλλογὴν ἠγνώνει ὁ Passow.

10. *Arn. Passow*. Τραγούδια Ρωμαίικα. (Popularia carmina). Lipsiae. 1860. Ὁ Passow περιηγηθεὶς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐγκρατὴς γενόμενος τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ, ἐπεχείρησε μετὰ πλείστης ἐπιμελείας τὴν κατὰταξιν καὶ ἐκδοσιν πάντων σχεδὸν τῶν γνωστῶν δημοτικῶν ᾠσμάτων, ὡς καὶ τινῶν παρ' αὐτοῦ συνειλεγμένων, εἰς ἰδίαν ἐκτενῆ συλλογὴν, ἣτις εἶναι ἡ πληρεστάτη τῶν ὑπάρχουσῶν καὶ διακρίνεται διὰ τὴν λεπτομερῆ παράθεσιν ὧν τῶν εἰς τὰς λοιπὰς ἐκδόσεις πα-

ρουσιζομένων περὶ λαλῶν. Εἰς 646 ἀνέρχονται τὰ ἐν αὐτῇ ᾠδαί, ἐξ ὧν 270 εἰσὶν ἱστορικά καὶ κλέφτικα, 135 οἰκιστὰ καὶ 240 διάφορα. Μεταξὺ αὐτῶν παρεξέφερον καὶ τινὰ μὴ γνησίως δημοτικά, ἀλλ' ὀλίγιστα. Περιέχει προσέτι καὶ 1157 δίστιχα.

11. *Γ. Χασιώτου*. Συλλογὴ τῶν κατὰ τὴν Ἑπειρὸν δημοτικῶν ᾠδῶν. Ἀθήναι. 1866. Εἶναι ἡ πρώτη ἐκδοθεῖσα εἰδικὴ συλλογὴ ᾠδῶν μιᾶς καὶ μόνης ἐκπορεύσεως. Πλεῖστα εὐρίσκομεν ἐν αὐτῇ τέως ἀνεκδοτὰ ᾠδαί, καὶ ἱκανὰς συμπληρώσεις ἄλλων ἀτελῶς προσεκδοθέντων. Ἐν γένει δὲ ἐπιμελῶς ἐφρόντισεν ὁ εἰδήμων συλλογὴς νὰ διατηρήσῃ ἐν αὐτοῖς πιστῶς τὸ γλωσσικὸν ἰδίωμα τῆς Ἑπειρωτικῆς διαλέκτου (ἰδίως κατὰ τὴν προφορὰν τῶν Ζαγορισίων), καὶ ἐπιτυχῶς διήρξας καὶ κατέταξεν αὐτὰ κατ' ὕλην μεθοδικώτερον τῶν πρὸ αὐτοῦ συλλογῶν. Τὰ ᾠδαί τῆς συλλογῆς ταύτης, συνειλεγμένα τὸ πλεῖστον ἐν Ζαγορίῳ, ἀνέρχονται εἰς 317, ἥτοι 74 κλέφτικα, 52 ἑρωτικά, 52 γαμήλια, 41 τοῦ χοροῦ καὶ 100 διάφορα.

12. *Μ. Αελέκου*. Δημοτικὴ Ἀνθολογία. Ἀθήναι. 1868. Πολλά, ἀλλ' ἀτυχῶς ἀτάκτως ἐν αὐτῇ ἐρριμμένα ᾠδαί, ἀπεθησαύρισεν ἡμῖν ἡ συλλογὴ αὕτη. Εἰς τὸν Μ. Αελέκου, ὅστις εἶναι γνωστὸς διὰ τὸν μέγαν αὐτοῦ ζῆλον ὑπὲρ τῆς δημοτικῆς ποιήσεως, πολλὰ ὀφείλονται χάριτες καὶ διὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ κυρίως προκληθεῖσαν μερίμνην, ἣν ἔλαβεν ἐσχάτως ἡ Ἑλλην. βουλὴ ὑπὲρ τῆς διζώσεως τῶν δημοτ. ᾠδῶν ᾠδῶν. Ἡδὲ προσκέρυξε τὴν ἐκδοσὶν καὶ νεωτέρας αὐτοῦ συλλογῆς.

13. *Κ. Τσαρλίου*. Αἰνεογράφου. Ἀθήναι. 1868. Συλλογὴ περιέχουσα 2,300 δίστιχα καὶ 30 περίπου διάφορα ἄλλα ᾠδαί. Εἶναι ἡ πλουσιωτέρη συλλογὴ δημοτικῶν διστίχων.

14. *Φιλολογ. Συλλογὴ Παρρασίου*. Νεοελληνικά ἀνέκδοτα. Ἀθήναι, 1870—71. Ἐν τῇ Α'. τόμῳ (φυλ. Β'. καὶ Γ'.) τοῦ παλαιοῦ τούτου περιοδικοῦ δημοσιεύματος, δι' οὗ ὁ «Παρρᾶσιος» ἐγὼ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν διάσωσιν τῶν ζώντων ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γλώσσῃ μνησίων, ἀπεντῶμεν ἀξίαν λόγου συλλογὴν 80 δημοτ. ᾠδῶν τέως ἀνεκδοτῶν ἢ ἱκανὰς περὶ λαλῶν περὶ λαλῶν, καὶ 739 διστίχων μὴ περιεχομένων εἰς τὰς συλλογὰς Passow καὶ Τσαρλίου.

15. *Em. Legrand*. Recueil de chants populaires grecques. Paris. 1873. Ὁ Κ. Legrand, ὅστις ἀσχολήθη πολὺ εἰς τὴν μεσαιωνικὴν καὶ τὴν δημώδη Ἑλλ. ποίησιν, ἐν τῇ συλλογῇ αὐτοῦ, περιέχουσα κυρίως μεσαιωνικά τινὰ ποιήματα ἐκ περιεσθέντων χειρογράφων, καταχωρεῖ καὶ περὶ τὰ 100 δημώδη ᾠδαί (ἐξ ὧν 40 ἱστορικά καὶ κλέ-

φτικά), οὐχὶ πάντα πρωτοφανῆ, μετὰ Γαλλικῆς μεταφράσεως καὶ πολλῶν ἀξιολόγων σχολίων.

Εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦ ἐν Κων/πόλει Ἑλλήν. Φιλαλογ. Συλλόγου (Τόμ. Η' καὶ Θ'. 1874), κατεχωρίσθησαν ἐκ τῶν ὑποβληθεισῶν τότε εἰς τὸ Ζωγράφειον διαγώνισμα αἱ ἐξῆς πέντε εἰδικαὶ ἄσματικά καὶ συλλογαί:

16. *Ι. Ν. Σταματέλλου*. Συλλογὴ τῶν ζώντων μνημείων ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ Λευκαδίου λαοῦ. Ἄσματα 75 καὶ δίστιχα 162. Ἡ πηγὴ, ἐξ ἧς ἤντλησεν ὁ Κ. Σταματέλλος, εἶναι μία τῶν ἀφθονωτέρων καὶ διαχυγέστερων συνάμα, διότι ἡ Λευκάς εἶναι πλουσίαι κατὰ τ' ἄσματα, ἅτινα παρουσιάζουσι προσέτι καὶ πολλὴν γλωσσικὴν ἀξίαν, διὰ τὸ ἀμιγῆς τῶν κατόικων αὐτῆς.

17. *Ν. Γ. Πολίτου*. Γλωσσολογικὴ συμβολή. Ἀνέκδοτα δημοτ. ἄσματα τῆς Ἑλλάδος, 50 ἄσματα καὶ 24 δίστιχα. Ὁ συλλογεὺς οὗτος εἶναι γνωστὸς διὰ τὰς περὶ τὰ ζῶντα ἐθνικὰ ἡμῶν μνημεῖα ἐμβριθεῖς μελέτας του.

18. *Σ. Α. Μαρασσείδου*. Διάλεκτος Αἰνίου, Ἰμβρου καὶ Τενέδου. Ἄσματα 21.

19. *Ι. Κ. Παγούτη*. Ἡπειρωτικὴ διάλεκτος. Ἄσματα γαμήλια 17 (τῆς Ραψάνης τοῦ Ὀλύμπου), καὶ 20 μοιρολόγια (Ζαχαρίου).

20. *Συμ. Α. Μαρασσείδου*. Ποικίλη ὕλη ἐξ Αἰνίου καὶ Ἰμβρου. Περί 35 διάφορα ἄσματα.

21. *B. Schmidt. Griechische Märchen, Sagen und Volkslieder. Leipzig, 1877.* Ὁ Κ. Schmidt εἶναι ὁ γνωστὸς συγγραφεὺς τοῦ κλασικοῦ πονήματος περὶ τοῦ βίου τῶν νέων Ἑλλήνων ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν τῶν ἀρχαίων. Διαμείνας ἐπὶ πολὺ ἐν Ἑλλάδι ἐσπούδασεν ἐπιμελῶς τὰ ἦθη, τὰς παραδόσεις καὶ τὴν γλῶσσαν τοῦ Ἑλλήν. λαοῦ. Τῆς συλλογῆς αὐτοῦ τὰ ἄσματα εἰσὶν ἅπαντα συνειλεγμένα ἐν Ἑπτανήσῳ, καὶ διακροῦνται εἰς μοιρολόγια ἢ χαρόντεια 39, γαμήλια 4, καὶ 27 ἄλλα διάφορα μετὰ Γερμανικῆς μεταφράσεως καὶ πολλῶν γλωσσολογικῶν σημειώσεων.

Ἐκτὸς τῶν ἐν ταῖς ἀνωτέρω Συλλογαῖς (1), πολλὰ δημοτ. ἄσματα ἐδημοσιεύθησαν σποράδην καὶ εἰς τὰ ἐξῆς περιοδικά:

α) *Παγδώρα*, καὶ *Ν. Παγδώρα*. Ἀθῆναι. Ἀπὸ τοῦ Δ'. μέχρι τοῦ Κ' τόμου.

β) *Ἐστέρη*. Ἀθῆναι.

(1) Τῆς τοῦ Κ. Γιανναράκη συλλογῆς Κρητικῶν ἑσμέτων δὲν εἶχον ἐπ' ὄψιν.

προϊόντα αὐτῆς καταδείξαντα τὸν χαρακτήρα καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Ἑλλήνων λαοῦ, κατέστησαν συνάμα καταφανῆ καὶ τὰ ἀνεξάλειπτα ἔχνη τῆς καταγωγῆς ἡμῶν καὶ ἐχρησίμευσαν καὶ χρησιμεύουσιν ἔτι ὡς ἡ ἀσφαλεστάτη κατὰ τῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀντιπάλων ἀσπίς. Εἰς αὐτὰ ἀνέδρον οἱ περὶ Ἑλλάδος γράψαντες τὴν κραταιοτέραν ἀπόδειξιν τῆς καταγωγῆς μας. «Καὶ αὕτῃ ἀκόμη — λέγει ὁ Faugiel — ἡ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν πλατρεῖα τῶν ἀρχαίων, ἣν θαυμάζομεν, ἀνευρίσκεται καὶ ἐξηγεῖται διὰ τῶν δημοτικῶν ᾠσμάτων». Ὡστε καὶ εὐγνωμοσύνης καθήκον πρὸς τοὺς ἄλλοις ἐπιβάλλει ἡμῖν τὴν μέριμναν περὶ τοῦ κληροδοτήματος τούτου, ὑπερ ἀφῆκαν ἡμῖν αἱ ἀποσβεσθεῖσαι ἤδη γενεαί, καὶ τὴν διὰ τῆς γραφῆς τοῦλάχιστον δικτῆρησιν αὐτοῦ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους, ἀφοῦ διὰ τοῦ ζῶντος λόγου ἀπαξιούμενον δυστυχῶς πλεον νὰ συγκρατήσωμεν αὐτό. Ἄλλ' ἡμεῖς ἀφ' ἐνὸς μὲν ἀφήκαμεν τὸν τοῦ Εὐρωπαίου βίου κατακλυσμόν νὰ παρσύρῃ τὰ ζῶντα ταῦτα παρ' ἡμῖν μνημεῖα τοῦ παρελθόντος ἐθνικοῦ βίου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐν τῇ ἀνυπομονησίᾳ ἡμῶν ὅπως καθάρωμεν τὴν ἡμετέραν γλῶσσιν καὶ διαπλάττωμεν αὐτὴν κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τῆς ἀρχαίας, κατεδικάσαμεν ἀστόργως εἰς θάνατον τοὺς ἀψευδεῖς τούτους τῶν ἀλλοιώσεων αὐτῆς μάρτυρας, ὧν ἡ ὑπερξείς, ἂν οὐχὶ ἄλλο τι, θὰ διέσωζε τοῦλάχιστον τοὺς γνησίους τύπους τῆς ἀρχικῆς αὐτῆς ἀπλότητος.

Εὐτυχῶς ἀπὸ τινος συνησθάνθημεν τὴν ἀνάγκην τούτου καὶ πρόθυμοι σπεύδομεν εἰς θεράπειαν αὐτῆς. Οὕτω πρὸ μικροῦ ἡ μὲν Ἑλληνικὴ Βουλὴ ἐψηφίσατο ποσόν τι ὅπως χρησιμεύσῃ εἰς συλλογὴν δημοτικῶν ᾠσμάτων, πολλοὶ δὲ τῶν ἡμετέρων λογίων μετὰ ζήλου ἀσχολοῦνται περὶ τὰς τοιαύτας μελέτας, ἃς αὐτοὶ ἀποτελεσματικώτερον τῶν ξένων θὰ δυνηθῶσι νὰ διεξαγάγωσιν, ἅτε δὴ βοηθούμενοι καὶ ὑπὸ τῆς πλήθους κατανοήσεως τῆς γλώσσης καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ λαοῦ, καὶ τῶν ἐθίμων καὶ ἠθῶν αὐτοῦ κάτοχοι. Ἀναγνωρίζομεν δὲ πάντες ἤδη τὴν ἀλήθειαν τῶν πρὸ 50 ἐτῶν λεχθέντων ὠραίων τούτων λόγων τοῦ φιλέλληρος Faugiel: «ὅταν οἱ Ἕλληνες ἀπελευθερωθέντες ἀναπτύχῳσιν εἰς τὸν πολιτισμόν, τὰ γράμματα καὶ τὰς ὠραίους τέχνας, θ' ἀπακητήσωσι βεβαίως καὶ πρίησιν τελείν· ἀλλὰ τοῦτο θὲς μὴ τοὺς κάμηθον περιφρονήσωσι τὴν συλλογὴν τῶν δημοτικῶν αὐτῶν ᾠσμάτων. Ἡ Εὐρώπη θὰ εὐγνωμονῇ αὐτοῖς διὰ τὸ ἔργον τοῦτο, καὶ αὐτοὶ δὲ οὕτως θὰ ἐλέγωνται ἡμέραν τινὰ δυνάμενοι νὰ περπατήσωσι τὰ προϊόντα ἀποϊήσεως σοφῆς καὶ καλλιεργημένης πρὸς τὰ ἀπλὰ ταῦτα μνημεῖα τοῦ πνεύματος, τῆς ἱστορίας καὶ τῶν ἠθῶν τῶν πατέρων των».

Ὅδ' ἐμβάλλει ἡ δημόδης ἡμῶν ποίησις τὸν εἰς τειαύτην ἐνασχόλησιν ἐπιδιδόμενον εἰς στενοχωρίαν ἐνεκα ἐλλείψεως ὕλης· διότι εἶνα αὕτη ἀφθονος ἀπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος. Ἐδημοσιεύθη ἄχρι τοῦδε ἀρκετὰ μέγας ἀριθμὸς δημοτικῶν ᾠσμάτων, καὶ ὅμως πολὺ πλείοντα ὑπάρχουσιν ἔτι ἀνέκδοτα καὶ ἀγνωστα εἰς τοὺς ἀναζητοῦντας αὐτά. Διότι αὐτὸ τὸ κλίμα καὶ ὁ ποιητικὸς ὀρίζων τῆς Ἑλληνικῆς γῆς ἐνέπνευσαν ἀνέκαθεν εἰς τὸν λαὸν αὐτῆς ζωηράν τάσιν πρὸς τὸ ἐκφράζειν διὰ τῆς ποιήσεως πάσας αὐτοῦ τὰς ἰσχυρὰς ἐντυπώσεις, ἡ δὲ πατρὶς τῶν ραψωδῶν τῶν Ὀμηρικῶν χρόνων φυσικώτατον ἦτο νὰ διακωνίσῃ τὴν ταυαύτην ἀνεξάντλητον αὐτῆς ποιητικὴν δύναμιν.

Ἡ κατ' ἐξοχὴν ὅμως γόνιμος ἐν τῇ δημοτικῇ ποιήσει Ἑλληνικὴ χώρα, κατὰ τοὺς νεωτέρους τοῦλάχιστον χρόνους, δύναται, φρονοῦμεν, νὰ θεωρηθῇ ἡ Ἠπειρος. Ἐὰν ἡ ἀνὰ χεῖρας συλλογὴ, ἡ ἄλλως ἀρκούντως ἀγκώδης, ἐπρόκειτο νὰ περιλάβῃ πάντα τὰ γνωστά. Ἠπειρωτικὰ ᾠσματα, δὲν θὰ ἐπῆρκει αὐτῇ ὄγκος τετραπλάσιος· τόση εἶναι ἡ πληθὺς τῶν παρὰ τῷ Ἠπειρωτικῷ λαῷ προϊόντων τῆς δημόδους μουσῆς. Τὰ αἷτια τοῦ φαινομένου τούτου εἰσὶ πολλὰ καὶ διάφορα. Ἡμεῖς παρατηροῦμεν μόνον ἐνταῦθα, ὅτι τῶν κλεφτικῶν ἰδίως ᾠσμάτων ἡ πληθὺς ἀφείλεται πρὸ πάντων εἰς τοῦτο, ὅτι κατὰ τὰς δύο τελευταίας μάλιστ' ἑκατονταετηρίδας ἡ Ἠπειρος — λέγοντες δὲ ἐνταῦθα Ἠπειρον ἐννοοῦμεν σύμπασαν τὴν κατὰ καιροὺς διοικητικὴν αὐτῆς περιφέρειαν, εἰς ἣν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπῆγετο καὶ τῆς Δυτ. Ἑλλάδος τὸ πλεῖστον, καὶ ἡ Θεσσαλία ὀλόκληρος, καὶ πολὺ τῆς Μακεδονίας — ἐγένετο τὸ διαρκέστερον θέατρον τοῦ ἀγῶνος τῶν Ἀρματωλῶν πρὸς τοὺς Τούρκους. Ἐκεῖ εἶχον τὴν ἑδρὰν αὐτῶν οἱ Τούρκοι διοικηταί, εἰς οὓς ἀντίθετο ἡ περιστολὴ τῆς διηνεκοῦς τῶν Ἀρματωλῶν ἀποστασίας διὰ τῶν Ἀλβανικῶν σιφῶν, ἅτινα διὰ τῆς Ἠπείρου ἐκεῖνοι ἐξέπεμπον εἰς τὰς μεσημβρινωτέρας Ἑλλήν. ἐπαρχίας· ἐκεῖθεν δὲ βραδύτερον ὁ ἄσπονδος τῶν κλεφτῶν διωκτῆς Ἀλῆς διεξῆγε τὴν αἱματηρὰν ἐκείνην κατ' αὐτῶν πάλιν, ἥτις ἀφθονον παρέσχεν ὕλην εἰς τὴν δημόδην ἐποποιίαν. Πολλὰκις ἄθλοι κλεφτῶν ἀλλαγῇ διαπραχθέντες ὑμνήθησαν ὑπὸ τοῦ Ἠπειρώτου ποιητοῦ, ὅστις πλησίον τοῦ Ἀλῆ εὐρισκόμενος πρῶτος ἐλάμβανε γνῶσιν αὐτῶν καὶ ζωηροτέρην ἡσθάνετο τὴν ἐξ αὐτῶν ἐντύπωσιν ἐπὶ τῆς φαντασίας του, ἥτις σφοδρότερον ἐθερμαίνεται ὑπὸ τῆς φήμης τῶν γινομένων. Αἱ ἐπιθανάτιοι κραυγαὶ τοῦ ἐν ταῖς εἰρηταῖς τοῦ Ἀλῆ βραχνιζομένου κλέφτου ἥρωος πρῶτον εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ ἀπήχουν, ἡ δ' εὐαίσθητος αὐτοῦ μουσα ἔσπευδε τότε νὰ κρούσῃ πενθύμως τὴν λύραν αὐτῆς πρὸς ἐξύμνη-

σιν τοῦ στραγγαλισθέντος· μάρτυρος. Ἐπανήρχετο· κατησχυμένος εἰς Ἰωάννινά· ἔκτινος· κατὰ τῶν ἀρματωλῶν ἐκδρομῆς· αὐτοῦ ὁ Ἰσοῦφ Ἀ·ράπης ἢ ὁ Βελεθ Γκεγκας τοῦ Ἀλῆ, καὶ ὁ ποιητῆς λαὸς ἐμπλεως· χά·ρᾳς ἐψάλλεν ἀμέσως τὴν νίκην τῶν Ἑλληνικῶν ὀπλῶν.

Φαίνεται δὲ, ὅτι καὶ ἡ ὑπὸ τῆς Πινδίας σειρὰς περίπτυξις ὁλοκλή·ρου σχεδὸν τῆς Ἡπειρωτικῆς χώρας, συνέτεινεν ἕως εἰς τὴν καλλιέρ·γειαν τοῦ κλάδου τούτου τῆς δημοτ. ποιήσεως. Τὰ ὄρη ταῦτα ὑπῆρξαν ἄλλοτε τὰ κατ' ἐξοχὴν κλεφτοβοῦντια. Οἱ πολυπληθεῖς κάτοικοι αὐτῶν ἦσαν εἰς στενοτάτην μετὰ τῶν κλεφτῶν συνάφειαν, καὶ ἐκ τῶν Βλαχο·ποιμένων τοῦ Πίνδου—ὧν ὁ βίος ἐλάχιστα διέφερε τοῦ κλεφτικοῦ—συνεπληροῦντο συνήθως αἱ ἀραιούμεναι τάξεις ἐκάστου καπετάνου· παρ' αὐτοῖς δ' εὐρήται καὶ ἡ ἀφθονωτέρα τῶν κλεφτικῶν ἀσμάτων πηγὴ. (1) Ὁ ἐθνικὸς ἡμῶν ποιητῆς Βαλαωρίτης ὠμολόγει, ὅτι εἰς τὴν διηνεκή ἐκ Λευκάδος θέαν τῶν ὁρέων τοῦ Πίνδου ὀφείλει τὰς ὠραιοτέρας τῶν ποιη·τικῶν αὐτοῦ ἐμπνεύσεων, δι' ὧν ὑμνησε τὸν κλεφτικὸν βίον, καὶ τὸ δη·μοτικὸν ἐκεῖνο πνεῦμα, ὅπερ ἰδίως διακρίνει τὰς ἀθανάτους ποιήσεις του. Οὐδόλως λοιπὸν ἄπορον, ὅτι ἐξῆπτον ἐπίσης καὶ τοῦ Ἡπειρωτι·κοῦ λαοῦ τὴν ποιητικὴν φαντασίαν τὰ ἐνώπιόν του κλεφτοβοῦντια ταῦτα εἰς ἐξύμνησιν τῶν πολεμιστῶν, οἵτινες ἐπ' αὐτῶν πάντοτε ἐδαιτῶντο· καὶ ὕφαινον τὸν δαιμόνιον ἱστὸν τοῦ βίου των.

Ἀλλ' οἷονδ' ἄποτε καὶ ἂν ἦναι τὸ αἷτιον τοῦ ἐν λόγῳ φαινομένου, βέβαιον εἶναι ὅτι οὐδεμία ἄλλη ἑλληνικὴ χώρα εἶναι τόσῃ πλουσία κατὰ τὰ δημοτικὰ ἄσματα, ὅση ἡ Ἡπειρος. Δύναται τις μάλιστα νὰ εἴπῃ, ὅτι ὅλης τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος τὰ δημοτικὰ ἄσματα ὁμοῦ λαμ·βανόμενα μέλις ἀποτελοῦσι τὸν ἀριθμὸν τῶν Ἡπειρωτικῶν. Ἀπόδειξιν δὲ τούτου πρόχειρον παρέχει ἡμῖν ἀπλοῦν βλέμμα εἰς τὰς σπουδαιοτέ·ρας τῶν ἐκδοθεισῶν συλλογῶν. Ἐκ τῶν 126 παρὰ Faugier ἀσμάτων, 70, δηλ. ὑπὲρ τὸ ἡμισυ, εἶναι Ἡπειρωτικά. Ἐπίσης μετὰξὺ τῶν 200

(1) Γνωστὸν ὅτι τὴν Πινδὶαν σειρὰν οἰκοῦσι κυρίως οἱ Βλάχοι ἢ Κουτσόβλαχοι λεγόμε·νοι. Οὗτοι, καίπερ μὴ μεταχειριζόμενοι ὡς οἰκιακὴν γλῶσσαν τὴν Ἑλληνικὴν, εἰς ταύ·την ὅμως συνθέτουσι τὰ ἄσματα αὐτῶν. Θὰ εὕρῃ ὁ ἀναγνώστης ἐν τῇ παρούσῃ συλλογῇ πλείστα τοιαῦτα συνειλεγμένα ἐν Μετσόβῳ, Γρεβενοῖς καὶ Μαλακασίῳ, ἐπαρχίαις Βλαχικαῖς μὲν ἐν μέρει, ἀλλ' ἐνθα οὐδέποτε σχεδὸν ἀκούεται ἄσμα Βλαχικόν. Εἰς τοὺς χοροὺς αὐτῶν, τοὺς γάμους, τὰς πανηγύρεις, ἢ κατ' οἶκον, ὅταν αἱ γυναῖκες βαυκαλῶσι τὰ βρέφη ἢ μοι·ρολογῶσι τοὺς νεκροὺς, Ἑλληνιστὶ πάντοτε ᾄδουσι, καίτοι ἐνίοτε τινὲς ἐξ αὐτῶν, ἀγνοοῦ·σαι τὴν Ἑλληνικὴν, δὲν ἔγνωσιν ἀκριβῶς τὰ παρ' αὐτῶν ᾄδόμενα. Ἔστω λοιπὸν καὶ τοῦτο ὡς μία ἐκ ἀπόδειξεως τῆς πλήρους σχεδὸν συγχωνύσεως τῆς φυλῆς ταύτης μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς.

τοῦ Ζαμπελίου εὐρίσκομεν Ἑπειρωτικά 100. Ἐν δὲ τῇ πληρεστάτῃ τῶν συλλογῶν, τῇ τοῦ Passow, 646 περιεχούσῃ ἄσματα, τὰ Ἑπειρωτικά υπερβαίνουνσι τὰ 250. Εἰς τὴν τοῦ Legrand πάλιν, περιέχουσιν 98 καὶ θαρῶς δημοτικά ἄσματα, τὰ Ἑπειρωτικά ἀνέρχονται εἰς 33. Καὶ ἄλλῃ θές μὲν εἶναι, ὅτι μεταξὺ τῶν ὡς ἀνωτέρω ὑπολογιζομένων εἰσὶ καὶ τινα κοινὰ καὶ ἐν ἄλλαις Ἑλλην. ἐπαρχίαις καὶ μὴ δυνάμενα νὰ χαρακτηρισθῶσιν ὡς καθαρῶς Ἑπειρωτικά. Ἀλλ' ἀφοῦ ἡ μὲν ἐξακρίβωσις τῆς ἀρχικῆς αὐτῶν πατρίδος εἶναι δύσκολος, ἀπαντῶμεν δὲ αὐτὰ ἐν γενικῇ χρήσει κατὰ τὴν Ἑπειρον, δικαιούμεθα νὰ τὰ ὑπολογίσωμεν ὡς τοιαῦτα. Ἄλλως τε ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν δὲν εἶναι τόσῳ μέγας, ὥστε νὰ μεταβάλλῃ τὰ ἡμέτερα συμπεράσματα. Ἐὰν ἤδη λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἔχομεν προσέτι καὶ εἰδικὰς Ἑπειρωτικὰς συλλογὰς δύο, τὴν τοῦ Κ. Γ. Χασιώτου — περιέχουσιν Ἑπειρωτ. ἄσματα 317 — καὶ τὴν παρεῖσαν, προσέτι δὲ, ὅτι ἐκτὸς τῶν ἐν τῇ περιοδικῇ τύπῳ κατὰ καιροὺς δημοσιευθέντων τοιούτων ἐξ Ἑπείρου, πλεῖστα Ἑπειρωτικαὶ συλλογαὶ ὑπεβλήθησαν καὶ εἰς τὰ Ζωγράφεια διαγωνίσματα, δὲν θὰ καταδικάσῃ ἡμᾶς ἐπὶ ὑπερβολῇ ἰσχυρισθέντας, ὅτι τὰ Ἑπειρωτικά ἄσματα εἰσὶ πλείωτερα πάντων ὁμοῦ τῶν τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος. Ὡς πρὸς δὲ τὰ δίστιχα εἶναι γνωστόν, ὅτι τὰ πλεῖστα τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐπιζομένων εἶναι Ἑπειρωτικά. Ὑπεδείξαμεν ἀνωτέρω δι' ὀλίγων τὰς ἀφορμάς, εἰς ἃς ὀφείλουσι τὴν γένεσιν αὐτῶν πολλὰ τῶν κλεφτικῶν ἄσμάτων ἐν Ἑλλάδι καὶ ἰδίως ἐν Ἑπείρῃ. Ἐνεκα τῶν ἀφορμῶν τούτων ἡ ἱστορικὴ αὐτῶν ἀξία εἶναι ὁμολογουμένως μεγάλη. Ἐν αὐτοῖς βλέπει τις ζωηρὰν τὴν εἰκόνα τοῦ θερμουργοῦ αἰσθημάτων, ὑφ' οὗ κατεῖχοντο οἱ πατέρες ἡμῶν, ὅποτε προπαρεσκευάζον ἢ ἐπραγματοποιοῦν τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος. Εἰς δὲ τὸν Ἑλληνα ἱστορικὸν τῶν δύο ἢ τριῶν τελευταίων ἑκατονταετηρίδων χρησιμεύουσι ταῦτα ὡς μία τῶν κυριωτέρων πηγῶν, ἐξ ὧν δύναται ν' ἀντλήσῃ τὰς πληροφορίες του, αἵτινες εἶναι σχεδὸν πάντοτε ἀκριβεῖς, ὅσάκις δὲν παρέφθειρεν αὐτὰ ἐπαισθητῶς ὁ χρόνος· διότι, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Κ. Legrand, τὰ κλεφτικά ἄσματα ἦσαν διὰ τοῦς ἀρματωλικούς πολέμους, ὅτι εἶναι σήμερον τὰ δελτία τῶν μαχῶν (bulletins de victoire). Ἀμα τῇ λήξει τῆς μάχης καὶ ὑπὸ τὸ κράτος ἔτι τῶν ἐντυπώσεων αὐτῆς, ὁ κλέφτης ἀρχεται συνθέτων τὸ ἄσμα αὐτοῦ. Καὶ εὐλόγως· διότι εἰς ποῖον θ' ἀφήσῃ τὸ ἔργον τῆς διακωμώσεως τῶν ἐθνικῶν αὐτοῦ ἀγώνων; Ἀντιπρόσωπος τῆς δημοσιογραφίας δὲν παρίσταται πλησίον του ὅπως γνωστοποιήσῃ τὰ ἀθλά του εἰς τὸν κόσμον, οὐδὲ ἱστορικὸς ὅπως ἀπομνημονεύσῃ αὐτὰ ὑπάρχει.

Καὶ τὰ μὲν κλέφτικα, ὁμοιάζοντα ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων καὶ τοῦ τόπου τῆς συνθέσεως αὐτῶν πρὸς τὸ ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν φυόμενον ῥάδον, εἶναι, ὡς εἶδομεν, γνησίως ὀρεινὰ ἄνθη, τὰ δὲ πλεῖστα τῶν ἀποτελούντων τοὺς λαιποὺς τῆς δημοτ. ποιήσεως κλάδους πρέπει νὰ θεωρῶνται ὡς προϊόντα ἀστυκά, καὶ μάλιστα τὰ ἐρωτικά λεγόμενα, ἅτινα ὁ αὐστηρὸς τὰ ἦθη ὀρεινὸς ὀλοψύχως καταφρονεῖ. Μεταξὺ τῶν τελευταίων τούτων εἰσὶ τινὰ ὀφειλόμενα προδήλως εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἐκ τῆς Δύσεως εἰσκαγομένων ἠθῶν, ἅλλα δὲ λείψανα τῶν κατὰ τὸν μεσαίωνα κυκλοφορησάντων καὶ ἐν Ἑλλάδι διαφόρων ποιημάτων περὶ τῶν ἱπποτικῶν πράξεων. Ἄλλ' ὁ πρὸς τὰ ξένα ταῦτα ἦθη θαύμασμος καὶ τῶν ἱπποτικῶν ἄθλων ἡ ἐξύμνησις περιωρίζετο τότε μόνον εἰς τὰς πόλεις — τὰς παραλίους πρὸ πάντων — καὶ οὐδέποτε ἐφθανε μέχρι τῶν ὀρεινῶν Ἑλλήνων.

- Κατ' ἐξοχὴν δὲ ἀστυκὰ προϊόντα εἶναι τὰ *Λιανοτράγουδα*, ἥτοι τὰ δίστιχα. Ταῦτα, ἴδιον κλάδον τῆς δημοτικῆς ποιήσεως ἀποτελοῦντα, εἰσὶν ἀποκλειστικῶς συνθέσεις τῶν πόλεων. Ἡ μᾶλλον φημιζομένη ἐπὶ τῷ πλήθει τῶν τοιούτων πόλις εἶναι ἡ τῶν Ἰωαννίνων. Ἐξ αὐτῆς διασπείροντο ἀνέκαθεν τὰ εὐώδη ταῦτα ποιητικὰ ἀνθήλια εἰς πάσας τὰς Ἑλλήν. ἐπαρχίας, καὶ διὰ τοῦτο ὁσάκις πρόκειται περὶ αὐτῶν *Γιαν-κιώτικα* τὰ ὀνομάζουσι καὶ σήμερον ἔτι. Ὁ Fauriel μάλιστα ἀναφέρει ἡμῖν καὶ ὠρισμένην ἐν Ἰωαννίνοις τάξιν ἀνθρώπων, τοὺς βυρσοδέσας (ταμπάκιδες), ὡς τοὺς κυρίως ποιητὰς αὐτῶν. Τῶν τραγουδιῶν τούτων ἡ πρωτεύουσα ἀρετὴ εἶναι, ὅτι διὰ δύο μόνων στίχων ἐκφράζουσι μετ' ἀπαραιμίλλου χάριτος μίαν πλήρη πάντοτε ἔννοιαν καὶ διακρίνονται πολλάκις διὰ τὸ ὕψος αὐτῶν καὶ τὸ ζωηρὸν τῆς φαντασίας. Τὰ τῶν ἄλλων κλάδων τῆς δημοτ. ποιήσεως ἄσματα δὲν δύνανται ἐπίσης ν' ἀποδοθῶσιν εἰς ὠρισμένην τινὰ ἀνθρώπων τάξιν. Οὐχ ἥττον βέβαιον εἶναι, ὅτι πολλὰ ἐκ τῶν ἀφιερωμένων εἰς τὴν ἐκδήλωσιν ζωηροῦ πάθους εἰσὶν ἀποκλειστικῶς συνθέσεις γυναικῶν, ὡς λόγου χάριν τὰ *μοιρολόγια*, ἅτινα μόνον παρ' αὐτῶν δύναται τις ν' ἀκούσῃ ἀδόμενα.

Καὶ ἐν γένει μὲν τὰ προϊόντα τῆς δημοτ. ποιήσεως οὔτε διὰ τὴν ζωηρότητα αὐτῶν, οὔτε ἐπὶ ποικιλίᾳ ἰδεῶν διακρίνονται. Ἡ μονοτονία τῶν μάλιστα καθίσταται ἐνιχυρὸν ὀχληρά. Ὁ δὲ κυρίως δεσπόζων παρ' αὐτοῖς τύπος εἶναι ὁ τῆς μελαγχολίας, διὸ σπινίως ἀπαντῶμεν μεταξὺ αὐτῶν ἄσματα εὐθυμα. Ἄλλ' ὁ λόγος τοῦ φαινόμενου τούτου εἶναι πρόδηλος· μόνον παρὰ πονα καὶ στεναγμοὺς ἔχει νὰ ἐκπέμψῃ τοῦ δούλου ἡ καρδιά. Ὅπως δὴ ποτε ὅμως ἡ ποιητικὴ αὐτῶν ἀξία εἶναι ἀναμφισβή-

τητος. Εἰδόμεν ἤδη πῶς ἐξετίμησαν αὐτὰ ποιηταὶ καὶ σοφοὶ ἔξοχοι, κριταὶ τοιούτων ζητημάτων ἀπταιστοί. Ἄλλ' ἐννοεῖται, ὅτι τὴν ἀξίαν ταύτην δὲν κέκτηνται ἀνεξαίρετως πάντα. Ἐὰν μάλιστα κρίνωμεν τὰ δημοτ. ᾠσματα κατὰ τοὺς κανόνες τῆς τεχνικῆς ποιήσεως, πολλάκις θὰ εὕρωμεν αὐτὰ ἀτελεῖ ἢ πλημμελῶς ἔχοντα. Μὴ λησμονῇ ὅμως ὁ ἀναγνώστης, ὅτι ὁ ποιητὴς αὐτῶν, ὅστις οὔτε τὴν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ ἔχει, οὔτε γραμμάτων εἶναι κάτοχος, δὲν εἶναι ὑπόχρεως νὰ εἰσάγῃ τῆς ἐμπνεύσεως αὐτοῦ τὰ πλάσματα εἰς τὸν τύπον τῶν τεχνικῶν κανόνων. Οὐδὲν ἥττον ὑπάρχουσι μετὰ αὐτῶν τινά, ὧν τὸ ὕψος εἶναι τοσοῦτον, ὥς καὶ ὁ μέγιστος τῶν ποιητῶν δὲν θ' ἀπηξίου νὰ τὰ υἱοθετήσῃ.

Ἄλλ' εἶναι καιρὸς νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ κύριον ἡμῶν θέμα, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀνεπαίσθητως παρεπλάνησεν ἡμᾶς εἰς περιττάς τινὰς ἑως παρεκβάσεις ἢ μυεῖς συμβάντων ἀναγομένων εἰς τὰς κρισιμοτέρας στιγμὰς καὶ τὰς θαυμαστοτέρας πράξεις τοῦ νεωτέρου ἡμῶν ἐθνικοῦ βίου, καὶ ὁ ζῆλος εἶνα σαφέστερον καταδειχθῇ ἡ χρησιμότης συλλογῶν, οἷα ἡ παρούσα. Ἄς σπεύσωμεν δὲ νὰ δηλώσωμεν ὅτι ἡμεῖς, ἀπλοῖ ἐκδόται ἔργου τοῦ ἡμετέρου πατρός, οὔτε νὰ προσθέσωμεν τι νέον εἰς ὅσα μέχρι τοῦδε παρ' ἄλλων ἐλέχθησαν περὶ τῆς δημοτικῆς ἡμῶν ποιήσεως, οὔτε νὰ γνωρίσωμεν τι ἄγνωστον περὶ αὐτῆς εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας ἐπαγγελλόμεθα δι' ὧν προετίζαμεν. Ἄν δέ που καὶ ἐν τῇ σαιρᾷ τῶν ᾠμάτων περηνεῖραμέν τινὰς παρκτηρήσεις ἢ ἐφέρομεν περὶ αὐτῶν κρίσεις ἰδίαις, ἐπράξκαμεν τοῦτο μόνον, ὅπως δώσωμεν νύξιν πρὸς ἐπίστητονικότεραν αὐτῶν ἔρευναν εἰς ἄλλους ἀρμοδιωτέρους, ἢ ὅπως συμπληρώσωμεν τὰς τοῦ συλλογέως ἱστορικὰς καὶ λοιπὰς πληροφορίας διὰ τῶν προσθηκῶν ἐρανισθεισῶν ἐκ συγγραμμάτων δημοσιευθέντων κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη.

Ἐκθέτομεν ἤδη δι' ὀλίγων τὰς ἐπενεχθείσας μεταβολὰς εἰς τὴν ἀρχικὴν τῆς συλλογῆς σύνταξιν, καὶ τὰς ἄλλας προπονηθείσας ἢ προσθήκας, ἃς ἐθεωρήσαμεν ἀναγκαῖας ἐπιχειρήσαντες σήμερον τὴν ἐκδοσιν αὐτῆς.

Συλλογῇ Ἑλλην. δημοτικῶν ᾠμάτων ὑπάρχουσι μέχρι τοῦδε ἐκδομένοι ὑπὲρ τὰς εἴκοσι. Παραθέτομεν ἥδε σύντομον βιβλιογραφικὴν ἀνάλυσιν ὧν ἐξ αὐτῶν ἡμεῖς εἰδόμεν, ὅπως δινηθῇ ὁ ἀναγνώστης καὶ κρίνῃ περὶ τῆς ἡμετέρας καὶ ἐν συγκρίσει πρὸς αὐτάς.

1. C. Fauriel. Chants populaires de la Grèce Moderne. Paris, 1824 — 25. Τόμοι δύο. Εἶναι ἡ πρώτη δημοσιευθεῖσα συλλογὴ Ἑλλην. δημοτ. ᾠμάτων, διακρίεται δὲ εἰς οἰκιακά, ἱστορικὰ καὶ πλαστά, καὶ

περιέχει ἐν ὅλῳ 126 ᾠσματα, ἐξ ὧν τινὰ οὐχὶ δημοτικά, καὶ 70 δι-
στιχα, μετ' ἐπιτυχοῦς εἰς τὴν Γαλλικὴν μεταφράσεως. Μέγα μέρος τῶν
ἐν αὐτῇ ᾠμάτων εἶχε δοθῆ τῷ Fauriel κατὰ τὸ 1816 ὑπὸ τοῦ Κοραΐ,
ἐκ συλλογῆς χειρογράφου τοῦ Σικτιστέως Θεοδ. Μανούση. Ὁ φιλέλλην
Γάλλος, ὅστις εἶχεν ἤδη γράψει καὶ περὶ τῶν δημοτ. ᾠμάτων τῆς
Γαλλίας, εἰσέδυσεν ὑπὲρ πάντα ἄλλον εἰς τὸ πνεῦμα τῆς δημώδους ἡ-
μῶν ποιήσεως καὶ μέχρι τοῦδε θεωρεῖται δικαίως ὡς ὁ κάλλιον παντὸς
ἄλλου ἀναπτύξας τὰ κατ' αὐτὴν ὑπὸ παντοίᾳ ἐπόψεις. Ὁ ὥρτιος αὐτοῦ
πρόλογος θαυμάζεται διὰ τὴν πλήρη τοῦ θέματος ἐπίγνωσιν καὶ τὰς
ἐν αὐτῷ βαθεῖας κρίσεις περὶ τῶν περιπετειῶν τῆς γλώσσης ἡμῶν καὶ
φιλολογίας κατὰ τὸν μεσαιῶνα. Διὰ τοῦ ἔργου του, συγχρόνου τῷ Ἑλ-
ληνικῷ ἀγῶνι, πολύτιμον παρέσχεν ὁ Fauriel ἐκδούλευσιν εἰς τὸν Ἑλ-
ληνισμόν· διότι εἰσαγαγὼν τοὺς Εὐρωπαίους εἰς αὐτὸν τὸν ἰδιωτικὸν
βίον τοῦ πολυπαθοῦς Ἑλλήνος, καὶ παρασχὼν αὐτοῖς ἀληθῆ τὴν εἰ-
κόνα τῶν τότε προμάχων τῆς πατρίδος, συνετέλεσε τὰ μέγιστα εἰς τὴν
ἐξέγερσιν τῶν συμπαθειῶν τοῦ κόσμου ὑπὲρ ἡμῶν. Αἱ δὲ ἱστορικαὶ καὶ
βιογραφικαὶ αὐτοῦ σημειώσεις περὶ τῶν κλεφτῶν καὶ ἀρματωλῶν, καί-
τοι ἠδύναντο, ἕνεκα τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἐγράφησαν, νὰ ὦσιν ἐνιαχοῦ
πληρέστεραι καὶ ἀκριβεστέραι, εἰσὶν οὐδὲν ἥττον πολύτιμοι καὶ ἐχρη-
σίμευσαν τὰ μέγιστα εἰς τὸν κατάρτισμόν τῆς νεωτέρας ἡμῶν ἱστορίας.
Τὰ ᾠσματα τῆς συλλογῆς Fauriel μετεφράσθησαν ἔκτοτε καὶ εἰς ἄλ-
λας εὐρωπαϊκὰς γλώσσας.

2. *Th. Kind*. Neugriechische Christomathie mit Erläuterungen.
Leipzig. 1835. Καὶ Neugriechische Volkslieder. Leipzig. 1849.
Ἄσματα τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν τοῦ Fauriel ἠρχνισμένων, μετὰ Γερμαν.
μεταφράσεως.

3. *N. Tommaseo*. Canti popolari etc. Venezia. 1842. Τόμοι 4.
Ὁ Θωμαζαῖος περιέλαβεν εἰς τὴν συλλογὴν του οὐ μόνον τὰ Ἑλληνικά,
ἀλλὰ καὶ τὰ Ἱταλικά καὶ Δαλματικὰ καὶ Σλαβωνικά ᾠσματα, ἔγραψε
δὲ πολλὰ καὶ καλὰ περὶ τῆς συγκριτικῆς αὐτῶν ἀξίας καὶ ἰδίως ὑπὸ
ποιητικὴν ἔποψιν. Ἑλληνικά ἔχει (εἰς τὸν III τόμον, εἰς τοῦτον δὲ γί-
νονται πάντοτε καὶ αἱ ἡμέτεραι παρρηγομπαί) οὐκ ὀλίγα, ἰδίως Ἑπτα-
νησιακά, ἀλλὰ τὰ πλεῖστα ἀπλὰ καὶ ἀτελῆ ἀποσπάσματα.

4. *Γ. Εὐλαμπίου*. Ὁ Ἀμάραντος, ἦτοι τὰ ῥόδα τῆς ἀναγεννηθείσης
Ἑλλάδος. Πετροῦπολις, 1843. Εἶναι ὁ πρῶτος Ἑλλήν ἐκδότης δημοτ.
ᾠμάτων. Ἡ συλλογὴ αὐτοῦ οὕτε μεγάλη εἶναι, οὔτε πολλὰ πρωτο-
φανῆ ᾠσματα παρρουσιάζει.

5. *D. Sanders*. Das Volksleben der Neugriechen. Mannheim, 1844. Συλλογή μικρὰ ᾠσμάτων ἤδη δημοσιευθέντων παρὰ τοῦ Fau-riel, μετὰ Γερμαν. μεταφράσεως καὶ συντόμου μελέτης περὶ μελωδίας ἐν τῇ δημοτικῇ ποιήσει.

6. *A. Μαρούσου*. Τραγούδια ἔθνικα κτλ. Κέρκυρα. 1850. Τὰ ἐν αὐτῇ ᾠσματα, ὧν οὐκ ὀλίγα ἀνέκδοτα, ἰδίως κλέφτικα, συνοδεύονται καὶ διὰ βιογραφικῶν τινῶν σημειώσεων. Τὴν συλλογὴν ταύτην ἡγνώνει ὁ Passow.

7. *M. de Marcellus*. Chants du peuple en Grèce. Paris. 1851. Τόμοι 2. Ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ 116 ᾠσμάτων μόνον 64 εἶναι καθαρῶς δημοτικά, σχεδὸν πάντα πρωτότυπα, συνεिलεγμένα ἐξ ὧν τῶν Ἑλλήνων ἐπαρχιῶν, πρὸς δὲ καὶ 100 περίπου δίστιχα. Θυμωσθὴς ἐνθερμος παντὸς Ἑλληνικοῦ ὁ de Marcellus οὐδεμίαν παραλείπει ἐν τῇ συλλογῇ αὐτοῦ εὐκαιρίαν ὅπως ἐπαινήσῃ καὶ τὴν δημοτικὴν ἡμῶν ποίησιν καὶ τὸν βίον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

8. *Σ. Ζαμπέλιου*. ᾠσματα δημοτικὰ τῆς Ἑλλάδος. Κέρκυρα. 1852. Συλλογὴ ἀξιόλογος, περιέχουσα 200 περίπου ᾠσματα (ἐν οἷς καὶ τινὰ μὴ δημῶδη), ἐξ ὧν τὰ τρία τέταρτα κλέφτικα. Τὰ ἐν αὐτῇ ᾠσματα ὄντα ἐπιμελῶς συνεिलεγμένα καὶ ἐκ τῶν ζωηροτέρων τῆς δημῶδους μούσης προϊόντων, κατέδειξαν τρυώτερον τὸ ὕψος τῆς φαντασίας καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς τῆς ποιήσεως τοῦ λαοῦ. Ἀτυχῶς ὁ Κ. Ζαμπέλιος πρεσβεύων, ὅτι αὐτὸν κτήμας τοῦ λαοῦ ἐπιστρέφῃ εἰς τὸν λαόν, φιλα-τιμία ἐκδότου δὲν παρεμβάλλεται, ἀπέφυγε νὰ τὰ συνοδεύσῃ καὶ δι' ἐρμηνείας ἢ σχολίων περὶ αὐτῶν, ὅπερ πολλὴν θὰ εἶχεν ἀξίαν παρὰ συγγραφῆς οὕτω δοκίμου περὶ τὰ τοιαῦτα. Ἀλλὰ τὴν ἔλλειψιν ταύτην ἀνεπλήρωσεν ὑπὸ τινος ἐπόψεως, πραγματευθεὶς ἔτη τινὰ βραδύτερον περὶ τῆς δημοτ. ποιήσεως διὰ μακρῶν ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις ἐκδιδομένῳ τότε περιοδικῷ «Spectateur de l'Orient».

9. *Ἰατρείδου*. Συλλογὴ δημοτ. ᾠσμάτων. Ἀθήναι. 1859. Καὶ ταύτην τὴν μικρὰν ἄλλως τε συλλογὴν ἡγνώνει ὁ Passow.

10. *Arn. Passow*. Τραγούδια Ρωμαίικα. (Popularia carmina). Lipsiae. 1860. Ὁ Passow περιηγηθεὶς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐγκρατὴς γενόμενος τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ, ἐπεχείρησε μετὰ πλείους ἐπιμελείας τὴν κατὰ τὰς ἐκδόσεις πάντων σχεδὸν τῶν γνωστῶν δημοτικῶν ᾠσμάτων, ὡς καὶ τινῶν παρ' αὐτοῦ συνεिलεγμένων, εἰς ἰδίαν ἐκτενῆ συλλογὴν, ἣτις εἶναι ἡ πληρεστάτη τῶν ὑπάρχουσῶν καὶ διακρίνεται διὰ τὴν λεπτομερῆ παράθεσιν ὧν τῶν εἰς τὰς λοιπὰς ἐκδόσεις πα-

ρουσιαζομένων παρχαλλχγών. Εἰς 646 ἀνέρχονται τὰ ἐν αὐτῇ ᾠσματά, ἐξ ὧν 270 εἰσὶν ἱστορικά καὶ κλέφτικα, 135 οἰκιακὰ καὶ 240 διάφορα. Μεταξὺ αὐτῶν παρεισέφερον καὶ τινὰ μὴ γνησίως δημοτικά, ἀλλ' ὀλίγιστα. Περιέχει προσέτι καὶ 1157 δίστιχα.

11. Γ. Χασιώτου. Συλλογὴ τῶν κατὰ τὴν Ἠπειρον δημοτικῶν ᾠμάτων. Ἀθῆναι. 1866. Εἶναι ἡ πρώτη ἐκδοθεῖσα εἰδικὴ συλλογὴ ᾠμάτων μιᾶς καὶ μόνης ἐπαρχίας. Πλεῖστα εὐρίσκομεν ἐν αὐτῇ τέως ἀνεκδοτὰ ᾠσματα, καὶ ἱκανὰς συμπληρώσεις ἄλλων ἀτελῶς προεκδοθέντων. Ἐν γένει δὲ ἐπιμελῶς ἐφρόντισεν ὁ εἰδήμων συλλογεὺς νὰ διατηρήσῃ ἐν αὐτοῖς πιστῶς τὸ γλωσσικὸν ἰδίωμα τῆς Ἠπειρωτικῆς διαλέκτου (ἰδίως κατὰ τὴν προφορὰν τῶν Ζαγορισίων), καὶ ἐπιτυχῶς διήρεας καὶ κατέταξεν αὐτὰ καθ' ὕλην μεθοδικώτερον τῶν πρὸ αὐτοῦ συλλογῶν. Τὰ ᾠσματα τῆς συλλογῆς ταύτης, συνειλεγμένα τὸ πλεῖστον ἐν Ζαγορίῳ, ἀνέρχονται εἰς 317, ἥτοι 74 κλέφτικα, 52 ἐρωτικά, 52 γαμήλια, 41 τοῦ χοροῦ καὶ 100 διάφορα.

12. Μ. Αελέκου. Δημοτικὴ Ἀνθολογία. Ἀθῆναι. 1868. Πολλὰ, ἀλλ' ἀτυχῶς ἀτάκτως ἐν αὐτῇ ἐρριμμένα ᾠσματα, ἀπεθησαύρισεν ἡμῖν ἡ συλλογὴ αὕτη. Εἰς τὸν Κ. Αελέκον, ὅστις εἶναι γνωστὸς διὰ τὸν μέγαν αὐτοῦ ζῆλον ὑπὲρ τῆς δημῳδοῦς ποιήσεως, πολλαὶ ὀφείλονται χάριτες καὶ διὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ κυρίως προκληθεῖσαν μέριμναν, ἣν ἔλαβεν ἐσχάτως ἡ Ἑλλήν. βουλὴ ὑπὲρ τῆς διασώσεως τῶν δημοτ. ἡμῶν ᾠμάτων. Ἦδη προεκκήρυξε τὴν ἐκδοσιν καὶ νεωτέρας αὐτοῦ συλλογῆς.

13. Κ. Τεφαρίκη. Λικνοτραγουδοῦς. Ἀθῆναι. 1868. Συλλογὴ περιέχουσα 2,300 δίστιχα καὶ 30 περίπου διάφορα ἄλλα ᾠσματα. Εἶναι ἡ πλουσιωτέρα συλλογὴ δημοτικῶν διστίχων.

14. Φιλολογ. Συλλόγου «Παρνασσῶ». Νεοελληνικὰ ἀνάλεκτα. Ἀθῆναι, 1870—71. Ἐν τῇ Α'. τόμῳ (φυλ. Β'. καὶ Ε'.) τοῦ καλοῦ τοῦτου περιοδικοῦ δημοσιεύματος, δι' οὗ ὁ «Παρνασσὸς» ἔγνω νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν διάσωσιν τῶν ζώντων ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γλώσσῃ μνημείων, ἀπαντῶμεν ἀξίαν λόγου συλλογὴν 80 δημοτ. ᾠμάτων τέως ἀνεκδοτῶν ἢ ἱκανὰς παραλλαγὰς παρυσιαζόντων, καὶ 739 διστίχων μὴ περμεχομένων εἰς τὰς συλλογὰς Passow καὶ Τεφαρίκη.

15. Em. Legrand. Recueil de chants populaires grecques. Paris. 1873. Ὁ Κ. Legrand, ὅστις ἡσχολήθη πολὺ εἰς τὴν μεσαιωνικὴν καὶ τὴν δημῳδὴν Ἑλλ. ποίησιν, ἐν τῇ συλλογῇ αὐτοῦ, περιεχούσῃ κυρίως μεσαιωνικά τινὰ ποιήματα ἐκ περισευθέντων χειρογράφων, κατεχώρισεν καὶ περὶ τὰ 100 δημῳδὰ ᾠσματα (ἐξ ὧν 40 ἱστορικά καὶ κλέ-

φτικά), οὐχὶ πάντα πρωτοφανῆ, μετὰ Γαλλικῆς μεταφράσεως καὶ πολλῶν ἀξιολόγων σχολίων.

Εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦ ἐν Κων/πόλει 'Ελλην' Φιλολογ. Συλλόγου (Τόμ. Η' καὶ Θ'. 1874), κατεχωρίσθησαν ἐκ τῶν ὑποβληθεῶν τότε εἰς τὸ Ζωγράφειον διαγώνισμα αἱ ἐξῆς πέντε εἰδικαὶ ᾠσματικαὶ συλλογαί:

16. *Ι. Ν. Σταματέλλον*. Συλλογὴ τῶν ζώντων μνημείων ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ Λευκαδίου λαοῦ. ᾠσματα 75 καὶ δίστιχα 162. Ἡ πηγὴ, ἐξ ἧς ἤντηλυσεν ὁ Κ. Σταματέλλος, εἶναι μία τῶν ἀφθονωτέρων καὶ διαυγεστέρων συνάμα, διότι ἡ Λευκάς εἶναι πλουσίᾳ κατὰ τ' ᾠσματα, ἅτινα παρουσιάζουσι προσέτι καὶ πολλὴν γλωσσικὴν ἀξίαν, διὰ τὸ ἀμιγρὲς τῶν κατόικων αὐτῆς.

17. *Ν. Γ. Πολίτου*. Γλωσσολογικὴ συμβολή. Ἀνέκδοτα δημοτ. ᾠσματα τῆς Ἑλλάδος. 50 ᾠσματα καὶ 24 δίστιχα. Ὁ συλλογεὺς οὗτος εἶναι γνωστὸς διὰ τὰς περὶ τὰ ζῶντα ἔθνικὰ ἡμῶν μνημεῖα ἐμβριθεῖς μελέτας του.

18. *Σ. Α. Μαρασσείδου*. Διάλεκτος Αἰνίου, Ἰμβρου καὶ Τενέδου. ᾠσματα 21.

19. *Ι. Κ. Παγούρη*. Ἡπειρωτικὴ διάλεκτος. ᾠσματα γαμήλια 17 (τῆς Ραψάνης τοῦ Ὀλύμπου), καὶ 20 μοιρολόγια (Ζαχαρίου).

20. *Συμ. Α. Μαρασσείδου*. Ποικίλη ὕλη ἐξ Αἰνίου καὶ Ἰμβρου. Περὶ 35 διάφορα ᾠσματα.

21. *B. Schmidt*. Griechische Märchen, Sagen und Volkslieder. Leipzig, 1877. Ὁ Κ. Schmidt εἶναι ὁ γνωστὸς συγγραφεὺς τοῦ κλασικοῦ ποιήματος περὶ τοῦ βίου τῶν νέων Ἑλλήνων ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν τῶν ἀρχαίων. Διαμεινὰς ἐπὶ πολὺ ἐν Ἑλλάδι ἐσπούδασεν ἐπιμελῶς τὰ ἦθη, τὰς παραδόσεις καὶ τὴν γλῶσσαν τοῦ Ἑλλην. λαοῦ. Τῆς συλλογῆς αὐτοῦ τὰ ᾠσματα εἰσὶν ἅπαντα συνειλεγμένα ἐν Ἑπτανήσῳ, καὶ διακροῦνται εἰς μοιρολόγια ἢ χαρόντεια 39, γαμήλια 4, καὶ 27 ἄλλα διάφορα μετὰ Γερμανικῆς μεταφράσεως καὶ πολλῶν γλωσσολογικῶν σημειώσεων.

Ἐκτὸς τῶν ἐν ταῖς ἀνωτέρω Συλλογαῖς (1), πολλὰ δημοτ. ᾠσματα ἐδημοσιεύθησαν σποράδην καὶ εἰς τὰ ἐξῆς περιοδικά:

α) *Παρθόρα*, καὶ *Ν. Παρθόρα*. Ἀθῆναι. Ἀπὸ τοῦ Δ'. μέχρι τοῦ Κ' τόμου.

β) *Ἐστέρη*. Ἀθῆναι.

(1) Τῆς τοῦ Κ. Γιανναράκη συλλογῆς Κρητικῶν ᾠσμάτων πρὸς εἶχον ἐπ' ὧν.

- γ) *Ἰόνιος Ἀνθολογία*. Κέρκυρα.
- δ) *Ἐπτάλοφος*. Κωνσταντινούπολις.
- ε) *Φιλιστωρ*. Ἀθήναι.
- ς) *Χρυσάλλις*. Ἀθήναι.
- ζ) *Ἔθρ. Ἡμερολόγιον Μ. Βρεττοῦ*. Παρίσιοι, 1860 — 69.
- η) *Ἐφημερίς τῶν Φιλομαθῶν*. Ἀθήναι. (ἀριθ. 678 καὶ 679 συλλογὴ διστιχῶν ὑπὸ Α. Ταταράκη, καὶ ἀριθ. 751 καὶ ἐφεξῆς διάφορα ἄσματα Κερκύρας).

Ἐπίσης ἀρκετὰ ἄσματα τῆς Κύπρου ἀπαντῶνται εἰς τὸν Γ'. τόμον τῶν «Κυπριακῶν» Α. Σακελλαρίου. Ἀθήναι. 1868.

Πρὸς πάσας τὰς μνημονευθείσας συλλογὰς παραβαλόντες τὰ ἄσματα τῆς ἡμετέρας, παραπέμπομεν ἐκάστοτε τὸν ἀναγνώστην εἰς αὐτάς, ὡς αὐτὸς δύναται ἐκεῖ ν' ἀπαντήσῃ. εἴτε ἄσμα τι παραπλήσιον ἔχον θέμα πρὸς τὸ παρ' ἡμῶν δημοσιευόμενον, εἴτε πρόσωπον ἢ γεγονὸς ὅμοιον. Ἀξιοιαῦται δὲ παραπομπαὶ γίνονται πάντοτε πρὸς τὰς ὧδε σημειωθείσας ἐκδόσεις.

Τὴν αὐτὴν σύγκρισιν δὲν ἐπεχειρήσαμεν καὶ διὰ τὰ διστιχα, διότι ἡ τοιαύτη ἐργασία, ἕνεκα τῆς συνήθους αὐτῶν κατὰτάξεως κατ' ἀλφβητικὴν σειρὰν καὶ οὐχὶ καθ' ὕλην, καὶ λίχν ἐπίπονός καὶ ἄσκοπος συνάμα ἀποβαίνει, ἀφοῦ ταῦτα ἐκ ἐκάστη συλλογῇ πάντοτε παραλλάσσουσιν εἴτε περὶ τὴν ἔκφρασιν εἴτε περὶ τὴν ἔννοιαν. Ὅπως δὲ ὅποτε ὅμως δυνάμεθα ἀσφαλῶς νὰ εἰπώμεν, ὅτι τῶν ἐν τῇ συλλογῇ ἡμῶν διστιχῶν ὑπὲρ τὸ ἥμισυ εἰσὶν ὅλως ἀνέκδοτα.

Ἀλλὰ μετὰ τὴν ὡς ἀνωτέρω γενομένην ἀντιπαραβολὴν πρὸς τούτας συλλογὰς, σπουδαίως μετὰβολὰς ἐδέησε νὰ ἐπενέγκωμεν εἰς τὴν ἡμετέραν. Αὕτη, φιλοπόνηθεῖσα, ὡς εἴπομεν, πρὸ τοῦ 1860, περιεῖχε μὲν ἐν τῇ ἀρχικῇ αὐτῆς καταστάσει ἀριθμὸν ἀνεκδότων ἁσμάτων ἀρκετὰ μεγαλύτερον τοῦ σημερινοῦ, ἀλλὰ κατὰ τὰ μακρὰ ἔτη, καθ' ἃ ἔμενε χειρόγραφος καὶ παρημελημένη ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ συλλογέως, διήλθοσαν πρὸ αὐτῆς ἄλλαι ἐκδόσεις νεώτεροι, αἵτινες συχνάκις ἔκαμνον νὰ φιλοροῶσιν ἐκ τῆς ἀνθοδέσμης αὐτῆς οὐκ ὀλίγα ἄνθη ἐκ τῶν εὐωδωτέρων καὶ ἀξιολογωτέρων. Ἐδέησε λοιπὸν ἵνα ἐκτὸς ἐκείνων τῶν ἁσμάτων, ἅτινα ζῶν ἔτι ὁ ἡμέτερος πατήρ ἠναγκάσθη διὰ τὸν λόγον τοῦτον νὰ διαγράψῃ ἐκ τῆς συλλογῆς του, καὶ πλεῖστα ἄλλα, περὶ τὰ ἐκατόν, διαγράψωμεν ἤδη καὶ ἡμεῖς, καθὼ ἀπολέσαντα κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν τὴν ἀξίαν τοῦ πρωτοφνοῦς.

Τοῦτου γενομένου ἀπέμειναν χυρίως ἐν τῇ συλλογῇ τὰ ὅλως ἀνέκδοτα.

ἀφήσαμέν ὅμως καὶ ἐκ τῶν ἐκδεδομένων τινά, ὅσα δηλαδὴ παρῶ-
σιαζουσιν ἐνταῦθα παραλλαγὰς οὐσιώδεις, ἢ συμπληροῦσιν ἑτέρα ἀτε-
λῶς παρ' ἄλλων ἐκδεδομένα. Ἀλλὰ τοῦ κανόνος τούτου ἐποιήσαμεν ἐ-
ξίσεις διὰ τινὰ κλέφτικα ἄσματα — οὐχὶ πλείονα τῶν 20 — τὰ ὅποια
καίτοι ἐλάχιστον διαφέροντα τῶν ἐν ἄλλαις συλλογαῖς, ἀφήσαμεν ὅμως
καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ χάριν τῶν ἐπισυνημμένων αὐτοῖς βιογραφικῶν ἢ
ἱστορικῶν σημειώσεων, δι' ὧν διορθοῦνται ἐσφαλμένοι περὶ τινῶν ἀρ-
ματωλῶν πληροφορίαι, ἢ παρέχονται νέαι περὶ αὐτῶν εἰδήσεις, ἀρσθεν-
σαι ἐκ παραδόσεων ἢ ἄλλων ἐγχωρίων πηγῶν ἀξίων πίστεως. Ὡς
ἔχει σήμερον ἡ ἀνὰ χεῖρας συλλογὴ, ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ 497 ἄσμάτων
τὰ μὲν 300 περίπου εἰσὶν ἐντελῶς πρωτοφανῆ, τὰ δὲ λοιπὰ παρα-
λάσσευσιν οὐσιωδῶς τῶν προδημοσιευθέντων παραπλησιῶν.

Μεταβόλῃν ἐπίσης ριζικὴν ἐπηνέγκαμεν καὶ εἰς τὴν κατὰτάξιν τῆς
ὕλης. Ὀρισμένη τις ἰδέα περὶ τοῦ τρόπου ἐν γένει τῆς διαίρεσεως τῶν
ἄσμάτων ἐν ταῖς δημοτ. συλλογαῖς δὲν ἐπεκράτησεν εἰσέτι, καὶ διὰ
τοῦτο βλέπομεν τοὺς διαφόρους συλλογεῖς ἀκολουθοῦντας κατὰ τοῦτο
σύστηματα λίαν διαφέροντα ἀλλήλων. Οὕτως, οἱ μὲν ἀρκοῦνται χωρί-
ζοντες μόνον τὰ κλέφτικα ἀπὸ τῶν μὴ τοιούτων, οἱ δὲ τάσσουσιν αὐ-
τὰ εἰς τρεῖς μεγάλας κατηγορίας, οἰκιστὰς, ἱστορικά καὶ πλαστὰ, ἑτε-
ροι δὲ πάλιν, στηρίζοντες τὴν διαίρεσιν αὐτῶν εἰς εἶδη ποιήσεως, τὰ
διακρίνουσιν ἀπλῶς εἰς τραγούδια καὶ λιανοτράγουδα. Ἐσχάτως, ἀφοῦ
ἀπεδείχθη ὅτι ὁλόκληρος σειρά ἄσμάτων (ὡς τὰ τοῦ Διγενοῦς Ἀκρίτα,
τῆς Ἀρετούσας, τῆς γεφύρας τῆς Ἄρτης, τοῦ κάστρου τῆς Ὀρηᾶς, τῆς
ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως κτλ.) ἔχουσιν ὡς βᾶπιν ἱστορικὴν
τινα ἢ μυθολογικὴν πηλὰδосιν, περὶ ἣν ὡς περὶ κέντρον στρέφονται, ἤρ-
ξαντό τινες ἐφαρμόζοντες τὸ σύστημα τῆς εἰς ἁσματικούς κύκλους διαί-
ρέσεως πολλῶν ἐκ τῶν τοιούτων ἄσμάτων. Καὶ εἶναι μὲν βεβαίως ὁρθὴ
ἡ τοιαύτη εἰς κύκλους διαίρεσις, ἀλλ' ὅπως ἐπεκταθῇ ἐπὶ μεγαλειτέ-
ρου ἀριθμοῦ ἄσμάτων ἀπαιτεῖται πολλὰς εἰσέτι συγκριτικὰς μελέτας περὶ
τε τῶν παρ' ἡμῖν καὶ τῶν παρ' ἄλλοις λαοῖς δημοτ. ἄσμάτων, ἵνα δύ-
νῃται ὁ ἐφαρμόζων αὐτὴν ν' ἀποφεύγῃ τὰς πεντοίχας παραπλησιᾶς,
εἰς αἷς δύναται νὰ ὑποπέσῃ.

Ἡμεῖς, ἀκολουθοῦντες ἄλλο σύστημα κατὰτάξεως τῆς ὕλης, ὡς ἐκ
τοῦ εἶδους μὲν τῆς ποιήσεως διηρέσαμεν τὴν συλλογὴν εἰς τραγούδια
καὶ λιανοτράγουδα, ὡς ἐκ τοῦ ἀντικειμένου δὲ τῶν ἄσμάτων εἰς βίον
δημόσιον, ἐνθα κατεχωρίσαμεν τὰ ἱστορικά, κλέφτικα καὶ θρησκευτικά,
καὶ βίον ἰδιωτικόν, εἰς δὲ ὑπεργάγομεν διαφόρους κατηγορίας ἄσμάτων.

ἀνταποκρίνομένους πρὸς τὰς εὐτυχεῖς ἢ δυστυχεῖς περιστάσεις τοῦ ἀνθρώπου βίου καὶ τὰς κυριωτέρας αὐτοῦ περιόδους ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ ἀτόμου μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, περιελάβομεν δὲ εἰς ἴδιον κεφάλαιον, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *διάφορα*, τὰ εἰς οὐδεμίαν τῶν ἀνωτέρω ὑποδιακρίσεων ὑπαγόμενα.

Πρωτοφανής τις διαίρεσις τῶν διστίχων παρουσιαζομένη ἐν τῇ παρούσῃ συλλογῇ, καθίστησιν ἀναγκαίως βραχείας τινος περὶ αὐτῆς ἐξηγήσεις. Ἐννοοῦμεν τὰ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *στιχουργικοὶ ἀγῶνες* δίστιχα, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὸ 1^{ον} τμήμα τοῦ Β'. μέρος τῆς συλλογῆς ταύτης. Συγκροτοῦνται ἐν Ἰωαννίνοις, ἐν ὥραις συμποσίων καὶ εὐχαίς, ὁπότε ὁ Βάκχος εἰσπηδᾷ ἐν μέσῳ τῶν συνδαιτημόνων, εἰδὸς τι ποιητικῶν ἀγῶνων, οἵτινες ἔχουσι, νομίζομεν, πηγὴν ἀρχαίαν, ὡς ἀπαντῶμενοι ἐν τισι τῶν τοῦ Θεοκρίτου εἰδυλλίων, καὶ παρ' Ἀριστοξένῳ καὶ Ἀρτέμῳ. Γινώσκομεν, ὅτι κατὰ τοὺς δείπνους τῶν ἀρχαίων ἀπηγγέλλοντο ἐν τῷ κύκλῳ τῶν συμποτῶν τὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα *σκόλια* γνωστὰ ἐκεῖνα ποιημάτων ἢ ἐπιγράμματα, ἅτινα πολλὴν ἔχουσιν ὁμοίότητα πρὸς τὰ περὶ ἔρωτος ἀξιώματα ἢ τὰ ἄλλα δίστιχα γνωμικὰ τῆς δημώδους ποιήσεως. Τοιοῦτόν τι εἶναι τὸ θέμα καὶ τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος στιχουργικῶν παρ' ἡμῖν ἀγῶνων. Κατ' αὐτοὺς δυὰς τραγουδιστῶν δοκίμων, παρὰ τῶν συμποτῶν ἐκλεγομένων, ἔδουσιν ἀμοιβὰς ἐκ τοῦ προχείρου, ὑπὸ τὸν ἦχον τῶν μουσικῶν ὀργάνων, δίστιχα ἐρωτικά ἐπὶ ὠρισμένου θέματος. Ὁ ἀγὼν δὲ συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ὁφείλει ὁ δεύτερος ἀοιδὸς ν' ἀπαντᾷ ἐπιτυχῶς εἰς τὸν πρῶτον διὰ διστίχου ἀρχομένου συνήθως ἀπὸ τῆς αὐτῆς λέξεως ἢ συλλαβῆς, ἀφ' ἧς καὶ τὸ παρ' ἐκείνου ἀπευθυνθὲν αὐτῷ, καὶ χωρὶς ν' ἀπομακρύνηται τοῦ ἀπ' ἀρχῆς τεθέντος θέματος. Τοῦτο λοιπὸν τὸ πρωτοφανὲς εἶδος τῶν αὐτοτελῶν ᾠσμάτων, ὅπερ ἐν οὐδεμίᾳ ἄλλῃ συλλογῇ εὑρεται, ἀποτελεῖ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἰδιαιτέρον, ὡς εἴπομεν, τμήμα.

Ἐν τέλει σημειοῦμεν, ὅτι τῆς ἀνὰ χεῖρας συλλογῆς τὰ ᾠσματα, ἀντληθέντα ἅπαντα ἐκ τῆς πρώτης πηγῆς, εἶναι γεγραμμένα ἀκριβῶς ὅπως φέρονται εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ καὶ πιστῶς ἐτηρήθη ἐν αὐτοῖς ἡ Ἑπειρωτικὴ προφορὰ. Τὴν ἐρμηνείαν τῶν ἀπαντωμένων ἰδιωτισμῶν, ἣτις θὰ ἔδιδε μείζονα ὄγκον εἰς τὸ παρὸν τεῦχος χωρὶς νὰ ῥῖναι ἱσως ἀπαραίτητος, πκρελείψαμεν, ἐξηγήσαντες μόνον ἐνιαχοῦ δυσλήπτους τινὰς λέξεις χρήσιμους πρὸς κατανόησιν τοῦ κειμένου· πρὸς τοῦτο δὲ ἐπεσυνάψαμεν καὶ ἐρμηνευτικὸν πῖνακα τῶν ἐν τοῖς ᾠμασιν ἀπαντωμένων ξένων λέξεων. Ἐκ τοῦ πῖνακος τούτου βλέπει τις, ὅτι αἱ πλεῖ-

σται ἐν χρήσει παρὰ τῷ Ἑπειρωτικῷ λαῷ ξέναι λέξεις εἰσι Τουρκικαί, καὶ ὀλίγαι Ἰταλικαί, Ἀλβανικὴ δὲ σχεδὸν οὐδεμία. Τοῦ φαινομένου τούτου τὴν ἐξήγησιν ἀφίνομεν εἰς τοὺς διὰ τοσοῦτω σοφῶν κρανιολογικῶν παραδοξολογιῶν πειραθέντας ἐσχάτως νὰ χαρακτηρίσωσι τὴν Ἑπειρον ὡς Ἀλβανικὴν χώραν.

Περσίνοντες ἤδη τὸν ὑπὲρ τὸ δέον ἔσως διεξοδικὸν ἡμῶν πρόλογον, ἐπικαλούμεθα τὴν εὐμένειαν τῶν ἀναγνωστῶν δι' ὅσας ἂν εὕρωσιν ἐν τῇ συλλογῇ ἐλλείψεις προσελθούσας ἐκ τῆς ἀπειρίας τῶν ἐκδοτῶν αὐτῆς περὶ τοιαύτην ἐργασίαν.

Ἐν Ἀθήναις, κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1880.

the first of these is the fact that the
 of the second is the fact that the
 of the third is the fact that the

of the fourth is the fact that the
 of the fifth is the fact that the
 of the sixth is the fact that the

of the seventh is the fact that the

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Κατὰ τὴν ἐνεστώσαν ἑκατονταετηρίδα τινὲς τῶν περιηγηθέντων τὴν Ἑλλάδα φιλελλήνων Εὐρωπαίων ἐκτιμήσαντες τὸ ὄψος καὶ τὴν ποιητικὴν χάριν τῶν ἐν αὐτῇ ἀδομένων δημοτικῶν ᾠμάτων, ἐνῆι σχολήθησαν εἰς τὴν συλλογὴν καὶ δημοσίευσιν τῶν ἄντικα τούτων ἀποκρυμμάτων. Μεταξὺ τῶν ᾠματοδιφῶν τούτων διεκρίθησαν ὁ Γάλλος Φωριέλλος καὶ ὁ Ἰλλυριὸς Θωμαζάκος, ὧν ὁ πρῶτος μεταφράσας καὶ Γάλλιστί τὰ παρ' αὐτοῦ ἐκδοθέντα καὶ μετὰ ζωηροῦ φιλελληνισμοῦ ἀνακτῶν τὴν ἀξίαν αὐτῶν, προσέθηκε καὶ τινὰς πολλαχοῦ ἀξιο-λόγους βιογραφικὰς σημειώσεις ἐκ συγχρόνων μαρτυριῶν ἢ ἀρχαϊστῶν παραδόσεων ἀντληθείσας.

Ὡς ἐθνικὴν ὀφειλὴν θεωρήσαντες καὶ τινες τῶν ἡμετέρων τὴν ἀποθησαύρισιν τῆς πολυτίμου ταύτης ὕλης, ἐπεδόθησαν παρέρχως πως εἰς κοιναύτας ᾠματικὰς συλλογὰς, ὧν πληρεστέρα ἐστὶν ἡ τοῦ κ. Σ. Δαμι-πλίου, ὅστις οὐ μόνον πλεῖστα προσέθηκεν ᾠματὰ εἰς τὰ ἤδη ἐκδο-μένα, ἀλλὰ καὶ τούτων ἑλλειπὴν τινα συνεπλήρωσε καὶ τῶν παρὰ-φθαρμένων ἱκανὰ διώρθωσεν.

Εἶναι ἀναντίρρητον, ὅτι πᾶσα τῆς Ἑλλάδος χώρα ἐγκλείει εἰς τοὺς πυλῶν αὐτῆς πλεῖστα ἐτι καὶ πολύτιμα ἀνεκμετάλλευτα ᾠματὰ, εἰς ὧν τὴν ἀποταμίευσιν ὀφείλουσιν οἱ ἰθαγενεῖς λόγιοι νὰ ἐπιδίδω-νται προθυμῶς, πεποιθότες ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο, ὅπερ οἱ δοκησίσφοι χλευάζουσιν, ὥντε μικρολόγον εἶναι, οὐδ' ἀκαρπὸν ἀποθήσεται. Ἐάν αἰῶνάς τινας ἐνωρίτερον οἱ κατὰ καιροὺς Ἕλληνες λόγιοι, ἀντὶ νὰ θεω-ρῶσι μετὰ τοῦ Τζέτζη καὶ τῶν ἄλλων Βυζαντινῶν στιχουργῶν τὴν δημώδη ποίησιν ὡς «βάνανσον καὶ ἄτεχον καὶ ἀγρυτίδος μούσης ἐπο-κῆμα», ἐπιδίδοντό εἰς τὴν ἀποθησαύρισιν τῶν προέχοντων αὐτῆς, πολ-λοὶ ἤθελον περισωθῇ ἡμῖν μαργαρίται ἐκ τοῦ αἰεποτε πλουσίου περι-δραϊοῦ τῆς δημοτικῆς ἡμῶν μούσης, πλεῖστα δὲ ἀξιοπεριέργα καὶ σπουδαῖα ἐθνικὰ ᾠματὰ, διὰ παντὸς ἤδη ἀπολεσθέντα, ἐμελλον δια-σώζεσθαι, καὶ ἐξ ἐκείνων πολλὰ ἀπομνημονεύματα ἀναφερόμενα εἰς γεγονότα καὶ πρόσωπα τῶν παρελθουσῶν ἑκατονταετηριδῶν ἤθελον συμπληροῦν τὴν ἀτελεῖ ἱστορίαν τῶν Τουρκοκρατικῶν χρόνων. Ὅπόσοι ἔρα γε παραπλήσιοι τῶν Μπουκουβαλαίων, Μιλλωνῶν, Ζηδῶν καὶ

τῶν ἄλλων κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑκατονταετηρίδα ἀκμασάντων ἐν Ἡπειρῷ, Θεσσαλίᾳ καὶ Μακεδονίᾳ ἡρώων, δὲν διέπρεψαν καὶ ἡνδραγάθησαν καὶ κατὰ τὴν ΙΓ' καὶ ΙΖ' ; Ἀλλὰ τὸ μνημόσυνον αὐτῶν ἀπεσβέσθη δυστυχῶς ἀπολεσθέντων τῶν δημοτικῶν ἁσμάτων, δι' ὧν ὁ λαὸς ἐξύμνει τοὺς ἄθλους αὐτῶν. Καὶ ὁμως ἦτο· ἀξία αἰωνίου διατηρήσεως ἡ μνήμη τῶν ἐλευθεροφρόνων ἐκείνων· Ἑλλήνων, τῶν ἐπανομασθέντων κ λ ε φ τ ῶ ν, οἵτινες διὰ τοῦ εὐγενοῦς φρονήματος καὶ τοῦ ἡρωϊσμοῦ αὐτῶν ἠκόνισαν τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν μάχαιραν καὶ ὀξύτερα ἠκονισμένην κατέλιπον αὐτὴν εἰς τὴν νέαν γενεάν. Ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπαρξίς προσέτι πολλῶν ἴσως ἡθῶν καὶ ἐθίμων, λειψάνων· τῆς ἀρχαιοτάτης ἑλληνικῆς ἐποχῆς, θὰ ἐμαρτυρεῖτο διὰ τῆς ἐγγράφου περισώσεως τῶν ἀρχαιοτέρων ἡμῶν ἁσμάτων, πρὸς μείζονα διάψευσιν τῶν δογμάτων τοῦ Φαλμεράυερ καὶ τῶν ἄλλων παραδοξολόγων τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐχθρῶν. Ἐν γένει δὲ τολμῶμεν εἰπεῖν, ὅτι μία· πλήρης τῶν δημοτικῶν ἡμῶν ἁσμάτων συλλογὴ θὰ ἐνέκλειε συνάμα καὶ ὁλόκληρον τὴν ἐθνικὴν ἱστορίαν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Ἀρκεῖ λοιπὸν ἡ τῆς αὐτῆς ἐθνικῆς ἀπώλεια. Εἶναι καιρὸς νὰ διασώσωμεν ἐκ τῆς περαιτέρω φθορᾶς τοῦ χρόνου τὴν πολύτιμον ταύτην πατρικὴν ἡμῶν κληρονομίαν. Ὑπὸ τοιούτων ἐμπνεόμενος σκέψεων καὶ ἀκούων συνεχῶς ἐν Ἡπειρῷ πλεῖστα δημοτικὰ ἄσματα μὴ περιεχόμενα εἰς τὰς ἀχρι τοῦδε ἐκδομένας συλλογὰς, ἐπεδόθην μετὰ ζήλου εἰς ἀποταμίευσιν αὐτῶν, ὑπερνικῶν τὰς παντοίας δυσχερείας καὶ ἐνοχλήσεις, ἃς συνεπήγετο τὸ πρωτοφανὲς τοιαύτης ἐργασίας. Πολλάκις ἐν ταῖς ἐρεῦναις μου προῦκάλεσα τὴν χλεύην ἡμιμαθῶν τινῶν καὶ ἀπειροκάλων λογιστῶν, οὐχὶ σπάνιως δὲ ἐφείλκυσα καὶ τὴν ἀγανάκτησιν τῶν γνωριζόντων ἁσμάτι, οὓς ἐβλεπον ἀποροῦντας ἢ καὶ ἐρεθιζομένους κατ' ἐμοῦ ὁπότε παρεκάλουν αὐτοὺς νὰ μοι τὸ ἀπαγγείλωσιν ὅπως τὸ γράψω, διότι ἐνόμιζον ὅτι τοὺς ἐχλεύαζον. Ἐν τούτοις ἡδυνήθην, παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν μου, νὰ κατάρτισω ἱκανῶς ὀγκῶδη συλλογὴν ἁσμάτων ἀνεκδότων οὐχὶ σμικρᾶς καλλονῆς καὶ ἀξίας. Ἀκούων δὲ κατὰ τὰς ἐρεῦνας μου καὶ ὅσα ἐκ τῶν προεκδομένων εἰσὶν ἐν χρήσει· εἰς τὴν Ἡπειρον, συνέλεξα καὶ τινα ἐξ αὐτῶν καὶ κατέταξα εἰς τὴν συλλογὴν μου· ἐπὶ τὸ ἀκριδέστερον ἐκτεθειμένα, ὅπως δηλαδὴ ἤκουσα αὐτὰ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ λαοῦ.

Οὕτω λοιπὸν ὁ ἀριθμὸς τῶν παρ' ἐμοῦ ἀποθησαυρισθέντων ᾠσμάτων ἀνέρχεται εἰς 600 περίπου, εἰς τὰ ὅποια προσέθηκα καὶ περὶ τὰ 1000 δίστιχα, ὧν τὰ πλεῖστα συνέλεξα ἐν Ἰωαννίνοις. Μεταξὺ τῶν ἐν τῇ συλλογῇ μου ᾠσμάτων ἀπαντῶνται καὶ τινὰ ἀναφυέντα μὲν ἰσως καὶ βλάστησάντα εἰς ἑτέρας ἐλληνικὰς χώρας, ἀλλ' εἰσαχθέντα καὶ ἐθιζόμενα ἐν Ἡπειρῷ ὡς ἐγχώρια, χάρις εἰς τὴν θρησκευτικὴν, οὕτως εἰπεῖν, καὶ ἀδελφικὴν ἀφοσίωσιν τοῦ Ἡπειρώτου πρὸς πᾶν γέννημα ἐλληνικῆς μητρός.

Ἀσματικὰς δὲ συλλογὰς εἶχον ὑπ' ὄψιν μου τὰς ἑξῆς: α') τὴν τοῦ Φωριέλου, β') τοῦ Θωμαζαίου, γ') τοῦ Μαρχέλλου, δ') τοῦ Ζαμπελίου, ε') τοῦ Α. Μανούσου, καὶ τέλος τὰ ἐν τῇ «Πανδώρα» κατὰ καιροὺς δημοσευθέντα ᾠσματα.

Δὲν θὰ εὔρη ὁ ἀναγνώστης πολλὰς παρατηρήσεις καὶ σημειώσεις περὶ τῆς ποικίλης ἀξίας τῶν ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ ᾠσμάτων, διότι ἐθεώρησα τοῦτο ἀνώτερον τῶν δυνάμεών μου. Ἄλλως τε ἡ ἀπὸ τινων ἐξ αὐτῶν ἀποπνέουσα ποιητικὴ χάρις εἶναι τοιαύτη, ὥστε εὐκόλως τὴν αἰσθάνεται τις καὶ τὴν ἀνακαλύπτει καὶ ἄνευ ἐρμηνειῶν καὶ σχολίων. Ἐνόμισα ὅμως καλὸν νὰ συνοδεύσω τινὰ αὐτῶν, τὰ κλέφτικα, διὰ βιογραφικῶν τινων σημειώσεων καὶ ἱστορικῶν ἀπομνημονευμάτων, ἅτινα παρ' αὐτοπτῶν πρεσβυτῶν μαρτύρων, ἢ ἄλλων περιέργων ἤκουσα καὶ ἔμαθον ἐπιτοπίως. Ὁμολογῶ δὲ, ὅτι ἀνεπαρκῆ εἰσι τὰ οὕτω σημειωθέντα παρ' ἐμοῦ, διότι ἀπὸ τοιούτων πηγῶν ὀλίγιστα καὶ τεθολωμένα πολλάκις ἀντλεῖ τις νάματα, ἐπειδὴ τῶν πρὸ πολλοῦ γεγονότων αἱ κατὰ παράδοσιν ἀπομνημονεύσεις προϊόντος τοῦ χρόνου ἀποδεκατίζονται καὶ ἡ ἀκρίβεια αὐτῶν, ἀπὸ στόματος εἰς στόμα μεταδιδομένων, ἐκλείπει καὶ ἀπόλλυται.

Ὅσῳ ἐρευνᾷ τις πλεῖστον τὰ διάφορα μέτρα καὶ τὴν ἁρμονίαν, ἣν ἀκολουθεῖ ἡ δημώδης ἡμῶν ποίησις, τόσῳ μείζονα διαβλέπει τὴν σχέσιν αὐτῆς πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἐλληνικὴν καὶ ἀδιστακτικῶς πείθεται, ὅτι τὰ μέτρα αὐτῆς πηγάζουσιν ἀπ' ἐκείνης, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ἐνταῦθα ἀντὶ τοῦ χρόνου καθιερώθη ἡ χρῆσις τοῦ τόκου (1). Καί

(1) Τὴν θεωρίαν ταύτην διὰ μακρῶν καὶ ἐπιτυχῶς ὑπεστήριξε ὁ πολυμαθὴς Β. Α. Ραγκαβῆς ἐν ταῖς «Μεταφράσεσιν ἐλλ. δραμάτων».

τοι εἰς τὰ πλεῖστα τῶν δημοτικῶν ᾠσμάτων ἐπικρατεῖ κυρίως ὁ διαδεχθεὶς τὸν ἐξάμετρον πολιτικὸς λεγόμενος στίχος, ἡ δεκαπεντασύλλαβος, ὃν βλέπομεν ἀπὸ τῆς 12 ἑκατονταστηρίδος καὶ εἰς τὸν Πτωχαπρόδρομον, οὐδὲν ἤττον πολλὰ τῶν ἀρχαιοτέρων ἐξ αὐτῶν παρουσιάζουσι ποικιλίαν μέτρων ἀξιοπαρατήρητον. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν ὁμοιοκαταληξίαν δὲν πρέπει νὰ θεωρῇται αὕτη ὡς οὐσιῶδες χαρακτηριστικὸν τῆς δημοτικῆς ποιήσεως, διότι γνωρίζομεν ὅτι αὕτη εἰσῆχθη ἐκ τῆς Δύσεως μόλις κατὰ τὸν 15 ἢ 16 αἰῶνα.

Ἐκ τῆς πεποιθήσεως λοιπὸν ὅτι στενοτάτῃ ὑπάρχει καὶ ὑπὸ τὴν ἐκπαίν τῷ μέτρῳ σχέσις τῆς νῦν δημώδους πρὸς τὴν ἀρχαίαν ποιήσιν ὁρμώμενος καὶ ἐλπίζων ὅτι θὰ δώσω ἀφορμὴν εἰς ἄλλους ἀρμοδιωτέρους ἐμοῦ νὰ ἐξακριβώσωσι δεόντως τὴν σχέσιν ταύτην, παρατίθηναι κατωτέρω εἶδη τινὰ μέτρων τῶν ὄντων ἐν χρήσει εἰς τὴν δημοτικὴν ἡμῶν ποίησιν, μετὰ συγκρίσεως αὐτῶν πρὸς ἀνάλογα ἀρχαῖα μέτρα χρονικὰ, ἐξ ὧν καταφαίνεται ὅτι εἰς τὴν ἡμετέραν δημώδη στιχουργίαν καὶ πόδες δισύλλαβοι καὶ τρισύλλαβοι περιέχονται καὶ μέτρα ὑπερκατάληκτα, βραχυκατάληκτα καὶ καταληκτικά, καὶ μονόμετρα, δόμετρα κλπ. τοῦ ἱαμβικοῦ, τροχαϊκοῦ καὶ λοιπῶν εἰδῶν, πρὸς δὲ καὶ Σαπφικὰ καὶ Ἀνακρέοντεα καὶ Ἰππωνάκτεια καὶ ἄλλα τοιαῦτα δύνανται ἴσως ν' ἀνευρεθῶσι· διότι ἐὰν ἀληθεύῃ ὅτι οἱ πρῶτοι ἡμῶν ἐκκλησιαστικοὶ ποιηταὶ καὶ ὑμνωδοὶ πολλὰκις ἐλάμβαναν τὰ πολυσύνθετα ταῦτα μέτρα τῆς ἀρχαίας ποιήσεως ὡς πρότυπα ἐν τῇ συνθέσει τῶν ᾠδῶν, τροπαρίων, καθισμάτων, ἀντιφώνων καὶ λοιπῶν ἐκκλησιαστικῶν ᾠσμάτων, τοῦτα μεγάλως ὑπεδοθήθησε τὴν ἐν μέρει διάσωσιν αὐτῶν καὶ ἐν τῇ δημοτικῇ ἡμῶν ποιήσει.

Τὰ βραχέα ταῦτα προτάξας, εὐχομαι καὶ πάλιν ἵνα ταχέως ἴδωμεν τοὺς λαγίους τοῦ ἔθνους ἐπιδιδομένους εἰς τὴν διάσωσιν τῶν ἀπλῶν ἀλλὰ πολυτίμων τούτων μνημείων τοῦ παρελθόντος ἔθνικοῦ ἡμῶν βίου.

Ἐν Ἰωαννίνοις, μηνὴ Ἰαννουαρίῳ τοῦ 1861.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ.

ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ.

1. IAMBIKA..

α'. Μονόμετρον.

— Θεὸν φίλει,
σέβου γονεῖς.

β'. Μονόμετρον ὑπερχατάληκτον.

— Ὅσον τάχιστα.

κι' ἂν ἡμποροῦσα. (δίς. 1035).

γ'. Μονόμετρον καταληκτικόν.

—Τὰ μάτι' ἀνοιγοκλεῖς,
σαγίταις μὲ βαρεῖς. (δῖς. 1048).

.δ'. Δίμειτρον ἀνατάληκτον (Ἀνακρεόντειον).

— Ἐρῶ τε θῆῃτε κοῦκ ἔρῶ
καὶ μαίνομαι καὶ μαίνομαι.

(καὶ 211, 223 κατλ.)

ε'. Δίμετρον καταληκτικόν.

— Μαραίνεις παλληκάρια — 'Ο μὲν θέλων μάχεσθαι
 πούναι σὲν τὰ λειοντάριχ. (376). πᾶρεστι γὰρ μαχέσθω.

στ'. Τρίμετρον.

— Φίλοι, γιατί δὲν τρῶτε καὶ δὲν πίνετε; (360).
 (καὶ 207, 250 κτλ.)

— 'Ω τέκνα Κόδμου τοῦ πάλοι νέα τροφή.

ζ'. Τρίμετρον ὑπερκατάληκτον.

— Κι' αὐτὴ μοῦ ἔλεγε τᾶχ' ἄλλος μετρημένα. (418).
 — 'Επῆγε γιὰ μᾶλλι κ' ἔβῃκε κουρεμένος. (παροιμ.)

η'. Τρίμετρον βραχυκατάληκτον.

— Αὐτὰ τὰ μάτια, Δῆμό μ', τᾶμορφα.

— Ζυγέντα παῖδ' ὅποιαν ἄδονάν.

θ'. Τετράμετρον καταληκτικόν ('Ιππωνάκτειον).

— 'Απόψε, περδικοῦλά μου, ἐδῶ θὰ ξενομείνω. (394).
 (καὶ πλεῖστα ἄλλα).

— Εἴ μοι γένοιτο παρθένος κελὴ τε καὶ τέρπεινα.
 — Μάτην ἐμοὶ κεκλεύσεται· οὐδ' ἐγγέων τεθνήξῃ.

ε'. Τετράμετρον ἀκατάληκτον. (Ἀλκαίου).

— 'Ο χέστης εἶπε τοῦ κλανιᾶ, παρέκει· τί μ' ἐβρόμησες. (παροιμ.)

— Πάψετ', ἄερες, πάψετε, ἀπόψε κι' ἄλλη μιὰ βραδυά.

— Δέξι με κωμάζοντα, δέξαι· λίσσομαί σε, λίσσομαι.

2. ΤΡΟΧΑΙΚΑ.

ια'. Μονόμετρον.

— "Αλλος Πάσκα — Στέργε μόχθον,
κι' ἄλλος χάσκα. (παροιμ.) φεῦγε· ὄκνον.

ιβ'. Μονόμετρον ὑπερκατάληκτον (ὡς τὸ 'Αδώνειον).

— "Ολα τὰ πουλιά — Τρισμάκαρ μέροψ
μέσα 'ς τὴ φωληά. ὅστις εὐδίως.
— Κάτου 'ς τὸ γιαλό....

ιγ'. Δίμετρον καταληκτικόν. (Εὐριπίδειον ἢ Λυκύθειον).

— Πιάστε, πιάστε τὸ χορό, — Νῦν δέ μοι πρὸ τειχέων
πιάσε, νύφη, τὸ γαμπρό. (372). θούριος μολὼν "Αρης.
— 'Αδερφέ, γιάτ' ἴδρωσες; — Τὸν κλεινὸν Φερεκύδην.
ὠμιλοῦσα μὲ τρελλόν. (παροιμ.) (καὶ 231, 232, 359 κτλ.)

ἀνταποκρίνομένους πρὸς τὰς εὐτυχεῖς ἢ δυστυχεῖς περιστάσεις τοῦ ἀνθρώπου βίου καὶ τὰς κυριωτέρας αὐτοῦ περιόδους ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ ἀτόμου μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, περιελάβομεν δὲ εἰς ἴδιον κεφάλαιον, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *διάφορα*, τὰ εἰς οὐδεμίαν τῶν ἀνωτέρω ὑποδιαίρεσεων ὑπαγόμενα.

Πρωτοφανὴς τις διαίρεσις τῶν διστίχων παρουσιαζομένη ἐν τῇ παρούσῃ συλλογῇ, καθίστησιν ἀναγκαίως βραχείας τινος περὶ αὐτῆς ἐξηγήσεις. Ἐννοοῦμεν τὰ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *στιχουργικοὶ ἀγῶνες* *δίστιχα*, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὸ 1ον τμήμα τοῦ Β'. μέρους τῆς συλλογῆς ταύτης. Συγκροτοῦνται ἐν Ἰωαννίνοις, ἐν ὥραις συμποσίων καὶ εὐωχίας, ὁπότε ὁ Βάκχος εἰσπῆδῃ ἐν μέσῳ τῶν συνδαιτημόνων, εἰδὸς τι ποιητικῶν ἀγώνων, οἵτινες ἔχουσι, νομίζομεν, πηγὴν ἀρχαίαν, ὡς ἀπαντῶμενοι ἐν τισι τῶν τοῦ Θεοκρίτου εἰδυλλίων, καὶ παρ' Ἀριστοξένῳ καὶ Ἀρτέμῳνι. Γινώσκομεν, ὅτι κατὰ τοὺς δεῖπνους τῶν ἀρχαίων ἀπηγγέλλοντο ἐν τῷ κύκλῳ τῶν συμποτῶν τὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα *σκόλια* γνωστὰ ἐκεῖνα ποιήματα ἢ ἐπιγράμματα, ἅτινα πολλὴν ἔχουσιν ὁμοίότητα πρὸς τὰ περὶ ἔρωτος ἀξιώματα ἢ τὰ ἄλλα δίστιχα γνωμικὰ τῆς δημώδους ποιήσεως. Τοιοῦτόν τι εἶναι τὸ θέμα καὶ τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος στιχουργικῶν παρ' ἡμῶν ἀγώνων. Κατ' αὐτοὺς δυὰς τραγουδιστῶν δοκίμων, παρὰ τῶν συμποτῶν ἐκλεγομένων, ᾄδουσιν ἀμοιβαδὸν ἐκ τοῦ προχείρου, ὑπὸ τὸν ἥχον τῶν μουσικῶν ὀργάνων, δίστιχα ἐρωτικὰ ἐπὶ ὠρισμένου θέματος. Ὁ ἀγὼν δὲ συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ὁφείλει ὁ δεύτερος ἀοιδὸς ν' ἀπαντᾷ ἐπιτυχῶς εἰς τὸν πρῶτον διὰ διστίχου ἀρχομένου συνήθως ἀπὸ τῆς αὐτῆς λέξεως ἢ συλλαβῆς, ἀφ' ἧς καὶ τὸ παρ' ἐκείνου ἀπευθυνθὲν αὐτῷ, καὶ χωρὶς ν' ἀπομακρύνῃται τοῦ ἀπ' ἀρχῆς θεθέντος θέματος. Τοῦτο λοιπὸν τὸ πρωτοφανὲς εἶδος τῶν αὐτοτελῶν ᾄσμάτων, ὅπερ ἐν οὐδεμιᾷ ἄλλῃ συλλογῇ εὑρίτται, ἀποτελεῖ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἰδιαίτερον, ὡς εἵπομεν, τμήμα.

Ἐν τέλει σημειοῦμεν, ὅτι τῆς ἀνὰ χεῖρας συλλογῆς τὰ ᾄσματα, ἀντληθέντα ἀπαντὰ ἐκ τῆς πρώτης πηγῆς, εἶναι γεγραμμένα ἀκριβῶς ὅπως φέρονται εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ καὶ πιστῶς ἐτηρήθη ἐν αὐτοῖς ἡ Ἑπειρωτικὴ προφορά. Τὴν ἐρμηνείαν τῶν ἀπαντωμένων ἰδιωτισμῶν, ἣτις θὰ ἔδιδε μείζονα ὄγκον εἰς τὸ παρὸν τεῦχος χωρὶς νὰ ῥῖναι ἴσως ἀπαραίτητος, παρελείψαμεν, ἐξηγήσαντες μόνον ἐνιαχοῦ δυσλήπτους τινὰς λέξεις χρήσιμους πρὸς κατανόησιν τοῦ κειμένου πρὸς τοῦτο δὲ ἐπεσυνάψαμεν καὶ ἐρμηνευτικὸν πῖνακα τῶν ἐν τοῖς ᾄσμασιν ἀπαντωμένων ξένων λέξεων. Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου βλέπει τις, ὅτι αἱ πλεῖ-

σται ἐν χρήσει παρὰ τῷ Ἑπειρωτικῷ λαῷ ξέναι λέξεις εἰςὶ Τουρκικαί, καὶ ὀλίγαι Ἰταλικαί, Ἀλβανικὴ δὲ σχεδὸν οὐδεμία. Τοῦ φαινομένου τούτου τὴν ἐξήγησιν ἀφίνομεν εἰς τοὺς διὰ τοσούτῳ σοφῶν κρανιολογικῶν παραδοξολογιῶν πειραθέντας ἐσχάτως νὰ χαρακτηρίσωσι τὴν Ἑπειρον ὡς Ἀλβανικὴν χώραν.

Περαιόντες ἤδη τὸν ὑπὲρ τὸ δέον ἴσως διεξοδικὸν ἡμῶν πρόλογον, ἐπικαλούμεθα τὴν εὐμένειαν τῶν ἀνγνωστῶν δι' ὅσας ἂν εὕρωσιν ἐν τῇ συλλογῇ ἐλλείψεις προσελθούσας ἐκ τῆς ἀπειρίας τῶν ἐκδοτῶν αὐτῆς περὶ τοιαύτην ἐργασίαν.

Ἐν Ἀθήναις, κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1880.

1. 1911年10月10日武昌起義，推翻了清朝的統治，建立了中華民國。
 2. 1912年1月1日，中華民國在南京正式成立，孫中山先生就任臨時大總統。
 3. 1915年5月，袁世凱為了復辟帝制，頒布了「二十一點」，激起了全國人民的強烈反對。
 4. 1919年5月4日，北京學生舉行了「五四運動」，抗議巴黎和會對中國的不公決定。
 5. 1921年7月，中國共產黨在上海成立，開闢了中國革命的新道路。
 6. 1927年4月，蔣介石在上海發動了「四一二」反革命政變，大肆捕殺共產黨人。
 7. 1935年12月，中共中央在瓦窯堡召開了政治局擴大會議，確定了抗日民族統一戰線的方針。
 8. 1937年7月7日，盧溝橋事變爆發，全民族抗戰由此開始。
 9. 1945年8月15日，日本宣佈無條件投降，中國人民取得了抗戰的勝利。
 10. 1949年10月1日，中華人民共和國在北京宣告成立，毛澤東主席在天安門城樓上向全國人民發表了莊嚴的宣告。

以上這些事件都是中國現代史上具有重大意義的歷史事件。

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Κατὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἐκατονταετηρίδα τινὲς τῶν περιηγηθέντων τὴν Ἑλλάδα φιλελλήνων Εὐρωπαίων ἐκτιμήσαντες τὸ ὄψος καὶ τὴν ποιητικὴν χάριν τῶν ἐν αὐτῇ ἀδομένων δημοτικῶν ᾠμάτων, ἐνῇ σχολήθησαν εἰς τὴν συλλογὴν καὶ δημοσίευσιν τῶν ἐθνικῶν τούτων ἀποικυημάτων. Μεταξὺ τῶν ᾠματοδιφῶν τούτων διεκρίθησαν ὁ Γάλλος Φωριέλλος καὶ ὁ Ἰλλυριὸς Θωμαζάκος, ὧν ὁ πρῶτος μεταφράσας καὶ Γάλλιστί τὰ παρ' αὐτοῦ ἐκδοθέντα καὶ μετὰ ζωηραῦ φιλελληνισμοῦ ἀναπτύξας τὴν ἀξίαν αὐτῶν, προσέθηκε καὶ τινας πολλαχοῦ ἀξιο-λόγους βιογραφικὰς σημειώσεις ἐκ συγχρόνων μαρτυριῶν ἢ ἀρχαιοτέρων παραδόσεων ἀντληθείσας.

Ὡς ἐθνικὴν ὀφειλὴν θεωρήσαντες καὶ τινες τῶν ἡμετέρων τὴν ἀποθησαύρισιν τῆς πολυτίμου ταύτης ὕλης, ἐπεδόθησαν παρέρωτος πως εἰς τοιαύτας ᾠματικὰς συλλογὰς, ὧν πληρεστέρα ἐστὶν ἡ τοῦ κ. Σ. Δαμπελίου, ὅστις οὐ μόνον πλεῖστα προσέθηκεν ᾠματα εἰς τὰ ἤδη ἐκδομένα, ἀλλὰ καὶ τούτων ἑλλειπὴ τινα συνεπλήρωσε καὶ τῶν παρὰ φθαρμένων ἱκανὰ διώρθωσεν.

Εἶναι ἀναντίρρητον, ὅτι πᾶσα τῆς Ἑλλάδος χώρα ἐγκλείει εἰς τοὺς μυχοὺς αὐτῆς πλεῖστα ἔτι καὶ πολύτιμα ἀνεκμετάλλευτα ᾠματά, εἰς ὧν τὴν ἀποταμίευσιν ὀφείλουσιν οἱ ἰθαγενεῖς λόγιοι νὰ ἐπιδίδωται προθύμως, πεποιθότες ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο, ὅπερ οἱ δοκησίσφοροι χλευάζουσιν, οὔτε μικρολόγον εἶναι, οὐδ' ἄκαρπον ἀποθήσεται. Ἐὰν αἰῶνάς τινας ἐνωρίτερον οἱ κατὰ καροὺς Ἕλληνες λόγιοι, ἀντὶ νὰ θεωρῶσι μετὰ τοῦ Τζέτζη καὶ τῶν ἄλλων Βυζαντινῶν στιχουργῶν τὴν δημῶδη ποίησιν ὡς «βάνανσον καὶ ἄτεχρον καὶ ἀγυρτίδος μούσης ἀποκῆμα», ἐπιδίδοντο εἰς τὴν ἀποθησαύρισιν τῶν προϊόντων αὐτῆς, πολλοὶ ἤθελον περισωθῇ ἡμῖν μαργαρίται ἐκ τοῦ αἰεποτε πλουσίου περιδεραιοῦ τῆς δημοτικῆς ἡμῶν μούσης, πλεῖστα δὲ ἀξιοπεριέργα καὶ σπουδαῖα ἐθνικὰ ᾠματα, διὰ παντὸς ἤδη ἀπολεσθέντα, ἐμελλον διασώζεσθαι, καὶ ἐξ ἐκείνων πολλὰ ἀπομνημονεύματα ἀναφερόμενα εἰς γεγονότα καὶ πρόσωπα τῶν παρελθουσῶν ἐκατονταετηριδῶν ἤθελον συμπληροῖ τὴν ἀτελεῖ ἱστορίαν τῶν Τουρκοκρατικῶν χρόνων. Ὅπως ἄρα γε παραπλήσιοι τῶν Μπουκουβαλαίων, Μιλλιωῶν, Ζηδῶν καὶ

τῶν ἄλλων κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑκατονταετηρίδα ἀκμασάντων ἐν Ἡπείρῳ, Θεσσαλία καὶ Μακεδονία ἡρώων, δὲν διέπρεψαν καὶ ἡδραγάθησαν καὶ κατὰ τὴν ΙΓ' καὶ ΙΖ'· Ἀλλὰ τὸ μνημόσυνον αὐτῶν ἀπεσβέσθη δυστυχῶς ἀπολεσθέντων τῶν δημοτικῶν ἄσμάτων, δι' ὧν ὁ λαὸς ἐξύμνει τοὺς ἄθλους αὐτῶν. Καὶ ὅμως ἦτο ἀξία αἰωνίου διατηρήσεως ἡ μνήμη τῶν ἐλευθεροφρόνων ἐκείνων Ἑλλήνων, τῶν ἐπανομασθέντων κ λ ε φ τ ῶ ν, οἵτινες διὰ τοῦ εὐγενοῦς φρονήματος καὶ τοῦ ἡρωϊσμοῦ αὐτῶν ἠκόνισαν τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν μάχαιραν καὶ ὀξύτατα ἠκονισμένην κατέλιπον αὐτὴν εἰς τὴν νέαν γενεάν. Ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπαρξίς προσέτι πολλῶν ἴσως ἡθῶν καὶ ἐθιμῶν, λειψάνων τῆς ἀρχαιοτάτης ἑλληνικῆς ἐποχῆς, θὰ ἐμαρτυρεῖτο διὰ τῆς ἐγγράφου περισώσεως τῶν ἀρχαιοτέρων ἡμῶν ἄσμάτων, πρὸς μείζονα διάψευσιν τῶν δογμάτων τοῦ Φαλμεράιερ καὶ τῶν ἄλλων παραδοξαλόγων τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐχθρῶν. Ἐν γένει δὲ τολμῶμεν εἰπεῖν, ὅτι μία πλήρης τῶν δημοτικῶν ἡμῶν ἄσμάτων συλλογὴ θὰ ἐνέκλειε συνάμα καὶ ὁλόκληρον τὴν ἐθνικὴν ἱστορίαν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Ἀρκεῖ λοιπὸν ἡ τρσαύτη ἐθνικὴ ἀπώλεια. Εἶναι καιρὸς νὰ διασώσωμεν ἐκ τῆς περαιτέρω φθορᾶς τοῦ χρόνου τὴν πολύτιμον ταύτην πατρικὴν ἡμῶν κληρονομίαν.

Ὑπὸ τοιούτων ἐμπνεόμενος σκέψων καὶ ἀκούων συνεχῶς ἐν Ἡπείρῳ πλεῖστα δημοτικὰ ἄσματα μὴ περιεχόμενα εἰς τὰς ἄχρι τούδε ἐκδομένας συλλογὰς, ἐπεδόθην μετὰ ζήλου εἰς ἀποταμίευσιν αὐτῶν, ὑπερνικῶν τὰς παντοίας δυσχερείας καὶ ἐνοχλήσεις, ἃς συνεπήγετο τὸ πρωτοφανὲς τοιαύτης ἐργασίας. Πολλάκις ἐν ταῖς ἐρεύναις μου προῦκάλεσα τὴν χλεύην ἡμιμαθῶν τινων καὶ ἀπειροκάλων λογιστάτων, οὐχὶ σπανίως δὲ ἐφείλκυσα καὶ τὴν ἀγανάκτησιν τῶν γνωρίζοντων ἄσμά τι, ὅς ἐβλεπον ἀποροῦντας ἢ καὶ ἐρεθιζομένους κατ' ἐμοῦ ὁπότε παρεκάλουν αὐτοὺς νὰ μοι τὸ ἀπαγγείλωσιν ὅπως τὸ γράψω, διότι ἐνόμιζον ὅτι τοὺς ἐχλεύαζον. Ἐν τούτοις ἡδυνήθην, παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν μου, νὰ καταρτίσω ἱκανῶς ὀγκώδη συλλογὴν ἄσμάτων ἀνεκδότων οὐχὶ σμικρᾶς καλλονῆς καὶ ἀξίας. Ἀκούων δὲ κατὰ τὰς ἐρεῦνας μου καὶ ὅσα ἐκ τῶν προεκδεδομένων εἰσὶν ἐν χρήσει εἰς τὴν Ἡπειρον, συνέλεξα καί τινα ἐξ αὐτῶν καὶ κατέταξα εἰς τὴν συλλογὴν μου ἐπὶ τὸ ἀκριβέστερον ἐκτεθειμένα, ὅπως δηλαδὴ ἤκουσα αὐτὰ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ λαοῦ.

Οὕτω λοιπὸν ὁ ἀριθμὸς τῶν παρ' ἐμοῦ ἀποθησαυρισθέντων ἀσμάτων ἀνέρχεται εἰς 600 περίπου, εἰς τὰ ὁποῖα προσέθηκα καὶ περὶ τὰ 1000 δίστιχα, ὧν τὰ πλεῖστα συνέλεξα ἐν Ἰωαννίνοις. Μεταξὺ τῶν ἐν τῇ συλλογῇ μου ἀσμάτων ἀπαντῶνται καὶ τινὰ ἀναφύοντα μὲν ἰσως καὶ βλαστήσαντα εἰς ἐτέρας ἑλληνικὰς χώρας, ἀλλ' εἰσαχθέντα καὶ ἐθιζόμενα ἐν Ἡπείρῳ ὡς ἐγγύρια, χάρις εἰς τὴν θρησκευτικὴν, οὕτως εἰπεῖν, καὶ ἀδελφικὴν ἀφοσίωσιν τοῦ Ἡπειρώτου πρὸς πᾶν γέννημα ἑλληνικῆς μητρός.

Ἀσματικὰς δὲ συλλογὰς εἶχον ὑπ' ὄψιν μου τὰς ἑξῆς: α') τὴν τοῦ Φωριέλου, β') τοῦ Θωμαζαίου, γ') τοῦ Μαρκελλοῦ, δ') τοῦ Ζαμπελίου, ε') τοῦ Α. Μανούσου, καὶ τέλος τὰ ἐν τῇ «Πανδώρα» κατὰ καιροὺς δημοσιευθέντα ἄσματα.

Δὲν θὰ εὕρῃ ὁ ἀναγνώστης πολλὰς παρατηρήσεις καὶ σημειώσεις περὶ τῆς ποικίλης ἀξίας τῶν ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ ἀσμάτων, διότι ἐθεώρησα τοῦτο ἀνώτερον τῶν δυνάμεών μου. Ἄλλως τε ἡ ἀπό τινων ἐξ αὐτῶν ἀποπνέουσα ποιητικὴ χάρις εἶναι τοιαύτη, ὥστε εὐκόλως τὴν αἰσθάνεται τις καὶ τὴν ἀνακαλύπτει καὶ ἄνευ ἐρμηνειῶν καὶ σχολίων. Ἐνόμισα ὁμως καλὸν νὰ συνοδεύσω τινὰ αὐτῶν, τὰ κλέφτικα, διὰ βιογραφικῶν τινων σημειώσεων καὶ ἱστορικῶν ἀπομνημονευμάτων, ἅτινα παρ' αὐτοπτῶν πρεσβυτῶν μαρτύρων, ἢ ἄλλων περιέργων ἤκουσα καὶ ἔμαθον ἐπιτοπίως. Ὁμολογῶ δὲ, ὅτι ἀνεπαρκῆ εἰσι τὰ οὕτω σημειωθέντα παρ' ἐμοῦ, διότι ἀπὸ τοιούτων πηγῶν ὀλίγιστα καὶ τεθολωμένα πολλάκις ἀντλεῖ τις: νάματα; ἐπειδὴ τῶν πρὸ πολλοῦ γεγονότων αἱ κατὰ παράδοσιν ἀπομνημονεύσεις προϊόντος τοῦ χρόνου ἀποδεκατίζονται καὶ ἡ ἀκρίβεια αὐτῶν, ἀπὸ στόματος εἰς στόμα μεταδιδομένων, ἐκλείπει καὶ ἀπόλλυται.

Ὅσω ἐρευνᾷ τις πλεῖστον τὰ διάφορα μέτρα καὶ τὴν ἀρμονίαν, ἣν ἀκολουθεῖ ἡ δημώδης ἡμῶν ποίησις, τόσω μείζονα διαβλέπει τὴν σχέσιν αὐτῆς πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν καὶ ἀδιστάκτως πείθεται ὅτι τὰ μέτρα αὐτῆς πηγάζουσιν ἀπ' ἐκείνης, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ἐνταῦθα ἀντὶ τοῦ χρόνου καθιερώθη ἡ χρῆσις τοῦ τόκου (1). Καί

(1) Τὴν θεωρίαν ταύτην διὰ μακρῶν καὶ ἐπιτυχῶς ὑπεστήρικτο ὁ πολυμαθὴς Β. Α. Ραγκαβῆς ἐν ταῖς «Μεταφράσεσιν ἑλλ. δραμάτων».

ται εἰς τὰ πλεῖστα τῶν δημοτικῶν ᾠσμάτων ἐπικρατεῖ κυρίως ὁ διαδεχθεὶς τὸν ἐξάμετρον πολιτικὸς λεγόμενος στίχος, ἡ δεκάπεντασύλλαβος, ὃν βλέπομεν ἀπὸ τῆς 12 ἑκατονταετηρίδος καὶ εἰς τὸν Πτωχοπρόδρομον, οὐδὲν ἦττον πολλὰ τῶν ἀρχαιοτέρων ἐξ αὐτῶν παρῴσιάζουσι ποικιλίαν μέτρων ἀξιοπαρατήρητον. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τῇ ὁμοιοκαταληξίᾳ δὲν πρέπει νὰ θεωρῇται αὕτη ὡς αὐσιῶδες χαρακτηριστικὸν τῆς δημοτικῆς ποιήσεως, διότι γνωρίζομεν ὅτι αὕτη εἰσαήχθη ἐκ τῆς Δύσεως μόλις κατὰ τὸν 15 ἢ 16 αἰῶνα.

Ἐκ τῆς πεποιθήσεως λοιπὸν ὅτι στενοτάτῃ ὑπάρχει καὶ ὑπὸ τὴν ἐπαφὴν τοῦ μέτρου σχέσις τῆς νῦν δημώδους πρὸς τὴν ἀρχαίαν ποιήσιν ὁρμώμενος καὶ ἐλπίζων ὅτι θὰ δώσω ἀφορμὴν εἰς ἄλλους ἀρμοδιωτέρους ἐμοῦ νὰ ἐξακριβώσωσι δεόντως τὴν σχέσιν ταύτην, παρατίθην· κατωτέρω εἶδη τινὰ μέτρων τῶν ὀνικῶν ὄντων ἐν χρήσει εἰς τὴν δημοτικὴν ἡμῶν ποίησιν, μετὰ συγκρίσεως αὐτῶν πρὸς ἀνάλογα ἀρχαῖα μέτρα χρονικά, ἐξ ὧν καταφαίνεται ὅτι εἰς τὴν ἡμετέραν δημώδη στιχουργίαν καὶ πόδες δισύλλαβοι καὶ τρισύλλαβοι περιέχονται καὶ μέτρα ὑπερκατάληκτα, βραχυκατάληκτα καὶ καταληκτικά, καὶ μονόμετρα, δίμετρα κλπ. τοῦ ἱαμβικοῦ, τροχαϊκοῦ καὶ λοιπῶν εἰδῶν, πρὸς δὲ καὶ Σαπφικά καὶ Ἀνακρεόντεια καὶ Ἰεπωνάκτεια καὶ ἄλλα τοιαῦτα δύνανται ἴσως ν' ἀνευρεθῶσι· διότι ἐὰν ἀληθεύῃ ὅτι οἱ πρῶτοι ἡμῶν ἐκκλησιαστικοὶ ποιηταὶ καὶ ὑμνωδοὶ παλαιάκις ἐλάμβανον τὰ πολυσύνθετα ταῦτα μέτρα τῆς ἀρχαίας ποιήσεως ὡς πρότυπα ἐν τῇ συνθέσει τῶν ᾠδῶν, τροπαρίων, καθισμάτων, ἀντιφώνων καὶ λοιπῶν ἐκκλησιαστικῶν ᾠσμάτων, τοῦτα μεγάλως ὑπεδοήθησε τὴν ἐν μέρει διάσωσιν αὐτῶν καὶ ἐν τῇ δημοτικῇ ἡμῶν ποιήσει.

Τὰ βραχέα ταῦτα προτάζας, εὐχομαι καὶ πάλιν ἵνα ταχέως ἴδωμεν τοὺς λαγίους τοῦ ἔθνους ἐπιτιδομένους εἰς τὴν διάσωσιν τῶν ἀπλῶν ἀλλὰ πολυτίμων τούτων μνημείων τοῦ παρελθόντος ἔθνικοῦ ἡμῶν βίου.

Ἐν Ἰωαννίνοις, μηνὲ Ἰαννουαρίῳ τοῦ 1861.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ.

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ.

Α'. ΔΙΠΛΑΣΙΟΥ ΓΕΝΟΥΣ.

1. ΙΑΜΒΙΚΑ.

α'. Μονόμετρον.

— Βουνὸ ψηλὸ	— Θεὸν φίλει,
θὲ ν' ἀνεβῶ.	σέβου γονεῖς.

β'. Μονόμετρον ὑπερχατάληκτον.

— Ἄν ἦταν τρόπος	— Ὅσον τάχιστα.
κι' ἂν ἤμπορουσα. (δῖς. 1035).	

γ'. Μονόμετρον καταληκτικόν.

— Τὰ μάτι' ἀνοιγοκλείς,
σαγίταις μὲ βαρεῖς. (δῖς. 1048).

δ'. Δίμετρον ἀνατάληκτον (ἀναπρεόντισον).

— Ἐμπᾶτε, τσιούπραις, ἔς τὸ χορὸ	— Ἐρῶ τε θεῶτε κοῦκ ἐρῶ
τώρα ποῦ ἔχετε καὶρό. (410).	καὶ μᾶίνομαι καὶ μαίνομαι.
(καὶ 211, 223 κτλ.)	

ε'. Δίμετρον καταληκτικόν.

— Μαράναις παλληκάρια — 'Ο μὲν θέλων μάχεσθαι
 πόνοι σὺν τῇ λειωνείᾳ. (376). πᾶσι γὰρ μαχέσθω.

στ'. Τρίμετρον.

— Φίλοι, γιὰ δὲν τρῶτε καὶ δὲν πίνετε; (360).
 (καὶ 207, 250 κτλ.)

— 'Ὡ τέκνη Κᾶδμου τοῦ πάλαι νέα τροφή.

ζ'. Τρίμετρον ὑπερκατάληκτον.

— Κε' αὐτῇ μοῦ ἔλεγε τᾶχ' ἄλλος μετρημένον. (418).
 — 'Επῆγε γιὰ μάλλι κ' ἔδῃκε κουρεμένος. (παροιμ.)

η'. Τρίμετρον βραχυκατάληκτον.

— Αὐτὰ τὰ μάτια, Δῆμόμ', τᾶμορφα.

— Ζυγέντα παιδ' ὁποῖαν ἄδονάν.

θ'. Τετράμετρον καταληκτικόν ('Ἰππωνάκτειον).

— 'Απόψε, περδικουλά μου, ἐδῶ θὰ ξενομείνω. (394).
 (καὶ πλεῖστα ἄλλα).

— Εἴ μοι γένοιτο παρθένος καλὴ τε καὶ τέρεια.
 — Μάτην ἐμοὶ κεκλαύσεται· οὐδ' ἐγγέων τεθνήξῃ.

ε'. Τετράμετρον ἀκατάληκτον. (Αλκαίου).

— Ὁ χέστης εἶπε τοῦ κλανιᾶ, παρέκει· τί μ' ἐβρόμῃσες. (παροιμ.)

— Πάψετ', ἄερες, πάψετε, ἀπόψε κι' ἄλλη μιὰ βραδυά.

— Δέξι με κωμάζοντα, δέξαι· λίσσομαί σε, λίσσομαι.

2. ΤΡΟΧΑΙΚΑ.

ια'. Μονόμετρον.

— Ἄλλος Πάσκα · · · · · — Στέργε μόχθον,
κι' ἄλλος χάσκκ. (παροιμ.) · · · · · φεῦγε-σκνον.

ιβ'. Μονόμετρον ὑπερκατάληκτον (ὡς τὸ Ἀδώνειον).

— Ὅλα τὰ πουλιὰ · · · · · — Τρισμάκαρ μέροφ
μέσα 'ς τὴ φωληά. · · · · · ὅστις εὐδίως.
— Κάτου 'ς τὸ γιαλό. . . .

ιγ'. Δίμετρον καταληκτικόν. (Εὐριπίδειον ἢ Λυκύθειον).

— Πιάστε, πιάστε τὸ χορό, · · · · · — Νῦν δέ μοι πρὸ τειχέων
πιάσε, νύφη, τὸ γαμπρό. (372). · · · · · θούριος μολὼν Ἄρης.
— Ἀδερφέ, γιὰτ' ἰδρωσες; · · · · · — Τὸν κλεινὸν Φερεκύδην.
ὠμιλοῦσα μὲ τρελλόν. (παροιμ.) · · · · ·
(καὶ 231, 232, 359 κτλ.)

ιβ'. Δίμετρον ἀκατάληκτον.

- Πρᾶμμι ποῦ εἶδα τὸ Σαββάτο — Μικκαρίζομέν σε, τέττιξ,
ποῦ δὲν ἐπαντήχαινά το. (381). ὅτι δενδρέων ἐπ' ἄκρων.
(καὶ 382, 254, καὶ δίς. 1064 κτλ.).

ιγ'. Δίμετρον βραχυκατάληκτον.

- Κάτου σὲ δροσάδαις — Οἶνε λυσίμοχθε,
καὶ σὲ πρασινάδαις. (493). φροντίδων σκεδαστά.

ιστ'. Τρίμετρον καταληκτικὸν Ἀρχιλόχου. (τὸ καὶ ἀκέφαλον Ἰαμβικὸν καλούμενον).

- Παλληκάρια μου, Γρεββενιτόπουλα. (276).
(καὶ 237 κτλ.).

- Ζεῦ πάτερ, γάμον μὲν οὐκ ἐδαισάμην.

ιζ'. Τρίμετρον ὑπερκατάληκτον.

- Πῆγα γιὰ νὰ σεργιανίσω μέσ' τὸ γκιούλ-μπαχτσέ. (399).
(καὶ 242, 248 κτλ.).

- Ἥλιος φλέγει πόαν, ἔρωσ δὲ καρδίαν.

ιη'. Τρίμετρον ἀκατάληκτον. (ὡς τὸ τοῦ Πινδάρου).

- Ἔ μωρὲ Γιαννῆ, μωρὲ, κοντοκαρτέρει. (448).
(καὶ 476 κτλ.).

- Δωρίῳ φωνάν ἐνχρμόζαι πεδίλῳ.

ιβ'. Τετράμετρον καταληκτικόν.

— Δὲ σοῦ τὸ εἶπα, σκύλλα κόρη, ἔς τὸ γιὰλὸ μὴν κατεβῆς. (208).

— Ἀπὸ τὰ μικρά μου χρόνια ἔς τὴν ἀγάπῃ τράνεψα. (δίς. 893).

— Ἐρξίη πῇ δηῦτ' ἀνόλβως ἀθροίζεται στρατός.

— Εἰ δοκεῖ στείχωμεν, ὦ γενναῖον εἰρηκῶς ἔπος.

κ'. Τετράμετρον ἀκαταληκτικόν.

— Ὡς τὰ τώρα τὴν καρδιά μου τὴν κρατοῦσα σφαλισμένη. (377).

(καὶ 407 κτλ.)

— Κλυθί μευ γέροντος ἐυέθειρα χρυσόπτεπλε κούρα.

Β'. ΙΣΟΥ ΓΕΝΟΥΣ.

1. ΔΑΚΤΥΛΙΚΑ.

αα'. Δίμετρον (τὸ ὁμογενικόν).

— Πάρτε το, σύρτε το,
κι' ἔλοι σας δεῦρτέ το.

— Παρθένον φάετε,
μητέρα μέλητε.

κβ'. Δίμετρον ἐξ ἀμφιδραχίων ποδῶν.

— Γυρίζω καὶ τρέχω,
ἐλπίδα δὲν ἔχω.

κγ'. Τετράμετρον Αἰωλικὸν καταληκτικόν.

— "Ἀσπρη κι' ὤμορφη, γαρουφαλένια. (310).

— Πάρ' τоне, κόρη μου, τὸ λεβεντάκη. (404).
(καὶ 230, 403 κτλ.)

— Θυρωρῶ πόδες ἐπτορόγυιοι
τὰ δὲ σάμβρα πεντεδόη.

κδ'. Τετράμετρον συγκαίμενον ἐκ δακτύλου καὶ σπονδαίου.

— Πέρα 'ς τὸν ἄμμο, 'ς τὸ ρημονῆσι
ἀητὸς ἐβῆκε νὰ κυνηγήσῃ. (226).
(καὶ 300, 404 κτλ.)

κε'. Πεντάμετρον καταληκτικὸν εἰς δισύλλαβον. (Αἰωλικόν).

— Ἐνας λέβεντος κ' ἕνας καλὸς στρατιώτης. (414).

— Τέω σ', ὦ φίλε γαμβρέ, καλῶς εἰκάσδω
ὄρπακι βραδινῷ σε μάλιν' εἰκάδω.

κστ'. Δακτυλικὸν πενθημεμερές.

— Βάσανα ἔπαθα 'γώ.

ἄμετρα, χίλια καὶ δύο.

— Ἐν δὲ Βατουσιάδης.

— Κλῦθι μευ, ὦ Τυχίδη.

κζ'. Δακτυλικόν ἑξάμετρον ὁλοδάκτυλον.

- Κλάψε με, μάνα μου, κλάψε με, κλάψτε μ', ἀδέρφια καὶ φίλοι.
— Ἄνδρα μοι ἔννεπε, Μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλά.
— Ἄνδρα μοι ἔννεπε, Μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλά.

κη'. Δακτυλικόν ἑφθήμερες.

- Ἐπαθα βάσανα, πάθηα πολλά. (δίς. 1040).
— Ταῦτα μὲν ὥς ἂν ὁ δῆμος ἅπας.

2. ΑΝΑΠΑΙΣΤΙΚΑ.

κθ'. Μονόμετρον.

- Τὰ ξανθά σου μαλλιά
δὲν τὰ ἔχει καμμιὰ. (δίς. 1060).
— Ποθέω στρατιᾶς.

λ'. Δίμετρον καταληκτικόν.

- Ποιὸς ἐλόγισε, μωρ', ποῖος ἐλόγισε. (118).

λα'. Δίμετρον ἀκατάληκτον.

- Ὅταν εἶχα καιρὸν νὰ γευθῶ τὸν καρπὸν.
— Κουκουδάγιας θεὸς νᾶρθουν νὰ κάμουν φωληαίς. (παροιμ).
— Μεγάλους μὲν ἰδοῦσα νέους θανάτους

λδ'. Τρίμετρον καταληκτικόν. (τέ τοῦ Συμμ. Ροδίου).

— Σκληρή, ἀσπλαχνη, πρόφθασε, νῆρθω γράψε μου πίσω. (δίς. 728).

— Ἐστία ἀγνά ἀπ' ἐϋξείνων μεσατοίχων.

λγ'. Τετράμετρον ὑπερκατάληκτον.

— Ὁ Μάης μάς ἤρθε καὶ ρόδα μυρίζει.

λδ'. Τετράμετρον καταληκτικόν.

— Ὅταν εἶχα φλωριά νὰ σοῦ δίνω πολλὰ, τὰ φιλήματ' ἀζύγιαστα τᾶχες.

— Ὁ μὲν ὄρνυγα δούς, ὁ δὲ πορφυρίων; ὁ δὲ χῆν, ὁ δὲ περσικὸν ὄρνιν.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ

ΒΙΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΣ

Ι. ΙΣΤΟΡΙΚΑ.

1. ΤΟ ΠΑΙΔΟΜΑΖΩΜΑ. (ΠΩΓΩΝΙΑΝΗΣ. 1565-1575).

Ἀνάθεμά σε, Βασιληά, καὶ τρεῖς ἀνάθεμά σε,
μὲ τὸ κακὸν ὀπώκαμες, μὲ τὸ κακὸ ποῦ κάνεις!
Στέλνεις, τραβᾷς τοὺς γέροντας, τοὺς πρῶτους, τοὺς παπάδες,
νὰ μάσης παιδομάζωμα, νὰ κάμης Γιαννιτσάρους.
Κλαῖν ἢ μανάδαις τὰ παιδιὰ, κ' ἢ ἀδερφαῖς τ' ἀδέρφια,
κλαίγω κ' ἐγὼ καὶ καίγομαι κ' ὅσω νὰ ζῶ θὰ κλαίγω·
πέρσου πῆραν τὸ γυιόκα μου, φέτο τὸν ἀδερφό μου.

Τὸ ἔσμη τοῦτο ἀνάγεται πιθανῶς εἰς τὸν 15^{ον} αἰῶνα, ὁπότε οἱ Ἑπείρωται, μὴ θελήσαντες νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς τὸν γνωστὸν ἀπεχθὴ φόρον τοῦ παιδομαζώματος, ἤγειρον τὴν σημαίαν τῆς ἀνταρσίας. Ἴδε χρονογρ. τῆς Ἑπέρου Α, 218 καὶ Τουρκοκρ. Ἑλλάδα Κ. Σέθλ, σελ. 129.

2. Η ΝΑΥΜΑΧΙΑ ΚΑΙ Ο ΣΚΛΑΒΟΣ. (ΠΑΡΓΑΣ 1574).

Ζαγκ. 678, 103. Tomas. 152. Ραμ. 413-419. Σ. Μανασσ. 15. Νεολλ. δυν. 86, 20.

- Νά ἔμοῦνι ποῦλὶ γίλακατῶν, νά ἔμοῦνι χελιδόν,
 νά ἔμοῦνι καὶ χρυσοκόμῳ ἔς τὸ φῶς τῆς Μεσσηνίας,
 γιὰ νά γλεπα, νά βίγλιζα τὸ Ρήγα πᾶρμενίζει,
 ἐπ' ἀρμενίζουσι χαίροντας καὶ λαμνουν τραγουδώντας.
 5 Δὲν πᾶν σὲ πόρτο γιὰ νάμπούν, λιμῶνα γιὰ νάράξουν,
 γυρεύουν τὸν Ἀλῆ Πασσᾶ γιὰ νά τὸν πολεμήσουν.
 Ὅταν ἀπαντηθήκανε ἡ δὴ χοντραὶς ἀρμάδες,
 βροντοκοπᾶν ἡ κανοναὶς, γίνετ' ἡ μέρα νύχτα,
 πλώρη μὲ πλώρη σμίγουνε, κατάρτι μὲ κατάρτι,
 10 λαμποκοπᾶνε τὰ λαμιά, βροντᾶνε τὰ τριμπόνια,
 ποδάρια, χέρια καὶ κορμιὰ γιομίζουν τὰ καράδια,
 σκοτώθη κι' ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς, τὸ ἄξιο παλληκάρι,
 κι' ὁ Ρήγας τὴν γαλήοτα του τὴν ἔσερν' ἀπ' τὴν πρύμμη.
 Μέσα εἶχε σκλάβους ἑκατὰ ἔς τὰ σίδερα δεμένους,
 15 καὶ σκλάβος ἀναστέναξε, κ' ἐστάθη τὸ καράδι,
 Ὁ Ρήγας ἀνατρώμαξε, τὸν πρῶτό του φωνάζει.
 — Ἐκεῖνος π' ἀναπτέναξε κ' ἐστάθη τὸ καράδι.
 ἂν ᾔην' ἀπὸ τοὺς δούλους μου τὴ ρόγα του θ' ἀξήσω,
 κι' ἂν ᾔην' ἀπὸ τοὺς σκλάβους μου θὰ τὸν ἐλευθερώσω.
 20 — Ἐγὼ εἶμ' ὅπ' ἀναπτέναξα καὶ τὸ καράδι ἐστάθη,
 γιὰτ' εἶδα ὄνειρο κακὸ ἔς τὸν ὕπνο ποῦ καιμώμαυν,
 εἶδα καὶ τὴν γυναῖκά μου τὴν στεφανώναν μ' ἄλλον.
 Νειόγαμπρον τέσσερων μερῶν Τοῦρκοι μ' ἐπῆραν σκλάβον,
 καὶ δέκα χρόνους ἔκαμα ἔς τῆς Μπαρπαριάς τὸ χῶμα.
 25 δέκα καρναὶς ἐφύτεψα ἔς τὴ φυλακὴ ποῦ μ' εἶχαν,
 κι' ἀπ' ὅλαις ἔφαγα καρπὸ, καὶ λευτεριά δὲν ἦῤα.

Τὸ ἔσχα τοῦτο, ὡς διήγημα, ὑποκρύπτει βεβαίως τὸ ἱστορικὸν τῆς ἐν Νκυπάκτῳ ἀξιομνημονεύτου ναυμαχίας. Ἡ ἐν αὐτῷ μνεῖξ τοῦ λιμένου τῆς Μεσσηνίας, ἡ περιγραφὴ τοῦ θανάτου τοῦ Ὀθωμανοῦ Νκυάρχου Ἀλῆ

Πασσᾶ, ἡ παρεισκωγὴ τοῦ Δὸν Ἰωάννου ὡς *Ρήγα*, κτλ. οὐδεμίαν ἀφίνουσι περὶ τοῦτου ἀμφιβολίαν. Οὐδ' ἠδύνατο ὁ Ἑλληνικὸς· καὶ νὰ μὴ ἀπομνημονεύσῃ τὸ λαμπρὸν ἐκεῖνο κατάρθωμα, δι' οὗ πρῶτην φορὰν ἐταπεινοῦτο ὑπὸ τὰ ὄμματά αὐτοῦ ὁ τέως ἀήττητος κατακτητὴς του, καὶ τὸ ὅποιον μετὰ τοσοῦτων ἀπεξεδέχθη ἐλπίδων, ταχέως ἅμως διαψεύσεισιν ἐνεκα τῆς ἀντιζηλίας τῶν συμμάχων Χριστιανικῶν Δυνάμεων. — Σημειωτέον δὲ, ὅτι τὸ ἀνωτέρω ἄσμα ἄδεται κυρίως παρὰ τῶν ναυτικῶν τῆς Πάργας, ὁπόθεν, ὡς γνωστὸν, εἶχεν ἀπάρει ὁ ὀθωμανικὸς στόλος πρὸ τῆς περιλαλήτου ἐκείνης ναυμαχίας.

3. Ο ΦΑΝΑΡΙΟΥ ΣΕΡΑΦΕΙΜ. (1612).

Pass. 492.

- Τοῦ Φαναριοῦ τὸν ἱσκόπο τὸν ΓεροΣεραφεῖμη,
 'ς τὴν ἀθανιὰ τὸν ἐρρίξαν οἱ Τοῦρκοι τῶν Φερσάλων
 'ς τὸ κούτσουρο τὸν ἔβαλαν καὶ 'ς τὰ βασανιστήρια,
 καὶ τὸ κεφάλι τῷκοψαν σιμὰ σὲ κυπαρίσσι,
- 5 κ' ἡ ῥίζαις τοῦ κυπαρισσιοῦ ὄλαις ἐξηραβήκαν.
 Μαζὺ μὲ τὸν ἐπίσκοπον ἔκοψαν καὶ τρεῖς κλέφτες,
 κ' ἐκεῖ ποῦ τάρριξαν μαζὺ τὰ τέσσερα κεφάλια,
 τῇ νύχτα εἶδεν ἓνα φῶς ἓνας καλὸς τσομπάνος,
 κ' ἔτρεξε 'ς τὸν ἀφέντη του νὰ τοῦ τὸ μολογήσῃ.
- 10 Ἀφέντης του τὸν διάταξε νὰ κλέψῃ τὸ κεφάλι
 ἐκεῖν' ὁποῦ ἔχυνε τὸ φῶς καὶ νὰ τὸ πάῃ 'ς τὸ Δοῦσκο.
 Τὸ πῆρε κ' ἔτρεχε ὁ βοσκὸς τῆς Σαλαμβριάς τὴν ἄκρη.
 Τρέχουν καὶ δυὸ Γιαννίτσαροι, τρέχουν τὸν κυνηγοῦνε
 κ' ἐκεῖνος ἀπ' τὸ φόβο του τῶρριξε 'ς τὸ ποτάμι,
- 15 κ' ἔτρεξε 'ς τὸν ἀφέντη του νὰ εἰπῇ τὰ τι συνέβη.
 Οἱ δυὸ πρὸς τὰ μεσάνυχτα 'ς τὴν Σαλαμβριά πηγαίνουν,
 ψάχνουν, κ' ἀπ' τὴν ἀναλαμπὴ ἠύρηκαν τὸ κεφάλι.
 καὶ πηλαλῶντας μὲ χαρὰ 'ς τὸ Δοῦσκο ξημερόνουν.
 Ἐτρεξαν νειοὶ καὶ γέροντες οἱ Ἀσπροποταμίταις,
- 20 καὶ μὲ τιμὴ τὸ θάψανε μέσα 'ς τὸ ἅγιον δῆμα.

Οἱ Ἀγραφιῶται τῶμαθαν, γράφουν ᾽ τὸν Πατριάρχη
 γιὰ νὰ τοὺς στείλῃ προσταγὴ τὴν κἀρα νὰ τοὺς δώσουν.
 Τὴν πῆραν καὶ τὴν ἔβαλαν ψηλὰ μέσ' ᾽ τὴν Κορώννα
 γιὰ νὰ τὴν ἐορτάζουνε καὶ σπέπῃ νὰ τὴν ἔχουν.

π Ὑ τὸ κόνισμα ποῦ τῶφτιασεν ἓνας καλὸς ζωγράφος
 ἔφτιασ' ἀπάνου τὸ βροσκὸ καὶ τοὺς Γιαννιτσαρέους,
 καὶ κάτω ᾽ τὰ ποδάρια του τὴν τρομερὴ πανοῦκλα,
 ὅπου τὴν ἐκαμάκιζε καὶ τὴν κλοτσόπατοῦσε.

Γι' αὐτὸ ἀπὸ τότες ᾽ τ' Ἀγαρα θανατικὸ δὲ ἔμπαίνει.

Ὁ ἐνῆρετος Ἐπίσκοπος Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου Σερχφεῖμ ὑπέστη
 τὸν μαρτυρικὸν θάνατον τῇ 4 Δεκεμβρίου 1612, κατηγορηθεὶς ὡς συνέ-
 νοχος τοῦ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, τῇ ὑποκινήσει τοῦ Δουκὸς τοῦ Νέ-
 βερ Καρόλου, ἡ τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας (ἡ, κατ' ἄλλους, τῶν Νεο-
 πολιτανῶν), ὑψώσαντος ἐν Ἰωαννίνοις τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως
 αἰοιδήμου ἀρχιερ. Τρίκκης Διονυσίου — τοῦ καὶ σκυλοσόφου ἐπικληθέντος.
 Ἡ ἐκκλησίᾳ συγκατέλεξεν αὐτὸν ἐν τῇ χορείᾳ τῶν ἁγίων, ὁ δὲ λαὸς
 ὕμνησε διὰ τοῦ ἀνωτέρω ἄσματος τὸν μαρτυρικὸν αὐτοῦ θάνατον. (Βλ.
 καὶ χρονογρ. Ἠπ. Α. 224 καὶ Σάθx Τουρκογρ. Ἑλ. 214-222.

—ο—

4. ΟΙ ΣΠΑΧΙΔΕΣ.

Pass. 523. Διλέκου 41, 28.

Τὰ τέσσερα, τὰ πέντε, τὰ ἐννιάδερα,
 τὰ δεκοχτὼ ξαδέρφια, τὰ ᾽λιγόημερα,
 τοὺς ἡρῶ ἓνα φερμάνι ἀπ' τὸν βασιλῆα,
 νὰ πᾶν νὰ πολεμήσουν χρόνους δώδεκα.

5 Σελλόνουν τ' ἄλογά τους, τρέμ' ἡ μαύρη γῆς,
 τροχοῦνε τὰ σπαθιά τους, λάμπ' ἡ θάλασσα,
 ἀδειάζουν τὰ ντουφέκια, τρέμουν τὰ βουνά.
 Σαράντα μέραις τρέχουν δίχως τὸ ψωμί,
 κι' ἄλλαις σαράντα πέντε δίχως τὸ νερό.

10 Βρίσκουν ἓνα πηγᾶδι σὲ μιὰν ἔρημο,

- πενήντ' ὀργυιαῖς τὸ βάθος κ' ἑκατὸ πλατύ·
 Λαχνιάζουν, ξελαχνιάζουν ποῖος νὰ κατεβῇ,
 πέφτ' ὁ λαχνὸς τοῦ Κώστα τοῦ μικρότερου.
 Τὸν δένουν, σφιχτοδένουν, τὸν κατέβασαν,
 15 σαράντα ὀργυιαῖς ἐπῆγε, τότε ἔσχιάχθηκε·
 — Τραβάτέ με, φωνάζει, δὲν ἡύρα' νερό.
 — Ἐμεῖς τραβοῦμε, Κώστα, καὶ δὲ σκόνεσαι.
 — Γιὰ βάλτε καὶ τὸ γρίδα μ', νὰ τραβάη κι' αὐτός.
 — Κώστα, τραβάει κι' ὁ γρίδας καὶ δὲ σκόνεσαι.
 20 — Ἀφῆστέ με, μπρ' ἀδέρφια, σύρτε 'ς τὸ καλὸ,
 κι' ἂν σᾶς ρωτήσ' ἡ μάνα μ' τὸ τί γίνηκα,
 πέτε της πῶς 'ς τὰ ξένα ἐπαντρεύτηκα,
 κ' ἐπῆρα γιὰ γυναῖκα κόρη βασιληῶς.

Τὸ ἔσχατο τοῦτο, ἀόριστον ὅλως, ἀναφέρεται εἰς ἐποχὴν ἀρχαιοτάτην, καὶ εἰς ἱστορικὸν τι βεβαίως γεγονὸς. Μέχρι τοῦ ἔτους 1635 τὸ τάγμα τῶν Σπαχίδων συνέκειτο ἐκ χριστιανῶν γαιοκτημόνων, τούτων δὲ φαίνεται στίφος τι ἐκστρατεύσαν κατὰ Σουλτανικὴν διαταγὴν, καὶ ἀποτελούμενον ἐκ συγγενῶν, κατεστράφη ὑπὸ ἐχθρῶν, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐπνῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα, ὡς εἰκάζεται ἐκ τῶν δύο πρώτων στίχων. Τῶν ταλαιπωριῶν τοιαύτης τινὸς ἐκστρατείας ἴσως ἀτελής καὶ ἐπὶ τὸ μυθικώτερον σκιαγράφησις φαίνεται ὅτι εἶναι τὸ ἔσχατο τοῦτο. (Περὶ Σπαχίδων ἴδε καὶ χρονογ. Ἡπεῖρ. Α, 225).

—o—

5. Ο ΑΣΠΡΟΠΟΤΑΜΙΤΗΣ ΔΗΜΑΚΗΣ. (1770).

- Ἕνας Πασσᾶς διαβαίνει, κι' ἄλλος ἔρχεται,
 'ς τὰ Τρίκκαλα πηγαίνουν μέσ' τὸν κα σ α μ π ᾶ.
 Γυρεύουν τοὺς γερόντους ἀπ' τὰ Τρίκκαλα,
 γυρεύουν τὸν Δημάκη ἀπ' τ' Ἀσπροπόταμο.
 5 Αὐτὸς τρέχει καὶ πιάνει τὰ ψηλὰ βουνά,
 'ς τοῦ Κρίκη τὰ σαράγια, μέσ' τὸ Μέτσοδο·
 ψητὰ εἶχε 'ς τὸ τραπέζι, καὶ γλυκὰ κρασιά,

κ' ἔλγος τρέχει καὶ πίπει καὶ ὄν χάρεσσιν,
 κ' ὁ Ναιάδας ὁ γέρος τοῦ τῆν περὶ τρέσσει
 16 — Γιατὶ ὄν τρέσσει, ἰστένη, καὶ ὄν χάρεσσιν;
 τὰ σπύτια κ' ἂν μᾶς κάλῃσι, ἄλλα φανέντοισι,
 ἂν μᾶς γρέλῃσι γρόσια, φλακκὰ ἄκουσι,
 τὰ κρέβατ' ἂν μᾶς πύρσι, ἄλλα πύρνασι,
 ὡς ἦν καλὰ οἱ Βλάστη 'ς τ' Ἀστροπύρνασι.

Ὁ Δημάκης οὗτος ἤμαρ ὑπερμερούσης τῆς III' ἑκατονταετηρίδος, χρηματιστικῆς ἀρχιπρωτεύουσας τῆς ἐπαρχίας τοῦ Ἀσπροποτάμου, ἀντίζηλος ὢν καὶ ἀντίπαλος τοῦ Τρικαλίου, ἀρχιπροσώτου τῆς πόλεως τῶν Τρικαλίων (Κούμα ἱστορ. τόμος I^{ος} σελ. 383). Τὴν εἰς τὸ Μέτσοδον ὡς εἰς ἄσυλον προσφυγὴν τοῦ ἀπηνικηνοῦ τοῦ ἔργου τούτου, συμβᾶσιν περὶ τὸ 1770, ὅτε ἡ Θεσσαλία, ἐνταῦθα τῆς ἐπαναστάσεως τῆς Πελοποννήσου, κατέστη θέατρον ἀρπαγῶν καὶ σφαγῶν τελομένων ὑπὸ τῶν βρβαρικῶν σπιφῶν, ἅτινα ἀδικαλείπτως διέδοκινον ἐκεῖθεν, ἵνα μεταβῶσιν εἰς Πελοπόννησον. Εἰλάζεται δὲ, ὅτι βρβαρικοὶ εἰς τὰς Τουρκαϊκὰς ὑποσχέσεις κατέλειπεν ἀκολούθως τὸ ἄσυλόν του, καὶ μετέβη εἰς Τρίκαλα, ἐνθα ἐγένετο θῦμα τῆς ἐμπιστοσύνης του, κεραιτομηθεὶς ἐν τῇ πόλει ἐκεῖνῃ, ὡς δὴθεν διατελῶν εἰς σχέσεις μετὰ τῶν ἐπαναστατῶν, καθὰ προκύπτει ἐκ τοῦ ἐξῆς σημειώματος ἐπὶ τινος Ἀλυσταίου εὐρισκομένου ἐν τῇ Ἑθνικῇ Βιβλιοθήκῃ Ἀθηνῶν. . . . « 1770 Ἰουλίου 17, ὁ Τερβίσσης » μπουλούμπκας ἐσκότωσε τὸν μκαρίτην κὺρ Δημάκην ὁμοῦ μετὰ τὸν υἱόν του Νικολὸν εἰς τὸ σπῖτι τους, οἱ ὅποιοι ἐστάθησαν γέροντες » Τρικαλίου. » Ἐπειτα ἔγινε γέροντας ὁ κὺρ Στάθης Δημουλάς. » — (Βλ. καὶ Σάθα, Τουρκοκρ. Ἑλλάδα σελ. 497). Πατὴρ τοῦ Δημάκη τούτου ὑπῆρξε τὸ χωρίον Χαλίκι καὶ τούτου ἑγγονοὶ ἦσαν αἱ μητέρες τοῦ περιωνύμου Ἰωάννου Κωλέττη, τοῦ Γεωργίου Τουρτούρη, καὶ τοῦ ὑποστρατήγου Χριστοδούλου Χατζηπέτρου. (Ἴδε καὶ παρὰ Χασιώτη (VI, 27), ἔσμα περὶ τοῦ αὐτοῦ Δημάκη).

6. Η ΣΟΥΛΕΙΜΑΝΠΑΣΣΙΝΑ. (1786).

Ποῖδς θέλ' ν' ἀκούσῃ σκούσματα καὶ μαῦρα μοιρολόγια,
 ἄς πάγῃ μέσ' τὰ Γιάννενα, ἀντίκρ' ἀπὸ τὸ κάστρο,
 ν' ἀκρουμασθῇ τὴν πάσσαινα, τὴν Σουλεϊμανπασσίνα,
 ποῦ σκούζει καὶ μοιρολογαίει, καὶ χύνει μαῦρα δάκρυα.
 5 Γυναῖκες ἀπ' τὰ Γιάννενα, κυράδες ἀπ' τὸ κάστρο,
 γιὰ βγάλετε τὰ κόκκινα, τὰ μαῦρα νὰ ἔντυθῇτε,
 τὸν Σουλεϊμὰν ἐκόψανε, ὅπου ἦτανε βεζύρης,
 βεζύρης εἰς τὰ Γιάννενα, καὶ Βόϊβοντας ἔς τὴν Ἄρτα.

Περὶ τοῦ Σουλεϊμὰν Πασσᾶ τούτου ἰδὲ χρονογρ. Ἡπεῖρ. Α, 273.

7. Ο ΝΟΥΤΣΟΣ Η ΓΙΑΝΝΟΥΤΣΟΣ ΚΟΝΤΟΔΗΜΟΣ. (1798).

Ψηλά ἔς τοῦ Βίκου τὴν κορφή, ἔς τὴ μέσῃ ἀπ' τὸ Βραδέτο,
 μιὰ πέρδικα κατὰμαυρη ἐπικροκελαῖδοῦσε.
 Δὲν κελαῖδοῦσε σὰν πούλι μόνον μοιρολογαίει
 «Τ' εἶν' τὸ κακὸ ποῦ γίνηκε ἔς τὸ δόλιο τὸ Ζαγόρι!
 5 τὸν προεστῶ του σκότωσαν, τὸ Νοῦτσο Κοντοδήμον,
 ποῦ ἦταν κορώννα τσ' ἀρχοντιάς ἔς ὅλο τὸ Βιλαέτι.
 Δὲ σ' τὸ εἶπα, Νοῦτσό μ' ἀδερφέ, νὰ κάτσης μὲ τ' ἐμένα;
 Δὲ μ' ἀκουσες κ' ἐκίνησες ἔς τὰ Γιάννενα κ' ἐπῆγες,
 νὰ προσκυνήσῃς τούρκισσα τὴν Σουλεϊμανπασσίνα,
 10 κί αὐτὴ γιὰ εὐχαρίστησι σῶκοψε τὸ κεφάλι,
 καὶ τῶβριξε ἔς τὰ σκούπουρα, γιὰ νὰ τὸ φᾶν οἱ σκύλοι.
 Ἀνάθεμά σε, Πάσσена, καὶ τρισανάθεμά τον
 αὐτὸν τὸν Ἀληζότπασσα, ποῦ πῆρες ἔς τὸ πλευρό σου.»

Διὰ τὸ συμβάν τοῦτο καὶ τὰ περὶ τῆς ἀξίως τοῦ δολοφονηθέντος Κόν-
 τοδήμου τοῦ ἐκ Βραδέτου, ἰδὲ χρονογρ. Ἡπ. Α, 274, ἐνθα ὁμοῦ κατὰ
 λάθος παρίσταται οὗτος ὡς πατὴρ τοῦ γνωστοῦ Ἀλεξίου Νοῦτσου.—
 Περὶ Λελέκω (54, 49) ὑπάρχει ἄσμα περὶ αὐτοῦ.

8. Η ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΡΓΑΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΑΛΗ ΠΑΣΣΑ. (1798).

- Ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά, ἀκοῦστε τὸν Ἀλῆ Πασσᾶ,
 ποῦ τοὺς Τόσκιδες ὀρίζει, καὶ τὴν Πάργα φοβερίζει·
 γράφει χαρτιά καὶ προβοδᾶ ἔς τοὺς Παργινοὺς καὶ χαιρετᾶ·
 « Παργινοί, μὴ ταραχθῆτε, μόν' ἔμέ παραδοθῆτε,
 5 τί ἔχω φερμάνια φοβερά, σταλμέν' ἀπὸ τὸ βασιλῆά,
 γιὰ νὰ πάρω καὶ τὴν Πάργα, καὶ νὰ ἴμπῶ ἔς τὴν Ἁγία Μαῦρα».
 Ἡ Πάργα τ' ἀποκρίθηκε, ὅτι συνεννοήθηκε,
 μὲ τὸν στόλον τῆς Ρωσίας, καὶ μ' ἐκεῖνον τῆς Τουρκίας·
 Ἀλῆ Πασσᾶς σὰν τ' ἄκουσε, τοῦ ἐφάν' ὁ κόσμος ἔχάλασε,
 10 γιὰτί ἔχανε τὴν Πάργα, καὶ τὸ Σουλὶ διὰ πάντα.
 Δὲν εἶν' ἡ Πρέβεζα αὐτῇ, μόν' εἶν' ἡ Πάργα ἡ ξακουστή,
 ὅπου χύνει τὴν τρομάρα, σὲ πεζοῦρα, σὲ καβδάλια.
 Μὴν πέτεσαι ἔς τὴν κλεφτουργιά, οὔτε ἔς αὐτὴν τὴν Τοσκαριά,
 γιὰτί ὅλοι θὰ ρουπίσουν, καὶ μονάχον θὰ σ' ἀφήσουν·
 15 Σ' ἐπρόσταξεν ὁ Βασιλῆας Φραντζέζους γιὰ νὰ κηνωγᾶς,
 κ' ὄχι τίμιους ραγιάδες, ποῦ μισοῦνε τοὺς ληστὰδες.
 Ἐμεῖς ἀγάπη θέλουμε, κ' ἐλευθερίᾳ νὰ ἔχουμε,
 μακριὰ τὰ γράμματά μας καὶ σιμὰ τὰ ἄρματά μας.
 Ἄλλους σκοποὺς ἐφύλαγες, κρυφοὺς δολίους τήραγες,
 20 μὰ ἡ Πάργα σὲ γνωρίζει, καὶ ντουφέκι σοῦ γυρίζει.

Τὸ ἔσμα αἰνίττεται τὰς κατὰ τῆς ἐλευθερίας τῆς Πάργας ἀποπεί-
 ρας τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ (ἶδε χρονογρ. Β'. 200).

—ο—

9. Ο ΓΝΙΓΜΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΑ ΦΡΟΣΥΝΗΣ. (ΙΩΑΝΝ. 1801).

Kind III, 58. Marc. II, 30. Xas. VII, 45. Pass. 394. Legr. 178, 65.

Τ' ἀκούσαταν τί γίνηκε ἔς τὰ Γιάννενα ἔς τὴ λίμνη,
 ποῦ ἔπνιζαν τσ' ἀρχόντισσαι καὶ τὴν Κυρά Φροσύνη;
 Ἄχ, Φροσύνη παινεμένη,
 τί κακό ἔπαθες, καυμένη!

5 Ἄλλη καμμιὰ δὲν τῶδαλε τὸ λιαχουρὶ φουστάνι
 πρῶτ' ἢ Φροσύνη τῶδαλε κ' ἐβγῆκε 'ς τὸ σιργιάνι·

Ἄχ, Φροσύνη, πέρδικά μου,
 μῶκαψες τὰ σωθικά μου.

Δὲν σ' τῶλεγα, Φροσύνη μου, κρύψε τὸ δαχτυλίδι,
 10 γιὰτ' ἂν τὸ μάθῃ Ἀλῆ Πασσᾶς θὲ νὰ σὲ φάῃ τὸ φεῖδι;

Ἄχ, Φροσύνη μου καυμένη,
 τί κακὸ πολὺ θὰ γένη.

Ἄν ἦστε Τοῦρκοι, ἀφῆστέ με, χίλια φλωριά σᾶς δίνω,
 σῦρτε με 'ς τὸ Μουχτάρπασσα δυὸ λόγια νὰ τοῦ κρίνω

15 Ἄχ, Φροσύνη, πέρδικά μου,
 τί κακὸ 'παθες, κυρά μου!

Πασσᾶ μου, ποῦ εἶσαι, πρόβαλε, τρέξε νὰ μὲ γλυτώσῃς,
 'μέρωσε τὸν Ἀλῆ Πασσᾶ, καὶ δώσε ὅ,τι νὰ δώσῃς.

Ἄχ, Φροσύνη παινεμένη,

20 τί κακὸ 'παθες, καυμένη.

Εἰς τὸ Βεζύρη τὰ φλωριά, τὰ δάκρυα δὲν περνᾶνε,
 κ' ἐσένα μ' ἄλλαις δεκαφτὰ τὰ ψάρια θὰ σᾶς φᾶνε.

Ἄχ, Φροσύνη πέρδικά μου,
 τί κακὸ 'παθες, κυρά μου.

25 Χίλια καντάρια ζάχαρι θὰ ρίξω μέσ' τῇ λίμνῃ
 γιὰ νὰ γλυκάνῃ τὸ νερὸ νὰ πιῇ ἡ κυρά Φροσύνη.

Ἄχ, Φροσύνη παινεμένη,
 καὶ 'ς τὸν κόσμον ξακουσμένη.

Φύσα βαρυὰ, πικρὲ βορειὰ, γιὰ ν' ἀγριέψ' ἡ λίμνη

30 νὰ βγάλῃ ταῖς ἀρχόντισσαις καὶ τὴν κυρά Φροσύνη.

Ἄχ, Φροσύνη πέρδικά μου,
 μῶκαψες τὰ σωθικά μου.

Περὶ τοῦ τρχικοῦ τούτου συμβάντος ἶδε τὴν ἡμετέραν χρονογραφίαν (Τόμ. Β' 228). Τὸ ἐν τῷ ἄσματι δὲ τούτῳ ἀναφερόμενον δαχτυλίδιον, ὑπῆρξε πολύτιμόν τι τοιοῦτον, ὅπερ ὁ Ἀλῆς ἐδωρήσατο τῇ νύμφῃ του, συζύγῳ τοῦ Μουχτάρη. Πληροφορηθεὶς δὲ ὅτι τὸ δῶρόν του ἐκεῖνο ἀφαιρεθὲν ὑπὸ τοῦ Μουτχάρη ἐκ τῶν χειρῶν τῆς συζύγου του, ἐδόθη παρ' αὐτοῦ εἰς τὴν κυρά Φροσύνη, εὔρε τὴν περίστασιν τζύτην κατὰλληλον

8. Η ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΡΓΑΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΑΛΗ ΠΑΣΣΑ. (1798).

- Ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά, ἀκοῦστε τὸν Ἀλῆ Πασσᾶ,
 ποῦ τοὺς Τόσκιδες ὀρίζει, καὶ τὴν Πάργα φοβερίζει·
 γράφει χαρτιά καὶ προδοῖα ἔς τοὺς Παργινούς καὶ χαιρετᾷ·
 « Παργινοί, μὴ ταραχθῆτε, μόν' ἔμὲ παραδοθῆτε,
 τί ἔχω φερμάνια φοβερά, σταλμέν' ἀπὸ τὸ βασιλῆά,
 γιὰ νὰ πάρω καὶ τὴν Πάργα, καὶ νὰ μ'πῶ ἔς τὴν Ἁγία Μαῦρα»·
 Ἡ Πάργα τ' ἀποκρίθηκε, ὅτι συνεννοήθηκε,
 μὲ τὸν στόλον τῆς Ρωσίας, καὶ μ' ἐκεῖνον τῆς Τουρκίας·
 Ἀλῆ Πασσᾶς σὰν τ' ἄκουσε, τοῦ ἐφάν' ὁ κόσμος ἡάλασε,
 10 γιὰτὶ ἔχανε τὴν Πάργα, καὶ τὸ Σούλι διὰ πάντα.
 Δὲν εἶν' ἡ Πρέβεζα αὐτῇ, μόν' εἶν' ἡ Πάργα ἡ ξακουστή,
 ὅπου χύνει τὴν τρομάρα, σὲ πεζοῦρα, σὲ καβδάλα.
 Μὴν πέτεσαι ἔς τὴν κλεφτουργιά, οὔτε ἔς αὐτὴν τὴν Τοσκαριά,
 γιὰτὶ ὅλοι θὰ ρουπίσουν, καὶ μονάχον θὰ σ' ἀφήσουν·
 15 Σ' ἐπρόσταξεν ὁ Βασιλῆας Φραντζέζους γιὰ νὰ κηρυγᾷς,
 κ' ὄχι τίμιους ραγιαδες, ποῦ μισοῦνε τοὺς λησταδες.
 Ἐμεῖς ἀγάπη θέλουμε, κ' ἐλευθερίᾳ νὰ ἔχουμε,
 μακριὰ τὰ γράμματα μας καὶ σιμὰ τὰ ἄρματα μας.
 Ἄλλους σκοποὺς ἐφύλαγες, κρυφοὺς δολίους τήραγες,
 20 μὰ ἡ Πάργα σὲ γνωρίζει, καὶ ντουφέκι σοῦ γυρίζει.

Τὸ ἔσμα αἰνιττεται τὰς κατὰ τῆς ἐλευθερίας τῆς Πάργας ἀποπεί-
 ρας τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ (ἶδε χρονογρ. Β'. 200).

—o—

9. Ο ΠΝΙΓΜΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΑ ΦΡΟΣΥΝΗΣ. (ΙΩΑΝΝ. 1801).

Kind III, 58. Marc. II, 30. Xas. VII, 45. Pass. 394. Legr. 178,65.

Τ' ἀκούσαταν τί γίνηκε ἔς τὰ Γιάννενα ἔς τὴ λίμνη,
 ποῦ πνίξανε τὸ ἀρχόντισσαις καὶ τὴν Κυρά Φροσύνη;
 Ἄχ, Φροσύνη παινεμένη,
 τί κακό παθες, καὖμένη!

5 Ἄλλη καμμιὰ δὲν τῶβαλε τὸ λιαχουρὶ φουστάνι
πρώτ' ἢ Φροσύνη τῶβαλε κ' ἐβγήκε 'ς τὸ σιργιάνι·

Ἄχ, Φροσύνη, πέρδικά μου,
μῶκαψες τὰ σωθικά μου.

Δὲν σ' τῶλεγα, Φροσύνη μου, κρύψε τὸ δαχτυλίδι,
10 γιὰτ' ἂν τὸ μάθῃ Ἀλῆ Πασσᾶς θὲ νὰ σὲ φάῃ τὸ φεῖδι;

Ἄχ, Φροσύνη μου καὕμένη,
τί κακὸ πολὺ θὰ γένη.

Ἄν ἦστε Τοῦρκοι, ἀφήστε με, χίλια φλωριά σᾶς δίνω,
σύρτε με 'ς τὸ Μουχτάρπασσα δυὸ λόγια νὰ τοῦ κρίνω

15 Ἄχ, Φροσύνη, πέρδικά μου,
τί κακὸ 'παθες, κυρά μου!

Πασσᾶ μου, ποῦ εἶσαι, πρόβαλε, τρέξε νὰ μὲ γλυτώσης,
'μέρωσε τὸν Ἀλῆ Πασσᾶ, καὶ δῶσε ὅ,τι νὰ δώσης.

Ἄχ, Φροσύνη παινεμένη,
20 τί κακὸ 'παθες, καὕμένη.

Εἰς τὸ Βεζύρη τὰ φλωριά, τὰ δάκρυα δὲν περνᾶνε,
κ' ἐσένα μ' ἄλλαις δεκαφτὰ τὰ ψάρια θὰ σᾶς φᾶνε.

Ἄχ, Φροσύνη πέρδικά μου,
τί κακὸ 'παθες, κυρά μου.

25 Χίλια καντάρια ζάχαρι θὰ βίξω μέσ' τῇ λίμνῃ
γιὰ νὰ γλυκάνῃ τὸ νερὸ νὰ πιῇ ἡ κυρά Φροσύνη.

Ἄχ, Φροσύνη παινεμένη,
καὶ 'ς τὸν κόσμον ξακουσμένη.

Φύσα βαρυὰ, πικρὲ βόρειά, γιὰ ν' ἀγριέψ' ἡ λίμνη

30 νὰ βγάλῃ ταῖς ἀρχόντισσας καὶ τὴν κυρά Φροσύνη.

Ἄχ, Φροσύνη πέρδικά μου,
μῶκαψες τὰ σωθικά μου.

Περὶ τοῦ τρχικικοῦ τούτου συμβάντος ἶδε τὴν ἡμετέραν χρονογραφίαν (Τόμ. Β' 228). Τὸ ἐν τῷ ἄσματι δὲ τούτῳ ἀναφερόμενον δαχτυλίδιον, ὑπῆρξε πολύτιμόν τι τοιοῦτον, ὅπερ ὁ Ἀλῆς ἐδωρήσατο τῇ νύμφῃ του, συζύγῳ τοῦ Μουχτάρη. Πληροφορηθεὶς δὲ ὅτι τὸ δῶρόν του ἐκεῖνο ἀφαι-
ρεθὲν ὑπὸ τοῦ Μουτχάρη ἐκ τῶν χειρῶν τῆς συζύγου του, ἐδόθη παρ' αὐ-
τοῦ εἰς τὴν κυρά Φροσύνη, εὔρε τὴν περίστασιν ταύτην κατὰλληλον

8. Η ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΡΓΑΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΑΛΗ ΠΑΣΣΑ. (1798).

- Ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά, ἀκοῦστε τὸν Ἀλῆ Πασσᾶ,
 ποὺ τοὺς Τόσκιδες ὀρίζει, καὶ τὴν Πάργα φοβερίζει·
 γράφει χαρτιά καὶ προδοᾷ ἔς τοὺς Παργινούς καὶ χαιρετᾷ·
 « Παργινοί, μὴ παραχθῆτε, μόν' ἔμὲ παραδοθῆτε,
 5 τί ἔχω φερμάνια φοβερά, σταλμέν' ἀπὸ τὸ βασιλῆά,
 γιὰ νὰ πάρω καὶ τὴν Πάργα, καὶ νὰ μῶ ἔς τὴν Ἀγία Μαῦρα».
 Ἡ Πάργα τ' ἀποκρίθηκε, ὅτι συνεννοήθηκε,
 μὲ τὸν στόλον τῆς Ρωσίας, καὶ μ' ἐκεῖνον τῆς Τουρκίας·
 Ἀλῆ Πασσᾶς σὰν τ' ἄκουσε, τοῦ ἐφάν' ὁ κόσμος χάλασε,
 10 γιὰτί ἔχανε τὴν Πάργα, καὶ τὸ Σοῦλι διὰ πάντα.
 Δὲν εἶν' ἡ Πρέβεζα αὐτή, μόν' εἶν' ἡ Πάργα ἡ ξακουστή,
 ὅπου χύνει τὴν τρομάρα, σὲ πεζοῦρα, σὲ καδβάλα.
 Μὴν πέτεσαι ἔς τὴν κλεφτουργιά, οὔτε ἔς αὐτὴν τὴν Τοσκαριά,
 γιὰτί ὅλοι θὰ ρουπίσουν, καὶ μονάχον θὰ σ' ἀφήσουν·
 15 Σ' ἐπρόσταξεν ὁ Βασιλῆας Φραντζέζους γιὰ νὰ κηρυγᾷς,
 κι' ὄχι τίμιους ραγιαδες, ποὺ μισοῦνε τοὺς ληστάδες.
 Ἐμεῖς ἀγάπῃ θέλουμε, κ' ἐλευθερίᾳ νὰ ἔχουμε,
 μακρυὰ τὰ γράμματα μας καὶ σιμὰ τὰ ἄρματα μας.
 Ἄλλους σκοποὺς ἐφύλαγες, κρυφοὺς δολίους τήραγες,
 20 μὰ ἡ Πάργα σὲ γνωρίζει, καὶ ντουφέκι σοῦ γυρίζει.

Τὸ ἔσμα αἰνίττεται τὰς κατὰ τῆς ἐλευθερίας τῆς Πάργας ἀποπεί-
 ρας τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ (ἴδε χρονολογ. Β'. 200).

9. Ο ΓΝΙΓΜΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΑ ΦΡΟΣΥΝΗΣ. (ΙΩΑΝΝ. 1801).

Kind III, 58. Marc. II, 30. Xas. VII, 45. Pass. 394. Legr. 178,65.

Τ' ἀκούσαταν τί γίνηκε ἔς τὰ Γιάννενα ἔς τὴ λῆμνη,
 ποῦ πνίξανε τσ' ἀρχόντισσαις καὶ τὴν Κυρά Φροσύνη;
 Ἄχ, Φροσύνη παινεμένη,
 τί κακό παθες, καῦμένη!

5 Ἄλλη καμμιὰ δὲν τῶδαλε τὸ λιαχουρὶ φουστάνι
 πρῶτ' ἢ Φροσύνη τῶδαλε κ' ἐβγήκε 'ς τὸ σιργιάνι·

Ἄχ, Φροσύνη, πέρδικά μου,
 μῶκαψες τὰ σωθικά μου.

Δὲν σ' τῶλεγα, Φροσύνη μου, κρύψε τὸ δαχτυλίδι,
 10 γιὰτ' ἂν τὸ μάθῃ Ἀλῆ Πασσᾶς θὲ νὰ σὲ φάῃ τὸ φεῖδι;

Ἄχ, Φροσύνη μου καυμένη,
 τί κακὸ πολὺ θὰ γένη.

Ἄν ἦστε Τοῦρκοι, ἀφῆστέ με, χίλια φλωριά σᾶς δίνω,
 σῦρτε με 'ς τὸ Μουχτάρπασσα δυὸ λόγια νὰ τοῦ κρίνω

15 Ἄχ, Φροσύνη, πέρδικά μου,
 τί κακὸ 'παθες, κυρά μου!

Πασσᾶ μου, ποῦ εἶσαι, πρόβαλε, τρέξε νὰ μὲ γλυτώσῃς,
 'μέρωσε τὸν Ἀλῆ Πασσᾶ, καὶ δώσε ὅ,τι νὰ δώσῃς.

Ἄχ, Φροσύνη παινεμένη,
 20 τί κακὸ 'παθες, καυμένη.

Εἰς τὸ Βεζύρη τὰ φλωριά, τὰ δάκρυα δὲν περνᾶνε,
 κ' ἐσένα μ' ἄλλαις δεκαφτὰ τὰ ψάρια θὰ σᾶς φᾶνε.

Ἄχ, Φροσύνη πέρδικά μου,
 τί κακὸ 'παθες, κυρά μου.

25 Χίλια καντάρια ζάχαρι θὰ ρίξω μέσ' τῇ λίμνῃ
 γιὰ νὰ γλυκάνῃ τὸ νερὸ νὰ πιῇ ἡ κυρά Φροσύνη.

Ἄχ, Φροσύνη παινεμένη,
 καὶ 'ς τὸν κόσμον ξακουσμένη.

Φύσα βαρυὰ, πικρὲ βόρειά, γιὰ ν' ἀγριέψ' ἡ λίμνη

30 νὰ βγάλῃ ταῖς ἀρχόντισσαις καὶ τὴν κυρά Φροσύνη.

Ἄχ, Φροσύνη πέρδικά μου,
 μῶκαψες τὰ σωθικά μου.

Περὶ τοῦ τρχικοῦ τούτου συμβάντος ἶδε τὴν ἡμετέραν χρονογραφίαν (Τόμ. Β' 228). Τὸ ἐν τῷ ἄσματι δὲ τούτῳ ἀναφερόμενον δαχτυλίδιον, ὑπῆρξε πολὺτιμόν τι τοιοῦτον, ὅπερ ὁ Ἀλῆς ἐδωρήσατο τῇ νύμφῃ του, συζύγῳ τοῦ Μουχτάρη. Πληροφορηθεὶς δὲ ὅτι τὸ δῶρόν του ἐκεῖνο ἀφαιρεθὲν ὑπὸ τοῦ Μουτχάρη ἐκ τῶν χειρῶν τῆς συζύγου του, ἐδόθη παρ' αὐτοῦ εἰς τὴν κυρά Φροσύνη, εὔρε τὴν περίστασιν τρυτὴν κατὰλληλον

ὅπως ἐκδικηθῇ τὴν περικαλλεστάτην ἐκείνην γυναῖκα ὡς μὴ παραδοθεῖσαν εἰς τὰς κτηνώδεις ὀρέξεις του. Ἐκ τοῦ ἄσματος δὲ τούτου, ἀκριβεστάτου ὄντος, διορθωτέον καὶ τὸ ἐν τῇ χρονογραφίᾳ ἡμῶν παρεισφρησάν λᾶθος, ὅτι κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐκτελέσεως τοῦ φρικώδους τούτου κακουργήματος, ὁ Μουχτάρης ἀπῆν εἰς τὴν τοῦ Σουλίου πολιορκίαν, καὶ οὐχὶ εἰς τὴν κατὰ τῶν Ρώσων ἐκστρατείαν.

—0—

10. ΠΑΡΓΑΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΜΑΧΗ. (1814).

- Τί νᾶν' τῆς Πάργας ὁ ἀχός, κ' ἡ βρονταριὰ ἡ μεγάλη!
 μῆνα βρονταῖς, μὴν' ἀστραπαῖς, μὴν' ἀστραποπελέκια;
 Οὔτε βρονταῖς, οὔτ' ἀστραπαῖς, οὔτ' ἀστραποπελέκια.
 Ἐκίνησ' ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς ἔς τὴν παινεμένη Πάργα,
 5 πέντε χιλιάδες Λιάπιδες, γιὰ νὰ τὴν ἐσπλαθώσῃ.
 Ἀξαφνα μπῆκαν κί' ἔφθασαν μέσα ἔς τὰ περιβόλια,
 κί' ἀναψ' ἐκεῖ ὁ πόλεμος ἀπ' τὸ πουρν' ὡς τὸ βράδυ.
 Ἐξέρανε ταῖς κυτριάς τὸ Τούρκικο τὸ αἷμα,
 κ' ἔπεσε κί' ὁ Νταούτ Μπεης τοῦ ἀσκεριοῦ ὁ πρῶτος.
 10 Φεύγουν οἱ Τοῦρκοι, φεύγουνε καὶ πίσω δὲν κυττάζουν,
 καὶ Τοῦρκος δὲν ἀπόμεινε ἔς τὸ σύνορο τῆς Πάργας.
 Ὅτ' Ἀουγαράτι φθάνοντας γυμνοὶ καὶ τρομασμένοι,
 μετροῦνται μιά, μετροῦνται δύο, καὶ λείπουν ὀχτακόσιοι,
 μετροῦνται καὶ οἱ Παργινοὶ τοὺς λείπουν τρεῖς νομάτοι,
 15 οἱ δύο ἐσκοτωθήκανε, ὁ τρίτος πάλ' εὔρεθη.

Περὶ τῆς εἰσβολῆς ταύτης, συμβάσης κατὰ τὴν 23 Φεβρουαρίου τοῦ 1814, ἰδὲ χρονογ. Α'. 313.

—0—

11. Η ΓΩΛΗΣΙΣ ΤΗΣ ΠΑΡΓΑΣ. (1819).

Ὅποιος θέλ' ἄς ἀκούσῃ διὰ νὰ μάθῃ
 τὸν χαλασμόν τῆς Πάργας, τὸ πῶς ἐστάθῃ.
 Ἡ Ὑψηλὴ ἡ Πόρτα καὶ ἡ Βρεττανία
 ἔκαμαν γι' αὐτὴ ἀνομὴ συμφωνία,

5 νὰ τήνε λάβ᾽ ἡ πρώτη μὲ πληρωμή της
 καὶ ὅσοι νὰ καθίσουν, νᾶναι δικοὶ της,
 καὶ ὅποιος δὲν θελήσῃ γιὰ νὰ καθίσῃ
 νὰ πληρωθῇ τὸ πρᾶγμά του ν' ἀναχωρήσῃ.
 Ὅσους Παργινοὺς δὲν ἔμεινε καμμιὰ ἐλπίδα,
 10 κ' ὅλοι ἀφιερώθηκαν ἔς τὴν Παναγία,
 ποῦ μοναχὴ της θέλησε νὰ κατοικήσῃ,
 νὰ κάμῃ χώραν ὁμορφή, κάστρο νὰ χτίσῃ.
 Σὲ τετρακόσιους χρόνους εἶναι κτισμένη
 καὶ τώρα θεὸς νὰ ῥημωθῇ ἡ μαραμμένη.
 15 Μικραῖς Παργινοπούλαις, μαῦρα ἔντυθῆτε,
 ἀπ' τὴν γλυκεῖα πατρίδα σας ἀναχωρεῖτε.
 Ἀκούσετε, γονεοὶ μας, τί θὰ σᾶς ποῦμε·
 μαχαίρι βάλτε σ' ὀλαις μας γιὰ νὰ χαθοῦμε
 ἔς τὰ ξένα νὰ μὴ ζήσουμε ἢ μαυρισμέναις
 20 ξέναις, φτωχαῖς, καὶ δυστυχαις καὶ μαραμμέναις.

12. Ἡ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΠΑΡΓΑΣ. (1819).

Ὅς τοὺς χίλιους ὀχτακόσιους τὸ ἔτος δεκαννιά,
 ἔς τὴν παινεμένη Πάργαν ἐμπήκεν ἡ Τουρκιά.
 Ἡ Πάργα ἦταν κορίτσι δὲν δίνει τὰ κλειδιά,
 κ' ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς τὴν πῆρε μὲ τὰ πολλὰ φλωριά.
 5 μικροὶ μεγάλοι ἐφύγαν, κ' ἐπῆγαν ἔς τὰ νησιά,
 γιὰ νὰ μὴ καταντήσουν ραγιαδες ἔς τὴν Τουρκιά.
 Τὴν πρώτη τοῦ Μαγίου ἐκάμαμε πανιά
 ἔς τὴν Πάργα γιὰ νὰ πάμε μεγάλη Σουλτανιά,
 ἔβρηκαμε τοὺς Ἰγγλέζους ἔς τὴν ἀκροθαλασσιά,
 10 σύφτουν καὶ προσκυνᾶνε τὸν Δεβλετλῆ Πασσᾶ.
 Ἀλῆ Πασσᾶ, νὰ ζήσης μ' ὅλα σου τὰ παιδιά,
 ὁπῶκαμες τὴν Πάργα κ' ἐγένηκε Τουρκιά.

¹² ... χώραν ὁμορφή, κάστρο νὰ χτίσῃ. Αἰνίσσεται τὸ θαῦμα τῆς εἰκόνας, δι' ὃ οἱ Πάργοι ἔκτισαν τὴν νέαν Πάργαν. (Ἰδὲ τὴν ἡμετ. χρόνον. Τόμ. Β'. 185).

Τὸ ἔσχα τοῦτα ὑπεμφαίνει τὸν ποιητὴν του, Ἀλβανὸν μωαμεθανίζοντα καὶ ἀντιπροσωπεύοντα τὸ ὀθωμανικὸν στοιχεῖον, τὸ ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ, διὰ τὴν ἀπροσδόκητον ταύτην τῆς Πάργας κατὰκτησιν, πεπληρωμένον χαρᾶς.

—o—

13. Η ΛΕΗΛΑΣΙΑ ΤΟΥ ΣΥΡΡΑΚΟΥ. (1821).

Τρία πουλάκια κάθονταν ψηλά 'ς τὸν Ἀγιώργη,
τῶνα τηράει τὰ Γιάννενα, τ' ἄλλο κατὰ τὸ Βάλτο,
τὸ τρίτο τὸ καλλίτερο μοιρολογαίει καὶ λέγει·

« Πολλὴ μαυρίλα πλάκωσε ψηλ' ἀπ' τὴν Τσουκαρέλα!

5 Μὴ ν' ἦναι μαῦρα πρόβατα, μὴ ν' ἦναι μαῦρα γίδια; »

Δὲν εἶναι μαῦρα πρόβατα, οὔτε καὶ μαῦρα γίδια,
μόν' εἶναι οἱ Χαλντούπιδες πῶρχονται 'ς τοῦ Συρράκου.
Βρίσκουν τὰ σπίτια ἔρημα, ταῖς πόρταις ἀνοιγμέναις,
βάνουν φωτιά 'ς τὸν Ἀϊλιά, καὶ καῖν' ὅλη τὴ χώρα.

10 Ἰμέρ Κουμπάρος χούγιαξε 'ς τὴ μέση ἀπὸ τὴ Γούρα·

— Παιδιά, μὴν καῖτε τὸ χωριό, μὴν καῖτε τὰ βακούφια,
οἱ Βλάχοι τὸ μετάνιωσαν, καὶ πίσω θὰ γυρίσουν.

— Τί λές, τί λές, παληάρθανε, τί λές, Ἰμέρ Κουμπάρε;

Πᾶνε οἱ Βλάχοι, ἔφυγαν, πᾶνε κατὰ τὸ Βάλτο,

15 καὶ ὅταν θ' ἀλλάξῃ ὁ καιρός, φτιάνουν καινούρια σπίτια,
φτιάνουν καινούριας ἐκκλησιαίς, καινούρια μοναστήρια.

Ἡ κατὰληψις καὶ καταστροφή τοῦ Συρράκου συνέβη κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1821, ὁπότε τὴν αὐτὴν ὑπέστη καταστροφὴν καὶ ἡ κώμη τῶν Καλάρυτῶν (ιδεὲ χρονογ. τῆς Ἡπείρου Α'. 349).

—o—

14. Η ΕΙΣΒΟΛΗ ΤΟΥ ΚΙΟΥΤΑΧΗ ΕΙΣ ΤΗΝ

ΔΥΤΙΚΗΝ ΕΛΛΑΔΑ. (1826).

Μᾶς ἦρθ' ἡ ἀνοιξι πικρὴ, τὸ καλοκαῖρι μαῦρο,
μᾶς ἦρθε κι' ὁ χινόπωρος πικρὸς, φαρμακωμένος.

Πρώϊμα μᾶς μπῆκεν ἡ Τουρκιά, μᾶς ἤρε πεινασμένους.
 Καὶ ὁ Κωλέττης ἔγραψε, καὶ ὁ Κωλέττης γράφει.
 5 « Παιδιά μου, πιάστε τὰ στενά, παίξτε τὰ καρυοφύλλια. »
 Κι' ὁ Κιουταχῆς ἀπέρασε Ξερόμερο καὶ Βάλτο,
 κι' ὁρδι δὲν ἤρε πουθενά, γιὰ νὰ τὸν πολεμήσῃ,
 γιὰτ' οἱ λεβέντες ἔλειπαν εἰς τὸ Μωρηὰ ν' ἐπῆγαν,
 τ' εἶχαν ἐμφύλιο πόλεμο μὲ τὸν Παναγιωτάκη.

—o—

15. Η ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΤΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ. (1826).

Λελέκ. 60, 53.

Σαββάτο ἡμέρα πέρασα ν' ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι
 τὴν Κυριακ' ἦταν τῶν Βαγιῶν, Σαββάτο τοῦ Λαζάρου
 κι' ἄκουσα μέσα κλάμματα, δάκρυα καὶ μοιρολόγια,
 δὲν ἐκλαιγαν τὸν σκοτομὸ, κι' οὔτε γιὰ τὰ κουφάρια,
 5 μόν' ἔκλεγαν γιὰ τὸ ψῶμι ὁπῶλειψε τ' ἄλεϋρι.
 Κ' ἓνας παπᾶς ἐχούγιαξεν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν·
 — Παιδιά, μεγάλοι καὶ μικροί, ἐδῶ 'ς τὸν Ἅϊ Νικόλα,
 τὴν ὕστερη μεταλαβιά ἐλάτε γιὰ ναῦρῃτε.
 Κι' ὁ Μπότσαρης ἐχούγιαξεν ἀπὸ τὸ μετερίζι
 10 — ποιὸς εἶν' ἀξιὸς καὶ γλήγορος καὶ ἄξιο παλληκάρι,
 νὰ πάῃ μὲ γράμμα 'ς τὰ νησιά, 'ς τὴν Ὑδρα καὶ ταῖς Σπέτσαις
 γιὰ νὰ μᾶς φέρουν ζαῖρε νὰ διώξουμε τὴν πεῖνα,
 νὰ διώξουμε τς' Ἀράπιδες, τὸ σκύλο τὸ Μπραῖμη.
 Ποῦ πᾶς, μωρὲ Μπραῖμπασσα, μὲ τοὺς παληαραπάδες!
 15 ἐδῶ τὸ λένε Κάρλελι, τὸ λένε Μεσολόγγι,
 ποῦ πολεμᾷν οἱ Ἕλληνες σὰν ἄξια παλληκάρια.

—o—

⁹ Παναγιωτάκην ἐνταῦθα ἐννοεῖ τὸ ᾄσμα τὸν Π. Νοταρᾶν, περιελθόντα εἰς ρῆξιν πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἀνδρέαν διὰ λόγους ἐπαρχιακῆς ἐπιβροχῆς.

16. ΕΤΕΡΟΝ.

Ὁ Νότης ἐτραγούδαι ᾽ς τοῦ Μάρκου τὸ κιβούρι,
καὶ λέει τραγούδια θλιβερά καὶ παραπονεμένα.

« Για σήκ' ἀπάνω, Μάρκο μου, καὶ μὴ βαρυκοιμᾶσαι,
τὶ ὁ Βάλτος ἐπροσκύνησε, κι' ὅλο τὸ Ξηρομέρι.

Τὸ Μεσολόγγι ἀπόμεινε, δὲν θέλ' νὰ προσκυνήσῃ·
Στεριάς τὸ δέρν' ὁ Κιουταχῆς, κι' Ἀράπης τοῦ πελάγου,
πέφτουν τὰ τόπια σὰν βροχὴ κ' ἡ μπόμπες σὰν χαλάζι
κι' αὐτὰ τὰ λιανοτούφεκα σὰν ἄμμος τῆς θαλάσσης.

—ο—

17. Ο ΦΟΝΟΣ ΤΟΥ ΒΕΛΗΜΠΕΗ ΚΑΙ ΑΣΛΑΜΠΕΗ. (1829).

Ἵστους χίλιους ὀχτακόσιους καὶ εἴκοσι ἐννιά,
μᾶς ἔστειλ' ὁ Σουλτάνος τὸν Σατραζέμπασσα,
τὸν ἔστειλε μὲ βοῦλα ᾽ς τὸν Ρούμελη-Βαλῆ,
μὲ τακτικὸ ἄσκαϊρι, μὲ δύναμι πολλή,

νὰ δώσῃ τὸ νιζάμι εἰς τὴν Ἀρβανιτιά,
ποῦ χάλασαν τὸν κόσμον τὸν δόλιο τὸν ραγιά.

Ἐγραψ' ἀπ' τὰ Μπιτώλια μεγάλη προσταγή,
᾽ς τὰ Γιάννενα τὴν στέλνει γιὰ τὸν Βελήμπεη.
Εἰς τὰ Μπιτώλια πῆγαν Ἀσλάνης κι' ὁ Βελῆς

τοὺς δέχτηκε μὲ τέχνη ὁ Ρούμελη-Βαλῆς,
τοὺς ἔδωκε κονάκια, τοὺς ἔταξε πολλά,
τὴν ἄλλη τὴν ἡμέρα ὅλοι ᾽ς τὴν μπαταριά.
Τ' ἀκοῦν οἱ Ἀρβανίταις κ' ἐπῆραν τὰ βουνά
κι' αὐτὸς ὁ Χατζῆ Πρόνιος πέρασε ᾽ς τὰ νησιά.

—ο—

18. ΕΤΕΡΟΝ.

Xas. 214,36. Legr. 172,82.

Μᾶς ἦρθ' ἡ ἀνοιξι πικρή, τὸ καλοκαῖρι μαῦρο,
μᾶς ἦρθε τὸ χινόπωρο πικρό, φαρμακωμένο!

Ὁ Σατραζέμης ἔστειλεν ἓνα σφιχτὸ φερμάνι

ἔς τοὺς πρώτους τῆς Ἀρβανιτιάς Βελίκον καὶ Ἀσλάνη.

« Σ' ἐσέ, παιδί μ' Ἀσλάμπεη, σ' ἐσέ, Βελίκο Γιάτση,
νάρθῃτε καὶ νὰ μεῦρητε, πασσάδες θὰ σᾶς κάμω,
καὶ φέрте καὶ τ' ἀσκέρι σας νὰ πάρουν τοὺς λουφέδες».

Ἐκίνησαν κ' ἐπάγησαν ἔς τὸ δόλιο Μοναστήρι.

— Καλῶς ἦρθαν οἱ Μπέηδες, καλῶς τα τὰ παιδιά μου!

10 Πασσᾶ, Βελίκο, σ' ἔκαμα, Βαλῆ ἔς τὴ Σαλονίκη,
καὶ τὸν Ἀσλάνη Βόιβοντα θὰ στείλω ἔς τὸ Μπεράτι.
Τὸν Μιραλάη φώναξε, κρυφὰ τὸν κουβεντιάζει,
νὰ τοὺς καλέσῃ τὸ πουργὸ νὰ πᾶν νὰ σεργιανίσουν,
τὸ στράτευμα τὸ ταχτικὸ πῶς κάνουν τὸ τάλιμι.

15 Ἐκεῖ ὅπου σεργιανίζαν οἱ μαῦρ' οἱ Ἀρβανίταις,
μιὰ μπαταριά τοὺς ἔρριξαν κ' ἐσκότωσαν περισσοὺς,
Ὁ Ἀσλάμπεης δὲν ἔπεσε, κ' ἐχύθη σὰν λιοντάρι,
πῆρε τὸν κάμπο κ' ἔφευγε μὲ τὸ σπαθί ἔς τὸ χέρι.

Ὁ Κιὸρ Πασσᾶς τὸν ἔφτασε καββάλα ἔς τ' ἄλογό του

20 τοῦ πῆρε τὸ κεφάλι του, καὶ ἔς τὸν Πασσᾶ τὸ πῆγε.

Περὶ τῆς φρικώδους ταύτης δολοφονίας ἴδε χρονογρ. Ἡπ. Α, 387. Ὁ Ἀσλάνβης λέγεται ὅτι κατήγετο ἐκ τινος χριστιανικοῦ ἡγεμονικοῦ οἴκου τῆς Ἡπείρου, ἐφ' ᾧ καὶ ἐσεμνύνετο.

*Εν τινι ἀλβανικῷ ἄτματι περὶ τοῦ αὐτοῦ συμβάντος ἀναφέρεται καὶ τρίτος τις Ἀλβανὸς ἀρχηγὸς ἀνθὸς τῶν ἡρώων καλούμενός, ὅστις ἐφανεύθη ἐπίσης τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὀνόματι Ἀμπάζ Θάνες. (*Ιδ. Camarda, append. di grammatolog. Albanese, 1866).

19. Η ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΤΟΥ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΟΥ. (1829).

Τί ἔχουν οἱ κάμποι καὶ βογκᾶν, καὶ τὰ βουνὰ καὶ τρίζουν;
 Τί ἔχεις, καυμένη Ρούμελη, καὶ βαρυαναστενάζεις;
 Ἕλληνα, σὰν μ' ἐρώτησες, θὰ σοῦ τὸ μολογήσω.
 Χρόνους ἐννῆά ποῦ πολεμῶ μετὸν Σουλτὰν Μαχμούτη,
 τίποτες δὲν ἐκέρδεσα, τίποτες δὲν ἐπῆρα,
 γιατί με κατατρέξανε, μ' ἐφτόνεσαν οἱ Φράγκοι.
 Τὸν Καποδίστρια ἐστείλανε γιὰ νὰ μᾶς κυβερνήσῃ,
 κ' αὐτὸς μᾶς ἐκυβέρνησε σὰν φρόνιμος ὁποῦ ἦταν.
 Πρῶτα ν' ἐπῆρε τ' ἄρματα ἀπὸ τοὺς στρατιώταις,
 10 κ' ὕστερ' ἀπὸ τοὺς ἀρχηγοὺς καὶ τοὺς καπετάναιους,
 κ' ἐσύστησε τὸ τακτικόν, ἔβαλε 'ς ὅλα τάξι,
 κ' ἤθελε καὶ τὰ σύνορα πολὺ νὰ τὰ τεντώσῃ.
 Καὶ δυὸ μινίστροι φθονεροί, ἐβάλαν κακὴ γνώμη,
 κ' ἐβάλαν καὶ τὸν σκότωσαν 'ς τῆς ἐκκλησιᾶς τὴν πόρτα.

—ο—

20. Η ΕΙΣ ΙΩΑΝΝΙΝΑ ΕΙΣΟΔΟΣ

ΤΟΥ ΙΜΗΝ ΠΑΣΣΑ. (1830).

Ἐσύ, ωραία καὶ καλή, ποῦ πλέκεις τὰ μαλλιά σου,
 σύρε 'ς τὸν ὄξω τὸν ὄντα, κ' ἄνοιξ' τὸ παραθύρι,
 νὰ ἰδῇς καινούργιο στράτεμμα, νὰ ἰδῇς καββαλαρία,
 νὰ ἰδῇς ὅλα τὰ Γιάννενα ποῦ τρέχουν γιὰ νὰ ἰδοῦνε
 5 τὸν νειούτσικον Ἴμην Πασσᾶ 'ς τ' ἀσῆμι φορτωμένον.
 Ἄλλοι πηγαίνουν ὀμπροστὰ κ' ἄλλοι πηγαίνουν πίσω,
 κ' αὐτὸς 'ς τὴ μέση ὀλόχρυσά περνάει καμαρωμένος.

Ἐν Ζαγορίῳ τὸ ἄσμάτιον τοῦτο ἄδεται ὡς χορευτικὸν διὰ τῆς ἐπὶ τοῦ
 α Φραγκοκιδιώτισσα καὶ α Συλιδιώτισσα.

—ο—

21. Η ΑΝΤΑΡΣΙΑ ΤΩΝ ΤΣΑΜΙΔΩΝ. (1831).

- Ἐνα πουλάκι ἐκίνησε μέσ' ἀπὸ τοὺς Φιλιάταις;
 κ' ἐπῆγε ἔς τὸν Ἱμὴν Πασσᾶ, ἔς τὰ Γιάννενα ἔς τὸ κάστρο.
 — Πασσᾶ μου, ὅλ' οἱ Τσάμιδες, πρῶτ' οἱ Παραμυθιώταις,
 ὅλοι κεφάλ' ἐσήκωσαν, καὶ τῶχουν σηκωμένο,
 5 κ' ἔρχονται νὰ σέ κλείσουνε, τὰ Γιάννενα νὰ κάβουν.
 Ὅσ' τοῦ Ράϊκου ἀπόψε φτάνουνε, καὶ γράφουν ἔς τὴ Βελτσίστα,
 « Ὅσ' ἐσᾶς, χωριά, Βελτσιστινοί, παπάδες καὶ γερόντοι,
 φαγιά πολλὰ τοιμάσετε, καὶ φέрте τα ἔς τοῦ Ράϊκου,
 10 γιὰτὶ σᾶς καῖμε τὸ χωριό, σᾶς πέρνουμε καὶ σκλάβους ».
 — Πόσαις χιλιάδες, μπρὲ πουλί, πόσοι κατσκοκλέφτες;
 — Πέντε χιλιάδες γίνηκαν Σεικάταις καὶ Ντεμάταις,
 γιὰ νὰ σέ πιάσουν ζωντανόν, γιὰ νὰ σέ πάρουν σκλάβο.
 Νύχτα κινάει ὁ Ἱμὴν Πασσᾶς μὲ χίλιους πεντακόσιους,
 καὶ τὴν Βελτσίσταν ἔπιασε πρὶν νὰ γλυκοχαράξῃ.
 15 Ἀνάφτει πόλεμος πικρός, δουλεύει τὸ ντουφέκι.
 Τρία γιρούσι-α ἐκάμανε οἱ Τσάμιδες οἱ μαῦροι,
 καὶ μέσ' τὸ τρίτο τσάκισαν, κ' ἐγύρισαν ταῖς πλάταις,
 κι' ἀφήνουν κάππαις κι' ἄρματα, κ' ἐφεῦγαν σὰν τὰ γίδια.

Περὶ τῆς ἀνταρσίας ταύτης ἴδε τὴν ἡμετέραν χρονολογίαν Α'. 290, περὶ δὲ τῶν Σεικάτων καὶ Δεμάτων, αὐτόθι λέξις «Σεικάταις» εἰς τὸν Β' τόμον. Ἄσμα ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου περιέχεται εἰς τὴν συλλογὴν τοῦ Κ. Ζαμπελίου (664, 84 καὶ Pass. 271), ἀλλὰ συγκεχυμένον.

— 0 —

22. Η ΑΝΤΑΡΣΙΑ ΤΩΝ ΤΟΣΚΙΔΩΝ. (1835).

- Ἀηδόνια, μὴ λαλήσετε, κοῦκχοι, νὰ βουδαθῆτε,
 καὶ σεῖς, καυμένοι Ἀρβανιτιά, ἔς τὰ μαῦρα νὰ ἔντυθῆτε,
 μὲ τὸ κακὸ ποῦ κάμεταν τοῦτο τὸ καλοχαῖρι!
 Σκοτώσταν τὸν Χασάμπεη καὶ τὸν Ταξιμ Ἐφέντη,
 5 κι' ὁ Ἱμὴν Πασσᾶς σὰν τῶμαθε βαρυὰ τοῦ κακοφάνη.

- τοὺς Μπιμπασάδες φώναζε, τὸν Σίσκο Μιραλάη,
 νὰ πᾶνε νὰ βαρέσουνε αὐτοὺς τοὺς Ἀρβανίταις.
 Τὴ νύχτα ἔκαμαν, τὴ νύχτα μέρα κᾶναν,
 ἔς τὴν Πισκοπὴ ξημέρωσαν ἔς τὰ δυὸ τὰ κρουονέρια.
- 10 Κ' ἓνας Παπᾶς, ντελήπαπας, τοὺς ἔδωκε χαμπέρι.
 «Τί κάθесαι, Ἰμὴν Πασσᾶ, παιδὶ τοῦ Σατραζέμη!
 θε νὰ σὲ πιάσουν ζωντανόν, θε νὰ σὲ πάρουν σκλάβο».
 Σὰν τάκουσ' ὁ Ἰμὴν Πασσᾶς, σὰν πῆρε τὸ χαμπέρι,
 τὸν Μιραλάη ἐπρόσταξε καὶ τὸν Ντελῆ Χασάνη,
- 15 κ' ἐκίνησαν κ' ἐπάγησαν πεζοῦρα καὶ καβδάλα,
 νὰ πᾶνε ν' ἀπαντήσουνε τσ' Ἀρβανιτιάς τ' ἀσκέρι.
 Σ' ἓνα μπουγάζι ἐσμίξανε κι' ὁ πόλεμος ἀρχίζει,
 πῆραν κεφάλια περισσὰ καὶ ζωντανούς περισσους,
 προσκύνησ' ὁ Μαλήκ Μπεης, προσκύνησαν κι' οἱ ἄλλοι,
- 20 κ' ἐφυγεν ὁ Ταχέρ Μπεης, κ' οἱ Καστρινοὶ Ἀγάδες.
 Ὁ Ἰμὴν Πασσᾶς γελάστηκε, πῆγε ἔς τὸ Τεπελένι,
 κ' ἐκεῖ δὲν ἦταν Καστρινοὶ καὶ Λιάπιδες νὰ φύγουν,
 ἐκεῖ τὸ λένε Τοσκαριά, τὸ λένε Τεπελένι.
 Ἕνας Ντερβίσης πρόβαλε, κρυφὰ τὸν κουβεντιάζει,
- 25 «Σήκω, Πασσᾶ μου, γύρισε, τί σκλάβο θὰ σὲ πιάσουν.»

Περὶ τοῦ συμβάντος τούτου ἰδὲ τὴν ἡμετέραν χρονογραφ. Α'. σελ. 396

23. ΠΑΠΑ ΚΩΣΤΑΣ ΤΣΑΜΑΛΑΣ. (1847).

- Τρία μπαράκια ξέβγαιναν μέσ' ἀπὸ τὴν Ἀθήνα;
 Τοῦ Γαρδικιώτ' ἦταν μπροστά, δεύτερο τοῦ Τσαχίλα,
 τὸ τρίτο τὸ καλῆτερο ἦτανε τοῦ Μαμούρη.
- Ὁ Βασιληάς τοὺς ἔστειλε γι' αὐτὸν τὸν Παπᾶ Κώστα,
 5 ποῦ βγῆκ' ἀντάρτης κ' ἐπιασε τὴ χώρα τοῦ Σαλώνου.
 «Μήτε τὸ Γρίβα σκιάζομαι μήτε καὶ τὸν Τσαχίλα,
 Τὸν Γιάνν' Μαμούρη σκιάζομαι, τὸν Γιάνν' Μαμούρ' φοβοῦμαι

γιατ' ἔχει ἀσκέρι διαλεχτό, ἀδέρφια καὶ ξαδέρφια,
 κ' εἶναι κ' ἐχτρός μου παλαιός, τὸ αἷμά μου διψάει.

Τὸ ἐλλειπὲς τοῦτο ἄσμα, ὅπερ ἠκούσαμεν παρὰ τοῖς Βλάχοις ἀδόμε-
 νον, ἀνάγεται εἰς τὸν Παπᾶ Κώστα Τσαμάλαν, ὅτε οὗτος, κηρυχθεὶς
 ἀντάρτης κατὰ τῆς βσιλείας, κατεπολεμήθη εἰς Σάλωνα καὶ Λεβ-
 αδεῖαν, καὶ ἡττηθεὶς προσέφυγεν εἰς Θεσσαλίαν, ὡς ὁ Θ. Γρίβας εἰς
 Ἠπειρον.

—ο—

24. Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΑΛΒΑΝΩΝ. (1847).

Ζμπ. 623,35. Pass. 272.

Θεῖτε ν' ἀκούστε σκουσμαριά καὶ μαῦρα μοιρολόγια;
 Περᾶστ' ἀπ' τὸ Μπερατινό, 'ς τὸ Δέλβινο νὰ πάτε,
 τῆς Τσοκαριᾶς καὶ Λιαπουριᾶς ν' ἀκούστε μύριαις τζίκαις
 καὶ Τσάμισσαις χιλιαδαργαῖς ποῦ λέν' τὰ μοιρολόγια,
 5 ποῦ κλαῖνε τοὺς ἀγάδες τους, ποῦ κλαῖνε τὰ παιδιὰ τους.
 Ἄλλαις τοὺς κρᾶζουν γιὰ νὰ βγοῦν ἀπὸ τὸ μαῦρο μνημα,
 ἄλλαις ἀπὸ τὸν Ταρσανᾶ, κι' ἄλλαις ἀπὸ τὴν Κόνια.
 Ἀνάθεμά την τὴν στιγμὴν, καὶ τὴν πικρὴν τὴν ὥρα,
 πῶδαλαν τὴν κακὴν βουλήν οἱ μπέηδες κι' ἀγάδες,
 10 τὴ μαύρην τὴν Ἀρβανιτιὰ νὰ σκώσουν 'ς τὸ ποδάρι.
 Τὸ εἶχαν οἱ πρῶτοι 'ς τὸ κρυφόν, καὶ οἱ μικροὶ 'ς τὸ φόρον·
 τοὺς Λιάπιδες ἐσήκωσαν ὁ Χόντος κι' ὁ Γκιουλέκκας,
 τοὺς Τσάμιδες τοὺς κίνησεν Χαμίτης ὁ Τσαπάρης,
 τοὺς Τόσκιδες ξεκίνησεν ὁ Ράπος ὁ Κεκάλης,
 15 κ' ἔπιασαν κοῦλιαις καὶ χωριά, κ' ἔπιασαν τὰ Δερβένια,
 κ' ἐχτύπησαν κ' ἐχάλασαν τοῦ Βασιληᾶ τ' ἀσκέρια·
 Σὰν τ' ἄκουσεν ὁ Βασιληᾶς, βαρυὰ τοῦ κακοφάνη,
 κ' ἔστειλε δύνამες πολλαῖς, στερηᾶς καὶ τοῦ πελάγου.
 Πέρασ' ὁ Σερασκέρ πασσας κ' ἐμπῆκε 'ς τὸ Μπεράτι,
 20 καίονται τούρκικα χωριά, εἰς ὅλο τὸ σαντσακι·
 πέρασε καὶ 'ς τὸ Δέλβινο καίοντας καὶ χαλκῶντας,

κ' ἔστειλε καὶ ὅς τὴν Τσαμουριά τὸν Χουσεῖν Βρυώνη.
 Σὰν τὴν κοπή τὰ πρόβατα, σὰν τὰ παχυὰ κριάρια,
 σωρεύτηκαν ὅς τὰ Γιάννενα, Λιάπιδες, Αὐλωνιάταις,
 25 Μπερατινοὶ καὶ Καστρινοὶ καὶ Τσάμιδες δεμένοι.

Παρὰ Ζαμπελίου ἀπαντᾷ ἄσμά τι ἀναφερόμενον ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου
 τούτου, ἀλλὰ λίχν ἑλλειπές. Περὶ δὲ τῆς ἐπαναστάσεως ταύτης, συμ-
 βάσεως κατὰ τὸ 1847, ἰδὲ χρονογρ. Α'. 407.

—ο—

25. Η ΕΝ ΚΑΛΑΜΠΑΚΑΙ ΜΑΧΗ. (1854).

Τ' εἶν' τὸ κακὸ ποῦ πάθαμεν, ἐμεῖς οἱ μαῦροι Τοῦρκοι!
 Μᾶς χάλασεν ἡ κλεφτουργιά μᾶς πῆραν τὰ κανόνια·
 ὅς τῆς Καλαμπάκας ταῖς καμνιαῖς, ὅς τὸν πᾶτ' ἀπὸ τῆ χώρα,
 τρία ταμπούρια στήσανε σιμ' ἀπὸ τὸ ποτάμι·
 ὅς τὸ πρῶτο εἶν' ὁ Καταραχιάς, ὅς τὸ δεύτερο οἱ Μανιάταις,
 5 ὅς τὸ τρίτο τὸ καλῆτερο ἦταν ὁ Λεοτσάκος.
 Τὰ δυὸ ταμπούρια ἐτσάκισαν, κ' ἐκίνησαν νὰ φύγουν,
 κ' ὁ Λεοτσάκος χούγιαξε σὰν ἄξιο παλληκάρι·
 «Ἕλληνες, μὴν τσακίζετε, τοὺς Τούρκους μὴ φοβᾶσθε,
 ἔχοιμ' ἄσκέρι δυνατό νὰ τοὺς ξανατσακίσῃ».
 10 Τοὺς Τούρκους πάλ' ἐτσάκισαν κ' ἔφευγαν σὰν τὰ γίδια,
 πέντε χιλιάδες σκότωσαν, καὶ τρεῖς ἐπιάσαν σκλάβους.

—ο—

26. ΕΤΕΡΟΝ.

Χασ. VI, 54.

Τί σκούζεις, μαῦρε κόρακα, τί σκούζεις καὶ φωνάζεις;
 μήνα διψᾷς γιὰ αἵματα, μήνα καὶ γιὰ κουφάρια;
 Ἔβγα ψηλὰ ὅς τὸν Κόζακα, ψηλὰ ὅς τὸ μοναστήρι,
 κ' ἀγνάντεψε τὴν ποταμιὰ κατὰ τὴν Καλαμπάκα,

- 5 νὰ ἰδῆς μαυρίλα καὶ καπνὸ, ν' ἀκούσης πῶς βροντᾶνε
 τὰ τόπια τῶν νιζάμιδων, τὰ Τούρκικα μουσκέτα,
 ν' ἀκούσης καὶ τοὺς Ἑλληνας, νὰ ἰδῆς τὸν Χατζῆ Πέτρο,
 πῶς τρέχουν μέσα 'ς τὴ φωτιά μετὰ τὰ σπαθιά 'ς τὰ χέρια.
 Καταραχιάς ἐχούγιαξε ψηλ' ἀπ' τὸ μοναστήρι·
 10 «Βάστα, Χατζῆ Πετράκη μου, νὰ κλείσουμε τοὺς δρόμους,
 γιὰ νὰ ταῖς ξεπατώσουμε ταῖς δώδεκα χιλιάδες».
 Πιάνουν χιλιάδες ζωντανούς, χιλιάδες θανατώνουν
 καὶ μπιμπασάδες τέσσαρες καὶ κολαγάδες ἑξή.

— 0 —

27. ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΠΗΛΑΙΟΥ. (1854).

Χαρ. VI, 59.

- Ἔσεῖς, βουνὰ τοῦ Γρεββενοῦ, καὶ πεῦκα τοῦ Μετσόβου,
 λίγο νὰ χαμηλώσητε, κᾶννα ντουφέκι τόπο,
 γιὰ νὰ φανῇ ἀπ' τὸ ζυγὸ τὸ παινεμένο Σπήλιο,
 νὰ ἰδοῦμε τὸ Ζακόπουλο πῶς πολεμάει τοὺς Τούρκους.
 5 Βάστα, καυμένε Θόδωρε, βαστάξου 'ς τὸ ντουφέκι,
 μὴ σὲ φοβίζουν τίποτες τοῦ Ἀθντῆ Πασσᾶ τὰ τόπια.
 — Πῶς νὰ βαστάξω, μπρὲ παιδιά, καὶ πῶς νὰ πολεμήσω;
 Μπαροῦτι δὲν ἔχω σπειρί, δὲ μῶμειν' ἓνα βόλι,
 καὶ χίλια γυναικόπαιδα κρεμιοῦνται 'ς τὸ λαιμὸ μου!
 10 Ἄϊστε, παιδιά μ', ἄς φύγουμε, 'ς τὴν Καλαμπάκ' ἄς πᾶμε,
 ναῦροῦμε τοὺς συντρόφους μας κι' αὐτὸν τὸ Χατζῆ Πέτρο.
 — Ζάκα μου, καὶ πῶς τῶπαθες; Ζάκα μου, πῶς ἐστάθη;
 πῶς ἄφησες ταῖς ἐκκλησιαίς, κι' αὐτὸ τὸ μοναστήρι;
 — Κάλλιο ν' ἀφήσω τς' ἐκκλησιαίς κι' αὐτὸ τὸ μοναστήρι,
 15 παρὰ ν' ἀφήσω 'ς τὴ σκλαβιά χίλια γυναικοπαιδιά.
 Ἐκεῖ τὸ λένε Ἀρβανιτιά, τὸ λένε Ἀρβανίταις,
 ποῦ γιὰ νὰ κάμουν π λ ι ἄ τ σ ι κ α, καὶ γιὰ νὰ πάρουν σκλάβους,
 δὲν συλλογιοῦνται σκοτομόν, ζωὴ δὲν συλλογιοῦνται.

— 0 —

28. Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΚΟΥΤΣΕΛΙΟΥ. (1854).

Χαρ. VI, 55.

- Ὁ ντελῆ Γρίδας ἔπιασε τοῦ Κουτσελίου τὰ σπίτια,
 κ' εἶχε μαζί του μοναχὰ τρακόσια παλληκάρια.
 Σὰν τῶμαθ' ὁ Ἀβδῆ Πασσᾶς (ἓνα λελέκι τὸ εἶπε)
 ἐβγῆκε ἀπὸ τὰ Γιάννενα νύχτα, βαθὺ σκοτάδι,
 5 κ' ἐπῆγε κ' ἐξημέρωσε 'ς τοῦ Κουτσελίου ταῖς ράχαις.
 Παρασκευὴ ξημέρωνε, κρύα, παταγομένη,
 κ' ὁ Γρίδας ὅταν ξύπνησεν, εὐρέθηκε κλεισμένος·
 Βροντᾶν τὰ τόπια τῶν Τουρκῶν, ντουφέκια ἀντιβογκοῦνε,
 καὶ πεντακόσι' ἀλόγατα 'ς τὸν κάμπο χλιμιντρίζουν.
 10 Ὁ πόλεμος δὲν ἔπαψεν ἀπ' τὸ πούρν' ὡς τὸ βράδυ,
 καὶ μέσ' ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ κι' ἀπὸ δυὸ τρία σπίτια
 ὅσα μολύβι' ἀπέταγαν ἔπεφταν σὲ κουφάρια.
 Ὁ Λάμπρο Ζῆκος φώναζεν ἀπὸ ψηλὴ ραχοῦλα,
 «Γρίδα μου, βάστα τὴ φωτιά ὡς νὰ καλονυχτίση,
 15 φέρνω λεβένταις διαλεχτούς, Λακκιώταις πεντακόσιους».
 Οἱ Τοῦρκοι δὲν καρτέρεψαν νὰ τοὺς πλακώσ' ἡ νύχτα,
 κ' ἐμπῆκαν μέσ' τὰ Γιάννενα πεζοῦρα καὶ καθδάλα.
 Πέντε χιλιάδες βγήκανε Νιζάμι κι' Ἀρδανίταις
 κ' ἐπλέρωσαν τὴ δεκατιὰ 'ς τοῦ Κουτσελίου ταῖς ράχαις.

Ἡ μάχη αὕτη συνέβη κατὰ τὴν 26 Φεβρουαρίου 1854.

—o—

29. Η ΑΛΩΣΙΣ ΤΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ. (1854).

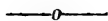
Χαρ. VI, 56.

Σ' ὅλον τὸν κόσμον ξεστεριά, 'ς ὅλον τὸν κόσμον ἥλιος,
 καὶ τὸ καυμένο Μέτσοβο ὅλο καπνοὺς καὶ φλόγαις.
 Γιὸ χτύπησαν, τὸ πάτησαν τ' Ἀβδῆ Πασσᾶ τ' ἀσκέρια,
 ἐννιά χιλιάδες ἦτανε κι' ὀχτὼ χιλιάδες μπῆκαν.

- « Ὁ Γρίδας ἀποκλείστηκε ψηλὰ ᾿ς τοῦ Νικολέτου ,
 μὲ σταυροφόρους ἑκατὸ καὶ μὲ διακόσιους ἄλλους.
 ψηλὴ φωνὴν ἐφώναξεν ὁ Χουσεῖν Βρυώνης
 « προσκύνα, Γρίδα, ᾿ς τὴν Τουρκιά, προσκύνα ᾿ς τὸν Φερίκη,
 νὰ σοῦ χαρίσῃ τὴ ζωὴ, νὰ γένουμε καὶ φίλοι».
- 10 **Κι' ὁ Κόκκαλης ἐφώναξεν ἀπὸ τὸ παραθύρι,**
 « τί λές, μπρὲ Χουσεῖν Πασσᾶ, τί λές, ζουρλὸ κεφάλι;
 φουσέκια ᾿ς τῆς μπαλάσκαίς μας, εἶναι πολλὰ ἀκόμα,
 θὰ παίξῃ τὸ ντουφέκι μας, κουφάρια θὲ νὰ στρώσῃ,
 κ' ὕστερα καρτερεῖτέ μας μὲ τὸ σπαθὶ ᾿ς τὸ χέρι ».
- 15 **Παρασκευὴ ξημέρωνεν, ἡμέρα χιονισμένη,**
 κι' ὁ Γρίδας κ' οἱ λεβέντες τοῦ πουρνὸ πουρν' ἀνεβαίναν,
 τὰ μονοπάτια τοῦ Ζυγοῦ ζερβιά ᾿πὸ τὸ Χαλίκι,
 καὶ μόν' καὶ μόνᾳ ἔλειπαν τέσσερα παλληκάρια.

Τὸ ἀνωτέρω συμβᾶν ἔλαβε χώραν τὴν 27 Μαρτίου 1854.

II. ΚΛΕΦΤΙΚΑ.

Α'. ΩΡΙΣΜΕΝΑ.

30. ΜΑΛΑΜΟΣ. (1580).

- Μαλάμος έρροβόλαγε, νά πάη νά προσκυνήση,
βάνει τούς γέροντες 'μπροστά κ' εκείνος άπ' όπίσω.
— Άγάλι' άγάλια, γέροντες, κάτι νά σās ρωτήσω.
'Εψές είδα 'ς τόν ύπνο μου, 'ς τόν ύπνο ποϋ κοιμώμουν,
8 είς τό λαιμό είχα δυό σπαθιά, και άλλα δυό 'ς τά χέρια.
— Μαλάμο, τά εινόρατα 'ς τό νοϋ σου μήν τά βάνης,
τά εΐνορα εΐναι ψέμματα, και μήν τά συλλογιέσαι.
'Εκίνησαν, κ' έπάγησαν 'ς τοϋ Μπέη τά σαράγια.
— Πολλά τά έτη, Μπέη μου — Καλώς τόν καπετάνο.
10 Μαλάμο, τί μοϋ ήφηρες, χάρισμα νά μοϋ δώσης;
— Χίλια φλωριά καζάντισα, αυτά εΐναι δικά σου,
σοϋφερα κι' άσημόκουπα, και δέκα χρυσά ζάρφια.
— Τσιμποϋκι φέρτε, μπρέ παιδιά, τοϋ καπετάν Μαλάμου.
Είς τό τσιμποϋκι άπανωθιό σηκώθηκεν ό Μπέης,
15 και διάταξε τς' ανθρώπους του κρυφά νά τόν σκοτώσουν.
Τόν Μπέη άκουρμάστηκεν ό δοϋλος τοϋ Μαλάμου.
— Μαλάμο, σήκου, άς φύγουμε, γιατί θά σέ σκοτώσουν.
Ρίχνοντ' άπ' τά παράθυρα, κ' εύρέθηκαν 'ς τό δρόμο.

Τό άσμα τοϋτο διαφέρει τοϋ παρὰ Legrand, (80,52) ιδίως δέ τό τελευταίον αυτοϋ μέρος. Τόν Μαλάμον ό κ. Σάθας (Τουρκοκρ. Έλλ. 178),

ὡς καὶ ὁ κ. Παπαρρηγόπουλος (Ἰς. Ἑλλ. Ἔθν. Ε'. 595), ὅστις δημοσιεύει τὸ αὐτὸ τοῦ Μαλάμου ἔσμη, οἷον καὶ ὁ κ. Lagrand, παριστῶσιν ὡς ἀρμτωλὸν Ἠπειρώτην ἐπαναστατήσαντα τῷ 1585 κατὰ τῶν Τούρκων, τῇ ὑποκινήσει τῆς Ἑνετ. Δημοκρατίας, μετὰ τοῦ Θ. Μπούα Γρίβη καὶ Πούλιου Δράκου. Ὁ Μαλάμος εἶναι ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων μνημονευμένων ἀρμτωλῶν.

—ο—

31. ΜΕΤΣΟ ΙΣΟΣ. (1690-1715).

Χασ. VI. 57.

- Ὁ Μετσοῖσος ἔς τὰ βουνά, ψηλὰ ἔς τὰ κορφοβούνια,
ἐμάζωξε κλεφτόπουλα, δὴ Ἀρβανιτοπαῖδια.
Τὰ μάζωξε, τὰ σύνταξε, τάκαμε τρεῖς χιλιάδες.
— Φᾶτε καὶ πιῆτε, μπρὲ παιδιὰ, χαρῆτε νὰ χαροῦμε
8 τοῦτον τὸ χρόνο τὸν καλὸ, τὸν ἄλλον ποιὸς τὸ ξέρει,
γιὰ ζοῦμε, γιὰ πεθαίνουμε, γιὰ ἔς ἄλλον κόσμον πᾶμε.
Ἀκοῦστε, παλληκάρια μου, ἀκοῦστε, μπρὲ παιδιὰ μου
δὲν θέλω κλέφτες γιὰ τραγιά, καὶ κλέφτες γιὰ κριάρια,
μόν' θέλω κλέφτες γιὰ σπαθί, καὶ κλέφτες γιὰ ντουφέκι.
10 Τριῶν μερῶν περπατησιὰ θὰ κάμουμε μιὰ νύχτα,
νὰ πᾶμε νὰ πατήσουμε τοῦ Νικολοῦ τὰ σπίτια,
ὁπῶχει τ' ἄσπρα τὰ πολλὰ καὶ τ' ἀσημένια πιάτα.
— Καλὴ σου μέρα, Νικολό. — Καλῶς τὸν Μετσοῖσο
— Κονάκια θέλουν τὰ παιδιὰ, φαγεῖ τὰ παλληκάρια,
15 κι' ἀτός μου θέλω πέντ' ἀρνιά, καὶ δυὸ παχυὰ κριάρια,
x' ἓνα κορίτσι νωμόφο κρασί νὰ μὲ κερνάη.
Οὔτε κορίτσι θέλω γῶ, οὔτε σφαχτὰ ψημένα,
θέλω τὰ γρόσια ἔς τὴν ποδιά καὶ τὰ φλωριά ἔς τὴν τζέπη.

Τὸ ἔσμη τοῦτο, παρὰ πᾶσι τοῖς Ἀλβανοῖς ἀδόμενον, ἀναφέρεται καὶ ἀπρὸδίδεται εἰς τὸν διαβόητον λήσταρχον Μετσοῖσον, τὸν πρόπαππον τοῦ Ἀλῆ πασᾶ. Ὁ Μέτσο Ἴσος οὗτος ὑπῆρξεν υἱὸς τοῦ Χουσεῖν Καπουτση, ἀποσταλέντος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὰ μέσα τῆς ΙΖ'. ἑκατονταετηρίδος δι' ὑπηρεσίαν, καὶ ἀποκατασταθέντος εἰς χωρίδιόν τι

πλησίον τοῦ Τεπελενίου, ὅπερ ὠνομάσθη Κεπιτσίσκη ἐκ τοῦ οἰκήτορος. Τοῦτου ὁ υἱὸς Μουστάρης (Μέτσο Ἴσος), νυμφευθεὶς εἰς Τεπελέν, μετώκησεν ἐκεῖτε, καὶ υἱὸς τούτου ἦν ὁ Μουχτάρμπεης, ὁ κατὰ τὸ 1716 φονευθεὶς εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Κερκύρας. Ἐκ τοῦ εἰρημένου Μέτσου μετεδόθη καὶ εἰς τὸν Βελήμπεην, πνέρα τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, καὶ τοὺς θείους αὐτοῦ, τὸ οἰκογενειακὸν ὄνομα «Μετσοῦσάιοι» ὅπερ ὁ Ἀλῆς ἀπεσπορίζεσεν.

—ο—

32. Ο ΓΕΡΩΝ ΜΠΟΥΚΟΥΒΑΛΑΣ. (1700-1715).

Faur. I, 12. Tomas. 77, 78. Σχιν. 172. Ζμπκ. 627—630. Pass. 2—5.

Τ' εἶν' ὁ ἡγὼς ποῦ ἀκούεται, κ' ἡ βρονταριὰ ἡ μεγάλη!
μήνα βουδάλια πολεμᾶν, μήνα θεριὰ μαλόνουν;

Οὔτε βουδάλια πολεμᾶν, οὔτε θεριὰ μαλόνουν.

Ὁ Μπουκουβάλας πολεμάει μὲ δυό, μὲ τρεῖς χιλιάδες,

⁵ πέφτουν ντουφέκια σὰν βροχή καὶ τὰ βουνὰ βογκᾶνε.

Ἐνα πουλάκι ἐφώναξεν ἀπὸ ψηλὴ ραχοῦλα,

Πάψτε, παιδιὰ, τὸν πόλεμο, πάψτε καὶ τὸ ντουφέκι,

νὰ κατακάτση ὁ κουρνιαχτὸς, νὰ μετρηθοῦν τ' ἀσκέρια.

Μετριῶντ' οἱ Τούρκοι τρεῖς φοραὶς καὶ λείπουν πεντακόσιοι,

¹⁰ μετριῶνται κ' οἱ ἄρματωλοὶ καὶ λείπουν δεκαπέντε.

Τὸ ᾄσμα τοῦτο ἐξεδόθη καὶ περ' ἄλλων, ὑπὸ τινος διαφορᾶς, περιέχον εἰς τὸν 7ον στίχον «Γικνηῖ» ἀντὶ «παιδιὰ», οὐδεὶς δὲ δισταγμὸς ὅτι ἀναφέρεται εἰς λαμπρὸν τι κατόρθωμα τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς οἰκογενείας τῶν Μπουκουβαλαίων. Ὁ Γέρων Μπουκουβάλας, ἀκμάσας κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, ἀπομνημονεύεται ὅτι ὑπῆρξε περίφημος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὀπλαρχηγὸς, καὶ ὅτι ἐπολέμησε πολλὰς μετὰ τῶν ληστρικῶν Ἀλβανικῶν σιφῶν, προστατεύων τὴν ἐπαρχίαν τῶν Ἀγράφων, πιθκὸν δὲ νὰ συνετάχθη τὸ ᾄσμα τοῦτο, ὅτε κατετρόπωσε καὶ κατεδίωξε τοὺς Μετσοῦσάιους ληστάρχους (τὸν Μουχτάρμπεην ἢ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ), εἰσβαλόντας εἰς τὰ Ἀγρῶνα. Τοῦτο δὲ ἐνισχύεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἡ γενεὰ τῶν Μετσοῦσάιων ἀδιαλείπτως ἐμνησικᾷ καὶ συνεπλέκετο πρὸς τοὺς ἀπογόνους τοῦ νικητοῦ, ἄσπονδον

δὲ ἔπνεεν ὁ Ἀλῆ πασσῆς καθ' ὅλων τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας Μπουκουβάλα μῖσος. Λανθάνει λοιπὸν ὁ Περραιβὸς, ὃν ἠκολούθησε καὶ ὁ κ. Παπαρρηγόπουλος, γνωματεύων ὅτι ὁ κατατροπώσας τὸν Μέτσο Χοῦσον, ὅστις ἠκμαζε κατὰ τὸ τέλος τῆς ΙΖ'. ἐκατονταετηρίδος, ἦτο ὁ Ι. Μπουκουβάλας. Πρωτοπλλήκαρον τοῦ Μπουκουβάλα ὑπῆρξεν ὁ Ἰω. Καρχμπελᾶς, περὶ οὗ ἴδε τὸ ἐν φύλ. 62 τῆς «Πανδώρας» ἄσμη.

—ο—

33. Ο ΑΛΒΑΝΟΣ ΛΙΑΖΗΣ. (1720).

Faur. I, 78, Ζαμπ. 602,5 καὶ 619,29. Pass. 30 καὶ 120. Χασ. VI, 11 καὶ 57.

Ἐβγήκε ὁ Λιάζης 'ς τὰ βουνά, 'ς ταῖς κρίαις ταῖς βρυσούλαις
καὶ παλληκάρια μάζονε, Βουργάρους κι' Ἀρβανίταις,
καὶ διαλεχτὰ Βλαχόπουλα, μὲ πάλαις ἀσημένιαις.

Μονάχος του τὰ διάταζε, μονάχος τὰ διατάζει,

5 «παιδιά, τροχῆστε τὰ σπαθιά, πλύνετε τὰ ντουφέκια,
τσελίκι βάλτε 'ς τὴν καρδιά καὶ σίδερο 'ς τὰ πόδια,
τριῶν μερῶν περπατησιὰ νὰ κάμωμε μιὰ νύχτα,
νὰ πάμε νὰ πατήσουμε τοῦ Νικολοῦ τὰ σπίτια,
ὅπῳ χει τὰ πολλὰ φλωριά, καὶ τ' ἀσημένια πιάτα».

10 — Γειά σου, χαρά σου, Νικολό, — καλῶς τους τοὺς λεβένταις.
— Βάλε, καὶ ψῆσέ μας ἀρνιά καὶ δυὸ παχυὰ κριάρια,
καὶ φέρε καὶ γλυκὸ κρασί νὰ φᾶμε καὶ νὰ πιοῦμε·
Θέλουν καὶ γρόσια τὰ παιδιά χρυσ' ἄρματα νὰ φοιάσουν
κι' ἀτός μου θέλω χάρισμα φλωριά δυὸ-τρεῖς χιλιάδες.

Ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ κυρίου Ζαμπελίου καὶ ἀλλαχοῦ ἐξεδόθη τοιοῦ-
τόν τι ἄσμη ἐπ' ὀνόματι Νάνου τινος, καὶ τοῦ Ντελεῖ Ἰσχοῦ, ἀλλὰ
παρὰ τοῖς Ἡπειρώταις ἄδεται ὡς ἀνωτέρω, καὶ εἰκάζεται ὅτι ὁ Λιάζης
ἦτο λήσταρχος ἐφάμιλλος καὶ ὁμοῦ τοῦ Μέτσου Ἰσοῦ, ἐξ ἐκείνων οἱ-
τινες κατὰ τὴν πρὸς τὸν ἐκατονταετηρίδα κατεμάστιζον ἀτιμωρητὴ
καὶ συστηματικῶς τὴν Μακεδονίαν, Θεσσαλίαν καὶ Ἡπειρον.

—ο—

κ' ἔστειλε καὶ ἔς τὴν Τσαμουριά τὸν Χουσεῖν Βρουώνη.
 Σὰν τὴν κοπή τὰ πρόβατα, σὰν τὰ παχυὰ κριάρια,
 σωρεύτηκαν ἔς τὰ Γιάννενα, Λιάπιδες, Αὐλωνιάταις,
 25 Μπερατινοὶ καὶ Καστρινοὶ καὶ Τσάμιδες δεμένοι.

Παρὰ Ζαμπελίου ἀπαντᾷ ἄσμά τι ἀναφερόμενον ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου
 τούτου, ἀλλὰ λίχν ἐλλειπές. Περὶ δὲ τῆς ἐπαναστάσεως ταύτης, συμ-
 βάσης κατὰ τὸ 1847, ἰδὲ χρονογρ. Α'. 407.

—ο—

25. Η ΕΝ ΚΑΛΑΜΠΑΚΑΙ ΜΑΧΗ. (1854).

Τ' εἶν' τὸ κακὸ ποῦ πάθαμεν, ἔμεῖς οἱ μαῦροι Τοῦρκοι!
 Μᾶς χάλασεν ἡ κλεφτουργιά μᾶς πῆραν τὰ κανόνια·
 ἔς τῆς Καλαμπάκας ταις καμνιαῖς, ἔς τὸν πᾶτ' ἀπὸ τῆ χώρα,
 τρία τ α μ π ο ῦ ρ ι α στήσανε σιμ' ἀπὸ τὸ ποτάμι·
 ἔς τὸ πρῶτο εἶν' ὁ Καταραχιάς, ἔς τὸ δεύτερο οἱ Μανιάταις,
 5 ἔς τὸ τρίτο τὸ καλῆτερο ἦταν ὁ Λεοτσάκος.
 Τὰ δυὸ τ α μ π ο ῦ ρ ι α ἐτσάκισαν, κ' ἐκίνησαν νὰ φύγουν,
 κ' ὁ Λεοτσάκος χούγιαξε σὰν ἄξιο παλληκάρι·
 «Ἕλληνες, μὴν τσακίζετε, τοὺς Τούρκους μὴ φοβᾶσθε,
 ἔχοιμ' ἄσ κ ἔ ρ ι δυνατὸ νὰ τοὺς ξανατσακίσῃ».
 10 Τοὺς Τούρκους πάλ' ἐτσάκισαν κ' ἔφευγαν σὰν τὰ γίδια,
 πέντε χιλιάδες σκότωσαν, καὶ τρεῖς ἐπιάσαν σκλάβους.

—ο—

26. ΕΤΕΡΟΝ.

Χασ. VI, 54.

Τί σκούζεις, μαῦρε κόρακα, τί σκούζεις καὶ φωνάζεις;
 μήνα διψᾷς γιὰ αἵματα, μήνα καὶ γιὰ κουφάρια;
 Ἔβγα ψηλὰ ἔς τὸν Κόζακα, ψηλὰ ἔς τὸ μοναστήρι,
 κ' ἀγνάντεψε τὴν ποταμιὰ κατὰ τὴν Καλαμπάκα,

- 5 νά ἰδῆς μαυρίλα καὶ καπνὸ, ν' ἀκούσης πῶς βροντᾶνε
τὰ τόπια τῶν νιζάμιδων, τὰ Τούρκικα μουσκέτα,
ν' ἀκούσης καὶ τοὺς Ἑλληνας, νά ἰδῆς τὸν Χατζῆ Πέτρο,
πῶς τρέχουν μέσα 'ς τὴ φωτιά μὲ τὰ σπαθιά 'ς τὰ χέρια.
Καταραχιάς ἐχούγιαξε ψηλ' ἀπ' τὸ μοναστήρι·
- 10 «Βάστα, Χατζῆ Πετράκη μου, νά κλείσουμε τοὺς δρόμους,
γιὰ νά ταις ξεπατώσουμε ταις δώδεκα χιλιάδες».
Πιάνουν χιλιάδες ζωντανούς, χιλιάδες θανατώνουν
καὶ μπιμπασάδες τέσσαρες καὶ κολαγάδες ἑξή.

— 0 —

27. ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΠΗΛΑΙΟΥ. (1854).

Χασ. VI, 59.

- Ἑσεῖς, βουνά τοῦ Γρεββενοῦ, καὶ πεῦκα τοῦ Μετσόβου,
λίγο νά χαμηλώσητε, κᾶννα ντουφέκι τόπο,
γιὰ νά φανῇ ἀπ' τὸ ζυγὸ τὸ παινεμένο Σπήλιο,
νά ἰδοῦμε τὸ Ζακόπουλο πῶς πολεμάει τοὺς Τούρκους.
- 5 Βάστα, καυμένε Θόδωρε, βαστάξου 'ς τὸ ντουφέκι,
μὴ σέ φοβίζουν τίποτες τοῦ Ἀθντῆ Πασσᾶ τὰ τόπια.
— Πῶς νά βαστάξω, μπρὲ παιδιά, καὶ πῶς νά πολεμήσω;
Μπαροῦτι δὲν ἔχω σπειρί, δὲ μῶμειν' ἓνα βόλι,
καὶ χίλια γυναικόπαιδα κρεμιοῦνται 'ς τὸ λαιμό μου!
- 10 Ἄϊστε, παιδιά μ', ἄς φύγουμε, 'ς τὴν Καλαμπάκ' ἄς πᾶμε,
ναῦροῦμε τοὺς συντρόφους μας κι' αὐτὸν τὸ Χατζῆ Πέτρο.
— Ζάκα μου, καὶ πῶς τῶπαθες; Ζάκα μου, πῶς ἐστάθη;
πῶς ἄφησες ταις ἐκκλησιαίς, κι' αὐτὸ τὸ μοναστήρι;
— Κάλλιο ν' ἀφήσω τς' ἐκκλησιαίς κι' αὐτὸ τὸ μοναστήρι,
- 15 παρὰ ν' ἀφήσω 'ς τὴ σκλαβιά χίλια γυναικοπαῖδια.
Ἐκεῖ τὸ λένε Ἀρβανιτιά, τὸ λένε Ἀρβανίταις,
ποῦ γιὰ νά κάμουν πλιάτσικα, καὶ γιὰ νά πάρουν σκλάβους,
δὲν συλλογιοῦνται σκοτομόν, ζωὴ δὲν συλλογιοῦνται.

— 0 —

28. Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΚΟΥΤΣΕΛΙΟΥ. (1854).

Χασ. VI, 55.

- Ὁ ντελῆ Γρίδας ἔπιασε τοῦ Κουτσελίου τὰ σπίτια,
 κ' εἶχε μαζί του μοναχὰ τρακόσια παλληκάρια.
 Σὰν τῶμαθ' ὁ Ἀδδῆ Πασσᾶς (ἓνα λελέκι τὸ εἶπε)
 ἐβγήκε ἀπὸ τὰ Γιάννενα νύχτα, βαθὺ σκοτάδι,
 5 κ' ἐπῆγε κ' ἐξημέρωσε ἔς τοῦ Κουτσελίου ταῖς ράχαις.
 Παρασκευὴ ξημέρωνε, κρύα, παταγομένη,
 κ' ὁ Γρίδας ὅταν ξύπνησεν, εὐρέθηκε κλεισμένος·
 Βροντᾶν τὰ τόπια τῶν Τουρκῶν, ντουφέκια ἀντιβογοῦνε,
 καὶ πενταχόσι' ἀλόγατα ἔς τὸν κάμπο χλιμινιτρίζουν.
 10 Ὁ πόλεμος δὲν ἔπαψεν ἀπ' τὸ πούρν' ὡς τὸ βράδυ,
 καὶ μέσ' ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ κι' ἀπὸ δυὸ τρία σπίτια
 ὅσα μολύδι' ἀπέταγαν ἔπεφταν σὲ κουφάρια.
 Ὁ Λάμπρο Ζῆκος φώναζεν ἀπὸ ψηλὴ ραχοῦλα,
 «Γρίδα μου, βάστα τὴ φωτιά ὡς νὰ καλονυχτίση,
 15 φέρνω λεβένταις διαλεχτούς, Λακκιώταις πεντακόσιους».
 Οἱ Τοῦρκοι δὲν καρτέρεψαν νὰ τοὺς πλακώσ' ἡ νύχτα,
 κ' ἐμπήκαν μέσ' τὰ Γιάννενα πεζοῦρα καὶ καθβάλα.
 Πέντε χιλιάδες βγήκανε Νιζάμι κι' Ἀρδανίταις
 κ' ἐπλήρωσαν τὴ δεκατιὰ ἔς τοῦ Κουτσελίου ταῖς ράχαις.

Ἡ μάχη αὕτη συνέβη κατὰ τὴν 26 Φεβρουαρίου 1854.

—0—

29. Η ΑΛΩΣΙΣ ΤΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ. (1854).

Χασ. VI, 56.

Σ' ὄλον τὸν κόσμον ξεστεριά, ἔ'δλον τὸν κόσμον ἥλιος,
 καὶ τὸ καυμένο Μέτσοβο ὄλο καπνοὺς καὶ φλόγαις.
 Ἰὸ χτύπησαν, τὸ πάτησαν τ' Ἀδδῆ Πασσᾶ τ' ἀσκέρια,
 ἐννιά χιλιάδες ἦτανε κι' ὀχτὼ χιλιάδες μπῆκαν.

- 5 Ὁ Γρίδας ἀποκλείστηκε ψηλά ᾿ς τοῦ Νικολέτου,
 μὲ σταυροφόρους ἑκατὸ καὶ μὲ διακόσιους ἄλλους.
 ψηλὴ φωνὴν ἐφώναξεν ὁ Χουσεῖν Βρυώνης
 «προσκύνα, Γρίδα, ᾿ς τὴν Τουρκιά, προσκύνα ᾿ς τὸν Φερίκη,
 νὰ σοῦ χαρίσῃ τὴ ζωὴ, νὰ γένουμε καὶ φίλοι».
- 10 **Κ**ὶ ὁ Κόκκαλης ἐφώναξεν ἀπὸ τὸ παραθύρι,
 «τί λές, μπρὲ Χουσεῖν Πασσᾶ, τί λές, ζουρλὸ κεφάλι;
 φουσέκια ᾿ς τῆς μπαλάσκαίς μας, εἶναι πολλὰ ἀκόμα,
 θὰ παίξῃ τὸ ντουφέκι μας, κουφάρια θὲ νὰ στρώσῃ,
 κ' ὕστερα καρτερεῖτέ μας μὲ τὸ σπαθὶ ᾿ς τὸ χέρι».
- 15 Παρασκευὴ ξημέρωνεν, ἡμέρα χιονισμένη,
 καὶ ὁ Γρίδας κ' οἱ λεβέντες τοῦ πουρνὸ πουρν' ἀνεβαίναν,
 τὰ μονοπάτια τοῦ Ζυγοῦ ζερβιά ᾿πὸ τὸ Χαλίκι,
 καὶ μόν' καὶ μόνᾳ ἔλειπαν τέσσερα παλληκάρια.

Τὸ ἀνωτέρω συμβᾶν ἔλαβε χώραν τὴν 27 Μαρτίου 1854.

II. ΚΛΕΦΤΙΚΑ.

Α'. ΩΡΙΣΜΕΝΑ.

30. ΜΑΛΑΜΟΣ. (1580).

- Μαλάμος έρροβόλαγε, νά πάη νά προσκυνήση,
βάνει τούς γέροντες 'μπροστά κ' εκείνος απ' όπίσω.
— 'Αγάλι' αγάλια, γέροντες, κάτι νά σās ρωτήσω.
'Εφές είδα 'ς τόν ύπνο μου, 'ς τόν ύπνο ποῦ κοιμώμουν,
8 εἰς τὸ λαιμὸ εἶχα δυὸ σπαθιά, καὶ ἄλλα δυὸ 'ς τὰ χέρια.
— Μαλάμο, τὰ εἰνόρατα 'ς τὸ νοῦ σου μὴν τὰ βάνης,
τὰ εἴνορα εἶναι ψέμματα, καὶ μὴν τὰ συλλογιέσαι.
'Εκίνησαν, κ' ἐπάγησαν 'ς τοῦ Μπέη τὰ σαράγια.
— Πολλὰ τὰ ἔτη, Μπέη μου — Καλῶς τὸν καπετάνο.
10 Μαλάμο, τί μοῦ ἤφερες, χάρισμα νά μοῦ δώσης;
— Χίλια φλωριά καζάντισα, αὐτὰ εἶναι δικά σου,
σοῦφερα κι' ἀσημόκουπα, καὶ δέκα χρυσὰ ζάρφια·
— Τσιμποῦκι φέρτε, μπρὲ παιδιά, τοῦ καπετάν Μαλάμου.
Εἰς τὸ τσιμποῦκι ἀπανωθιὸ σηκώθηκεν ὁ Μπέης,
15 καὶ διάταξε τς' ἀνθρώπους τοῦ κρυφὰ νά τὸν σκοτώσουν.
Τὸν Μπέη ἀκουρμάστηκεν ὁ δοῦλος τοῦ Μαλάμου.
— Μαλάμο, σήκου, ἄς φύγουμε, γιατί θά σέ σκοτώσουν.
Ρίχνοντ' ἀπ' τὰ παράθυρα, κ' εὔρέθηκαν 'ς τὸ δρόμο.

Τὸ ἄσμη τοῦτο διαφέρει τοῦ παρὰ Legrand, (80,52) ἰδίως δὲ τὸ τε-
λευταῖον αὐτοῦ μέρος. Τὸν Μαλάμον ὁ κ. Σάθης (Τουρκοκρ. Ἑλλ. 178),

ὡς καὶ ὁ κ. Παπαρρηγόπουλος ('Ις. Ἑλλ. Ἔθν. Ε' 595), ὅστις δημοσιεύει τὸ αὐτὸ τοῦ Μαλάμου ἄσμη, οἶον καὶ ὁ κ. Legrand, παριστῶσιν ὡς ἀρματωλὸν Ἡπειρώτην ἐπαναστατήσαντα τῷ 1585 κατὰ τῶν Τούρκων, τῇ ὑποκινήσει τῆς Ἑνετ. Δημοκρατίας, μετὰ τοῦ Θ. Μπούα Γρίδς καὶ Πούλιου Δράκου. Ὁ Μαλάμος εἶναι ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων μνημονευμένων ἀρματωλῶν.

—ο—

31. ΜΕΤΣΟ ΙΣΟΣ. (1690-1715).

Χαρ. VI. 57.

Ὁ Μετσοῖσος 'ς τὰ βουνά, ψηλά 'ς τὰ κορφοβούνια,
ἐμάζωξε κλεφτόπουλα, ὅλ' Ἀρβανιτοπαῖδια.

Τὰ μάζωξε, τὰ σύνταξε, τάχαμε τρεῖς χιλιάδες.

— Φᾶτε καὶ πιῆτε, μπρὲ παιδιὰ, χαρῆτε νὰ χαροῦμε

5 τοῦτον τὸ χρόνο τὸν καλὸ, τὸν ἄλλον ποιὸς τὸ ξέρει,
γιὰ ζοῦμε, γιὰ πεθαίνουμε, γιὰ 'ς ἄλλον κόσμον πᾶμε.

Ἀκοῦστε, παλληκάρια μου, ἀκοῦστε, μπρὲ παιδιὰ μου·
δὲν θέλω κλέφτες γιὰ τραγιά, καὶ κλέφτες γιὰ κριάρια,
μόν' θέλω κλέφτες γιὰ σπαθί, καὶ κλέφτες γιὰ ντουφέκι.

10 Τριῶν μερῶν περπατησιὰ θὰ κάμωμε μιὰ νύχτα,
νὰ πᾶμε νὰ πατήσουμε τοῦ Νικολοῦ τὰ σπίτια,
ὁπῶχει τ' ἄσπρα τὰ πολλὰ καὶ τ' ἀσημένια πιάτα.

— Καλὴ σου μέρα, Νικολό. — Καλῶς τὸν Μετσοῖσο·

— Κονάκια θέλουν τὰ παιδιὰ, φαγεῖ τὰ παλληκάρια,

15 κι' ἀτός μου θέλω πέντ' ἄρνια, καὶ δυὸ παχυὰ κριάρια,
κ' ἓνα κορίτσιν ὠμορφο κρασὶ νὰ μὲ κερνάη·

Οὔτε κορίτσι θέλω γῶ, οὔτε σφαχτὰ ψημένα,

θέλω τὰ γρόσια 'ς τὴν ποδιά καὶ τὰ φλωριά 'ς τὴν τζέπη.

Τὸ ἄσμη τοῦτο, παρὰ πᾶσι τοῖς Ἀλβανοῖς ἀδόμενον, ἀναφέρεται καὶ ἀποδίδεται εἰς τὸν διαβόητον λήσταρχον Μετσοῖσον, τὸν πρόπαππον τοῦ Ἀλῆ πασᾶ. Ὁ Μέτσο Ἴσος οὗτος ὑπῆρξεν υἱὸς τοῦ Χουσεῖν Καπουτσῆ, ἀποσταλέντος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὰ μέσα τῆς ΙΖ'. ἑκατονταετηρίδος δι' ὑπηρεσίαν, καὶ ἀποκατασταθέντος εἰς χωρίδιόν τι

πλησίον τοῦ Τεπελενίου, ὅπερ ὠνομάσθη Καπιτσίαση ἐκ τοῦ οἰκήτορος. Τούτου ὁ υἱὸς Μουσταφᾶς (Μέτσο Ἴσος), νυμφευθεὶς εἰς Τεπελένι, μετέφκησεν ἐκεῖσε, καὶ υἱὸς τούτου ἦν ὁ Μουχτάρμπεης, ὁ κατὰ τὸ 1716 φονευθεὶς εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Κερκύρας. Ἐκ τοῦ εἰρημένου Μέτσου μετεδόθη καὶ εἰς τὸν Βελήμπεην, πατέρα τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, καὶ τοὺς θεῖους αὐτοῦ, τὸ οἰκογενειακὸν ὄνομα «Μετσοῖσάιοι» ὅπερ ὁ Ἀλῆς ἀπεσκορράκισεν.

—o—

32. Ο ΓΕΡΩΝ ΜΠΟΥΚΟΥΒΑΛΑΣ. (1700-1715).

Faur. I, 12. Tomas. 77, 78. Σχιν. 172. Ζαμπ. 627—630. Pass. 2—5.

Τ' εἶν' ὁ ἦχος ποῦ ἀκούεται, κ' ἡ βρονταριὰ ἡ μεγάλη!
 μήνα βουδάλια πολεμᾶν, μήνα θεριὰ μαλόνουν;
 Οὔτε βουδάλια πολεμᾶν, οὔτε θεριὰ μαλόνουν.
 Ὁ Μπουκουβάλας πολεμᾷ με δυό, με τρεῖς χιλιάδες,
 πέφτουν ντουφέκια σὰν βροχὴ καὶ τὰ βουνὰ βογκᾶνε.
 Ἐνα πουλάκι ἐφώναξεν ἀπὸ ψηλὴ ραχοῦλα,
 Πάψτε, παιδιὰ, τὸν πόλεμο, πάψτε καὶ τὸ ντουφέκι,
 νὰ κατακάτση ὁ κουρνιαχτὸς, νὰ μετρηθοῦν τ' ἀσκέρια.
 Μετριῶντ' οἱ Τοῦρκοι τρεῖς φοραὶς καὶ λείπουν πενταχόσιοι,
 10 μετριῶνται κ' οἱ ἄρματωλοι καὶ λείπουν δεκαπέντε.

Τὸ ᾄσμα τοῦτο ἐξεδόθη καὶ πρὸ ἄλλων, ὑπὸ τινος διαφορᾶς, περιέχον εἰς τὸν 7ον στίχον «Γικννῆ» ἀντὶ «παιδιά», οὐδεὶς δὲ δισταγμὸς ὅτι ἀναφέρεται εἰς λαμπρὸν τι κατόρθωμα τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς οἰκογενείας τῶν Μπουκουβαλαίων. Ὁ Γέρων Μπουκουβάλας, ἀκμάσας κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, ἀπομνημονεύεται ὅτι ὑπῆρξε περίφημος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὀπλαρχηγός, καὶ ὅτι ἐπολέμησε πολλάκις μετὰ τῶν ληστρικῶν Ἀλβανικῶν σιφῶν, προστατεύων τὴν ἐπαρχίαν τῶν Ἀγρᾶφων, πιθανὸν δὲ νὰ συνετάχθη τὸ ᾄσμα τοῦτο, ὅτε κατετρόπωσε καὶ κατεδίωξε τοὺς Μετσοῖσάιους ληστάρχους (τὸν Μουχτάρμπεην ἢ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ), εἰσβαλόντας εἰς τὰ Ἀγρᾶφα. Τοῦτο δὲ ἐνισχύεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἡ γενεὰ τῶν Μετσοῖσάιων ἀδιαλείπτως ἐμνησικᾷ καὶ συνεπλέκετο πρὸς τοὺς ἀπογόνους τοῦ νικητοῦ, ἄσπονδον

δὲ ἔπνεεν ὁ Ἀλῆ πασσᾶς καθ' ὅλων τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας Μπουκουδάλα μῖσος. Λανθάνει λοιπὸν ὁ Περραιβός, ὃν ἠκολούθησε καὶ ὁ κ. Παπκρηγόπουλος, γινωματεύων ὅτι ὁ κατατροπώσας τὸν Μέτσο Χοῦσον, ὅστις ἤμαζε κατὰ τὸ τέλος τῆς ΙΖ'. ἑκατονταετηρίδος, ἦτο ὁ Ι. Μπουκουδάλας. Πρωτοπαλλήκαρον τοῦ Μπουκουδάλα ὑπῆρξεν ὁ Ἰω. Καρχμπελᾶς, περὶ οὗ ἴδε τὸ ἐν φύλ. 62 τῆς «Πανδώρας» ἄσμη.

— 0 —

33. Ο ΑΛΒΑΝΟΣ ΛΙΑΖΗΣ. (1720).

Faur. I, 78, Ζαμπ. 602,5 καὶ 619,29. Pass. 30 καὶ 120. Χασ. VI, 11 καὶ 57.

Ἐβγῆκε ὁ Λιάζης 'ς τὰ βουνά, 'ς ταῖς κρύαις ταῖς βρυσούλαις
καὶ παλληκάρια μάζονε, Βουργάρους κι' Ἀρδανίταις,
καὶ διαλεχτὰ Βλαχόπουλα, μὲ πάλαις ἀσημένιαις.
Μονάχος τοῦ τὰ διάταζε, μονάχος τὰ διατάζει,

5 «παιδιά, τροχῆστε τὰ σπαθιά, πλύνετε τὰ ντουφέκια,
τσελίκι βάλτε 'ς τὴν καρδιά καὶ σίδερο 'ς τὰ πόδια,
τριῶν μερῶν περπατησιὰ νὰ κάμωμε μιὰ νύχτα,
νὰ πάμε νὰ πατήσουμε τοῦ Νικολοῦ τὰ σπίτια,
ἐπῶχει τὰ πολλὰ φλωριά, καὶ τ' ἀσημένια πιάτα».

10 — Γειά σου, χαρά σου, Νικολό, — καλῶς τοὺς τοὺς λεβένταις.
— Βάλε, καὶ ψῆσέ μας ἄρνιὰ καὶ δυὸ παχυὰ κριάρια,
καὶ φέρε καὶ γλυκὸ κρασί νὰ φᾶμε καὶ νὰ πιοῦμε.
Θέλουν καὶ γρόσια τὰ παιδιά χρυσ' ἄρματα νὰ φκιάσουν
κι' ἀτός μου θέλω χάρισμα φλωριά δυὸ-τρεῖς χιλιάδες.

Ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ κυρίου Ζαμπελίου καὶ ἀλλαχοῦ ἐξεδόθη τοιοῦ-
τόν τι ἄσμη ἐπ' ὀνόματι Νάνου τινος, καὶ τοῦ Ντελῆ Ἰσκου, ἀλλὰ
παρὰ τοῖς Ἡπειρώταις ἄδεται ὡς ἀνωτέρω, καὶ εἰκάζεται ὅτι ὁ Λιάζης
ἦτο λῆσταρχος ἐφάμιλλος καὶ ὁπχοῦς τοῦ Μέτσου Ἰσού, ἐξ ἐκείνων οἱ-
τινες κατὰ τὴν παρελθούσαν ἑκατονταετηρίδα κατεμάστιζον ἀτιμωρητῇ
καὶ συστηματικῶς τὴν Μακεδονίαν, Θεσσαλίαν καὶ Ἡπειρον.

— 0 —

34. ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΛΑΙΟΠΟΥΛΟΣ. (1750).

Νά ἦταν ἡ μέρα βροχερὴ καὶ ἡ νύχτα χιονισμένη,
 ὄντας ἐβάλαν τὴ βουλὴ τὰ δώδεκα πρωτὰτα,
 νὰ κόψουν τὸν Παληόπουλο, τὸ δόλιο τὸ Γιαννάκη.
 Δυὸ παλληκάρια ἔστειλαν νὰ πᾶν νὰ τὸν καλέσουν,
 5 καὶ ἐπῆγαν καὶ τὸν εὔρηκαν μὲ τὸν καφφὲ ἔς τὸ χέρι.
 — Σὲ θέλουν, κύρ Γιαννάκη μου, σὲ θέλουν οἱ γερόντοι,
 σὲ θέλουν καὶ οἱ μπέηδες καὶ οἱ κοτσαμπασίδες.
 — Παιδιά, διαβῆτε σεῖς μπροστά, καὶ ἐγὼ ἔρχομαι κατόπι.
 Τ' ἄλογο τοῦ σελλώσανε, πηδάει, καβδαλικεύει,
 10 καὶ ἐκίνησε, καὶ ἐπήγαινε σὰν ἄγγελος γραμμένος.
 — Πολλά τὰ ἔτη, μπέηδες, καὶ σεῖς, κοτσαμπασίδες.
 — Καλῶς τὸν τὸν Παληόπουλο, καλῶς τὸν κύρ Γιαννάκη.
 Ἐκεῖ ποῦ καλοκάθισε καὶ ἐκεῖ ποῦ ἔχαιρετοῦσε,
 ἐμπῆκε ἓνας σκυλάραπος, καὶ μὲ τὸ γιαταγάνι
 15 λιανὰ λιανὰ τὸν ἔκοψεν ἐμπρὸς εἰς τὰ πρωτὰτα.
 καὶ ἡ γλῶσσά του ἀηδονολαλεῖ καὶ θλιβερά φωνάζει,
 «Ποῦ εἴσθε, φίλοι καὶ ἐδικοὶ, ἀδέρφια καὶ ξαδέρφια!
 Τοῦρκον νὰ μὴ πιστέψητε, τ' εἶν' ἀνεμπιστευμένους.
 Ὁ Τοῦρκος εἶναι πανηρός, καὶ ἄλλοιὰ ποῦ τὸν πιστεύει».

Ὁ δολοφονηθεὶς οὗτος ἐπίσημος Θεσσαλὸς, εἶναι, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ὁ πατήρ τοῦ Καρπενησιώτου Δημ. Παλαιοπούλου, — ὅστις ὑπῆρξεν, ὡς γνωστὸν, μετὰ τοῦ Βλαχάβη, ὁ πυρὴν τῆς κατὰ τὸ 1806 εὐρείας ἐκείνης τῶν ἀρματωλῶν κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ συνωμοσίας, — διαπρέψας κατὰ τὰ μέσκα τῆς παρελθούσης ἐκκτονταετηρίδος.

— 0 —

35. ΤΑΧΙΡ ΓΙΑΤΣΟΣ. (1750).

Ποιὸς θέλ' ν' ἀκούσῃ κλάμματα καὶ μαῦρα μοιρολόγια,
 ἂς διαβῇ ἀπὸ τὴν Τοσκαριά, ἀπὸ τὸ Ζαθαλιάνι,
 ν' ἀκούσῃ ἐκεῖ τρεῖς Τούρκισσαις, ταῖς τρεῖς βαρυαῖς κυράδες,
 ποῦ κλαῖνε, ποῦ μοιρολογοῦν, ποῦ χύνουν μαῦρα δάκρυα.

- Ἡ μιά ἦταν ἡ Βεῖζενα, ἡ ἄλλ' ἡ ἀδερφή της,
 κι' αὐτὴ μὲ τὰ λερόσκουτα, ἡ μάνα τοῦ Ταχίρη.
 Ὑστὸ παραθύρι κάθεται, ρωτᾷ τοὺς διαβάταις·
 — διαβάταις, ποῦ διαβαίνετε, στρατιώταις, ποῦ περνάτε,
 κᾶννα χαμπερί φέρνετε ἀπὸ τὴν Ἀλασσῶνα;
 10 — Τὸν Ταχίρ Γιάτσο χτύπησαν ὅλ' οἱ ντερβεναγάδες,
 τὸν Τάχο τὸν ἐλάβωσαν, 'ς τὸ γόνα καὶ 'ς τὸ χέρι,
 καὶ ζωντανὸ τὸν κίνησαν 'ς τὴ Λάρσα νὰ τὸν πᾶνε,
 κι' ἔσω νὰ πάη 'ς τὴ Λάρισσαν ἀπέθανε 'ς τὸ δρόμο.

Ὁ Ἀλβανὸς οὗτος λήσταρχος τῆς αὐτῆς τῶν Μετσοῦτσίων διχγωγῆς, ὑπῆρξε μάλιστα τῆς Θεσσαλίας κατὰ τὰ μέτρα τῆς παρελθούσης ἐκκτονταετηρίδος, καταγόμενος ἐκ τῆς κώμης Ζαβαλιάνης, τῆς ἐπαρχίας Πρεμετῆς.

— o —

36. ΔΗΜΟΣ ΜΠΟΥΚΟΥΒΛΑΣ. (1720-1750).

Πανδ. 67. Faur. I, 62. Tomas. 339. Ζαμπ. 607, 13. Pass. 104-106.

- Ἐνύχτωσε κ' ἐβράδυασε, πάει καὶ τούτ' ἡ μέρα!
 Σύρτε, παιδιά μου, γιὰ ψωμί, ψωμί νὰ φάτε βράδυ,
 καὶ φέρτε καὶ παληὸ κρασί ἀπὸ τὸ μοναστήρι
 νὰ πλύνω ταῖς λαβωματιαῖς, ὅπου ἔχω 'ς τὸ κορμί μου·
 5 Φέρτε μου καὶ τὸν ταμπουρά, πικρὰ νὰ τὸν βαρέσω,
 νὰ τραγουδήσω θλιβερά καὶ νὰ μοιρολογήσω.
 Πικρό, παιδιά μ', τὸ λάβωμα, φαρμάκι τὸ μολύδι·
 Σύρτε, καὶ μὴν ἀργήσετε, κι' ἀνίσως κι' ἀπεθάνω,
 ἐδῶ νὰ μὴ μὲ θάψετε 'ς τὸν ἔρημον τὸν λόγχο,
 10 μόν' νὰ μὲ βγάλετε ψηλά, σὲ μιά ψηλὴ ραχοῦλα,
 μνημοῦρι νὰ μοῦ φτιάσετε, νᾶναι πολὺ μεγάλο,
 νὰ στέκ' ὀρθὸς νὰ πολεμῶ καὶ δίπλα νὰ γιομίζω,
 κι' ἀπὸ τὸ μέρος τὸ δεξιὸ ν' ἀφῆστε παραθύρι,
 νὰ βλέπω πότ' εἶν' ἀνοιξι, πότ' εἶναι καλοκαῖρι,
 15 νὰ μπαينوβαίνουν τὰ πουλιά γιὰ νὰ μὲ χαιρετοῦνε
 νὰ φέρουν χαιρετίσματα ἀπ' τοὺς Μπουκουβαλαίους.

Παρχπλήσιον τῷ ἄσματι τούτῳ περιέχει ἡ τοῦ Ζαμπελίου συλλογὴ καὶ ἡ Ν. Πανδώρα, ἀποδιδόμενον εἰς τὸν Δῆμον, τὸν υἱὸν ἱσως ἡ ἀδελφὸν τοῦ γέροντος Μπουκουβάλα, ὅστις καιρῶς πληγωθεὶς εἰς συμπλοκὴν μετὰ τῶν ὁδοφυλάκων κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, διέφυγε τὴν σύλληψιν, ἀλλ' ὑπέκυψεν εἰς τὸν θάνατον.

37. ΛΑΓΓΑΣ. (1760).

Faur. I, 26. Ζαμπ. 653, 69. Pass. 53.

Χρυσὸς ἀητὸς ἐκάθονταν ἔς τὸν ἔρημο τὸ Λοῦρο,
καὶ πᾶσα ἴμερα κυνηγάει ἀηδόνια καὶ περδίκια·
Ἵσταίς δεκαπέντε τοῦ Μαγιοῦ κυνῆγι δὲν γυρεύει
μόν' μαραμμένος κάθονταν, κ' ἐχάλναι τὴ φωληὰ του.

5 Ἄλλος ἀητὸς ἐδιάβαινε, καὶ τὸν καλημερίζει.

— Καλὴ σου ἡμέρα, σταυραητέ — Καλῶς τον τὸν πετρίτη.

— Τί ἔχεις, καυμένε σταυραητέ, χαλνᾷς καὶ τὴ φωληὰ σου;

μήνα τ' αὐγά σου κλούβιασαν, μήνα βρωμᾷ ἡ φωληὰ σου;

— Πετρίτη, σὰν μ' ἐρώτησες, νὰ σοῦ τὸ μολογήσω·

10 Οὔτε τ' αὐγά μου κλούβιασαν, οὔτε βρωμᾷ ἡ φωληὰ μου·
ἀπόψ' εἶδα ἔς τὸν ὕπνο μου, ἔς τὸ στρώμμα ποῦ κοιμώμουν
σάμμα κ' ἐπῆγα ἔς τὸν Πασσᾶ, ἔς τὸν Κούρτη ἔς τὸ Μπεράτι,
κι' ἄκουσα τὸ μ ο υ σ α β ε ρ ε, τοῦ Γιάχου τὴν κρουθέντα·

« Πασσᾶ μου, γύριψε φλωριά, καὶ πάρε δσα θέλεις,

15 γιὰ νὰ μὲ στείλῃς Βόιβοντα ἔς τὴν Ἄρτα καὶ ἔς τὸ Λοῦρο,
νὰ διώξω τὸ δερβέναγα, τὸ σκυλοχασνατάρη,
νὰ δώσω καὶ τῆς Λάμαρης τ' ἀρματωλίκι σ' ἄλλον.

17. Ἀρματωλίκι. Ἡ ἱστορία τῶν ἀρματωλικίων χρονολογεῖται ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ἡ μέσων τῆς 15Τ'. ἑκατονταετηρίδος, ὁπότε ἡ Τουρκ. κυβέρνησις, ὅπως περισσεύη τὰ πολυπληθῆ τῶν κ λ ε φ τ ῶ ν σώματα, ἄτινα ἐκ τῶν ὀρέων αὐτῶν αἰώνιον διεξήγον πάλην κατὰ τῶν Τούρκων, προσέλαβεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς, χορηγήσασα αὐτοῖς παντοῖα δι-
καιώματα, πολλοὺς ἐκ τῶν κλεφτῶν τούτων, οἵτινες ἀνωμάσθησαν τότε ἀρματωλοί, armatores, ὅπως ἐκαλοῦντο καὶ οἱ ἐπὶ φραγκοκρατείας ἐθελονταί, καὶ δίνειμεν αὐτοῖς τὰς διαφόρους ἀρματωλικὰς περιφερείας, ἡ πρωτάτα. (Βλ. καὶ Ἰστ. Ἑλλ. Ἔθνου, Ε',

Εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Λάκωνης καὶ τοῦ Λούρου (ὑπαγομένην μέχρι τοῦ 1796 εἰς τὸν Βοεβόδαν τῆς Ἄρτης), ἐκρημάτισε μετὰ τὸν Χοντρομάραν (χρονογρ. Α. 250) ὁπλαρχηγὸς ὁ ἀναφερόμενος γενναῖος Λάμπας, (οὗχ' ὅ ἐν τῷ ἄσματι τοῦ Ζίδρου μνημονευόμενος). Διορισθεὶς παρὰ τοῦ Κούρτ Πασσᾶ ὁ Μπερατινὸς Γιάχος ὡς Βοεβόδας τῆς Ἄρτης καὶ Δερβέναγας, ἠνάγκασε τὸν Λάμπαν ὅπως ἐξέλθῃ λήτταρχος, καὶ τὸ συμβάν αὐτὸ αἰνίττεται τὸ προεκτεθειμένον ἀρχαῖον ἄσμα, τὸ ἐλλιπῶς καὶ ἀορίστως ἐκδοθὲν ἐν ἄλλαις συλλογαῖς. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς δὲ τοῦ Λάμπᾶ (1760) ἡ δικαιοδοσίᾳ τῆς ὁπλαρχηγείας τοῦ Λούρου ἐξετείνετο ἀπὸ τῆς δεξιᾶς ὁχθῆς τοῦ ποταμοῦ μέχρι τῆς Τσουκνίδας, χωρίου τῆς ἐπαρχίας τοῦ Φαναρίου, καὶ ἐν τῇ κώμῃ τοῦ Λούρου ὑπῆρχεν ἔδρα ὑποδιοικητοῦ. Ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Κούρέντων ἠκούσαμεν τὸ ἄσμα τοῦτο ἔχον μετὰ τὸν 14 στίχον τὴν ἐπομένην διαφορὰν.

Θέλω γὰρ γένω Βόιβοντας 'ς τὴν Ἄρτα καὶ 'ς τὸ Λοῦρο,
νὰ διώξω τοὺς Ζαρίφιδες, τὰ ψευτοπαλληκάρια.

Ἀκούστε, σεῖς Λουριώτισαις, καὶ σεῖς Λουριωτῶπούλαις!

Τὸν Μᾶη κρασί μὴν πίνετε, τὸν ὕπνο μὴ ἀγκαπᾶτε,

τὴν ἐσκώθηκαν δύο πούστικα, καὶ περπατοῦν τὴ νύχτα.

38. ΝΤΡΙΤΣΑΣ. (1760).

Μάρτης δὲν εἰκοσάρισεν, Ἀπρίλης δὲν ἐμπῆκε,

κ' οἱ κλέφτες βγῆκαν 'ς τὰ βουνά, ψηλὰ 'ς τὰ κορφοβούνια.

Ἐκεῖ μοιράζουσι τὰ χωριά, μοιράζουσι τοὺς νὰ χιέδες

Τσάρας πῆρε τὸν Ὀλυμπο, Ἀλζαῖρι τὴν Ἀλασσῶνα,

-738 καὶ Fantele, πρόλογον ἀλλαγῆς του). Ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἀρματωλῶν, καθήμενος ἔχων νὰ προφυλάττῃ τοὺς ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ τοῦ ἀπὸ πάσης ληστρικῆς ἐπιδρομῆς, ἐμισθοδοτεῖται ἐκατοστημίας παλληκαρίων, ἐπιχορηγούσης αὐτῷ τῆς τοπικῆς διοικήσεως τὴν πρὸς συντήρησιν αὐτῶν δαπάνην. Ἐξίσκει δὲ καὶ διοικητικὴν καὶ δικαστικὴν ἐξουσίαν, καὶ συνάμα ἐφορολόγι, λόγῳ ἀσφαλιστρῶν, τοὺς δὲ τῆς περιφερείας του διερχομένους. Ὅσον ἐπομένως οἱ ἀρματωλοὶ ἡμιανεξάρτητοι διοικηταί, καὶ τὴν ὁπλαρχηγίαν κατεῖχον κληρονομικῶς οἱ πλείστοι, τινὲς μὲν ἕνεκα τοῦ φόβου, ὃν ἐνέπνεον τοῖς Διοικηταῖς, ἕτεροι δὲ διὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς εὐνοίαν τῶν κοινότητων. — Εἶναι δὲ γνωστὸν πόσον τὸ ἀρματωλικὸν τοῦτο σῶμα συνῆλθε ἐν τῇ Ἑλλ. ἐπανάστασιν καὶ πύσον ἐν παντὶ χρόνῳ διέψευσε τὸν σκοπὸν δι' ὃν συνέστησεν αὐτὸ ἡ Τουρκ. Κυβέρνησις.

· κι' ὁ Ντρίτσας ποῦ ἦταν φρόνιμος καὶ πρῶτος καπετάνος,
· πῆρε τῆς Γούρας τὰ βουνά

Ἐπειδὴ εἰς τὸ ἄσμα τοῦ Ζίδρου, (Ζαμπ. 652, 68.) ἀκμάσαντος κατὰ τὸ 1760, ἀπομνημονεύεται καὶ ὁ Ντρίτσας, θετέον τὴν πράξιν τῶν ἀνωτέρω ὀπλαρχηγῶν τῆς Θεσσαλίας κατὰ τὴν αὐτὴν περίπου ἐποχὴν, ἀναπληρωθῆτω δὲ τὸ ἀτελές τοῦτο ἄσμα παρ' ἄλλου γινώσκοντος τὸ τέλος αὐτοῦ.

—o—

39. ΤΣΙΟΥΛΚΑΣ. (1760).

· Tomas. 425. Ζαμπ. 692, 122. Σχιν. Passow 182-183. Legr. 88, 59.

Ἔνα πουλάκι πέταξε 'πὸ μέσ' ἀπὸ τὴν Ἄρτα,
κ' ἔτρεξε 'ς τὸ Ξερόμερο, τὸν Τσιούλκα ν' ἀνταμώσῃ.
— Τσιούλκα μ', γιὰ παραμέρισε κι' ἀπόλυσε τοὺς σκλάβους,
τί ἐπλάκωσ' ὁ Ντερβέναγας μὲ χίλιους πενταχόσιους.

· — Ὅσφ εἶν' ὁ Τσιούλκας ζωντανός, τοὺς Τούρκους δὲν φοβᾶται.
Φύσα, ν ἄερα δροσερέ, πονέντε χαϊδεμένε,
γιὰ νὰ δροσίσης τὰ παιδιὰ τοῦ Τσιούλκα τὰ καυμένα,
ποῦ πολεμοῦν κατὰκαμπα μὲ τοὺς Δερβенаγάδες.
Τρεῖς μέραις κάνουν πόλεμο, τρεῖς μέραις καὶ τρεῖς νύχταις,
10 χωρὶς ψωμί, χωρὶς νερό, χωρὶς νὰ κλείσουν μάτι,
κ' ἔχυναν τ' ἀσημόκουμπα γιὰ βόλια 'ς τὰ ντρουφέκια
καὶ σὰν σωθήκανε κι' αὐτὰ ὁ Τσιούλκας ὁ καυμένος,
ξεσπαθωμένος 'χύθηκε σὲ χίλιους Ἀρβανίταις,
νὰ φύγῃ τὸν ἀποκλεισμό, νὰ πιάσῃ ριζοδούνια.

· Ἡ μάχη αὕτη ἐκροτήθη πλησίον τοῦ χωρίου Καλούδη τῆς Αἰτωλίας
· κῆς χώρας, καθ' ἣν φαίνεται ὅτι ἐπεσεν ἀνδρείως μαχόμενος κατὰ δυσαναλόγου
· Τουρκικῆς δυνάμεως ὁ πολύκροτος οὗτος κλέπτάρχος Αἰτωλός,
· ὁ ἐκ τοῦ Ζυγοῦ τῆς Αἰτωλίας ὁρμώμενος. Ἀγνοεῖται δὲ ἡ θετικὴ ἐποχὴ
· τοῦ ἐν τῷ ἄσματι μνημονευομένου συμβάντος, παγκοίνου ὄντος εἰς Ἡπει-
· ρον, καὶ ὅπερ ὁ ποιητὴς κατέλειπεν ἀτελές, ἴσως ἵνα μὴ ἀναφέρῃ τὸν
· φόνον τοῦ ἥρωος. Ὁ K. Legrand ἀνάγει τὸ συμβάν τοῦτο εἰς τὸ 1760.

—o—

40. ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΤΑΘΑΣ. (1765-1770).

Πανδ. φυλ. 73. Pass. 13.

Νὰ ἦταν ἡ μέρα βροχερὴ κ' ἡ νύχτα χιονισμένη,
 ὅταν ἐβάλαν τὴ βουλή Ἄρχοντες Καρλελιώταις
 κ' ἐκράξαν τὸν Ἀλῆ Μπεη, καὶ τὸν Μαλιὸ Κασίμη.

— Μάλιο μ', ἀν θέλετε ψωμί, κ' αὐτὸ τὸ βαλιέτι,

6 τοὺς κλέφτες νὰ βαρέσετε τοὺς Χαραμοσταθαίους.

Νάτος κ' ὁ Γιάννης τοῦ Σταθαῖ, γαμπρὸς τοῦ Μπουκουβάλα,
 'ς τὸν Κόρακα ἐγιομάτισε, 'ς τὴ Βλύχα πάει τὸ βράδυ.

— Καλὴ σας μέρα, Μπέηδες, πολλὰ τὰ ἔτη, ἀγάδες.

— Καλῶς τὸ Γιάννη τοῦ Σταθαῖ, καλῶς τὸν Καπετάνο.

10 Γιαννάκη μ', ρίξε τ' ἄρματα, Γιαννάκη μ', παραδώσου.

— Καὶ πῶς τὰ ρίχνω τ' ἄρματα καὶ πῶς τὰ παραδίνω.

Ἐγὼ εἰμι' ὁ Γιάννης τοῦ Σταθαῖ, γαμπρὸς τοῦ Μπουκουβάλα,
 χίλια φλωριά δὶν' ὁ Σταθαῖς, καὶ χίλια ὁ Μπουκουβάλας,

καὶ χίλια δὶν' ἡ μάνα μου καὶ χίλια ἡ ἀδερφή μου,

15 καὶ χίλια ἡ γυναῖκά μου γιὰ νάρθουν νὰ μὲ βγάλουν.

— Ἐδῶ ποῦρτες, Γιαννάκη μου, ποτὲ βγαλμοὺς δὲν ἔχεις,

ἐδῶ δὲν εἶν' ἡ Δούμνιτσα, δὲν εἶν' τὸ Σακαρέτσι,

ἐδῶ τὸ λέν' Ἀρβανιτιά, τὸ λένε Μέτσο Χοῦσο.

Ὁ Μπουκουβάλας κίνησε τὴ νύχτα μέρα κάνει,

20 'ς τὸν Κόρακα ξεκάμπησε, 'ς τὸ Βάλτο πάει τὸ βράδυ,

κ' ὅσῳ νὰ πάη 'ς τὴ Δούμνιτσα, τοὺς βρίσκει σκοτωμένους,

καὶ κάνει τὸν κατήφορο, καὶ πάγει πρὸς τὰ χάνια,

τὸν Μέτσο Χοῦσο καρτερεῖ, τρακόσιους τοῦ σκοτόνει,

καὶ τὸν ἐπῆρ' ἀπ' τὸ κοντὸ ὡς ὄξου ἀπὸ τὴν Ἄρτα.

Ἡ γενεὰ τῶν Σταθαίων διέπρεψε μεταξύ τῶν τοῦ Βάλτου ἀρματολῶν, καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη διετήρησε τὴν ὀπλαραρχίαν τῆς χώρας ταύτης, μέχρι τοῦ Σταθαῖ, (ἄσμα 61ον.) Ἐκ τοῦ ἀνωτέρου ἄσματος ἐξάγεται ὅτι ὁ Ἰω. Σταθαῖς, ὅστις πάμπολλα ἀνδραγαθήματα ὡς ὀπλαραχηγὸς διέπραξε, ἐφονεύθη διὰ δόλου. Ἦτο δὲ γαμπρὸς τοῦ Ἰωάν. Μπουκουβάλα (ἄσμα 42), ὅστις παρουσιάζεται ἐν τῷ παρόντι ἔτηματι ὡς ἐκδικητὴς του, καὶ μετ' αὐτοῦ πολλάκις συνεπολέμησε κατὰ τῶν Μετσο-

Χουσαίων, πατροπαράδοτον διατηρούντων κατὰ τῆς οἰκὸγενείας Μπουκουδάλα μῖσος, χρονολογούμενον ἀπὸ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ὁ γέρων Μπουκουδάλας (ἄσμχ 32), ἐνίκησε τὸν Μέτσο-Χοῦστον.

—o—

41. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΧΑΙΝΤΟΥΤΗΣ. (1760—1770).

Pass. 9.

Μάνα, μ' ἐκαταράστηκες, βαρεῖα κατάρα μοῦ εἶπες,
 ὀλημερῆς νὰ πολεμῶ, τὴ νύχτα νὰ φυλάγω,
 τὸ χέρι μου προσκέφαλο, καὶ τὸ σπαθί μου στρώμα.
 Νὰ ἤμουνα πετροπέρδικα 'ς τὰ πλάγια τοῦ Πετρίλου,
 'ς τὰ πλάγια καὶ 'ς τὰ μάρμαρα καὶ 'ς ταῖς κοντοραχούλαις,
 ν' ἀκούρμαγα τὸν πόλεμο πῶς πολεμοῦν οἱ κλέφταις,
 καὶ τὰ πρωτοπαλλήκαρα τοῦ Γιάννη Μπουκουδάλα,
 'ς τὸν πάτο 'ς τὰ Κουμπουριανά, 'ς τὴν ἐκκλησιὰ τριγύρω.
 Γιώργο Χαϊντούτης φώναξεν ἀπὸ τὸ μετερίζι,
 10 — Βάλτε φωτιά 'ς τὴν ἐκκλησιὰ, κάψτε τὴν Παναγία,
 χίλια φλωριά θὰ τῆς χρωστῶ, καὶ πεντακάσια γρόσια,
 καινούρια νὰ τὴν φτιάσουμε, νὰ μὴ μᾶς κατάρψῃ.

Τὸ ἄσμάτιον τοῦτο ὡς τεμάχιον ἐκτενεστέρου ἄσματος ἐκδιδομένου ὑπὸ τοῦ Χριστοφ. Περραιβοῦ καὶ τῆς Ν. Πανδώρας, διετηρήθη ἀδόμεικτον ὡς αὐτοτελές παρὰ τοῖς Ἑπειρώταις εἰς κλέος τοῦ Γεωργίου Χαϊντούτη, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ ἀνδρεϊότερος τῶν ὑπάρχοντων τοῦ Ἰωάννου Μπουκουδάλα.

—o—

42. ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΠΟΥΚΟΥΒΑΛΑΣ. (1772).

Pass. 6.

Ἐνα πουλάκι ξέβγαίνε 'πὸ μέσ' ἀπὸ τὴν Πάργα,
 καὶ ψάχνει ναῦρῃ 'ς τὰ βουνὰ τὸν Κώστα Μπουκουδάλα,
 καὶ ἀντάμωσε τὴν κλεφτουργιὰ πέρα 'ς τὸ Μακρυνόρο.

- Πές μας, καλὸ πουλάκι μου, πές μας κἀνα χαμπέρι.
 6 — Τί νὰ σᾶς 'πῶ, μωρὲ παιδιά, τί νὰ σᾶς 'μολογήσω;
 ὁ Μπουκουβάλας πέθανε τὴν κυριακὴ τὸ βράδυ,
 κι' ἄφησέ διάτα καὶ χαρτὶ 'ς ὅλα τὰ παλληκάρια.
 «Σ' ἐσέ, Γιαννούλη μ' ἀδερφέ, 'ς ἐσέ, Χρῆστ' Ἀνωγιάτη,
 καὶ Τραγουδάκα χωριανέ, ποῦ σ' εἶχα μπιστεμένον,
 10 τὸν Κώστα νὰ συμμάσητε, νὰ γένη καπετάνος,
 μὴ τὸν καταφρονέσητε ποῦ πέθαν' ἀδερφός του.
 Ὁ Κώστας εἶναι φρόνιμος, εἶναι καὶ παλληκάρι,
 'ς τὰ δόντια παίρνει τὸ σπαθί, 'ς τὰ χέρια τὸ ντουφέκι,
 ὁμπρὸς τρέχει 'ς τὸν πόλεμο, 'ς τὸ φεῦγα μὲν' ὀπίσω.

Ὁ Ἰωάννης Μπουκουβάλας, υἱὸς ἡ ἑγγονος τοῦ γέρω Μπουκουβάλα (ἀρ. 32), μεθ' οὗ ἐσφαλμένως συγγέουσιν αὐτόν, διατελέσας σωματάρχης τοῦ ἀρματωλοῦ Βάλτου Σταθᾶ Γεροδήμου σὺν τῷ Ἀλ. Καρακίτσῳ καὶ Κοντόγιάννῃ, ἐγκατεστάθη διὰ τῆς βίβας περὶ τὸ 1770, τῇ συνδρομῇ τοῦ Γεροδήμου, εἰς τὸ ἀρματωλίκιον τῶν Ἀγρᾶφων (ἴδε καὶ Τουρκοκρ. Ἑλλ. 492 καὶ 497, καὶ Ἱστορ. Ἑλλ. Ἔθνους Ε, 621). Κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ὁρλώφ ὑποκινηθεῖσαν τῷ 1770 ἀτυχῇ ἑλλην. ἐξέγερσιν, φαίνεται λαβὼν καὶ οὗτος μετὰ τῶν ἄλλων συγχρόνων ἀρματωλῶν ἐνεργὸν μέρος. Ἦτο δὲ ὁ πρεσβύτερος καὶ ἀξιώτερος τῶν δύο ἀδελφῶν τοῦ Στεργίου καὶ Κώστα, καὶ ἀπεβίωσε περὶ τὸ 1772 εἰς Πάργαν, ἀτεκνὸς ὢν, ἐτάφη δὲ ἐν τῷ ἐκεῖσε Σιναιτικῷ μετοχίῳ τῶν ἁγίων τριῶν Παίδων, διαθεὶς τὴν ὀπλαρχηγίαν του εἰς τὸν ἀδελφόν του Κώστα. Τοῦ Κώστα τούτου υἱοὶ ἦσαν οἱ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ ἀκμάσαντες καὶ μέχρις ἐξοντώσεως ὑπ' ἐκείνου καταδιωκόμενοι Ἀθνασίος, Γιαννάκης καὶ Δημος, ἔχοντες ὡς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτῶν καταφύγιον τὴν Πάργαν. Περὶ τοῦ Ἀθνασίου ἴδε τὸ ἔσμα 64^{ον}. Ὁ Ἰωάννης, δευτερότοκος ὢν, ὑπῆρξε γαμβρὸς τοῦ Καραϊσκού, καὶ ἀπεβίωσεν ἐν Ἰωαννίνοις, ὅπου ἐπὶ τινα ἔτη διέμενεν ὡς ὁμηρος, ὁ δὲ Δημος νυμφευθεὶς τὴν θυγατέρα τοῦ Δεσύλα Μάστρακα, Παργίου, ἐπέζησε μέχρι τῶν πρώτων χρόνων τῆς ἐπαναστάσεως.

Εἰς Κούρεντα τὸ προεκτεθὲν ἔσμα ἠκούσαμεν ἔχον τὴν ἐπομένην διαφορὰν ἐν τῇ ἀρχῇ.

Πουλιά νὰ μὴ λαλήσετε, κοῦκχοι νὰ βουβαθῇτε,

... βρουσούλες μὲ τὰ κρυὰ νερά, ὅλαις νὰ ξεραθῇτε,

καὶ ἔς τοῦ Πετρίλου τὰ δεντριά πουλί νὰ μὴ λαλήσῃ,
 τ' ἦρθε πουλί θαλασσινὸ πο μὲς' ἀπὸ τὴν Πάργα·
 Ὁ Μπουκουβάλας πέθανε κτλ.

Τὸ ἄσμη τοῦτο ἐξεδόθη ὑπὸ τῆς Πανδώρας (Φύλλ. 63) ὑπὸ τὸν τίτλον «Στέργιος Μπουκουβάλας» καὶ διαφέρει τοῦ ἡμετέρου, ὃ δὲ ἐν τῷ 8ῳ ἄσματι τοῦ Ζαμπελίου Στέργιος εἶναι, φρονοῦμεν, ἄλλος παρὰ ὃ ἀνωτέρω ἀναφερόμενος.

43. ΤΣΙΟΒΑΡΑΣ. (1770).

Χαρ. VI, 31. Legr. 80, 53.

Βαρκοῦλα ν ἐκατέβαινε τοῦ Λούρου τὸ ποτάμι,
 τὰ ρέμματα ροδόλαγαν καὶ ἡ βαρκοῦλα τρέχει·
 Καταμεσῆς τοῦ ποταμοῦ, ἔς τὸν πόρο τοῦ Τσιοβάρα,
 τὰ ρέμματα ροδόλαγαν καὶ ἡ βαρκοῦλα ἐστάθη,
 5 γιὰτὶ δεξιὰ τοῦ ποταμοῦ, ἔς ἓνα δεντρὶ μεγάλο,
 ἓνα πουλί, μαῦρο πουλί, σὰν ἀπ' ἀνθρώπου στόμα,
 στριγκιὰ φωνὴν ἐξέβγαλε, κ' οἱ λόγκοι ἀχολογοῦσαν.
 — Καραβοκύρη, σὰν θὰ βγῆς ὅξ' ἀπὸ τὸ ποτάμι,
 διαλάλησε ἔς τὴν Πρέβεζα, ἔς τὴ Βόνιτσα, ἔς τὸ Βάλτο,
 10 νὰ μάθουν πῶς ἐσκότωσαν τὸν καπετὰν Τσιοβάρα.
 Πέρναγε ψὲς μὲ δυὸ παιδιὰ ἔς τὴν Ἄρτα νὰ πηγαίνει,
 κ' ἐδῶ καρτέρι τῶκαμαν Τοῦρκοι Μαργαριτιώταις.
 Εἴκοσι βόλια τῶρριξαν τὰ τρία τὸν ἐπῆραν,
 τῶνα τὸν πῆρε ἔς τὸ μερί, τᾶλλο ἔς τὸ δέξιο χέρι,
 15 τὸ τρίτο τὸ πικρότερο τοῦ τρύπησε τὰ στήθια.
 Ψῆλὴ φωνίτσαν ἔβγαλε, ψηλὴ φωνίτσα βγάζει·
 «Μαργαριτιώταις ἄπιστοι, νυχτοπαλληκαράδες,
 ἐγὼ ἂν σκότωσα πολλούς, πολλούς ἀπ' τοὺς δικοὺς σας,
 παλληκαρίσια τῶκανα, δὲν ὀσκότωνα τὴ νύχτα,
 20 τὸ ξέρεי ὅλ' ἡ Λάμαρη, ὁ Λοῦρος, τὸ Φανάρι.

Τοῦ Λάππα· ἔσως συγγενὴς ὁ Τσιοβάρας, διεδέχθη τὴν θέσιν αὐτοῦ

ἐπαξίως, καὶ κατέστη περιώνυμος διὰ τὴν συστηματικὴν ἀντίταξιν του κατὰ τῶν ἀγάρων τοῦ Μαργαριτίου, πρὸς οὓς μόνον τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀπετέλει τρόμον. Ἐν καιρῷ δὲ εἰρήνης καὶ σπονδῶν ἐδολοφονήθη παρὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ ὡς τὸ ἔσμα περιγράφει, καὶ διεδέχθη αὐτὸν εἰς τὴν τῆς Λάμαρης ὀπλαρχηγίαν ὁ Δῆμος Διγόννης. Περὶ τοῦ Τσοβάρᾳ ἰδὲ χρονογρ. Τομ. Α'. 259 καὶ διορθωτέον τὸ ἐκεῖσε λάθος περὶ τοῦ τόπου ὅπου ἐδολοφονήθη. — Ἀγνοοῦμεν ποῦ στηριζόμενος ὁ κ. Legrand χρονολογεῖ ἀπὸ τοῦ 1672 τὸ παρ' αὐτοῦ ἐκδεδομένον ἔσμα τοῦ Τσοβάρᾳ, ἀποκαλῶν αὐτὸν καὶ ὀπλαρχηγὸν τῶν Ἀγάρων. Τὸ παρ' αὐτῷ ἔσμα, καίτοι διάφορον τοῦ ἡμετέρου, ἀνήκει προδήλως εἰς τοῦτον τὸν τῆς Λάμαρης ὀπλαρχηγὸν Τσοβάρᾳν, φανευθέντα παρὰ τὸν ποταμὸν Λοῦρου. Ἐπίσης καὶ ὁ κ. Παπαρηγόπουλος ἐσφαλμένως ὀνομάζει αὐτὸν ἄρματωλὸν τῆς ΙΖ'. ἑκατονταετηρίδος.

Τὸ παρὰ Χασιώτῃ (207,30) ἐλήφθη ἐκ τῆς παρούσης συλλογῆς.

—o—

44. ΓΙΩΤΗΣ ΜΠΑΡΖΟΚΑΣ. (1770).

Fahr. I, 12. Ζαμπ. 606,12. Pass. 119. Χασ. VI, 29.

- Ἀσκήθηκα πολὺ ταχυὰ ὁ μαῦρος ἀπ' τὸν ὕπνο,
 πέρνω νερὸ καὶ νίβομαι, φορῶ καὶ τ' ἄρματά μου,
 καὶ πῆρα δίπλα τὰ βουνά, δίπλα τὰ κορφοβούνια.
 Κούω τὰ πεῦκα ποῦ βροντοῦν καὶ ταις ὀξυαῖς ποῦ τρίζουν,
 5 καὶ τὰ γιατάκια τῶν κλεφτῶν, ποῦ κλαῖν τὸν καπετάνο.
 Κούω ποῦ βόγκαε κ' ἔλεγεν ὁ Γιώτης ὁ Μπαρζόκας·
 «Ποῦ εἰστε, παιδιὰ, δὲ φαίνεστε τρεῖς μέραις καὶ τρεῖς νύχταις
 Ἐλᾶτε νὰ με βγάλετε ἀπ' τὰ πικρὰ λαγκάδια,
 10 τὶ ἐδῶ οἱ λύκοι θὰ με φᾶν; τ' ἀρκούδια θὰ με πνίξουν.
 Για πιάστε με νὰ σηκωθῶ, βάλτε με νὰ καθίσω,
 φέρτε μου κ' ἕναν ταμπουρά πικρὰ νὰ τὸν λαλήσω,
 νὰ τὸν λαλήσω καὶ νὰ εἰπῶ τὸ μαῦρό μου τραγουδί.
 Μουστάκι μου κατὰμαυρο, καὶ φρύδια μου μεγάλα,
 καὶ σὺ, τζαμπᾶ περήφανε, ποῦ φτάνεις ὡς τὴν πλάτη,
 15 θὲ νὰ σᾶς φάγ' ἡ μαύρη γῆς, θὰ λυώσετε 'ς τὸ χῶμα!

Παιδιά μου, νὰ μοῦ φτιάσετε τὸ μαῦρό μου κιθαύρι,
 νᾶναι βαθύ, νᾶναι πλατύ, νᾶναι πολὺ μεγάλο,
 νὰ στέκ' ὀρθὸς νὰ πολεμῶ, κι' ὀλόρθος νὰ γεμίζω,
 καὶ ἔς τὴν δεξιὰ του τὴ μεριὰ ν' ἀφήσετε παραθύρι,
 20 νὰ κρούῃ ὁ ἥλιος τὸ ταχύ, τὴ νύχτα τὸ φεγγάρι,
 κι' ὅταν οἱ κλέφτες θὰ περνᾷ νὰ μὲ καλημερίζουν.

Ἐν ἄλλαις συλλογαῖς περὶ πλησίον ἄσματος ἐξεδόθη ἀναφερόμενον εἰς ἄλλο πρόσωπον, ἀλλ' ἐν τῇ Ἡπειρῷ ἄδεται ὡς ἐκδίδεται ἐνταῦθα, ἀπομνημονεύον τὸ ὄνομα τοῦ Γιώτη Μπαρζόκκ, ἀρχαίου κλέφτου Θεσσαλοῦ, καὶ ἔως εἰς τὸν Μπαρζόκκν τοῦτον ἀναφέρεται καὶ τὸ ἄσμα τὸ ἀρχόμενον. ἌΤι συλλογιέσαι, Γιώτη μου, τί βάνεις μὲ τὸ νοῦ σου. Ἐπισυνάπτοντες τοὺς ἐπομένους Ὀμηρικοὺς στίχους, προσκαλουμέν τὸν ἀναγνώστην εἰς ἀντιπαραβολὴν αὐτῶν μετὰ τῶν τελευταίων τεσσάρων στίχων τοῦ ἄσματος.

α Σήματ' ἐμοὶ χεῦκι πολιτῆς ἐπὶ θινὶ θαλάσσης,
 α ἀνδρὸς δυστήνοιο, καὶ ἐσσομένοισι ποθέσθαι·
 α ταῦτα τέ μοι τελέσαι, πῆξαι τ' ἐπὶ τύμβῳ ἑρετμὸν
 α τῷ καὶ ζωὴς ἔρεπσον ἐὼν μετ' ἐμοῖς ἐταίριουσιν. (Ὀδ. Α. 89).

45. ΣΑΤΗΡ ΜΠΕΗΣ. (1760-1780).

Σαββάτο· ἡμέρα, κυριακὴ προτοῦ νὰ ξημερώσῃ,
 κίνησεν ὁ Σατίρμπεης ἔς τὸν πόλεμον νὰ πάνῃ.

Ἦ τὸ δρόμον ὁποῦ πῆγαινε, ἔς τὸ δρόμον ποῦ πηγαίνει,
 ἓνα πουλί τὸν σταύρωσε, τὸν περικοιβεγνιάζει.

8 — Γύρισε πίσω, μπέη μου, γιατί θε ν' ἀπεθάνῃς.

— Καὶ ποῦ τὸ ἔμαθες, πουλί, ὅπως θε ν' ἀπεθάνῃς;

— Ἐφές ἤμουν ἔς τοὺς οὐρανοὺς μαζὺ μὲ τοὺς Ἀγγέλους,
 γράφουν τὰ στίτια σ' ἔρημα, καὶ τὴν κυρά σου χήρα,
 γράφουν καὶ τὰ μπεγιόπουλα φτωχὰ χωρὶς πατέρα.

10 Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε, τὸ λόγο δὲν ἀπόπειε,
 μὴ μπαταριά ν' ἀκούστηκε, κ' ἔπεσε μὲς τὸν τόπο.

Ὁ ἐκ Γρεβθενῶν οὗτος Μπέης, ληστοδιώκτης χρηματίσας ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κούρτ Πασσᾶ, κατήγετο ἐκ τοῦ Κάστρου τῶν Γρεβθενῶν, ἔμπροσθεν δὲ εἰς ἐνέδραν ληστῶν ἐφρονεύθη, ὡς τὸ ἄσμακ' του παρίστησιν.

—o—

46. ΟΙ ΥΙΟΙ ΤΟΥ ΔΗΜΑΚΗ

ΥΠΟ ΚΛΕΦΤΩΝ ΑΠΑΧΘΕΝΤΕΣ. (1765).

Χασιώτ. VI, 26.

- Τοῦ Κύρ' Δημάκη τὰ παιδιά, τὰ δυὸ γραμματισμένα,
 σκλάβους τὰ πῆραν καὶ τὰ δυὸ οἱ σκυλοχαραμίδες·
 Τὰ πῆραν, καὶ τὰ πάγησαν δεμένα μέσ' ἔς τὰ Χάσσια,
 κ' ἐκεῖ τὰ τυραγνοῦσανε, μὲ πέτραις τὰ πλακόνουν.
- 5 Γράφουν καὶ στέλνουν γράμματα ἔς τὸ δόλιο Κυρ' Δημάκη
 νὰ στείλῃ γρόσια καὶ φλωριά, κ' ἐξῆντα δυὸ γελέκια,
 νὰ στείλῃ κι' ἀσημόκουπα νὰ πίν' ὁ καπετάνος.
 Τὰ σύναξε, τὰ σύνταξε, τρεῖς μούλαις φορτωμέναις.
 Ὅσον δρόμον ὅπου πήγαινε, ἔς τὸν δρόμον ποῦ πηγαίνει,
- 10 ἀκούει τὸν κοῦκκο ποῦ λαλεῖ, καὶ βραχνιαστὰ τὸ λέγει,
 κι' ὁ Κύρ' Δημάκης τὸν ρωτᾷ καὶ τὸν καλοξετάζει·
 — Μὴν εἶδες κλέφτες πουθενά, μὴν εἶδες χαραμίδες;
 — Τὸ βλέπεις κεῖνο τὸ βουνό, ποῦναι ψηλὸ καὶ μέγα;
 ἐκ' εἶν' οἱ κλέφτες οἱ πολλοί, ἐκ' εἶν' οἱ χαραμίδες,
- 15 κ' ἔχουν καὶ δυὸ σκλαβόπουλα, παιδιά τοῦ Κύρ' Δημάκη.

Περὶ τοῦ Δημάκη τούτου ἐξηγούμεθα ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 5 ἄσματι· τὸ δὲ παρὸν ἄσμα εἶναι λίαν ἐκφραστικὸν τῶν παθημάτων τῶν αἰχμαλωτιζομένων ὑπὸ ληστῶν.

—o—

47. ΝΙΚΟΛΟΣ ΣΤΟΥΚΟΣ ΚΑΙ ΧΑΣΑΝ ΜΠΕΝΙΑΣ. (1760-1780).

Διαβᾶτε ἀπὸ τὴν Χιλιαδοῦ, ζερβιά μερῆς τῆς Γούρας·

ὁ Χασάν Μπένιας πολεμάει μὲ τρία βιλαέτια,

- με τὸν Πασσᾶ, με τὸν Ἀγᾶ, με Νικολὸ τοῦ Στούκου,
 — Μπρὲ Νικολό, δὲν πολεμᾶς, δὲ ρίχνεις καὶ ντουφέκια!
 5 — Ὅτ' Ἀλωναριου τὰ κάμματα, ὅτ' Αὐγούστου τὰ σκρουμπούδια,
 ἀναψε τὸ ντουφέκι μου, τὰ βόλια δὲν τὰ τρώγει.
 Γίροῦσι ἐκάμανε πικρὸ ὁ Νικολὸς κι' ὁ ἀράπης.
 — Καλὰ ἔλεγε, μανοῦλά μου, καὶ σύ, δόλια γυναῖκα,
 με τοὺς κακοὺς μὴ πιάνεσαι, καὶ με τοὺς Ἀρδανίταις,
 10 τ' οἱ Ἀρδανίταις εἶν' κακοί, ρίχνουν καὶ σὲ σκοτώνουν.
 Μάνα μ', δὲν ἦταν ἑκατό, δὲν ἦτανε διακόσιοι,
 ἦταν πολλοὶ κι' ἀμέτρητοι κι' ὁ Νικολὸς μονάρχος.

Τοῦ ἀπομνημονευομένου Νικολοῦ πατρίς ὑπῆρξεν ἡ Χιλιάδοῦ, χωρίον τῶν Ἀγράφων, καὶ ἤκμαζεν, ὡς εἰκάζομεν, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κούρτ Πασσᾶ, διαπρέπων μετὰ τῶν τότε δημογερόντων καὶ πολεμιστῶν, ὅποιοι ἦσαν οἱ Τσολάκογλοι, Παλαιόπουλοι καὶ ἄλλοι, ἐγένετο δὲ θῦμα τοῦ τότε ληστάρχου Ἀλβανοῦ Χασάν Μπένια ἐνεδρεύσαντος ἢ ἀποκλείσαντος αὐτόν, ἔχοντα μόνον τὸν ἀράπην του μεθ' ἑαυτοῦ. Ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Μανούσου ἀπαντᾶται ἄσμα ἀρχόμενον ὡς τὸ προεκτεθειμένον, ἀλλ' εἰς διάφορον ἀντικείμενον περιστρεφόμενον, ὅπου ἀπαντᾶται ὡς ἀγωνιστῆς ὁ Καζαβέρνης. Ἐπίσης λίαν διάφορα εἰσὶ καὶ τὰ παρὰ Ζαμπ. (609, 16), Tomas. (381) καὶ Pas. (114) ἀπαντῶμενα ἄσματα τοῦ Καζαβέρνη.

—o—

48. ΝΤΕΛΗ ΔΗΜΟΣ. (1780).

Ἕνας πλάτανος με δεκοχτὼ κλωνάρια,
 καὶ ὅτ' ἐν τῇ ρίζᾳ του κοιμᾷτ' ὁ Ντεληδῆμος,
 Τρεῖς τὸν ἐκλαιγαν, καὶ δυὸ μοιρολογοῦσαν,
 « Σήκου, Δῆμό μου, καὶ μὴ βαρυκοιμᾶσαι,
 5 μάσε παγανιὰ ὅλο Γρεβδενιτούλια.
 κ' ἔβγα ὅτ' ἐν τῷ βουνό, ψηλὰ ὅτ' ἐν τῇ Βασιλίτσα,
 τί ἔχεις πόλεμον μαζὺ με τὸν Βελιάγα».

Ὁ Ντελη Δῆμος οὗτος ἤκμασεν εἰς τὴν χώραν τῶν Γρεβδενῶν ὡς

ἀρματωλὸς καὶ λήσταρχος ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κούρτ Πασσᾶ ὑπ' αὐ-
τὸν καὶ ὁ Γεώργιος Ζάκας (Γάκης), πατὴρ τῶν Ζακαίων, ὑπηρέτησεν
ὡς πρωτοπαλλήκαρον. Ἐφονεύθη δὲ προσβληθεὶς αἰφνης ὑπὸ τοῦ Βελιάγα,
προπάππου τοῦ νῦν προὔχοντος τῶν Γρεβενῶν.

— 0 —

49. ΒΕΒΑΣ, ΓΡΙΒΑΣ ΚΑΙ ΚΑΤΣΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ. (1760-80).

Pass. 184.

- Καλότυχα εἶναι τὰ βουνά, καλότυχοι κ' οἱ κάμποι,
τὸ καλοκαῖρι πράσινα καὶ τὸ χειμῶνα ἄσπρα,
δὲν καρτεροῦνε θάνατα, τὸ χάρο δὲ φοβοῦνται.
κανένας δὲν τὰ χάρηκεν ἀπ' τοὺς παλληκαράδες,
τὰ ἔχρηκε ὁ Κατσίγιαννος, ὁ Γρίβας καὶ ὁ Βέβας.
Ἄντάμα ἐτρῶγαν κ' ἔπιναν, ἀντάμα ἐχαιρετιῶνταν,
ὁ Βέβας πίν' μὲ τὸ γυαλί, ὁ Γρίβας μὲ τὴν κοῦπα,
κι' ὁ δόλιος ὁ Κατσίγιαννος μὲ μαστραπ' ἀσημένιον.
— Βέβα, δὲν τρῶς, δὲ χაίρεσαι, δὲν τραγουδᾷς, δὲν πίνεις;
10 — Καὶ τί καλὸ ἔχω νὰ χαρῶ, νὰ πιῶ, νὰ τραγουδήσω!
Ἄπόψ' εἶδα 'ς τὸν ὕπνο μου, 'ς τὸν ὕπνο τοῦ κοιμώμου,ν,
φοροῦσα γοῦνα κόκκινη ἀπ' τὴν κορφή 'ς τὰ πόδια.
— Τὰ εἴνορα εἶναι ψέμματα, 'ς τὸ νοῦ σου μὴν τὰ βάνης.
Ἀκόμ' ὁ λόγος ἔστεκε κ' ἡ συντυχιά ἐκρατιῶνταν,
15 κ' ἡ παγανιά τοὺς πλάκωσε, μιὰ μπαταριά τοὺς ρίχνει.
Τὸ Βέβα πέρνουν 'ς τὴν καρδιά, τὸ Γρίβα 'ς τὸ παδάρι,
τὸν δόλιο τὸν Κατσίγιαννο τὸν πῆραν 'ς τὸ κεφάλι.

Ἀγνοοῦμεν εἰς ποίους ἀρματωλοὺς καὶ εἰς ποίαν ἐποχὴν ἀναφέρεται
τὸ ἔξσημα τοῦτο. Ἐὰν ὁ ἀναφερόμενος Γρίβας ᾔην ὁ πάππος τοῦ Γαρδι-
κιώτου καὶ Θεοδώρου, ὁ δὲ Κατσίγιαννος ἀρχηγὸς τῆς γενεᾶς τῶν Κα-
τσιογιανναίων, ἀποδοτέον τὸ συμβάν αὐτὸ εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Κούρτ
Πασσᾶ, καὶ θετέον ὡς τόπον ἐνθα διεδραματίσθη θέσιν τινὰ τῆς Ἀκαρ-
νανίας. Δὲν εἶναι ἐν τούτοις καὶ ἀπίθανον νὰ ἀναφέρεται τὸ ἔξσημα εἰς
τὴν ἐνδοξον τοῦ Ἀγγελοκαστροῦ μάχην τοῦ Χρ. Γρίβα πρὸς τὸν Βαλῆν

τοῦ Κάρλελι Ἀχμέτ, τῷ 1770. Παρὰ Ζαμπελίω (611,19) ἀπαντᾷται
ἄσμά τι ἀντικείμενον ἔχον τὴν δολοφονίαν ἐνὸς τῶν Κατσικογιάννων
καὶ ἀναγόμενον εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἑκατονταετηρίδος ταύτης.

—o—

50. ΙΣΜΑΗΛ ΔΑΜΖΗΣ. (1775).

Δὲν σ' ἄρεγε, Σμαήλαγα, Φοῦρκα καὶ Σαμαρίνα,
μόν' ἤθελες καὶ τὸ Ντουσκὸ νάχης ἀρματωλίκι,
καὶ τὸ κακὸ τοὺς ἔκαμε καρτέρι νὰ σοῦ κάμουν.

— Σμαήλη, ρίξε τ' ἄρματα, Σμαήλη, παραδόσου.

• — Καὶ πῶς νὰ ρίξω τ' ἄρματα καὶ πῶς νὰ προσκυνήσω,
ἐγὼ εἶμαι ν ὁ Σμαήλαγας ποῦ μὲ τρομάζ' ὁ κόσμος.

Μιά μπαταριά τοῦ ρίχνουνε κι' ἀπόμεινε 'ς τὸν τρόπο
τὸν ἔκλαψ ἢ Ἀρβανιτιά, τὸν ἔκλαψε τὸ Δάμζι.

Ὁδοφύλαξ τρομερὸς χρηματίσας οὗτος ἐπὶ Κούρτ πασσα, ἀπερχόμενος
εἰς τὸ Ντουσκό, χωρίον τῶν Γρεββενῶν τοῦ Βλαχικοῦ τμήματος, πρὸς
καταδίωξιν ληστρικῆς συμμορίας, ἐφονεύθη ἐν ἐνέδρῳ.

—o—

51. ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑ ΣΑΜΑΡΝΙΩΤΗΣ. (1780).

Χασ. 110,33.

Κύττα μπαϊράκια πῶρχουνται ἀπ' τοῦ Ρωμηοῦ τῇ ράχι!

Κι' ὁ Γιάννης χαμογέλαγε, ταραάζει τὸ κεφάλι,
πέρνει καὶ ζώνει τὸ σπαθί, κι' ἀδράζει τὸ ντουφέκι.

Ἦ μάνα του ἀπὸ κοντὰ τοῦ σκούζει καὶ βελλάζει.

• — Ποῦ πᾶς, Γιαννῆ μου, μοναχός, δίχως πολλοὺς κοντά σου;

— Καὶ τί τοὺς θέλω τοὺς πολλοὺς; φτάνω καὶ μοναχός μου.

Σὰν 'πῆγε καὶ τοὺς ἔφθασε μέσ' τοῦ Χασὰν Κοπάτση,

— ποῦ πᾶτε, πάληαρβανητιά, καὶ σεῖς, μπρὲ Κολωνιάταις!

Ἐδῶ εἶν' ὁ Γιάννης τοῦ Παπᾶ ἀπὸ τῇ Σαμαρίνα.

- 10 Τὸ λόγο δὲν ἀπόσπασε καὶ βαρυἀνασπενάζει.
 Ἀπὸ τὴν πλάτῃ τῶρχεται φαρμακερὸ βολύμι·
 μετ' ἐπιδόσιā βαρέσανε τὸν καπετὰν Γιαννάκη.

Ὁ ὁπλαρχηγὸς οὗτος ἤκμαζε περὶ τὸ 1780 καταστάς ὁ τρόμος τῶν Ἀλβανῶν καὶ Κωλωνικτῶν, ὅσοι διέβαινον ἐκ τῶν Βλαχικῶν διόδων ἐπιστρέφοντες ἐκ τῶν κατὰ τὴν Θεσσαλίαν ληστρικῶν ἐκδρομῶν των. Οὗτοι ἠναγκάσθησαν, ὑποστάντες πολλάκις τὰ πάνδεινα, ἵνα παρχωρῶσιν αὐτῷ τὸ ἐν τρίτον τῆς λείας των, ὅπως διέρχωνται ἐκεῖθεν ἀνενοχλήτως. Ἐδολοφονήθη δέ, ὡς τὸ ἄσμα τοῦτο παρίστησιν, ὑπὸ συμμορίας Ἀλβανῶν ὁδηγουμένης ὑπὸ τινος συνεγγωρίου του ἀντιζήλου, συννηοθηέντος μετὰ τῶν ἤδη ἐπικνερχομένων ἐκ Θεσσαλίας ληστῶν.

—o—

52. ΜΙΧΟΣ ΣΑΜΑΡΝΙΩΤΗΣ. (1785).

- Ὁ Μίχος ἐκατέβαινε ἀπὸ τῆ Σαμαρίνα,
 μετ' ἐπιδόσι· τὸ πλεῦρό, μετ' ἐπιδόσι τῇ ζωσί,
 νὰ πάῃ κατὰ τὰ χειμαδιά, ἔς τὴ Σκιά καὶ ἔς τὸ Πρετόρι.
 Πουλάκι ἐπῆγε κ' ἐκατσε ἔς τὴ δέξια του τὴν πλάτῃ,
 5 καὶ δὲν λαλοῦσε σὰν πουλὶ οὔτε σὰν χελιδόνι,
 μόν' ἐλαλοῦσε κ' ἔλεγεν ἀνθρώπινη κουβέντα,
 « Πέρνα το, Μίχο, διάβα το αὐτὸ τὸ μονοπάτι,
 κι' ἄλλῃ φορᾷ δὲν τὸ περνᾷς, κι' ἄλλῃ δὲν τὸ διαβαίνεις».
 Τὰ μάτια του ἐχαμήλωσε, τὰ δάκρυα τὸν ἐπῆραν.
 10 — Πουλάκι μου, ποῦ τῶμαθες, ποῦ τ' ἄκουσες, πουλί μου;
 — Ἐφῆς ἤμουν ἔς τοὺς Οὐρανούς μαζὺ μετ' ἐπιδόσι Ἀγγέλους,
 κι' ἄκουσα ποῦ σ' ἀνάφερναν μετ' ἐπιδόσι ἀπεθαμένους.
 Τὸ λόγο δὲν ἀπόσπασε, τὸ λόγο δὲν ἀπόειπε,
 μιὰ μπαταριά ν' ἀκούστηκε μέσ' ἀπὸ τὰ λαγκαδι.
 15 Ἰτρίξης τὸν καρτέρας ψηλὰ μέσ' τὸ Μπουγάζι,
 ἔς τὸ χῶμα ν' ἐπέσε νεκρὸς ὁ Μίχος Σαμαρνιώτης,
 ποῦ ἦταν ἔς τὴ Φούρχ' ἀρματωλός, ἔς τὴ Σαμαρίνα κλέφτης.

Ὁ τῶν Βλαχοχωρίων προϊστάμενος ἀρματωλὸς οὗτος ἐφονεύθη δι' ἐνέδρας ὑπὸ τινος συνεγχωρίου του, Ἰτρίζη ἐπονομαζομένου, ὅστις ὑπὸ τοῦ Μίχου συκοφαντηθεὶς ὡς κιβδηλοποιὸς, ἀπεστάλη εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ὑπέστη πολυετὴ δέσμευσιν, ἐξ ἧς ἀπαλλαγεὶς ἐξεδικήθη τὸν αἵτιον τῆς ψευδοῦς καταμηνύσεως, καὶ μετὰ τὴν πράξιν ταύτην μετέβη εἰς Θεσσαλίαν ὑπὸ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ἀθανασίου Μπλαχάδα· τοῦτο δὲ ἐγένετο ὀλίγῳ πρὸ τῆς σατραπείας τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ.

53. ΔΕΛΗ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΟΥΣΤΑΚΑΣ. (1760-1790).

Σήμερα ἡμέρα πασχαλιά, σήμερα πανηγύρι,
τὰ παλληκάρια χαίρονται, βγαίνουν ἔς τὸ χασομέρι,
κι' ὁ Γιώργος δὲν ἐφάνηκε νὰ βγῇ ἔς τὸ χασομέρι.

Κύριε μου, τί νὰ γίνηκεν ὁ Γιώργης ὁ Μουστάκας.

- 5 Σκοτώθηκε καὶ κείτεται δεξιὰ ἔς τὸ ἅγιο δῆμα,
παράγγειλε καὶ τοῦ ἔφτιακαν μακρὸ πλατὺ κιβούρι,
καὶ ἔς τὴ δεξιὰ του τὴ μεριά τ' ἀφῆκαν παραθύρι,
νὰ μπαῖν' ὁ Ἥλιος τοῦ Μαγιοῦ, τ' Ἀπρίλη τὸ φεγγάρι,
ν' ἀκούη καὶ τὴ λειτουργία, ν' ἀκούη τοὺς ψαλτάδες,
- 10 νὰ γλέπη καὶ νὰ χαίρεται ταῖς κόραις ποῦ χορεύουν
τὴν πασχαλιά καὶ ταῖς γλυκαῖς καλοκερναῖς γιορτάδες.

Οὗτος ἤκμασε πρὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, καὶ ἐχρημάτισεν ὀπλαρχηγὸς κατὰ τὸ τμήμα τῆς ἐπαρχίης τῶν Φιλιατῶν, οὗτινος ἔδρα ἦν τὸ χωρίον Τσαμαντᾶ, εἰς ὃ καὶ κατῴκει. Ἐδολοφονήθη δὲ ἔξω τοῦ χωρίου «Λύκου» παρὰ τοῦ ἀντιζήλου του Φετάνη Λυκιώτου, Χριστιανοῦ.

54. ΝΙΚΟΤΣΑΡΑΣ. (1795).

Τόπους πολλοὺς ἐγύρισα, δὲν ἔχω μπεζερίσει,
τὰ ἔρημα τὰ Γιάννενα τάχω μπεζερισμένα!

Μαντσάρ', ἔλα κι' ἄς φύγουμε, 'ς τὰ κόλια μας νὰ πᾶμε.

— Τί λές, τί λές, Τσαρούλη μου, τί λές, μπρὲ καπετάνε;

• Ἐδὼ τὸ λέν Ἀλῆ πασσᾶ, μᾶς παίρνει 'ς τὴν ὁργή του.

— Ὅσφ.εῖν' ὁ Νίκος ζωντανός, Βεζύρη δὲν φοβᾶται,

Πασσᾶ ἔχει ὁ Νίκος τὸ σπαθί, Βεζύρη τὸ ντουφέκι!

Ἔκραξε τὸ σεῖζι του καὶ τότε διατάζει·

«Σεῖζι, σφίξε τ' ἄλογο, τὸν ἄξιό μου τὸ γρίβδα...

Τὸ ἔσμα τοῦτο ἀνάγεται εἰς τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, καθ' ἣν ἐποχὴν ὑπούλως μετὰ τὸν φόνον τοῦ γέροντος Τσάρρα, ἄρματωλοῦ τῆς Ἑλασσῶνος, ἐκράτει ἐν Ἰωαννίνοις ὁ δολοφόνος Ἀλῆ Πασσᾶς τὸν ἀνδρεῖον καὶ ἐπίφοβον Νίκον Τσάρραν, ὅστις διέφυγεν ἀποτύλμως τὸν ἐπικείμενον τῆς δολοφονίας κίνδυνον, ὡς ἐκ τοῦ ἀτελοῦς τούτου ἔσματος ἐξάγεται. Περὶ τούτου δὲ καὶ τῶν ἀδελφῶν του Χρήστου Τσάρρα ἢ Μπαλωμένου καὶ Κωνσταντίνου, ὑπάρχουσιν καὶ ἕτερα ἔσματα διαφόρων περιπετειῶν ἀπομνημονευτικὰ ἐκδεδομένα σποράδην. (Βλ. Ζαμπ. 676, 100. Faur. I, 192 — 197. Πανδ. 14. Χρονογρ. Ἦπ. Α, 258). Ὁ ἥρως τοῦ παρόντος ἔσματος, οὗτινος τὰ θαυμασία κατορθώματα ὡς ἄρματωλοῦ καὶ πειρατοῦ, ιδίως κατὰ τὸ 1807, ἀναφέρονται ἐκτενῶς ἐν τῇ Τουρκοκρ. Ἑλλ. Σάθα (σελ. 577), ἀπεβίωσε περὶ τὸ 1808, καὶ οὐχὶ τὸ 1806, ὡς ἐσφαλμένως λέγει ὁ Fauriel.

— 0 —

55. ΣΤΟΥΡΝΑΡΗΣ. (1790).

Legr. 82, 54.

Βουν' ἀπὸ τ' Ἀσπροπόταμο, μὲ τὰ πολλὰ τὰ χιόνια,
τὰ χιόνια μὴν τὰ λυώσετε, ὅσφ νὰ πέσουν τ' ἄλλα,
τ' εἶν' ὁ Στουρνάρης ἄρρωστος, βαρυὰ γιὰ ν' ἀπεθάνῃ,
καὶ τοὺς γιατροὺς ἐφώναξε καὶ τὸν ἀποφασίζουν.

• Ποῦ εἶσαι, Σφοντύλη μ' ἀδερφέ, καὶ πρωτοξάδερφέ μου,
ἔλα σιμὰ μου κάθησε, ἔλα σιμὰ 'ς τὸ στρῶμα.

Σ' ἀφίνω διάτα τὰ παιδιά μ', τὰ μοσχοχαϊδεμένα,

τ' εἶναι μικρὰ κι' ἀνήξερα κι' ἀπὸ κλεψιά δὲν ξέρουν.

Οἱ νειοὶ θέλουνε χάιδεμα, οἱ Τοῦρκοὶ θέλουν γρόφια,
 10 καὶ τὰ πρωτοπαλλήκαρα λουφὲ νὰ τ' αὐγατίσῃς,
 τὶ αὐτοὶ βασιτῶν τὸν πόλεμο, σὲ κάνουν παλληκάρη,
 ὅς τὸν πόλεμο πάνουν μπροστά, ὅς τὸ γύρισμα κατόπι.

Πολλὴν ἔχει τὸ παρὸν ὄψμα ὁμοιότητα πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ Κ. Παπαρηγοπούλου (Ἰστ. Ἑλλ. Ἔθ. Β, 737) δημοσιευθὲν, ἀπὸθεν παρέλαβεν αὐτὸ καὶ ὁ Κ. Legrand, ἀλλ' ἐσφαλμένως, φρονοῦμεν, ἀποδίδουσιν αὐτὸ εἰς τὸν πάππον τῶν Στουρνάρων καὶ τὸ χρονολογοῦσιν ἀπὸ τοῦ 1610. Ὁ Στουρνάρης οὗτος εἶναι ὁ ἀκμάσας καὶ διαπρέψας μετὰ τῶν συγχρόνων του ἀρματωλῶν καὶ κλεπταρχῶν κατὰ τὸ τέλος τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, ἀπεβίωσε δὲ κατέχων τὴν ὀπλαρχηγίαν τοῦ τμήματος τῆς ἐπαρχίας τοῦ Ἀσπροποτάμου καλουμένου «Πόρτα Κόλι» καὶ ἡ ὀπλαρχηγικὴ αὐτοῦ θέσις διετηρήθη μέχρι τοῦ 1838, κατεχομένη περιοδικῶς ὑπὸ τῶν υἱῶν του Στεργίου, Νικολάου, Γεωργίου καὶ Κώστα. Ἐκ τούτων ὁ μὲν Νικόλαος διέπρεψε κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν καὶ ἐφονεύθη κατὰ τὴν ἐξοδὸν τῆς ἡρωϊκῆς φρουρᾶς τοῦ Μεσολογγίου τὴν 9 Ἀπριλίου 1826. Ὁ δὲ Στέργιος ἐδολοφονήθη κατὰ τὸ 1829 ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Σούλτσος Κόρτσου. Ὁ δὲ τελευταῖος Κώστας, ἀφαιρεθεὶς τὴν ὀπλαρχηγίαν τὸ 1838, ἐπιζεῖ ἰδιωτεύων. (Περὶ τοῦ Νικολάου Στουρνάρη ὡς καὶ περὶ τῶν ἀδελφῶν του, ὅρα ἱστορ. Τριεύρη 314).

—o—

56. Ο ΖΑΡΝΑΒΕΛΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΑ. (1790-1800).

Πουλί μου, ποῦθεν ἔρχεσαι, καὶ ποῦθε κατεδαίνεις;
 Μὴν' ἔρχεσ' ἀπὸ τ' Ἀγραφα, κί' ἀπὸ τὸν ἔρμο Βάλτο;
 Μὴν' εἶδες κλέπτες πουθενά, μὴν' εἶδες χαραμίδες;
 Μὴν' εἶδες τὰ Κοντόπουλα, τὸ Γιώργη Ζαρναβέλα;
 5 — Ἐφές, προφές ἐπέρασα Ταρτάνας τὸ γιοφύρι,
 κί' ἀκούονταν ὁ πόλεμος τὸ κλέφτικο ντουφέκι,
 ἴκούονταν καὶ πολλαῖς φωναῖς καὶ χουγιατὰ μεγάλα
 καὶ μιὰ ξεχωριστὴ φωνή, φωνὴ τοῦ καπετάνου
 « Τρέξε, Γιωργάκη μ' ἀδερφέ, πάρε μου τὸ κεφάλι.

10 μὴ μοῦ τὸ πᾶρ' ἢ παγανιά κι' ὁ σκύλος ὁ Τσαβέλας,
καί μοῦ τὸ πᾶρ' ἔς τὰ Γιάννενα, ἔς τ' Ἀλῆ Πασσᾶ τὸ κάστρο,
τὸ ἰδοῦν ὄχτροι καὶ χαίρονται καὶ φίλοι καὶ λυπιῶνται.

Εἰκάζομεν, ὅτι τὸ ὄνομα «Τσαβέλας» δὲν ἔχει τόπον ἐνταῦθα, διότι ὁ Κίττος Τσαβέλας οὐδέποτε ὑπηρέτησεν ὡς ληστοδιώκτης τὸν Ἀλή-
πασσα, καὶ ὅτι ἀνάγεται τὸ συμβᾶν αὐτὸ εἰς τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ὁ
Ἀλήπασσας ἔλαβε τὴν ἐπιπτεῖαν καὶ διεύθυνσιν τῶν Δερβενίων τῆς
Ἠπείρου καὶ Ἀλβανίας (1793). Ἐπειδὴ δὲ παρ' οὐδενὸς ἠδυνήθημεν γὰρ
λάβωμεν πληροφορίας περὶ τοῦ ἀναφερομένου Ζερναβέλα καὶ τῶν κλε-
πτειῶν Κοντοπούλων, φρονοῦμεν ὅτι ὁ πρῶτος ὑπῆρξεν ἀρματωλὸς
καὶ διώκτης τῶν Κοντοπούλων, ἐξ ὧν ὁ πρεσβύτερος ἐν τῇ ἀδοκίμῳ
ταύτῃ συμπλοκῇ ἐφρονεῖσθαι, καὶ τότε διορθωτέον τὸ τμήμα τοῦ δεκάτου
στίχου διὰ τῶν λέξεων «ὁ σκύλος Ζερναβέλας» ἀντὶ «κι' ὁ σκύλος ὁ
Τσαβέλας».

—o—

57. ΓΕΩΡΓΟΘΩΜΟΣ. (1797).

Faur. II, 324. Ζαμπ. 663,82. Pass. 113.

Ἔνα πουλάκι ξέβγαине κ' ἔτρεχε πρὸς τὸ Βάλτο,
μέρα καὶ νύχτα πέταγε, μέρα καὶ νύχτα τρέχει·
«Θέ' μου ναβρῶ τὴν κλεφτουργιά, τὸ Γιῶργο τὸ Σπαρτιώτη,
τὶ ἔχω δυὸ λόγια νὰ τοῦ εἰπῶ, γιὰ νὰ παραμερίση.

5 — Πουλάκι μου, ποῦ τῶμαθες ποῦ θέ' νὰ με χτυπήσουν;

— Ἐφές ἤμουν ἔς τὰ Γιάννενα ἔς τὴν πόρτα τοῦ Βεζύρη,
κ' ἐμπήκε ἔς τὸν Ἀλήπασσα ὁ Γιάννος Καραγκούννης.

«Ἄδικο, ἀφέντη μ', ἄδικο ἀπὸ τὸν Γιωργοθῶμο!

τὰ πρόβατά μου τάρπαξε, ὀκλάδωσε τὰ παιδιὰ μου.

10 «Νὰ κάμης σά μ' πρι, Γιάννο μου, κ' ἐγὼ σὲ ξεδιξιῶμαι».

Ἰσοῦφ Ἀράπης πλάκωσε μὲ δυὸ μὲ τρεῖς χιλιάδες,

κι' ὁ Γιωργοθῶμος τὰ στενὰ τοῦ Μακρονόρου πιάνει.

12. «Ὀχτροὶ καὶ χαίρονται καὶ φίλοι καὶ λυπιῶνται. Ὡς τὸ παρ'
Ἀισχύλῳ (Πέρσ. 1028) «.. λυπρὰ, χάρματα δ' ἔχθροισι».

Πέφτουν ντουφέκια σὰν βροχή, ἀχοῦν βουνὰ καὶ λόγχοι,
κ' ἐδάσταξεν ὀλημερῆς τὸ κλέφτικο ντουφέκι.

16 Οἱ Τοῦρκοι πίσω γύρισαν, καὶ πᾶν κατὰ τὴν Ἄρτα,
κί' ὁ Γιωργος καμαρόνοντας ἐγύρισε ἔς τὸ Βάλτο,
μὲ μιὰ μικρὴ λαβωματιά μέσ' τὸ δεξι τὸ χέρι.

Τὸ λαμπρὸν αὐτὸ κατόρθωμα τοῦ Γιωργοθώμου ἀνάγεται εἰς τὰ τέ-
λη τῆς παρελθούσης ἐκατονταετηρίδος. Ὁ ἀνδρεῖος οὗτος κλέφτης, γεν-
νηθεὶς εἰς τὸ χωρίον Σπάρτο ἢ Κεντρώμκτα τῆς Ἀκαρνανίης, διέπρεψεν
ἀκαταδάμαστος μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς τρεχούσης ἐκατονταετηρίδος, ὅτε
ἐδολοφονήθη εἰς τὸ χωρίον Ἀράπη, ὑπὸ τοῦ Ἀθανασίου Ἰσκου φιλοξε-
νούμενος. Τοῦτο δ' ἐγένετο κατ' ἐπίμονον αἵτησιν τοῦ θηριώδους Ἀλη-
Πκτσᾶ, μὴ δυνηθέντος ἄλλως πῶς νὰ καταστρέψῃ τὸν τοιοῦτον ἐχθρόν,
ὅστις ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἐδεκάτιζε καὶ τὰ θρέμματα καὶ κοπάδια τοῦ τυ-
ράννου, τὰ εἰς τὴν Ἀμφιλοχίαν διαχειμύζοντα ὑπὸ τὴν ἐπιστάσιν
τοῦ ἀναφερομένου ἀρχιπομπέως Ἰω. Καρχακούνη. Ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ
Fauriel ἀπαντᾶται τὸ ἄσμη τοῦτο διαφορετικώτερον καὶ παριστᾷ τὸν
Γεωργοθώμον πεσόντα κατὰ τὴν ἀδομένην συμπλοκὴν, ὅπερ δὲν ἀλη-
θεύει.

—0—

58. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΙΣΚΟΣ, Η ΔΕΛΗ ΙΣΚΟΣ. (1797).

Ζαμπ. 619, 29. Pass. 120.

Λαλοῦν οἱ κοῦκκοι ἔς τὰ βουνὰ κ' ἡ πέρδικες ἔς τὰ πλάγια,
κί' ὁ Ντελῆ Ἰσκος ἔτρεχε ψηλὰ ἔς τὰ κορφοβούνια.

Παλληκαράδες μάζονε ὅλους λεβεντοπαῖδια,
μὲ τὰ σπαθία τὰ δαμασκία, ντουφέκια καρυοφύλλια.

— Παιδιά, ποῖος θέλει λεβεντιά, ποῖος θέλει καὶ καζάντι,
κρασί πολὺ μὴν ἀγαπάει, μὴ τρέχει σὲ γυναῖκες,
κί' ἄς βάλ' τζελίκι εἰς τὴν καρδιά καὶ σίδερα ἔς τὰ πόδια,
τριῶν μερῶν περπατησιὰ νὰ τρέχῃ σὲ μιὰ νύχτα,
καὶ στρῶμα νάχῃ τὸ σπαθί, προσκέφαλο τὸ χέρι.

Τὸ ἄσμη τοῦτο εἶναι ἀπομίμησις τοῦ 31 καὶ 33 τῆς συλλογῆς ταύ-
της, καὶ συνετάχθη καθ' ἡν ἐποχὴν ὁ Ἀθανάσιος Ἰσκος, ἢ Ντελῆ Ἰ-

σκό, ἐσχημάτισε τὴν ἀρματωλικὴν συμμορίαν του, χρηματίζας πρὸ πολλοῦ ὑπὸ τὸν Γεωργοθῶμον ὡς πρωτοπαλλήκαρον. Ὁ Ἰσκος οὗτος κατήγετο ἐκ γονέων εὐτελεῶν, ἐκ τῆς κώμης Σακκρέτσι τῆς τοῦ Βάλτου ἐπαρχίας, καὶ γνωστὸς γενόμενος διὰ τῶν πολλῶν ἀνδραγαθημάτων του εἰς τὰς ληστρικὰς ἐπιδρομὰς του, συνεζεύχθη τὴν θυγατέρα προῦχοντος τῆς ἐπαρχίας Βάλτου, ἐκ τῆς οἰκογενείας Σταθα, καὶ τῇ μετολαβῇσει τούτου προσκυνήσας τὸν Ἀλῆ Πασσᾶ, ἀνεδείχθη ὀπλαρχηγὸς τῆς ἐπαρχίας, μεθ' ὃ καὶ ἐδολοφόνησε τὸν περίφημον Γεωργοθῶμον, ὡς προεξετέθη, ὑπείκων εἰς ἀνάγκην ἀνωτέρην, διότι ὁ Ἀλῆς ἠπείλει νὰ φονεύσῃ τὸν υἱὸν του, ὃν ἐκράτει ὡς ὄμηρον. Δυσπιστῶν δὲ πρὸς τὸν Ἀλῆ Πασσᾶ, καὶ φοβούμενος μὴ πέσῃ καὶ αὐτὸς θύμᾳ δολοφονίας, ὠκοδόμησε πύργον ὀχυρόν, κατὰ τὴν ὑπώρειαν τοῦ ὄρους «Κανούλα» καὶ ἐκέϊσε κατὰ τὸ πλεῖστον διέμενε περιφρουρούμενος, ἐνίοτε δὲ παρεχεῖμαζεν εἰς Πάργαν, ὅπου εἶχεν οἰκήματ' ἄλλ' ἐπὶ τέλους ἐπέτυχεν ὁ Ἀλῆς νὰ δολοφονήσῃ καὶ τὸν γενναῖον αὐτὸν ὀπλαρχηγόν, καθ' ὃν καὶ τὸν διέτριβεν ἐν τῇ οἰκίᾳ του κατὰ τὰ χωρίον «Ἀράπι». Διεδέχθη δὲ τὴν θέσιν αὐτοῦ ὁ υἱὸς Ἀνδρέας, διατηρήσας αὐτὴν μέχρι τῆς ἐξοντώσεως τοῦ τυράννου.

59. ΔΗΜΟΣ ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ. (1780-1800).

Πανθ. 87. Pass. 124.

Πέρα ᾗ ἐκεῖνο τὸ βουνό, προῦ εἶναι ψηλὸ καὶ μέγα,
ᾗ τὴν ἀποπέρα τῇ μεριά κείτονται τρία κιβούρια.
τῶνα εἶναι τοῦ γραμματικοῦ, τ' ἄλλο τοῦ Παναγιώτη,
τὸ τρίτο τὸ καλλίτερο ἦταν τοῦ καπετάνου.

Ἡ μάνα τοὺς τοὺς ἐκλαιγε, κ' ἡ ἀδερφή τοὺς σκούζει·
τοὺς κλαῖνε χώραις καὶ χωριά, τοὺς κλαῖνε βιλαέτια,
τοὺς κλαῖνε καὶ τρεῖς Μπέηδες ἀπὸ τὸ Πατρατσίκι.
— Δὲν σ' τὸ εἶπα, Κώστα, μιὰ βολά, δὲν σ' τὸ εἶπα τρεῖς καὶ πέντε,
τί χάλευες, τί γύρευες αὐτοῦ ᾗ τὰ Βλαχοχώρια;

Ἐπῆγες καὶ ἀνταμώθηκες μὲ τοὺς Κοντογιανναίους
καὶ σ' ἔφαγαν μὲ ἀπιστιά, καὶ σ' ἔφαγαν μὲ μπέσα.

Τὸ ἔσχα τοῦτο, οὐσιωδῶς διάφορον τοῦ ἐν ἄλλαις συλλογαῖς ὑπὸ πᾶν τίπλιν «Κόντογιανναῖοι», ἐθίζεται ὡς χορευτικὸν καὶ ᾄδεται ἔχον ἐν ἑκάστῳ στίχῳ ἀμοιβαδὸν τὰς στροφάς «Δῆμο Βλαχόπουλε» καὶ εὐρε ποὺλί μου κι' ἔλα»· φαίνεται δὲ ὅτι ὑπῆρξαν τρεῖς ἀδελφοὶ Κώστας, Παναγιώτης καὶ Δῆμος Βλαχόπουλος, πιθανῶς προπάτορες τοῦ κατὰ τὸ 1821 διαπρέψαντος ἐν Ἀγρινίῳ Βλαχοπούλου (ἔσχα 32), προὔχοντες ἢ ἄρματωλοὶ τῆς Ὑπᾶτης ἢ τοῦ Βραχωρίου, οὓς καὶ ἐδολοφόνησαν οἱ Κόντογιανναῖοι. Εἰς τοῦτον ἱσως τὸν Βλαχόπουλον ἀναφέρεται καὶ τὸ παρὰ ἐφ. Κ. Ι. Σταματέλῳ (Περιοδ. Ἑλ. Φιλ. Συλλ. Τόμ. Η, ἀρ. 13) ἔσχα τὸ «Βλαχόπουλον».

—o—

60. ΕΛΕΝΗ ΜΠΟΤΣΑΡΗ. (1804).

- Τόπους πολλοὺς ἐγύρισα Φραγκιαῖς καὶ Φραγκοννήσια,
εἶδα Ρωμῆαῖς καὶ Τούρκισσαις, Φράγκαις καὶ Φραγκοπούλαις,
καὶ δὲν εἶδ' ἄλλη πουθενὰ φρόνιμη κι' ἀνδρειωμένη,
σὰν 'κείνη τῇ Σουλιώτισσα τὴν ἀδερφή τοῦ Νότη.
- 5 Σέρνει πιστόλαις καὶ σπαθί, ντουφέκι καρυοφύλλι,
καὶ μοναχὴ τῆς ἔτρεχε νὰ πάη νὰ ἔρῃ τὸ Νότη.
Τρεῖς Τοῦρκοι τὴν ἐσταύρωσαν καὶ θέλουν νὰ τὴν πιᾶσουν.
— Γυναῖκα, ρίξε τ' ἄρματα νὰ γλύσης τὴ ζωὴ σου.
— Τίς λές, τί λές, παληότουρκε, τί λές παληαρδανίτη;
- 10 Ἐγὼ εἶμαι κόρη ἀνύπαντρη, τοῦ Μπότσαρη ἡ Λένη·
καὶ σὰν τραβάει τὸ σπαθί τοὺς τρεῖς τοὺς πελεκάει.

—o—

61. ΕΤΕΡΟΝ.

Χαρ. VI. 19.

Ὅλαις ἢ καπετάνισσαις ἀπὸ τὸ Κακοσοῦλι,
σκληδῶθηκαν ἢ ὀρφαναίς, σκληδῶθηκαν ἢ μαύραις,
κι' ἡ Λένη δὲ σκληδῶθηκεν ἡ ἀδερφή τοῦ Νότη,

- μόν' πήρε δίπλα τὰ βουνά, δίπλα τὰ καρφοβούνια
 5 κ' ἔφτα Τούρκοι τὴν κυνηγᾷν ὅλοι Τσοχαταραῖοι.
 — Τούρκοι, γιὰ μὴν παιδεύσετε, μὴν ἔρχεστε σιμὰ μου,
 τί ἐγὼ εἶμ' ἡ Λέν' τοῦ Μπότσαρη, ἡ ἀδερφή τοῦ Νόττη,
 σέρνω φουσέκια 'ς τὴν ποδιά καὶ βόλια 'ς τὰς μπαλάσκαϊς.
 — Κόρη, γιὰ ρίξε τάρματα, γλύτωσε τὴ ζωὴ σου.
 10 — Τί λέτε, μπρὲ παληότουρκοι, καὶ σεῖς παληαρθανίταις!
 Σὰν ἄνδρας ἐξεσπάθωσε καὶ τρέχει πρὸς τοὺς Τούρκους,
 τοὺς τρεῖς τοὺς ἐπελέκησε, τοὺς ἄλλους κυνηγáει.

Τὰ δύο ταῦτα ἄγμματα τῆς Ἑλένης, ἀδελφῆς τοῦ Κίτσου Μπότσαρη καὶ Νόττη, ἀναφέρονται εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν Σουλιωτῶν κατὰ τὸ Μοναστήριον Σέλτσου, ἐν ᾗτει 1804, μηνὶ Ἀπριλίῳ (Χρονόγρ. Α', σέλ. 297). Ἄλλ' ἡ Ἡρώς Ἑλένη εἰκάζεται, ὅτι ἐφονεύθη ἢ ἐπνίγη μετὰ τῶν ἄλλων Σουλιωτῶν, διότι οὐδεμίαν μνεῖζν ποιεῖται τις περὶ αὐτῆς.

62. ΠΑΠΑ ΓΕΩΡΓΗΣ. (1803).

Σαμπ. 677, 102.

- Ἑσεῖς, πουλιά τοῦ Γρεββενοῦ, κι' ἀηδόνια τοῦ Μετσόβου,
 ἔσεῖς καλὰ τὸν ξέρετε αὐτὸν τὸν παπᾶ Γιώργη,
 ποῦταν μικρὸς 'ς τὰ γράμματα κι' ἄξιος 'ς τὰ πινακίδια,
 κι' ἀπὸ μικρὸς παντρεύτηκε, μικρὴ γυναῖκα πήρε,
 5 γιὰτ' εἶχε νὰ γενῇ παπᾶς, νὰ γένῃ κ' οἰκονόμος.
 Τὸ βράδυ ν' ἔπου πλάγιασε, τὴν ἡύρε φιλημένη,
 κ' ἡ μάνα τῆς τὴν εὔρηκε 'ς τὸ στρῶμα λιανισμένη,
 καὶ τότε ἐβγήκε ἀρματωλὸς, καὶ τότε βγήκε κλέφτης.
 Χώραις πολλαῖς ἐπάτησε, χώραις καὶ μοναστήρια,
 10 τὸ μοναστήρ' ἀπ' τὸ Σταγὸ θέλησε νὰ πατήσῃ,
 ποῦταν χτισμένο 'ς τὴν κορφή 'ς ἓνα ψηλὸ λιθάρι.
 Τὸν γούμενον ἐφώναζε, τὸ γούμενο φωνάζει,
 ἀκατέβα κάτω, γούμενε, καὶ μέ ξεμολογήσης,
 γιὰτί θ' ἀφήσω τὴν κλειψιά καλόγερος νὰ γένω».

- 15 Ὁ γούμενος τὸ πιστέψῃς κ' εὐθὺς ἐποῦ κατέβῃ,
πισθάγκωνα τὸν ἔδεσαν καὶ σκλάβο τὸν ἐπῆραν
νὰ τὸν ξεμολογήσουνε ἔς τοὺς λόγκους καὶ ἔς τὰς ράχαις.

Ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Ζαμπελίου ἀπαντᾷται ὁμοιον ἄσμη ἀποδιδόμε-
νον εἰς τὸν Εὐθύμιον Βλαχάδαν, ὃπερ οὐδόλως συμβιβάζεται μετὰ τοῦ
χρῆστος τοῦ γενναίου ἐκείνου ἀνδρός. Ὁ Παπαγεώργης οὗτος ὑπῆρ-
ξεν εἰς ἐκ τῶν αἰμοχαρῶν καὶ ἀνοσιῶν ληστάρχων τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλῆ
Πασσᾶ.

—o—

63. ΖΑΧΑΡΑΚΗΣ. (1805).

Μανθ. 33 καὶ 77. Tomas. 198 καὶ 199. Ζαμπ. 666, 85. Pass. 62—65. Αἰλ. 47, 37.

- Τί ἔχουν τῆς Πάτρας τὰ βουνὰ καὶ στέκουν βουρκλωμένα
μὴν' ἀπ' τὰ χιόνια τὰ πολλὰ, μὴν' ἀπὸ τὸν χειμῶνα;
Οὐτ' ἀπ' τὰ χιόνια τὰ πολλὰ, οὐτ' ἀπὸ τὸν χειμῶνα
μόν' ἀπ' τὰ δάκρυα τῶν κλεφτῶν κι' ἀπὸ τὰ μοιρολόγια.
- 8 Ἐκεῖ πουλάκι ἐκάθονταν καὶ κελαδάει καὶ λέγει,
«Ἰσοῦφ Ἀράπης ἔρχεται μὲ χίλιους πεντακόσους,
» φέρνει τὸν Μάμουλα μπροστὰ ἔς τὴ μούλα καβδαλάρη,
» ἔς τὴ μούλα καὶ ἔς τὰ σίδερα, δεμένον, φορτωμένον.
» Σέρνει τσεκούρια ἔς τάλογα, τσεκούρια ἔς τὰ μουλάρια,
- 10 » γιὰ νὰ τσακίζῃ γόνατα, γιὰ νὰ τσακίζῃ χέρια.
Οἱ κλέφτες ὅσοι τ' ἄκουσαν, πῆγαν νὰ προσκυνήσουν,
κι' ὁ Ζαχαράκης ὁ κακὸς δὲν θέλ' νὰ προσκυνήσῃ.
— Ἐλα προσκύνα, Ζαχαριά, προσκύνα σὰν κ' οἱ ἄλλοι.
— Δὲν σὲ φοβοῦμ' Ἰσοῦφ Ἀγᾶ, δὲν σὲ φοβοῦμ', Ἀράπη,
- 15 τί ἔχω τριακόσιους ἔς τ' Ἀγραφα, ἔς τὸ Πατρατσίκι χίλιους.
Ράχῃ σὲ ράχῃ περπατεῖ, λημέρι σὲ λημέρι,
γιὰ νὰ μαζώξῃ λεβεντιά, νὰ μάσῃ τοὺς συντρόφους.
— Ἐλᾶτε, παλληκάρια μου, ἐλᾶτε μὲ τ' ἐμένα,
νὰ κάμωμε τὸν πόλεμο μὲ τὸν Ἰσοῦφ Ἀράπη,
- 20 νὰ ἰδῇ ντουφέκι κλέφτικο, τὰ βόλια μας ποῦ πέφτουν,
νὰ μὴν περνᾷ νὰ τυραγνᾷ ἀδύνατους ραγιαδες.

Τὸ ἄσμα τοῦτο, ἐκδεδομένον ὑπὸ τινος διαφορᾶς ἐν τῇ Ν. Πανδώρα, ἐμφαίνει τὸν Ζαχαράκη πεσόντα κατὰ τὴν αὐτὴν μάχην, τὸ δὲ παρὰ Ζαμπελίῳ παρίστησιν αὐτὸν ὡς νικητὴν, καὶ τοιοῦτόν τι ὑπεμφαίνει καὶ τὸ ἡμέτερον. Ὁ ἀνδρεῖος οὗτος, σύγχρονος τοῦ Γυφτάκη (καὶ ἴσως συγγενὴς αὐτοῦ), ἐ χρημάτισε πρωτοπαλλήκαρον τοῦ ὀπλαρχηγοῦ τῆς Ἰπτάκης Δημητρίου ἢ Ντίτζου Κοντογιάννη, ἀκμάσας κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἑκατονταετηρίδος ταύτης. Δὲν πρέπει νὰ συγχέηται ὁ Ζαχαράκης οὗτος πρὸς τὸν Πελοποννήσιον κλέφτην Ζαχαριᾶν.

— 0 —

64. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΜΠΟΥΚΟΥΒΑΛΑΣ,

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΤΑΘΑΣ ΚΑΙ ΑΛΕΞΙΟΣ ΚΑΡΑΚΙΤΣΟΥ. (1807-1808).

- Νὰ ἦταν ἡ μέρα βροχερὴ καὶ ἡ νύχτα χιονισμένη,
 δταν ἐβάλαν τὴ βουλὴ οἱ τρεῖς καπετανεοί,
 ὁ Μπουκουβάλας, ὁ Σταθᾶς καὶ ὁ γυῖος τοῦ Καρακίτσου,
 νὰ πᾶν νὰ πολεμήσουνε ἔς τὴν Ρούσσικην ἀρμάδα.
 ἔπῃγαν καὶ τὴν εὔρηκαν, ἔς τὴν Πάρο παλαμίζει,
 — Γεῖά σου, χαρὰ σου, ἀφέντη μου! — καλῶς τοὺς λεβεντάδες
 Βγάνει καφφὲ καὶ τοὺς κερνᾷ, τραπέζι καὶ τοὺς στρώνει,
 καὶ τρία μπαϊράκια τσῶδωκε μὲ τὸ σταυρὸ ἔς τὴ μέση,
 μὲ τὸ σταυρὸ, μὲ τὸ Χριστό, καὶ μὲ τὴν Παναγία.
 Ἐπῆρ' Ἀλέξης τὰ βουνά, τοὺς κάμπους ὁ Σταθάκης,
 καὶ ὁ Μπουκουβάλας ἔτρεξε νὰ πιάσῃ τὰ δερβένια.
 Πολλὴ Τουρκί' ἀπαντήσανε Σπαχίδες, Γιαννιτσάρους,
 καὶ ἐπιάσανε τὸν πόλεμον τρεῖς μέραις καὶ τρεῖς νύχτες.
 Ἀπὸ τὴ μέση τῆς Τουρκίᾳς πέταξαν σὰν ξεφτέρια,
 καὶ ἔς τὸν Μωρητᾶ εὔρηκανε τὴν Ρούσσικην ἀρμάδα.
 — Ἀφέντη, ποῦν' τ' ἀσκέρια σου, καὶ ποῦν' οἱ ἐδικοί σου;
 ἔρχετ' ἀμέτρητ' ἡ Τουρκιά καὶ μεῖς εἴμαστε ἄλγιοι.

Τῷ 1807 ἀνανεωθέντος τοῦ μεταξὺ Ρωσσίας καὶ Τουρκίας πολέμου, ὁ Ρῶσσος Ναύαρχος Δ. Σινιάβην ἔγνω νὰ ὑποκινήσῃ, χάριν ἀντιπερσπασμοῦ τῶν Τούρκων, νέαν Ἑλλήν. ἐπανάστασιν, ἣτις ἀρξαμένη πα-

ραρχήμα, ἐμελλε νὰ ἐγκαταλειφθῇ καὶ αὐθις ἀσπλάγχυνος παρὰ τῶν
 Ρώσων ἀμα τῇ ὑπογραφῇ τῆς ἐν Τιλσίτ εἰρήνης. Κατὰ τὴν ἐπανάστα-
 σιν ἐκείνην σπουδαῖον διεδικημάτων πρόσωπον ὁ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ ᾄσματι
 Ἰω. Σταθάς, ἢ Σταθάκης, ὅστις ὀπλαρχηγὸς ὦν τῶν Ἀγρῶν καὶ δια-
 πράξας ἤδη πολλὰ κατὰ ξηρὰν κаторβώματα, διορίσθη παρὰ τῶν συ-
 καδέλων του ὀπλαρχηγῶν διοικητὴς τοῦ τότε κατὰ τὴν ἐπανάστασιν Ἑλλήν.
 καταδρομικοῦ στόλου καὶ διεκρίθη διὰ τὴν τόλμην καὶ ἀνδρείαν του.
 (Βλ. Τουρκοκρ. Ἑλλ. 586 καὶ Ἰστ. Ἑλλ. ἔθν. Ε, 656). Μετὰ τὴν οἰ-
 κτράν τῆς ἐπαναστάσεως ἐκείνης ἀποτυχίαν, ἐξηκολούθησε κατὰ ξηρὰν
 μαχόμενος μετὰ τοῦ συγγενοῦς αὐτοῦ Ἀθ. Μπουκουβάλα καὶ Ἀλ. Κα-
 ρακίτου κατὰ τοῦ Τεπελενλή Ἀλῆ Πασσᾶ, καὶ μίαν τῶν τοιούτων συμ-
 πλοκῶν ἔχει θέμα τὸ πρὸν ᾄσμα. Βραδύτερον πάντες οἱ ὀπλαρχηγοὶ
 οὗτοι ἐπανήλθον εἰς τὰς ἐστίας των. Ὁ Ἰω. Σταθάς ἦτο ἔγγονος τοῦ ἐν
 τῷ 40 ᾄσματι συνωνύμου του, ὁ δὲ Ἀθην. Κώστα Μπουκουβάλας ἦτο
 ἀνεψιὸς τοῦ Ἰω. Μπουκουβάλα (ᾄσμα 42). Οὗτος νυμφευθεὶς τὴν θυγα-
 τέραν τοῦ Κασσιανᾶ, ἀπεβίωσε ἐν Ἰωννίνοις, ὅπου διέμενε, τῷ 1815.
 Ὁ δὲ Ἀλ. Καρακίτος, ἔγγονος ἔσως τοῦ Ἀλ. Καρακίτου τοῦ 1770
 (ἴδε σημείωσιν τοῦ ᾄσμ. 42), ὑπῆρξεν ὀπλαρχηγὸς τοῦ Καραπενησίου,
 τούτου δὲ ὁ υἱὸς Μιχάλης ἀποκατέστη διὰ παντός εἰς Πάργαν, ἐνθα
 ἐνυμφεύθη.

65. ΟΙ ΚΑΤΣΟΥΔΑΙΟΙ. (1805).

Ζαμπ. 674, 97. Πανθ 28. Pass. 49-50.

Κύριε μου, τί νὰ ᾿γείνηκαν οἱ μαῦρ' οἱ Κατσουδαῖοι;
 οὔτε ᾿ς τὴν Πάτρα φάνηκαν οὔτε ᾿ς τὸν ἅγιον Σώστη,
 ὁ Φλῶρος ὁ περήφανος, ὁ φοβερὸς Κατσούδας,
 ποῦ ἦταν ᾿ς τοὺς κάμπους φλάμπουρο καὶ ᾿ς τὰ βουνὰ μπαράκι,
 ποῦ πέταγε σὰν ὁ ἀητὸς καὶ σὰν λαγὸς περπάτει.
 Πάει ὁ Κατσούδας ᾿ς τὸν πασσᾶ, πάγει νὰ προσκυνήσῃ.
 — Πολλὰ τὰ ἔτη, Δοβλετλῇ, — Καλῶς τον τὸν Κατσούδα!
 Κατσούδα, τ' ἤρθες μοναχός, ποῦ εἶναι οἱ δικοί σου;
 Τὸν Φλῶρον ποῦ τὸν ἀφηκες, κοντά σου δὲν τὸν ἔχεις;
 10 — Ὁ Φλῶρος εἶν' περήφανος εἶναι καὶ παλληκάρι,

τὸν ἄφησα ὡς τὸ Πατρὶνὸ τὸν ἔχω καπετάνο,
καὶ πάει ὡς τὸ Μουχουρτάραγα, πάει ν' ἀνταμωθοῦνε,
κ' ἐγὼ σ' ἀναμπιστεύθηκα κ' ἦρθα νὰ προσκυνήσω.

Χίλια φλώρια καζάντισα κ' ὅλα δικὰ σου νᾶναι.

15 — Κατσούδα, κλάψαις μοῦρθανε ἀπὸ τὰ βίλαετια,
χαλᾶς τῆς Πάτρας τὰ χωριά, Βάλτο καὶ Λοιδωρίκι.

— Ἐφταιξ', ἀφέντη μ', ἔφταιξα καὶ νὰ μὲ συμπαθήσης
καὶ. κάμε με τσεράκι σου νὰ ὀῆς τὸ τί ἀξίζω,
νὰ δώξουμε τοὺς Βαλτινοὺς καὶ τοὺς Κοντογιανναίους.

20 — Ἐμὲ μὲ λέν' Ἀλῆ Πασσᾶ, μὲ λέν' Ἀλῆ Βεζύρη!
καὶ τὸν τζελατήν ἔκραξε, τοῦ πῆρε τὸ κεφάλι.
Σὲ κλαῖν, Κατσούδα, ἡ Πατρινιαὶς καὶ ἡ Βαλτινοπούλαις,
καὶ ἡ Τασοῦλα ἡ ἔμορφη ἀπὸ τὸ Πατρατσίκι,
σὲ κλαίγει καὶ μιὰ παπαδιά ἀπὸ τὸν ἅγιο Σώστη.

Περὶ τῶν δύω αὐτῶν δολοφονηθέντων ἀδελφῶν καὶ συναγχετιστῶν ἐμάθομεν ὅτι πατρίδα ἔσχον κώμην τινὰ τῆς Ὑπάτης καὶ ληστοβίως περιήρχοντο ἀκαταπάλαιστοι καταδικώμενοι ὑπὸ τῶν Δερβεναγᾶδων τοῦ Ἀλῆ καὶ τῶν ὀπλαρχηγῶν τῆς Ὑπάτης Κοντογιανναίων. Αὐτοκλήτως δὲ ὁ Κατσούδας, οὗ τὸ ὄνομα ἀγνοοῦμεν, ἔλθων εἰς Ἰωάννιναν ὅπως κάμψῃ ὑπὲρ αὐτοῦ τὸν Ἀλῆ Πασσᾶ διὰ τῆς ἐμπιστοσύνης του καὶ τῶν δώρων ἅπερ προσῆγε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ὅπως κατορθώσῃ νὰ λάβῃ τὴν ὀπλαρχηγίαν τῆς Ὑπάτης ἀντὶ τῶν Κοντογιανναίων, εἶρε τὸν θάνατον ὅπως τὸ ἄσμά του ἀναφέρει. Ὁ δὲ Φλώρος ἐμπιστευθεὶς εἰς τὸν Μουχουρτάραγαν Ἄγον, τὸν τότε Δερβεναγαν, ἐγένετο καὶ αὐτὸς θύμα, κατὰ διαταγὴν τοῦ Ἀλῆ. Συνέβη δὲ ταῦτο περὶ τὸ 1805, Παρὰ τῷ Ζαμπελίῳ καὶ τῇ Πανδώρα ἀπαντᾷ τὸ ἄσμα τοῦτο διαφθαρμένον ἐν μέρει. Ὁ Ἄγος Μουχουρτάραγας ἀποκτενέσθαι κατὰ τὸ 1804 Δερβεναγας, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βελῆ Γκέγκα.

- Ὁ Σύρος ἀπὸ τὰ Σερβία καὶ ὁ Νάνκος ἀπὸ τὴ Βέρροια
 κονίμι ἔχουσι ἔς τὴν Κεραιά, ἔς ἐνοῦ παπᾶ τὸ σπίτι
 — Παπᾶ, ψωμί, παπᾶ, κρασί, παπᾶ, ταγὴ τ' ἀλόγου,
 καὶ φέρε καὶ τὴν κόρη σου, ἐρῆτὴ νὰ μὲ περνᾷ.
 5 — Ἡ κόρη μου ὅεν εἶν' ἐδῶ, τὴν ἔστειλα ἔς τ' ἀμπελι.
 Γιά τὴν καὶ ἡ κόρη πῶρχονταν ἔς τὰ μῆλα φορτωμένη,
 φέρει τ' ἀπὸ τὰ ἔς τὴν πόλια τὰ μῆλα ἔς τὸ μαντύλι
 — Καλῶς τὴν κόρη πῶρχεται νὰ μὲ περνᾷ νὰ τίνω
 — Ἐγὼ εἶμαι κόρη τοῦ παπᾶ καὶ νοικοκυροπούλα,
 10 ποτέ μου ὅεν ἐκέρασα κανέναν καπετάνο.
 — Ἐγὼ εἶμ' ὁ Σύρος ξακουστός, Σύρος ὁ ξηκουσμένος
 σὲ πέρνω μὲ τὸ χέρι μου κένον ὅεν φοβοῦμαι
 μέρα καὶ νύχτα πολεμῶ τοὺς Τούρκους κυνηγῶ,
 ἀσκέρι ἔχω διαλεχτό, συντρόφους καπετάνους,
 15 τὸν Τσόγια τὸν περήρανο καὶ τὸν καπετὰν Τάσο.
 αὐτ' ὅταν ὁοῦν τὴ βουλά μου, διαβάσσουν τὴ γραφὴ μου,
 τὴ νύχτα μέρα κάνουνε νάρθουν νὰ μ' ἀνταμώσουν.

Τὸ ἄτημα τοῦτο, διάφορον τοῦ εἰς τὴν Πινδάρην Φ. 12 ἐκδομένου,
 οὕτως ἠκούσαμεν ἀπαγγελλόμενον παρὰ γέροντος τινὸς Βλαχοποιμένου
 ἐκ Σιμυρίνας, ὅστις ἔδωκεν ἡμῖν καὶ τὰς ἀκολουθοῦντας ἱστορικὰς εἰδήσεις
 περὶ τῶν ἐν αὐτῷ προσώπων. Ὁ Σπυρίδων Σύρος, ἐκ Σερβίων κατὰ γό-
 μενος, ἤλκεσεν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλήπασσα χρηματίσας ὀπλαρχη-
 γὸς ἐνὸς τῶν τμημάτων τῆς Βερροίας, ὀπλαρχηγοῦντος συγχρόνως καὶ
 τοῦ καπετὰν Τάσου (Κεραιάτου), ἐκ τῆς Βερροίας, εἰς ἕτερον τμημα.
 Μετὰ τῶν ὀπλαρχηγῶν τούτων ὁ Ἀλῆς συνεννοεῖτο ραδιοργῶν κατὰ
 τῆς πολιτικῆς διευθετήσεως τῶν εἰς Θεσσαλονίκην σατραπεύοντων, καὶ
 διὰ τῶν δύο αὐτῶν πολλὰ πράγματα καὶ περισπασμούς ἔφερεν ἐν μέ-
 σῳ ἐλπίζων νὰ ἐξανυχάσῃ τὸ Διδάχιον νὰ ὑποβάλῃ καὶ τὴν σατρα-
 πείαν ἐκείνην ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν του. Πότε ἀπεβίωσεν ὁ ρηθεὶς Σύρος
 ἀγνοοῦμεν, γνωρίζομεν μόνον ὅτι μετὰ τῶν ἄλλων ἀρματωλῶν τοῦ Ὀ-
 λύμπου κατέφυγε καὶ οὗτος τῷ 1807 εἰς Σκιάθον, ὑπόθεν μετὰ τοῦ Ι.

Σταθᾶ ἐξώπλισεν τὸν πειρατικὸν στολίσκον, δι' οὗ τοσούτως ἐπήνεγκον
 ζημίαι εἰς τὰ Τουρκικὰ παράλια καὶ πλοῖα. Κατέλιπε δὲ δύο υἱοὺς
 διαδεχθέντας τὴν ὀπλαρχηγίαν του, οἵτινες μετὰ τῶν ἄλλων Μακεδό-
 νων ὀπλαρχηγῶν συμπράξαντες εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπαναστάσιν, εἰ-
 σήλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα καταπονηθέντες, καὶ μετὰ τινα ἔτη ἐξελθόν-
 τες διεβίωσαν ὑπὸ τὴν πατρικὴν στέγην. Τοῦ ὀπλαρχηγοῦ τούτου ἡ
 μνήμη ἐκηλιδώθη διὰ πολλῶν καταχρήσεων καὶ ἀδικημάτων. Τούτου
 ἴσως υἱὸς ἦν ὁ ἄρπαξ τῆς ὠρᾶς συζύγου τοῦ ἀνδρείου Γικννακοῦ, καὶ
 ὁ δολοφόνος αὐτοῦ, ὡς εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 481 ἄσμη περιγράφεται. Τοῦ
 ἀδομένου Καρχατάσου υἱὸς ἐστὶν ὁ Τσάμης Καρχατάσος, ὁ ἀγωνισθεὶς ἀν-
 δρείως κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπαναστάσιν. Περὶ δὲ τοῦ Τσόγια γνωρί-
 ζομεν ὅτι οὗτος, ἐκ τῆς ἐπαρχίας Γρεβενῶν καταχόμενος, ἔλαβεν κατὰ
 τὸ 1810 τὴν ὀπλαρχηγίαν ταύτης ὅπου μετ' ὀλίγον καὶ ἐδολοφονήθη.
 Ὁ Σύρος μνημονεύεται καὶ ἐν τῷ ἄσμητι τοῦ «Φώτη» δημοσίευθέντι
 παρὰ τοῦ De Marcellus (I, 240), ὅστις ἐκλαμβάνει καὶ μεταφράζει
 αὐτὸν ὡς Σύριον καὶ μάγον.

67. ΣΚΥΛΟΔΗΜΟΣ. (1806).

Ζαμπ. 670,91. Faur. I, 150. Pass. 107.

- Ἐύπνα, πουλάχι μ', τὴν αὐγὴ κι' ἀνέβα 'ς τὸ κλαράκι,
 καὶ τίναξ' ταῖς φτερούγες σου νὰ πέσουν ἢ δροσούλαις,
 λάλει, πουλάχι μ', τὴν αὐγὴ, καθὼς λαλοῦν καὶ τ' ἄλλα,
 τ' εἶναι σημάδι τῶν κλεφτῶν, κακὸ 'ναὶ γιὰ τοὺς κλέφτες.
 Δουλειὰ δὲν εἶχ' ἡ κλεφτουργιά, κι' αὐτὸς ὁ Σκυλοδῆμος
 ἐδείπνα κ' ἐτραγοῦδαγε 'ς τὰ ἔλατ' ἀπὸ κάτω,
 μὲ τὴν Εἰρήνην 'ς τὸ πλευρό, μὲ τὴν Παπαδοπούλα.
 — Κέρνα μ', Εἰρήνη μ', κέρνα με, κέρνα μ' ὅσω νὰ φέξῃ,
 καὶ τὸ πουρνὸ σὲ προδοῶ μὲ δέκα παλληκάρια.
 — Δῆμο, δὲν εἶμαι δοῦλά σου κρασὶ νὰ σὲ κερνάω,
 ἐγὼ εἶμαι κόρη προεστοῦ κι' ἀπὸ τοὺς Παππαδαίους.
 Αὐτοῦ πρὸς τὰ χαράμματα φάνηκαν δυὸ διαβάταις.
 — Δῆμό μου, καλὴ μέρα σου, — Καλῶς τοὺς τοὺς διαβάταις.
 Διαβάταις ποῦ τὸ ξέρετε πῶς εἶμ' ὁ Σκυλοδῆμος;

— Φέρνουμε χαιρετίσματα ἀπὸ τὸν ἀδερφό σου,
 ἔς τὰ Γιάννενα τὸν εἶδαμε ἔς τὴ φυλακὴ κλεισμένον,
 κ' εἶχε ἔς τὰ χέρια σίδερα καὶ κλάπαις ἔς τὰ ποδάρια.
 Κι' ὁ Δῆμος ὥσάν τ' ἄκουσεν ἄρπαξε τὸ ντουφέκι,
 20 καὶ κλαίγοντας ἐκίνησε ἔς τὰ Γιάννενα νὰ πάγῃ.
 — Ποῦ πᾶς, ποῦ τρέχεις, μπρ' ἀδερφέ, ποῦ τρέχεις, καπετάνε!
 ὁ ἀδερφός σου εἴμ' ἐγὼ κ' ἔλα νὰ φιληθοῦμε·
 τὰ σίδερα ᾗριόνισα ἐρρίχθηκα ἔς τὴ λίμνη,
 δυὸ μερονύχτια στάθηκα κρυμμένος ἔς τὰ καλάμια,
 κι' ἀντίπροφες μὲ πέρασαν νησιώταις ἔς τὴν Καστρίτσα.

Περὶ τοῦ κλεπτάρχου Σκυλοδήμου καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ· ἰδὲ ἐν ἐκτάσει τὴν συλλογὴν τοῦ Ἀντωνίου Μχνούσου σελ. 156, ὅπου καὶ τὸ ἄσμα τοῦτο παρηλλαγμένον καὶ ἄχαρι ἐκδίδεται, ὡς καὶ εἰς τινὰς τῶν ἄλλων συλλογῶν. Ὁ γέρον Σκυλοδῆμος χρηματίσας ὀπλαρχηγὸς εἰς Ἀκαρνανίαν κατὰ τὸ τμήμα Σύντεκνον, κατέλιπεν υἱοῦς πέντε, τὸν Ἰωάνν. Μπλωμένον, Γεώργιον Χολῆν, Δῆμον Σκυλοδῆμον, τὸν ἐν τῷ ἄσματι τούτῳ ὑπαινιττόμενον Κώσταν Τσακώσταν, καὶ τὸν ἥρωα τοῦ παρόντος ἄσματος Σπυρίδων. Ὁ τρίτος διαπρέπων μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν του καὶ ὡς τοιοῦτος διευθύνας τὴν πατρικὴν ἀρχηγίαν τοῦ Συντέκνου ἐφ' ἱκανὰ ἔτη, ἐδολοφονήθη αὐτός τε καὶ οἱ δύο ἀδελφοί του Χολῆς καὶ Τσακώστας, δηλητηριασθέντες ὑπὸ τινος ἐκ τῆς τῶν Παπαδαίων γενεᾶς, ἀντιζήλου οὔσης τῆς Σκυλοδημακίης, καὶ ὑποθλαπομένης ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ. Διεδέχθη δὲ τὴν ὀπλαρχηγίαν ὁ Ἰωάννης Μπλωμένος, ὅστις διέπρεψεν ἐπὶ τῆς καταστροφῆς τῶν Καλαρρυτῶν καὶ ἠγωνίσθη κατὰ τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα μετὰ πολλῆς ἀνδρείας καὶ ζήλου, ἀπεβίωσε δὲ κατὰ τὸ 1832 εἰς Αἴγιον. Ὁ δὲ Σπυρίδων διαπρέψας ἐν τῇ ἐπαναστάσει ἐφονεύθη γενναίως κατὰ τὴν ἔξοδον τῆς ἡρωικῆς φρουρᾶς τοῦ Μεσολογγίου. Τῆς ἐν τῷ ἄσματι τούτῳ ἀναφερομένης Εἰρήνης, ἐκ τῆς εἰρημένης ἀντιζήλου τῶν Παπαδαίων γενεᾶς, ἠράσθη ὁ Σκυλοδῆμος καὶ τὴν ἀπήγαγεν· ἔνεκεν δὲ τούτου ἠναγκάσθησαν οἱ γονεῖς αὐτῆς νὰ δεχθῶσι τὴν μετὰ τοῦ ἀπγαγέως σύζυξιν τῆς θυγατρὸς των. Ταύτης δὲ ἀδελφὴ ἦν ἡ σύζυγος τοῦ Καραϊσκάκη.

68. ΓΙΩΡΓΑΚΗΣ ΚΙΛΓΓΕΛΗΣ. (1808).

Ἐνύσταξα, μπρὲ ξάδερφε, καὶ θέλω νὰ πλαγιάσω,
 κι' ἐσύ κάτσε κι' ἀγνάντευε κατὰ τὴν Κατερίνη,
 τὶ ἔχω κουβέντα σήμερα, ἔχω κουβέντ' ἀπόψε,
 νὰ μαζωχθοῦν ἡ συντροφιά, ὁ καπετὰν Γιαννάκης,
 νὰ μᾶς μοιράσῃ τὸ λουφέ, πῶχουμε δουλεμένον,
 κι' ἀπὲ νὰ ξεχωρήσουμε νὰ γένουμε μπουλούκια,
 νὰ πᾶ' νὰ ξεχειμάσουμε κατὰ τὸ Καρπενήσι.
 Τὸ Μάη καλαῖς ἀντάμωσαις, καλῶς ν' ἀνταμωθοῦμε,
 νὰ πᾶμε νὰ χτυπήσουμε τῆς Πόλης τὰ μπουγάζια.

Ὁ Γεώργιος Κιάγγελης, Σαρκατσάνος, ἤκμαζεν ὡς πειρατῆς καὶ κλέπταρχος πρὶν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ὁμηγητῆριον ἔχων τὴν γενεθλίαν αὐτοῦ γῆν, τὸ Καρπενήσιον. Τὸ ἄσμα τοῦτο αἰνίττεται ἔσως τὴν συνεννόησιν τοῦ ἀναφερομένου ὀπλαρχηγοῦ Γιαννάκη (ἀγνώστου ἡμῖν) μετὰ τοῦ Κιάγγελη καὶ ἄλλων ἵνα συναγωνισθῶσι κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ ὑπὸ τὸν Εὐθύμιον Βλαχάδην, ἀλλὰ καθ' ὁδὸν ὄντες ἔμαθον τὴν καταστροφὴν καὶ τὴν σύλληψιν τοῦ ἀρχισυνωμότου. Μετ' ὀλίγον δὲ ἐγένετο καὶ ὁ Κιάγγελης τραγικὸν θῦμα προδοσίης ἀνηκούστου. Ὁ κλέπταρχος οὗτος ληστεύων κατὰ τὸ ἔαρ καὶ τὸ θέρος εἰς τὰ περίξ τοῦ Ὀλύμπου, κατὰ τὸ φθινόπωρον μετὰ τῶν τριῶν ἀδελφῶν του καὶ δέκα ἐξιδέλφων καὶ συγγενῶν του προσέφευγεν εἰς τὴν Λευκάδα καὶ ἀλλοχου πρὸς διαχείμασιν, ὁπόθεν κατὰ τὸ ἔαρ ἐπανέκαμπε διὰ θαλάσσης. Κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ θαλασσοπλοίαν προσορμισθέντος τοῦ πλοίου εἰς ξηράν τινα καὶ ἔρημον νῆσον, οἱ περὶ τὸν Ἀγγελὴν ἢ Κιάγγελην ἀπέβησαν εἰς τὴν ξηρὰν χάριν ἀναψυχῆς, καὶ τούτου γενομένου ὁ πλοίαρχος ἀπέπλευσεν ἐγκαταλείψας τοὺς ἀθλίους ἐκείνους στερουμένους παντὸς βοηθήματος, ὥστε ἐντὸς ὀλίγου πάντες ἐγένοντο θύματα τοῦ λιμοῦ, ὃ δὲ πλοίαρχος ἐπιστρέψας μετὰ ταῦτα ἔδρεψε τοὺς καρπούς τοῦ ἀνημέματός του, συλῆσας τὰ ὅπλα καὶ τὰ χρήματα τῶν θυμάτων του. Τὸ συμβὰν τοῦτο ἐκτραγωδεῖ τὸ ἐπόμενον ἄσμα. — Περὶ Χρυσιώτη (96,9) τὸ παρὸν ἄσμα εἶναι ἀτελές.

69. ΕΤΕΡΟΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ. (1816).

Ζμπ. 660,79. Pass. 170.

Σάν τὸ κακὸ ποῦ 'πάθανε κανεὶς νὰ μὴ τὸ πάθῃ,
 οὔτε Τουρκὸς, οὔτε Ρωμῆος οὔτε κανεὶς 'ς τὸν κόσμον!
 Σαράντα κλέφτες ἦτανε ὅλ' ἀδερφοζαδέρφια,
 κ' ἦρθ' ὁ καιρὸς νὰ φύγουνε, νὰ πᾶνε 'ς ἄλλον τόπο,
 5 μὲ τὰ γροσάκια φόρτωμα, μὲ τὰ φλωριά 'ς τὴ ζωσι.
 Σ' ἓνα καίκι μπήκανε, σ' ἓν' ὠμορφο καράβι,
 τρεῖς μέραις ἐπατούσανε 'ς τῆς θάλασσας τὸ κύμα,
 κ' ἐπήγανε κι' ἀράξανε σ' ἓνα ξερὸ νησάκι.
 Βγήκε Ἀγγελῆς νὰ φάῃ ψωμί, νὰ πᾶρ' ὀλίγον ὕπνο,
 10 ἐβγήκε κι' ὅλ' ἡ συντροφιά λίγο γιὰ νὰ ξεδώσουν,
 κι' ὅταν γυρῆσαν γιὰ νὰ μποῦν καράβι ἐκεῖ δὲν ἦταν,
 οὔτε ψωμί, οὔτε νερό, οὔτε καμμιά ν ἐλπίδα.
 Σαράντα μέραις πέρασαν, γύρισε τὸ καράβι,
 βρίσκουν γιομάτο τὸ νησὶ κουρούνες καὶ κοράκια,
 15 βρίσκουν 'ς τὴν ἄκρῃ τοῦ γιालοῦ τὸν Γεῶργ' ἀπεθαμένον
 κ' ἐκεῖ κοντὰ τ' ἀδέρφι του ὁ Λιαῖς ποῦ ψυχομάχα.

—o—

70. ΤΣΕΛΙΟΣ Ο ΡΕΙΡΑΤΗΣ. (1808).

'Εθάμπωσεν ὁ οὐρανός, κ' ἐγέννηκε σκοτάδι.
 'Εθάμπωσε κ' ἡ θάλασσα, κ' ἐγέννηκε κατράμι.
 Βγήκαν καράβια Φράγκικα, Ἰγγλέζικα καράβια,
 κι' ὅλα τὸν Τσέλιο κυνηγοῦν, τὸν Τσέλιο γιὰ νὰ πιάσουν,
 5 κι' ὁ Τσέλιος βγήκε σὲ στεργιά, ψηλὰ 'ς τὰ κορφοβούνια.
 Βελῆ Πασσᾶς σὰν τῶμαθε πιάνει γραφὴ τοῦ γράφει,
 « Νάρθης, καπετὰν Τσέλιο μου, νάρθης νὰ μ' ἀνταμώσης,
 Ντερβέναγας γιὰ νὰ γενῆς 'ς τοὺς κάμπους τῶν Τρικκάλων,
 νὰ κουβαλᾷς γεννήματα, νὰ περπατᾷς καδβάλα.»

Οὗτος ἐλέγετο Κώστας, καὶ συνηγωνίσθη μετὰ τοῦ Εὐθυμίου Βλα-

χάβη εἰς τὰς πειρατικὰς ἐκείνου ἐκδρομὰς, ἔπεσε δὲ εἰς τὴν κάτ' αὐ-
τοῦ ἐπίθεσιν τῶν Ἀλβανῶν τοῦ Βελή Πασσα κατὰ τὸν Ὀλυμπόν, διότι
μὴ θέλων ἐκ δυσπιστίας νὰ προσέλθῃ τῷ Βελή, περιήρχετο ληστρικῶς
τὴν Θεσσαλίαν. Τὸ ἄσμη ὑπερ ἐξεδόθη ἀρχόμενον ἀπουλί μου ποῦθεν
ἔρχεσαι καὶ ποῦθεν κκτεδίνεις» (Marcel. I, 302. Kind. III, 14.
Pass. 112) ἀνάγεται εἰς τὴν μάχην, καθ' ἣν ἐθριζόμευσε κατὰ τῶν
ἐχθρῶν, ἀκολούθως δὲ ἔπесен εἰς ἐτέραν μάχην. Ἄσμη περὶ Τσέλιου
ὑπάρχει καὶ παρὰ Λελέκω (50,44).

71. ΤΟΤΣΚΑΣ. (1809).

Ζαμπ. 620,31. Pass. 22.

- Ἐφές ἀργὰ διαβαίνοντας τοῦ Τότσκα τὰ λημέρια,
τὸν ἄκουα κι' ὠρμήνευε, τὰ κερτοπαλληκάρια.
— Παιδιά, ποῖος θέλει λεβεντιά κ' ἐλευθεριά καὶ γρόσια,
τσελίκι ἄς βάλῃ 'ς τὴν καρδιά καὶ σίδερα 'ς τὰ πόδια,
5 ἄς μὴ τὸ πίνη τὸ κρασί, ἄς μὴ τ' ἀρέσῃ ὁ ὕπνος,
τί ὁ ὕπνος εἶναι θάνατος καὶ τὸ κρασί 'ναι πλάνος.
Γυρίζει ὁ Νάκας καὶ τοῦ λέει—ὥς πότε, Καπετάνε!
τὰ παλληκάρι' ἀπόκαμαν, νὰ τρέχουν ὅλη νύχτα,
κι' αὐγὴ, καὶ γιόμα, καὶ βραδὺ νὰ στέκουν караули,
10 γι' αὐτὸ θὰ προσκυνήσουνε, 'ς αὐτὸν τὸν Διειτάρη
ποῦ εἶναι Βαλῆς 'ς τὰ Γρεβδενά, Δερβέναγας 'ς τὰ Χάσια.
— Παιδιά μ', ἂν θέλετε σπαθί, ἂν θέλετε κρεμάλα,
ἐλᾶτε νὰ σᾶς κόψω ἐγώ, ἐγὼ νὰ σᾶς κρεμάσω,
νὰ δώσω καὶ μνημόσυνα σὲ ὅλους τοὺς παπάδες,
15 ν' ἀκούσουν χώραις καὶ χωριά, ν' ἀκούσουν βιλαέτια,
νὰ εἰποῦν ὁ Τότσκας λύσσαξε, καὶ τρώγει τοὺς δικούς του.—
Τὸ λόγον δὲν ἀπόσπασε κ' ἡ συντυχία κρατιότουν,
καὶ μιὰ φωνὴ ν' ἀκούστηκεν ἀπὸ τὸ караули.
«Παιδιά, Τουρκιὰ μᾶς πλάκωσε πεζοῦρα καὶ καββάλα».
20 — Ἀφῆτέ τους, καὶ ἄς ἔρθουνε, καλῶς νὰ μᾶς εὐροῦνε,

νὰ ἰδοῦν τοῦ Τότσκα τὸ σπαθί, τοῦ Νάκα τὸ ντουφέκι.
 Πιάστε παιδιὰ τὸ στένωμα, φτιάστε τὰ μετερίζια,
 βαρεῖτ' ἀπάνω σὲ κορμιὰ ἀφοῦ κοντοζυγώσουν.
 Βόηθ' Αἰ Ἠλιά 'π' τὸ Μπιτζικό, κι' ἀπὸ τὴ Σαμαρίνα!
 26 βόηθα, κυρὰ καὶ Παναγιά, ἀπὸ τὸ Μέγα Σπήλιο!
 νὰ φτιάσω 'ς ταῖς εἰκόναῖς σου καντύλαις ἀσημένιαις.
 Πέφτουν τὰ βόλια σὰν βροχή, στρώνουν 'ς τὴ γῆ κουφάρια.
 Κι' ὁ Τότσκας ἔβγαλε φωνήν, ἀπὸ τὸ μετερίζι.
 — Τί τοὺς κυττάτε, μπρὲ παιδιὰ, τραβάτε τὰ σπαθιά σας,
 30 τοὺς Τούρκους πάρετ' ὀμπροστά, σὰν τὴν κοπὴ τὰ γίδια.

Οὗτος ὁ πρὶν ἀρματωλὸς Γρεβθενῶν, (μετὰ τὴν ἐκδίωξιν τοῦ Ζήκα Γεωργίου) καὶ εἶτα λήσταρχος, ἤμικσεν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, ἀναδειχθεὶς ἐκ τῶν παρχολωτέρων καὶ μᾶλλον ἀκαταδαμάστων λησταρχῶν τῆς ἐποχῆς τοῦ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κονίτσας, Γρεβθενῶν καὶ Χασίων. Κατήγετο δὲ ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Ὀλύμπου. Ὁ ἀναφερόμενος Διβιτάρης τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, ἦν ὁ Μπεκίρχης Ντάμζης, ἐκ τῆς ἐπαρχίης Τεπελενίου. Ἐχρημάτισε δὲ ὁ Τότσκας σύγχρονος τοῦ Μαντάλου καὶ Μπαζτέκη, ὡς ἐν τῷ ἄσματι «Βασίλη κάτσε φρόνιμα», ἀναφέρεται διὰ τοῦ στίχου «τὸν Τότσκα καὶ τὸν Μάνταλο ναῦρῶ καὶ τὸν Μπαζτέκη», καὶ περιήρχετο ὁτὲ μὲν ὡς πειρχτής, ὁτὲ δὲ ὡς ληστής. Ἐφρονεῦθη δὲ μετὰ τὸ 1809 πλησίον τοῦ Κυπριοῦ, χωρίου τῶν Γρεβθενῶν, καθ' ἣν ὥραν νικήσας τοὺς κατ' αὐτοῦ ἐπιτεθέντας ἀπεδίωκεν αὐτοὺς θύων καὶ ἀπολλύων, πυροβοληθεὶς ὑπὸ Ἀλβανοῦ τινος, ὅστις πληγωμένος ὦν ἐκρύπτετο εἰς θάμνον ὅπως δικοσθῇ. Τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἀρματωλικίου τῶν Γρεβθενῶν, μετὰ τὴν ἐκδίωξιν τοῦ Τότσκα, παρεχώρησεν ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς τῷ ἐκ τῆς ἐπαρχίης Γρεβθενῶν ληστάρχῳ Εὐθυμίῳ Τσόλιᾳ, ἀκολούθως δολοφονηθέντι.

Ὁ Κύριος Περριβός, (Ἱστορ. Σουλ. I, 34), σχολιάζων τοῦ ἄσματος τούτου τὸ συμβᾶν τὸ μεταφέρει εἰς τὸ 1770, ἀλλὰ λανθάνεται, καθ' ἡμᾶς, ὡς πρὸς τε τὸν χρόνον καθ' ὃν ἐγένετο τὸ συμβᾶν καὶ ὡς πρὸς τὰ ὀνόματα τῶν κατὰ τοῦ Τότσκα ἐπιπεσόντων ἀρχηγῶν.

72. ΝΑΣΙΟΣ. (1810).

Pass. 98.

Τὸ λέ ν' οἱ κοῦκκοι ἔς τὰ βουνά κ' ἡ πέρδικες ἔς τὰ πλάγια
τὸ λέει κι' ὁ πετροκότσιφας, τὸ λέει τὸ μοιριολόγι.

« Οἱ κλέφτες ἐμοιράσθηκαν κ' ἐγένηκαν μπουλούκια.

ἽΟ Δίπλας πάει πρὸς τ' Ἀγραφα, κι' Ἀντώνης πρὸς τὸ Βάλτο,
κι' ὁ Νάσιος πέρα πέρασε, πέρ' ἀπὸ τὰ ποτάμια.

Πῆγε νὰ μάση πρόβατα, πῆγε νὰ μάση γίδια,
νὰ κάμ' ὁ μαῦρος τὴ χαρά, χαρὰ ἔς τὸν ἀνεψιό του,
καὶ νὰ καλέση ἔς τὴ χαρὰ τοὺς ἡγαρδιακοὺς τοῦ φίλους.

Πολλὰ ντουφέκια πέφτουνε ἀπὸ πικρὸ καρτέρι·
10 μὲ ἀπιστιὰ σκοτώσανε ἡ παγανιὰ τὸ Νάσιο».

Ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Θωμαζαίου (σελ. 411) διαφέρει τὸ ἄσμα τοῦτο
ἀπὸ τοῦ πέμπτου στίχου μέχρι τέλους. Συνέβη δὲ ἡ δολοφονία τοῦ
Νάσιου, ὅστις ὑπῆρξε συναγωνιστὴς τοῦ Κκτσαντώνη, τῷ 1810.

—o—

73. ΒΡΥΚΟΛΑΚΑΣ. (1815).

Ἐνα πουλάκι ξέβγαινε ἀπὸ τὴν Ἁγία Μαῦρα,
νύχτα σὲ νύχτα πέταγε, νύχτα σὲ νύχτα ψάχνει,
γιὰ ναῦρη τὸν Βρυκόλακα καὶ τὸν Θυμιὸ Μπαλάσκα.
Τοὺς ἡῦρε, τοὺς ξετρώπωσε ἔς τὰ Σκουλιαν' ἀπὸ κάτου.

8 — Γειά σας, χαρά σας, μπρὲ παιδιά, — Καλῶς το τὸ πουλάκι.

Πουλάκι μ', πές μας τίποτε, πές μας κἄνα χαμπέρι.

— Τί νὰ σᾶς πῶ, μωρὲ παιδιά, τί νὰ σᾶς μολογήσω.

Ἐφές, προφές ἐδιάβαινα τοῦ Τσιόγκα τὰ σαράγια,
κι' ἄκουσα ποῦ κουβέντιαζαν κ' ἔλεγαν τ' ὄνομά σας.

10 Ὁ γούμενος σᾶς πρόδωκε, σᾶς πῆρε ἔς τὸ λαιμό του,
ἔγραψε κ' ἔστειλε γραφὴ ἔς αὐτὸν τὸν καπετάνο.

« Ἐβγήκεν ὁ Βρυκόλακας μὲ δώδεκα νομάτους,
καὶ πάγει νὰ στεφανωθῇ νὰ πάρῃ τὴ Γιαννούλα ».

Περὶ τοῦ Βρυκόλακx τούτου γινώσκoμεν, ὅτι ὑπηρετήσεν ὑπὸ τὸν Γεώργιον Τσιόγκαν ὡς σωματάρχης (μπουλouχτσῆς), καὶ ἔπειτα διῆγε βίον ληστρικὸν ἐν τῇ Ἀκαρνανίᾳ καταφεύγων ἐγκαίρως καὶ ἐξερχόμενος ἐκ τῆς Λευκάδος. Κατὰ δὲ τὸ 1815, προώρως ἐξελθὼν εἰς Ἀκαρνανίαν ὅπως νυμφευθῇ μετὰ τῆς Γιαννούλας, ὠραίας Βλάχας, προσεβλήθη ὑπὸ τοῦ Τσιόγκα εἰς τὸν κατὰ τὰ Σκουλιανὰ κρυψῶνά του, καὶ ἐρονεύθη μετὰ τοῦ συνεταίρου του Εὐθυμίου Μπαλάσκα διὰ προδοσίας τοῦ Ἡγουμένου, ὃν προσεκέλεσεν ὁ Βρυκόλακx πρὸς τέλεσιν τοῦ γάμου του. (Ἰδε καὶ ἄσμη 105).

74. ΔΕΣΠΩ ΛΙΑΚΑΤΑ. (1816).

Μέσα ᾽ς τὸ κάστρο, ᾽ς τὰ ψηλὰ σεράγια τοῦ Βεζύρη, ὅπου εἶχε χίλιαις πέρδικες κλεισμέναις κ' ἐλαλοῦσαν ἤφεραν καὶ μιὰ πέρδικα, πέρδικα πλουμισμένη, ὅπου τὴν ἐκυνήγησαν ᾽ς τοῦ Λιακατᾶ ταῖς στάναις,

⁵ κι' ὅλαις ἢ πέρδικες λαλοῦν κ' ἐκείνη δὲν λαλοῦσε.

— Δέσπω, γιατί δὲ μᾶς μιλάς, γιατί εἶσαι κακιωμένη; ἔμπα καὶ στῶσε τὸν ὄντα, ἄλλαξε τὰ στρωσίδια, νᾶρθω κ' ἐγὼ γιὰ νὰ σὲ ἰδῶ, καὶ νὰ σὲ κουβεντιάσω.

— Ἐγὼ, Πασσᾶ μ', δὲν κάκιωσα, ἐγὼ Πασσᾶ μ', δὲν ξέρω

¹⁰ πῶς στρώνονται τὰ στρώματα, πῶς βάνουν τὰ στρωσίδια γιατί εἶμαι τσοῦπρ' ἀπ' τὰ μανδριά, καὶ μόν' καὶ μόν' γνωρίζω, νὰ βόσκω ἄρνια καὶ πρόβατα, τὸ γάλα τους ν' ἄρμέγω, νὰ πλέχω χοντροτσούραπα, νὰ φκιάνω καὶ γιαγοῦρτι.

Περὶ τῆς ὠραίας ταύτης Βλαχόπαιδος ἐξηγούμεθα εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 89 ἄσμη.

75. ΚΩΣΤΑΣ ΛΕΠΕΝΙΩΤΗΣ. (1815).

Ζαμπ. 67,396. Pass. 102—103.

- Ἑσεῖς, πουλιά πετούμενα, ἄγρια καὶ μερωμένα,
 ἐσεῖς δουλειὰ δὲν ἔχετε εἰς τὰ χωριά τοῦ Βάλτου·
 πετᾷτ' ἀπάνω 'ς τ' Ἀγραφα, εἰς τὰ κεφαλοχώρια,
 νὰ ἰδῇτε τοὺς ἄρματωλοὺς καὶ τοὺς Λεπενιωταίους,
 5 ποῦ τρῶν καὶ πίνουν 'ς τὰ χωριά, καὶ ρίχνουν 'ς τὸ σημάδι.
 Μέσ' 'ς τὴ Ρεντίνια 'κόνεψεν ὁ Κώστας Λεπενιώτης,
 ἐκεῖ τὸ πάσχα τῶκαμε, καὶ 'ς τὸ Φουρνᾶ διαβαίνει,
 ὁ δόλιος δὲν ἐλόγιαζε, πῶς τοῦχανε καρτέρει!
 Ὁ Νικοθέος φώναζεν ἀπὸ τὸ παραθύρι.
 10 — Βαρεῖτε τοὺς ἄρματωλοὺς κι' αὐτὸν τὸ Λεπενιώτη,
 ποῦ χάλασανε τ' Ἀγραφα καὶ τὰ κεφαλοχώρια!
 — Νίκο μ', ἂν εἶχες τὸ σκοπό, δὲ μῶδινες χαμπέρι,
 νὰ μάσω τὰ μπουλούκια μου ποῦ τάχω σκορπισμένα,
 τὸν Τσόγκ' ἀπ' τὴ Νευρόπολι, Φραγκίστ' ἀπ' τὴ Ρεντίνια
 15 κι' αὐτὸν τὸν Παληομπαταργιᾶ πέρ' ἀπὸ τὸ Κιοστάνι,
 νὰ βλεπες τ' εἶν' ὁ πόλεμος, τ' εἶν' οἱ Λεπενιωταῖοι.
 Δέκα ντουφεκία πέφτουνε κι' ἄλλα διακόσ' ἀντάμα,
 βροντᾷν ἢ ράχαις, τὰ βουνά, καὶ τὰ πουλιά σκορπίζουν.
 τοῦ Νικοθέου ἡ ντουφεκιά χτυπάει τὸ Λεπενιώτη.
 20 Συντρόφοι τὸν ἐπήρανε 'ς τὸ Βάλτο τὸν πηγαίνουν,
 σὲ δυὸ ὁδομάδες 'πέθανε κ' οἱ Κολιτζίδες ὅλοι
 'ς τὸ Βάλτον ἐκατέβηκαν καὶ τ' Ἀγραφα τ' ἀφῆκαν.

Ὁ Κώστας Λεπενιώτης εἶναι ὁ γνωστὸς τοῦ Κατσαντώνη ἀδελφός.
 περὶ δὲ τοῦ ἐκτραγωδουμένου συμβάντος ἰδὲ τὴν ἡμετ. χρονογρ. Α'.
 283. Τὸ ἄσμα τοῦτο εὑρεῖται καὶ ἐν ἄλλαις συλλογαῖς· ἀλλ' οὐχὶ τοσοῦ-
 τον ἀκριβὲς ὅπως ἡμεῖς ἀπὸ στόματος τοῦ Γ. Νικοθέου τὸ ἠκούσαμεν.
 Τὸ τοπικὸν ὄνομα Κιοστάνι σημαίνει τὴν Εὐρυτανίαν.

66. Ο ΣΥΡΟΣ. (1806).

Pass. 30.

Ὁ Σύρος ἀπὸ τὰ Σερβιά κι' ὁ Νάννος ἀπ' τῇ Βέρροια
κονάκι ἔχουν 'ς τὴν Κερασιά, 'ς ἐνοῦ παπᾶ τὸ σπίτι.

— Παπᾶ, ψωμί, παπᾶ, κρασί, παπᾶ, ταγὴ τ' ἀλόγου,
καὶ φέρε καὶ τὴν κόρη σου, ὀρθὴ νὰ μὲ κερνάη.

8 — Ἡ κόρη μου δὲν εἶν' ἐδῶ, τὴν ἔστειλα 'ς τ' ἀμπέλι.

Γιὰ τὴν κ' ἡ κόρη πῶρχονταν 'ς τὰ μῆλα φορτωμένη,
φέρει τ' ἀπίδια 'ς τὴν ποδιά τὰ μῆλα 'ς τὸ μαντύλι.

— Καλῶς τὴν κόρη πῶρχεται νὰ μὲ κερνᾷ νὰ πίνω.

— Ἐγὼ εἶμαι κόρη τοῦ παπᾶ καὶ νοικοκυροπούλα,

10 ποτέ μου δὲν ἐκέρασα κανέναν καπετάνο.

— Ἐγὼ εἶμ' ὁ Σύρος ξακουστός, Σύρος ὁ ξαηκουσμένος·

σὲ πέρνω μὲ τὸ χέρι μου κανένα δὲν φοβοῦμαι·

μέρα καὶ νύχτα πολεμῶ τοὺς Τούρκους κυνηγᾶω,

ἀσκέρι ἔχω διαλεχτό, συντρόφους καπετάνους,

15 τὸν Τσόγια τὸν περήφανο καὶ τὸν καπετὰν Τάσο.

αὐτ' ὅταν 'δοῦν τὴ βουλά μου, διαβάσουν τὴ γραφή μου,

τὴ νύχτα μέρα κάνουνε νάρθουν νὰ μ' ἀνταμώσουν.

Τὸ ἔσμη τοῦτο, διάφορον τοῦ εἰς τὴν Πανδώραν Φ. 12 ἐκδεδομένου, οὕτως ἠκούσαμεν ἀπαγγελλόμενον παρὰ γέροντος τινὸς Βλαχοποιμένος ἐκ Σμυρῖνας, ὅστις ἔδωκεν ἡμῖν καὶ τὰς ἀκολουθοῦς ἱστορικὰς εἰδήσεις περὶ τῶν ἐν αὐτῇ προσώπων. Ὁ Σπυρίδων Σύρος, ἐκ Σερβίων καταγόμενος, ἤκμασεν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλήπασσα χρηματίσας ὀπλαρχηγὸς ἐνὸς τῶν τμημάτων τῆς Βερροίας, ὀπλαρχηγοῦντος συγχρόνως καὶ τοῦ καπετὰν Τάσου (Κκρατάσου), ἐκ τῆς Βερροίας, εἰς ἕτερον τμήμα. Μετὰ τῶν ὀπλαρχηγῶν τούτων ὁ Ἀλῆς συνεννοεῖτο ραδιοургῶν κατὰ τῆς πολιτικῆς διαχειρίσεως τῶν εἰς Θεσσαλονίκην σατραπεύοντων, καὶ διὰ τῶν δύο αὐτῶν πολλὰ πράγματα καὶ περισπασμούς ἔφερεν ἐν μέσῳ ἐλπίζων νὰ ἐξαναγκάσῃ τὸ Διβάνιον νὰ ὑποβάλῃ καὶ τὴν σατραπείαν ἐκείνην ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν του. Πότε ἀπεβίωσεν ὁ ρηθεὶς Σύρος ἀγνοοῦμεν, γνωρίζομεν μόνον ὅτι μετὰ τῶν ἄλλων ἀρματωλῶν τοῦ Ὀλύμπου κατέφυγε καὶ οὗτος τῇ 1807 εἰς Σκιάθον, ὁπόθεν μετὰ τοῦ Ι.

Σταθα ἐξώπλισαν τὸν πειρατικὸν στολίσκον, δι' οὗ τοσαύτας ἐπήνεγκον
 ζημίας εἰς τὰ Τουρκικὰ παράλια καὶ πλοῖα. Κατέλιπε δὲ δύο υἱοὺς
 δικδεχθέντας τὴν ὀπλαρχηγίαν του, οἵτινες μετὰ τῶν ἄλλων Μακεδό-
 νων ὀπλαρχηγῶν συμπράξαντες εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν, εἰ-
 σήλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα καταπονηθέντες, καὶ μετὰ τινα ἔτη ἐξελθόν-
 τες διεβίωσαν ὑπὸ τὴν πατρικὴν στέγην. Τοῦ ὀπλαρχηγοῦ τούτου ἡ
 μνήμη ἐκηλιδίσθη διὰ πολλῶν κατὰχρήσεων καὶ ἀδικημάτων. Τούτου
 ἴσως υἱὸς ἦν ὁ ἄρπαξ τῆς ὠραίας συζύγου τοῦ ἀνδρείου Γιαννακοῦ, καὶ
 ὁ δολοφόνος αὐτοῦ, ὡς εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 481 ἄσμα περιγράφεται. Τοῦ
 ἀδομένου Καρχατᾶ τοῦ υἱοῦ ἐστὶν ὁ Τσάμης Καρχατᾶς, ὁ ἀγωνισθεὶς ἀν-
 δρείως κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν. Περὶ δὲ τοῦ Τσάμη γινωρί-
 ζομεν ὅτι οὗτος, ἐκ τῆς ἐπαρχίας Γρεβενῶν κατὰχόμενος, ἔλαβε κατὰ
 τὸ 1810 τὴν ὀπλαρχηγίαν ταύτης ὅπου μετ' ὀλίγον καὶ ἐδολοφονήθη.
 Ὁ Σύρος μνημονεύεται καὶ ἐν τῷ ἄσματι τοῦ «Φῶτη» δημοσιευθέντι
 παρὰ τοῦ De Marcellus (I, 240), ὅστις ἐκλκμδάνει καὶ μεταφράζει
 αὐτὸν ὡς Σύριον καὶ μάγον.

67. ΣΚΥΛΟΔΗΜΟΣ. (1806).

Ζαμπ. 670,91. Faur. I, 150. Pass. 107.

- Εὐύπνα, πουλάκι μ', τὴν αὐγὴ κι' ἀνέβα 'ς τὸ κλαράκι,
 καὶ τίναξ' ταῖς φτερούγες σου νὰ πέσουν ἢ δροσούλαις,
 λάλει, πουλάκι μ', τὴν αὐγὴ, καθὼς λαλοῦν καὶ τ' ἄλλα,
 5 τ' εἶναι σημάδι τῶν κλεφτῶν, κακὸ 'ναὶ γιὰ τοὺς κλέφτες.
 Δουλειὰ δὲν εἶχ' ἡ κλεφτουργιά, κι' αὐτὸς ὁ Σκυλοδημὸς
 ἐδείπνα κ' ἐτραγούδαγε 'ς τὰ ἔλατ' ἀπὸ κάτω,
 με τὴν Εἰρήνην 'ς τὸ πλευρό, με τὴν Παπαδοπούλα.
 — Κέρνα μ', Εἰρήνη μ', κέρνα με, κέρνα μ' ὅσῳ νὰ φέξῃ,
 10 καὶ τὸ πούρνὸ σὲ προσδοῶ με δέκα παλληκάρια.
 — Δῆμο, δὲν εἶμαι δοῦλὰ σου κρασὶ νὰ σὲ κερνάω,
 ἐγὼ εἶμαι κόρη προεστοῦ κι' ἀπὸ τοὺς Παππαδαίους.
 Αὐτοῦ πρὸς τὰ χαράμματα φάνηκαν δυὸ διαβάταις.
 — Δῆμό μου, καλὴ μέρα σου, — Καλῶς τοὺς τοὺς διαβάταις.
 15 Διαβάταις ποῦ τὸ ξέρετε πῶς εἶμ' ὁ Σκυλοδημὸς;

— Φέρνουμε χαιρετίσματα ἀπὸ τὸν ἀδερφό σου,
 ἔς τὰ Γιάννενα τὸν εἶδαμε ἔς τὴ φυλακὴ κλεισμένον,
 κ' εἶχε ἔς τὰ χέρια σίδερα καὶ κλάπαις ἔς τὰ ποδάρια.

Κι' ὁ Δῆμος ὥσάν τ' ἄκουσεν ἄρπαξε τὸ ντουφέκι,

καὶ κλαίγοντας ἐκίνησε ἔς τὰ Γιάννενα νὰ πάγῃ.

— Ποῦ πᾶς, ποῦ τρέχεις, μπρ' ἀδερφέ, ποῦ τρέχεις, καπετάνε!
 ὁ ἀδερφός σου εἴμ' ἐγὼ κ' ἔλα νὰ φιληθοῦμε·

τὰ σίδερα ᾗριόνισα ἐρρίχθηκα ἔς τὴ λίμνη,

δυὸ μερονύχτια στάθηκα κρυμμένος ἔς τὰ καλάμια,

κι' ἀντίπροψες μὲ πέρασαν νησιώταις ἔς τὴν Καστρίτσα.

Περὶ τοῦ κλεπτάρχου Σκυλοδήμου καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ· ἰδὲ ἐν
 ἐκτάσει τὴν συλλογὴν τοῦ Ἀντωνίου Μανούσου σελ. 156, ὅπου καὶ τὸ
 ἄσμα τοῦτο παρηλλαγμένον καὶ ἄχρι ἐκδόδοι, ὡς καὶ εἰς τινὰς τῶν
 ἄλλων συλλογῶν. Ὁ γέρον Σκυλοδήμος χρηματίσας ὀπλαρχηγὸς εἰς
 Ἀκαρνανίαν κατὰ τὸ τμήμα Σύντεκνον, κατέλιπεν υἱοὺς πέντε, τὸν
 Ἰωάνν. Μπαλωμένον, Γεώργιον Χολῆν, Δῆμον Σκυλοδήμον, τὸν ἐν τῷ
 ἄσματι τούτῳ ὑπαινιττόμενον Κώσταν Τσακώσταν, καὶ τὸν ἥρωα τοῦ
 παρόντος ἄσματος Σπυρίδωνα. Ὁ τρίτος διαπρέπων μεταξὺ τῶν ἀδελ-
 φῶν του καὶ ὡς τοιοῦτος διευθύνας τὴν πατρικὴν ἀρχηγίαν τοῦ Συντέ-
 κνου ἐφ' ἱκανὰ ἔτη, ἐδολοφονήθη αὐτός τε καὶ οἱ δύο ἀδελφοί του Χο-
 λῆς καὶ Τσακώστας, δηλητηριασθέντες ὑπὸ τινος ἐκ τῆς τῶν Παπα-
 δαίων γενεᾶς, ἀντιζήλου οὗσης τῆς Σκυλοδημακίᾳς, καὶ ὑποθλαπομένης
 ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ. Διεδέχθη δὲ τὴν ὀπλαρχηγίαν ὁ Ἰωάννης Μπα-
 λωμένος, ὅστις διέπρεψεν ἐπὶ τῆς καταστροφῆς τῶν Καλαρρυτῶν καὶ
 ἡγωνίσθη κατὰ τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα μετὰ πολλῆς ἀνδρείας καὶ ζήλου,
 ἀπεβίωσε δὲ κατὰ τὸ 1832 εἰς Αἴγιον. Ὁ δὲ Σπυρίδων διαπρέψας ἐν
 τῇ ἐπαναστάσει ἐφρονεύθη γενναίως κατὰ τὴν ἐξοδὸν τῆς ἡρωϊκῆς φρου-
 ρᾶς τοῦ Μεσολογγίου. Τῆς ἐν τῷ ἄσματι τούτῳ ἀναφερομένης Εἰρήνης,
 ἐκ τῆς εἰρημένης ἀντιζήλου τῶν Παπαδαίων γενεᾶς, ἡράσθη ὁ Σκυ-
 λοδήμος καὶ τὴν ἀπήγαγεν· ἔνεκεν δὲ τούτου ἠναγκάσθησαν οἱ γονεῖς
 αὐτῆς νὰ δεχθῶσι τὴν μετὰ τοῦ ἀπχωγέως σύζευξιν τῆς θυγατρὸς
 τῶν. Ταύτης δὲ ἀδελφὴ ἦν ἡ σύζυγος τοῦ Καρπίσκᾶκη.

68. ΓΙΩΡΓΑΚΗΣ ΚΙΑΓΓΕΛΗΣ. (1808).

Ἐνύσταξα, μπρὲ ξάδερφε, καὶ θέλω νὰ πλαγιάσω,
 κ' ἐσύ κάτσε κ' ἀγνάντευε κατὰ τὴν Κατερίνη,
 τὶ ἔχω κουδέντα σήμερα, ἔχω κουδέντ' ἀπόψε,
 νὰ μαζωχθοῦν ἡ συντροφιά, ὁ καπετὰν Γιαννάκης,
 νὰ μᾶς μοιράσῃ τὸ λουφέ, πῶχουμε δουλεμένον,
 κ' ἀπὲ νὰ ξεχωρήσουμε νὰ γένουμε μπουλούκια,
 νὰ πᾶ' νὰ ξεχειμάσουμε κατὰ τὸ Καρπενήσι.
 Τὸ Μᾶη καλαῖς ἀντάμωσαις, καλῶς ν' ἀνταμωθοῦμε,
 νὰ πᾶμε νὰ χτυπήσουμε τῆς Πόλις τὰ μπουγάζια.

Ὁ Γεώργιος Κιάγγελης, Σαρκατσάνος, ἤρχιζεν ὡς πειρατῆς καὶ κλέπταρχος πρὶν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ὁρμητήριον ἔχων τὴν γενεθλίαν αὐτοῦ γῆν, τὸ Καρπενήσιον. Τὸ ἔσχα τοῦτο αἰνίττεται ἔως τὴν συνεννόησιν τοῦ ἀναφερομένου ὀπλαρχηγοῦ Γιαννάκη (ἀγνώστου ἡμῖν) μετὰ τοῦ Κιάγγελη καὶ ἄλλων ἵνα συναγωνισθῶσι κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ ὑπὸ τὸν Εὐθύμιον Βλαχάβην, ἀλλὰ καὶ ὁδὸν ὄντες ἔμαθον τὴν καταστροφὴν καὶ τὴν σύλληψιν τοῦ ἀρχισυνωμότη. Μετ' ὀλίγον δὲ ἐγένετο καὶ ὁ Κιάγγελης τραγικὸν θῦμα προδοσίᾳς ἀνηκούστου. Ὁ κλέπταρχος οὗτος ληστεύων κατὰ τὸ ἔαρ καὶ τὸ θέρος εἰς τὰ πέριξ τοῦ Ὀλύμπου, κατὰ τὸ φθινόπωρον μετὰ τῶν τριῶν ἀδελφῶν του καὶ δέκα ἐξαδέλφων καὶ συγγενῶν του προσέφευγεν εἰς τὴν Λευκάδα καὶ ἀλλοχοῦ πρὸς διχχεύμασιν, ὁπόθεν κατὰ τὸ ἔαρ ἐπανέκαμπε διὰ θαλάσσης. Κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ θαλασσοπλοΐαν προσορμισθέντος τοῦ πλοίου εἰς ξηράν τινα καὶ ἔρημον νῆσον, οἱ περὶ τὸν Ἀγγελὴν ἢ Κιάγγελην ἀπέβησαν εἰς τὴν ξηρὰν χάριν ἀναψυχῆς, καὶ τούτου γενομένου ὁ πλοίαρχος ἀπέπλευσεν ἐγκαταλείψας τοὺς ἀθλίους ἐκείνους στερουμένους παντὸς βοθημάτων, ὥστε ἐντὸς ὀλίγου πάντες ἐγένοντο θύματα τοῦ λιμοῦ, ὃ δὲ πλοίαρχος ἐπιστρέψας μετὰ ταῦτα ἔδρεψε τοὺς καρπούς τοῦ ἀνομήματός του, συλῆσας τὰ ὅπλα καὶ τὰ χρήματα τῶν θυμάτων του. Τὸ συμβὰν τοῦτο ἐκτραγῶδει τὸ ἐπόμενον ἔσχα. — Περὶ Χρισιώτη (96,9) τὸ παρὸν ἔσχα εἶναι ἀτελές.

69. ΕΤΕΡΟΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ. (1816).

Ζημπ. 660, 79. Pass. 170.

Σὰν τὸ κακὸ πρὸς πάθανε κανεῖς νὰ μὴ τὸ πάθῃ,
 οὔτε Τουρκὸς, οὔτε Ρωμῆς οὔτε κανεῖς ἔς τὸν κόσμον!
 Σαράντα κλέφτες ἦτανε ὅλ' ἀδερφοζαδέφρια,
 κ' ἦρθ' ὁ καιρὸς νὰ φύγουνε, νὰ πᾶνε ἔς ἄλλον τόπον,
 5 μὲ τὰ γροσάκια φόρτωμα, μὲ τὰ φλωριά ἔς τὴ ζωσι.
 Σ' ἓνα καῖκι μπήκανε, σ' ἓν ὠμορφο καράβι,
 τρεῖς μέραις ἐπατούσανε ἔς τῆς θάλασσας τὸ κύμα,
 κ' ἐπήγανε κι' ἀράξανε σ' ἓνα ξερὸ νησάκι.
 Βγήκε Ἀγγελῆς νὰ φάῃ ψωμί, νὰ πάρ' ὀλίγον ὕπνο,
 10 ἐβγήκε κι' ὅλ' ἡ συντροφιά λίγο γιὰ νὰ ξεδώσουν,
 κι' ὅταν γυρῆσαν γιὰ νὰ μπουὶν καράβι ἐκεῖ δὲν ἦταν,
 οὔτε ψωμί, οὔτε νερό, οὔτε καμμιά ν ἐλπίδα.
 Σαράντα μέραις πέρασαν, γύρισε τὸ καράβι,
 βρίσκουν γιομάτο τὸ νησὶ κουρούνες καὶ κοράκια,
 15 βρίσκουν ἔς τὴν ἄκρην τοῦ γιालοῦ τὸν Γεῶργ' ἀπεθαμένον
 κ' ἐκεῖ κοντὰ τ' ἀδέρφιν τοῦ ὁ Λιᾶς ποῦ ψυχομάχα.

—0—

70. ΤΣΕΛΙΟΣ Ο ΓΕΙΡΑΤΗΣ. (1808).

Ἐθάμπωσεν ὁ οὐρανός, κ' ἐγείνηκε σκοτάδι.
 Ἐθάμπωσε κ' ἡ θάλασσα, κ' ἐγείνηκε κατράμι.
 Βγήκαν καράβια Φράγκικα, Ἰγγλέζικα καράβια,
 κι' ὅλα τὸν Τσέλιο κυνηγοῦν, τὸν Τσέλιο γιὰ νὰ πιάσουν,
 5 κι' ὁ Τσέλιος βγήκε σὲ στεργιά, ψηλὰ ἔς τὰ κορφοβούνια.
 Βελῆ Πασσᾶς σὰν τῶμαθε πιάνει γραφὴ τοῦ γράφει,
 « Νάρθῃς, καπετὰν Τσέλιο μου, νάρθῃς νὰ μ' ἀνταμώσης,
 Ντερβέναγας γιὰ νὰ γενῇς ἔς τοὺς κάμπους τῶν Τρικφάλων,
 νὰ κουδαλᾷς γεννήματα, νὰ περπατᾷς καθβάλα. »

Οὗτος ἐλέγετο Κώστας, καὶ συνηγωνίσθη μετὰ τοῦ Εὐθυμίου Βλα-

χάβη εἰς τὰς πειρατικὰς ἐκείνου ἐκδρομὰς, ἔπεσε δὲ εἰς τὴν κάτ' αὐτοῦ ἐπίθεσιν τῶν Ἀλβανῶν τοῦ Βελή Πασσα κατὰ τὸν Ὀλυμπον, διότι μὴ θέλων ἐκ δυσπιστίας νὰ προσέλθῃ τῷ Βελή, περιήρχετο ληστρικῶς τὴν Θεσσαλίαν. Τὸ ἄσμη ὅπερ ἐξεδόθη ἀρχόμενον ἀπουλί μου ποῦθεν ἔρχεσαι καὶ ποῦθεν κκτεβκίνεις» (Marcel. I, 302. Kind. III, 14. Pass. 112) ἀνάγεται εἰς τὴν μάχην, καθ' ἣν ἐθριζόμευσε κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἀκολούθως δὲ ἔπεσεν εἰς ἐτέραν μάχην. Ἄσμη περὶ Τσελίου ὑπάρχει καὶ παρὰ Λελέκω (50,44).

71. ΤΟΤΣΚΑΣ. (1809).

Ζαμπ. 620,31. Pass. 22.

Ἐφές ἀργὰ διαβαίνοντας τοῦ Τότσκα τὰ λημέρια,
τὸν ἄκουα κι' ὠρμήνευε, τὰ κεφτοπαλληκάρια.

— Παιδιά, ποῖος θέλει λεβεντιά κ' ἐλευθεριά καὶ γρόσια,
τσελίκι ἄς βάλῃ 'ς τὴν καρδιά καὶ σίδερα 'ς τὰ πόδια,

⁵ ἄς μὴ τὸ πίνῃ τὸ κρασί, ἄς μὴ τ' ἀρέσῃ ὁ ὕπνος,
τί ὁ ὕπνος εἶναι θάνατος καὶ τὸ κρασί 'ναι πλάνος.

Γυρίζει ὁ Νάκας καὶ τοῦ λέει—ὡς πότε, Καπετάνε!

τὰ παλληκάρι' ἀπόκαμαν, νὰ τρέχουν ὅλη νύχτα,
κι' αὐγή, καὶ γιόμα, καὶ βραδὺ νὰ στέκουν καραοῦλι,

¹⁰ γι' αὐτὸ θὰ προσκυνήσουνε, 'ς αὐτὸν τὸν Διβιτάρη
ποῦ εἶναι Βαλῆς 'ς τὰ Γρεβδενά, Δερβέναγας 'ς τὰ Χάσια.

— Παιδιά μ', ἂν θέλετε σπαθί, ἂν θέλετε κρεμάλα,
ἐλᾶτε νὰ σᾶς κόψω ἐγώ, ἐγὼ νὰ σᾶς κρεμάσω,
νὰ δώσω καὶ μνημόσυνα σὲ ὅλους τοὺς παπάδες,

¹⁵ ν' ἀκούσουν χώραις καὶ χωριά, ν' ἀκούσουν βιλαέτια,
νὰ εἰποῦν ὁ Τότσκας λύσσαξε, καὶ τρώγει τοὺς δικούς του.—

Τὸ λόγῳ δὲν ἀπόσπωσε κ' ἡ συντυχιά κρατιότουν,
καὶ μιὰ φωνὴ ν' ἀκούστηκεν ἀπὸ τὸ καραοῦλι.

«Παιδιά, Τουρκιά μᾶς πλάκωσε πεζοῦρα καὶ καββάλα».

²⁰ — Ἀφῆτέ τους, καὶ ἄς ἔρθουνε, καλῶς νὰ μᾶς εὐροῦνε,

νὰ ἰδοῦν τοῦ Τότσκα τὸ σπαθί, τοῦ Νάκα τὸ ντουφέκι.
 Πιάστε παιδιὰ τὸ στένωμα, φτιάστε τὰ μετερίζια,
 βαρεῖτ' ἀπάνω σὲ κορμιὰ ἀφοῦ κοντοζυγώσουν.
 Βόηθ' Αἰ Ἠλιά 'π' τὸ Μπιτζικό, κι' ἀπὸ τὴ Σαμαρίνα!
 26 βόηθα, κυρὰ καὶ Παναγιά, ἀπὸ τὸ Μέγα Σπήλῳ!
 νὰ φτιάσω 'ς ταῖς εἰκόναῖς σου καντύλαις ἀσημένιαις.
 Πέφτουν τὰ βόλια σὰν βροχή, στρώνουν 'ς τὴ γῇ κουφάρια.
 Κι' ὁ Τότσκας ἔβγαλε φωνήν, ἀπὸ τὸ μετερίζι.
 — Τί τοὺς κυτᾶτε, μπρὲ παιδιὰ, τραβάτε τὰ σπαθιά σας,
 30 τοὺς Τούρκους πάρετ' ὀμπροστά, σὰν τὴν κοπὴ τὰ γίδια.

Οὗτος ὁ πρὶν ἀρματωλὸς Γρεβθενῶν, (μετὰ τὴν ἐκδίωξιν τοῦ Ζάκα Γεωργίου) καὶ εἶτα λήσταρχος, ἤκμασεν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, ἀναδειχθεὶς ἐκ τῶν παραβολωτέρων καὶ μᾶλλον ἀκαταδάμαστων λησταρχῶν τῆς ἐποχῆς τοῦ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κονίτσης, Γρεβθενῶν καὶ Χασίων. Κατήγετο δὲ ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Ὀλύμπου. Ὁ ἀναφερόμενος Διδοτάρης τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, ἦν ὁ Μπεκίρχης Ντάμζης, ἐκ τῆς ἐπαρχίης Τεπελενίου. Ἐχρημάτισε δὲ ὁ Τότσκας σύγχρονος τοῦ Μαντάλου καὶ Μπαζτέκη, ὡς ἐν τῷ ἄσματι «Βασίλη κάτσε φρόνιμα», ἀναφέρεται διὰ τοῦ στίχου «τὸν Τότσκα καὶ τὸν Μάνταλο ναῦρῶ καὶ τὸν Μπαζτέκη», καὶ περιήρχετο ὅτε μὲν ὡς πειρατής, ὅτε δὲ ὡς ληστής. Ἐφρονεῖτο δὲ μετὰ τὸ 1809 πλησίον τοῦ Κυπριοῦ, χωρίου τῶν Γρεβθενῶν, καθ' ἣν ὥραν νικήσας τοὺς κατ' αὐτοῦ ἐπιτεθέντας κατεδίωκεν αὐτοὺς θύων καὶ ἀπολλύων, πυροβοληθεὶς ὑπὸ Ἀλβανοῦ τινός, ὅστις πληγωμένος ὦν ἐκρύπτετο εἰς θάμνον ὅπως διωκθῇ. Τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἀρματωλικίου τῶν Γρεβθενῶν, μετὰ τὴν ἐκδίωξιν τοῦ Τότσκα, παρεχώρησεν ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς τῷ ἐκ τῆς ἐπαρχίης Γρεβθενῶν ληστάρχῳ Εὐθυμῷ Τσόλι, ἀκολούθως δολοφονηθέντι.

Ὁ Κύριος Περρσιβός, (Ἱστορ. Σουλ. I, 34), σχολιάζων τοῦ ἄσματος τούτου τὸ συμβᾶν τὸ μεταφέρει εἰς τὸ 1770, ἀλλὰ λαμβάνεται, καθ' ἡμᾶς, ὡς πρὸς τὸν χρόνον καθ' ὃν ἐγένετο τὸ συμβᾶν καὶ ὡς πρὸς τὰ ὀνόματα τῶν κατὰ τοῦ Τότσκα ἐπιπεσόντων ἀρχηγῶν.

72. ΝΑΣΙΟΣ. (1810).

Pass. 98.

Τὸ λὲ ν' οἱ κοῦκκοι 'ς τὰ βουνά κ' ἡ πέρδικες 'ς τὰ πλάγια
τὸ λέει κι' ὁ πετροκότσιφας, τὸ λέει τὸ μοιριολόγι.

« Οἱ κλέφτες ἐμοιράσθηκαν κ' ἐγένηκαν μπουλούκια.

Ὁ Δίπλας πάει πρὸς τ' Ἀγραφα, κι' Ἀντώνης πρὸς τὸ Βάλτο,
5 κι' ὁ Νάσιος πέρα πέρασε, πέρ' ἀπὸ τὰ ποτάμια.

Πῆγε νὰ μάση πρόβατα, πῆγε νὰ μάση γίδια,
νὰ κάμ' ὁ μαῦρος τὴ χαρά, χαρὰ 'ς τὸν ἀνεψιό του,
καὶ νὰ καλέσῃ 'ς τὴ χαρὰ τοὺς ἡκαρδιακοὺς τοῦ φίλους.

Πολλὰ ντουφέκια πέφτουνε ἀπὸ πικρὸ καρτέρι·

10 μὲ ἀπιστιὰ σκοτώσανε ἡ παγανιὰ τὸ Νάσιο».

Ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Θωμαζαίου (σελ. 411) διαφέρει τὸ ἄσμα τοῦτο ἀπὸ τοῦ πέμπτου στίχου μέχρι τέλους. Συνέβη δὲ ἡ δολοφονία τοῦ Νάσιου, ὅστις ὑπῆρξε συναγωνιστὴς τοῦ Κετσαντώνη, τῷ 1810.

—ο—

73. ΒΡΥΚΟΛΑΚΑΣ. (1815).

Ἐνα πουλάκι ξέβγαινε ἀπὸ τὴν Ἁγία Μαῦρα,
νύχτα σὲ νύχτα πέταγε, νύχτα σὲ νύχτα ψάχνει,
γιὰ ναῦρῃ τὸν Βρυκόλακα καὶ τὸν Θυμιὸ Μπαλάσκα.
Τοὺς ἡῦρε, τοὺς ξετρύπωσε 'ς τὰ Σκουλιαν' ἀπὸ κάτω.

5 — Γειά σας, χαρά σας, μπρὲ παιδιά, — Καλῶς το τὸ πουλάκι.

Πουλάκι μ', πές μας τίποτε, πές μας κἄνα χαμπέρι.

— Τί νὰ σᾶς πῶ, μωρὲ παιδιά, τί νὰ σᾶς μολογήσω.

Ἐφές, προφές ἐδιάβαινα τοῦ Τσιόγκα τὰ σαράγια,
κι' ἄκουσα ποῦ κουβέντιαζαν κ' ἔλεγαν τ' ὄνομά σας.

10 Ὁ γούμενος σᾶς πρόδωκε, σᾶς πῆρε 'ς τὸ λαιμό του,
ἔγραψε κ' ἔστειλε γραφὴ 'ς αὐτὸν τὸν καπετάνο.

« Ἐβγῆκεν ὁ Βρυκόλακας μὲ δώδεκα νομάτους,
καὶ πάγει νὰ στεφανωθῇ νὰ πάρῃ τὴ Γιαννούλα ».

Περὶ τοῦ Βρυκόλακx τούτου γινώσκoμεν, ὅτι ὑπὲρ ἔτῃσιν ὑπὸ τὸν Γεώργιον Τσιόγκα ν ὡς σωματοάρχη (μπουλουχτσῆς), καὶ ἔπειτα διῃγε βίον ληστρικὸν ἐν τῇ Ἀκαρνανίᾳ καταφεύγων ἐγκαίρως καὶ ἐξερχόμενος ἐκ τῆς Λευκάδος. Κατὰ δὲ τὸ 1815, προώρως ἐξελθὼν εἰς Ἀκαρνανίαν ὅπως νυμφευθῇ μετὰ τῆς Γιαννοῦλας, ὡραίης Βλάχας, προσεβλήθη ὑπὸ τοῦ Τσιόγκα εἰς τὸν κατὰ τὰ Σκουλιανὰ κρυφῶνά του, καὶ ἐφρονεύθη μετὰ τοῦ συνεταίρου του Εὐθυμίου Μπαλάσκx διὰ προδοσίας τοῦ Ἡγουμένου, ὃν προσεκάλεσεν ὁ Βρυκόλακx πρὸς τέλεσιν τοῦ γάμου του. (Ἴδε καὶ ἄσμη 105).

—o—

74. ΔΕΣΠΩ ΛΙΑΚΑΤΑ. (1816).

Μέσα ᾿ς τὸ κάστρο, ᾿ς τὰ ψηλὰ σεράγια τοῦ Βεζύρη, ὅπου εἶχε χίλιας πέρδικες κλεισμέναις κ' ἐλαλοῦσαν ἤφεραν καὶ μιὰ πέρδικα, πέρδικα πλουμισμένη, ὅπου τὴν ἐκυνήγησαν ᾿ς τοῦ Λιακατὰ ταῖς στάναις,
⁵ κι' ὅλαις ἢ πέρδικες λαλοῦν κ' ἐκεῖνη δὲν λαλοῦσε.

— Δέσπω, γιατί δὲ μᾶς μιλάς, γιατί εἶσαι κακιωμένη;
 ἔμπα καὶ στῶσε τὸν ὄντα, ἄλλαξε τὰ στρωσίδια,
 νάρθω κ' ἐγὼ γιὰ νὰ σὲ ἰδῶ, καὶ νὰ σὲ κουβεντιάσω.

— Ἐγὼ, Πασσᾶ μ', δὲν κάκιωσα, ἐγὼ Πασσᾶ μ', δὲν ξέρω
¹⁰ πῶς στρώνονται τὰ στρώματα, πῶς βάνουν τὰ στρωσίδια
 γιατί εἶμαι τσοῦπρ' ἀπ' τὰ μανδριά, καὶ μόν' καὶ μόν' γνωρίζω,
 νὰ βόσκω ἀρνιά καὶ πρόβατα, τὸ γάλα τους ν' ἀρμέγω,
 νὰ πλέχω χοντροτσούραπα, νὰ φκιάνω καὶ γαγοῦρτι.

Περὶ τῆς ὡραίης ταύτης Βλαχόπαιδος ἐξηγοῦμεθα εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ.
 89 ἄσμη.

—o—

75. ΚΩΣΤΑΣ ΛΕΠΕΝΙΩΤΗΣ. (1815).

Ζαμπ. 67,396. Pass. 102—103.

- Ἔσεῖς, πουλιά πετούμενα, ἄγρια καὶ μερωμένα,
 ἐσεῖς δουλειὰ δὲν ἔχετε εἰς τὰ χωριά τοῦ Βάλτου·
 πετᾶτ' ἀπάνω 'ς τ' Ἀγραφα, εἰς τὰ κεφαλοχώρια,
 νὰ ἰδῇτε τοὺς ἄρματωλοὺς καὶ τοὺς Λεπενιωταῖους,
 5 ποῦ τρῶν καὶ πίνουν 'ς τὰ χωριά, καὶ ρίχνουν 'ς τὸ σημάδι.
 Μέσ' 'ς τὴ Ρεντίνια 'κόνεψεν ὁ Κώστας Λεπενιώτης,
 ἐκεῖ τὸ πάσχα τῶκαμε, καὶ 'ς τὸ Φουρνᾶ διαβαίνει,
 ὁ δόλιος δὲν ἐλόγιαζε, πῶς τοῦχανε καρτέρι!
 Ὁ Νικοθέος φώναζεν ἀπὸ τὸ παραθύρι.
 10 — Βαρεῖτε τοὺς ἄρματωλοὺς κι' αὐτὸν τὸ Λεπενιώτη,
 ποῦ χάλασάνε τ' Ἀγραφα καὶ τὰ κεφαλοχώρια!
 — Νίκο μ', ἂν εἶχες τὸ σκοπό, δὲ μῶδινες χαμπέρι,
 νὰ μάσω τὰ μπουλούκια μου ποῦ τᾶχω σκορπισμένα,
 τὸν Τσόγκ' ἀπ' τὴ Νευρόπολι, Φραγκίστ' ἀπ' τὴ Ρεντίνια
 15 κι' αὐτὸν τὸν Παληομπαταργιᾶ πέρ' ἀπὸ τὸ Κιοστάνι,
 νᾶβλεpes τ' εἶν' ὁ πόλεμος, τ' εἶν' οἱ Λεπενιωταῖοι.
 Δέκα ντουφέκια πέφτουνε κι' ἄλλα διακόσ' ἀντάμα,
 βροντᾶν ἢ ράχαις, τὰ βουνά, καὶ τὰ πουλιά σκορπίζουν.
 τοῦ Νικοθέου ἢ ντουφεκιὰ χτυπάει τὸ Λεπενιώτη.
 20 Συντρόφοι τὸν ἐπήρανε 'ς τὸ Βάλτο τὸν πηγαίνουν,
 σὲ δυὸ ἑβδομάδες 'πέθανε κ' οἱ Κολιτζίδες ὅλοι
 'ς τὸ Βάλτον ἐκατέβηκαν καὶ τ' Ἀγραφα τ' ἀφῆκαν.

Ὁ Κώστας Λεπενιώτης εἶναι ὁ γνωστὸς τοῦ Κατσαντώνη ἀδελφός.
 περὶ δὲ τοῦ ἐκτραγωδουμένου συμβάντος ἰδὲ τὴν ἡμετ. χρονογρ. Α'.
 283. Τὸ ἄσμα τοῦτο εὐρηται καὶ ἐν ἄλλαις συλλογαῖς ἀλλ' οὐχὶ τοσοῦ-
 τον ἀκριβὲς ὅπως ἡμεῖς ἀπὸ στόματος τοῦ Γ. Νικοθέου τὸ ἠκούσαμεν.
 Τὸ τοπικὸν ὄνομα Κιοστάνι σημαίνει τὴν Εὐρυτανίαν.

76. ΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΛΑΖΑΙΟΙ. (1816).

Tomas. 386. Pass. 122-123. Xασ. 113,36 καὶ 211,33. Legr. 116,64.

Τ' εἶν' τὸ κακὸ ποῦ πάθαμε τοῦτο τὸ καλοκαῖρι !

Μᾶς χάλασ' ὁ Βελῆ Πασσᾶς, μᾶς ἔκαψε τὰ σπίτια,
μᾶς σκότωσε μὲ ἀπιστιά, καὶ σκλάβους μᾶς ἐπῆρε.

Κώστα, γιατί ἐζουρλάθηκες, σοῦ πῆρ' ὁ θεὸς τὴ γνῶσι,

καὶ κάθεσαι 'ς τὰ Γιάννενα μὲ τὸν Μπραῖμ Σαρατζή;

Ταῖς φαμηλιαῖς ταῖς σήκωσαν, 'ς τὸν Τούρναβο ταῖς πᾶνε.

μπροστὰ πηγαίν' ἡ Δήμαινα, ὀπίσω ἡ συννυφάδες,

καὶ ὀπίσ' ὀπίσω ἡ Κώσταινα μὲ τὸ παιδί 'ς τὸ χέρι,

σὰν μῆλο, σὰν δαμάσκηνο τριῶν χρονῶν παιδάκι.

Βελήπασσας ἀγνάντευεν ἀπὸ τὸ παραθύρι.

— Ποιαὶς εἶν' αὐταῖς ἡ φαμηλιαίς, ποιαὶς εἶναι ἡ γυναῖκες;

— Εἶναι τοῦ Δήμου ἡ φαμηλιά, καὶ ἡ δυό της συννυφάδες

κ' ἡ πισιν' ἡ καλῆτερη τοῦ Κώστα ἡ γυναῖκα.

— Πάρτε ταῖς τρεῖς καὶ βάλτε ταῖς σὲ σπίτι, κι' ἄς καθίσουν,
τὴν Κώσταινα τὴν ὠμορφη στεῖλτέ την 'ς τὸ χαρέμι.

Οἱ τέσσαρες ἀδελφοὶ Λαζαῖοι ἢ Λαζόπουλα, γνωστοὶ διὰ τὸ ἐνεργὸν μέρος, ὅπερ ἔλαβον κατὰ τὴν ἀτυχῆ ἐπανάστασιν τοῦ 1807, προσκυνήσαντες μετέπειτα εἰς τὸν Βελῆ Πασσᾶν, σατράπην τῆς Θεσσαλίας, ἐφησύχαζον εἰς τὰς ἐστίας των οἱ τρεῖς, ὁ δὲ Κώστας διέτριβεν ἐν Ἰωαννίνοις ὡς ὁμηρος μέχρι τοῦ 1816, ὅτε ἔμαθε τὴν δολοφονίαν τῶν ἀδελφῶν του ἐν Ραψάνῃ, τὴν ἐρήμωσιν τῆς οἰκίας των καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν γυναικῶν καὶ τοῦ τρυφεροῦ τέκνου του, τοῦ ἐπιζῶντος Τόλιου Λαζοπούλου. Ἐπεσε δὲ καὶ ὁ Κώστας ὑπὸ τὴν φονικὴν μάχαιραν τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ ἐν Ἰωαννίνοις ὀλίγον μετὰ τὴν τῶν ἄλλων ἀδελφῶν του καταστροφὴν. Τῶν Λαζαίων ὀπλαρχηγία ἦσαν τὰ βόρεια τοῦ Ὀλύμπου χωρία, ὑπ' αὐτοὺς δὲ ὑπηρέτησεν ὡς σωματάρχης καὶ ὁ Πλιάτσκας, περὶ οὗ ἴδε Ζαμπ. 610,18, καὶ Faug. I, 32.

77. ΣΚΑΛΤΣΟΔΗΜΟΣ, Η ΔΗΜΟΣ ΣΚΑΛΤΣΑΣ. (1816).

Pass. 260. Σταματ. 14.

- 'Σ τοὺς ἴσκιους ἀπ' τὰ ἔλατα, κάθεται ὁ Σκαλτσοδήμος,
 μὲ τὴν Κρουστάλλω 'ς τὸ πλευρό, μὲ τὴν Παπαδοπούλα
 ὅπου εἶχεν ἄντρα ν' ἄρχοντα μέσ' ἀπ' τὸ Λοιδωρίκι·
 ἔχει τὰ μάτια γαλανά, τὰ φρύδια τῆς γραμμένα,
 6 τὰ μάγουλα τριαντάφυλλα, τὸ πρόσωπο σὰν μῆλο,
 καὶ τὸ λιγνὸ τῆς τὸ κορμὶ ὀρθὸ σὰν κυπαρίσσι·
 κι' ὁ Γούλας ἀπ' τῇ μιᾷ μεριά, κι' ὁ Διάκος ἀπ' τὴν ἄλλη,
 ὁ Διάκος ὁ σταυραδερφὸς 'ς τὰ μάτια τὴν κυττάζει.
 — Τί μὲ κυττᾷς, σταυραδερφέ, καὶ δὲν μὲ λεημονίεσαι;
 10 Πάρε καὶ κάμε μιὰ γράφῃ στείλ' τὴν 'ς τὸν Ἀναγνώστη,
 καὶ γράψε του τὸ χάλι μου καὶ τὴν κακὴ μου μοῖρα.
 Φωτιά νὰ κάψῃ τ' ἄσπρα του, φωτιά καὶ τὰ φλωριά του,
 ν' ἀφίνη τῇ γυναικί του 'ς τὰ κλέφτικα λημέρια,
 νὰ τρέχῃ ἀπ' ὄλο τὸ πουρνό, νὰ ξενοχτάῃ 'ς τοὺς λόγκους,
 15 πέτρα νάχῃ προσκέφαλο, καὶ τὰ χορτάρια στρῶμα,
 κι' αὐτὸν τὸν Δῆμο τὸ Σκαλτσᾶ νὰ βλέπῃ μέρα νύχτα.

Ὁ Σκαλτσοδήμος γεννηθεὶς εἰς Κλιμάκι, χωρίον τῆς Δωρίδος, ἐχρη-
 μάτισεν ἐπὶ τῆς Ἀληπασσητικῆς ἐποχῆς ἀκαταδίωκτος κλέπτарχος,
 καὶ βραδύτερον ὀπλαρχηγὸς τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, ὑπ' αὐτὸν δὲ ὡς
 πρωτοπαλλήκαρον ὑπηρέτει καὶ ὁ περιώνυμος πρωτομάρτυς τοῦ Ἑλλη-
 νικοῦ ἀγῶνος, Ἀθανάσιος ὁ Διάκος. Ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ἀγῶνι διέπρεψε
 μεταξὺ τῶν ὀπλαρχηγῶν ἀγωνιστῶν καὶ ἐθριάμβευσε πολλαχοῦ, καὶ
 κατὰ τὴν μάχην τῆς Γραβιᾶς κατὰ τὴν 14 Ἰουλίου τοῦ 1824. Ἀπο-
 μνημονεύεται δὲ ὡς δυσειδέστατος τὴν μορφήν, σκληροκάρδιος, καὶ
 σφόδρα λᾶγνος· τῆς λχγενείας του δὲ ταύτης θύμα ἐγένετο καὶ ἡ ἐν τῷ
 ἄσματι Κρουστάλλω, ἡ ἐκ τῆς γενεᾶς τῶν Παπαδαίων ἐκ τοῦ Συντέ-
 κνου τῆς Ἀκρηνανίως, καὶ σύζυγος τοῦ Ἀναγνώστου. Ἄλλοι δὲ λέ-
 γουσιν ὅτι ἡ ἀρπαγὴ τῆς Κρουστάλλως ἐγένετο παρὰ τοῦ Σκαλτσοδή-
 μου ὅπως ἐξανγκνάσῃ τὸν Ἀναγνώστην, εὐνοούμενον τοῦ Ἀλῆ, νὰ
 συντελέσῃ ἵνα χορηγηθῇ αὐτῷ ἡ ὀπλαρχηγία τοῦ Λοιδωρικίου.

78. ΓΩΓΟΣ ΜΠΑΚΩΛΑΣ. (1821).

- Ποῖδς εἶν' αὐτὸς τοῦ πολεμάει, καὶ βροντερὰ χουγιάζει!
 Γῶγος Μπακῶλας πολεμάει μὲ χίλιους πενταχόσιους.
 — Λεβέντες Ραδοβισδινοί, πετρίταις τοῦ Τσουμέρκου,
 παστρέψτε τὰ ντουφέκια σας, τροχίστε τὰ σπαθιά σας,
 5 τὶ ἐπλάκωσ' ἡ Ἀρβανιτιά, γιὰ νὰ μᾶς ξολοθρέψουν,
 νὰ πάρουν ταῖς γυναϊκές σας, ταῖς νύφαις, τὰ κορίτσια,
 καὶ σεῖς σκλάβοι μὴ γίνεστε εἰς τοὺς παληαρβανίταις,
 μόν' τρέξτε γιὰ νὰ πιάσωμε ἐκείνην τὴ ραχούλα,
 φτιάστε ταμπούρια δυνατά, πιάστε τὰ μετερίζια.
 10 Τρεῖς ὥραις ἐπολέμησαν σὰν ἄξια παλληκάρια,
 φουσέκι 'ς ταῖς μπαλάσκαῖς τοὺς δὲν ἔμεινε κανένα,
 καὶ τότε ὁ Γῶγος ὠφώναξεν ἀπὸ τὸ μετερίζι.
 — Ποῦ εἴστε, παιδιὰ τοῦ Τσουμερκιοῦ, παιδι' ἀπ' τὸ Ραδοβίζι,
 ἀφῆστε τὰ ντουφέκια σας, τραβᾶτε τὰ σπαθιά σας,
 15 βάλτε τοὺς Τούρκους ὀμπροστά, χτυπᾶτε, πολεμᾶτε.

Τὸ ἔσμα τοῦτο συνετάχθη κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, ὅτε ὁ τοῦ Ραδοβιζίου ὀπλαρχηγὸς Γῶγος Μπακῶλας ἠνδραγάθησε κατὰ πολυπληθοῦς Τουρκικῆς δυνάμεως ἐν τῇ θέσει «Σταυρός». (Περὶ τῆς μάχης καὶ τῶν μετὰ ταῦτα πράξεων τοῦ Γῶγου, ἰδὲ ἱστορίαν Τρικούπη, Α, 314). Οὗτος ἀποκατέστη ὀπλαρχηγὸς τοῦ Ραδοβιζίου κατὰ τὸ 1805 διχδεχθεὶς τὸν Πουλῆν, ἐκδιωχθέντα ἐκεῖθεν ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ· ὁ δὲ Πουλῆς ὑπῆρξε γαμβρὸς τοῦ Καστανᾶ, διατηρήσας ἐπὶ πολλὰ ἔτη τὴν ὀπλαρχηγίαν Ραδοβιζίου καὶ Τσουμέρκων, ἐξ ἧς ἀπεδιώχθη κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐκατονταετηρίδος ταύτης. Τοῦ ρηθέντος Γῶγου υἱοὶ ὑπῆρξαν ὁ Δημήτριος καὶ Κωνσταντῖνος, διαδοχικοὶ τοῦ Ραδοβιζίου ὀπλαρχηγοί, ὧν ὁ τελευταῖος ἐγένετο κατὰ τὸ 1846 θύμα δολοφονίας ὑπαγορευθείσης ὑπὸ τοῦ ὁδοφύλακος Ὁσμὰν Ταχίρη καὶ ἐκτελεσθείσης ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Κοτσιλαίων, συνεγγχωρίων καὶ φίλων τοῦ δολοφονηθέντος. Περὶ τῶν ὀπλαρχηγῶν Τσουμέρκων καὶ Ραδοβιζίου ἰδὲ τὸ ἔσμα 111.

79. ΕΤΕΡΟΝ.

Νὰ ἤμουν μιὰ πετροπέρδικα 'ς τὴ Λαγαροῦ 'ς τὴ βρύσι ,
 νὰ ξύπναγα πολὺ ταχυά, δυὸ ὥραις πρὶν νὰ φέξῃ ,
 νὰ πῆγαινα γιὰ νάκουγα τί πόλεμος θὰ γένη.

Τ' εἶν' ὁ ἀχὸς ποῦ γίνεται κ' ἡ ταραχ' ἡ μεγάλη !

8 Γῶγος Μπακώλας πολεμάει μ' ἐννητὰ χιλιάδες Τούρκους.

Δέν εἶναι κρίμα κι' ἄδικο καὶ ἀνομιὰ μεγάλη ,

νὰ πολεμᾶν οἱ ἑκατὸ μ' ἐννητὰ χιλιάδες Τούρκους !

ὁ Γῶγος ἔβγαλε φωνὴν ἀπὸ τὸ μετερίζι.

— Γιὰ πολεμᾶτε δυνατὰ καὶ σκούζτε τα μεγάλα ,

10 νὰ ραῖσθοῦνε τὰ βουνὰ καὶ νὰ σκισθοῦν οἱ κάμποι ,

γιὰ νὰ γλυτώσουν τὴ σκλαβιά τόσα γυναικοπαῖδια ,

ποῦ κυνηγιῶνται σὰν τ' ἄρνιά , καὶ σκούζουν καὶ βελλάζουν.

Ὁ πόλεμος ἐκράτησεν ἀπ' τὸ πουρν' ὡς τὸ βράδυ ,

κ' ἐγλύτωσαν οἱ Χριστιανοὶ κ' ἐτσάμισαν οἱ Τούρκοι.

Τὸ ἄσμα τοῦτο ἀπομνημονεύει τὴν ἀνδραγαθίαν τοῦ Γώγου, ὅστις βοηθοῦμενος ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Μπαλωμένου (αὐταδέλφου τοῦ Σκυλοδήμου), καὶ ὑπὸ ἑκατοντάδος ἀνδρείων πολεμιστῶν, ἀπέκρουσε χιλιάδας ὀθωμανῶν ὀρμηθέντων ἐκ Καλαρρυτῶν εἰς καταδίωξιν τῶν Ἰωαννικῶν καὶ Βλαχικῶν οἰκογενειῶν, αἵτινες προσέφευγον πρὸς διάσωσίν των εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν μετὰ τὴν τῶν Καλαρρυτῶν καταστροφὴν.

—o—

80. ΕΤΕΡΟΝ.

Νὰ ἤμουν μιὰ πετροπέρδικα 'ς τὴ Λαγαροῦ 'ς τὴ βρύσι

νὰ ξάνοιγα πολὺ ταχυά δυ' ὥραις μπριχοῦ νὰ φέξῃ ,

νὰ ξύπναγα τὴ συντροφιά, τὸ Μῆτρο Κουταλίδα.

Ξύπνα, καυμένη συντροφιά, μπρὲ Μῆτρο Κουταλίδα ,

8 ξύπνα ν' ἀκούσῃς πόλεμο καὶ φοβερὸ ντουφέκι !

Ποιὸς εἶν' αὐτὸς ποῦ πολεμάει Σταυρὸ καὶ Χαροκόπου ;

Γῶγο Μπακώλας πολεμάει μ' ἐννητὰ χιλιάδες Τούρκους ,

- κ' οἱ Τοῦρκοι ὄρκον ἔκαναν, ὄρκο 'ς τὰ χαῖμαλιά τους
 γιὰ νὰ περάσουν τὸν ζυγὸ, Τσουμέρκα, Ραδοβίσδι,
 10 νὰ πάρουν σκλάβους τὰ παιδιά, κορίτσια καὶ νυφάδες.
 Γῶγος Μπακώλας φώναξε σὰν καπετάνος τοῦ ἦταν.
 — Γυρίστε πίσω, Τοῦρκοί μου, μὴ χάνετε τὸν ὄρκο,
 τί ὅσω εἶν' ὁ Γῶγος ζωντανὸς καὶ ζῇ κι' ὁ Κουταλίδας,
 σκλάβους ἐσεῖς δὲν πέρνετε κορίτσια καὶ νυφάδες,
 15 τί ἐμεῖς μολύβια δίνουμε, σπαθιά ξεγυμνωμένα.
 Ποῦ εἶστε, παιδι' ἀπ' τὸ Τσουμερκιό, παιδι' ἀπ' τὸ Ραδοβίσδι!
 γιὰ πολεμᾶτε δυνατά, ὅσω κι' ἂν ἤμπορῇτε,
 νὰ ραγισθοῦνε τὰ βουνά, ν' ἀχολογοῦν οἱ κάμποι,
 ν' ἀκούσῃ τὸ ντουφέκι μας κι' ὁ Μπότσαρης ὁ Μάρκος.

Ἐνταῦθα ἀπομνημονεύεται καὶ ἡ θέσις Σταυρὸς ὅπου συνεκροτήθη ἡ μάχη, κειμένη μεταξὺ Θεοδωρικῶν καὶ Βουργαρελίου, ὡσαύτως καὶ αἱ θέσεις Λαγαροῦ καὶ Χαρκόπου, ὅπου τότε διενυκτέρευεν ὁ Δημήτριος Κουταλίδας.

—ο—

81. ΣΑΒΒΑΣ. (1821).

- Δὲν κλαῖτε, δέντρα καὶ κλαριά, καὶ σεῖς, κοντοραχούλαις,
 δὲν κλαῖτε τοὺς ἄρματωλοὺς καὶ τὸν καπετὰν Σάββα!
 Κύριε μου, τί νὰ γίνηκε τοῦτο τὸ καλοκαῖρι;
 οὔτε 'ς τὴ Γούρα φάνηκεν, οὔτε 'ς τὸν Ἀρμουριώτη.
 5 Μᾶς εἶπαν πάει 'ς τὰ Γιάννενα πάγει νὰ προσκυνήσῃ.
 — Πολλὰ τὰ ἔτη, ἀφέντη μου — Σάββα, καλῶς μᾶς ἦρθες,
 Σάββα, πῶς ἦρθες, πῶς περνᾷς, πῶς εἶν' τὰ παλληκάρια;
 — Σὲ προσκυνοῦν, ἀφέντη μου, 'ς τοὺς κάμπους κατεβῆκαν
 κ' ἐγὼ ἦρθα 'ς τὸ χουζούρι σου νὰ πιάσω τὴν ποδιά σου.

Μὴ ἔχοντες πληροφορίαν περὶ τοῦ ἀδομένου μαχητοῦ, τοῦ ἐν Θεσσαλίας ἀκμάσαντος, ἀνέχομεν τὸ ἀτελὲς τοῦτο ἄσμα κατ' εἰκασίαν εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἰσμαὴλ Πασσᾶ, ὅτε ἐπολιόρκει τὸν Ἀλῆν.

—ο—

82. Γ. ΤΣΟΓΚΑΣ ΚΑΙ ΑΛΕΞΑΚΗΣ ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ. (1821).

Ἵ δλον τὸν κόσμον ξαστεριά, Ἵ δλον τὸν κόσμον Ἥλιος,
καὶ Ἵ τὸ Βραχῶρι τὸ πικρὸ μαῦρος καπνὸς κ' ἀντάρα.

Καπεταναῖοι τῶκαιγαν, ὁ Τσόγκας κι' Ἀλεξάκης.

Μιά Μπεγιοπούλα φώναξεν ἀπὸ ψηλὸ σαράγι.

• —Τί κάνετε, μπρὲ Χριστιανοί! Δὲν εἶστε βαπτισμένοι;

Ἐμεῖς ἀντάμα ἐζήσαμε, τρανέψαμεν ἀντάμα,

γιατὶ τώρα μᾶς καίγετε, μᾶς χύνετε τὸ αἷμα!

Τέτοια παράπονα πικρὰ ταῖς φλόγαις δὲν ταῖς σβύνουν,

τὰ γυναικόπαιδα ἔπесαν Ἵ τῶν ἀνταρτῶν τὰ χέρια.

Εἰς τὴν ἔλωσιν τοῦ Βραχωρίου συμβῆσαν κατὰ τὸ 1821 δὲν παρευρέθη ὁ Γεώργιος Τσόγκας αὐτοπροσώπως, ἀποστείλας τὸν Δῆμον Τσέλιον μετὰ 300 μαχητῶν. Ὁ Σαρακατσάνος Τσόγκας, πρωτοπαλλήκαρον τῶν Κατσαντωναίων, μετὰ τὴν ἐξόντωσιν αὐτῶν ἐπροσκύνησε καὶ ὑπηρέτει τὸν Ἀλῆ Πασσᾶ, παρ' οὗ εὐνοηθεὶς κατέστη ὀπλαρχηγὸς τοῦ Ξηρομέρου, ἀποδιωχθέντος τοῦ Ἰωάν. Βαρνακιώτου ἐκ τῆς χώρας τῆς Βονίτσης, ἐφ' ἧς ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη ὑπῆρξαν, μέχρι τοῦ 1844, ὀπλαρχηγοὶ ἀντίζηλοι ὁ Δράκος Γρίβας καὶ Στάθης ὁ Κατσιοιογιάννης, ἀμφοτέροι Ἀκαρναῆες. Ὁ Τσόγκας ἐντίμως κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ἀγωνισθεὶς ἀπεβίωσεν ἄτεκνος τῷ 1832 ἐν τῷ Αἰτωλικῷ. (Περὶ τοῦ Ἀλεξάκη Βλαχοπούλου καὶ τῆς ἐκπορθήσεως τοῦ Βραχωρίου βλ. Ἰστ. Τρικούπη Γ. 151).

—ο—

83. ΚΑΡΑΜΗΤΣΟΣ. (1824).

Ἀνάμεσα τρία βουνά, Κασσάνδρα κι' Ἄγιον Ὅρος,
βγήκαν τρὶ' ἀστέρια λαμπερά, τὰ τρὶ' ἀράδ' ἀράδα.

Ξήγα τα, Μῆτσό' μ, ξήγα τα, ξήγα τα τί νὰ λένε;

— Εἶναι σημάδια τῶν κλεφτῶν, τῶν Καπεταναραίων,

• γιατί καράδια Φράγκικα ἔρχονται νὰ μᾶς πιάσουν,
κι' ἄς βγοῦμεν ὀξοῦ Ἵ τὴ στεριά προτοῦ νὰ ξημερώση.

Εἰς τὴ στεριά ποῦ βγήκανε, τοὺς εἶχανε καρτέρι,

τὸν Καραμήτσο βάρεσαν Ἵ τὸ γόνα καὶ Ἵ τὸ χέρι.

—ο—

84. ΕΤΕΡΟΝ.

Ἀνάμεσα τρεῖς θάλασσαις Κασσάνδρα κι' Ἅγιον Ὅρος,
βγῆκαν δυὸ ἄστρια λαμπερά, κ' ἦταν καὶ θολωμένα.

Κύριε μου, τ' εἶν' τὰ λαμπερά καὶ θολωμένα ἄστρια;
μήνα ὁ Ἥλιος χάθηκεν, μήνα καὶ τὸ φεγγάρι;

5 Οὔτε ὁ Ἥλιος χάθηκεν, οὔτε καὶ τὸ φεγγάρι,
μόν' εἶδαν εἰς τὴ θάλασσα καράβι' ἄρματωμένα,
κι' οἱ φίλοι μας ἀπ' τὰ βουνὰ μᾶς κάνουνε σημάδι,
νὰ βγοῦμεν ὅξου 'ς τὴν στεργιά προτοῦ νὰ ξημερώσῃ.

Ἐβγῆκε ὁ Μῆτσος 'ς τὴ στεργιά, ἐβγῆκαν κ' οἱ συντρόφοι,

10 κ' ἐκεῖ καρτέρι τοῦκαμαν κ' ἐβάρησαν τὸ Μῆτσο.

Ὁ ἐκ Βερροίας ὁρμώμενος οὗτος ὕπλαρχηγός, κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἐλληνικῆς ἐπανάστασεως ἐκδιωχθεὶς τῆς πατρίδος του μετήρχετο τὸ ληστρικὸν καὶ πειρατικὸν ἔργον κατὰ τῶν Τούρκων εἰς τὰ μεταξὺ Θεσσαλονίκης καὶ τοῦ Ἀθῶνος παράλια καὶ εἰς τὰ πελάγη τοῦ μέρους τούτου. Κατὰ τινα δὲ ἐκδρομὴν του ἐν τῇ ξηρᾷ προδοθεὶς ὑπὸ τινος οἰκείου περιεκλείσθη μετὰ 35 μαχητῶν ὑπὸ πολυπληθοῦς Τουρκικῆς δυνάμεως πέριξ τῆς Κασσάνδρας καὶ ἐφονεύθη ἐξορμήσας κατὰ τῶν περικλειόντων αὐτόν.

—0—

85. ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΣ ΖΑΚΑΣ. (1824).

Μὲ γέλασεν ἡ χαραυγὴ τῆς νύχτας τὸ φεγγάρι,
κ' ἐβγῆκα νύχτα 'ς τὰ βουνὰ ψηλὰ 'ς τὰ κορφοβούνια.

Κοῦω τὰ πεῦκα ποῦ βροντᾶν καὶ τὰ βουνὰ βογκοῦνε.

Ἔσεῖς βουνὰ τῶν Γρεβθενῶν καὶ πεῦκα τοῦ Μετσόδου,

5 τί ἔχετε καὶ μαλόνετε, τί ἔχετε καὶ βογκάτε;

— Μπῆχαν οἱ κλέφτες 'ς τὰ μανδριά, ὁ καπετὰν Γιαννούλας,

σκλάβους μᾶς πῆρε τὰ παιδιὰ μᾶς πῆρε τὰ κορίτσια,

καὶ μᾶς γυρεύει ξαγορά πολλαῖς σακκούλαις ἄσπρα,

γυρεύει γιὰ νὰ τοῦ δοθῇ καὶ τὸ καπετανλίκι

10 'ς τὸ Γρεβθενό, 'ς τὸ Μέτσοδο, καὶ 'ς ὅλα τὰ Ζαγόρια.

- Τρεῖς μέραις μόνον καρτερεῖ, τρεῖς μέραις καὶ τρεῖς νύχτες,
 κι' ἀπὲ θὰ κάψῃ τὰ χωριά, ἔκκλησιαῖς καὶ μοναστήρια.
 Τὰ βιλαέτια τῶμαθαν κ' ἔτρεξαν οἱ μεγάλοι,
 ἔς τὰ Γιάννενα ἐπάγησαν ἔς τὴν πόρτα τοῦ Βεζύρη.
- 15 — Κακὸ μεγάλο πάθαμεν, κακὸ πολὺ θὰ γένη
 ἔς τὸ Γρεβθενό, ἔς τὸ Μέτσοβο, ἔς τὸ δόλιο τὸ Ζαγόρι,
 ἀνίσως καὶ δὲν σιάσωμεν τὸν καπετὰν Γιαννούλα.

Διὰ τῶν ἀπειλῶν καὶ ληστρικῶν ἐκδρομῶν τοῦ ὁ Γιαννούλας Ζάκας καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Θεόδωρος κατηνάγκασε τὸν τότε ἀνίσχυρον διοικήτην τῆς Ἡπείρου ἵνα ἀνγλωρίσῃ αὐτὸν ὡς ὑπομίσθιον ὁδοφύλακα ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῶν Γρεβθενῶν καὶ τῇ περιοχῇ τοῦ Ζαγορίου. Ἀνάγεται δὲ τὸ ἄσμα τοῦτο εἰς τὸ 1824.

86. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΛΙΑΚΑΤΑΣ. (1825).

- Μὲ γέλασεν ἡ χαραυγὴ μὲ γέλασεν ἡ πούλια,
 κ' ἐπῆγ' ἀπάνου ἔς τὸ βουνό ψηλὰ ἔς τὸ κορφοδοῦνι,
 κ' ἐκεῖ ἄκουσα μιὰ πέρδικα, ποῦ γλυκοκελαδοῦσε,
 κ' ἐκαταριῶνταν τὰ βουνὰ μ' ἀνθρώπινη λαλίτσα.
- 5 — Ἐσεῖς, βουνὰ τοῦ κερατᾶ, βουνὰ τ' Ἀσπροποτάμου,
 τὴν κλεφτουργιά τί ἐκάμετε, τὸν καπετὰν Γληγόρη;
 — Ὁ Νικολὸς τὸν γέλασεν, ὁ Νικολὸς Στουρνάρης·
 Ἄντε, Γληγόρ', ἄς φύγουμε, ἔς τὸ Μεσολόγγι ἄς πᾶμε,
 νὰ γίνουμε χιλιάρχοι καὶ νὰ μᾶς κάμουν πρῶτους.
- 10 Ὁ Μῆτρος ἔγραψε γραφὴ κ' ἔστειλε τοῦ Γληγόρη·
 «Γληγόρη, τί ἐζουρλάθηκες, σοῦ πῆρ' ὁ Θεὸς τὴ γνῶσι,
 κι' ἄφηκες τὰ λημέρια μας, τὸ πατρικὸ σου σπίτι;»
 «Τί νὰ σοῦ κάμω, μπρὲ ἀδερφέ, τί νὰ σοῦ κάμω, Μῆτρο,
 βόλι πικρὸ μοῦ βάρεσε τὸ δέξιο μου τὸ μάτι,
- 15 κι' ἂν κάμῃ ὁ Θεὸς καὶ γιατρευτῶ κ' ἡ Παναγιά καὶ γειάνω
 θὰ πάρω δίπλα τὰ βουνὰ, δίπλα τὰ κορφοδοῦνια.»

87. ΕΤΕΡΟΝ.

- Μ' ἐγέλασ' ὁ αὐγερινός, μ' ἐγέλασεν ἡ πούλια,
 κ' ἐβγῆκ' ἀπάνω 'ς τὸ βουνὸ προτοῦ νὰ καλοφέξῃ,
 ἐκεῖ σὲ πέτρ' ἀκούμπησα νὰ πάρ' ὀλίγον ὕπνο,
 κ' ἐκεῖ ἄκουσα τρεῖς πέρδικες, ὁποῦ ἐκελαδοῦσαν,
 5 κ' ἐκαταριῶνταν τὰ βουνὰ μ' ἀνθρώπινη λαλίτσα.
 — Ἐσεῖς, βουνὰ τοῦ κερατᾶ, βουνὰ τ' Ἀσπροποτάμου,
 τοὺς κλέφταις τί τοὺς κάμεταν, τὸν καπετὰν Γληγόρη;
 — Αὐτὸς πῆγε κ' ἐκλείσθηκε 'ς τὸ δόλιο Μεσολόγγι·
 μᾶς εἶπαν πῶς λαβώθηκεν εἰς τὸ δεξιὸ τὸ μάτι,
 10 καὶ λέν πῶς δὲ θὰ ξαναρθῇ, δὲ θὰ τὸν ξαναἰδοῦμε.
 Για κλάψτε, δέντρα καὶ κλαριά, καὶ σεῖς, κοντοραχούλαις,
 καὶ σεῖς, βουνὰ κλεφτόβουνα, μὲ ταῖς κρυοβρυσούλαις,
 τί ἐχάσατε τὴν κλεφτουργιά, τὸν καπετὰν Γληγόρη.

—ο—

88. ΕΤΕΡΟΝ. (1826).

- Ἐφῆς κατὰ τὸ δειλινό, ἐφῆς κατὰ τὸ βράδυ,
 τρεῖς λυγεραῖς τὸ ἔλεγε κ' ἐπικροτραγουδοῦσαν.
 Ἡ μιὰ ἦταν ἡ Στουρνάραινα, τοῦ Μάρκου Μπότσαρ' ἡ ἄλλη
 κ' ἡ τρίτη ν' ἡ μικρότερη τοῦ καπετὰν Γληγόρη.
 5 Ἐκεῖ ποῦ μοιρολόγαε, κι' ὠμορφοτραγουδοῦσε,
 πουλάκι ἐπῆγε κ' ἔκατσεν ἐκεῖ 'ς τὰ γόνατά της.
 — Πές μας, πές μας, πουλάκι μου, κᾶνα καλὸ χαμπέρι.
 — Τί νὰ σοῦ εἰπῶ, κυροῦλά μου, τί νὰ σοῦ μολογήσω;
 Ἐφῆς προφῆς ποῦ διάβαινα 'ς τὸ ἔρμο Μεσολόγγι,
 10 ἄκουσα πῶς βαρέθηκεν ὁ καπετὰν Γληγόρης·
 τὸν κλαῖν τὰ δέντρα, τὰ κλαργιά, τὸν κλαῖν κ' ἡ κρύαις βρύσες
 τὸν κλαῖνε καὶ 'ς τὰ Κούτσανα ἡ καπετανοπούλαις.

Κ ο ύ τ σ α ν α, χωρίον τῶν Στουρναραίων εἰς Ἀσπροπόταμον. Ὁ ποιη-

τῆς παρεισάγων καὶ τὴν χήραν τοῦ Μάρκου Μπότσαρη καὶ τὴν τοῦ Ν. Στουρνάρη, ὑπαινίττεται τοὺς θρήνους τῶν γυναικῶν τούτων διὰ τὴν χρεῖαν των, πεσόντος πρὸ ἐνὸς ἔτους τοῦ ἀειμνήστου Μάρκου καὶ ὀλίγον μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ Λιακατᾶ φονευθέντος τοῦ Ν. Στουρνάρη εἰς Μεσολόγγιον. (ἰδὲ τὸ ἄσμη Στουρνάρη.)

—o—

89. ΕΤΕΡΟΝ. (1826).

Tom. 428. Зап. 682, 107. Pass. 261.

Ψῆλ' ἀπὸ τ' Ἀσπροπόταμο πετάει 'ς τὸ Μεσολόγγι,
γεράκι μὲ δυὸ γράμματα ἀπὸ τοὺς Λιακαταίους.
Γυρίζ' ἐδῶ, γυρίζ' ἐκεῖ, γυρίζ' ὅλη τὴ χώρα,
— μὴν εἶδατε τὸ Λιακατᾶ, τὸν καπετὰν Γληγόρη;
— Πουλί μ', αὐτὸς δὲν εἶν' ἐδῶ, ἐδῶ μὴν τὸν γυρεύης,
πέτα πρὸς τ' Ἀνατολικό, καὶ πέρασε 'ς τὸν Πόρο,
κ' ἐκεῖ θαύρης πολλὰ κορμιὰ σφαγμένα, σκοτωμένα,
κι' ὅποιο νὰ ἰδῇς λεβέντικο καὶ ξανθομουστακάτο,
ἐκεῖνο εἶναι τὸ κορμὶ τοῦ καπετὰν Γληγόρη.

Τὸ ὑπ' ἀρ. 86 ἄσμη περιγράφει τὸν γεννητὸν τοῦτον μυχνητὴν ἐγκαταλείψαντα τὸ πάτριον ἔδαφος ὑπὲρ τῆς ἐθνεγεροσύνης, τὰ δὲ ὑπ' ἀριθ. 87—89 παριστῶσι συγκινητικώτατα τὸν ἐνδοξὸν αὐτοῦ θάνατον, συμβάντα τὴν 28 Φεβρ. 1826 ἐν τῷ νησιδίῳ Ντουλμαῶ, τῷ πλησίον τοῦ Αἰτωλικοῦ, ὅτε ἐπετέθησαν κατὰ τῆς ὀλιγαριθμοῦ φρουρᾶς αὐτοῦ δισχιλίοι Ἀλβανοί, ἐξ ὧν πλεῖστοι ἐγένοντο θύματα τῆς ἀνδρείας τοῦ ρηθέντος Θεσσαλοῦ. Ὁ γέρον Λιακατᾶς, πατὴρ τῆς ὠραίας Δέσπως καὶ τεσσάρων υἱῶν, Δημητρίου, Γρηγορίου, Κώστα καὶ Σωτήρη, ὑπῆρξεν ἐκ τῶν πλουσίων Βλαχοποικιμένων τοῦ Ἀσπροποτάμου, καὶ μετὰ βραχυτάτης θλίψεως εἶδε τὴν ἀγαπητὴν του θυγατέρα ἄρπαγεῖσαν καὶ ἐγκλεισθεῖσαν εἰς τὸν γυναικωνίτην τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ κατὰ τὸ ἔτος 1816. Χάριν αὐτῆς ὁ Τύραννος προεχείρισε τὸν πρεσβύτερον ἀδελφὸν τῆς Γρηγόριον ὀπλαρχηγὸν τοῦ τμήματος τῆς τοῦ Ἀσπροποτάμου ἐπαρχίας καλουμένου «Γκλίνοβο-κόλι». Τὴν θέσιν ταύτην διετήρησαν οἱ ἀσελφοὶ

τοῦ ἀειμνήστου Γρηγορίου μέχρι τοῦ 1827, καίτοι οὗτος διέπρεπε μεταξὺ τῶν προμάχων τοῦ ἐλληνικοῦ ἀγῶνος. Ἐδολοφονήθη δὲ ὁ ἐπιζήσας Σωτήρης Λιακατᾶς τῷ 1827, κατὰ παρκαγγελίαν τοῦ τότε σατράπου τῆς Θεσσαλίας, διὰ τοῦ ὁδοφύλακος Γαέντσαγα, (υἱοῦ τοῦ περιβοήτου Σουλτζε Κόρτσα,) δοθείσης τῆς ὀπλαρχηγίας εἰς τὸν Δημήτριον Κατσαρόν. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὴν ρηθεῖσαν Δέσπων (ἔδ. ἀρ. 74) ἤρπασεν ὁ Ἀλῆς, τρωθεὶς ἐξ ἔρωτος, ἰδὼν αὐτὴν πλύνουσαν πλησίον τοῦ Καρδασαρά ὅτε ἐξ Ἀρτης διέβαιεν εἰς Ἰωάννινα, ἀλλὰ τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ φρίκη τῆς ὥραιας νεάνιδος, καὶ τοσαύτη ἡ σεμνότης της, ὥστε πρὶν ἢ μολυνθῇ ἐκ τοῦ ἄρπαγος, τὴν δεκάτην πέμπτην ἡμέραν τῆς ἀρπαγῆς της, ἀπεβίωσεν. Τοσοῦτον δ' ἔρωτα πρὸς ταύτην ἔσχεν ὁ τύραννος, ὥστε καὶ μετὰ τὴν ἀποβίωσίν της διετήρησεν ἐξειδικασμένην εὐνοίαν πρὸς τοὺς συγγενεῖς αὐτῆς. Ὁ προμνησθεὶς Γρηγόριος συνεζεύχθη τὴν θυγατέρα τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Νικολάου Στουρνάρη, τοῦ καὶ συναγωνιστοῦ καὶ ὁμοιοπαθοῦς αὐτῷ. Ταύτην δὲ καὶ τὰς ἀδελφὰς αὐτῆς αἰνίττεται τὸ 88 ἄσμα.

— 0 —

90. ΜΑΚΡΑΛΕΞΗΣ, Η ΑΛΕΞΙΟΣ ΜΑΚΡΗΣ. (1826).

—Γιὰ κράξτε, βάξτε, μπρὲ παιδιά, ρίξτε πολλὰ ντουφέκια,
μὴν πάει κι' ἀκούσ' ἡ συντροφιά, νάρθῃ νὰ μᾶς βοηθήσῃ.

Ποῦ εἶσ', ἀδερφέ μου Νικολό, καὶ Χρῆστ' ἀγαπημένε,
τούτην τὴν ὥρα νὰ βρεθῆς, τρέξε νὰ μὲ γλυτώσῃς,

⁵ τί ἔχω παιδιά ἀνήξερα κι' ἄμαθ' ἀπὸ ντουφέκι.

Τί νὰ σοῦ κάμῃ ὁ Νικολός, Ἀλέξη μου καυμένη,
αὐτοῦ ποῦ ἀποκλείστηκες 'ς τὴν ἔρημη τὴν κούλια!

Δὲν εἶναι τόπος γιὰ σπαθί, δὲν εἶναι γιὰ ντουφέκι.

Πικρὸ γηροῦσι ν' ἔκαμαν οἱ Τοῦρκοι μέσ' τὴν κούλια,

¹⁰ τρία ντουφέκια πέτυχαν τὸ δόλιο τὸν Ἀλέξη,

ἓνα τὸν πῆρε ἑώδεσμα, τὸ δεύτερο 'ς τὸν ὦμο,

τὸ τρίτο τοῦ ἐτσάκισε τὸ ζέρδιο του τὸ χέρι,

καὶ μ' ὅλαις ταῖς λαβωματιαῖς ἐγλύτωσεν ὁ μαῦρος.

Ὁ πρεσβύτερος οὗτος τῶν ἀδελφῶν Μακραιῶν, οἰκογενεῖς διαπρε-

πούσης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῶν Γρεβενῶν, ὑπῆρξε σωματάρχης (μπούλου-
κτοῆς) τοῦ Γιαννούλα Ζάκα, φυλάσσων τὴν περιοχὴν τοῦ Σπήλγου, καὶ
ἐπειδὴ ἐν τῇ θέσει ταύτῃ συνοδεῖα ὁδοιπύρων ἐληστεύθη, ἀπέστειλε
κατ' αὐτοῦ ὁ Ἱμὴν Πασσᾶς ἐξ Ἰωαννίνων τὸν υἱὸν τοῦ Ἀλῆ Φαρμάκη
Ἀρίφ Μπέην μετὰ 300 Λαλιωτῶν, ὅστις προσέβλεπεν ἀφ' ἑνὸς τὸν Ἀλέ-
ξιον Μακρὴν εἰς τὸ χωρίον Σπήλγου, ἀνύποπτον ὄντα καὶ μόλις τριάκον-
τα ὁπαδοὺς ἔχοντα, καὶ ὅμως ὁ Μακρὴς ἐπὶ μίαν ὁλόκληρον ἡμέραν
ἀντιστάς, ἠδυνήθη νὰ διαφύγῃ ἐκ τοῦ μέσου τῶν ἐχθρῶν καίτοι βα-
ρεῖας ἔχων πληγὰς καὶ νὰ προσφύγῃ ὑπὸ τὴν ἀρωγὴν τοῦ ὁπλαρχηγοῦ
τοῦ Ζάκα. Οὗτος ἐπαπειλούμενος ὑπὸ τοῦ Ἱμὴν Πασσᾶ, ἠναγκάσθη μετ'
ὀλίγον νὰ παραδώσῃ εἰς τὸν Ἀρίφ Μπέην τὸν ζητούμενον σωματάρχην
του, ὅστις ἀπαχθεὶς εἰς Ἰωάννινα σκληρῶς ἐθανατώθη. Τὴν διαγωγὴν
δὲ τοῦ Γιαννούλα θεωρήσαντες ὡς προδοσίαν οἱ ἀδελφοὶ καὶ συγγενεῖς
τοῦ Ἀλεξίου ἔπνεον κατ' ἐκείνου ἐκδίκησιν (ἰδὲ περὶ τούτου τὴν ση-
μείωσιν τοῦ ἔσχατος 91.)

—0—

91. ΟΙ ΖΑΚΑΙΟΙ. (1826).

Πουλὶ ποῦ πᾶς 'ς τὰ Γρεβενά, 'ς τὸν βλογημένον τόπο,
χαίρετά μου τὴν κλεφτουργιά, τὸν καπετὰν Γιαννούλα,
καὶ πές του προσκυνήματα πολλὰ ν' ἀπὸ τ' ἐμένα.

Νάχη τὰ μάτια του ἀνοιχτὰ 'ς ὅλο τὸ σύνορό του,

⁵ δὲν εἶν' ὁ περσυνὸς καιρὸς ποῦ ἦταν ὁ Μουσελίμης,

κ' ἦταν ὁ Μπαϊραχτάραγας ἐπάνω 'ς τὰ δερβένια.

Φέτο ἦρθ' ἓνα Πασσόπουλο ἓνα Βεζυροπαῖδι,

κ' εἶναι κι' ὁ Σιλιχτάραγας εἰς ὅλα τὰ δερβένια·

κράζει τοὺς κλεφταρματωλοὺς 'ς τὰ Γιάννενα νάρθοῦνε.

¹⁰ Γυρεύει τὰ Τσαπόπουλα καὶ τὸ χρυσὸ ζευγάρι.

Τὰ μαῦρα τὰ Τσαπόπουλα στέκουν συλλογισμένα,

γιατὶ φοβοῦνταιν ἀπιστιά, φοβοῦνται τὴ ζωὴ τους.

Τὸ ἔσχα τοῦτο παρίστησιν ἐπιστολὴν φίλου διευθυνθεῖσαν ἐξ Ἰωαν-
νίνων πρὸς τὸν Γιαννούλαν Ζάκαν καὶ ἀνάγεται εἰς τὸ ἔτος 1826, ὅτε
ὁ Ἱμὴν Πασσᾶς διετάχθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς του (πολιορκουντος τότε τὸ
Μεσολόγγιον) ἵνα διὰ παντὸς τρόπου συλλάβῃ καὶ ἐξοντώσῃ τοὺς ἐν

Ἡπεύρω ἄρματωλούς καὶ κλέφτας. Οἱ Ζακκαῖοι προσεκτικοὶ ὄντες διέμειναν ἀνενόχλητοι μέχρι τοῦ φθινοπώρου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, κατὰ τὸν Νοέμβριον ὁμοῦς ὁ Μεχμέτχας, Μουσελίμης τῶν Γρεβενῶν, συλλέξας ἀρκετοὺς Ἀλβανούς καὶ συμπράκτορας ἔχων τὸ Ζῶγον Κυπριώτην καὶ τὴν τῶν Μακραίων οἰκογένειαν, ἐπετέθη ἀπροσδοκῆτως κατὰ τῶν Ζακαίων διαμενόντων εἰς τὸ χωρίον Μακρυνόρον, ἐν τῇ οἰκίᾳ των. Ἀπέναντι τοιαύτης ἰσχυρᾶς καὶ ἀπροσδοκῆτου ἐπιθέσεως, πολεμήσαντες γενναίως μετὰ τῶν περὶ αὐτοὺς ὀλίγων ὁπαδῶν, ὁ μὲν Γιαννούλας ἐγένετο θύμα, ὁ δὲ Θεόδωρος διεσώθη δι' ἡρωϊκῆς ἐξόδου καὶ προσέφυγεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ πατὴρ τούτων, ὁ γέρον Ζάκας (ἀποβιώσας κατὰ τὸ 1814), διέπρεψε κατὰ τὸ πλεῖστον ὡς κλεπτάρχης ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Γρεβενῶν, κατὰ τὴν ἐκείνην δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ συνηνώθη μετὰ τοῦ Εὐθυμίου Βλαχάβα, μεθ' οὗ καὶ συνηγωνίσθη ἀδιασπᾶστως. Κατ' ἀρχὰς οὗτος ὑπηρετήσας ὑπὸ τὸν συμπατριώτην του Ντεληδήμον (ιδεὲ τὸ ἄσμα 48), κατέσχε μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, καὶ πρὶν τοῦ Τότσκα, τὴν ὁπλαρχηγίαν τῶν Γρεβενῶν· ἐκαλεῖτο δὲ Γεωργάκης, ἐξ οὗ καὶ τὸ «Ζάκας» ὡς ἐπώνυμον τῷ ἐδόθη.

—o—

92. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΕΡΒΕΝΑΣ. (1826).

Τρία πουλάκια κάθονταν ψηλὰ ᾗς τὸ Ραδοτόδι·

ἀπὸ βραδὺς μοιρολογοῦν, καὶ τὸ ταχὺ τὸ λένε.

ᾚς τῆς Σαμαρίνας τὰ βουνὰ βγῆκε ὁ Γιωργοδερβένας,
γυρεύει τὸ χαράτσωμα, γυρεύει τοὺς λουφέδες.

- 5 Πιάνει καὶ γράφει γράμματα, ᾗς τὴν Κόντσα νὰ τὰ στείλῃ,
α' Σ' ἐσένα, Σουλεημάμπεη, ᾗς ἐσᾶς κοτσαμπασίδες!
Στείλτε μου τὸ χαράτσωμα, στείλτε μου τοὺς λουφέδες,
γιὰ νὰ μὴ κάψω τὰ χωριά, νὰ μὴ τὰ λιμουριάξω».

Τὸ γράμμα δὲν ἀπόγραψε, καὶ μπαταριὰν ἀκούει,

- 10 δώδεκα βόλια τὸν τρυπᾶν καὶ λόγον δὲν ἐβγάνει,

Οὗτος κατήγετο ἐκ χωρίου τῆς Κονίτσης καλουμένου «Δερβένη» περιτρέχων ὡς κλεπτάρχης τὰς ἐπαρχίας Κονίτσης, Γρεβενῶν καὶ Ζαγορίου ἀπὸ τὸ 1821. Πρὸς παῦσιν δὲ τῶν ἐκδρομῶν του διωρίσθη ὁπλαρχ

χηγός τῆς Κονίτσης καὶ Σκαμαρίνας, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐξήσκει ἐμμέσως καὶ τὸ πρῶτόν του ἐπιτήδευμα, ἐφρονεύθη δι' ἐνέδρας ὑπὸ Ἀλβανῶν ἀποσταλλέντων παρὰ τοῦ Σουλεϊμάμπη Κονίτσα, διοικητοῦ ὄντος εἰς Κόνιτσαν. Ἀνάγεται τὸ ἔσμη εἰς τὸ 1826.

93. ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗΣ. (1829).

Ἐσεῖς βουνὰ τοῦ Γρεβδενοῦ, καὶ πεῦκα τοῦ Μετσόβου,
λίγο νὰ χαμηλώσητε καὶ νὰ ταπεινωθῆτε,
γιά νὰ περάσ' ἡ κλεφτουργιά τὰ δυὸ παιδιὰ τοῦ Τσάπου,
νὰ πᾶνε κατὰ τὸ Σταυρό, πέρα 'ς τὰ καρπούλια,
νὰ μάθουν ἀπ' τὰ Γιάννενα κᾶνα καλὸ χαμπέρι.
Ἐκεῖ χαμπέρι πῆρνανε πικρὸ φαρμακωμένο,
τὸν Δεληγιάννη σκότωσαν 'ς τὴ μέση 'ς τὸ παζάρι.
Σὰν πῆραν δίπλα τὰ βουνά, δίπλα τὰ κορφοβούνια,
ἀρπάζουν, καῖνε τὰ χωριά, διαβάταις ξεγυμνόνουν.

Ὁ πρεσβύτερος τῶν ἀδελφῶν Τσαπκίων Ἰω. Δεληγιάννης, ὀπλαρχηγός τοῦ Μετσόβου, εἶναι ὁ κατὰ τὸ 1808 προδόσας εἰς τὸν Ἀλῆ Πασᾶν τὸν αἰείμνηστον Βλαχάβη καὶ λοιποὺς συνωμότες. Ἐδολοφονήθη δὲ ἐν Ἰωαννίνοις τῷ 1827 γενόμενος θυμὸς ἐνὸς τῶν προϋχόντων Ἀλβανῶν, μνησικακοῦντος διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνεψιοῦ του πεσόντος εἰς Μέτσοβον πρό τινων ἐτῶν, ὅτε ὁ Δεληγιάννης μετὰ τῶν Μετσοβιτῶν ἀντέκρουσε τὸν Μπράχον Νεπράδιστην, ὅστις, ὀδηγῶν χιλιάδας Ἀλβανῶν λιποτακτησάντων ἐκ Θεσσαλίας, προέθετο τὴν λεηλασίαν τοῦ Μετσόβου, ἐὰν εἰσῆρχετο ἐκεῖτε, ὡς ἐπεθύμει. Τὴν ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν Ἰωαννίνων συμβῆσαν δολοφονίαν ταύτην, ὁ τότε διοικητὴς ἀκούσας ἀναλγήτως, οὐδεμίαν κατέβλεψε φροντίδα πρὸς σύλληψιν καὶ τιμωρίαν τῶν ἐνόχων, διότι ἡ ἐξόντωσις τοιούτων ὀπλαρχηγῶν χριστιανῶν ἦτο λίαν εὐάρεστος τῇ Τουρκικῇ διοικήσει.

94. ΦΛΩΡΟΣ. (1826).

Ὅσα δεντριά, κι' ὅσα κλαριά, ὅλα τὸ Φλῶρο κλαῖνε.
 Καλὰ ἤσουν, Φλῶρο, 'ς τὰ νησιά, καλὰ ἤσουν 'ς τὰ καράδια,
 τί χάλευες, τί γύρευες 'ς τὰ ἔρημα τὰ Χάσια!
 Ἦρθα ναὺρῳ τοὺς φίλους μου, τὴ σκυλοκουμπαριά μου,
 5 κι' ὁ Μῆτρο Ψείρας τὸ σκυλί, ποῦ εἶχα στεφανωμένον,
 ἔβαλε τὴν κακὴ βουλὴ κρυφὰ νὰ μὲ σκοτώσῃ.
 Τρία παιδιὰ τοῦ βάφτισα, κάνεν νὰ μὴ προκόψῃ,
 κι' ἀπὸ τὸ Τούρκικο σπαθὶ κάνεν νὰ μὴ γλυτώσῃ.

Ὁ Φλῶρος, κλέπτάρχος κατὰ τὴν ἐπαρχίαν τῶν Χασίων, καταπιε-
 ζόμενος ὑπὸ τῶν τότε ληστοδικωκτῶν Ὀθωμανῶν προσέφυγεν εἰς τὴν
 Θάσσον κατὰ τὸ 1814, μὴ δεχθεὶς νὰ προσέλθῃ παρὰ τῷ σατράπῃ τῆς
 Θεσσαλίας εἰς ὃν καὶ οἱ ἀδελφοὶ Ψειραῖοι προσήλθον. Κατὰ δὲ τὸ 1826
 νοσταλγήσας, ἐπέστρεψε κρυφίως εἰς τὴν πατρίδα του, βκσιζόμενος εἰς
 τὴν φιλίαν καὶ συγγένειαν τῶν Ψειραίων, ἀλλὰ παρ' αὐτῶν τούτων ἐ-
 δολοφονήθη μετ' ὀλίγον, καὶ τῆς τοιαύτης δολοφονίας ἀπομνημόνευμα
 ἐστὶ τὸ παρὸν ἄσμα.

—o—

95. ΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΨΕΙΡΑΙΟΙ. (1827).

Μὴν' εἶν' κατάρα τοῦ γονῆ, μὴν' εἶναι καὶ τοῦ νούννου,
 μὴν' εἶν' ἀπ' τὸν Θεὸ γραφτό, κι' ἀπὸ τὴ μοῖρα γράμμα,
 μὴνα ζουλούμια ν' ἔκαμαν ὄξου τὰ παλληκάρια;
 Πολλοὶ πολλοὶ ἐκλαυτήκανε 'ς τὸ Σιλιχτάρη Μπότα,
 5 κι' ὁ Σιλιχτάρης τῶβαλε νὰ πιάσῃ τοὺς Ψειραίους.
 Τρία μπουλούκια ξέβγαλε, σύγνεφα τρία μαῦρα,
 τῶνα εἶν' ὁ Νάσος Μάνταλος, τ' ἄλλο εἶν' ὁ Μαντσαφλάρας,
 τὸ τρίτο τὸ χειρότερο εἶν' ὁ Ραχίπ Κολώνιας.
 Ὅθεν διαδοῦν κι' ὅθε σταθοῦν ρωτᾶνε κ' ἐξετάζουν,
 10 —Ποιὸς εἶδε τοὺς περήφανους, ποιὸς εἶδε τοὺς Ψειραίους;
 σὲ τί χωριὸν ἀπέρασαν, σὲ τί τόπο κονεύουν;
 —Ἐμεῖς ἐφῆς τοὺς εἶδαμε μέσα 'ς τὴ Νεμπενίτσα,

ὅπου εἶχαν σκόρπια τὰ παιδιά, σκόρπια τὰ παλληκάρια...
 Σὰν πῆγαν καὶ τοὺς εὗρηκαν μιὰ μπάταριά τοὺς ρίχνουν,
 15 καὶ ζωντανοὺς τοὺς ἐπιασαν, ᾗς τὰ Τρίκκαλα τοὺς πᾶνε.
 ᾗς τὰ Τρίκκαλα τοὺς ἔσφαξαν τοὺς τρεῖς μέσ' τὸ παζάρι·
 κομμένο τὸ κεφάλι τους, κ' ἡ γλῶσσα ματωμένη,
 ψηλὴ φωνίτσαν ἔβγαλαν, ψηλὴ λαλίτσα βγάνουν·
 — Νάσο, ἐσύ ποῦ γλύτωσες, πολὺν καιρὸν νὰ ζήσης,
 20 μολύβι νὰ μὴ σέ κολνᾷ, σπαθιά νὰ μὴ σ' ἐγγίξῃ,
 καὶ γλήγορα τὸ αἷμά μας βαρυὰ νὰ ξαγοράσῃς.

96. ΕΤΕΡΟΝ.

Ὁλῖε, τί βγῆκες κόκκινος, καταμελaniaσμένος;
 — Ἐφές ὅταν βασίλεψα κοντόκατσα ᾗς τῇ ράχῃ,
 ν' ἀκούσω ποῦθ' ἐβγαίνανε καὶ ποῦθ' ἐξεκינוῦσαν,
 δάκρυα πικρὰ καὶ σκούσματα, καὶ μαῦρα μοιρολόγια.
 5 Ἐκλαῖγαν μάναις τὰ παιδιά, ἡ ἀδερφαῖς τ' ἀδέρφια,
 ἐκλαίγανε τοὺς ἄντρες τους κ' ἡ νύφαις τῶν Ψειραίων,
 κ' ἐκλαιγε κ' ἡ Τσολάκαινα τὸ Γιώργο τὸν ὀικό της.

Ὁ Δημήτριος Ψείρας καὶ οἱ ἀδελφοί του, γόνοι ὀπλαρχηγοῦ διαπρέ-
 ψαντος κατὰ τὴν ἐπαρχίαν τῶν Χασίων, ὑπῆρξαν καὶ αὐτοὶ ἐπὶ δεκαε-
 τίαν, ὅτε μὲν κλεπτάρχει, ὅτε δὲ ὀπλαρχηγοί. Ἐπὶ δὲ τῆς ἐποχῆς,
 καθ' ἣν ὁ Ἡπειρώτης Σιλιχτάρ Μπότας διωρίσθη τοποτηρητῆς τῆς
 Θεσσαλίας, ὑπέπεσον εἰς τὴν ὀργὴν αὐτοῦ καταμνηθυθέντες ὡς προδό-
 ται καὶ ἄρπαγες παρὰ τοῦ συνεπαρχιώτου καὶ ἀντιζήλου των Μαντζα-
 φλάρα. Καταδιωκόμενοι δὲ περιήρχοντο ἐντὸς τῆς περιοχῆς τῶν Χα-
 σίων μετ' ὀλίγων ὀπαδῶν, ἐγκαταλελειμένοι παρὰ τῶν φίλων καὶ συμ-
 πατριωτῶν. Τελευταῖον δὲ κατὰ τὸ χωρίον Νεμπενίτσαν περικυκλω-
 θέντες ἠναγκάσθησαν ἵνα παρὰδοθῶσιν ἐπὶ ὑποσχέσει ἀμνηστίας, ἀλλ'
 ἐθανατώθησαν εἰς Τρίκκαλα, ὡς τὸ ἔσμά των παρίστησιν. Ὁ ρηθεὶς
 Μαντζαφλάρας εἰς ἀμοιβὴν τῶν ἐκδουλεύσεών του προεχειρίσθη διάδο-
 χος τοῦ Δημητρίου Ψείρα εἰς τὴν ὀπλαρχηγίαν, ἀλλ' ὀλίγον ἐχάρη

τοὺς καρποὺς τῆς προδοσίας του, δολοφονηθεὶς καὶ οὗτος ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν διὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀφοσίωσίν του. Μετὰ τῶν Ψειραίων ἐφονεύθη τότε καὶ ὁ Γεώργιος υἱὸς τοῦ Τσολάκη, ὅστις ἐχρημάτισε πρωτοπαλλήκαρον τοῦ Τσόγκα.

—ο—

97. ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΖΑΚΑΣ ΚΑΙ ΜΑΚΡΑΙΟΙ. (1828).

Ζαμπ. 671, 92. Pass. 108.

Ἵ τὴν Κρανιά, μέσ' τὸ γιοφύρι,
βγῆκαν οἱ σκυλομακραῖοι.
Πάτησαν πολλὰ καρδάνια,
πῆραν ἄσπρα, πῆραν γρόσια,
5 πῆραν καὶ μιὰ Βλαχοπούλα,
ποῦ ἦταν ἄσπρη σὰν τὸ χιόνι,
νόστιμη σὰν τὸ πεπόνι,
κί' ὠμορφη σὰν τὸ τρυγόνι.
Ξάπλωσαν ἐκεῖ τὰ γρόσια,
10 κί' ἄρχησαν νὰ τὰ μοιράζουν.
Νὰ κί' ὁ Θεόδωρος ὁ Ζάκας,
μπαταριά τοὺς ρίχνει ἀπάνου,
δεκαπέντε λαβωμένοι,
κ' οἱ Μακραῖοι σκοτωμένοι.
15 Φέρετ' ἓναν ψωρογρίβδα
νὰ τοὺς βάλουμε σὰν γίδια.

Ὅτε ὁ Θεόδωρος Ζάκας ἐπανεκάμψεν ἐκ τῆς Ἑλλάδος (κατὰ τὸ 1828) εἰς τὴν ἐπαρχίαν Γρεβθενῶν, πρῶτον αὐτοῦ ἔργον ὑπῆρξεν ἡ ἐκδίκησις τοῦ αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ του Γιαννούλα κατὰ τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἀλεξίου Μακρῆ, οἵτινες συνέτρεξαν, ὡς ἐκτίθεται ἐν τῷ ἄσματι 91, εἰς τὸν θάνατον ἐκείνου. Τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἐκδικήσεως ταύτης ὑπεμφαίνει τὸ ἄσμα τοῦτο, ὅπερ εἰς τὴν συλλογὴν τοῦ Κ. Ζαμπελίου ἐξεδόθη χωλὸν καὶ παρεφθαρμένον.

—ο—

98. ΝΑΣΟΣ ΜΑΝΤΑΛΟΣ. (1828).

Τὸ λένοι κοῦκκοι ς' τὰ βουνὰ κ' ἡ πέρδικες ς' τὰ πλάγια,
τὸ λέει κι' ὁ πετροπότσιφος ς' ἓνα ξερὸ δεντράκι.

Σὰν μοιρολόγι τῶλεγε τὸ θλιβερὸ τραγοῦδι.

« Πολλὰ ντουφέκια πέφτουνε καὶ θλιβερά βροντοῦνε·

ἡ μήνα σὲ γάμο πέφτουνε, μήνα σὲ πανηγύρι;

Οὔτε σὲ γάμο πέφτουνε οὔτε σὲ πανηγύρι.

Ὁ Νάσος κάνει πόλεμο μὲ τὸν Χασάνι Γκέκα,

τρεῖς μέραις ἐπολέμησε, τρεῖς μέραις καὶ τρεῖς νύχτες,

χωρὶς ψωμί, χωρὶς νερό, χωρὶς καμμιὰ βοήθεια.

10 Πρὸς τὰ χαράμματα τσ' αὐγῆς μὲ τὸ σπαθὶ ς' τὸ χέρι,
κόκκινον δρόμον ἀνοιξε κι' ἄφηκαν γειὰ ς' τὰ Χάσια.»

Ὁ υἱὸς τοῦ περιωνύμου Μαντάλου, ὁ ἀδόμενος οὗτος Νάσος ἢ Ἀθανάσιος Μάνταλος, ὅτε μὲν κλέπτарχος ὅτε δὲ ὀπλαρχηγὸς τοῦ βορείου τῶν Χασίων τμήματος, κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως συνηνώθη μετὰ τῶν ἄλλων Θεσσαλῶν ὀπλαρχηγῶν, καὶ πολλοῦ ἀνδρείως ἡγωνίσθη ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ Ἑλλάδι μέχρι τοῦ 1826, ὅτε συνεννοηθεὶς μετὰ τοῦ τοποτηρητοῦ τοῦ Κιουταχῆ ἐπροσκύνησε, καὶ ἔλαβε τὴν πρώτην του ὀπλαρχηγικὴν θέσιν. Κατὰ τὸ 1828, προγραφεὶς καὶ οὗτος μετὰ τῶν ἄλλων Χριστιανῶν ὀπλαρχηγῶν, ὅσους ἡ Ὀθωμανικὴ Κυβέρνησις ἀπεφάσισεν ἵνα ἐξοντώσῃ, ἐγένετο ἀντικείμενον ἐν τόνου καταδιώξεως τοῦ Χασάν Γκέκα, ὑπαλλήλου τοῦ Διοικητοῦ τῶν Γρεβθενῶν Μεχμέταγα. Ὁ Γκέκας οὗτος μετὰ ἰσχυρᾶς Ἀλβανικῆς στρατείας προσβάλὼν τὸν Νάσον ἐνέκλεισεν αὐτὸν εἰς θέσιν τινὰ τῶν Χασίων, ὅπου ἐθεωρεῖτο ἀφευκτος ἢ σύλληψις αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ γενναῖος οὗτος μαχητὴς ἐξαντλήσας τὰ πολεμεφόνδια διέφυγεν ἀβλαβής, καὶ ἐκ νέου προσέφυγεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Μανούσου ἐξεδόθη παραπλήσιον τοιοῦτον ἄσμα ἀναφερόμενον εἰς Νάσον ἀόριστον, καὶ ὑποτιθέμενον ὡς ἀκμάσαντα κατὰ τὴν παρελθούσαν ἑκατονταετηρίδα. Ἐξῆσε δὲ ὁ Ἀθανάσιος Μάνταλος μέχρι τοῦ 1858 πλήρης ἡμερῶν καὶ πατριωτικῶν αἰσθημάτων. (Ὅρα ἱστορ. Τριούπη Α'. 304).

99. ΣΑΦΑΚΑΣ. (1829).

Pass. 268. Ζαμπ. 671, 93.

Τρεῖς περδικοῦλαις κάθονταν ψηλά 'ς τὰ λιθαρίτσια,
 ἡ μιὰ εἶχε παρδαλὰ φτερά, ἡ ἄλλ' εἶχε γαλάζια,
 κ' ἡ τρίτη ν' ἡ κατάμαυρη μοιρολογαί καὶ λέγει.
 — Τ' εἶν' τὰ κακὸ ποῦ γίνηκε 'ς τὸν καπετὰν Σαφάκα!

- 5 Προφὲς ἀπὸ τὰ Γιάννενα μέσ' ἀπ' τὸ κάστρο δῆγῃκε,
 κ' ἐπῆρε δίπλα τὰ βουνὰ δίπλα τὰ κορφοβούνια.

Νύχτα καὶ μέρα περπαταί, δρόμους καὶ μονοπάτια,
 μονάχος, καταμόναχος γυμνὸς καὶ πεινασμένος.

Εἰς τὴν Ταρτάναν ἔφθασε, 'ς τὴν ἐκκλησιὰν ἐμπῆκε,

- 10 κ' ἔταξε χρυσοκάντυλο νὰ φέρῃ νὰ κρεμάσῃ,
 ἂν φτάσῃ πέρα 'ς τ' Ἄγραφα ποῦχε δικούς καὶ φίλους,
 κ' εἶχε καὶ φίλο-γαρδιακὸ τὸν καπετὰν Σωτήρη,
 φίλον ἀπὸ μικρὰ παιδιὰ, καὶ βλάμην 'ς τὸ βαγγέλιο.
 Ἐφθασε καὶ τὸν εὔρηκε καὶ 'γλυκοφιληθῆκαν.

- 15 Καὶ τί τὰ θέλει τὰ φιλιὰ, καὶ τὰ γλυκὰ τὰ λόγια;

Τὴν ἄλλῃ μέρα πέσανε τρία πικρὰ ντουφέκια;

ἐκεῖ ποῦ ἔτρωγαν κ' ἔπιναν μὲ τὸν Σωτήρη Στράτο.

Ψηλὴ φωνίτσαν ἔβγαλε μὲ ματωμένη γλῶσσα.

«Βλάμη, γιατί μ' ἐσκότωσες, μ' ἐπῆρες 'ς τὸ λαιμὸ σου;

- 20 Λόγχοι, βαίστε τὰ κλαριά, βουνὰ, χαμηλωθῆτε,
 νὰ πάῃ 'ς τὴ μάνα μ' ἡ φωνή, 'ς τὴ δόλια μου γυναῖκα,
 καὶ σύ, ἀγέρα, πάρε τὴν, ν' ἀκούσῃ ὁ κόσμος ἔλος,
 νὰ μάθῃ πῶς ἐγλύτωσα ἀπ' τῶν Τουρκῶν τὰ νύχια,
 καὶ μ' ἔφαγεν ὁ βλάμης μου ὁ ἄπιστος ὁ Στράτος.»

Ὁ Σαφάκας ἐκ τῆς Ἀρτοτίνης, χωρίου τῆς Δωρίδος, δραῶμενος ὑπῆρξε κλέπτάρχος πρῶτον, καὶ ἀρχηγὸς τῶν ἀρματωλῶν τῆς Δωρίδος καὶ τῆς Κράβδαρης κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς ἐπανάστασεως, καθ' ἣν διέπρεψε πολυλαχοῦ ἀγωνισθεὶς καὶ θριαμβεύσας. Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1827, ὅτε τὰ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπανάστασεως ἐφαίνοντο ἀπεγνωσμένα, ἠναγκάσθη ἵνα προσκυνήσῃ καὶ τούτου γενομένου μετεκλήθη εἰς Ἰωάννινα, ὅπου εὔρε θέσιν ἐν ταῖς εἰρκταῖς δι' ἀμοιβήν. Συντρίψας δὲ τὰς ἀλύσεις τοῦ καὶ δικ-

φυγὼν ὡς ἐκ θαύματος ἐκ τῆς εἰρκτῆς τοῦ φρουρίου μετὰ πολλοὺς ἀγῶ-
νας καὶ κινδύνους κατέφυγεν εἰς τὸν ἀδελφοποιητὸν καὶ φίλον του Σω-
τήριον Στράτον, τὸν εἰς Ἀγραφα ὀπλαρχηγοῦντα, ἵνα ἐκεῖθεν ἀπέλθῃ
εἰς Δωρίδα, ἀλλ' ὁ φίλος ἐκεῖνος, ὅστις ἕνεκα τῆς φιλοτούρκου διαγω-
γῆς του καὶ Τουρκοστράτος προσηγορεύετο, φοβηθεὶς ἴσως τὴν ὀργὴν
τοῦ Ἰμὴν Πασσᾶ ἐτέλεσε τὸ κακούργημα τῆς δολοφονίας, διὰ τοῦ σω-
ματάρχου του Λιούσα Νιάρκ.

100. ΑΙ ΝΕΓΑΔΙΩΤΙΣΣΑΙ. (1828).

Ζαμπ. 617, 27. Παρ. 125.

- Τὸ λέν οἱ Καραμπερίδες, τὸ λέν καὶ 'ς τὸ Ζαγόρι,
τὸ λένε τὰ Ζακόπουλα ψηλὰ 'ς τὴ Βαλιακάρδα,
τὸ λέν κ' ἢ Νεγαδιώτισσαις, τὸ λέν σ' ἄν μοιρολόγι.
Τὸ λέν γιὰ τὴ Μπαλάναινα καὶ τὴν Κυρά Χρυσούλα,
5 καὶ γιὰ τὴν Κυρ' Ἀγγελικὴ τῆς Γκούμαινας τὴ νύφη,
ποῦ ταῖς ἐπῆραν ὀμπροστὰ καὶ σκλάβαις ταῖς πηγαίνουν,
μὲ δώδεκα συντρόφισαις, καὶ μὲ σαράντα δούλαις.
— Περπάτα, Κυρ' Ἀγγελικὴ, μὴν ἀπομένης πίσω,
μῆνα τὰ ρούχα σὲ βαροῦν, μῆνα καὶ τὰ τουμάνια;
10 — Μῆτε τὰ ρούχα μὲ βαροῦν, μῆτε καὶ τὰ τουμάνια,
μόν' τ' ἀσπρολίθια μὲ βαροῦν, τὰ γόνατα μοῦ σφάζουν;
τὴ μαύρη τὴν ζυπολησιὰ δὲν ἔχω μαθημένη.
Ταῖς πῆραν καὶ ταῖς πάγησαν πέρ' ἀπ' τὴ Βαλιακάρδα,
πιάνουν οἱ κλέφτες τὸ χορό, βάνουν καὶ ταῖς γυναῖκες.
15 — Ρίξου, κυρά Μπαλάναινα, γιὰ νὰ ριχθοῦν κ' ἢ ἄλλαις.
— Κύριε μ' ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς, δὲν σκύφτεις νὰ κυττάξης,
τὸ τί κακὸν ἐπάθαμε, καὶ τί κακὸ μᾶς μέλλει;
Ταῖς πῆραν καὶ ταῖς ξέταξαν ὅλαις μὲ τὴν ἀράδα,
ποιά ἔχει ἀνδρ' ἀζώτερον, γιὰ νὰ τὴν ξαγοράσῃ.
20 Ἡ Ἀγγελικὴ τῆς Γκούμαινας, ἡ νύφη τῆς Χρυσούλας,
ἔκλαιγε γιὰ τὴ μοίρα της, καὶ γιὰ τὴ δυστυχία της
γιατ' ᾔξερε ποῦ ὁ ἀντρας της εἰς τὴ Βλαχιά ἐξουρλάθη.

Ἡ ἀρπαγὴ αὕτη ἐγένετο κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1828 ὑπὸ τῆς ληστρικῆς συμμορίας τοῦ Θεοδώρου Ζάκα, ἐπιπεσοῦσης αἰφνηδίᾳ κατὰ τῶν Νεγάνδων, κόμης τοῦ Ζαγορίου, ἣτις ὑπῆρξε πάσης ἄλλης Ζαγορικῆς κοινότητος ἢ πλουσιωτέρα, διότι συστηματικῶς ἀπεδῆμουν εἰς Μολδοβλαχίαν οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων αὐτῆς. Ἐνεκα δὲ τῶν κατ' αὐτῆς συνεχῶν ἐπιδρομῶν διαφόρων ληστρικῶν συμμοριῶν περιῆλθεν ἀκολούθως εἰς οἰκτρὰν θέσιν, ἐκπατρισθέντων τῶν εὐποροτέρων κατοίκων τῆς.

—ο—

101. ΓΕΩΡΓΑΚΗΣ ΜΠΙΣΟΒΙΤΗΣ. (1831).

Πουλὰκ' ἐπῆγε κ' ἔκατσε 'ς τὴ μέση 'ς τ' ἀργαστήρια,
καὶ δὲν λαλοῦσε σὰν πουλὶ σὰν ὅλα τὰ πουλάκια,
μόνε μ' ἀνθρώπινη λαλιά μοιρολογάει καὶ λέγει.

« Γεωργάκη, τί ἐζουρλάθηκες, σοῦ πῆρ' ὁ Θεὸς τὴ γνῶσι;
Ἐαστόχησες, λησμώνησες, πόσα κακὰ ἔχεις κάμει!

Γιατ' ἦρθες κ' ἐπροσκύνησες 'ς αὐτὸν τὸν Μεχμετάγο,
κι' ἀξέγνοιαστος 'ς τῶν Γρεβθενῶν τὴ χώρα τριγυρίζεις;
Ὁ Μεχμετάγος ἔκραξε τὸν Σουλεϊμὰν Δελβίνα,
καὶ τὸν κρυφοκουθέντιασε νὰ πιάσῃ τὸ Γεωργάκη.

10 Μὲς' τὸ παζάρι κάθονταν, τρέχουν τὸν ξαρματόνουν,
τὸν δένουν χειροπόδωρα κ' ἐκεῖ τὸν πελεκῆσαν.

Ὁ ἐκ τοῦ χωρίου Μπέσοβα, τῆς ἐπαρχίας τῶν Γρεβθενῶν, ἀναφερόμενος Γεωργάκης ὑπηρέτησεν ὡς πρωτοπαλλήκαρον ὑπὸ τοὺς Ζακκαίους, καὶ μετὰ ταῦτα σχηματίσας ληστρικὴν συμμορίαν διήρχετο λητίζων τὰ χωρία τῶν Γρεβθενῶν καὶ τὰ τῆς Νασελίτσας. Προσκυνήσας δὲ κατὰ τὸ 1831 εἰς τὸν Μεχμετάγον, ἐδολοφονήθη ὡς ἐν τῷ παρόντι ἄσματος ἀναφέρεται.

—ο—

102. ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΖΑΚΑΣ. (1832).

Τί ἔχουν τοῦ Σπήλῃου τὰ βουνὰ καὶ στέκουν ρογκωμένα;
 Μὴν' ἀπ' τὰ χιόνια τὰ πολλὰ, μὴν' ἀπὸ τὸ χειμῶνα;
 Οὐτ' ἀπ' τὰ χιόνια τὰ πολλὰ οὐτ' ἀπὸ τὸ χειμῶνα·
 τὸν Θεοδωράκην ἔκλεισε στενὰ ὁ Μεχμετάγος·
 5 κι' ὁ Κώστας Βλάχος φώναξε τοῦ Μιντερλῆ καὶ λέγει·
 — Τί καρτεροῦμε, μπρὲ παιδιὰ, κλεισμένοι ἀπὸ τοὺς Τούρκους;
 ἔλα, τραβᾶτε τὰ σπαθιά, βγάλτε τὰ γιαταγάνια
 κ' ἐβγάτε νὰ τοὺς στρώσουμε μπροστὰ ὥσάν τὰ γίδια!
 Ἀνάμεσα 'ς τὸν πόλεμο καὶ 'ς τὸ κακὸ ντουφέκι,
 10 ἔπεσε μιὰ βροχὴ χοντρή, κ' ἓνα χοντρὸ χαλάζι,
 κ' ἔκαμε κ' ἐτραβίχθησαν τῶνα καὶ τᾶλλο ἀσκέρι.

Τοῦτο συνέβη κατὰ τὸ 1832, ὅτε ὁ Θεόδωρος Ζάκας, μεθ' ἐνὸς μέρους τῶν ὁπαδῶν του ἀπροσδοκῆτως προσεβλήθη ἐν τῷ χωρίῳ τοῦ Σπήλῃου, ὑπὸ πολυπληθοῦς Τουρκικῆς στρατιᾶς ὀδηγουμένης ὑπὸ τοῦ Μεχμετάγου. Οἱ ἀναφερόμενοι δὲ Κώστα Βλάχος καὶ Μιντερλῆς ὑπῆρξαν πρωτοπαλλήκαροι τοῦ Ζάκα, ὅστις ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ κατέστη τρομερώτατος, διότι ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἔσχε τὴν γενναιότητα καὶ τόλμην ἵνα εἰσέλθῃ ἐντὸς τῆς πόλεως τῶν Γρεβενῶν, καὶ πυρπολῇ καὶ λεηλατήσῃ τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ὀθωμανικῶν οἰκιῶν.

— b —

103. Η ΛΗΣΤΕΥΣΙΣ ΤΗΣ ΚΑΣΤΑΝΙΑΣ. (1832).

Οἱ κλέφτες ἐσυνάχθησαν μέσ' τὴν Ἀγιά Τριάδα.
 Ἦταν τὰ δυὸ Τσαπόπουλα, οἱ πέντε Μπλαχαδαῖοι,
 ὁ Ζάκας ἀπ' τὸ Γρεβενό, οἱ τρεῖς Κοντογιανναῖοι,
 Γιώργης ἀπ' τὸ Ξερόμερο κι' ὁ γυιὸς τοῦ Σκυλοδήμου,
 5 ὁ Στράτης ἀπὸ τ' Ἀγραφα, οἱ δυὸ Μπουκουδαλαῖοι,
 Κώστας Στρουναρῆς, Κατσαρὸς κι' ὁ Γιάννης Κουτελίδας,
 καὶ Τόσκιδες, καὶ Λιάπιδες, μὲ τὸν Ταφίλη Μπούζη.
 Συνάχθησαν, κουδέντιασαν, κ' ἐκίνησαν νὰ πᾶνε,

- νὰ χαρατσώσουν τὰ χωριά, νὰ κάμουν καὶ λιμούρα.
- 10 Πιάνουν καὶ γράφουν μιὰ γραφή, 'ς τὴν Καστανιά τὴν στέλνουν.
«Σ' ἐσᾶς, ἀρχόντοι Καστανιάς, σ' ἐσᾶς, κοτζαμπασίδες»
Στείλτέ μας ἑκατὸ πουγκιά, ψωμιὰ καὶ κρασοράκια
χίλια τσαρούχια ἑτοίμα καὶ χίλιαις φουστανέλλαις,
νὰ πιοῦν τὰ παλληκάρια μας, νὰ φᾶν, καὶ νὰ φορέσουν».
- 15 Οἱ προεστοὶ δὲν τ' ἄκουσαν, κ' ἐτοίμαζαν ντουφέκια.
Σὰν ἔκαμαν κ' ἐκίνησαν οἱ κλέφτες θυμωμένοι
μὲ τὰ σπαθιά ξεγύμνωτα, κ' ἐμπῆκαν μέσ' τὴ χώρα,
τὰ πρῶτα σπίτια ἐπιάσανε, τὰ κάμανε λιμούρα,
κ' ἐπῆραν σκλάβους ἄρχοντες, κυραὶς κ' ἄρχοντοπαῖδια.
- 20 Ἀνάθεμά σας, προεστοί, καὶ Νάσο Καστανιώτῃ,
μὲ τὸ κακὸ ποῦ 'κάματε 'ς τὴ δόλια μας τὴ χώρα,
μᾶς πῆραν κλέφτες 'ς τὰ βουνά, μᾶς κωλοσέρνουν σκλάβους,
καὶ μᾶς γυρεύουν ξαγορὰ τόσαις χιλιάδες γρόσια.

Ἀφ' οὗ ἐξ ὅλης τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Ἡπείρου ἀπεδιώχθησαν οἱ ἀναφερόμενοι ἄρματωτοὶ καὶ κλέφται, καὶ προσέφυγον εἰς τὴν Ἑλλάδα, συνεννοηθέντες καὶ συνασπισθέντες ἐκεῖσε ἐξῆλθον εἰς Θεσσαλίαν ὡς λησταί, ὅπως ἐξαναγκάσωσι τὴν ὀθωμανικὴν κυβέρνησιν εἰς παραχώρησιν ὀπλαρχηγῶν τῶν τοιούτων λοιπὸν στιφῶν ἐγένετο ἔρμαιον ἢ πολίχνη Καστανιά κατὰ τὸν φθινόπωρον τοῦ 1832. Τὸ ἄσμα τοῦτο ἀπαντᾷται καὶ ἐν τῇ συλλογῇ Ζαμπελίου, ἀλλ' ἐλλιπές.

—o—

104. ΣΟΥΛΕΙΜΑΝΗΣ ΜΡΕΛΤΖΟΠΟΥΛΟΣ. (1832).

Σ' ὅλον τὸν κόσμον ξαστεριά, 'ς ὅλον τὸν κόσμον ἥλιος,
'ς τὸ ἔρημο τὸ Σούμπανο μαῦρος καπνὸς κι' ἀντάρα.
Μῆνα μωσχάρια ψένονται, μῆνα παχυὰ κριάρια,
Οὔτε μωσχάρια ψένονται, οὔτε παχυὰ κριάρια,
ὁ Σουλεϊμάνης πολεμάει μὲ τοὺς Δερβαναγάδες,
κλεισμένος εἰς τὴν ἐκκλησιὰ μὲ δεκοχτὼ νομάτους.
Πέφτουν τὰ βόλια σὰν βροχὴ καὶ στρώνονται κρυφάρια,

κι' ὁ Μεχμετάγος φώναξεν ἀπὸ τὸ μετερίζι,
 «βάλτε φωτιά 'ς τὴν ἐκκλησιά, καινούρια ἐγὼ τὴν φτιάνω»,
 10 Ἐνὰς ἀράπης ἔτρεξε μὲ τὸ δαυλὶ 'ς τὸ χέρι,
 βάνει φωτιά 'ς τὴν ἐκκλησιά, μαῦρος καπνὸς ἐβγαίνει,
 μὲ ταῖς εἰκόνες κάηκαν κ' αἱ μαυρισμένοι κλέφτες,
 κ' ἐκάη καὶ τὸ Μπελτσόπουλο ὅπαυ ἦταν λαδωμένο.

Τοῦτο ἐγένετο τὴν 12 Δεκεμβρίου τοῦ 1832 ἐντὸς τοῦ χωρίου «Σούμπενον» τῆς ἐπαρχίας τῶν Γρεβενῶν. Ὁ ἀδόμενος Σουλεϊμάνης ἐ χρημάτισε πρωτοπαλλήκαρον τῶν Ζακκίων, ἦτο δὲ καὶ δεύτερος ἐξάδελφος αὐτῶν, υἱὸς τοῦ κλεπτάρχου Μπελτζοπούλου, συναγωνιστοῦ τοῦ Κατσαντώνη. Ὁ Σουλεϊμάνης οὗτος αἰχμαλωτισθεὶς ἐν ἡλικίᾳ βρεφικῇ ὑπὸ Ἀλβανῶν, ἠναγκάσθη προσλαβεῖν τὸ τῶν δεσποτῶν του θρήσκευμα, ἀλλὰ μετὰ τινα χρόνον μεταβὰς εἰς τοὺς ἐξαδέλφους του διετήρησε μόνον τὸ ὄνομα, οὐχὶ δὲ καὶ τὸν μωαμεθανισμόν.

— 0 —

105. Ο ΛΟΧΑΓΟΣ ΒΡΥΚΟΛΑΚΑΣ. (1832).

Ἐνὰ πουλάκι κάθονταν σὲ μιὰ ψηλὴ ραχοῦλα
 κ' ἐκελαδοῦσε κ' ἔλεγε μ' ἀνθρώπινη λαλίτσα.
 «Ἀπέρας' ὁ Βρυκόλακας ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι,
 καὶ τρέχει πρὸς τὴ Βόνιτσα ναῦρῃ τὸν Θύμιο Σάρρα.
 5 Ψάχνοντας τὸν ξετρύπωσε 'ς τὰ Σκουλιανὰ 'ς τὴν τρύπα.
 — Γεῖά σου, χαρά σου, Θύμιε μου — Καλῶς τὸν ταγματάρχη.
 — Θύμιε, γιὰ δῶσε τ' ἄρματα, δῶσε καὶ τὴ Γιαννοῦλα,
 κι' ἄντε νὰ πᾶς 'ς τὸν βασιληά, καὶ 'ς τὸν συνταγματάρχη,
 γιὰ νὰ σὲ κάμῃ λοχαγὸ νὰ σ' ἔχῃ 'ς τὸ παλάτι.

Τὸ ἄσμα τοῦτο, τὸ χρονικῶς καὶ ἱστορικῶς παραλάσσει τοῦ κλέπτου Βρυκόλακα τοῦ ὑπ' ἀριθ. 73 ἄσματος, ὅπερ ἐστὶ τὸ κύριον καὶ γνήσιον ἄσμα, ἐξεδώκαμεν ἐνταῦθα ὅπως τὸ ἠκούσαμεν ἀδόμενον παρὰ τινος βλαχοποιμένου. Ἐστὼ δὲ τοῦτο ὡς ζωηρότατον δείγμα τῆς ἀλλοιώσεως ἣν ὑφίστανται τὰ δημοτικὰ ἄσματα μὴ φυλαττόμενα διὰ τῆς γραφῆς.

— 0 —

106. ΧΑΤΣΗ ΧΡΗΣΤΟΣ. (1834).

Δὲν κλαῖτε, μαῦρα δέντρα, καὶ σεῖς, μαῦρα κλαριά!
 τί αὐτὸς ὁ Χατση Χρηστος δὲν τῶκαμε καλὰ.

Ἀπόλυσε τ' ἀσκέρι λιμούρα 'ς τὰ χωριά,
 μᾶς πῆραν δυὸ κορίτσια ἀπὸ τὴν Πορταριά.

5 Σ' τὰ Γιάννενα τὰ 'πῆγαν εἰς τὸν Μαχμουτ Πασσᾶ,
 καὶ τᾶστειλε 'ς τὴν Πόλι 'ς αὐτὸν τὸν Βασιληά!

Ὁ Βασιληᾶς σὰν τὰ εἶδε, τοῦ φάνηκαν καλὰ,
 κ' ἐπρόσταξε νὰ γράψουν εἰς τὸν Μαχμουτ Πασσᾶ.

α Σ' τὰ Γιάννενα, 'ς τὴ Λάρσα, σὲ ἔκαμα πασσᾶ,
 10 καὶ κάμε ὅ,τι θέλεις, δὲν θέλω ἐγὼ φλωριά,
 μόν' θέλω νὰ μοῦ στέλνης κορίτσια τρυφερά,
 ὡμορφα σὰν τὴ Λένη καὶ τὴν Κωνσταντινιά.

—o—

107. Η ΚΑΤΑΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΛΗΙΣΤΟΒΙΩΝ ΑΛΒΑΝΩΝ. (1834).

Λάλησε, κοῦκκε, λάλησε, λάλει, καὶ μὲν' ἀηδόνι!

— Τί νὰ λαλήσω, τί νὰ εἰπῶ, καὶ τί νὰ μολογήσω;

Μᾶς ἦρθ' ἡ ἄνοιξι πικρή, τὸ καλοκαῖρι μαῦρο,
 μᾶς ἦρθε κι' ὁ χινόπωρος πικρὸς, φαρμακωμένος.

5 Μαζώχθηκ' ἡ Ἀρβανιτιά εἰς τῆς Κρανιάς τὸν ἴσκιον,
 στέκουν καὶ συλλογίζονται, στέκουν καὶ διαλογιῶνται,
 ποῖονε νὰ κάμουν κε χαγιᾶ, ποῖονε νὰ βάλουν πρῶτον.

Βάνουν τὸ Μάλιο κεχαγιᾶ, καὶ τὸν Κασίμη πρῶτον.

«Κασίμη, πιάσε ταῖς αὐγαῖς, πιάσε καὶ τὰ ντερβένια,
 10 μῆνα διαβῇ κᾶνας πασσᾶς, ἡ κᾶνας χαρατσάρης».

Οὔτε πασσᾶς ἐδιάβηκεν, οὔτε καὶ χαρατσάρης,
 μόνε διαβαίνει ὁ χάροντας μὲ τοὺς ἀπεθαμένους,
 σέρνει τοὺς νειοὺς ἀπ' τὰ μαλλιά, τοὺς γέρους ἀπ' τὰ γένεια,
 σέρνει καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ ἀπ' τὴν ὀρὰ τ' ἀλόγου.

Διὰ τοῦ ἀνωτέρω ἔσματος ὁ ποιητὴς σκιεγραφεῖ καταστροφὴν συμ-

βάσαν εἰς τοὺς συγγενεῖς ληστρικῶν στιφῶν Ἀλβανικῶν, ὑπὸ στρατοῦ τῆς Κυβερνήσεως ἐπιδραμόντος τὰ χωρία, ὧν οἱ κάτοικοι ἔζων ληστρικὸν βίον. Ἀνάγεται δὲ πιθανῶς τὸ συμβᾶν εἰς τὴν παρελθοῦσαν ἐκατονταετηρίδα. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ ἔσμα τοῦτο φαίνεται ἔχον σχέσιν πρὸς τὸ παρὰ Legrand (174, 83), δέον ἔσως ν' ἀναχθῇ μᾶλλον εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ὑπὸ τοῦ Ἰμὴν Πασσᾶ διοικήσεως τῆς Ἡπείρου.

—o—

108. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΤΣΑΡΟΣ. (1836).

- Ἐνα πουλάκι ξέβγαινε 'πὸ μέσα 'πὸ τὴ Λάρσσα,
 κ' ἐπέταγε κ' ἐπέταγε 'ς τὸ Γκλίνοβο νὰ φθάσῃ.
 Ψάχνει ναῦρῃ τὸν Κατσαρὸ τὸν καπετὰν Δημήτρη,
 κι' ὁ Κατσαρὸς λημέριαζε σὲ μιὰ ψηλὴ ραχοῦλα.
- 5 — Καλὴ σου ἡμέρα, Κατσαρέ, — καλῶς το τὸ πουλάκι.
 Πουλάκι, ποῦθε 'πρόδαλες, καὶ ποῦ θε νὰ πηγαίνης;
 — Πέταξ' ἀπὸ τὴ Λάρισσα, κ' ἦρθα νὰ σ' ἀνταμώσω.
 Τί νὰ σοῦ εἰπῶ, μπρὲ Κατσαρέ, τί νὰ σοῦ ἰμολογήσω;
 Ὁ Κακανίκας 'πὸ Κρασιά, κι' αὐτὰ τὰ δυὸ Γουσόπλα,
 10 ἐπροσκληυθῆκαν 'ς τὸν Πασσᾶ, 'ς τὴ μέση 'ς τὸ σαραγι.
 «Ἀμάν, ἀμάν, ἀφέντη μου, μπέηδες καὶ ἀγάδες!
 μᾶς σκλάβωσεν ὁ Κατσαρός, μᾶς χάλασε τὰ σπίτια.»

—o—

109. ΕΤΕΡΟΝ.

Ζαμπ. 620, 30 καὶ 637, 75. Pass. 127 καὶ 129.

- Μᾶς πῆρ' ἡμέρα, μπρὲ παιδιά, μᾶς πῆρε μεσημέρι,
 μᾶς πῆρ' ὁ ὕπνος σὰν μωρά, σκωθῆτε γιὰ νὰ πᾶμε,
 ἄλλην κρυψῶνα ναῦρουμε, νὰ κάμουμε λημέρι,
 ἐκεῖ σ' ἐκεῖνο τὸ βουνό, ποῦ εἶναι μιὰ κρύα βρύσι,
 5 πῶχει τὰ πεῦκα τὰ πολλὰ καὶ ταῖς ὀξειαῖς ποῦ στρίζουν!

- Ἑσκήθησαν, κ' ἐκίνησαν μὲ τάρματα ἔς τὸ χέρι,
 κι' ὁ Κατσαρὸς ἀπόμεινε γιὰ νὰ νιφθῇ ἔς τὴ βρύσι,
 κ' ἐκεῖ ποῦ ἔσκυψε νὰ πιῇ τρία ντουφέκια πέφτουν,
 ἓνα τὸν πῆρε ξώδεσμα, τὸ ἄλλο ἔς τὴν παλάσκα,
 10 τὸ τρίτο τὸ φαρμακερὸ τὸν πῆρε ἔς τὸ κεφάλι.
 Τὸ στόμα αἷμα γιώμοσε, τὰ χεῖλια τοῦ φαρμάκι,
 κ' ἡ γλῶσσά του ἑλάδαγε πικρά, πικρά τὸ λέγει,
 «Ἐλ', ἀνεψιὲ Καταραχιᾶ, πάρε μου τὸ κεφάλι,
 νὰ μὴν τὸ πᾶρ' ὁ Κόρακας ἔς τὴ Λάρσσα νὰ τὸ πάγη.
 15 κι' ἀφίνω σου παραγγελιά, τὸ αἷμά μου νὰ πάρης.

Ὁ Κατσαρὸς οὗτος, Σχρακατσάνος τὸ γένος, ἐχρημάτισε τρομερὸς εἰς Θεσσαλίαν κλέπτарχος, καὶ ἐκ τοῦ τρόμου ὃν ἐνέπνευσεν ἐπέτυχεν τὴν θέσιν ἀρχηγοῦ τῶν ἀρματωλῶν τοῦ τμήματος «Κόλι Γκλίνοβου» τῆς χώρας τοῦ Ἀσπροποτάμου κατὰ τὸ 1827 (μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Σωτήρη Αἰκκατᾶ), ἣν καὶ διετήρησεν μέχρι τοῦ 1835. Τότε δὲ ἐκδιώχθεις τῆς θέσεώς του, ὡς καὶ οἱ ἄλλοι τῆς Θεσσαλίας ἀρματωλοὶ, ἐπανέλαβεν τὸ τῆς ληστείας ἔργον, ἀλλὰ διωκόμενος ἐντόνως περιωρίσθη εἰς μόνους δέκα ὁπαδοὺς καὶ τὸν ἀνεψιὸν τοῦ Καταραχιᾶν, μεθ' ὃν ἀπεκρύπτετο ἀπὸ θέσεως εἰς θέσιν, ἔφερε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν γυναῖκά του καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς ἐνδεδυμένην ἀνδρικῶς, (μεθ' ἧς σχέσεις αἰσχραὶ ἀπὸ καιροῦ τὸν συνέδεον). Τελευταῖον ὁ γενικὸς τῆς Θεσσαλίας Δερβέναγας καταδιώκων ἀδιαλείπτως τὴν συμμορίαν ταύτην, καὶ ἔμπειρον ἰχνηλάτην ἔχων τὸν Ἀσπροποταμίτην Γεώργιον Κόρακαν, ἐλόχευσεν αὐτὴν καὶ ἐφόνευσεν τὸν Κατσαρὸν καθ' ἣν στιγμὴν ἐνίπτετο εἰς τὴν πηγὴν περὶ ἣν διενυκτέρευεν, ὁ δὲ Καταραχιᾶς μετὰ τῶν ἄλλων διέφυγεν. Πρωτοπαλλήκαρα τοῦ Κατσαροῦ ὑπῆρξαν οἱ Ρουπακιάς καὶ Γεροχουσάδας (ἴδε Ζημπ. 661, 78), γνωστοὶ διὰ τὴν σκληρότητα αὐτῶν καὶ τὴν τόλμην· ὁ Ρουπακιάς ἐδολοφονήθη ὑπὸ τοῦ ψυχογιοῦ τοῦ τῷ 1833, πληγωμένος ὢν ἐν τῇ μάχῃ, ἣν ἐκρότησαν τότε οἱ μετὰ τοῦ Ν. Ζέρβου ἀποστατήσαντες κατὰ τοῦ Ὁθωῆος.

110. ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗΣ, Ο ΚΑΙ ΤΣΑΠΟΣ. (1837).

- Μὴ πέρδικουλα κάθονταν ἔς τὰ πλάγια τοῦ Μετσόβου,
καὶ τῶλεγε πικρά πικρά, σὰν ἀπ' ἀνθρώπου στόμα.
Σήμερα, Τσάπο μου, γιορτὴ, ἡ πασχαλιὰ ἡ μεγάλη,
καὶ σήμερα θὰ θυμηθῇς τὰ μαῦρά σου τὰ νειάτα.
- 8 Μὲ τὰ χρυσᾶ τοῦ τ' ἄρματα, μὲ τὸ σπαθὶ ζωσμένος,
μὲ τὰ καπετανίτικα φορέματα ντυμένος,
ἐπῆγε ἔς τὴν Ἀνάστασι σὰν πρῶτος καπετάνος.
Ἵς τὸ σπίτι τοῦ ἐμπαινόβγαιναν γιὰ τὸ «Χριστὸς ἀνέστη»
ὅλ' οἱ δικοὶ καὶ φίλοι τοῦ, κ' οἱ πρῶτοι τοῦ Μετσόβου.
- 10 Πλούσιο τὸ γιῶμα τῶστρωσαν, τῆς πασχαλιᾶς τραπέζι,
καὶ μόν' τὸ πρῶτό του παιδί ἦταν συντραπεζίτης,
τ' ἄλλα παιδιὰ κί' ἀνίψια τοῦ ἔς τὴν παγανιά ἦταν ὅλα.
Ἄρνι μεγάλο καὶ παχὺ ἀπ' τὸ σουβλί βγαλμένο,
φέραν τοῦ βάλαν ὀμπροστὰ κλέφτικα λιανισμένο.
- 15 τὸν πλάτῃ ἐπῆρε γιὰ νὰ φάῃ, τὸν πλάτῃ νὰ κυττάξῃ,
τὸ πρόσωπό του ἐχλώμιασε κ' ἔσκυψε τὸ κεφάλι,
γιατ' εἶδε δύο μνήματα σκαμμένα ἔς τὴν αὐλή του.
— Τσάπο-μ', καλὴ σου πασχαλιὰ. — Μπέη μ', πολλὰ τὰ ἔτη,
ὅριστε ἔς τὸ τραπέζι μας. — Χαρῆτε καπετάνε,
- 20 ἕναν καφφὲ μόνον νὰ πιῶ, καὶ σεῖς φάτε καὶ πιῆτε.
Σήκωσ' ὁ Τσάπος ἐντολὴ γιὰ τὴν ὑγεία τοῦ Μπέη,
κ' ἔπτε τὴν ὕστερη σταξιά μαζὺ μὲ τρία βόλια,
καὶ μ' ἄλλα πέντε ἐκλείστηκε τὸ στόμα τοῦ παιδιοῦ τοῦ.
Τοῦ Γέρου ἡ γλῶσσα κελαδᾷ ἔς τὸ αἷμά του πνιγμένη.
- 26 «Ἀρίμπεη, Τουρκόγυφτε, κλήρα τοῦ Ἀλῆ Φαρμάκη,
ἔχω παιδί ἄλλα κί' ἀνεψιούς, καὶ διάτα τοὺς ἀφίνω,
ὅσον καιρὸ νὰ ζήσουνε τὸ αἷμά μου νὰ βγάλουν,
καὶ Τοῦρκον νὰ μὴ μπιστευθοῦν, καὶ φίλον νὰ μὴν πιάσουν».

111. ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΑΛΙΔΑΣ. (1837).

Ἵς τὸ Βουργαρέλι τὸ χωριό, ψηλὰ μέσ' τὸ Τσουμέρκο,
 μιὰ πέρδικα κατάμαυρη, κλεισμένη ἔς τὸ κλουβί της,
 μοιρολογοῦσε κ' ἔλεγε μ' ἀνθρώπινη λαλίτσα.

« Δὲν σ' τὸ εἶπα, Γιάννη, μιὰ φορά, δὲν σ' τὸ εἶπα τρεῖς καὶ πέντε,
 ἔς τοὺς Τούρκους μὴ μπιστεύεσαι, γιὰτ' εἶν' ὀχτρός κρυμμένος,
 γιὰτὶ σκοτώνουν μ' ἀπιστιὰ τάξια τὰ παλληκάρια !

Ἵς τὰ λόγια ὅπου σῶλεγα, ἐγέλαγες μ' ἐμένα,
 ἐγέλαγες, καὶ μῶλεγες τοὺς Τούρκους δὲν φοβάσαι,
 καὶ χήρα τώρα μᾶφησες, καὶ καταφρονεμένη,

10 κι' ἄφησες καὶ μικρὰ παιδιὰ σὰν μῆλα μαραμμένα.

Παιδί μου, πότε νὰ σὲ ἰδῶ, νὰ γένης παλληκάρι,
 νὰ σέρνης εἰς τὸν ὦμό σου, ντουφέκι καρυοφίλλι,
 κουμπούραις εἰς τὴν μέση σου, σπαθὶ Τουρκοβαμμένο,
 νὰ πάρης ράχαις καὶ βουνά, δρόμους καὶ μονοπάτια,

15 ναὺρῆς τὸν Τσέλιο Πίτσαρη, ναὺρῆς ἀπ' τῇ γεννὰ του,
 τὸ αἷμα γιὰ νὰ πλερωθῇς τοῦ Γιάννη Κουταλίδα,
 τὸ αἷμα ποῦ τοῦ χύσανε ἔς τοῦ τραπεζιοῦ τῇ μέση,
 ὄντας τὰ παλληκάρια του ἦτανε σκορπισμένα.»

Ἐν τῇ ἡμετέρᾳ χρονογραφίᾳ (τόμ. Α'. 401) ἀναφέρονται τὰ περὶ τοῦ δολοφονηθέντος τούτου ὀπλαρχηγοῦ τῶν Τσουμέρκων διαδεχθέντος εἰς τὴν ὀπλαρχηγίαν τὸν ἀδελφόν του Δημήτριον, ἀφοῦ ὁ ἕτερος ἀδελφός του ἀπεποιήθη αὐτήν. Ἐκτίθενται δ' ἐνταῦθα συνοπτικῶς οἱ προ- χρηματίσαντες τῆς χώρας τῶν Τσουμέρκων ὀπλαρχηγοί. Πρῶτος ἐκ πα- ραδόσεως ἀναφέρεται ὡς τοιοῦτος Δημήτριος ὁ Χοσεψίτης, ἐκδιωχθεὶς παρὰ τοῦ Γεωργίου Καλαντζῆ, περιωνύμου ληστάρχου καὶ συγχρόνου τοῦ Ἰω. Μπουκουβάλα. Τὴν ὀπλαρχηγίαν ταύτην, περιέχουσιν καὶ τὴν χώραν τοῦ Ραδοβισδίου, διετήρησεν ὁ Καλαντζῆς μέχρι τοῦ 1770 φο- νευθεὶς τότε εἰς Βελεντσικόν, ὅπου ἐν θριάμβῳ ἐπέστρεψεν, ἀφοῦ τῇ ἐπικουρίᾳ τοῦ ῥηθέντος Μπουκουβάλα κατετρόπωσε περὶ τοὺς 1000 Βραχωρίτας ὀθωμανοὺς εἰσελάσαντας εἰς τὴν δικαιοδοσίαν του. Ἐφο- νεύθη δὲ ὑπὸ τινος ὀθωμανοῦ ἐνεδρεύσαντος αὐτὸν ἔξω τῆς ρηθείσης κώμης. Τὸν Καλαντζῆν διεδέχθη ὁ γέρον Καστανᾶς, ὅστις ἀπεβίω-

σεν εἰς Πρέβεζαν καταλιπὼν τέσσαρας υἱοὺς τὸν Γεώργιον, Ἰωάννην, Νικόλαον καὶ Ἀθηνάσιον. Τούτων ὁ πρῶτος κατεῖχε τὴν πατρικὴν ὀπλαρχηγίαν μέχρι τοῦ 1796, ὅτε καταληφθεὶς ὑπὸ ὀξυτάτης ποδालγίας ἀποκατέστη εἰς Πρέβεζαν καὶ παρεχώρησε τὴν ὀπλαρχηγικὴν θέσιν τῶν Τσουμέρκων εἰς τὸν νυμφευθέντα τὴν αὐταδέλφην του Ἀνθὴν Κωνσταντῖνον Πουλῆν Ἀσπροποταμίτην, τὴν δὲ τοῦ Ραδοβίσδιου ἔδωκε τῷ ἑξ ἀδελφῆς ἀνεψιῷ του Ἰωάν. Μανώλῃ. Ὁ Πουλῆς οὗτος κατὰ προτροπὴν τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ δολοφονήσας μετ' ὀλίγον τὸν ρηθέντα Μανώλῃν, ἠυνοήθη τὰ μέγιστα ὑπὸ τοῦ τυράννου, ὃν καὶ συνέντρεξεν οὐσιωδῶς εἰς τὴν ἐν Σέλτζῳ καταστροφὴν τῶν Σουλιωτῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἀπέλυσε τὸν ἐκεῖσε συλληφθέντα Κίτσον Μπότσαρην, πεσὼν εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ Ἀλῆ κατέφυγεν εἰς τὴν Λευκάδα, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Θεσσαλίαν διαβάς, εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Βελῆ Πασσᾶ (ὅτε οὗτος διέκειτο ἐχθρικῶς πρὸς τὸν πατέρα του), παρ' οὗ ἀνεδείχθη ὀπλαρχηγὸς εἰς τὸν Ὀλυμπον. Ἐπὶ δὲ τῆς πολιορκίας τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ τῇ συνεργείᾳ τοῦ Χουρσίτ Πασσᾶ ἐπανελάβε τὴν τῶν Τσουμέρκων ὀπλαρχηγίαν, ἣν ἐπ' ὀλίγον ἐχάρη, διότι αἰσχρὰς ὑπηρεσίας προσενεγκὼν τῷ Χουρσίτῃ κατὰ τῶν ἐπικινδυνευόντων ὁμογενῶν, ῥηματωτίσθη τελευταῖον εἰς Πλάκαν ὑπὸ τοῦ Μάρκου Μπότζαρη, καὶ ἐφονεύθη ἐν Βονίτζῃ, ὅπου περιωρισμένος ὢν ἀπεπειράθη νὰ δραπέτεύσῃ καὶ μεταβῇ εἰς Πρέβεζαν πρὸς ἐπανάληψιν τῶν ἀντεθνικῶν ἀγώνων του· ὅτε ὁ Πουλῆς κατέλιπε τὴν ὀπλαρχηγίαν του, τὰ μὲν Τσουμέρκα ἔδωκεν ὁ Ἀλῆς εἰς τὸν γέροντα Κουταλίδαν, ἐκ χωρίου Χόσεψης, τὸ δὲ Ραδοβίσδιον εἰς τὸν Γῶγον Μπακώλῃν. Τοῦ γέροντος Κουταλίδαν διαδόχος κατὰ τὸ 1812 ἀνεδείχθη ὁ πρωτότοκος υἱὸς του Δημήτριος, καὶ τούτου ὁ ἀδελφός του Ἰωάννης κατὰ τὸ 1822.

— 0 —

112. ΕΤΕΡΟΝ.

Δὲν κλαῖτε, δέντρα καὶ κλαριά, καὶ σεῖς, κοντοραχούλαις,
 δὲν κλαῖτε γιὰ τς ἀρματωλοὺς καὶ γιὰ τὸν καπετάνο!
 Τὸν κλαῖνε ὅλα τὰ χωριά κι' ὅλα τὰ βιλαέτια,
 οὐδὲ 'ς τὴν Ἄρτα πέρασεν οὐδὲ καὶ 'ς τὸ Τσουμέρκο.
 • Μᾶς εἶπαν πέρα πέρασε κατὰ τὸ Βουργαρέλι
 νὰ πάγῃ 'ς τὰ Θεωριανὰ τὸν Τσέλιο ν' ἀνταμώσῃ

- κ' ἐκεῖ ἀπιστιὰ τοῦ ἔκαμε, βάνει καὶ τὸν σκοτόνουν·
 τρία ντουφέκια τῷρριζαν πικρά, φαρμακωμένα,
 'ς τὰ γόνατα 'γονάτισε, τὸν Τσέλιο φοβερίζει,
 10 — Τσέλιο, σὰν εἶχες τὸ σκοπὸ δὲ μῶκανες χαμπερί,
 νὰ βγῆς νὰ πολεμήσουμε σὰν ἄξια παλληκάρια.

—0—

113. ΤΑ ΤΣΑΠΟΠΟΥΛΑ. (1838).

- Μὲ γέλασ' ὁ αὐγερινός, μ' ἐγέλασεν ἡ πούλια,
 κ' ἐβγῆκ' ἀπάνου 'ς τὰ βουνά, ψηλὰ 'ς τὰ κορφοβούνια,
 κι' ἀκούω ἀέρας ποῦ φυσάει, καὶ τὰ βουνὰ μαλόνουν.
 'Εσεῖς, βουνὰ τοῦ Γρεβθενοῦ, καὶ χίλιων χρόνων πεῦκα;
 6 τί ἔχετε καὶ μαλόνετε, τί ἔχετε καὶ βογκᾶτε;
 μήνα τὰ χιόνια σᾶς βαροῦν, μὴ σᾶς βαρεῖ ὁ χειμώνας;
 — Δὲ μᾶς βαρεῖ ὁ χειμῶν' καιρός, δὲ μᾶς βαροῦν τὰ χιόνια
 μόν' μᾶς βαρεῖ ἡ κλεφτουργιὰ ποῦ περπατάει τῇ νύχτα,
 μὲ τὸ ντουφέκι 'ς τὸ πλευρὸ καὶ τὸ σπαθί 'ς τὴ ζώση,
 10 καὶ μᾶς βαρεῖ κ' ἡ παγανιά, οἱ τόσ' οἱ 'Αρβανίταις,
 ποῦ μέρα νύχτα περπατᾶν καὶ ψάχνουν καὶ γυρεύουν,
 τὰ δόλια τὰ Τσαπόπουλα τὰ τέσσερα ξαδέρφια.

Τὸ ἔσμα τοῦτο ἀνάγεται εἰς τὴν ἐποχὴν τὴν μετὰ τὴν δολοφονίαν
 τοῦ Ἀποστόλου Τσάπου, ὅτε οἱ υἱοὶ καὶ ἀνεψιοὶ αὐτοῦ ἐξεληθόντες λη-
 σταὶ κατεδιώκοντο ἐπιμόνως ὑπὸ διαφόρων Ἀλβανῶν.

—0—

114. ΚΑΤΑΡΑΧΙΑΣ. (1838).

Τρία πουλάκια κάθονταν 'ς τὴ Λούτσα 'ς τὰ κριθάρια,
 τῶνα τηράει τὰ Τρίκκαλα, τὸ ἄλλο τὸ Γαρδίκι,
 τὸ τρίτο τὸ καλῆτερο μοιρολογαίει καὶ λέγει.
 «Νᾶταν ἡ μέρα βροχερὴν, κ' ἡ νύχτα χιονισμένη,

6 ποῦ κίνησ' ὁ Σεμσόμπεης νὰ πάη 'ς τὰ Βλαχοχώρια,
νὰ πιάσῃ τὸν Καταραχιᾶ καὶ τ' ἄξια· του συντρόφια.
Ἐκίνησε, τὸν εὔρηκε ψηλὰ μέσ' τὰ κριθάρια,
Καταραχιᾶς τὸν δέχτηκε σὰν ἄξιο παλληκάρι,
κι' ὁ Σέμσος ἐσκοτώθηκε 'ς τὸν πόλεμο, 'ς τὴν ράχη.

115. ЕТЕРОΝ.

Заμπ. 651, 67. Pass. 130.

- Τρεῖς περδικούλαις κάθονταν 'ς τὴν ράχη, 'ς τὰ κριθάρια,
ἢ μιὰ τηράει τὰ Τρίκκαλα κ' ἢ ἄλλη πρὸς τὴν Λάρσσα,
κ' ἢ τρίτην ἢ καλὴτερον μοιρολογάει καὶ λέγει.
«Ἀκοῦστε, μπρὲ Καταραχιᾶ, καὶ σεῖς, παιδιὰ τοῦ Τσάπου,
8 ἀκοῦστε, Λιάκο Γκότοβα, καὶ Γεώργη Καραμῆτσο!
Σὰς πλάκωσε ὁ Σεμσόμπεης μὲ χίλιους πεντακόσιους
'ς τὴν Λεπενίτζα κόνεψε, ψηλὰ 'ς τὸ μοναστήρι,
τοὺς καλογέρους ξέταζε, τοὺς καλογέρους σφίγγει.
—Ποῦ πέρασ' ὁ Καταραχιᾶς, ὁ Λιάκος ποῦ νὰ πῆγε;
15 —'Σ τὰ Κριθαράκια πέρασαν μέσ' τὴν ψηλὴν ραχοῦλα,
κ' ἔχουν ταμπούρια δυνατά, ταμπούρια τοῦ πολέμου.
Ὅλονυχτῆς ἐκίνησε μὲ ὄλο του τ' ἀσκέρι,
γιὰ νὰ προφθάσῃ χαραγῇ ἐδῶ γιὰ νὰ σὰς κλείσῃ.»
Καταραχιᾶς ἐφώναζε, —παιδιὰ μὴν ταραχθῆτε,
18 ἀφῆστέ τους νάρθοῦν σιμά, νὰ φτάνῃ τὸ μολύβι.
Σὰν ἄρχισεν ὁ πόλεμος κ' ἐπίασε τὸ ντουφέκι,
σὰν ἔπεσαν πολλὰ κορμιὰ 'ς τὸ αἷμα κυλισμένα,
ἐλαμποκόπησαν μὲ μιὰ τὰ κλέφτικα μαχαίρια,
κ' οἱ Τοῦρκοι ἐκατρακύλαγαν εἰς τὰ ριζὰ τῆς ράχης·
20 κι' αὐτοῦ κατὰ τὸ δειλινὸ ἓνα πικρὸ μολύβι,
πέραν καὶ πέρα πέρασε τοῦ Σέμσου τὸ κεφάλι.
Πλάκωσ' ἢ νύχτα τὰ βουνά, κ' ἔπαψε τὸ ντουφέκι,

φεύγουν οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ βραδύς, πᾶνε κατὰ τὴ Λάρσσα,
 πουρνὸ κ' οἱ κλέφτες ἔφυγαν ἀπὸ τὸ μονοπάτι.

Περὶ τοῦ συμβάντος τούτου ἐκτενῶς διαλαμβάνει ἡ ἡμετ. χρονογρ.
 Α'. 381.

116. ΛΙΑΚΟΣ ΓΚΟΝΤΟΒΑΣ, Η ΚΟΝΤΟΥΒΑΣ. (1839).

- Ὅλα τὰ χιόνια 'ς τὰ βουνά, 'ς ὅλα Δερβenaγάδες,
 κι' ὁ Λιάκος καταμόναχος, κ' εἶναι καὶ λαθωμένος.
 Πρὸς ποῦ νὰ πάῃ ὁ ἔρημος, πρὸς ποῦ νὰ πάῃ ὁ μαῦρος;
 νὰ πάῃ κατὰ τὸν Κίσσαβο θαύρῃ Δερβenaγάδες,
 5 νὰ πάῃ κατὰ τὸν Ὀλυμπον εἶναι γιομάτος χιόνια,
 νὰ πάῃ κατὰ τὸ Γρεβδενὸ κ' ἐκεῖ Δερβenaγάδες,
 νὰ πάγῃ πρὸς τὸ Μέτσοβο νὰ σμίξῃ τοὺς Τσαπαίους,
 τοῦ εἶπαν πῶς ἐπροσκύνησαν, κ' ἐγίνηκαν ραγιάδες·
 «Ποῦ εἶσαι, Γιαννάκη ψυχογιέ, Γιαννάκη ἀγαπημένε!
 10 γύρισε, πάρε τ' ἄρματα, τὸ κοφτερὸ σπαθί μου,
 καὶ σύρ' τα 'ς τὴ γυναϊκά μου, 'ς τὰ δόλια τὰ παιδιὰ μου,
 τί ἐγὼ θὰ γένω Λαρσσινός, 'ς τὴ Λάρσσα θ' ἀπεθάνω.

Ὁ γενναῖος οὗτος ἀνὴρ, διαπρέπων μεταξὺ τῶν μαχητῶν τῆς ἐπο-
 χῆς του, διετήρησεν ἐπὶ τινα ἔτη τὴν ὀπλαρχηγίαν τῆς Ἑλασσῶνος,
 ἐξ ἧς ἀποδιωχθεὶς συνηνῶθη μετὰ τῶν ἄλλων ὁμοιοπαθῶν, τῶν ἐν τῷ
 ἔσχατι τούτῳ ἀναφερομένων, καὶ τούτων ἀποσπασθεὶς, περιήρχετο εἰς
 διάφορα μέρη μετὰ τῆς συμμορίας του καὶ κατεδιώκετο ἐπιμόνως. Ἐν
 τινι δὲ συμπλοκῇ μετὰ τοῦ δερβενάγα τῆς Θεσσαλίας Σουλεϊμὰν
 Ταχίρ Ἀμπάζη, ἀντιστὰς ἥρωικῶς καὶ ἀντικρούσας αὐτόν, ἠδυνήθη
 ἐπὶ πλῆγὰς φέρων νὰ δικφύγῃ τοὺς ἐχθρούς, καὶ προσφυγὼν μετὰ
 τεσσάρων μόνον ὀπαδῶν του εἰς τὰ δάση εἰσέδυσεν εἰς κρυψῶνα ἀσφαλῆ
 ὅπου διέμεινε τρεῖς ἡμέρας ἐκ τῶν πληγῶν του πᾶσχων, ἐπ' ἐλπίδι θε-
 ραπείας καὶ διασώσεως· ἀλλὰ διὰ προδοσίας ἀνακαλυφθεὶς ὑπὸ τῶν
 διωκτῶν του συνελήφθη, καὶ ἡμιθανὲς ἀπαχθεὶς εἰς Λάρισσαν ἀπηγ-
 χονίσθη κατὰ τὸ 1839.

Ἄσμά τι περὶ Κοντουβᾶ, ἀλλ' ἐντελῶς διάφορον, εὔρηται καὶ παρὰ
 Χασιώτῃ, 215,37.

117. Ο ΜΕΧΜΕΤΑΓΟΣ ΚΑΙ Η ΣΟΥΛΑ. (1844).

Κάθεται κοριτσοκόρη μέσ' τὴν πόρτα της,
 κι' ὁ Μεχμέταγας τὴν βλέπει, σκανδαλίζεται.
 Ρίχνει μῆλο καὶ τὴν κρούει, δὲν ταραίζεται,
 ρίχνει μάλαμμα κι' ἀσῆμι, χαμογέλασε.

• Πέντε παλληκάρια στέλνει μέσ' τὸ σπίτι της.

— Νὰ μᾶς δώσετε τὴ Σούλα ἔς τὸν Μεχμέτ Ἀγᾶ.

— Πέντε φονικά νὰ γένουν μέσ' τὴν πόρτα μου,
 τὸν Μεχμέτ Ἀγᾶ δὲν παίρνω, δὲν τὸν ἀγαπῶ,
 γιὰ νὰ γείνω Μεχμετίνα μέσ' τὰ Γρέβдена.

Περὶ τοῦ Μεχμετάγου, Ὁθωμανοῦ βαθυκτήμονος καὶ ἰσχυροῦ κατὰ
 τὴν ἐπαρχίαν τῶν Γρεβδενδῶν, ποιούμεθ' κ' μνεῖαν εἰς τὰ ἔσμ. 98, 101 καὶ
 102. Ἐνταῦθα ἀπομνημονεύει τὸ ἔσμα τὴν ὑπ' αὐτοῦ γενομένην τῇ
 1844 ἀρπαγὴν τῆς ὠρκίης Γρεβδενίτιδος Σούλας ἢ Ἀναστασοῦλας.

B'. ΑΟΡΙΣΤΑ.

118. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΝΕΛΛΟΣ.

Ποιὸς ἐλόγιασε, μωρ', ποιὸς ἐλόγιασε,
 τὸν Κωσταντῇ Κανέλλο τὸν ἀρματωλό!
 Ψὲς τὸν εἶδαμε, μωρ', ψὲς τὸν εἶδαμε,
 σὲ σπίτι Βλαχοπούλας, πῶτρωγ' ἔπινε.
 • εἶχε μιὰ Βλαχοπούλα ἀσπροκόκκινη,
 πλευρὸ πλευρὸ τὴν εἶχε καὶ τὴν κέρναγε·
 τὴν κῶτταζε ἔς τὰ μάτια, δὲν τὴν χόρταινε,
 ἔστριψε τὸ μουστάκι καὶ τῆς ἔλεγε,

- ὤμορφη Βλαχοπούλα, δὲν παντρεύεσαι,
 10 νὰ πάρῃς ἄντρα κλέφτη, ἄντρ' ἄρματωλό,
 'ς τ' ἀσῆμι φορτωμένον καὶ 'ς τὸ μάλαμμα,
 ν' ἀφήσῃς τὰ σεγκούνια, νὰ φορῇς χρυσᾶ,
 τὰ χέρια σου νὰ λάμπουν μὲ διαμαντικά.

— 0 —

119. Ο ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΣ, Η Ο ΑΔΕΛΦΟΚΤΟΝΟΣ.

Ζαμπ. 765, 50. Faur. II, 120. Pass. 487-488. Χασ. 95, 8 καὶ 208, 32.
 Legr. 322, 143. Μανασσεῖδ. 2.

- Ἀνδρούτσος ὁπραμματευτής, Ἀνδρούτσος ὁ στρατιώτης,
 σέρνει μουλάρια δεκοχτῶπραμματέιαις φορτωμένα,
 κ' ἡ μούλα ἡ χρυσόμαλλη ὁποῦ καβδαλικεύει,
 εἶχεν εἰς τὰ καπούλια τῆς μιᾶς φούντα καρυοφύλλι.
 5 Ἀπ' τὴν πολλή τὴ μυρωδιά ποῦχε τὸ καρυοφύλλι,
 ἀποκοιμήθ' ὁ νειούτσικος 'ς τῆς μούλας τὰ καπούλια,
 κ' ἡ μούλα τὸν ἐλάθεισε, κλέφτικο δρόμο πῆρε.
 Ὁ νειὸς ὅταν ἐξύπνησε τὴ μούλα τοῦ μαλόνει.
 — Μούλα, τῆς λέει, ποῦ μ' ἔφερες; ἐδῶ εἶν' οἱ χαραμίδες!
 10 Ἀκόμα ὁ λόγος ἔστεκε 'ς τοῦ νειούτσικου τὰ χεῖλια,
 καὶ νὰ κ' οἱ κλέφτες ἤρθανε, νὰ τοι κ' οἱ χαραμίδες·
 πιάνουν καὶ κόφτουν ταῖς τριχιαῖς, πιάνουν καὶ ξεφορτόνουν.
 — Μπρέ, τί τὰ ξεφορτόνετε τὰ ἔρημα μουλάρια!
 μοῦ πλήγιασαν τὰ στήθη μου φορτῶντας, ξεφορτῶντας·
 15 — Μαῦρε, δὲν κλαῖς τὰ νειάτά σου, δὲν κλαῖς τὴ λεβεντιά σου,
 μόν' κλαῖς τὰ παληομούλαρα, τὰ ἔρημα μουλάρια!
 — Παιδιά, ποῦ εἶν' ὁ πρῶτός σας, ποῦ εἶν' ὁ καπετάνος;
 Νάτος κι' ὁ πρῶτος πῶρχονταν, νάτος κι' ὁ καπετάνος·
 — Τί τὸν φυλάτε, μπρὲ παιδιά, καὶ τί τὸν ἐρωτᾶτε;
 20 Χρυσὸ μάχαῖρι ν' ἐβγαλεν ἀπ' ἀργυρὸ θηκάρι,
 καὶ 'ς τὴν καρδιά τοῦ νειούτσικου βαθυὰ βαθυὰ τὸ χώνει.
 Ψηλὴ φωνίτσαν ἐβγαλε, ψηλὴ φωνίτσα βγάνει·

- Κύρη μου, ποῦ εἶσαι νὰ μὲ ἰδῇς, μάνα μου, νὰ μὲ κλάψης!
 'Σ τὸ χῶμα ἔπεσεν ὁ νεῖδς αἵματοκυλισμένος,
 25 κ' ὁ καπετάνος ἄρχισε τότε νὰ τὸν ρωτήσῃ·
 — Ξένε, ποῖδς εἶν' ὁ τόπος σου, καὶ ποῖα τὰ γονικά σου;
 — Κακὸ ζακόνι ὀπῶχετε ἐσεῖς οἱ χαραμίδες,
 τὸν ἄνθρωπον τὸν σφάζετε, κ' ἔπειτα τὸν ρωτᾶτε.
 'Ο κύρης μ' ἀπ' τὰ Γιάννενα, ἡ μάνα μ' ἀπ' τὴν Ἄρτα,
 30 κ' ἔχουν καὶ γυιὸν τρανήτερον καὶ πρῶτον ἀπ' τ' ἐμένα,
 κλέφτην 'ς τοὺς λόγκους, 'ς τὰ βουνά, καὶ πρῶτον καπετάνον.
 — 'Εσ' εἶς', ἐσ' εἶς', Ἀνδρουτζέ μου, ἐσ' εἶσαι ὁ ἀδερφός μου!
 'Σ τὴν ἀγκαλιὰ τὸν ἄρπαξε, καὶ 'ς τὸ γιατρὸ τὸν πάγει.
 — Γιατρέ μου, σὲ παρακαλῶ, γιατρέ, σὲ παραγγέλνω,
 35 νὰ μοῦ γιαιτρέψης γλήγορα τοῦτον τὸ λαβωμένον.
 — Ἐγὼ πολλοὺς ἐγιάτρεψα, σφαγμένους, λαβωμένους,
 μόν' τοῦτος δὲν γιαιτρεύεται, τ' εἶν' ἀδερφοσφασμένος.
 — Πάρ' ἀδερφέ, ταῖς μούλαις μου, καὶ φέρ'ταις 'ς τοὺς γονοὺς μας.
 — Καὶ τί νὰ εἰπῶ τοῦ κύρη μας, καὶ τί νὰ εἰπῶ τῆς μάνας;
 40 νὰ εἰπῶ ἔσφαξα τ' ἀδέρφι μου, καὶ πῆρα τὰ μουλάρια;
 Τὸ χρυσομάχαιρο ἔβγαλε, ἀπ' τ' ἄργυρὸ θηκάρι,
 ψηλά, ψηλά τὸ σήκωσε καὶ 'ς τὴν καρδιά τὸ χώνει.
 Τοὺς 'πῆραν καὶ τοὺς θάψανε τοὺς δυὸ 'ς ἓνα μνημαῦρι,
 κ' ἐκεῖ φυτρώνει καλαμιὰ, φυτρώνει κυπαρίσσι,
 45 λυγογυρίζ' ἡ καλαμιὰ, φιλεῖ τὸ κυπαρίσσι.

Τὸ ἀρχαῖον τοῦτο ἔσμα, ὑπὸ πολλῶν ἐκδεδομένον, κατεχωρίσθη κατ' εἰς τὴν συλλογὴν ταύτην ὡς ἀπανταχοῦ τῆς Ἡπείρου καὶ παρὰ πάσης φυλῆς ἑξόμενον καὶ ὡς γνησιώτερον κατὰ τὴν ἀρχικὴν τοῦ σύνταξιν ὄν. Ἐθίζεται δὲ καὶ ὡς χορευτικὸν παρὰ ταῖς γυναιξὶ τῶν Ἰωαννίνων.

120. Η ΛΗΣΤΕΥΣΙΣ ΤΟΥ ΑΡΧΟΝΤΟΣ ΝΙΚΟΛΟΥ.

Χασ. VI, 11 καὶ 57.

- Μπεζέρισα, βαρέθηκα, δώδεκα χρόνους κλέφτης,
 • τῆς νύχτας τὸ περπάτημα, τσαυγῆς τὸ καραυλὶ.

- τὸ χέρι μου προσκέφαλο καὶ τὸ σπαθί μου στρῶμα
καὶ τὸ ντουφέκι 'ς τὸ πλευρὸ σ' ἄν ὁ γαμπρὸς τῇ νύφῃ.
- 6 Θέλω νὰ πάω 'ς τὴ Ρούμελη 'ς τοῦ Νικολοῦ τὰ σπίτια,
ἐπώχει τ' ἄσπρα τὰ πολλὰ καὶ τ' ἄσημένα πιάτα.
— "Αἶντε, ἀδερφέ, δὲν ἔρχομαι γιὰτὶ τὸν ἔχω φίλο,
πάρε τὰ παλληκάρια μου καὶ σύρε μοναχὸς σου,
κ' ἐγὼ κρατῶ δυὸ ψυχογυιούς, κ' ἄτός μου τρεῖς νομάτοι.
- 10 Ὀλονυχτῆς περπάτησαν, ράχαις πολλαῖς διαβῆκαν,
κ' ἐπῆγαν κ' ἐξημέρωσαν 'ς τοῦ Νικολοῦ τὰ σπίτια.
— Γειά σου, χαρά σου, Νικολό, — καλῶς τὰ παλληκάρια,
καλῶς τους, καλῶς ἤρθανε νὰ φᾶνε καὶ νὰ πιοῦνε.
— Δὲν ἤρθαμε γιὰ φάει, γιὰ πιεῖ, οὔτε καὶ γιὰ κουβέντα,
- 15 ἤρθαμε νὰ σὲ πάρουμε καὶ 'ς τὰ βουνὰ νὰ πᾶμε,
ψηλὰ 'ς τὰ δέντρα τὰ ψηλά, 'ς τὸν ὠμορφο τὸν τόπο.
Σήκου, τ σ α ο ὕ σ η, δέσε τον, δέσ' τον τὸν κυρ Νικόλα,
νὰ πάρῃ δίπλα τὰ βουνά, δίπλα τὰ κορφοβούνια.

Ὁ Νικολὸς οὗτος ἀναφερόμενος εἰς διάφορα κλέφτικα ἄσματα, φαίνεται ὅτι ὑπῆρξε βαθύπλουτος δημογέρων Μακεδὼν καὶ ὡς ἐκ τοῦ πλούτου τοῦ ὑπέστη περιοδικῶς ἀπογυμνώσεις καὶ ληστεύσεις ὑπὸ διαφόρων λησταρχῶν. Πιθανὸν ὅμως καὶ ν' ἀνκφέρεται τὸ ἄσμα εἰς τὸν πατέρα τοῦ Ἀσπροποταμίτου Δημάκη, περὶ οὗ ἴδε ἀρ. 5.

—ο—

121. Η ΕΛΕΝΙΤΣΑ ΚΑΙ Ο ΚΑΠΕΤΑΝ ΓΕΩΡΓΑΚΗΣ.

- Πουλάκι ἐπῆγε κ' ἔκατσε ψηλὰ 'ς τὴν Περεγλίτσα,
καὶ δὲ λαλοῦσε σ' ἄν πουλί, σ' ἄν ὅλα τὰ πουλάκια,
μόν' ἐλαλοῦσε θλιβερά μ' ἀνθρώπινη λαλίτσα·
«Λενίτσα μου, τὸν ἄντρα σου πᾶνε νὰ τὸν κρεμάσουν.
- 6 Τί τάξεις γιὰ ξανταμοιβὴ τοῦ καπετὰν Γεωργάκη,
ἂν ἠμπορέσῃ ζωντανὸν ἐδῶ νὰ σοῦ τὸν φέρῃ;
Δὲν θέλει γρόσια καὶ φλουριά, δὲν θέλει τ ζ ο θ α τ ρ ι α!
— Γρόσι' ἂν δὲν θέλῃ καὶ φλουριά τί ἄλλο νὰ τοῦ δώκω;

τὸ Μάη ποῦ πάει γιὰ πέρδικαις, νὰ πάω κ' ἐγὼ κοντά του,
 10 νὰ σέρνω τὴ βεργούλα του, νὰ σέρνω τὸ σπαθί του.

—ο—

122. Η ΑΙΧΜΑΛΩΤΙΣΘΕΙΣΑ ΥΠΟ ΚΛΕΠΤΩΝ ΚΥΡΑ ΕΛΕΝΗ.

Περπάτα, κυρά Λένη μου, μὴν ἀπομένης πίσω!
 Μήνα τὰ ροῦχα σὲ βαροῦν, μήνα τὰ μπελιζίκια,
 μὴ σὲ βαρεῖ ὁ χρυσὸς σταυρὸς ποῦ ἔχεις 'ς τὸ λαιμό σου;
 — Οὔτε τὰ ροῦχα μὲ βαροῦν, οὔτε τὰ μπελιζίκια,
 5 οὔτε καὶ ὁ χρυσὸς σταυρὸς ποῦ ἔχω 'ς τὸ λαιμό μου,
 μόν' μὲ βαραίνει ἡ σκλαβιὰ ὅπου μὲ πᾶτε σκλάβα,
 κι' ἄφηκα κόρη ἀνύπανδρη, παιδί 'ς τὴ σαρμανίτσα,
 κι' ἄφηκα σπίτι ἀτάραγο μὲ δούλαις, μὲ δουλεύτραις.

—ο—

123. Η ΚΛΕΦΤΟΠΟΥΛΑ.

Ζαμπ. 616,26 καὶ 684,110. Σχινᾶ 67. Tomas. 161. Marcel. I, 320. Σας. VI, 6.
 Λελ. 43,30.

Ποιὸς εἶδεν ἥλιο τὸ βραδύ, κι' ἀστρὶ τὸ μεσημέρι,
 ποιὸς εἶδε ψάρι 'ς τὸ βουνό, καὶ θάλασσα σπαρμένη,
 ποιὸς εἶδε κόρη ἀνύπαντρη 'ς τὰ κλέφτικα ντυμένη;
 Δώδεκα χρόνους ἔκαμεν ἀρματωλὸς καὶ κλέφτης,
 5 κανένας δὲν τὴν γνόρισε, κανένας δὲν τὴν εἶδε.
 Μία πασχαλιά, μιὰ Κυριακή, μιὰ 'πίσημην ἡμέρα,
 βγήκε μὲ τὰ συντρόφια της νὰ ρίξῃ τὸ λιθάρι,
 κι' ἀπ' τὸ πολὺ τὸ σείσιμο κι' ἀπ' τὸ πολὺ καμάρι,
 ἐκόπη τὸ θηλίκι της κ' ἐφάνη τὸ βυζί της.
 10 Ἄλλος τὸ λέγει μάλαμμα, ἄλλος τὸ λέει ἀσῆμι,
 κ' ἐν ὠμορφο κλεφτόπουλο τὸ γλέπει καὶ γελαίει.
 — Τί ἔχεις, μωρὲ κλεφτόπουλο, γιατί γελαῖς μ' ἐμένα; ..
 — Εἶδα τὸν ἥλιο πῶλαμψε κ' ἐφεξε τὸ φεγγάρι.
 — Σῶπα, μωρὲ κλεφτόπουλο, κι' ἂν δὲ μὲ μαρτυρήσης,

15 ἥθ' ἐνὰ σὲ κάμω ψυχογυιόν, ἥθ' ἐνὰ σὲ κάμω πλούσιον,
καὶ πρωτοπαλληκάρι μου σὺν γένῳ καπετάνος.

Τὸ ἄσμα τοῦτο οὕτω κοινῶς ᾄδεται ἐν Ἡπείρῳ, καὶ οὐχὶ ὅπως ἐν ἄλλαις συλλογαῖς ἐξεδόθη· παρὰ δὲ τοῖς Ζηγορισίοις ᾄδεται ὑπὸ τὴν ἐπομένην διαφορὰν ἀπὸ τοῦ ἐνδεκάτου στίχου.

»Κ' ἓνα μικρὸ Βλαχόπουλο τὴν κόρ' ἐσυγκολλήθη,
στρέχει καὶ πᾶσι 'ς τὴ μάχη του μὲ κλάμματα γεμάτα.
» — Μάνα μου, κόρην εὗρηκα 'ς τ' ἀνδρικήν φορεμένην.
» — Παιδί μου, μὴ τὸ λές αὐτὸ καὶ σὲ γελάει ὁ κόσμος.
» Αὐτὸς τῆς συγκολλήθηκε καὶ τς ἔκαμε καρτέρι,
τὴν ἔπιασε, τὴν ἄρπαξε, 'ς τὸ σπίτι του τὴν φέρνει
» κ' ἐκεῖ φωνάζει τὸν παπᾶ γιὰ νὰ τοὺς στεφανώσῃ.
» Ὁ βασιλεὺς σὺν τῷ μαθε ἔστειλε καὶ τὴν πῆρε,
» τὴν πῆρε καὶ τὴν ἔβαλε 'ς τὸ μέγα τὸ θρονί του,
» καὶ μὲ γυαλιὰ τὴν ἔκλεισε, γιὰ νὰ τὴν γλέπῃ ὁ κόσμος,
» κ' ἔτρεχαν καὶ τὴν ἔβλεπαν, κ' ὅσοι τὴν ἐθωροῦσαν,
» ἐθιιάμαζαν 'ς τὰ κάλλη τῆς καὶ 'ς τὴν παλληκαριά τῆς,
» κ' ὁ νεὶδς ἀπὸ τὴ λύπη του πῆρε κ' ἐμαχαίρωθη.

— 0 —

124. ΟΙ ΕΝ ΕΝΕΔΡΑΙ ΣΥΛΛΗΦΘΕΝΤΕΣ ΑΔΕΛΦΟΙ.

Χαο. VI. 1.

Ἐκίνησαν χαρούμενα τὰ τέσσερα τ' ἀδέρφια,
κ' ἐπῆγαν κατὰ τ' Ἀγραφα, πέρα ν' ἀπ' τὸ ποτάμι,
κ' ἐκεῖ σὲ μιὰ κρυόδρουσι, κρύα, παταγωμένη,
ἔκατσαν κ' ἐξουρίστηκαν καὶ 'ς τὸ γυαλί τηριῶνταν.

- 5 — Τήρα κεφάλια στρογγυλά, τήρα μουστάκια μαῦρα·
τί πρέπει γιὰ τὰ Τρίκκαλα, τί πρέπει γιὰ τὴ Λάρσσα.
— Τί λές, μωρὲ μικρὲ ζουρλέ, τί λές, μωρὲ κεφάλι;
φωτιά νὰ μπῇ 'ς τὰ Τρίκκαλα, καὶ λαύρα μέσ' τὴ Λάρσσα,
μπροστὰ 'ς τὰ κεφαλάκια μας τὰ 'μορφοκαμωμένα.
10 Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσαν, τὸ λόγο δὲν ἀπέειπαν,
κ' ἔπεσε μαύρη μπαταριά, κ' οἱ τέσσερες 'ς τὸν τόπο,
καὶ τὰ κεφάλια τῶν κλεφτῶν τὰ κρέμασαν 'ς τὴ Λάρσσα.

— 0 —

125. Ο ΒΑΡΔΑΡΙΩΤΗΣ.

Faur. II, 134. Ζαμπ. 669,89—90. Pass. 158. Διλ. 46,36.

Μέσ' τοῦ Βαρδαριοῦ τὸν κάμπο,
 εἰς τὴν ἄκρα 'ς τὸ γεφύρι,
 'ς ἓνα δέντρο φουντωμένο,
 μὲ χοντραῖς καὶ παχειαῖς ρίζαις,
 5 ξένος ἦταν ξαπλωμένος,
 καὶ ὁ γρίβας τοῦ δεμένος,
 τρώει ταῖς καὶ χλιμητάει·
 — Σήκ', ἀφέντη, καββαλικά.
 — Δὲ μπορῶ, καῦμένη μ' γρίβα,
 10 γιὰτὶ μ' ἔχουν λαβωμένον,
 'ς τὴν καρδιά 'πιτυχημένον·
 Σκάψε, γρίβα μ', μὲ τὰ νύχια,
 μὲ τ' ἀργυροπέταλά σου,
 τράβιξέ με μὲ τὰ δόντια,
 15 καὶ μὲ χῶμα σκέπασέ με,
 κ' ἔπαρε καὶ τ' ἄρματά μου,
 δόσε τα 'ς τὰ γονικά μου,
 ἔπαρε καὶ τὸ μαντύλι
 τὸ χρυσὸ μου δαχτυλίδι,
 20 νὰ τὰ δώσης τῆς καλῆς μου,
 νὰ μὲ κλαίῃ ὅταν τὰ βλέπῃ.

Τὸ ἄσμα τοῦτο ἐν ἄλλαις συλλογαῖς διάφορον φέρεται, ἐν τῇ Ἑπει-
 ρῇ ὅμως οὕτω πως ἄδεται. Καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 90 τοῦ Ζαμπελίου εἶναι
 γνησίως Ἑπειρωτικόν.

—o—

126. Ο ΔΗΜΟΓΕΡΩΝ ΤΗΣ ΜΑΚΡΗΝΙΤΣΑΣ ΛΗΙΣΤΕΥΘΕΙΣ.

Πουλάκι μου, ποῦ ἔτρεχες τοῦτο τὸ καλοκαίρι;
 — Ψηλὰ 'ς ταῖς ράχαις, 'ς τὰ βουνὰ γύριζα κ' ἐπετοῦσα.
 Ἐγὼ εἶμ' ἐν' ἄγριο πουλί, καὶ τς ἐρημιαῖς ζηλεύω,

- ἔς τοὺς βράχους τρέχω καὶ γυρνῶ, καὶ ἔς τὰ κλαριά κοιμοῦμαι,
 5 καὶ ἔς τὰ λημέρια τῶν κλεφτῶν τρέχω καὶ κελαδᾶω.
 «Ξυπνᾶτε, μπρὲ κλεφτόπουλα, ξυπνᾶτε, χαραμίδες!
 ἔσᾳς σᾶς τρέμ' ἢ παγανιά, σᾶς τρέμουν οἱ στρατιώταις,
 σᾶς τρέμουν χώραις καὶ χωριά καὶ τόσα βιλαέτια,
 σᾶς τρέμει κ' ἓνας προεστὼς ἀπὸ τῇ Μακρηνίτσα.
 10 Τὸ σπίτι τοῦ πλακῶσατε, τοῦ πῆρατε τὸ βίό του,
 τοῦ πῆρατε τὰ δυὸ παιδιὰ καὶ δυὸ μικραῖς νυφάδες,
 καὶ τοῦ ζητᾶτε ξαγορὰ φλωριά πέντε χιλιάδες.
 Ποῦ νὰ τὰ βρῇ ὁ ἔρημος, ποῦ νὰ τὰ βρῇ ὁ μαῦρος!
 Ἐβγῆκε ἔς τῇ ζητολογιά, καὶ ποῦ νὰ τὰ συνάξῃ!
 15 Παιδιὰ, γιατί νὰ σβύσετε τέτοιο μεγάλο σπίτι;
 Παιδιὰ δὲν εἴστε χριστιανοί, δὲν εἴστε βαπτισμένοι;
 Δὲν ὀνομάζετε Θεό, κί' ὁ Θεὸς θὰ σᾶς παιδέψῃ.»

—o—

127. ΟΙ ΚΛΕΦΤΕΣ ΑΝΑΜΕΝΟΝΤΕΣ ΤΟ ΕΑΡ.

- Ἦσυχα ποῦ εἶναι τὰ βουνά, ἦσυχοι ποῦ εἶν' οἱ κάμποι!
 δὲν καρτεροῦνε θάνατο, γεράματα δὲν ἔχουν,
 μόν' καρτεροῦν τὴν ἀνοιξι, τὸ Μάη, τὸ καλοκαίρι,
 νὰ ἰδοῦν τοὺς Βλάχους ἔς τὰ βουνά, νὰ ἰδοῦν ταῖς Βλαχοπούλαις,
 5 νὰκούσουν τὰ Βλαχόπουλα λαλῶντας ταῖς φλογέραις,
 βόσκοντας τὰ κοπάδια τοὺς μὲ τὰ χοντρά κουδούνια.
 ὄντας θὰ στήσουν τὰ μανδριά, τὴν ἀρτησιὰ νὰ φτιάσουν
 θὰ ἔβγουν καὶ τὰ κλεφτόπουλα νὰ παίζουν, νὰ χορεύουν.
 Συχνὰ συχνὰ θὰ ροβολᾷν ἔς τοὺς κάμπους τῶν Φερσάλων,
 10 νὰ πιάνουν Τούρκους ζωντανούς, νὰ γδύνουν σκοτωμένους,
 νὰ φέρνουν γρόσια καὶ φλωριά, κ' ἐκεῖ νὰ τὰ μοιράζουν,
 καὶ νὰ χαρίζουν κᾶνα δυὸ ἔς ταῖς ἄσπραις Βλαχοπούλαις,
 κλέφτοντας καὶ κᾶνα φιλί, καὶ γλυκοπαιγνιδάκι.

Τὸ ἀφελές καὶ χάριεν τοῦτο ἄσμα, σκιεγραφοῦν τὴν ποιμενικὴν καὶ ἄρματωλικὴν ζωὴν, εἶναι ἐφάμιλλον τινῶν τῶν τοῦ Θεοκρίτου εἰδυλίων.

—ο—

128. Ο ΚΛΕΦΤΗΣ ΠΑΡΑΧΕΙΜΑΖΩΝ.

- Ἐμαραθῆκαν τὰ δεντριά, τὰ κορφοδοῦνι' ἀσπρίζουν,
 κ' οἱ Βλάχοι πᾶν 'ς τὰ χειμαδιά, πᾶνε νὰ ξεχειμάσουν,
 κι' ὁ κλέφτης τότες ποῦ νὰ πάη; Τὰ κορφοδοῦνι' ἀφίνει,
 ἀλλάζει τὰ φορέματα καὶ τρέχει σκοτισμένος,
 5 καὶ δὲ γελάει τ' ἀχείλι του καὶ σκύφτει τὸ κεφάλι.
 Μετρῶντας τὰ μερόνυχτα τὴν ὥρα καρτεράει,
 ν' ἀνοιξ' ὁ γαῦρος, ἡ ὀξειά, νὰ ζώσῃ τ' ἄρματά του,
 νὰ πάρῃ νὸ ντουφέκι του νὰ τρέξῃ 'ς ταῖς ραχούλαις,
 ν' ἀνέβῃ 'ς τὰ ψηλὰ βουνά, 'ς τὰ κλέφτικα λημέρια,
 10 νὰ σμίξῃ μὲ τὴ συντροφιά, τὴν τέχνην του ν' ἀρχίσῃ,
 σφάζοντας Τούρκους ὅπου βρῇ, γυμνόνοντας διαβάταις,
 καὶ πλούσιους σκλάβους πιάνοντας τὴν ξαγορά νὰ παίρῃ.

—ο—

129. Ο ΠΑΡΑΙΤΗΘΕΙΣ ΚΛΕΦΤΗΣ.

- Γλυκοχαράζουν τὰ βουνὰ κ' ἡ ὥμορφαις κοιμοῦνται,
 τὰ παλληκάρια τὰ καλὰ 'ς τοὺς λόγκους τυραννιοῦνται·
 τοὺς τρώγ' ἡ λέρα τὸ κορμί, τὴ μέση τὸ κιμέρι,
 μὲ τὸ ντουφέκι 'ς τὸ πλευρό, καὶ τὸ σπαθὶ 'ς τὸ στῶμα·
 5 — Ντουφέκι μ', ἔλ' ἄς φύγουμε, 'ς τὸ σπίτι μας ἄς πᾶμε,
 μάνα ἔχω καὶ μὲ καρτερεῖ, γυναῖκα καὶ παντέχει,
 κ' ἔχω κ' ἓνα μικρὸ παιδί, ὅπου παραπονιέται,
 νὰ γλέπη τ' ἄλλα τὰ παιδιὰ μαζί μὲ τὸν γονῆ τους.

—ο—

130. Ο ΜΗΤΡΟΣ, Η Ο ΝΟΣΗΛΕΥΟΜΕΝΟΣ ΚΛΕΦΤΗΣ.

- Νὰ μὴν εἶχ' ἔρθει ὁ θεριστής, ὁ θλιβερός ὁ μῆνας,
 ποῦ βλόγισ' ὅλα τὰ παιδιὰ, ὅλα τὰ παλληκάρια.
 Ὅλα μανάδες εἶχανε καὶ τὰ καλοτηροῦσαν,
 κι' ὁ Μῆτρος μάνα δὲν εἶχε, νὰ τὸν καλοτηράξῃ.
- 5 Σάπησαν τὰ γελέκια τοῦ τ' ἀσημοκεντημένα,
 κ' ἔπεσαν τ' ἀργυρᾷ κουμπιὰ τὰ χρυσοκαπνισμένα.
 Ὡς τὸ παραθύρι κάθονταν, ταῖς ράχαις ἀγναντεύει,
 γλέπει τοὺς κλέφτες νὰ περνᾶν, γλέπει τοὺς μπουλουχτσίδες.
 Τὸν πῆρε τὸ παράπονο κι' ἀρχίνησε νὰ κλαίγῃ,
- 10 κ' ἐπαρακάλειε τὸν Θεὸ νὰ δώσῃ τὴν ὑγιὰ του,
 γιὰ νάβγῃ πάλε 'ς τὰ βουνά, ψηλὰ 'ς τὰ κορφοβούνια,
 νὰ βρῇ τοὺς κλέφτες ὀμπροστὰ νὰ τοὺς καλημερίσῃ,
 νὰ πιῇ κι' ἀπ' ταῖς κρυόδρυσαις, ταῖς φλόγαις τοῦ νὰ σβύσῃ.

—ο—

131. Ο ΜΕΘΥΣΟΣ ΚΛΕΦΤΗΣ.

Λελ. 149.

- Τὸ πίν' ὁ μαῦρος τὸ κρασί, τὸ πίνω νὰ μεθύσω,
 νὰ λησμονήσω τὴν κλεψιά, καὶ τὰ κακὰ νὰ πάψω.
 Καλὰ τὸ πίνω τὸ κρασί, καλὰ τὸ καταπίνω,
 μόν' μοῦ γυρεύουν πλερωμὴ κ' ἡ τσέπη μ' δὲ λαλαεῖ,
- 5 κι' ὅταν μοῦ λένε «πλήρωσε» τοὺς στρίφω τὸ μουστάκι.
 Μουστάκι μου κατάμαυρο, καὶ δοξαρένια φρύδια,
 ντουφεκί μου περήφανο, πιστόλαις πέρα πέρα,
 δὲν εἴμαστε γιὰ κρέμασμα κι' οὔτε καὶ γιὰ παλοῦκι,
 μόν' εἴμαστε γιὰ λεβεντιά, γιὰ τὴν παλῆά μας τέχνη.

—ο—

132. Ο ΚΛΕΦΤΗΣ ΠΡΟΟΡΩΝ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ ΤΟΥ.

- Χορεύουν τὰ κλεφτόπουλα, χορεύουν τὰ καυμένα,
 κ' ἓνα μικρὸ κλεφτόπουλο δὲν θέλει νὰ χορέψῃ,
 μόν' τ' ἄρματά του ν' ἔσιαζε, καὶ τ' ἄρματά του σιάζει,
 κ' ἔτραγουδοῦσε κ' ἔλεγε τηρῶντας τ' ἄρματά του.
- 8 «Ντουφέκι μου περήφανο, σπαθί μου πέρα πέρα,
 πολλαὶς βολαὶς μ' ἐγλύτωσες, καὶ τώρα γλύτωσέ με!
 Δώδεκα χρόνους περπατῶ ἄρματωλὸς καὶ κλέφτης,
 μὲ τὸ ντουφέκι 'ς τὸ πλευρὸ ἀπ' τὸ πουν' ὡς τὸ βράδυ,
 προσκέφαλο τὸ χέρι μου, καὶ στρῶμα τὸ σπαθί μου,
- 10 κι' ἀπόψε εἶδα εἴνορο, κακὸ καὶ σκονταμμένο.
 Παιδιά μ', ἂν μ' εὔρη σήμερα τὸ φλίβερο τὸ βόλι,
 φυλάξτε τὸ ντουφέκι μου, ταῖς δόλιας μου παλάσκαις,
 τί τ' ἀντρειωμένου τ' ἄρματα δὲν πρέπει νὰ φοριῶνται,
 μόν' πρέπει νὰ ἦναι σ' ἐρημιά, σὲ τρία σταυροδρόμια,
- 15 κι' ὅσοι διαβάταις κ' ἂν διαβοῦν νὰ τὰ καλημερίζουν,
 «καλὴ ἡμέρα σας, ἄρματα, — καλῶς τοὺς τοὺς διαβάταις,
 — ἄρματα, ποῦ εἶν' ἀφέντης σας, σὰς φύλαγε 'ς τὴ μέση;
 — ὁ χάρος τὸν ἐκάλεσε, τὸν ἔχει καλεσμένον.»

—o—

133. Ο ΣΥΝΤΡΙΨΑΣ ΤΑ ΔΕΣΜΑ.

- Πέτρα σὲ πέτραν ἔτρεχα, λιθάρι σὲ λιθάρι,
 γιὰ ναῦρω σύντροφον καλόν, ἄξιον κ' ἐμπιστεμμένον,
 σὰν τὸ ντουφέκι ποῦ βαστῶ, σὰν τὸ σπαθί ποῦ σέρνω.
 Τὸν ἠύρηκα, τὸν πίστεψα, σὰν ἀδερφὸ τὸν εἶχα,
- 5 καὶ τὸ σκυλὶ μ' ἐπρόδωκεν εἰς τῶν Τουρκῶν τὰ χέρια,
 Μ' ἐπιάσανε, μ' ἐδέσανε, 'ς τὰ Τρίκαλα μ' ἐπῆγαν,
 καὶ μ' ἔβαλαν 'ς τὰ σίδερα, ὅσῳ νὰ μὲ κρεμάσουν.
 Τὴν ἀλυσίδα ν' ἐκοψα, τὴ σιδεριά τσακίζω,
 καὶ πέφτω κάτω 'ς τὴν αὐλή, καὶ τρέχω καὶ πηδάω.
- 10 Κι' ὁ ἥλιος μ' ἐξαγνάντεψε 'ς τὰ πρῶτά μου λημέρια.

—o—

134. Ο ΥΠΕΡΓΗΡΩΣ ΚΛΕΠΤΑΡΧΟΣ.

Faur. I, 53. Πανδ. 18. Pass. 154.

Ἐγέρασα, καὶ δὲ μπορῶ οὔτε νὰ περπατήσω,
οὔτε νὰ σύρω τ' ἄρματα, τὰ ἔρημα τσαπράζια.
Πάρτε με, σύρτε με, παιδιά, ἐκεῖ ψηλὰ 'ς τὴ ράχη,
καὶ φκιάστε τὸ κιβοῦρί μου, ἴσα μὲ δυὸ νομάτους,
5 νὰ στέκ' ὀρθὸς νὰ πολεμῶ καὶ δίπλα νὰ γεμίζω,
καὶ 'ς τὴ δεξιὰ μου τὴ μεριά, ἀφήστε παραθύρι,
νὰ μπαίνει ὁ ἥλιος τὸ πουρνό, ν' ἀστράφτουν τ' ἄρματά μου
καὶ σύ, Λαμπράκη ψυχογιέ, ζύγωσ' ἐδῶ κοντά μου,
νὰ σοῦ χάρισω τ' ἄρματα, τὰ ἔρημα τσαπράζια.

Ἐν τοιοῦτον κλέφτικον ἄσμα, ὅπερ εἰσήγαγεν ὁ Γάλλος Gondinet
εἰς τὸ παρξσταθὲν πρότινος ἐν Παρισίοις, δῖγμα αὐτοῦ «οἱ ἐλεύθεροι»,
ἀπέσπασε τὰς ἐνθερμιτάτας τῶν ἀκροκτῶν ἐπευφημίας.

—ο—

135. Ο ΦΟΒΕΡΟΣ ΚΛΕΦΤΗΣ.

Μάνα, μ' ἐκαταράστηκες, μοῦ εἶπες βαρεῖα κατάρρα!
«Κλέφτης νὰ βγῆς, παιδάκι μου, κάμπους βουνὰ νὰ τρέχῃς,
»ὀλημερνῆς νὰ πολεμᾷς, τὴ νύχτα καραοῦλι.»
Νὰ ἦσουνα πετροπέρδικα, νὰ πέταγες τ' ἀψήλου,
5 ν' ἀγνάντευες πῶς πολεμᾷν οἱ κλέφτες μὲ τοὺς Τούρκους,
ν' ἀγνάντευες τὸ γυόκα σου μπροστ' ἀπ' τὰ παλληκάρια.
Ὅμπρὸς ξεστρώνει τὴν Τουρκιὰ μὲ τὸ σπαθὶ 'ς τὸ χέρι,
κί' ἀπ' τὴ φωνή του τὴν ψηλὴ ἀχολογάει ὁ τόπος.
«Βαρεῖτε, παλληκάρια μου, σκοτόνετε τοὺς σκύλους,
10 ψυχὴ νὰ μὴν ἀφήσουμε ὀπίσω νὰ γυρίσῃ,
τί ἔκαμα ἔρκο φοβερό, Τοῦρκον νὰ μὴ σκλαδῶσω.»

—ο—

136. ΟΙ ΠΡΩΤΟΠΕΙΡΟΙ ΚΛΕΦΤΕΣ.

Σταματέλ. 11. Χασ. VI. 5.

- Σαράντα παλληκάρια ἀπ' τῇ Λεβαθείᾳ,
τρέχουν ἀρματωμένα νάβγουν 'ς τὴν κλεψιά.
Γυρεύουν κ' ἓνα γέρον νὰ τοὺς ὀδηγᾷ,
κ' ἐπῆγαν καὶ τὸν ἡῦραν μέσα σὲ σπηλιὰ.
5. — Γειᾶ σου, χαρά σου, γέρο. — Καλῶς τὰ τὰ παιδιὰ;
καλῶς τὰ παλληκάρια τὰ κλεφτόπουλα.
- Σῆπου νὰ βγοῦμε, γέρο, κλέφτες 'ς τὰ βουνά.
— Δὲν 'μπορῶ 'γώ, παιδιὰ μου, γιὰτ' ἐγέρασα,
μόν' πάρτε τὸ παιδί μου τὸ τρανήτερο.
10. Ξέρει τὰ μονοπάτια ποῦ περπάταγα,
καὶ ταῖς χρυαῖς βρυσούλαις, πῶπινα νερό,
ξέρ' ὅλα τὰ λημέρια ποῦ λημέριαζα,
καὶ τὰ κρυφὰ κονάκια πῶπερνα ψωμί,
καὶ ξέρει καὶ ταῖς τρύπαις ὅπου κρύβομουν.
15. Ἐκεῖ ὅπου θὰ πᾶτε εἶν' ἓνα χωριό,
πῶχει ὠμορφα κορίτσια καὶ γλυκὰ κρασιά.
μὴν πᾶτε 'ς τὰ κορίτσια, 'ς τὰ γλυκὰ κρασιά,
μόν' σύρτε μέσ' τὸ σπίτι τοῦ κοτζάμπαση,
ποῦ εἶναι γεμάτος γρόσια καὶ πολλὰ φλωριά.

— 0 —

137. ΤΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΤΩΝ ΚΛΕΦΤΩΝ ΚΑΙ Η ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΣ.

- Ψηλὰ 'ς τὴν ῥάχην τὴν ψηλὴν, τὴν ῥάχην τὴν μεγάλην,
ἐκεῖ ψηλὰ λημέριαζαν οἱ σκύλ' οἱ χαραμίδες.
κ' εἶχαν ἀρνιά ὀπῶψεναν, κριάρια σουβλιαμένα,
εἶχαν κ' ἓνα γλυκὸ κρασί ἀπὸ τὸ μοναστήρι,
5. κ' εἶχαν καὶ κόρην ὠμορφήν νὰ τοὺς κερνᾷ νὰ πίνουν.
- Κέρνα μας, κόρη, κέρνα μας, κέρνα μας γιὰ νὰ πιοῦμε,
κ' ἐμεῖς θὰ σ' ἀπολύσωμε, νὰ πᾶς 'ς τὰ γονικά σου.
- Τόσαις βολαῖς σᾶς κέρασα κ' ἐλευτεριά δὲν εἶδα!

— 0 —

138. ΕΤΕΡΟΝ.

Ἵς τὸν Ἀηλιά Ἵς τὸν πλάτανο, ψηλά Ἵς ταῖς κρύαις βρύσαις,
 εἶχαν οἱ κλέφτες μάζωμα, κ' εἶχαν καὶ τὸ λημέρι,
 εἶχαν ἀρνάκια κ' ἔφεναν, κριάρια σουβλισμένα,
 κ' εἶχαν κ' ἓνα γλυκὸ κρασί, ποῦ ἦταν γλυκὸ σὰν μέλι,
 5 κ' εἶχαν καὶ Βλάχαν ὡμορφή νὰ τοὺς κερνάῃ νὰ πάνουν.
 — Καλῶς ἀνταμωθήκαμαν ἐμεῖς οἱ ντερτιλίδες,
 νὰ κλάψουμε τὰ ντερτία μας καὶ τὰ παράπονά μας,
 πάλαι καλαῖς ἀντάμωσαις, ἂν ματανταμωθοῦμε.
 Κέρνα μας, Βλάχα, κέρνα μας, κέρνα ὅσῳ νὰ φέξῃ,
 ὅσῳ νὰ σκάσ' αὐγερινός, νὰ πὰ' ἡ πούλια πέρα.

— 0 —

139. Ο ΥΙΟΣ ΤΗΣ ΧΗΡΑΣ.

Τ' ἔχεις, καὶ μένε κόρακα, καὶ σκούζεις καὶ φωνάζεις;
 Μήνα διψᾷς γιὰ αἵματα, διψᾷς καὶ γιὰ κουφάρια;
 — Σκούζω, φωνάζω καὶ διψῶ ν' ἀνοίξῃ ἓνα σεφέρι,
 νὰ φάω κουφάρια μπέηδων, νὰ πιῶ πασσάδων αἷμα,
 5 νὰ φάω τῆς χήρας τὸν υἱό, π' ἄλλο παιδί δὲν ἔχει.
 Ἀνοίχτηκεν ὁ πόλεμος, γιῶμωσ' ἡ γῆς κουφάρια,
 κί' ὁ γυιὸς τῆς χήρας πιάστηκε Ἵς τὸ χέρι λαβωμένος.
 Πέντε κρατοῦν τὰ χέρια του, πέντε κρατοῦν τὰ πόδια,
 καὶ ἄλλοι πέντε τὸν τσαμπᾶ, τοῦ κόφτουν τὸ κεφάλι.
 10 Ἡ μάνα του μ' ἐρώτησεν ἂν εἶδα τὸν υἱό της,
 κ' ἐπῆγα καὶ τῆς ἔδειξα τὸ δόλιο τὸ κουφάρι.
 «Σήκω, παιδί μου, πάτησε, κ' ἔλα Ἵς τὴν ἀγκαλιά μου,
 σήκω νὰ ἰδῇς τὴ μάνα σου, πῶς κλαίει καὶ πῶς μαδιέται.»

— 0 —

140. Ο ΕΞΟΜΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΣ ΚΛΕΦΤΗΣ.

Tomas. 87.

Σὰν πρῶμε καὶ σὰν πίνουμε, καὶ σὰν χαροκοποῦμε,
κ' ἓνα καλὸ δὲν κάνουμε 'ς τὴ δόλια τὴν ψυχὴ μας!

Ὁ κόσμος φκιάνουν ἐκκλησιαίς, φκιάνουν καὶ μοναστήρια,
φκιάνουν καὶ πετρογιόφουρα, γιὰ νὰ περνάη ὁ κόσμος,

κ' ἐγὼ καλὸ δὲν ἔκαμα χῶρι' ἀπὸ κακωσύναις.

Κορίτσια ἐξῆντα φίλησα κ' ἐξῆντα παντρεμμέναις,
τριάντα χήραις νόστιμαίς καὶ καλοπορεμμέναις,
καὶ παπαδιαίς καὶ καλογρηαίς, λογαριασμὸ δὲν ἔχουν,
καὶ μιὰ κοντούλα παπαδιά, τριῶν ἡμερῶν λεχῶνα.

Ὅλοι ἐκουρσεύανε χῶριά, ὅλοι ἐκουρσεύαν σπίτια,
κ' ἐγὼ ἐκούρσευα 'κκλησιαίς καὶ ἅγια μοναστήρια·
ὅλοι ἔδεναν τὸ μαῦρό τους σὲ κάμπο, σὲ λιβάδι,
κ' ἐγὼ ἔδενα τὸ μαῦρό μου 'ς τῆς ἐκκλησιτᾶς ἥν πόρτα.

141. ΕΤΕΡΟΝ.

Τὸ μάθεταν τί γίνηκε ταύτην τὴν ἐβδομάδα;

Τρεῖς ἀδερφοὺς ἐκρέμασαν, τοὺς τρεῖς ἀράδ' ἀράδα,

τὸν ἓνα γιὰτὶ σκρότωσε, ἄλλον γιὰτ' εἶχε κλέψει,

τὸν τρίτον τὸν μικρότερον γιὰτ' εἶχε μολογήσει,

πόσαις γυναῖκες φίλησεν εἰς ὅλον τὸν καιρὸ του.

Χίλια κορίτσια φίλησε, καὶ χίλιας πάντρεμμέναις,

καὶ παπαδιαίς καὶ καλογρηαίς, καὶ χήραις μὲ τὰ μαῦρα.

142. Ο ΕΡΩΤΕΥΜΕΝΟΣ ΚΛΕΦΤΗΣ.

Ἀπόψε δὲν κοιμήθηκα, καὶ σήμερα νυστάζω,

γιὰ δυὸ ματάκια γαλανά, γιὰ δυὸ γλυκὰ ματάκια·

θὲ νὰ τὰ κλέψω μιὰ βραδυὰ νύχτα χωρὶς φεγγάρι,

νά τ' ἀνεβάσω σέ βουνό, ψηλά 'ς τὸ κορφοβοῦνι,
 5 νὰ τὰ φιλῶ μεσάνυχτα, νὰ τὰ φιλῶ τὸ τάχυ,
 ὄντας λαλάη ἢ πέρδικα, ὄντας λαλάη τ' ἀηδόνι.
 Λαλαῦν τ' ἀρνίθια τρεῖς φοραίς, καὶ τὰ παγόνια πέντε,
 ξύπνα, περδικομμάτα μου, ξύπνα νάρθης μαζί μου,
 νὰ σοῦ φιλήσω τὴν ἐλῆά, πῶχαις 'ς τὸ μάγουλό σου.

143. Αἱ Αἰχμαλωτισθεῖσαι.

Paas. 201.

Ἵς τὸν ἀσημένια μαχαλᾶ, 'ς τὴ μπαμπακένια ροῦχα,
 κλέφτες πατέ δὲν τὸ πατοῦν, κλέφτες δὲν τὸ μπερδεύουν.
 Καὶ μιὰ γιορτή, μιὰ Κυριακή, μιὰ πασχαλιά μεγάλη,
 ἐπῆγαν καὶ τὸ πάτησαν νύχτα χωρὶς φεγγάρι.
 5 Πῆραν μανάδες μὲ παιδιὰ, γυναῖκες μὲ τοὺς ἄντρες,
 καὶ μιὰν ἀρχοντοπεθερά, μὲ τὰς ἐφτά νυφάδες.
 Ὅλαις ἢ νύφαις πηγαιναν κοντὰ 'ς τὴν πεθερά τους,
 κ' ἡ νύφη ἢ ἡ μικρότερη δὲν πᾶει κοντὰ ταῖς ἄλλαις.
 Στρυφογυρίζ' ἡ πεθερά, στρυφοκυττάει τὴ νύφη.
 10 —Νύφη, γιατί ξαπόμεινες, δὲν ἀκλουθᾷς ταῖς ἄλλαις;
 μήνα τὰ ροῦχα σέ βαροῦν, μήνα τ' ἀσημοκοῦμπια;
 —Οὔτε τὰ ροῦχα μὲ βαροῦν, οὔτε τ' ἀσημοκοῦμπια,
 τοῦ γιουῦ σου οἱ πόνοι μὲ βαροῦν, κι' ὁ πόνος τοῦ παιδιοῦ μου.
 Τὸν ἄντρα μου σκλαβώσανε, τὸν πῆραν χαραμίδες,
 15 καὶ τὰ μικρό μου τ' ἄφηκα 'ς τὴν κούνια πλαγιασμένα.
 Κούνια μου, κούνια τὸ παιδί, καὶ γάλα χόρτασέ το,
 ὅσω νὰ πάγω καὶ νάρθῶ, κι' ὀπίσω νὰ γυρίσω.

144. Οἱ Σταυραετοί, ἡ το Γηρας τοῦ Κλεφτοῦ.

Τρεῖς σταυραετοὶ ν' ἐκάθονταν 'ς ἓνα χοντρὸ κατρόνι,
 κ' ἐχλαίγανε τὰ πάθια τους καὶ τὰ παράπονά τους.

ὁ ἓνας γιατίι ἔχασε τὸ ὠμορφό του ἡταῖρι,
 ὁ ἄλλος γιατίι τ' ἄρπαξαν τὰ τρυφερά πουλιά του,
 5 κι' ὁ τρίτος τοὺς παρηγορεῖ, κλαίγοντας τὰ ἴδικά του.
 — Ἄν ἔχασες τὸ ἡταῖρί σου, ἡταῖρι βρίσκεις κι' ἄλλο,
 ἂν τὰ πουλιά σου σ' ἄρπαξαν, κλωσσᾷς καὶ κάνεις ἄλλα
 ἐμένα· τί με κάνετε, ποῦ ἐπέσαν τὰ φτερά μου,
 καὶ δὲ μπορῶ, καθὼς καὶ σεῖς, νὰ πεταχτῶ νὰ φύγω,
 10 γιατίι μοῦ πέρασ' ὁ καιρός, ἐγέρασεν ὁ μαῦρος,
 κι' ὄντας πλάκωσ' ἢ παγανιά ἐμένα θά με πιάσουν,
 καὶ σεῖς θὲ νὰ πετάξετε ψηλά 'ς τὰ κορφοβούνια.

—o—

145. Η ΠΕΡΙΔΙΚΑ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ.

Ἄγ' ἤθελα νὰ σηκωθῶ, αὐγ' ἤθελα νὰ πάγω,
 νὰ πάγω νὰ ξημερώθῶ 'ς τὸν Ὀλυμπο 'ς τὴ μέση,
 κ' ἐγὼ ἐπαρταχύνεψα, κ' ἐβγῆκα 'ς ταῖς κορφάδαις.
 Κι' ἄκουσα γερακιοῦ λαλιά, καὶ ἀλαφίνας κρίσι,
 5 ἄκουσα καὶ μιὰ περδίκᾳ, μιὰ πικροκαταροῦσα,
 ποῦ καταριῶνταν τὸν ἀητό, καὶ τὸν πετρίτη ἀντάμα,
 γιατίι ἔφαγαν τὸ ἡταῖρί της, καὶ τὰ μικρά πουλιά της.

—o—

146. Ο ΠΛΗΓΩΘΕΙΣ ΚΛΕΦΤΗΣ.

Κλαῖνε τὰ δέντρα, κλαῖνε, κλαῖνε καὶ τὰ κλαριά,
 κλαῖνε καὶ τὰ λημέρια ποῦ λημέριαζα,
 κλαῖνε τὰ μονοπάτια ποῦ περπατάγα,
 κλαῖνε καὶ ἡ βρυσούλαις πῶπινα νερό,
 5 κλαῖνε καὶ τὰ μετρίχια πῶπινα ψωμί,
 κλαῖνε τὰ μοναστήρια πῶπινα κρασί.
 Φαρμάκι τὸ μολύβι κ' ἡ λαβωματιά,

τὰ μάτια μου σβυσμένα κι' ὅλο μ' τὸ κορμί,
 ἔς τὴν ἐρημιὰ μονάχος, δίχως συντροφιά,
 10 θεριὰ θὲ νὰ μὲ φᾶνε, καὶ τ' ἄγρια πουλιά.

—0—

147. Η ΛΕΗΛΑΣΙΑ ΤΟΥ ΞΕΡΟΜΕΡΟΥ.

Πατήσαν τὸ Ξερόμερο, τὸ κάμανε λειμοῦρα,
 πήρανε μάναις μὲ παιδιὰ, καὶ πεθεραὶς μὲ νύφαις,
 πήραν τὴν Παπαγιάννενα μὲ δώδεκα νυφάδες.
 Ὅλαις ἢ νύφαις περπατᾶν καὶ τρέχουν καὶ ρεντεύουν,
 5 κ' ἡ νύφη ν' ἡ μικρότερη δὲν τρέχει, δὲν ρεντεύει.
 — Νύφη μ', γιατί δὲν περπατᾶς, δὲν τρέχεις, δὲν ρεντεύεις;
 μήνα τὰ ροῦχα σὲ βαροῦν, μήνα τ' ἀσημοκούμπια;
 — Οὔτε τὰ ροῦχα μὲ βαροῦν, οὔτε τ' ἀσημοκούμπια,
 τοῦ γιου σου οἱ πόνοι μὲ βαροῦν, τοῦ γιου σου τὰ φαρμάκια,
 10 τοῦ κόψαν τὸ κεφάλι του ἔς τὸ στρῶμα ποῦ κοιμώτουν.

Τὸ ἄσμα τοῦτο ἀπομνημονεύει Ἀλβανικὴν ἐπιδρομὴν κατὰ τῆς
 Ἀκαρνανίας, συμβῆσαν ἴσως πρὸ πολλοῦ χρόνου, καὶ χρησιμεύει ὡς χορευ-
 τικόν, ἔβδομου ἐκάστου στίχου μὲ τὰς ἐξῆς ἐπαναλήψεις: «Πατήσαν
 το (πατήσαν το) πατήσαν τὸ Ξερόμερο, καὶ τῶκαμαν λειμοῦρα (ποῦ
 πᾶς, καρδιά καυμένη)».

—0—

148. Ο ΑΡΜΑΤΩΛΟΣ ΓΙΑΝΝΗΣ.

Κάτου ἔς τὴν ἄσπρη πέτρα, κάτου ἔς τὸ γιало,
 παίζουν τὰ παλληκάρια, παίζουν τὰ σπαθιά,
 καὶ ρίχνουν τὰ σπαθιά τους τὸν ἀνήφορο.
 Ἐπεσ' ἓνα σπαθιάκι τὸν κατήφορο,
 5 κ' ἐβάρεσε τὸν Γιάννο τὸν ἀρματωλό,
 τὸ αἷμά του σὰν βρύσι χύνονταν ἔς τὴ γῆς,
 καὶ γιатреμμὸ δὲν εἶχεν ἡ βαθειὰ πληγὴ.

—0—

149. Ο ΕΝ ΕΙΡΚΤΗ ΚΛΕΦΤΗΣ.

Δέν μπορ' ὁ μαῦρος, δέν μπορῶ, δέν μπορῶ νά φτυρήσω,
 τῆς φυλακῆς τὰ βάσανα, τῆς φυλακῆς τοὺς πόνους.
 Δώδεκα χρόνους φυλακή, δώδεκα χρόνους σκλάβος,
 ἐσάπη τὸ κορμάκι μου καὶ τὸ δεξί μου χέρι.

- 5 Παρακαλῶ τὴν Παναγιά παρακαλῶ τς ἁγίους
 νά γένῃ ἐν' ἀνακάτωμα νά βγοῦν οἱ φλακισμένοι
 νά βγῶ κ' ἐγώ ὁ κακόμοιρος κι' ὁ παραπονεμένος,
 νά γιαντρευτῇ τὸ χέρι μου νά πιάσω τὸ σπαθί μου,
 νά πάρω δίπλα τὰ βουνά, δίπλα τὰ κορφοβούνια,
 νά πάρω σκλάβους διαλεχτοὺς καὶ σκλάβους διαλεγμένους,
 νά πάρω καὶ μιὰ νειόνυφη καὶ μιὰ παπαδοπούλα,
 νά στέχη ὀρθή νά μὲ κερνάη, γλυκὸ κρασί νά πίνω.

— o —

150. Η ΑΙΧΜΑΛΩΤΙΣΘΕΙΣΑ ΝΕΟΝΥΜΦΟΣ.

- Τ' εἶν' τὸ κακὸ ποῦ γίνηκε 'ς τὴ νειὰ τὴν παινεμένη,
 ἐκείνη τὴ μονάκριβη καὶ τὴ μικροσιασμένη,
 ποῦχε νά γένῃ παπαδιά, παντρεύθη μ' Ἀναγνώστη.
 Ἀνάθεμά σας, γέροντες, καὶ σεῖς, κοτζαμπασίδες,
 5 ποῦ φέρεταν ἄρματωλοὺς Τούρκους 'ς τὸ βιλαέτι,
 κ' ἐδιώζεταν τοὺς χριστιανοὺς μὲ δίκηο κακιωμένοι
 πῆραν κορίτσι' ἀνύπαντρα, νυφάδες παντρεμμέναις,
 καὶ πῆραν καὶ μιὰ νειόνυφη, μιὰ μικροπαντρεμμένη,
 μὲ τὰ φλωράκια 'ς τὸ λαιμὸ καὶ μὲ τὰ δαχτυλίδια.
 10 σὲν ἔκαμαν κ' ἐχούμισαν ὅλα τὰ παλληκάρια
 ἄλλ' ἐτραβοῦσαν τὰ φλωριά κι' ἄλλοι τὰ δαχτυλίδια.

III. ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ.

151. ΩΙΔΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΟΡΤΗΝ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ. (ΠΑΡΤΑΣ)

Sand. 193. Marc. II, 158.

- Χριστὸς γεννᾶται σήμερον ἐν Βηθλεὲμ τῇ πόλει,
οἱ οὐρανοὶ ἀγάλλονται, χαίρει ἡ κτίσις ὅλη.
Ἐν τῷ σπηλαίῳ τίχτεται, ἐν φάτνῃ τῶν ἀλόγων
ὁ Βασιλεὺς καὶ Ποιητὴς. Τὸ πλῆθος τῶν Ἀγγέλων
10 τὸ ἐν Τριάδι ψάλλουσι, τὸ «Δόξα ἐν ὑψίστοις»,
πρὸ πάντων δ' ἀξιόνηται ἡ τῶν ποιμένων πίστις.
Ἐκ τῆς Περσίας ἔρχονται τρεῖς μάγοι μὲ τὰ δῶρα,
ἀστὴρ λαμπρὸς τοὺς ὁδηγεῖ χωρὶς νὰ λείψῃ ὥρα.
Ὑπάγουσιν εἰς τὴν Βηθλεὲμ μὲ πόθον ἑρωτοῦσι
10 ποῦ ἐγεννήθη ὁ Χριστὸς νὰ πᾶν νὰ τὸν εὐρῶσι.
Διὰ Χριστὸν ὡς ἤκουσεν ὁ Βασιλεὺς Ἡρώδης
ἀμέσως ἐταράχθηκε καὶ ἔγεινε θηριώδης.
Κράζει τοὺς μάγους καὶ ἑρωτᾷ, ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται;
«Εἰς Βηθλεὲμ ἠξεύρομεν ὡς ἡ Γραφὴ διγὰται».
15 Τοὺς λέγει, «σεῖς ὑπάγετε διὰ νὰ τὸν εὐρήτε,
καὶ ἀφοῦ τὸν προσκυνήσετε, ἐλᾶτε νὰ μοῦ εἰπῆτε»·
διὰ νὰ πάγῃ καὶ αὐτὸς νὰ τότε προσκυνήσῃ,
μὲ δόλον ὁ παμμύαρος γιὰ νὰ τὸν ἀφανίσῃ.
Βγαίνουν οἱ μάγοι, τρέχουσι, καὶ τὸν ἀστέρα βλέπουσιν,
20 εἰς σπήλαιον κατέβαινον καὶ ἄσμενοι προστρέχουν,
ἐκεῖ ἀφοῦ ἐμβήκασιν βρίσκουν τὴν Θεοτόκον,
κρατοῦσαν ὡς τὰς ἀγκάλας τῆς τὸν ἅγιόν τῆς τόκον.
Γονυκλιτῶς τὸν προσκινοῦν καὶ δῶρα τοῦ χαρίζουν,
σμύρναν, χρυσὸν καὶ λίβανον, Θεὸν τὸν εὐφημίζουν.
25 Ἀφοῦ τὸν ἐπροσκύνησαν ἐξῆλθαν νὰ γυρίσουν,

καὶ τὸν Ἡρώδην μελετοῦν νὰ τὸν εἰδοποιήσουν,
πλὴν ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ βγαίνει, τοὺς ἐμποδίζει,
ἄλλην ὁδὸν νὰ πάρωσι ρητῶς τοὺς διορίζει.

Μὴ βλέποντας ὁ Βασιλεὺς τοὺς μάγους νὰ γυρίσουν
30 ἐπρόσταξε, ἵνα τὴν Βηθλεὲμ παιδὶ νὰ μὴν ἀφήσουν.

Χιλιάδες δεκατέσσαρες ἔφαζαν μιὰν ἡμέρα,
θρῆνον, κλαυθμὸν καὶ ὀδυρμὸν εἶχε πᾶσα μητέρα.

Ἡ ὥδῃ αὕτη, ὡς καὶ τινες τῶν ἐπομένων, δὲν δύνανται νὰ θεωρη-
θῶσι ὡς καθαρῶς δημοτικὰ προϊόντα, διότι ἐκ τοῦ ὅρου αὐτῶν προ-
δίδονται ὡς συνθέσεις ἀνθρώπου κατόχου ὁπωσοῦν ἐκκλησιαστικῆς τι-
νος παιδεύσεως. Οὐδὲν ἦττον εἰς παγκοίνου χρήσεως ἐν Ἡπειρῷ καὶ
ὡς τοιούτας κατεχωρίσαμεν αὐτάς ὧδε.

—o—

152. ΩΙΔΗ ΕΙΣ ΤΗΝ Α΄ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ.

Faur. II, 248. Tomas. 276. Σταματ. 1.

Ἀρχιμηνιά, πρωτοχρονιά, πρώτη τοῦ Γενναρίου,
περιτομὴ εἶναι τοῦ Χριστοῦ, καὶ τοῦ Ἀ΄ Βασιλείου.

Ὁ Ἀ΄-Βασίλης ἔρχεται ἀπ' τὴν Καππαδοκία,

5 βαστάει 'ς τὸ χέρι του χαρτί, βαστάει καὶ καλαμάρι,
τὸ καλαμάρι ν' ἔγραφε καὶ τὸ χαρτὶ ἀναγνώθει.

— Βασίλει, ποῦθεν ἔρχεσαι, καὶ ποῦθεν κατεβαίνεις;

— Ἀπὸ τὸ σπίτι μ' ἔρχομαι καὶ 'ς τὸ σχολεῖο παγαίνω.

— Κάτσε νὰ φᾶς, κάτσε νὰ πιῇς, κάτσε νὰ τραγουδήσης.

10 — Ἐγὼ τραγούδια δὲν ξερω μόν' γράμματα μαθαίνω.

— Πειδὴς καὶ ξέρεις γράμματα πές μας τ' ἀλφαβητάρι.

Εἰς τὸ ραβδί τ' ἀκούμπησε νὰ εἰπῇ τ' ἀλφαβητάρι.

Ξερόχωρο ἦταν τὸ ραβδί, χλωροὺς βλαστάρους πτάει,

καὶ 'ς τὴν κορφή τῶν βλασταριῶν πέρδικα κελαδάει,

παίρνει νερὸ 'ς τὰ νύχια τῆς καὶ κάχνη 'ς τὰ φτερά τῆς,

15 ραντίζει τὸν ἀφέντη τῆς, ραντίζει τὴν κυρά τῆς!

Ἐπεταὶ τὸ ἐπαινετικὸν μέρος, ὅπερ καταχωρίζεται εἰς τὰ ἐπαινε-
τικὰ ἄσματχ.

—o—

153. ΩΙΔΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΟΡΤΗΝ ΤΩΝ ΦΩΤΩΝ. (ΠΑΡΓΑΣ)

Ἐβγάτε γιὰ νὰ μάθετε τὸ θαῦμα ὁποῦ ἐγέννη
 ποῦ συγκατέβηκε ὁ Χριστὸς πολλὰ νὰ ὑπομείνῃ.
 Καὶ ἐκατέβη τὸ λοιπὸν, κάτου ἔς τὸν Ἰορδάνη,
 βουλόμενος νὰ βαπτισθῇ ἀπὸ τὸν Ἰωάννη.

8 — Ἐλα, ὦ Ἰωάννη μου, ἔλα νὰ με βαπτίσῃς
 ἔς τὸ θαῦμα τοῦτο τὸ φορικτὸ νὰ με ὑπηρετήσῃς.

— ὦ κύριέ μου, δὲν μπορῶ νὰ γλέπω τὴ μορφὴ σου,
 νὰ γλέπω τὴν περιστερὰ ψηλὰ ἔς τὴν κορυφὴ σου,
 ὦ κύριέ μου, δὲν μπορῶ νὰ ἴγκίξω ἀπανωθεῖ σου,
 10 γιὰτὶ ἡ γῆς κι' ὁ οὐρανὸς εἶναι ἔς τὸν ὀρισμὸ σου.

— Ἐλα, ὦ Ἰωάννη μου, ἔλα καὶ μὴ βραδύνῃς,
 εἰς τοῦτο τὸ μυστήριον ἀνάδοχος νὰ γείνης.

Ἐκεῖ βαπτίζεται λοιπὸν διὰ νὰ καθαρίσῃ
 τὴν ἁμαρτία τοῦ Ἀδάμ, καὶ νὰ τὴν ἐξαλείψῃ,

15 διὰ νὰ σκάσῃ ὁ ἐχθρὸς ὁ τρισκαταραμένος,
 ποῦ πλάνεψε τὸν ἄνθρωπο, κ' ἔμεινε κολασμένος.

Ἔπεται ὡσαύτως τὸ ἐπικινετικὸν μέρος.

—o—

154. ΟΜΟΙΑ.

Tomas. 401. Χασ. II, 1. Αελ. 10, 3. Σταματ. 2.

Σήμερα εἶν' τὰ Φῶτα κι' ὁ φωτισμὸς
 καὶ χαρὰ μεγάλη κι' ὁ ἁγιασμὸς.

Σήμερα βαπτίζεται ὁ Χριστὸς
 θαῦμα μέγα κάνει ὁ ποταμὸς!

8 Μέσον Ἰορδάνης ἐσχίσθηκε,
 τὸν Χριστὸν ἰδὼν ἐφοβήθηκε!

Ἦρθ' ὁ Κύριός μας ἐπὶ τῆς γῆς,
 ἦρθ' ὁ ποιητὴς μας καὶ λατρευτὴς,
 λίβανον βαστάει, κερὶ κρατεῖ,

10 καὶ τὸν Ἰωάννην τὸν προσκαλεῖ.

— Ἐλα, Ἰωάννη καὶ βαπτιστή,
 ἔλα νὰ βαπτίσῃς Θεοῦ παιδί,
 ἔλα, Ἰωάννη, καὶ μὴν ἀργῆς,
 καὶ δακρυρροῶντας μὴν ἀπορῆς.

15 Τότες Ἰωάννης ἐβάφτισε,
 τὸν Χριστὸν ραντίζων ἐδάκρυσε.
 Τὸ ἅγιον Πνεῦμα κατέβηκε,
 καὶ σὰν περιστέρι ἐφάνηκε,
 καὶ ὁ πατὴρ ὠνόμασε τὸν Χριστὸν
 ὡς υἱόν του μόνον ἀγαπητόν.

Ἐπεται τὸ ἐπαινετικὸν ᾠσμν.

— o —

155. ΟΜΟΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΟΡΤΗΝ ΤΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ. (ΙΩΑΝΝ.)

Καλὴ μέρα σας, καλὴ βραδυὰ σας,
 καλῶς ἠῦραμε τὴν ἀφεντιά σας.

Ἄν κοιμώσασθε νὰ σηκωθῆτε,
 καὶ ἂν καθώσασθε ν' ἀφοκρασθῆτε.

6 Ποῦ ἦσουν, Λάζαρε, καὶ ἐβγῆκες τώρα,
 καὶ μᾶς φάνηκες ἐδῶ ἔς τὴ χώρα,
 μὲ τὰ σάβανα περδουκλωμένους;

Ἦμουν αὖ ἐς τὴ γῆ βαθυὰ χωμένος,
 τὰ χεράκια μου σταυροδεμένα,

10 τὰ ποδάρια μου ἀγναντισμένα,

τὰ ματάκια μου γιομάτα δάκρυ
 καὶ τὸ στόμα μου πικρὸ φαρμάκι.
 καὶ ἦρθεν ὁ Χριστὸς καὶ ἐξύπνησέ με
 καὶ ἀπ' τὸ μνήμά μου ἐσήκωσέ με.

15 Ἦρθ' ὁ Λάζαρος καὶ ἦρθαν τὰ βάρια,
 ἦρθ' ἡ εορτὴ μεγάλη καὶ Ἁγία.

Ἦρθ' ὁ μέρμιγκας τῶν κορασίδων,
 κορασίδες μου, σταυροδεθῆτε,

νά τιμήσῃτε καλὸν ἀφέντη,
 20 καὶ καλὴ κυρά καμαρωμένη.

Ἐπεταὶ τὸ ἐπαινετικόν.

156. ΟΜΟΙΑ. (ΠΑΡΓΑΣ)

- Ἀκούσατε σήμερον, καλοὶ Χριστιανοὶ μου,
 τὸν τοῦ Λαζάρου θάνατον τοῦ φίλου τοῦ Χριστοῦ μας,
 τῆς Μάρθας τὰ δάκρυα ὁμοῦ καὶ τῆς Μαρίας,
 ὅπου παυμοὺς δὲν ἔχουσιν οὔτε παρηγορίας,
 5 τόσῳ πολὺ τὸν κλαῖνε αὐταὶ τὸν ἀδελφὸν τους,
 τραβίζοντας πολλὰ μαλλιά ἀπὸ τῶν κεφαλῶν τους.
 «Ποῦ μᾶς ἀφίνεις, Λάζαρε, χωρὶς παρηγορία
 ποῦ ἐμεῖς ἄλλον δὲν ἔχομεν ἐδῶ ἢ τὴν Βηθανία».
 Σὰν τῷ μαθεν ὁ Κύριος τοὺς μαθητάς του κράζει,
 10 «ἐλάτε, ἃς πηγαίνωμεν ἢ τὴν πόλιν, τοὺς προστάζει,
 νὰ ἰδῇτε θαῦμα φοδερὸν γιὰ νὰ βεβαιωθῇτε
 ἄλλον νὰ μὴ πιστεύητε καὶ νὰ μὴ προσκυνῇτε».
 Ἐμβαίνοντας ὁ Κύριος μέσα ἢ τὴν Βηθανία,
 ἡ Μάρθ' ἀμέσως ἔτρεξε κί' ὀπίσω ἡ Μαρία·
 15 «Διδάσκαλε, ἂν ἤσσουνε ἐδῶ ἀνάμεσόν μας,
 «ἐμεῖς δὲν θὰ ἐχάναμεν τὸν φίλον ἀδελφόν μας».
 «Σωπάτε καὶ μὴ κλαίετε ὅτι αὐτὸς κοιμᾶται,
 «καὶ μέλλει γιὰ ν' ἀναστηθῇ καθὼς τὸ ἀγαπᾶτε».
 «Διδάσκαλε, τὸ ξεύρομεν, ἔλοι θ' ἀναστηθῶμεν,
 20 «καὶ εἰς τὰ σπίτια τοῦ Λαζάρου μιᾷ μέρᾳ θὰ κριθοῦμεν».
 Τότ' ὁ Χριστὸς ἐφώνησε, φωνὴ μεγάλη κράζει·
 «Σηκώσου, φίλε Λάζαρε, ὁ φίλος σέ φωνάζει,
 «σηκώσου, πάλιν λέγω σου, σηκώσου μετὰ βίας,
 «τὶ σέ προστάζει ὁ φίλος σου ὁ γιὸς τῆς Παναγίας».
 25 Κ' εὐθὺς σηκώθη ὁ Λάζαρος δεμένος με' ἀλύσεις
 καὶ ἢ τὸν Χριστὸν ἐπρόσφερε μεγάλας προσκυνήσεις.

157. ΩΙΔΗ ΕΙΣ ΤΑ ΣΕΠΤΑ ΠΑΘΗ. (ΠΑΡΓΑΣ)

Δελ. 14, β. Σταματ. 5. Α. Μανασσιδ. 9.

- Καλὸ εἶναι τ' Ἅγιος ὁ Θεός, καλὸ εἶναι νὰ τὰ λένε,
 ὅπου τὸ λέγει σῶνεται, ὅπου τ' ἀκούει ἀγιάζει,
 κι' ὅπου τὸ καλοφοκρασθῇ, παράδεισο λαβαίνει,
 παράδεισο καὶ λειτούργιά, καὶ ἅγιο μοναστήρι.
- 6 Κάτρου 'ς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ 'ς τοῦ Χριστοῦ τὸν τάφο,
 ἐκεῖ δέντρο δὲν ἦτανε καὶ δέντρο φανερώθη.
 Τὸ δέντρο ἦταν ὁ Χριστὸς κ' οἱ κλών' οἱ Ἀποστόλοι,
 τὰ φύλλα ἦταν οἱ μάρτυρες κ' ἡ ρίζαις οἱ Προφῆταις,
 ποῦ προφητεῦσαν κ' εἶπανε γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὰ πάθη.
- 10 Χριστέ μου, πῶς τὰ ὑπόφερες τὰ θλιθερά μαρτούρια,
 ὅταν σ' ἐμαρταυρεῦανε οἱ ἄνομοι Ἑβραῖοι,
 οἱ ἄνομοι, οἱ ἄπιστοι, ν αἱ χιλιακολασμένοι.
 Εἰς τὸν χαλκιᾶν ἐπήγανε νὰ φκιάσῃ τρία περᾶνια,
 κι' αὐτὸς ὁ σκύλλος ἐφκίασεν ἀντὶς γιὰ τρία πέντε.
- 15 — Χαλκιᾶ καὶ πρωτομάστορη, τί τὰ θελες τὰ πέντε;
 — ἐγὼ νὰ ποῦ σᾶς τ' ἀφκίασα, ἐγὼ σᾶς ὀρμηνεύω.
 Τὰ δυὸ βάλτε 'ς τὰ πόδια του, τὰ δυὸ 'ς τὰ δυὸ του χέρια,
 τὸ πέμπτο τὸ μακρύτερο βάλτε το 'ς τὴν καρδιά του
 νὰ τρέξῃ γαῖμα καὶ χολή ν ἀπὸ τὰ σωθικά του.
- 20 Σὰν τ' ἀκουσεν ἡ Δέσποινα ἔπεσε λιγωμένη.
 Φέρτε φαγί, φέρτε κρασί κι' ἀφράτο παξημάδι
 νὰ δεῖξω τὴν παρηγοριά γιὰ ταῖς καυμέναις μάναις,
 γιὰ ταῖς καυμέναις ἀδερφαῖς, γιὰ τὰ καυμέν' ἀδέρφια,
 μὴν πάρουν δρόμο γιὰ γκρεμό, μαχαῖρι καὶ σφαγοῦνε.

— 0 —

158. ΟΜΟΙΑ. (ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ ΙΩΑΝΝ.)

- Καλὸ εἶναι τ' ἅγιος ὁ Θεός, καλὸ εἶναι νὰ τὸ λένε,
 ὅπου τὸ λέγει σῶνεται, ὅπου τ' ἀκούει ἀγιάζει,
 κι' ὅπου τὸ καλοφοκρασθῇ, παράδεισο λαβαίνει,

παράδειτο καὶ λειτουργία καὶ ἅγιο μοναστήρι.

5 Κάτω ἔς τὰ Γεροσόλυμα καὶ ἔς τοῦ Χριστοῦ τὸν τάφο,
ἐκεῖ λειτούργαι ὁ Χριστὸς ἔς τὸ Ἅγιο μοναστήρι,
οἱ Ἄγγελοι συλλειτουργοί, οἱ Ἀποστόλοι ψάλλουν,
ψάλλουν τὸ Ἅγιος ὁ Θεὸς καὶ τὴν Τιμιωτέραν
ἐκεῖ δέντρο δὲν ἦτανε καὶ δέντρο ἐφανερώθη,

10 τὸ δέντρο ἦταν ὁ Χριστὸς, κ' οἱ κλών' οἱ Ἀποστόλοι,
τὰ φύλλα ἦταν οἱ μάρτυρες κ' ἡ ρίζαις οἱ Προφῆταις.
ποῦ προφητεῦσαν κ' εἶπανε γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὰ πάθη.
Χριστέ μου, πῶς τὰ ὑπόφερεις τὰ θλιβερά μαρτύρια,
ὅταν σ' ἐμαρτυρούσανε οἱ ἄνομοι Ἑβραῖοι,

15 οἱ ἄνομοι, οἱ ἄπιστοι, ν οἱ χιλιοκολασμένοι.

Εἰς τὸν χαλκιᾶν ἐπήγανε νὰ φκιάσῃ τρία περόνια
κι' αὐτὸς ὁ σκύλλος ἐφκιάσεν ἀντὶς γιὰ τρία πέντε.

— Χαλκιᾶ καὶ πρωτομάστορη, τί τάθελες τὰ πέντε;

— ἐγὼ ν' οἶπού σᾶς τάφκιασα, ἐγὼ σᾶς ὀρμηνεύω,

20 τὰ δυὸ βάλτε ἔς τὰ πόδια του, τὰ δυὸ ἔς τὰ δυὸ του χέρια
τὸ πέμπτο τὸ μακρύτερο, βάλτε το ἔς τὴν καρδιά του,
νὰ τρέξῃ αἷμα καὶ χολή, νὰ τρέξῃ σὰν ποτάμι.

Μὲ τὴν καπνιά τὸν πότιζαν ξεῖδι μὲ τὸ σφογγάρι.

Σὰν τ' ἄκουσεν ἡ Δέσποινα ἔπесε λιγωμένη.

25 — Ποῦναι μαχαίρι νὰ σφαγῶ, γκρεμὸς νὰ πάω νὰ πέσω!

— Μὴν σφάζεσαι, μανοῦλά μου, σφάζοντ' ἡ μάναις ὅλαις.

Βάλτε κρασάκι ἔς τὸ γιαλὶ κι' ἀφράτο παξημάδι

νὰ δείξω τὴν παρηγοριά γιὰ τὰς καυμέναις μάναις!

Ἀπὸ τὸν πόνο τοῦ Χριστοῦ κι' ἀπὸ τὰ τύραγνά του,

30 ὁ ἥλιος ἐσκοτίδισε καὶ τὸ φεγγάρι ἐχάθη.

— Ὅσοι ἀγαπᾶτε τὸν Χριστό, ὅλοι κοντά μου ἐλάτε!!

Ἐκίνησαν κ' ἐπάγησαν τρεῖς ἁγίαις γυναῖκες,

ἡ ἀδερφαὶς τοῦ Λάζαρου καὶ τοῦ Ἰακώβου ἡ μάνα

κ' ἐπῆγαν μὲ τὴν Δέσποιναν εἰς τοῦ ληστή τὰ σπίτια.

35 Βρίσκουν τὰς θύραις του κλεισταῖς, τὰς θύραις σφαλισμέναις,
βρίσκουν καὶ τὰ παράθυρα βαρυὰ μανταλωμένα.

— Ἀνοίξτε, θύραις τοῦ ληστή, καὶ πόρταις τοῦ Πιλάτου.

- κ' ἢ πόρταις ἀπ' τὸν τρόμο τους ἀνοίξανε μονάχαις.
 Τηρᾶν δεξιὰ, τηρᾶν ζερβιά, βλέπουν τὸν Ἄι-Γιάννη.
 40 — Ἐλ', Ἄι-Γιάννη ἀγαπητέ, καὶ μαθητὴ τοῦ γιουῦ μου,
 μὴν εἶδες τὸν ὑγιούλα μου καὶ τὸ διδάσκαλό σου;
 Βρίσκουν τὸν Πέτρον ὀμπροστὰ πικρὸν καὶ μαραμμένον.
 — Κάτσε, Πέτρε, μολόγα μου, κάτσε κουβέντιασέ μου.
 — Ποιὸς ἔχει γλῶσσα νὰ σ' τὸ εἰπῇ, καρδιά νὰ μολογήσῃ.
 45 γλέπεις ἐκεῖνον τὸν γυμνὸ καὶ τὸν ἐσταυρωμένον;
 ἐκεῖνος εἶν' ὁ γιουούλης σου, αὐτὸς ὁ δάσκαλός μου.

— 0 —

159.. ΤΟ ΘΑΥΜΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ.

Ἰατριδ., σελ. 66. Pass. 508—510. Ν. Πολίτ. 13 καὶ 14. Α. Σκελλαρ.
 Κυπριακὰ III, 63. Νισελ. ἀνάλ. 88, 21.

- Ἀκοῦστε τὸ τί γίνηκε σὲ τόπο ξακουσμένο!
 Ἐκ' ἦτανε κ' ἐφώλειαζε θεριὸ καταραμένο,
 κί' ἂν δὲν τοῦ ὀδιναν ἄνθρωπο νὰ φάῃ πουργὸν καὶ βράδου
 κανένανε δὲν ἄφινε νερὸ νὰ πάῃ νὰ πάρῃ.
 5 Γι' αὐτὸ ἐρρίχνανε λαχνό, κί' ὅποιανου ἤθελε πέσει,
 θάσπελνε τὸ παιδάκι τοῦ τοῦ δράκοντα πεσκέσι.
 Ἔπεσε καὶ τοῦ Βασιληᾶ γιὰ τὴ Βασιλοπούλα,
 γιὰ νὰ τὴν φάῃ ὁ δράκοντας τὴν ὡμορφὴ κυρούλα,
 κί' ὁ Βασιληᾶς μὲ κλάμματα ἐφώναζε «σταθῆτε»,
 10 ὅλο τὸ βιό μου πάρτε το καὶ τὸ παιδί μ' ἀφῆτε»,
 κί' ὁ κόσμος ἀπεκρίθησαν ὅλοι μὲ στόμα ἓνα,
 — ἦ δὸς μας τὸ κορίτσι σου ἢ πέρνουμεν ἐσένα.
 — Γιὰ ντύστε την, στολίστε την καὶ σύρτε την ἔς τὴ βρύσι
 γιὰ νὰ τὴν φάγῃ τὸ θεριὸ χωρὶς νὰ τὴν μασσήσῃ.
 15 Ὁ Ἅγιος Γιώργης τάκουσεν εἰς τὴν Καππαδοκίαν,
 ἔς τὸ γλήγορό του τ' ἄλογο ἀνέβηκε μὲ βία
 ἔς τὸν δρόμον ὅπου ἔτρεχε, ἔς τὸν δρόμον ποῦ διαβαίνει
 σὲ μιὰ παντέρμη μεριά τὸν σαταν' ἀπανταίνει.
 — ὦ μέγα Ἅγιε Γιώργιε, γιατίι τόσο σπουδάξεις,

- 20 τὸ γλήγορό σου τ' ἄλογο γιατίι τὸ παραδιάζεις;
 — Καταραμένε σατανᾶ, πῶς ξέρεις τ' ὄνομά μου
 'κὼ ἐγὼ εἶμαι ξένος ἀπ' ἐδῶ, ξένα τὰ γονικά μου;
 Βαρὲί βίτσιά τ' ἄλόγου του, 'ς τὴ βρούσι κατεβαίνει
 κ' ἔτρε τὴν κόρη πῶστεκε σὴν μῆλο μαραιμμένη.
- 25 — Γιά φεύγα, καλληχάρι μου, φεύγα μὴ φάη κί ἐσένα
 αὐτὸ τὸ ἄγριο τὸ θεριὸ πῶ θά μὲ φάη ἐμένα.
 — 'Ησύχασε, κορίτσι μου, καὶ μὴ παραφεῖσαι,
 καὶ τοῦ Κυρίου τ' ὄνομα πάντα νὰ τὸ θυμάσαι.
 Ξετῆξε κ' ἐκάθισεν ὀλίγο νὰ κομπήσῃ,
 30 ὥσω πῶ νάβγῃ τὸ θεριὸ ἀπ' τὴν μεγάλη βρούσι,
 καὶ ἔταν ἄρχισε ναβγῇ, ἔλα τὰ ἔρη ἔτρεμα,
 κ' ἡ κόρη ἀπὸ τὸν τρόμο τῆς ἔμεινε δίχως αἷμα.
 — Ξύπνησε, σήκου, νειούτσικε, τί τὸ νερὸ ἀφρίζει,
 καὶ γιά τ' ἐμένα τὸ θεριὸ τὰ δόντια του τὰ στρίζει.
- 35 Εὐθὺς πηδάει 'ς τ' ἄλογο, μὲ τὸ κοντάρι τρέχει,
 κί ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ θεριοῦ βρούσι τὸ αἷμα τρέχει.
 — Κόρη μ', ἐσφάγη τὸ θεριὸ, πῆγαινε 'ς τὸν γονή σου
 γιά νὰ χαρῇ καὶ νὰ χαροῦν οἱ φίλοι κ' οἱ δικοί σου.
 — Γιά πές μου, καλληχάρι μου, πές μου τὸ ὄνομά σου,
 40 γιά νὰ 'τοιμάσω χάρισμα νὰ στείλω τς ἀφεντειᾶς σου.
 — Γεώργιον μὲ κράζουνε εἰς τὴν Καππαδοκία,
 κί ἂν θά μοῦ στείλῃς χάρισμα οἰάσε μιὰν ἐκκλησία,
 καὶ μέσ' τὴ μέση ζωγραφιὰ νάχ' ἔγαν καθβαλάρη
 νὰ κονταρεύῃ τὸ θεριὸ μ' ἓνα βαρὺ κοντάρι.

Τὸ θρησκευτικὸν τοῦτο ἔσμη ρείνεται ἐθιζόμενον τὸ πάλαι ὡς δη-
 μώδης ὡδή, ἀδομένη κατὰ τὴν 23 τοῦ Ἀπριλίου ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ
 μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, καθὼς τὰ ὅμοια τούτου ἄδονται νῦν κατὰ
 τὰς ἐορτὰς τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, τοῦ Ἀλζάρου κτλ.

Ὁ κ. Ν. Πολίτης ἐν τινι ἀξιολόγῳ αὐτοῦ μελέτῃ περὶ ἁγ. Γεωρ-
 γίου καὶ Περσέως δημοσιευθεῖσα ἐν τῷ Ἀττ. Ἡμερολογίῳ τοῦ 1872,
 πειρᾶται ν' ἀποδείξῃ διὰ πολλῶν ἐμβριθῶν σκέψεων καὶ μαρτυρῶν ὅτι
 τὰ εἰς τὸν ἁγ. Γεώργιον ἀφιερωμένα δημ. ἔσμητα οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν,
 εἰμὴ ὁ ἀρχαῖος μῦθος τοῦ Περσέως ἐλευθερώσαντος ἀπὸ τοῦ Ἀήτου τὴν

Ἀνδρομέδαν, διασωθεὶς παρὰ τοῦ Ἑλλ. λαοῦ ὑπὸ χριστιανικὸν ἔνδυμα.
Τὴν σχέσιν ταύτην τοῦ Ἀγ. Γεωργίου πρὸς τὴν ἀρχαίαν μυθολογίαν
κατέδειξαν ἤδη καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἡμέτεροί τε καὶ ξένοι λόγιοι.

160. Η ΚΟΛΑΣΙΣ.

Δελ. 17, 18. Legr. 206, 93.

- Παρακαλῶ σε, Παναγιά, καὶ διπλοπροσκυνῶ σε,
νὰ μοῦ χαρίσης τὰ κλειδιά, κλειδιά τοῦ παραδείσου,
ν' ἀνοίξω νάμπω ζωντανὸς γύρω νὰ περπατήσω,
νὰ ἰδῶ τοὺς πλούσιους πῶς περνᾶν, καὶ τοὺς φτωχοὺς πῶς στέκουν.
- Κάθονταν ἡ φτωχολογιά 'ς τὸν ἥλιο, 'ς τὸν προσήλιο
κ' οἱ πλούσιοι ἐκυλιόντανε 'ς τὴν πίσσα, 'ς τὸ σκοτάδι·
ἐκείτονταν κι' ὁ ἔξαρχος σὲ μι' ἄκρ' ἀκουμπισμένος,
καὶ τοὺς φτωχοὺς ἀγνάντευε καὶ τοὺς παρακαλοῦσε.
- Φτωχοί, γιὰ πάρτε τ' ἄσπρα μου, δόστε μου μιὰ λαμπάδα.
- Ἐδῶ, τὰ ἄσπρα δὲν περνοῦν, λαμπάδες δὲν πουλειοῦνται.
- Ἐξαρχ', ἐσὺ τὸ ἤξερες πῶς ἤσουν γι' ἄλλον κόσμον,
δὲν λεημονοῦσες τοὺς φτωχοὺς, δὲν βόθηθαγες τς ἀρρώστους;
Ἐξαρχ', ἐσὺ τὸ ἤξερες, πῶς εἶχες ν' ἀπεθάνης,
δὲν πῆγαινες εἰς τὸ ὄσπερνό, δὲ σύχναζες 'ς τὸν ὄρθρο,
- καὶ 'ς τὴν ἀγία τὴ λειτουργιὰ ποῦ τρέμ' ὅλος ὁ κόσμος;
θυμᾶσαι ὄντας ἔπαιρνες τὰ δέκα δεκαπέντε
κ' ἔβανες 'ς τὸ κρασί νερό, καὶ μέσ' τ' ἀλεῦρι στάχτη;

Τὸ ἄσμάτιον τοῦτο, σκιαγράφημα τῆς Εὐαγγελικῆς παραβολῆς
τοῦ πτωχοῦ Λαζάρου καὶ τοῦ πλουσίου, ἔδεται ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῶν
Ἰωαννίνων παρὰ τῶν λεγόντων τὴν τοῦ Λαζάρου ὥδην ὡς παράρτημα
αὐτῆς. (Ἴδε καὶ ἀριθ. 495.)

161. ΕΤΕΡΟΝ.

Ἐφές εἶδα ἔς τὸν ὕπνο μου ἔς τὸ στῤῥωμα ποῦ κοιμῶμουν,
 τὸν ἀγγελό μ' ἐφίλευα καὶ τὸν Χριστὸ κερνοῦσα,
 καὶ τὴν κυρά τὴν Παναγιά θερμοπαρακαλοῦσα,
 νὰ μοῦ χάριση τὰ κλειδιά, κλειδιά τοῦ παραδείσου,
 νὰ μπῶ νὰ ἰδῶ ποιὸς εἶν' ἐκεῖ, τ' εἶναι, καὶ τί δὲν εἶναι.
 Ἡῦρα τοὺς πλούσιους κείτονταν ἔς τὴν πίσσα, ἔς τὸ σκοτάδι
 εἶδα καὶ τὴ φτωχολογιά ἔς τὸν ἥλιο, τὸν προσήλιο,
 κ' εἶδα καὶ πλούσιον ἄρχοντα νὰ σκούζη, νὰ φωνάζη
 καὶ νὰ γυρεύη μιὰ σταξιά νερὸ σὰν διακονίᾳρης.

— 0 —

162. ΤΟ ΜΕΓΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ.

Ἐλᾶτ' ἐδῶ, γειτόνισσαις, καὶ σεῖς γειτονοπούλαις,
 νὰ πᾶμε νὰ γυρίσουμε ἔς τὰ πράσινα λιβάδια,
 νὰ πᾶμε ἔς τὸ ψηλὸ βουνὸ νὰ ἰδοῦμε τὰ βαγγέλια,
 νὰ ἰδοῦμε γιὰ τὴν Παναγιά, ποῦ στρώνει, ποῦ κοιμᾶται.
 Κοιμᾶται ἔς τὰ τριαντάφυλλα, κυλιέται ἔς τὰ λουλούδια
 μὲ τοῦ Χριστοῦ τὴ δύναμι, τὴ χάρι τοῦ παιδιοῦ της.

Ἀμφότερα τὰ ῥα τὰ ἀσμάτια ἄδονται ὡς παράρτημα τῆς τοῦ Λαζάρου ὥδης κατὰ τὴν ἐπαρχίαν τῶν Γρεβενῶν.

ΒΙΟΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ

Ι. ΒΑΥΚΑΛΗΜΑΤΑ Η ΜΙΝΥΡΙΣΜΑΤΑ.

163. Α'. Πάργας.

Κοιμήσου, χαϊδεμένο μου
καὶ μοσκαναθρεμμένο μου·

Νάνα του, νανάκια του,
ὕπνος 'ς τὰ ματάκια του·

5 Νάνα του καὶ νάνα του
νὰ μὴ τὸ δεῖρ' ἢ μάνα του,
νὰ μὴ τὸ δεῖρ' ἢ μάνα του
καὶ τὸ μαλώση ὁ τάτας του.

164. Β'. Αὐτόθι.

Κοιμήσου, σαββατόλουστο
τὴν Κυριακὴ ἀλλασμένο
καὶ τὴ Δευτέρᾳ 'ς τὸ σκαλεῖο
σὰν μῆλο μυρισμένο.

5 Νάνι, τὸ πουλὶ τ' ἀηδόνι,
τ' Ἀλεξανδρινὸ παγώνι·

νάνι, νάνι, τὸ κανάρι
ποῦ τὸ νοῦ μου θὰ μοῦ πάρῃ.

165. Γ'. Αὐτόθι.

Κοιμήσου, χαϊδεμένο μου,
κάτι νὰ σοῦ χαρίσω,
νὰ σοῦ χαρίσω χάρισμα
τὴν Ἄρτα μὲ τὰ Γιάννενα,

5 τὴν Ἄρτα μὲ τὰ Γιάννενα
τὴ Χιὸ μὲ τὰ καράδια,
καὶ τὴν Κωσταντινούπολι
μὲ τὰ μαργαριτάρια.

Νάνι, νάνι, νὰ μοῦ κάνῃ
10 καὶ μ' ἀγκόνια νὰ πεθάνῃ·
νάνι, νάνι, ὁ γυιὸς τοῦ Ράλλη
κι' ὁ γαμπρὸς τοῦ γκενεράλη.

166. Δ'. Αὐτόθι.

Κοιμήσου, ποῦ νὰ σὲ χαρῇ
 ἡ μάνα ποῦ σ' ἐγέννα,
 κι' ὁ κύρης ὅπου σ' ἔσπειρε
 νὰ ἰδῇ παιδιὰ 'πὸ σένα.

• Ἔλα, ὕπν', ἀγάλ' ἀγάλι
 'ς τοῦ μικροῦ μου τὸ κεφάλι·
 ἔλα, ὕπν', ἀγκάλιασέ το
 καὶ γλυκ' ἀποκοίμισέ το.

167. Ε'. Ἰωαννίνων καὶ περιχώρων.

Κοιμᾶται τ' ὡμορφο παιδί
 καὶ πῶς νὰ τὸ ξυπνήσω;
 δὲν ἔχω μοσχοκάρυδα
 νὰ τὸ πετροβόλῃσω.

• Κούνια, κούνα τὸν ἀθέρα,
 τὴν καλὴ μου θυγατέρα·
 κούνια, κούνα τὸ ἀρνάκι,
 τὸ γλυκὸ μου τὸ παιδάκι.

168. Σ'. Αὐτόθι.

Κοιμᾶται τὸ παιδάκι μου
 κοιμᾶται σὰν τ' ἀρνάκι,
 κοιμᾶται, καὶ ψιλὰ πανὶ
 γυφαίνεται 'ς τὴν Πόλι,

• κόφτουν τοῦ Ρήγα δουλὰ μ.ᾶ
 τοῦ Πίσκοπου φελόνι,

κόφτουν γιὰ τὰ Ρηγόπουλα
 ψιλὰ ποκαμισόπουλα,
 κόφτουν γιὰ τὸ παιδάκι μου
 ποκάμισα ν' ἀλλάξῃ.

169. Ζ'. Πάργας.

Ὕπνε, ποῦ παίρνεις τὰ μικρά,
 ἔλα, πάρε καὶ τοῦτο,
 μικρὸ μικρὸ σοῦ τῶδωκα
 μεγάλο φέρεμού το·
 μεγάλο σὰν ψηλὸ βουνό,
 ἴσιο σὰν κυπαρίσσι
 κ' οἱ κλῶνοί του ν' ἀπλόνωνται
 σ' Ἀνατολὴ καὶ Δύσι.

170. Η'. Αὐτόθι.

Κουνιέται τὸ γαρύφαλο
 κουνιέται καὶ τ' ἀσῆμι,
 κουνιέται τὸ παιδάκι μου
 μὲ μιὰ κλωνὰ μ' πρεσίμι.

• Ἔλα, ὕπν', ἀπὸ τῇ Χιό,
 κοίμισέ μου τὸ μικρό.
 Νάνι, νάνι, τὸ παιδάκι
 τὸ γλυκὸ μου τ' ἀηδονάκι·
 ἄσπρο σὰν τυρὶ χλωρὸ
 καὶ σὰν ρόδο τρυφερὰ.

171. Θ'. Αὐτόθι.

Τὸ δικό μου τὸ παιδί
εἶν' ἀσῆμι καὶ φλωρί,
καὶ τὰ ξένα τὰ παιδιὰ
εἶναι κάλπικα φλωριά.

Τὸ παιδί μου τὸ καλὸ
πότε νὰ τὸ ἰδῶ γαμπρό,
νὰ τὸ ἰδῶ νὰ τὸ χαρῶ
μὲ τὴ νύφη 'ς τὸ πλευρό.

172. Ι'. Αὐτόθι.

Τοῦ παιδιοῦ μ' ἐγὼ τὸ γάμο
Μάη κι' Ἀπρίλη θὰ τὸν κάμω·
θὰ καλέσω νειοὺς καὶ γέρους
πρὸς ἀρχοντίας τοὺς καλητέρους.

Θὰ καλέσω καὶ τὸν Σπάνια
νὰ τ' ἀλλάξῃ τὰ στεφάνια,
καὶ τὴ Ρήγαινα τὴν ἴδια
νὰ τ' ἀλλάξῃ τὰ δαχτυλίδια.

173. ΙΑ'. Ἰωκυνίων.

Τὰ παιδί μου κι' ἂν ἀργῇ
κάπου τὰ χορὸ κρατεῖ,
κάπου γάμος γίνεται,
τὸ κρατοῦν καὶ χαίρεται.

Στοῦ παιδιοῦ μου τὴ χαρὰ
θεὸ νὰ σφάξω χίλι' ἀρνιά,

χίλι' ἀρνιά, χίλια σφαχτὰ
χίλια γιδοπρόβατα.

174. ΙΒ'. Αὐτόθι.

Τὸ παιδί μου τ' ἄσπρο τ' ἄσπρο
τὸ καλέσανε 'ς τὸ κάστρο,
τὰ κορίτσια τοῦ Κατῆ
καὶ τοῦ Φιάσαν μπακλαή,
μπακλαή μὲ μύγδαλα,
ραβανή μὲ ζάχαρι.

Τὸ παιδί μου πάει, πάει,
Παναγιὰ νὰ τὸ φυλάῃ·
τὸ παιδί μου πάει, πάει,
ὁ Χριστὸς νὰ τὸ βοηθήῃ.

175. ΙΓ'. Αὐτόθι.

Ἔλα, ὕπνε, κ' ἐπαρέ το,
καὶ γλυκαποκοίμισέ το.
Σύρ το μέσ' τοῦ Μάη τ' ἀμπέλε,
καὶ 'ς τοῦ Μάη τὸ περιβόλι

νὰ τοῦ δώσ' ὁ Μάης λουλούδια
κι' ὁ περιβολάρης μῆλα·
νάνι, νάνι, τὸ παιδάκι
ποῦ κοιμᾶται σὰν τ' ἀρνάκι.
Νάνι τὸ γλυκὸ τ' ἀηδόνη,
τ' Ἀλεξάνδρινὸ παγώνι,

176. ΙΔ'. Αὐτόθι.

Νάνι του καὶ νάνα του,
 ὅσῳ νάρθ' ἡ μάνα του
 ἀπ' τὸ δαφνοπόταμο
 κι' ἀπ' τὸ κρυὸ νερό.

5 νὰ τοῦ φέρῃ λούλουδα
 γιούλια καὶ τριαντάφυλλα
 καὶ δυὸ τσουπωτὰ βυζιά
 σὰν τῇ ζάχαρι γλυκά.

—o—

ΟΜΟΙΑ ΑΔΟΜΕΝΑ ΥΠΟ ΤΩΝ ΜΗΤΕΡΩΝ ΚΑΙ ΤΡΟΦΩΝ ΕΙΣ ΒΡΕΦΗ
 ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΑ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΓΚΑΛΑΣ.

177. Α'. Πάργας.

Τάχτα του καὶ ράρα του,
 νὰ τοῦ ζήσ' ἡ μάνα του,
 νὰ χαρῇ τὸν τάτα του
 κι' ὅλα τ' ἀδερφάκια του.
 5 Τάχτα του καὶ μιὰ μηλιά
 πῶχει μάνα κοπελιά,
 πῶχει ἀφέντη παλληκάρι
 κ' ἔχει τοῦ θεοῦ τὴ χάρι.

179. Γ'. Αὐτόθι.

Πάρτε το, κρατεῖτέ το
 κι' ὅλῳ τραγουδεῖτέ το,
 νὰ πετάῃ σὰν πουλι.
 νὰ πηδάῃ σὰν τ' ἀρνί.
 5 νὰ κυττάῃ σὰν παγωνοῦδι
 νὰ γελάῃ σὰν ἀγγελοῦδι.
 Πάρτε το, χορέψτε το
 καὶ γλυκοχαιδέψτε το.
 πέστε του νὰ ζῇ ν' ἀξάινῃ,
 10 τὰ κορίτσια νὰ μαραίνῃ.

178. Β'. Αὐτόθι.

Τάχτα του καὶ ράρα του,
 πῶς τὴν λέν' τὴ μάνα του;
 πηλοπίθι μὲ φακί.
 τάχτα του καὶ ράρα του,
 5 πῶς τὸν λέν' τὸν τάτα του;
 μαστραπὰ γλυκὸ κρασί.

180. Δ'. Ἰωαν. καὶ περιχώρων.

Πάρτε το, κρατεῖτέ το
 κι' ὅλῳ τραγουδεῖτέ το,
 ὡς ποῦ νάρθ' ἡ μάνα του.
 ἀπὸ πέρ' ἀπ' τὸ χορὸ.
 5 νὰ τοῦ φέρῃ δυὸ βυζιά
 ποῦναι ἄσπρα σὰν αὐγά,

ἀπαλὰ καὶ τσουπωτά,
 σὰν λεμόνια διαλεχτά,
 νὰ τ' ἀρμέξῃ νὰ τὰ πῖῃ,
 καὶ νὰ γλυκοκοιμηθῇ.

181. Ε'. Αὐτόθι.

Νὰ χορέψῃ θέλ' ἡ κόρη,
 καὶ παπούτσια δὲν ἐφόρει
 νὰ τῆς δώσω τὰ δικά μου
 γὰ χορέψ' ἡ πέρδικά μου.
 5 χόρευε καὶ καντοπήδα,
 τόρα ποῦσαι πουλακίδα.

182. Σ'. Αὐτόθι.

Ρίξου, ρίξου, ποῦλά μου,
 ρίξου, κοπελαυλά μου.
 Κι' ἂν σοῦ ρίξουν τσίγαλα
 κλέψα τα καὶ πάτει τα,
 5 κι' ἂν σοῦ ρίξουν τὸ γυαλί
 πάρ το, βάλ' το 'ς τὴν κορφή,
 κι' ἂν σοῦ ρίξουν τὸ γαμπρὸ
 πάρ ταν βάλ' τον 'ς τὸ πλευρό.

183. Ζ'. Πάργας.

Τάρι, γυιέ μου, ποῦ ἔλειπες,
 ποῦ ξενοβραδυάστηκες;

—Μάνα μου, 'ς τὴν πεθερά.

—Ἡ γλυκειά σου ἡ πεθερά,

5 γυιέ μου, τί σ' ἐφίλεψε;

—Μάνα μου, κὰν τίποτες.

—Μπά, ἡ σκύλλα ἡ πεθερά
 μήτ' αὐγὸ δὲν σῶψησε;

—Μάνα μου, σ' ἐγέλασα,

10 δεῖπνο μοῦχε πέρδικα

πρόγεμα μοῦχε λαγὼ

καὶ γλυκὸ γλυκὸ κρασί,

κ' ἦτανε κ' ἡ σιαστική.

—Μπά, ἡ σκύλλα ἡ πεθερά,

15 τὸ παιδί μ' ἐξώδεψε.

—Μάνα μ', δὲ μ' ἐξώδεψε

δυὸ φλωριά ν' ἐφίλεψα

τὴν καλή μου σιαστική

καὶ τὰ δυὸ τ' ἀρμάθιασε.

184. Η'. Αὐτόθι.

Θὰ παντρέψουν τὸ παιδί μου,
 θὰ τοῦ φέρουνε τὴ νύφη.
 μὲ τὰ σούγδου, μὲ τὰ μούγδου
 καὶ μὲ δώδεκα γαληιώταις.
 5 'Στὴν ἐμπροστινὴ γαληιώτα
 τοῦ παιδιοῦ μ' εἶν' ἡ γυναῖκα,
 καὶ 'ς τὴν πρὶν γαληιώτα
 θᾶναι τὰ πεθερικά του,
 πρῶ θὰ φέρνουνε κοντά της
 10 τ' ἀλογάριαστα προικιά της.

185. Θ'. Ἰωαννίνων.

Τοῦ παιδιοῦ μου ἐγὼ τὸν γάμο
καλοκαῖρι θὰ τὸν κάμω·
χώρια 'πὸ τοὺς συμπετέρους
θὰ καλέσω νειοὺς καὶ γέρους,
τὸν πρωτόπαππα ὃχ τὴ Ζήτσα,
τὸν Πασχάλη ὃχ τὴν Καρίτσα
καὶ τὸν κύρι Νικολό
γιὰ νὰ σέρνουν τὸν χορό,
καὶ τὸν κύρι Στεφανῇ
γιὰ νὰ σκίξῃ τὸ δαδί,
καὶ τὸν κύρι Πηλαλά
νὰ βαστάῃ τὸν μασσαλᾶ.

πάρτε, φᾶτε, μπρὲ παιδιά·
δὲν τὸν τρῶνε τὰ παιδιά,
μόν' τὸν τρῶνε οἱ γερόντοι
ὅπου δὲν ποταῶουν δόντι.

188. ΙΒ'. Πάργας.

Βρέχει, βρέχει καὶ χιονίζει
κι' ὁ παπᾶς τυρομυρίζει.
Ποῦ νὰ βάλουμε τὴ νύφη;
ἀποκάτου 'ς τὸ ρεβύθι.
Ποῦ νὰ βάλῃμε τὸ γαμπρό;
ἀπὸ κάτω 'ς τὸ σταυρό.

186. Ι'. Αὐτόθι.

Ντῆνο, Ντῆνο, Κωσταντῆνο,
τὸ χορὸ δὲν τὸν ἀφίνω.
Νάση, Νάση καὶ Θανάση,
ὁ χορὸς δὲν θὰ χαλάσῃ.
τὸ χορὸ δὲν τὸν ἀφίνω,
μὰ τὸν Ἅγιο Κωσταντῆνο,
μὰ τὸν Ἅγιον Ἀθανάση
ὁ χορὸς δὲν θὰ χαλάσῃ.

189. ΙΓ'. Ἰωαννίνων.

Χασ. 193,9-10.

Τούμπου, τουμπουτέλο,
τὸ Φράγκο δὲν τὸν θέλω
γιατὶ φορεῖ καπέλλο,
μόν' θέλω τὸ Μανώλη
ὁποῦρθ' ἀπὸ τὴν Πόλι,
γιατὶ φορεῖ φακιόλι.

187. ΙΑ'. Αὐτόθι.

Μάθεταν τί γείνει φέτο;
ἐσκοτῶσαν ἓναν πέτο,
τὸ κεφάλι φκιάσαν σκέτο,
τὸ ποδάρι καθραμᾶ,

190. ΙΔ'. Αὐτόθι.

Πέντε ποντικοὶ βαρβάτοι
μοῦ γκρεμνίσαν τὸ κρεβδάτι,
κι' ἄλλοι πέντε ἡμερωμένοι
μοῦ τὸ στῆσαν οἱ καημένοι.

191. ΙΕ'. Αὐτόθι.

Κατέδα, μῆλο,
νὰ σ' ἐρωτήσω,
τί κἀν' ἡ κόρη·

—πλέκει γαῖτάνι.
5 —τίνος τὸ πλέκει;
—τοῦ Καραγιάννη.

—ο—

ΟΜΟΙΑ ΑΔΟΜΕΝΑ ΟΤΑΝ ΚΡΑΤΩΣΙ ΤΑ ΒΡΕΦΗ
ΠΑΤΩΝΤΑ ΕΠΙ ΤΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ.

192. Α'. Ἰωαννίνων.

Πῆγα πέρα πέρα
μέσ' τοῦ Τηραπέρα
κ' ἡῦρα μιὰ κοπέλα
πῶτρῳγε σταφύλια.

5 Τς εἶπα, «δός μου ἓνα,»
μᾶδῳκε τὸ ἓνα,
Τς εἶπα, «δός μου κι' ἄλλο
μαῦρο καὶ μεγάλο,»
μᾶσκας' ἓναν μπάτσο
10 κ' ἔπασα ἱς τὸ βάλτο·
βγῆκα τῷ σαββάτῳ
σὰν τραγὶ βαρβάτο.

193. Β'. Αὐτόθι.

Σήμερα τὰ Φῶτα
καρκαλίζ' ἡ κόττα
πίσ' ἀπὸ τὴν πόρτα·
τὴν φωνάζ' ὁ πέτος
5 δὲν ἀπολογιέται,

ρίχν' ἓνα λιθάρι
τσάνα ς' τὸ παδάρι.
Λέλε, ποδαράκι μου
καὶ καλαποδάκι μου.

194. Γ'. Αὐτόθι.

Φέρτε μου τὴ σέλλα μου
καὶ τὸ σαλιδάρι μου,
νὰ πηδήσω ν' ἀνεβῶ
νὰ φωνάξω—Σιμιτση,
5 σιμιτση καλόγερε,
τὰ παιδιὰ ποῦ βάφτισες,
ἔπασαν κι' ἀρρώστησαν.

195. Δ'. Αὐτόθι.

Ἵστὸ κελὶ μιανῆς καλόγρηας
ποῦχ' ἀνώγηα καὶ κατώγηα,
ἀνοιξα κ' ἐμπῆκα μέσα
5 κ' ἡῦρα λύκο ποῦ χορεύει

κι' ἄλωποι ποῦ μαγερεύει ,
 ὁ λαγῶς λαλεῖ τῇ λύρα ,
 τὸ κουνάβι τῇ φλογέρα
 κι' ὁ σπαντσόχοιρος ὁ γίγας
 10 κάνει μάτι τῆς χελώνας ,
 κ' ἡ χελώνα καμαρόνει
 καὶ ὅς τὴν τρύπα τῆς τρυπώνει
 βγῇκ' ἀπάνου ὅς τὴν κρεβδάτα 5
 κ' ἡύρα πῆττα καὶ κουλούρα
 15 καὶ κομπλίτσα μὲ τὸ γάλα.

196. Ε'. Ἰωαννίνων.

Κούκου, κούκου!!
 —τί ἔχεις, πέτο, καὶ λαλεῖς;
 —μ' ἐδεῖραν ἢ κοπέλαις.
 —Ποῦ εἶν' ἢ κοπέλαις;
 5 —Πάγησαν γιὰ ξύλα.
 —Ποῦ εἶν' τὰ ξύλα;
 —Τάχαψ' ἢ φωτιά.
 —Ποῦ εἶν' ἢ φωτιά;
 —Τὴν ἔσβυσ' ἢ βροχή.
 10 —Ποῦ εἶν' ἢ βροχή;
 —Τὴν ἔπιε τὸ βόιδι.
 —Ποῦ εἶναι τὸ βόιδι;
 —Πῆγε νὰ πιῇ νερὸ
 καὶ τῶφαιαν οἱ μπακάροι

197. Σ'. Αὐτόθι.

Λέλεκα, παπᾶ χατζῆ!
 μὴν εἶδες τὰ πρόβατα;
 —Τὰ εἶδα κ' ἐβοσκούσανε
 κάτου ὅς τὰ λακκώματα.
 Λύκος βγῆκε τᾶφαγεν,
 ἄλωποι τὸν κύτταζε,
 ὅλ' οἱ σκύλλοι γαύγιζαν
 κι' ὁ βοσκὸς ἐρρούχνιζε.

198. Ζ'. Αὐτόθι.

Ἄναψα κλωνὶ δαδί,
 κ' ἔκαψα τὴν τσέπη μου
 ποῦχε ἀχούς, ποῦχε τροχοῦς,
 ποῦχε κάμπους καὶ βουνά.
 5 Τὰ βουνά εἶχαν δεντριά;
 τὰ δεντριά εἶχαν κλαριά;
 τὰ κλαριά εἶχαν φωληαῖς,
 ἢ φωληαῖς εἶχαν αὐγά,
 τ' αὐγά ἐγειναν πουλιά,
 10 τὰ πουλιά ἔβγαλαν φτερά.

199. Η'. Αὐτόθι.

Πέντε ποντικοὶ καὶ δεκοχτὼ νυφίτσες
 γάμον ἔκαναν, μ' ἓνα σπειρὶ κριθάρι,
 καὶ τ' ἄλέσανε ἔστοῦ σφονδυλιοῦ τὴν τρύπα,
 καὶ τὸ ζύμωσαν ἔς τῆς ψείρας τὸ τομάρι·
 5 ψείρα ζύμονε, κονίδα κοσκινοῦσε,
 καὶ χοντρόψυλλος τὸν φοῦρνο ἐσுδδαυλοῦσε·
 σπῖθα πέταξε κ' ἔκαψε τὸ παλάτι.

200. Θ'. Αὐτόθι.

Pass. 273—277.

Λάλειε πέτος, ζύπναε τὸ γέρο,
 ποῦ φύλαγε τὸν κῆπο
 μὲ τὰ τριανταφυλλάκια.
 Ἦρθεν ἄλωποῦ κ' ἔφαγε τὸν πέτο,
 5 ποῦ ἐλάλει κ' ἐξύπνα τὸ γέρο,
 ποῦ φύλαγε τὸν κῆπο κ.τ.λ.
 Ἦρθε σκύλλος κ' ἔφαγε τὴν ἄλωποῦ,
 ποῦ ἔφαγε τὸν πέτο,
 ποῦ ἐλάλει κ' ἐξύπνα κ.τ.λ.
 10 Ἐπεσε τὸ ξύλο κ' ἐσκότωσε τὸν σκύλλο,
 ποῦ ἔφαγε τὴν ἄλωποῦ,
 ποῦ ἔφαγε τὸν πέτο κ.τ.λ.
 Ἄναψε ὁ φοῦρνος κ' ἔκαψε τὸ ξύλο,
 ποῦ ἐσκότωσε τὸ σκύλλο,
 15 ποῦ ἔφαγε τὴν ἄλωποῦ κ.τ.λ.
 Ἦρθε τὸ ποτάμι κ' ἔσβυσε τὸ φοῦρνο,
 πῶκαψε τὸ ξύλο
 ποῦ ἐσκότωσε τὸ σκύλλο κ.τ.λ.
 Ἦρθεν ἓνα βόιδι κ' ἔπιε τὸ πατάμι,
 20 ποῦ ἔσβυσε τὸν φοῦρνο,

ποῦ ἔκαψε τὸ ξύλο κ.τ.λ.
 Ἦρθε λύκος κ' ἔφαγε τὸ βόιδι,
 ποῦ ἔπινε τὸ ποτάμι,
 ποῦ ἔσβυσε τὸ φεῦρνο κ.τ.λ.
 25 Ἦρθε τὸ τρυφερό κ' ἐσκότωσε τὸν λύκον
 ποῦ ἔφαγε τὸ βόιδι,
 ποῦ ἔπινε τὸ ποτάμι κ.τ.λ.

II. ΕΡΩΤΙΚΑ.

201. Η ΓΟΙΜΕΝΙΣ ΜΑΡΩ.

Νὰ χάλαγ' ἡ Παραμυθιά νὰ γένονταν λιβάδια,
 λιβάδια γιὰ τὰ πρόβατα, λιβάδια γιὰ τὰ γίδια,
 κ' ὁ πιστικὸς ποῦ τὰ φυλάει, τ' ὠμορφο παλληκάρι,
 ν' ἀρραβωνιάσῃ τὴν καλὴν, τὴν παινεμένην Μάρω,
 5 νὰ τοῦ πηγαίνει τὸ ψωμί μὲ τὸν τρουβᾶ ἔς τὴν πλάτη.
 —Μάρω μου, ποῖός σε ὠφείλασε τ' ἐλόχρυσον ζωνάρι;
 —μοῦ ὠφείλασεν ὁ πεθερὸς κ' ὁ γιὸς τῆς κυραμάνας.
 —Μάρω μου, ποῖός σε τ' ἀγόρασε τὸ ἀργυρὸ γιορτάνι;
 —τ' ἀγόρασεν ὁ πεθερὸς κ' ὁ γιὸς τῆς κυραμάνας.
 10 Θὰ σ' ἐρωτήσω, πεθερὲ, καὶ σένα, κυραμάνε,
 τὸ τίνοσ εἶν' τὰ πρόβατα ποῦ βόσκουν ἔς τὰ λιβάδια;
 —δικὰ μας εἶν' τὰ πρόβατα, δικὰ μας, κυρὰ νύφη.
 —Θὰ σ' ἐρωτήσω, πεθερὲ, κ' ἐσένα, πεθερά μου,
 τὸ τίνοσ εἶναι τὰ τραγιά, τ' ἄλογα, τὰ γελάδια;

- 15 —δικά μας εἶν' τὰ ζωντανά, ὅλα δικά μας, ὡφή.
 —Λύκος νὰ φάῃ τὰ πρόβατα, λύκος νὰ φάῃ τὰ γίδια,
 καὶ ν' ἀπομείνῃ ὁ πιστικὸς τ' ὡμορφο παλληκάρι,
 γιὰ νάχω ἔγω τὸν πιστικὸ, νὰ παίζω νύχτα μέρα.

—o—

202. Η ΘΕΡΙΣΤΡΙΑ ΜΑΡΩ. (ΜΑΛΑΚΑΣΙΟΥ).

- Μάρω μ', μὴν κουρνιαχτίζεσαι καὶ μὴ σέ φένη ὁ ἥλιος!
 —Τὸν κουρνιαχτὸ τὸν ἀγαπῶ, τὸν ἥλιο ἔγω τὸν θέλω,
 γιὰτὶ τὸν πρωτολιχιστὴ θέλω νὰ πάρω γι' ἄντρα.
 —Μάρω μ', ὁ πρωτολιχιστὴς πολλὰ προικιά γυρεύει,
 5, θέλει χωράφι' ἀθήριστα μ' ὅλους τοὺς θεριστάδες,
 γυρεύει μύλους δώδεκα μ' ὅλους τοὺς μυλωνάδες,
 γυρεύ' χιλιάδες πρόβατα καὶ νᾶν' καὶ γκαστρωμένα,
 καὶ παρακάλειε τὸν Θεὸ πλούσια γιὰ νὰ σὲ κάμῃ.
 Ἐκεῖ ποῦ παρακάλαγεν σύγνεφα τρία ἐγῆκαν,
 10 τῶνα ἔχυνε φιλή βροχή, τ' ἄλλο ψιλὸ χαλαζί,
 τὸ τρίτο τὸ παχύτερο χοντρὸ μαργαριτάρι.
 Ἄνάρη' ἀνάρηα τῶρριχνε ρίζαις γιὰ νὰ μὴν πιᾷσῃ,
 κ' ἐκεῖνο ρίζαις ἐπιασε, ρίζαις καὶ παραρρίζαις.
 Πασάδες τὸ θερίζουνε, μπέηδες δεματιάζουν,
 15 κ' ἡ Μάρω μὲ τὴ μάνα της ἔτρεχε τὸ κατόπι,
 γιὰ νὰ σταχολογήσουνε ἐκεῖνο ποῦχε μένει.

Τὸ ἄσμα τοῦτο ἄδεται κατὰ τὸν θερισμόν. Ὁλίγιστα τοιαῦτα σῶ-
 ζονται εἶναι δὲ ἀρχαιότατα. Ἴδε καὶ ἀριθ. 281 καὶ 496.

—o—

203. Η ΣΕΜΝΗ ΝΕΑΝΙΣ.

Μαῦρα ματάκια ποῦ εἶδα ἔγω, καὶ διάφορο δὲν εἶχα!
 Μ' ἐπῆρε τὸ παράπονο κ' ἡ φλόγα τῆς ἀγάπης,

- καὶ πρὸς τὴν κόρη ἐσίμωσα καὶ πρὸς τὰ μαῦρα μάτια.
 Ἡ κόρη ἦταν φρόνιμη, φρόνιμη, λογισμένη.
 5 —Πίσω τραθήξου, φώναξε, τὸ χέρι μὴν ἀπλόνης,
 τί μαραγκιάζει ὁ κόρφος μου, χαλνιάει τὸ πρόσωπό μου,
 κι' ἂν μ' ἀπεικάσ' ἡ μάνα μου θὲ νὰ μὲ καταριέται.

—o—

204. Η ΣΥΖΥΓΟΣ ΤΟΥ ΚΑΧΕΚΤΙΚΟΥ.

- Ἐφές ἀπερνοδιάβαινα, κόρη, ἀπ' τὴν γειτονιά σου,
 κι' ἄηκουγα ποῦ σὲ μάλονεν ἡ σκύλλα ἡ πεθερά σου,
 κι' ἂν σὲ μαλόνῃ γιὰ τ' ἐμέ, πές μου νὰ μὴ διαβαίνω.
 —Διάβαιν', ἀγάπη μ', διάβαινε, διάβαινε σὰν διαβαίνεις,
 5 κι' ὅταν διαβαίνης μὲ πολλοὺς τὴν πόρτα μὴ κυττάζης.
 κι' ὅταν διαβαίνης μοναχὸς παῖζε καὶ χαμογέλα,
 καὶ μάσε λιανοχάλικα, ριζ' τα 'ς τὰ κεραμίδια.
 Κοιμᾶς' ἀστρί, κοιμᾶς' αὐγὴ, κοιμᾶσαι νεῖο φεγγάρι!
 κοιμᾶται τὸ γαρούφαλο σιμὰ 'ς τὸν χλεμπονιάρη!
 10 Ὁ χλεμπονιάρης ρούχαζε κ' ἡ κόρη ἀναστενάζει,
 —Τ' ἔχεις κόρη μ', καὶ θλίβεσαι, τ' ἔχεις κι' ἀναστενάξεις;
 Μῆνα πεινᾷς, μῆνα διψᾷς, μῆνα δὲν ἔχεις ροῦχα;
 —Οὔτε πεινῶ, οὔτε διψῶ, οὔτε μοῦ λείπουν ροῦχα,
 Μοῦ λείπει τὸ καλῆτερο, ἡ ἄξια συντροφιά μου.

—o—

205. ΕΤΕΡΟΝ, Η ΕΛΕΝΗ. (ΚΟΥΠΕΝΤΩΝ).

Xas. 52, 42. Faur. II, 160.

- Ἐμαραθῆκαν τὰ δεντριά, τ' ἄνθια καὶ τὰ χορτάρια,
 γιὰ τῆς Ἐλένης τὸν καὺμὸ τῆς κακοπαντρεμμένης,
 ποῦχε ἀρραβῶναις δώδεκα καὶ δέκα δαχτυλίδια.
 —Λένη, γιατί' εἶσαι κίτρινη; σὲ λένε μαραζάρα.
 5 μὴ σὲ μαραίνουγ τὰ φλωριά καὶ τὰ χρυσᾶ σταλίδια;

— Δὲ μὲ μαραίνουσι τὰ φλωριά καὶ τὰ χρυσᾶ στολίδια
 μόν' μὲ μαραίνει ὁ ἄντρας μου αὐτὸς ὁ μαραζάρης.
 Σήκω, μαράζη, πλάγιασε, σήκω, μαράζη, πέσε,
 κι ἄπλωσε τὰ ξεράδια σου ἔς τὸν ἀργυρό μου κόρφο,
 10 νὰ βρῆς δυὸ κιτρολήμονα ὅπου μοσχοβολᾶνε,
 νὰ βρῆς τοῦ Μάγῃ τὴ δροσιά, τ' Ἀπρίλη τὰ λουλούδια.
 Ὁ μαραζάρης κείτεται ἔς τὴν ἄκρη πλαγιασμένος
 κ' ἐγὼ ἡ μαύρη μοναχὴ ἔς τὸ ἔρμολο μου τὸ στρώμα.

—o—

206. Η ΣΥΖΥΓΟΣ ΤΟΥ ΓΕΡΟΝΤΟΣ. (ΑΥΤΟΘΙ).

Τρεῖς ἀδερφάδαις ἤμασταν κ' ἡ τρεῖς παντρευθηκάμαν,
 ἡ μιὰ ν' ἐπῆρε βασιληά, ἡ ἄλλη τὸ Βεζύρη,
 κ' ἐγὼ ἡ ὡμορφότερη πῆρα ἕναν πλούσιο γέρο.
 Ὁ βασιληὰ φένουν ἀρνιά, εἰς τοῦ Βεζύρη κότταις,
 5 ἔς τὸ γάμο τοῦ παληόγερου κριάρια καὶ μοσχάρια.
 Ἡ ὕρα κοπάδι' ἀλόγιαστα, βοιδάλογα ν' ἀγέλαις,
 ἀμπελοχώραφ' ἀμετρα, ἀμπάρια καὶ βαγένια,
 καὶ τί τὰ θέλω ἡ ὄρφανὴ καὶ τί τὰ θέλω ἡ δόλια,
 καὶ νᾶχω τέτοια συντροφιά ἔς τὸ στρώμα, ἔς τὸ πλευρό μου,
 10 πρωτόγερον, βρωμόστομα, κουφάγιαν καὶ τσιμπλιάρην!
 Ἀνάθεμα τῇ μάνα μου, κ' ἡ γῆς νὰ μὴ τὴν λυώσῃ
 τὴν προξενήτρα πῶδαλαν γιὰ νὰ μ' ἀρρεβωνιάσῃ.

—o—

207. ΕΤΕΡΟΝ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

Δὲ μὲ βαροῦν τὰ ξένα καὶ τὰ μακρινά,
 μόν' μὲ βαροῦν τῆς κόρης τὰ μηνύματα
 μὲ τὰ πουλιά μου μῆναι καὶ μὲ τοὺς ἀητούς,
 «ὅπου κι' ἂν ἦσαι ξένη μ', γλήγορα νὰρθῆς,

- 5 γιατὶ μ' ἐπροξενέψαν καὶ μὲ πάντρεψαν.
 Μῶδωκαν γέρον ἄντρα, κ' εἶν' καὶ ράθυμος,
 τὸ βράδυ μὲ μαλόνει γιὰ τὰ στρώματα,
 καὶ τὰ ταχὺ μὲ στέλγει γιὰ κρυὸ νερό,
 σύκλον βαρὺ μοῦ δίνει, κ' ἄλυσον κοντόν.
 10 κρεμῶ καὶ δὲ μρυ φτάνει, βασανίζομαι,
 κ' ἐννηὰ ὀργυιαὶς μαλλάκια τὰ μισόκοφα.
 «Ὅπου κ' ἂν ἦσαι, ξένε μ', γλήγορα νάρθῃς.»

—o—

208. Η ΑΠΕΛΠΙΣΙΑ.

- Δὲν σοῦ τὸ εἶπα, σκύλλα κόρη, 'ς τὸ γιάλὸ μὴν κατεβῆς,
 τί ὁ γιάλὸς θὰ φουρτουλιάσῃ, κ' ἂν σὲ πάρῃ θὰ πνιγῇς!
 — Ἄν μὲ πάρῃ, κ' ἂν μὲ βγάλῃ ὅξω 'ς τὰ βαθυὰ νερά,
 τὸ κορμὶ μου κάνω βάρκα καὶ τὰ χέρια μου κουπιὰ
 5 κολυμπῶντας θὰ περάσω 'ς τὸ ἀντίπερα νησί,
 τὴν ἀγάπη μου γιὰ νάβρω, γιὰ νὰ ἤμαστε μαζί.
 Κάλλια τῶχω ν' ἀπεθάνω, καὶ τὸ κύμα νὰ μὲ πιῇ,
 παρὰ νᾶμαι μέρα νύχτα ἐρημὴ καὶ μοναχὴ.

—o—

209. ΟΙ ΕΡΑΣΤΑΙ. (ΠΑΡΓΑΣ).

- Κόρη, ὅταν ἐφιλιώμαστε νύχτα ἦταν, ποῖος μᾶς εἶδε;
 Μᾶς εἶδε τῆς νυχτὸς τ' ἀστρί, μᾶς εἶδε τὸ φεγγάρι,
 καὶ τὸ φεγγάρι ν' ἔσκυψε τῆς θάλασσας τὸ εἶπε,
 θάλασσα τό εἶπε τοῦ κουπιοῦ καὶ τὸ κουπὶ τοῦ ναύτη
 5 κ' ὁ ναύτης τὸ τραγούδησε τῶμαθ' οἱ γειτόνοι,
 τῶμαθε κ' ὁ πνευματικὸς τῆς μάνας μου τὸ εἶπε,
 κ' ὁ κύρης μ' ἀπ' τῇ μάνα μου τῶμαθε κ' ἐπεισμώθη
 μ' ἔβρισαν καὶ μ' ἐμάλωσαν καὶ προσταγὴ μοῦ ᾄδωκαν,

οὔτε 'ς τὴν πόρτα μου νάβγῶ, οὔτε 'ς τὸ παραθύρι.
 10 'Στὸ παραθύρι ἐγὼ θάβγῶ γιὰ τὸ βασιλικό μου,
 κ' ἐγὼ τὸν νεῖον ὅπ' ἀγαπῶ θὲ νὰ τὸν κάμω ἀηταῖρι.
 Οἱ 4 πρῶτοι στίχοι ἀπαντῶνται καὶ παρὰ Fauriel, (II, 416).

210. ΕΤΕΡΟΝ.

Βρέχει ὁ Θεὸς καὶ βρέχομαι, χιονίζει κι' ὄξω μένω
 δὲν τῶχ'ω πῶς θὲ νὰ βραχῶ, ὄξω ποῦ θὲ νὰ μείνω,
 δὲν τῶχ'ω πῶς θὰ χτυπηθῶ ἀπὸ κακὸν πλευρίτη,
 ἢ ἀπὸ μαχαιριὰ πικρὴ τὸ γαῖμά μ' ἂν θὰ τρέξῃ,
 5 μόν' τῶχ' ὅπου εἶμαι ἔρημο, καὶ ποιὸς θὲ νὰ μὲ κλάψῃ;
 — Ἄν δὲ σὲ κλάψ' ἡ μάνα σου, ξένε μ', κ' ἡ ἀδερφή σου,
 ἐγὼ κρυφ' ἀπ' τῇ μάνα μου μέσα 'ς τὸ περιβόλι,
 θὰ χύνω μαῦρα δάκρυα, τὸ χῶμα νὰ ποτίζω,
 θὰ κλαίω νύχτες καὶ πουναις, νὰ καίω τὰ χορτάρια.

211. Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ ΕΥΚΑΙΡΙΑ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

Δικό μ' ἦταν τὸ φταίξιμο,
 νὰ χάσω τόσο τρέξιμο.
 Ἦρθα καὶ σ' ἡῦρα μοναχὴ
 καὶ δὲ σ' ἐχόρτασα φιλί·
 5 σ' ἐκύτταζα ν' ἀχόρταγα
 κ' ἐκάθομουν κ' ἐρώταγα,
 τὸ ποῦ νὰ ἦν' ἡ μάνα σου,
 κι' ὁ ἄγριος ὁ πατέρας σου!
 Ἦ μάνα σου 'ς τὴν ἐκκλησιά,
 10 κι' ἀφέντης σου 'ς τὰ Γιάννενα,
 κ' ἐσὺ κοντὰ 'ς τὸν μπουταλᾶ,
 μὲ τὰ ματάκια χαμηλά.

212. Ο ΜΝΗΣΤΗΡ. (ΠΑΡΓΑΣ).

Παρακαλῶ σε, πέρδικα, καὶ προσκυνῶ σε, κόρη,
 νὰ μοῦ δανείσῃς τὰ κλειδιά νάμπῳ 'ς τὸ περιδῶλι
 νὰ κόψω κιτρολέημονα καὶ κιτροκαρυοφύλλι,
 καὶ νὰ σοῦ στείλω χάρισμα διαμάντι δαχτυλίδι.
 Φτιασμένο εἶναι 'ς τὴ Βενετιά, 'ς τὴν Πόλι ἀγορασμένο,
 κ' ἡ μάνα μ' γιὰ τὴ νύξη της τῶχ' ἀποφασισμένο.
 Τὴ μάνα σου τὴν ἀγαπῶ, καὶ τῆς φιλῶ τὸ χέρι,
 καὶ θὰ τὴν κάμω πεθερά κ' ἐσὲ γλυκὸ μ' ἀηταῖρι.

—ο—

213. ΤΟ ΟΝΕΙΡΟΝ ΤΟΥ ΕΡΑΣΤΟΥ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

Ἐστὴ ρίζα τοῦ βασιλικοῦ, 'ς τὴ ρίζα τοῦ βαρσάμου,
 ἀκούμπησα νὰ κοιμηθῶ, λίγον ὕπνο νὰ πάρω,
 κ' εἶδα 'να εἶνор' ἀχαμνὸ ἐκεῖ ὅπου κοιμούμουν.
 Ἡ ἀγάπη μου παντρεύτηκε κ' ἐπῆρ' ἕναν ὀχτρό μου,
 3 δὲ φτάνει πῶς παντρεύτηκε καὶ τὸν ὀχτρό μου πῆρε,
 μόνον κ' ἐμέ προσκάλεσε γιὰ νὰ τὴν στεφανώσω
 κ' ἔρκιακα στέφανα χρυσᾶ, λαμπάδες ἀσημένιαις
 καὶ τὸ στεφανοσχέπασμα μαργαριτοπλεγμένο.
 Ἄν ἀληθέψῃ τ' ὄνειρο, καὶ πάρῃ ἄλλον ἄντρα,
 10 ὅλοι νὰ πᾶν 'ς τὸ γάμο της κ' ἐγὼ 'ς τὰ σάβανά της,
 ὅλοι νὰ πᾶνε πρόβατα κ' ἐγὼ μιὰ μαύρη γάτα.

Ἡ στροφή (τσάκισμα) τοῦ ᾄσματος «σύρμα καὶ Βασιλική» εἰς δὲ τὸ
 6'. κῶλον τοῦ στίχου «σύρμα καὶ Ἀναστασία».

—ο—

214. Ο ΚΥΝΗΓΟΣ. (ΠΑΡΓΑΣ).

Σαο. VII, 44.

Ἐπῆρα τὰ σκυλλάκια μου καὶ τὰ λαγωνικά μου,
 αὐγίτσα αὐγίτσα κίνησα κρυφ' ἀπ' τὰ γονικά μου,

- τρέχω, πηδάω, πηλαλῶ, ἔς τὸ ριζοβοῦνι φτάνω,
καὶ ἔς τὸ βουνὸν ἀνεβαίνοντας λαγούς, περδίκια πιάνω.
- 5 Ὡρῶ δεξιὰ, Ὡρῶ ζερβιά, Ὡρῶ ἓνα κυπαρίσσι,
Ὡρῶ μιὰ κόρη ἥπλωε σὲ μαρμαρένια βρύσι.
Ἐζύγωσ' ἀλαφρὰ ἀλαφρὰ φτάνω ἔς τὴν κόρ' ἐκείνη,
καὶ τὸ χρυσὸ μαντύλι μου τς ἔδωκα νὰ μοῦ πλύνῃ.
— Καὶ πῶς μοῦ δίνεις, κυνηγέ, μαντύλι νὰ σοῦ πλύνω,
- 10 τῶρα εἶν' ἀργὰ καὶ πάρωρα, δὲν ἔχω ποῦ νὰ μείνω.
— Ἄν ᾤν' ἀργὰ καὶ πάρωρα καὶ δὲν θὲ νὰ προφτάσῃς,
ἔλα μαζί μου, κόρη μου, τὴ νύχτα νὰ περάσῃς,
πῶχω λαγούς καὶ πέρδικες, βιολὶ καὶ ταμπουράδες,
κλίνη πλατειά, στρῶμ' ἀπαλὸ κι' ὅλαις ταῖς νοστιμάδες.
- 15 — Γιὰ δέσε τὰ σκυλλάκια σου ἔς ἐνοῦ δεντριοῦ κλωνάρι,
μὴ μοῦ δαγκάσουν καὶ μοῦ φᾶν τὸ ἄσπρο μου ποδάρι.
— Κόρη μου, τὰ σκυλλάκια μου λαγούς περδίκια πιάνουν,
καὶ τὰ κορίτσια τὰ ἴμορφα ποτὲ δὲν τὰ δαγκάνουν.
Ἡ μάνα τῆς ἐπρόβαλεν ἀπὸ τὸ παραθύρι
- 20 κ' ἐφώναζε τῆς κόρης τῆς ἔς τὸ σπίτι νὰ διαγεῖρῃ.
— Ἀπόπλυνα, μανοῦλά μου, καὶ θέλω νὰ διαγεῖρω,
μόν' μὲ κρατεῖ ὁ κυνηγὸς ὅπουν' ἐδῶ τριγύρω.
— Ποιὸς εἶν' αὐτὸς ὁ κυνηγὸς ποῦ σ' ἔπιακε ἔς τὰ βρόχια,
καὶ δὲν φοβᾶται, κόρη μου, τὰ δέκα σου τ' ἀδέρφια;
- 25 — Ἄν ἔχῃς δέκα ἀδερφούς, καββαλαραίους δέκα,
ἐγὼ γιὰ σένα τοὺς χτυπῶ, σὲ θέλω γιὰ γυναῖκα.
— Κι' ἂν ἔχω τριάντα ν' ἀδερφούς, καββαλαραίους τριάντα,
δὲν τοὺς φοβοῦμαι, κυνηγέ, κ' ἐγὼ σὲ θέλω γι' ἄντρα.

— 0 —

215. Η ΑΠΟ ΚΟΥΜΠΑΡΑΣ ΝΥΦΗ.

Faur. II, 376. Tomas. 109. Ζαμπ. 744,32. Pass. 436. Legr. 300,135.

Νεοελλ. ἀνάλ. 90,24. Ἐθν. ἡμερ. Βρετ. 1866, σ. 258.

Εἴκοσι δύο Κυριακαὶς κ' εἴκοσι δυὸ Δευτέραις,
δὲν εἶδα τὸν πολυαγαπῶ νὰ κατεβῇ ἔς τὸ φόρο,

- καὶ μέσα ἔς ταις εἴκοσι δυὸ τὸν εἶδα νὰ περνάη.
 Σὰν περιβόλι ἐμύριζε, σὰν νεραντζιὰ ἀνθοῦσε,
 15 καὶ φοῦνε' ἀπὸ τριαντάφυλλα ἔς τὸ χέρι του κρατοῦσε.
 — Ποῦ ἦσαν, λεβέντη μ' ὡμορφε καὶ πολυαγαπημένε,
 ποῦ ἦσαν κ' ἐγὼ σ' ἐγύρευα, ποῦ ἦσαν καὶ σὲ γυρεύω;
 — Καλὴ σου ἡμέρα, πέρδικα, χρυσῆς αὐγῆς τρυγῶνα,
 χι' αὔριο καλοξημέρωμα, χρυσῇ μου περιστέρα.
 10 — Ποῦ φεύγεις, γαϊτανόφρυδε, σταμάτα νὰ σοῦ κρίνω·
 — ὁ κύρης μου κ' ἡ μάνα μου μοῦ τοίμασαν τὸν γάμο,
 κι' ἂν θέλῃς ἔλα γιὰ νουνά, γιὰ νὰ μὲ στεφανώσης.
 Κινάει καὶ πάει ἔς τὴ μάνα τῆς σὰν μῆλο μαραμμένον.
 — Μάνα μου, μ' ἐκαλέσανε νὰ πάω νὰ στεφανώσω,
 15 τὸν νεῖον ὅπου καρτέραγες ἄντρα γιὰ νὰ τὸν πάρω.
 — Καὶ πῶς τὸ λές, παιδάκι μου, νὰ πᾶς νὰ στεφανώσης!
 ἔχεις ποδάρια νὰ σταθῇς καὶ μάτια νὰ κυττάξῃς;
 — Μάνα μου, τ' ἀποφάσισα, θὰ πάω μὲ τὰ στεφάνια,
 καὶ θε νὰ κάμω ὑπομονή, γερὴ καρδιά θὰ δείξω.
 20 — Ντύσου, στολίσου, κόρη μου, καὶ σύρε ἔς τὴν εὐκή μου,
 κουμπάρα σὲ ξεπροβοδῶ καὶ νύφη νὰ γυρίσης.
 Ἐντύθηκ', ἐστολίστηκε, μὲ τὰ καλῆτερά της,
 βάνει τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι κύκλο.
 Τὴν εἶδ' ὁ ἥλιος, θάμπωσεν, ἡ ἐκκλησιά, καὶ στρίζει,
 25 τὴν εἶδε κ' ἔπαψ' ὁ παπᾶς, ἐπάψανε κ' οἱ διάκοι,
 τὰ φαλτικά τοὺς ἔχασαν ψάλταις καὶ κανονάρχαις.
 — Παπάδες, διάκοι, ψάλλετε, πάρετε τὰ χαρτιά σας,
 κ' ἐμένα μάνα μ' ἔκαμε σὰν τς ἄλλαις ταις μανάδες.
 — Παπᾶ μου, σὲ περικαλῶ, αὐτοῦ ποῦ θὰ βλογήσης,
 30 γιὰ γύρισε τὰ στέφανα καὶ βάλ'τα ἔς τὴν κουμπάρα,
 κουμπάρ' ᾧς γέν' ἡ σαστικὴ καὶ ἡ κουμπάρα νύφη.

216. Ο ΑΓΝΩΜΩΝ ΣΥΖΥΓΟΣ.

Ἦλιε μου, γιὰ χαμήλωσε, καὶ μὴν πολυαργήσης,
 σὲ καταριέτ' ἡ ἀργατιά, κ' οἱ ξενοδολευτάδες·
 σὲ καταριέται καὶ μιὰ νειά, μιὰ μικροπαντρεμένη,
 ποῦχ' ἄρρωστον τὸν ἄντρα τῆς πολὺ βαρυὰ ἔς τὸ στῤῥῶμα
 κ' ἤθελ' ἀπὸ λαγῶ τυρί, καὶ τς ἀλαφίνας γάλα,
 κι' ὅσω νὰ πάη ἔς τὸ βουνό, νὰ κατεβῇ ἔς τοὺς κάμπους,
 νὰ φκιάσῃ στρουγγκα καὶ μαντρί ν' ἀρμέζῃ τῇ ἁλφίνα,
 ἄντρας τῆς ἐξαρρώστησε κι' ἄλλη γυναῖκα πῆρε.
 Δὲν τῶχει πῶς τὴν ἄφησε κι' ἄλλη γυναῖκα πῆρε,
 μόν' τῶχει πῶς τὴν κάλεσε καὶ νὰ τὸν στεφανώσῃ.

Τὸ ἔσμα τοῦτο ἔδεται πανταχοῦ τῆς Ἡπείρου κατὰ τὸν θερισμόν.

Τῶν δύο πρώτων στίχων τὴν ἔννοιαν ἀπαντῶμεν καὶ πρὸς Ὀμήρῳ
 (ἐν Ὀδυσσεΐᾳ Ν. 37.)

α' Ἀσπασίως δ' ἄρα τῷ κατέδου φῶς ἡελίοιο,
 εἰδὸρπον ἐποίχεσθαι.....

217. Ο ΤΑΜΠΟΥΡΑΣ. (ΠΑΡΓ.)

Αὐγίτσο' αὐγίτσο' ἀσκώθηκα, σὲ περιβόλι ἐμπῆκα,
 νὰ κόψω τὸν βασιλικό, γυόσμο καὶ μαντζουράνα,
 νὰ κόψω φύλλ' ἀπὸ κιτριά νὰ κρούω τὸν ταμπουρά μου,
 νὰ πάγω ἔς τὴν ἀγάπη μου νὰ τὴν γλυκοζηυπνήσω.
 Ἀνάθεμά σε, ταμπουρά, γιὰ δὲν βαρεῖς γιομάτα;
 — Βάλε μου τέλια δυνατά, καὶ βάρει ἔς τὰ γιομάτα,
 κι' ἂν δὲν σοῦ βγάλω τὴν ξανθή, κάμε με τρία κομμάτια.

ποῦ ἔκαψε τὸ ξύλο κ.τ.λ.
 Ἦρθε λύκος κ' ἔφαγε τὸ βόιδι,
 ποῦ ἔπινε τὸ ποτάμι,
 ποῦ ἔσθυσε τὸ φεῦρνο κ.τ.λ.
 25 Ἦρθε τὸ ταυφέκι κ' ἐσκότωσε τὸν λύκον
 ποῦ ἔφαγε τὸ βόιδι,
 ποῦ ἔπινε τὸ ποτάμι κ.τ.λ.

II. ΕΡΩΤΙΚΑ.

201. Η ΠΟΙΜΕΝΙΣ ΜΑΡΩ.

Νὰ χάλαγ' ἡ Παράμυθιά νὰ γένονταν λιβάδια,
 λιβάδια γιὰ τὰ πρόβατα, λιβάδια γιὰ τὰ γίδια,
 κ' ὁ πιστικὸς ποῦ τὰ φυλάει, τ' ὠμορφο παλληκάρι,
 ν' ἀρραβωνιάσῃ τὴν καλὴν, τὴν παινεμένην Μάρω,
 5 νὰ τοῦ πηγαίνει τὸ ψωμί μὲ τὸν τρουδᾶ ἔς τὴν πλάτη.
 —Μάρω μου, ποιδὸς σαῦ τῶφκιασε τ' ὀλόχρυσο ζωνάρι;
 —μοῦ τῶφκιασεν ὁ πεθερὸς κι' ὁ γιὸς τῆς κυραμάνας.
 —Μάρω μου, ποιδὸς σ' τ' ἀγόρασεν τὸ ἀργυρὸ γιοιουρτάνι;
 —τ' ἀγόρασεν ὁ πεθερὸς κι' ὁ γιὸς τῆς κυραμάνας.
 10 Θὰ σ' ἐρωτήσω, πεθερὲ, καὶ σένα, κυραμάνα,
 τὸ τίνοσ εἶν' τὰ πρόβατα ποῦ βόσκουν ἔς τὰ λιβάδια;
 —δικὰ μας εἶν' τὰ πρόβατα, δικὰ μας, κυρὰ νύφη.
 —Θὰ σ' ἐρωτήσω, πεθερὲ, κ' ἐσένα, πεθερά μου,
 τὸ τίνοσ εἶναι τὰ τραγιά, τ' ἄλογα, τὰ γελάδια;

- 15 —δικά μας εἶν' τὰ ζωντανά, ὅλα δικά μας, νύφη.
 —Λύκος νὰ φάῃ τὰ πρόβατα, λύκος νὰ φάῃ τὰ γίδια,
 καὶ ν' ἀπομείνῃ ὁ πιστικὸς τ' ὠμορφο παλληκάρι,
 γιὰ νάχω ἔγὼ τὸν πιστικὸ, νὰ παίζω νύχτα μέρα.

—o—

202. Η ΘΕΡΙΣΤΡΙΑ ΜΑΡΩ. (ΜΑΛΑΚΑΣΙΟΥ).

- Μάρω μ', μὴν κουρνιαχτίζεσαι καὶ μὴ σέ φένη ὁ ἥλιος!
 —Τὸν κουρνιαχτὸ τὸν ἀγαπῶ, τὸν ἥλιο ἔγὼ τὸν θέλω,
 γιὰτὶ τὸν πρωτολιχνιστὴ θέλω νὰ πάρω γι' ἄντρα.
 —Μάρω μ', ὁ πρωτολιχνιστὴς πολλὰ προικιά γυρεύει,
 5, θέλει χωράφι' ἀθήριστα μ' ὅλους τοὺς θεριστάδες,
 γυρεύει μύλους δώδεκα μ' ὅλους τοὺς μυλωνάδες,
 γυρεύ' χιλιάδες πρόβατα καὶ νᾶν' καὶ γκαστρωμένα,
 καὶ παρακάλειε τὸν Θεὸ πλούσια γιὰ νὰ σέ κάμῃ.
 Ἐκεῖ ποῦ παρακάλαγεν σύγγεφα τρία βγήκαν,
 10 τῶνα ἔχυνε φιλὴ βροχὴ, τ' ἄλλο φιλὸ χαλάζι,
 τὸ τρίτο τὸ παχύτερο χοντρὸ μαργαριτάρι.
 Ἀνάρη' ἀνάρηα τῶρριχνε ρίζαις γιὰ νὰ μὴν πιᾷσῃ,
 κ' ἐκεῖνο ρίζαις ἔπιασε, ρίζαις καὶ παραρρίζαις.
 Πασάδες τὸ θερίζουνε, μπέτηδες δεματιάζουν,
 15 κ' ἡ Μάρω μὲ τὴ μάνα της ἔτρεχε τὸ κατόπι,
 γιὰ νὰ σταχολογήσουνε ἐκεῖνο ποῦχε μείνει.

Τὸ ἄσμα τοῦτο ἄδεται κατὰ τὸν θερισμόν. Ὀλίγιστα τοιαῦτα σώ-
 ζονται· εἶναι δὲ ἀρχαιότατα. Ἴδε καὶ ἀριθ. 281 καὶ 496.

—o—

203. Η ΣΕΜΝΗ ΝΕΑΝΙΣ.

Μαῦρα ματάκια ποῦ εἶδα ἔγὼ, καὶ διάφορο δὲν εἶχα!
 Μ' ἐπῆρε τὸ παράπονο κ' ἡ φλόγα τῆς ἀγάπης,

καὶ πρὸς τὴν κόρη ἐσίμωσα καὶ πρὸς τὰ μαῖρα μάτια.
Ἦ κόρη ἦταν φρόνιμη, φρόνιμη, λογισμένη.

- 5 —Πίσω τραθήξου, φώναξε, τὸ χέρι μὴν ἀπλόνης,
τὶ μαραγκιάζει ὁ κόρφος μου, χαλνάει τὸ πρόσωπό μου,
κι' ἂν μ' ἀπεικάσ' ἡ μάνα μου θὲ νὰ μὲ καταριέται.

—o—

204. Η ΣΥΖΥΓΟΣ ΤΟΥ ΚΑΧΕΚΤΙΚΟΥ.

Ἐφές ἀπερνοδιάβαινα, κόρη, ἀπ' τὴν γειτονιά σου,
κι' ἀηκουγα ποῦ σὲ μάλονεν ἡ σκύλλα ἡ πεθερά σου,
κι' ἂν σὲ μαλόνῃ γιὰ τ' ἐμέ, πές μου νὰ μὴ διαβαίνω.
—Διάβαιν', ἀγάπη μ', διάβαινε, διάβαινε σὰν διαβαίνεις,

- 10 κι' ὅταν διαβαίνης μὲ πολλοὺς τὴν πόρτα μὴ κυττάζης
κι' ἔταν διαβαίνης μοναχὸς παῖζε καὶ χαμογέλα,
καὶ μάσε λιανοχάλικα, ρίξ' τα 'ς τὰ κεραμίδια.

Κοιμᾶσ' ἀστέρι, κοιμᾶσ' αὐγὴ, κοιμᾶσαι νεῖο φεγγάρι!
κοιμᾶται τὸ γαρούφαλο σιμὰ 'ς τὸν χλεμπονιάρη!

- 10 Ὁ χλεμπονιάρης ρούχαζε κ' ἡ κόρη ἀναστενάζει,
—Τ' ἔχεις κόρη μ', καὶ θλίβεσαι, τ' ἔχεις κι' ἀναστενάξεις;
Μήνα πεινᾷς, μήνα διψᾷς, μήνα δὲν ἔχεις ροῦχα;
—Οὔτε πεινῶ, οὔτε διψῶ, οὔτε μοῦ λείπουν ροῦχα,
Μοῦ λείπει τὸ καλῆτερο, ἡ ἄξια συντροφιά μου.

—o—

205. ΕΤΕΡΟΝ, Η ΕΛΕΝΗ. (ΚΟΥΡΕΝΤΩΝ).

Χασ. 52, 42. Faur. II, 160.

Ἐμαραθῆκαν τὰ δεντριά, τ' ἄνθια καὶ τὰ χορτάρια,
γιὰ τῆς Ἑλένης τὸν καὺμὸ τῆς κακοπαντρεμμένης,
ποῦχε ἀρραβῶναις δώδεκα καὶ δέκα δαχτυλίδια.

—Λένη, γιατί' εἶσαι κίτρινη; σὲ λένε μαραζάρα·

- 5 μὴ σὲ μαραίνουγ τὰ φλωριά καὶ τὰ χρυσὰ στολίδια;

— Δὲ μὲ μαραίνουσι τὰ φλωριά καὶ τὰ χρυσᾶ στολίδια
 μόν' μὲ μαραίνει ὁ ἄντρας μου αὐτὸς ὁ μαραζάρης.
 Σήκω, μαράζη, πλάγιασε, σήκω, μαράζη, πέσε,
 καὶ ἄπλωσε τὰ ξεράδια σου ἐς τὸν ἀργυρό μου κόρφο,
 10 νὰ βρῆς δυὸ κιτρολέημονα ὅπου μοσχολοῶνε,
 νὰ βρῆς τοῦ Μάγῃ τὴ δροσιά, τ' Ἀπρίλη τὰ λουλούδια.
 Ὁ μαραζάρης κείμεται ἐς τὴν ἄκρη πλαγιασμένος
 καὶ ἐγὼ ἡ μαύρη μοναχὴ ἐς τὸ ἔρμα μου τὸ στρώμα.

—o—

206. Η ΣΥΖΥΓΟΣ ΤΟΥ ΓΕΡΟΝΤΟΣ. (ΑΥΤΟΘΙ).

Τρεῖς ἀδερφάδαις ἤμασταν καὶ ἡ τρεῖς παντρευθηκάμαν,
 ἡ μιά ν' ἐπῆρε βασιληά, ἡ ἄλλη τὸ Βεζύρη,
 καὶ ἐγὼ ἡ ὡμορφότερη πῆρα ἕναν πλούσιο γέρο.
 Ὁ βασιληὰ φένουν ἄρνιά, εἰς τοῦ Βεζύρη κότες,
 5 ἐς τὸ γάμο τοῦ παληόγερου κριάρια καὶ μοσχάρια.
 Ἡῦρα κοπάδι' ἀλόγιαστα, βοϊδάλογα ν' ἀγέλαις,
 ἀμπελοχώραφ' ἄμετρα, ἀμπάρια καὶ βαγένια,
 καὶ τί τὰ θέλω ἡ ὄρφανὴ καὶ τί τὰ θέλω ἡ δόλια,
 καὶ νᾶχω τέτοια συντροφιά ἐς τὸ στρώμα, ἐς τὸ πλευρό μου,
 10 πρωτόγερον, βρωμόστομα, κουφάγιαν καὶ τσιμπλιάρην!
 Ἀνάθεμα τῇ μάνα μου, καὶ ἡ γῆς νὰ μὴ τὴν λυώσῃ
 τὴν προξενήτρα πῶδαλαν γιὰ νὰ μ' ἀρρεβωνιάσῃ.

—o—

207. ΕΤΕΡΟΝ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

Δε μὲ βαροῦν τὰ ξένα καὶ τὰ μακρυνά,
 μόν' μὲ βαροῦν τῆς κόρης τὰ μηνύματα·
 μὲ τὰ πουλιά μου μῆναι καὶ μὲ τοὺς ἀητούς,
 «ὅπου καὶ ἂν ἦσαι ξένη μ', γλήγορα νὰ ῥθῇς,

- 5 γιατί μ' ἐπροξενέψαν καὶ μὲ πάντρεψαν.
 Μώλωκαν γέρον ἄντρα, κ' εἶν' καὶ ράθυμος,
 τὸ βράδου μὲ μαλόνει γιὰ τὰ στρώματα,
 καὶ τὸ ταχὺ μὲ στέλνει γιὰ κρυὸ νερό,
 σύκλον βαρὺ μοῦ δίνει, κ' ἄλυσον κοντόν.
 10 κρεμῶ καὶ δὲ μοῦ φτάνει, βασανίζομαι,
 κ' ἐννηὰ ὀργυιαὶς μαλλάκια τὰ μισόκοφα.
 "Ὅπου κ' ἂν ἦσαι, ξένε μ', γλήγορα ἀρθῆς.»

—ο—

208. Η ΑΓΕΛΠΙΣΙΑ.

- Δέν σου τὸ εἶπα, σκύλλα κόρη, ἔς τὸ γιालὸ μὴν κατεβῆς,
 τί ὁ γιालὸς θὰ φουρτουλιάσῃ, κ' ἂν σὲ πάρῃ θὰ πνιγῆς!
 — Ἄν μὲ πάρῃ, κ' ἂν μὲ βγάλῃ ὅξω ἔς τὰ βαθυὰ νερά,
 τὸ κορμί μου κάνω βάρκα καὶ τὰ χέρια μου κουπιὰ
 5 κολυμπῶντας θὰ περάσω ἔς τὸ ἀντίπερα νησί,
 τὴν ἀγάπη μου γιὰ νάδρω, γιὰ νὰ ἤμαστε μαζί.
 Κάλλια τῶχω ν' ἀπεθάνω, καὶ τὸ κῦμα νὰ μὲ πιῇ,
 παρὰ νᾶμαι μέρα νύχτα ἐρημη καὶ μοναχῇ.

—ο—

209. ΟΙ ΕΡΑΣΤΑΙ. (ΠΑΡΓΑΣ).

- Κόρη, ὅταν ἐφιλιώμαστε νύχτα ἦταν, ποῖος μᾶς εἶδε;
 Μᾶς εἶδε τῆς νυχτὸς τ' ἀστρί, μᾶς εἶδε τὸ φεγγάρι,
 καὶ τὸ φεγγάρι ν' ἔσκυψε τῆς θάλασσας τὸ εἶπε,
 θάλασσα τό εἶπε τοῦ κουπιοῦ καὶ τὸ κουπὶ τοῦ ναύτη
 5 κ' ὁ ναύτης τὸ τραγούδησε τῶμαθ' οἱ γειτόνοι,
 τῶμαθε κ' ὁ πνευματικὸς τῆς μάνας μου τὸ εἶπε,
 κ' ὁ κύρης μ' ἀπ' τῇ μάνα μου τῶμαθε κ' ἐπεισμώθη
 μ' ἐβρῖσαν καὶ μ' ἐμάλωσαν καὶ προσταγὴ μοῦ ὄδωκαν,

οὔτε ἔς τὴν πόρτα μου νάδῳ, οὔτε ἔς τὸ παραθύρι.
 10 Ὅσον τὸ παραθύρι ἐγὼ θάδῳ γιὰ τὸ βασιλικό μου,
 κ' ἐγὼ τὸν νεῖον ὅπ' ἀγαπῶ θὲ νὰ τὸν κάμω ἀηταῖρι.
 Οἱ 4 πρῶτοι στίχοι ἀπαντῶνται καὶ παρὰ Fauriel, (II, 416).

210. ETERON.

Βρέχει ὁ Θεὸς καὶ βρέχομαι, χιονίζει κι' ὄξω μένω
 δὲν τῶχω πῶς θὲ νὰ βραχῶ, ὄξω ποῦ θὲ νὰ μείνω,
 δὲν τῶχω πῶς θὰ χτυπηθῶ ἀπὸ κακὸν πλευρίτη,
 ἢ ἀπὸ μαχαιριά πικρὴ τὸ γαῖμά μ' ἂν θὰ τρέξη,
 5 μόν' τῶχ' ὅπου εἶμαι ἔρημο, καὶ ποιὸς θὲ νὰ μὲ κλάψῃ;
 — Ἄν δὲ σὲ κλάψ' ἡ μάνα σου, ξένε μ', κ' ἡ ἀδερφή σου,
 ἐγὼ κρυφ' ἀπ' τὴ μάνα μου μέσα ἔς τὸ περιβόλι,
 θὰ χύνω μαῦρα δάκρυα, τὸ χῶμα νὰ ποτίζω,
 θὰ κλαίω νύχτες καὶ πουναις, νὰ καίω τὰ χορτάρια.

211. Η ΑΓΟΛΕΣΘΕΙΣΑ ΕΥΚΑΙΡΙΑ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

Δικό μ' ἦταν τὸ φταίξιμο,
 νὰ χάσω τόσο τρέξιμο.
 Ἦρθα καὶ σ' ἡῦρα μοναχὴ
 καὶ δὲ σ' ἐχόρτασα φιλί·
 5 σ' ἐκύτταζα ν' ἀχόρταγα
 κ' ἐκάθομουν κ' ἐρώταγα,
 τὸ ποῦ νὰ ἦν' ἡ μάνα σου,
 κι' ὁ ἄγριος ὁ πατέρας σου!
 Ἦ μάνα σου ἔς τὴν ἐκκλησιά,
 10 κι' ἀφέντης σου ἔς τὰ Γιάννενα,
 κ' ἐσὺ κοντὰ ἔς τὸν μπουταλᾶ,
 μὲ τὰ ματάκια χαμηλά.

212. Ο ΜΝΗΣΤΗΡ. (ΠΑΡΓΑΣ).

Παρακαλῶ σε, πέρδικα, καὶ προσκυνῶ σε, κόρη,
 νὰ μοῦ δανείσης τὰ κλειδιά νάμπῳ 'ς τὸ περιβόλι
 νὰ κόψω κιτρολέημονα καὶ κιτροκαρυοφύλλι,
 καὶ νὰ σοῦ στείλω χάρισμα διαμάντι δαχτυλίδι.
 Φτιασμένο εἶναι 'ς τὴ Βενετιά, 'ς τὴν Πόλι ἀγορασμένο,
 κ' ἡ μάνα μ' γιὰ τὴ νύφη της τῶχ' ἀποφασισμένο.
 Τὴ μάνα σου τὴν ἀγαπῶ, καὶ τῆς φιλῶ τὸ χέρι,
 καὶ θὰ τὴν κάμω πεθερὰ κ' ἐσὲ γλυκὸ μ' ἀηταῖρι

—ο—

213. ΤΟ ΟΝΕΙΡΟΝ ΤΟΥ ΕΡΑΣΤΟΥ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

Ἐστὴ ρίζα τοῦ βασιλικοῦ, 'ς τὴ ρίζα τοῦ βαρσαύμου,
 ἀκούμπησα νὰ κοιμηθῶ, λίγον ὕπνο νὰ πάρω,
 κ' εἶδα 'να εἶνор' ἀχαμνὸ ἐκεῖ ὅπου κοιμούμουν.
 Ἡ ἀγάπη μου παντρεύτηκε κ' ἐπῆρ' ἕναν ὀχτρό μου,
 5 δὲ φτάνει πῶς παντρεύτηκε καὶ τὸν ὀχτρό μου πῆρε,
 μόνον κ' ἐμὲ προσκάλεσε γιὰ νὰ τὴν στεφανώσω
 κ' ἔφκιακα στέφανα χρυσᾶ, λαμπάδες ἀσημένιαι
 καὶ τὸ στεφανοσκέπασμα μαργαριτοπλεγμένο.
 Ἄν ἀληθέψη τ' ὄνειρο, καὶ πάρῃ ἄλλον ἄντρα,
 10 ὅλοι νὰ πᾶν 'ς τὸ γάμο της κ' ἐγὼ 'ς τὰ σάβανά της,
 ὅλοι νὰ πᾶνε πρόβατα κ' ἐγὼ μιὰ μαύρη γάτα.

Ἡ στροφὴ (τσάκισμα) τοῦ ἔσματος «σύρμα καὶ Βασιλικὴ» εἰς δὲ τὸ
 6'. κῶλον τοῦ στίχου «σύρμα καὶ Ἀνάστασις».

—ο—

214. Ο ΚΥΝΗΓΟΣ. (ΠΑΡΓΑΣ).

Σας. VII, 44.

Ἐπῆρα τὰ σκυλλάκια μου καὶ τὰ λαγωνικά μου,
 αὐγίτσο αὐγίτσα κίνησα κρυφ' ἀπ' τὰ γονικά μου,

- τρέχω, πηδάω, πηλαλῶ, ἔς τὸ ριζοβοῦνι φτάνω,
καὶ ἔς τὸ βουν' ἀνεβαίνοντας λαγούς, περδίκια πιάνω.
- 5 Ὡρῶ δεξιὰ, Ὡρῶ ζερβιά, Ὡρῶ ἓνα κυπαρίσσι,
Ὡρῶ μιὰ κόρη ἴπῳ πλενε σὲ μαρμαρένια βρύσι.
Ἐξύγῳσ' ἀλαφρ' ἀλαφρὰ φτάνω ἔς τὴν κόρ' ἐκείνη,
καὶ τὸ χρυσὸ μαντύλι μου τς ἔδωκα νὰ μοῦ πλύνῃ.
— Καὶ πῶς μοῦ δίνεις, κυνηγέ, μαντύλι νὰ σοῦ πλύνῳ,
10 τῶρα εἶν' ἀργὰ καὶ πάρωρα, δὲν ἔχω ποῦ νὰ μείνω.
— Ἄν ᾔν' ἀργὰ καὶ πάρωρα καὶ δὲν θὲ νὰ προφτάσῃς,
ἔλα μαζί μου, κόρη μου, τὴ νύχτα νὰ περάσῃς,
πῶχῳ λαγούς καὶ πέρδικες, βιολὶ καὶ ταμπουράδες,
κλίνη πλατειά, στρώμ' ἀπαλὸ κι' ἔλαις ταις νοστιμάδες.
- 15 — Γιὰ δέσε τὰ σκυλλάκια σου ἔς ἐνοῦ δεντριοῦ κλωνάρι,
μὴ μοῦ δαγκάσουν καὶ μοῦ φᾶν τὸ ἄσπρο μου ποδάρι.
— Κόρη μου, τὰ σκυλλάκια μου λαγούς περδίκια πιάνουν,
καὶ τὰ κορίτσια τὰ ἴμορφα ποτὲ δὲν τὰ δαγκάνουν.
Ἡ μάνα τῆς ἐπρόβαλεν ἀπὸ τὸ παραθύρι
20 κ' ἐφώναζε τῆς κόρης τῆς ἔς τὸ σπίτι νὰ διαγεῖρῃ.
— Ἀπόπλυνα, μανοῦλά μου, καὶ θέλω νὰ διαγεῖρω,
μόν' με κρατεῖ ὁ κυνηγὸς ὅπουν' ἐδῶ τριγύρω.
— Ποιὸς εἶν' αὐτὸς ὁ κυνηγὸς ποῦ σ' ἔπιακε ἔς τὰ βρόχια,
καὶ δὲν φοβᾶται, κόρη μου, τὰ δέκα σου τ' ἀδέρφια;
- 25 — Ἄν ἔχῃς δέκα ἀδερφούς, καββαλαραίους δέκα,
ἐγὼ γιὰ σένα τοὺς χτυπῶ, σὲ θέλω γιὰ γυναῖκα.
— Κι' ἂν ἔχω τριάντα ν' ἀδερφούς, καββαλαραίους τριάντα,
δὲν τοὺς φοβοῦμαι, κυνηγέ, κ' ἐγὼ σὲ θέλω γι' ἄντρα.

— 0 —

215. Η ΑΠΟ ΚΟΥΜΠΑΡΑΣ ΝΥΦΗ.

Faur. II, 376. Tomas. 109. Ζαμπ. 744,32. Pass. 436. Legr. 300,135.

Νεοελλ. ἀνάλ. 90,24. Ἐθν. ἡμερ. Βρετ. 1866, σ. 258.

Εἴκοσι δύο Κυριακαῖς κ' εἴκοσι δυὸ Δευτέραις,
δὲν εἶδα τὸν πολυαγαπῶ νὰ κατεβῇ ἔς τὸ φόρο,

- καὶ μέσα ἔς ταις εἴκοσι δυὸ τὸν εἶδα νὰ περνᾷ.
 Σὰν περιβόλι ἐμύριζε, σὰν νεραντζιὰ ἀνθοῦσε,
- 5 καὶ φοῦνι' ἀπὸ τριαντάφυλλα ἔς τὸ χέρι του κρατοῦσε.
 — Ποῦ ἦσαν, λεβέντη μ' ὥμορφε καὶ πολυαγαπημένε,
 ποῦ ἦσαν κ' ἐγὼ σ' ἐγύρευα, ποῦ ἦσουν καὶ σὲ γυρεύω;
 — Καλὴ σου ἡμέρα, πέρδικα, χρυσῆς αὐγῆς τρυγῶνα,
 χι' αὔριο καλοξημέρωμα, χρυσῇ μου περιστέρα.
- 10 — Ποῦ φεύγεις, γαϊτανόφρυδε, σταμάτα νὰ σοῦ κρίνω·
 — ὁ κύρης μου κ' ἡ μάνα μου μοῦ τοίμασαν τὸν γάμο,
 κι' ἂν θέλῃς ἔλα γιὰ νουνά, γιὰ νὰ μὲ στεφανώσης.
 Κινάει καὶ πάει ἔς τὴ μάνα τῆς σὰν μῆλο μαραμμένο.
 — Μάνα μου, μ' ἐκαλῆσαν νὰ πάω νὰ στεφανώσω,
- 15 τὸν νεῖον ὁποῦ καρτέραγες ἄντρα γιὰ νὰ τὸν πάρω.
 — Καὶ πῶς τὸ λές, παιδάκι μου, νὰ πᾶς νὰ στεφανώσης!
 ἔχεις ποδάρια νὰ σταθῇς καὶ μάτια νὰ κυττάξῃς;
 — Μάνα μου, τ' ἀποφάσισα, θὰ πάω μὲ τὰ στεφάνια,
 καὶ θεὸς νὰ κάμω ὑπομονή, γερὴ καρδιά θὰ δείξω.
- 20 — Ντύσου, στολίσου, κόρη μου, καὶ σύρε ἔς τὴν εὐκὴ μου,
 κουμπάρα σὲ ξεπροβοδῶ καὶ νύφη νὰ γυρίσης.
 Ἐντύθηκ', ἐστολίστηκε, μὲ τὰ καλῆτερά τῆς,
 βάνει τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι κύκλω.
 Τὴν εἶδ' ὁ ἥλιος, θάμπωσεν, ἡ ἐκκλησιὰ, καὶ στρίζει,
- 25 τὴν εἶδε κ' ἔπαψ' ὁ παπᾶς, ἐπάψανε κ' οἱ διάκοι,
 τὰ ψαλτικά τοὺς ἔχασαν ψάλλταις καὶ κανονάρχαις.
 — Παπάδες, διάκοι, ψάλλετε, πάρετε τὰ χαρτιά σας,
 κ' ἐμένα μάνα μ' ἔκαμε σὰν τς ἄλλαις ταις μανάδες.
 — Παπᾶ μου, σὲ περικαλῶ, αὐτοῦ ποῦ θὰ βλογήσης,
- 30 γιὰ γύρισε τὰ στέφανα καὶ βάλ'τα ἔς τὴν κουμπάρα,
 κουμπάρ' ἄς γέν' ἡ σαστικὴ καὶ ἡ κουμπάρα νύφη.

216. Ο ΑΓΝΩΜΩΝ ΣΥΖΥΓΟΣ.

Ἦλπε μου, γὰρ χαμήλωσε, καὶ μὴν πολυαργήσης,
 σὲ καταριέτ' ἡ ἀργατιά, κ' οἱ ξενοδουλευταῖδες
 σὲ καταριέται καὶ μιὰ νειά, μιὰ μικροπαντρεμμένη,
 ποῦχ' ἄρρωστον τὸν ἄντρα τῆς πολὺ βαρυὰ 'ς τὸ στῤῥῶμα
 * κ' ἤθελ' ἀπὸ λαγῶ τυρί, καὶ τς ἀλαφίνας γάλα,
 κι' ὅσω νὰ πάη 'ς τὸ βουνό, νὰ κατεδῇ 'ς τοὺς κάμπους,
 νὰ φκιάσῃ στρουγκα καὶ μαντρὶ ν' ἀρμέζῃ τῇ 'λαφίνα,
 ἄντρας τῆς ἐξαρρώστησε κι' ἄλλη γυναῖκα 'πῆρε.
 Δὲν τῶχει πῶς τὴν ἄφησε κι' ἄλλη γυναῖκα πῆρε,
 μόν' τῶχει πῶς τὴν κάλεσε καὶ νὰ τὸν στεφανώσῃ.

Τὸ ἄσμα τοῦτο ἄδεται πανταχοῦ τῆς Ἡπείρου κατὰ τὸν θερισμόν.

Τῶν δύο πρώτων στίχων τὴν ἔννοιαν ἀπαντῶμεν καὶ πρὸς Ὀμήρῳ
 (ἐν Ὀδυσσεΐᾳ Ν. 37.)

α' Ἀσπασίως δ' ἄρα τῷ κατέδου φάος ἡελίοιο,
 εὐδὸρπον ἐποίχεσθαι.....

217. Ο ΤΑΜΠΟΥΡΑΣ. (ΠΑΡΓ.)

Αὐγίτσο' αὐγίτσο' ἀσκώθηκα, σὲ περιβόλι ἐμπῆκα,
 νὰ κόψω τὸν βασιλικό, γυόσμο καὶ μαντζουράνα,
 νὰ κόψω φύλλ' ἀπὸ κιτριά νὰ κρούω τὸν ταμπουρά μου,
 νὰ πάγω 'ς τὴν ἀγάπη μου νὰ τὴν γλυκοξυπνήσω.
 * Ἀνάθεμά σε, ταμπουρά, γὰρ δὲν βαρεῖς γιομάτα;
 — Βάλε μου τέλια δυνατά, καὶ βάρει 'ς τὰ γιομάτα,
 κι' ἂν δὲν σοῦ βγάλω τὴν ξανθή, κάμε με τρία κομμάτια.

218. ΤΟ ΧΡΥΣΟΚΕΝΤΗΤΟ ΜΑΝΤΥΛΙ.

Σταματέλ. 6.

- Τὸ μαντυλάκι ποῦ κεντᾶς καὶ χρυσοπιμπιλόνης,
 ἂν θὰ τὸ στείλῃς χάρισμα ἔς τὸν ἀγαπητικό σου,
 μὴ τοῦ τὸ στείλῃς μοναχό, στείλ' το μὲ τὴν ἀγάπη.
 Ἢ κόρη τ' ἀλησμόνησε, καὶ τῷστειλε μονάχο.
- Στὰ γόνατά του τῷβαλε, καὶ τὸ συχνορωτάει.
 —Γιὰ πές μου, μαντυλάκι μου, πῶς μ' ἀγαπᾷ ἡ κόρη;
 —Ὅντας σὲ συλλογίζεται, κι' ὄντας σὲ βάν' ὁ νοῦς της
 στηλόνονται τὰ μάτια της, δὲν εἶν' ἔς τὰ λογικά της·
 ὄντας σὲ γλέπη καὶ περνᾷς κι' ἀκούη τὴ λαλιά σου
- 10 πηδάει ἀπὸ τὸν τόπο της καὶ ροδοκοκκινίζει·
 ὄντας ἀργήσῃ νὰ σὲ ἰδῇ στέκεται μαραμμένη
 κι' ὅπου κι' ἂν στέκῃ μοναχὴ κλαίει κι' ἀναστενάζει.

—ο—

219. Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΝΤΟΛΗ. (ΙΩΑΝ.).

- Ὅταν θέ — μαῦρά μου μάτια,
 ὅταν θέλω ν' ἀπεθάνω,
 μιὰ παραγγολὴ θὰ κάνω.
- Νὰ μὲ βᾷ — μαῦρά μου μάτια,
 • νὰ μὲ βάλουν ἔς τὸ κρεβάτι,
 νὰ μὲ πλύνουν ἔς τὸ χ α γ ι ᾶ τ ι.
- Νάρθ' ἐκεῖ — μαῦρά μου μάτια,
 νάρθ' ἐκείνη ποῦ μὲ θάρτει
 τ' ἔβαλα σε β ν τ ᾶ γιὰ δαύτη.
- 10 Νὰ μὲ ἰδῇ — μαῦρά μου μάτια,
 νὰ μὲ ἰδῇ, κι' ἂν μὲ γνωρίσῃ,
 καθὼς μ' ἔχει καταντήσῃ,
 νὰ μοῦ πῇ — μαῦρά μου μάτια,
 νὰ μοῦ πῇ δυὸ γλυκὰ λόγια,

15 τῆς ἀγάπης μοιρολόγια·

 κ' ὕστερα—μαῦρά μου μάτια,
κ' ὕστερ' ἄς μὲ κλάψῃ ἀκόμα,
 πρὶν μὲ φάῃ τὸ μαῦρο χῶμα.

—o—

220. Η ΞΑΝΘΗ ΧΑΙΔΩ.

Τὰ πέλαγα καὶ τὰ νησιὰ ὅλα τᾶχ'ω γυρίσει,
κι' ἀκόμα δὲν ἐμπόρεσα ναῦρῳ γλυκὸ λεημόνι
για νὰ τὸ στίψω νὰ τὸ πιῶ, νὰ μοῦ διαβοῦν οἱ πόνοι.
Τοὺς πόνους πῶχ'ω 'ς τὴν καρδιά κανεὶς νὰ μὴ τοὺς πάθῃ,
5 οὔτε ψαράκι 'ς τὸ γιαλό, οὔτε πουλὶ 'ς τὰ δάση,
καὶ μόν' ἡ Χάιδω ν' ἡ ξανθὴ, ἡ ἄπονή μου ἀγάπη,
νὰ δοκιμάσῃ τὸ κακὸ, νὰ ἰδῇ τὸ τί παθαίνω,
για νὰ μοῦ δώσῃ τὸ φιλὶ νὰ μοῦ διαβοῦν οἱ πόνοι.

—o—

221. Η ΚΟΡΗ ΤΗΣ ΧΗΡΑΣ.

Μάνα μου, κόρ' ὅπου εἶδα γῶ 'ς τὸν ποταμὸ νὰ πλένῃ,
εἶχε ἀσημένιον κόπανο καὶ πλάκα μαρμαρένια.
Μάνα μου, νὰ τὴν φίλεια ἔδινά τ' ἄλογό μου,
ὁπῶχει χίλια κ' ἑκατό, καὶ ἄλλαις δυὸ χιλιάδες,
5 καὶ σκλάβος τῆς ἄς γείνομουν καὶ δοῦλος 'ς τὴν αὐλή της.
Σάρονε, χήρα, σάρονε τὴν ὡμορφὴν αὐλή σου,
σάρονε καὶ τὴν πόρτα σου για νὰ συχνοπερνᾶω,
νὰ γλέπω τὸ κορίτσι σου τὸ μοσχαναθρεμμένο,
ὅπου μαγεύει τῆς καρδιαῖς κ' ἐμάγεψε κ' ἐμένα.
10 — Ἐμένα ἡ θυγατέρα μου εἶν' ἥλιος καὶ φεγγάρι,
καὶ θέλει τὸν αὔγερινὸ νὰ βάλῃ 'ς τὸ πλευρό της.

—o—

222. Η ΠΕΡΔΙΚΟΥΛΑ.

- Ἀγάλι' ἀγάλια περπατῶ σὰν τὸ κομμένο φεῖδι,
 νὰ μὴ μ' ἀκούσ' ἡ πέρδικα καὶ πεταχτῇ καὶ φύγῃ.
 Φτάνω, θωρῶ τὴν πέρδικα μέσ' ὅς τὰ πυκνὰ κλωνάρια,
 ποῦ ταις φτερούγαις τίναζε, κ' ἔσιαζε τὰ φτερά της.
- 5 — Πές μου, ποιά μάνα σ' ἔκαμε, χρυσῇ μου κρατιτήρᾳ;
 — Ἡ μάνα μου ἦταν πέρδικα κι' ἀφέντης μου ξηφτέρι
 κ' ἐμένα μ' ἐπλουμπίσανε ὥσάν τὸ περιστέρι.

223. Ο ΕΡΩΤΟΛΗΠΤΟΣ. (ΠΑΡΓΑΣ).

Legr. 226,105.

- Τρελάθηκα, μανοῦλά μου, γιὰ μιὰ γειτονοπούλά μου!
 — Παιδί μου, ποιά εἶν' ὅπ' ἀγαπᾷς, κι' ὀλημερῆς τὴ μελετᾷς;
 — Ἡ Παυλοπούλα ἡ Ντουντοῦ, αὐτὴ μοῦ σήκωσε τὸ νοῦ,
 πῶχει τὰ μάτια σὰν ἐλθαίς, τὰ φρύδια σὰν δεντρογαλιαίς,
 5 πῶχει τὰ ρούσα τὰ μαλλιά, δεμένα μετὰ φουντουκλιά,
 πῶχει τὴ μέση τὴ λιανή, δεμένη μετὰ λιαχουρί.
 Ἀπὸ καιρὸ τὴν ἀγαπῶ, καὶ ντρέπομαι νὰ τῆς τὸ εἰπῶ.
 τρέξε, μανά μου, πές της το, κρυφὰ κουδέντιασέ της το.
 Παίρνει τὴ ρόκα της καὶ πάει· βρίσκει τὴν κόρ' ὅπου κεντάει.
- 10 — Γεῖά σου, γειτονοπούλά μου. — Καλῶς τὴν τὴ μανούλα μου.
 — Κόρη μ', ὁ γυιός μου σ' ἀγαπεῖ, καὶ ντρέπεται νὰ σοῦ τὸ εἰπῇ.
 — Ἄν μ' ἀγαπάῃ, ἄς μοῦ τὸ εἰπῇ, ἡ ἀγάπη δὲν ἔχ' ἐντροπή.

224. ΤΟ ΕΛΕΝΑΚΙ ΚΑΙ ΑΗΔΟΝΑΚΙ. (ΓΡΕΒΕΖΗΣ).

Τὸ Ἑλενάκι τὸ μικρό, θέλησα νὰ μερέψω
 καὶ νὰ τὸ βάλῃς τὸ κλουβί, νὰ τὸ μοσχοταῖζω.

Ἀπὸ τὸ μόσκο τὸν πολὺ κ' ἀπὸ τῇ μυρωδιᾷ του
ἐσκανταλίσθη τὸ κλουδί, καὶ μῶφυγε τ' ἀηδόνι·

- 5 Παίρνω τὰ ὄρη σκούζοντας, καὶ τὰ βουνὰ ρωτῶντας
— μὴν εἶδατε τὴν Ἑλενίό, τὴν ἀπιστὴ μ' ἀγάπη;
— Ἐχτὲς προχτὲς τὴν εἶδαμε σὲ καλαμιὰ ὑπὸ πάνω,
ποῦ κελαδοῦσε κ' ἔλεγε, τὸν ἀγαπάει ἀρνήθη.
Βάνω φωτιά ἔς τὴν καλαμιὰ καὶ γαλαζώνει ὁ τόπος,
μόν' τὸ λενάκι τὸ μικρὸ μου ἔφυγε γιὰ πάντα.

—ο—

225. ΑΙ ΚΑΛΟΓΡΑΙΑΙ. (ΓΡΕΒΒΕΝΩΝ).

Ἕνας λεβέντης, λέβεντος, ὡμορφο παλληκάρι,
μῆλο κρατεῖ ἔς τὸ χέρι του, λεμόνι ἔς τὴν ποδιά του,
σκύπτει φιλεῖ τὸ μῆλό του, ρωτάει τὸ λεμόνι.

— Λεμόνι, λεμονάκι μου, θέλω νὰ γυναικίσω.

- 5 — Λεβέντ', ἂν θέλῃς σύντροφο, ἂν θέλῃς καὶ γυναῖκα,
ἔς τὸ Μοναστήρι τὸ ψηλὸ, μὲ τὰ μεγάλ' ἀνώγηα
ἐκ' εἶναι μιὰ καλογρηά, πῶχει τρεῖς ψυχοκόραις·

Πανάγω κράζουσε τῇ μιᾷ, τὴν ἄλλη λένε Δέσπω,
τὴν τρίτῃ τῇ μικρότερῃ, Θανάσιω μαυρομμάτα,

- 10 ποῦ κοσκινίζει τὸ φλωρί καὶ τὸ μαργαριτάρι,
καὶ τ' ἀποκοσκινίσματα ἔς τὸν κόρφο της τὰ βάνει,
γιὰ νὰ μυρίζ' ὁ κόρφος της χειμῶν καὶ καλοκαῖρι,
τὸ καλοκαῖρι γιὰ δροσιά, γιὰ ζέστη τὸ χειμῶνα,
καὶ τὴν καλὴ τὴν ἀνοιξη, γιὰ γιούτσια, γιὰ λουλούδια,

—ο—

226. Ο ΓΥΝΑΙΚΟΘΗΡΑΣ.

Πέρα ἔς τὸν ἄμμο, ἔς τὸ ρημονῆσι,
ἀητὸς ἀπέρασε νὰ κυνηγήσῃ.

- Δὲν κυνηγάει λαγούς λαφάκια
 μόν' κυνηγάει μαῦρα ματάκια.
- 6 Μαῦρά μου μάτια, κόκκιν' ἄχειλι,
 πρόβαλε κ' ἔβγα 'ς τὸ παραθύρι.
 Μαῦρά μου μάτια καὶ πλανεμένα,
 τὸ πῶς κοιμᾶσθε χωρὶς τ' ἐμένα;
 — Γαῖτάνι πλέκω καὶ δὲν ἀδειάζω,
- 10 σὰν ἀποπλέξω, σὲ κουβεντιάξω.
 — Ἀνάθεμά το καὶ τὸ γαῖτάνι
 κι' ὅποιος τὸ πλέκει κι' ὅποιος τὸ φκιάνει.
 Γραφή σοῦ στέλνω, καὶ σὰν τὴν λάβῃς,
 ἀνάγνωσέ την νὰ καταλάβῃς,
- 15 σὰν τὴν διαβάσῃς, μὴ τὴν ξεσκίσῃς
 τ' ὕστερα, φῶς μου, θὰ μ' ἀπελπίσῃς.

—ο—

227. Η ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΦΘΕΙΣΑ ΜΝΗΣΤΗ.

- Μαρία λέν' τὴν Παναγιά, Μαρία λέν' καὶ σένα,
 τὸν νειὸν π' ἀρραβωνιάστηκες, σήμερα τὸν παντρεύουν·
 Ἄν δὲν πιστεύῃς, πρόβαλε, ἔβγα 'ς τὸ παραθύρι,
 νὰ ἰδῇς τὸ ψίχι ποῦ περνάει πεζοῦρα καὶ καθδάλα,
 5 νὰ ἰδῇς τὸν ὡμορφο γαμπρό, πῶς παίζει τ' ἄλογό του
 νὰ ἰδῇς τὸ νοῦνο, τὴ νουνά, πῶς φέρνουν τὰ στεφάνια.

—ο—

228. Η ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΦΘΕΙΣΑ ΕΡΩΜΕΝΗ. (ΠΑΡΓΑΣ).

Χασ. V, 19.

- Ἀπόψε κρύον ἔκαμε, κρύο καὶ τρεμουντάνα,
 κ' ἐχιονιστῆκαν τὰ βουνά, παχνίστηκαν οἱ κάμποι,
 καὶ σεῖς, περιβολάκια μου, μὴν πολυπαχνιστῆτε,
 γιὰτ' ἔχασα τὸν ἀγαπῶ, τὸν ψεύτη τῆς ἀγάπης,

- 5 π' ὅταν μὲ φίλειε μῶλεγε πάντα θὰ μ' ἀγαπάη
 καὶ τώρα μ' ἀπαρνήθηκε σὰν καλαμιὰ 'ς τὸ βάλλτο,
 ὅπου πῆς κόφτουν τὴν κορφή, κ' ἡ καλαμιὰ 'πομένει.
 Σὲ τί τραπέζι κάθεται, σὰν ποῦ τρώγει καὶ πίνει,
 ποιανῆς τὰ χέρια τὸν κερνοῦν, καὶ τὰ δικά μου τρέμουν,
 10 ποιανῆς τὰ μάτια τὸν κυττᾶν, καὶ τὰ δικά μου κλαῖνε!

—o—

229. Ο ΕΡΑΣΤΗΣ ΤΗΣ ΒΛΑΧΑΣ.

- Βλάχα πλένει 'ς τὸ ποτάμι
 κ' ἓνας νεῖδς τὴν ἐρωτάει.
 — Κόρη μ', τ' εἶσαι σκουμπωμένη,
 καὶ βαρυὰ θυλυκωμένη;
 5 — Τί σὲ μέλει ἐσέν', καλέ μου,
 γιὰ τὸν γύρο τῆς ποδιᾶς μου;
 — Ἀγαπῶ μιὰ παντρεμμένη,
 καὶ τὸν Θιὸ παρακαλάω
 νὰ χηρέψῃ νὰ τὴν πάρω,
 10 νὰ τὴν βάλῃ 'ς τὸ πλευρό μου.
 — Κάλλιο νὰ σὲ φάῃ τὸ φεῖδι,
 κάλλιο νὰ σοῦ πέσ' ἡ γλῶσσα,
 παρ' αὐτὸν τὸ λόγο ποῦ εἶπες.

—o—

230. ΤΟ ΟΝΕΙΡΟΠΟΛΗΜΑ ΤΗΣ ΝΕΑΝΙΔΟΣ.

- Μιὰ κόρη ν ὠμορφή καὶ χαϊδεμένη,
 ἀπὸ τὸν κύρη της μισοδιωγμένη
 κι' ἀπὸ τὴ μάνα της βαργιωμισμένη,
 μόνη, ὀλομόναχη, στέκει κλεισμένη·
 5 Κλεισμέν' ἐκένταε εἰς τὸ γκεργκέφι
 κι' ὀμπρός της εἶχε χρυσὸν καθρέφτη·

Μὲ δάκρυα πότιζε τὸ κέντημά της
 κ' ἔλεγε παίζοντας τὰ δάχτυλά της.

— Καθρέφτη μου χρυσέ, καὶ πρόσωπό μου,
 10 πότε θὰ βρῶ κι' ἐγὼ τὸν σύντροφό μου;
 πότε θὰ ἰδῶ τὸν νειόν, νὰ τὸν γνωρίσω,
 καὶ χρυσομάντυλο νὰ τοῦ κεντήσω;
 Γνοιὰ σου, μανοῦλά μου, συντρόφεψέ με,
 ἢ κόψε σάβανα καὶ τύλιξέ με.

—o—

231. Η ΜΗΛΗΑ ΚΑΙ Ο ΥΙΟΣ ΤΗΣ ΧΗΡΑΣ. (ΖΑΓΟΡ.).

Ἵς τὰ ἴμορφα τὰ καπηλιὰ
 λεδεντάδες ἔπιναν,
 καὶ ραφτάδες ἔρραφταν,
 σκούφιαις γιανιτσάρικαις

5 καὶ τσιπεροβίτικαις.

Ὁμορφο ραφτόπουλο
 τὴν ἡμέραν ἔρραφτε
 καὶ τὴ νύχταν ἔσκαφτε
 κ' ὅσο χῶμα ἔβγανε,

10 Ἵς τὴ μελητὰ τὸ πῆγαινε,
 — Νά, μελητὰ, τὸ χῶμά σου,
 ἄπλωσ' το Ἵς ταῖς ρίζαις σου,
 κι' ὅταν βγοῦν τὰ φύλλα σου
 καὶ θ' ἀνοίξουν τ' ἄνθια σου,

15 ἀπὸ τὸν γλυκὸ καρπὸ
 νὰ χαρίξης μερδικὸ
 κάθε βράδου καὶ πουρνὸ
 εἰς τῆς χήρας τὸν υἱό.

—o—

232. ΕΤΕΡΟΝ.

— Μπρέ μηληά, γλυκομηληά,
δάνεισέ μας τ' άνθια σου,
φύλλ' άπ' τά κλωνάρια σου.

— Δέ δανείζω τ' άνθια μου,
6 φύλλ' άπ' τά κλωνάρια μου·
θά ντυθώ, θ' άρματωθώ,
’ς τὸ χορὸ θά κατεβώ,
νά παλαίψω, ὄχι μιά,
θά παλαίψω τρις έννηά,
10 μέ τῆς χήρας τάν υιὸ
τὸν περήφανο τὸ νειό,
ἔπου μ' έψεμμάτισε
καὶ μέ άπαράτησε.

Στροφὴ τοῦ ἔσματος «μωρ' γαλανή».

233. ΤΟ ΜΑΡΓΙΟΛΙΚΟ.

— Για ίδέστε τὸ μαργιόλικο καὶ τὸ μαργιολεμένο,
πῶς στρίφει τὸ μουστάκι του σάν νά ἦταν μεθυσμένα·

— Δέν εἶμ' ἐγὼ μαργιόλικο, οὔτε καὶ μεθυσμένο·
ἡ άγάπη μ' έβαλάντωσε, μ' έχει βαλαντωμένο.

6 Σαράντα κίτρινα φλωριά δεμένα ’ς ένα ράμμα
πάρ' τα, Μαρούσιω μ', μιὰ βραδυά νά κοιμηθοῦμ' άντάμα.

— Φωτιά νά κάψη τ' άσπρα σου, φωτιά καὶ τά φλωριά σου,
τά κάλλη μου δέν τάχω ’γὼ νά ρθοῦν ’ς τὴν άγκαλιά σου·
τοῦτος ὁ άσπρος μου λαίμῳ καὶ τά γλυκά μου μάτια
10 μέ σένα καὶ τοὺς ἑμοίους σου δὲ γέγονται πραγματέια.

234. Η ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΑ.

Παίρνουν ν' ἀνθήσουν τὰ κλαριά, κ' ἡ πάχνη δὲν τ' ἀφίνει,
 θέλω κ' ἐγὼ νὰ σ' ἀρνηθῶ, καὶ δὲ μ' ἀφίν' ὁ πόθος.
 Σύρε νὰ εἰπῆς τῆς μάνας σου, νὰ μὴ μὲ καταριέται,
 τὶ θὰ τὴν κάμω πεθερά, τὶ θὰ τὴν κάμω μάνα
 5 ἔς τὴν κόρη της τῇ δεύτερῃ, σ' ἐσὲ τῇ μαυρομμάτα,
 πῶχεις τὸ μάτι σὰν ἐλῆά, τὰ φρύδια σὰν γαϊτάνι,
 πῶχεις τὰ ματοτσύνουρα σὰ φράγκικο δοξάρι.
 Τὸ χέρι σου τὸ παχουλό, τ' ἄσπρο καὶ τὸ δροσάτο,
 νὰ τὸ εἶχα γιὰ προσκέφαλο ἔς ἓνα μαρμαροβοῦνι,
 10 νὰ σὲ χορτάσω φίλημα ἔς τὰ μάτια καὶ ἔς τὰ φρύδια.
 Χαμήλωσε τὸ φέσι σου καὶ σκέπασε τὰ φρύδια,
 νὰ μὴ φανοῦνε τὰ φιλιὰ, νὰ μὴ σὲ καταλάβουν,
 καὶ σὲ ζηλέψουν τὰ πουλιά, τῆς ἀνοιξὶς τὰ ἡδόνια
 καὶ σ' ἀπεικάσ' ὁ Βασιληάς, καὶ σ' ἀπεικάσ' ὁ Ρῆγας.

—ο—

235. ΒΛΑΧΑ, Η ΓΟΙΜΕΝΙΣ.

Διψᾷν οἱ κάμποι γιὰ νερά, καὶ τὰ βουνὰ γιὰ χιόνια
 καὶ τὰ γεράκια γιὰ πουλιά, κ' ἐγὼ, βλάχα μ', γιὰ σένα.
 Τὸ χέρι σου τὸ παχουλό, τ' ἄσπρο καὶ τὸ χιονάτο
 νὰ τῶχα γιὰ προσκέφαλο τρεῖς μέραις καὶ τρεῖς νύχτες,
 5 νὰ σὲ χορτάσω φίλημα, νὰ σὲ χορτάσω χάϊδια.
 κ' ἐσὺ μοῦ φεύγεις, Βλάχα μου, μοῦ φεύγεις, τὶ θὰ γένω!
 Σὲ μιὰ ραχοῦλα θ' ἀνεβῶ, νὰ κάθωμαι νὰ κλαίγω,
 νὰ κάμω λίμνη κλαίοντας, νὰ βγῇ μιὰ κρύα βρύσι,
 νᾶρχωντ' ἡ ἄσπραις γιὰ νερό, νᾶρχωντ' ἡ μαυρομμάταις,
 νᾶρχεται κ' ἡ Βλαχοῦλά μου, νὰ τὴν συχνοποτίζω.

—ο—

236. ΜΑΡΩ, Η Η ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΑ. (ΠΑΡΓΑΣ).

- Ένα κομμάτι σύγνεφο, ένα κομμάτι αντάρα
 έπρόβαλεν αγνάντια μου καὶ με κοντοζυγώνει.
 Αυτό δὲν εἶναι σύγνεφο, αὐτὸ δὲν εἶν' αντάρα,
 μόν' εἶν' ἡ Μάρω τοῦ Παπᾶ πῶρχετ' ἀπὸ τ' ἀμπέλι,
 5 φέρνει τὰ μῆλα 'ς τὴν ποδιά, τ' ἀπίδια 'ς τὸ μαντύλι.
 Δυὸ μῆλα τῆς ἐγύρεψα, κι' αὐτὴ μοῦ δίνει τρία·
 — Δὲ θέλω 'γὼ τὰ μῆλ' αὐτά, τὰ τσαλαπατημένα,
 μόν' θέλω τὸ κορμάκι σου νὰ τὸ σφιχταγκαλιάσω.
 — Καὶ πῶς σοῦ δίνω τὸ κορμὶ νὰ τὸ σφιχταγκαλιάσης;
 10 'Εγὼ ἔχ' ἀδέρφι' ἀρματωλούς, πατέρα καπετάνο,
 παίρνουν 'ς τὰ δόντια τὸ σπαθί, 'ς τὰ χέρια τὸ ντουφέκι.

— 0 —

237. Η ΑΓΟΓΛΑΝΗΘΕΙΣΑ ΝΕΑΝΙΣ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

- Θέλω νὰ σ' τὸ εἰπῶ, κόρη μ', κ' ἐντρέπομαι,
 τ' ἔχει τ' ἀχειλάκι σου καὶ σὲ πονεῖ;
 Μήν' ἀρρώστησες, μήνα θερμάθηκες;
 μήνα φίλημα κρυφὸν ἐδέχτηκες;
 5 — Οὐτ' ἀρρώστησα, οὐτ' ἐθερμάθηκα,
 οὔτε φίλημα κρυφὸν ἐδέχτηκα·
 Εἴνορο εἶδα ψές, πῶς τάχα πότιζα
 τὸ βασιλικό, καὶ τὸν ἐκλάδευα,
 καὶ κλαρὶ ξερὸ πικρὰ μ' ἀγκύλωσε
 10 κι' ἀπ' τ' ἀγκύλωμα ἡ γάστρα μῶπεσε.

— 0 —

238. ΟΜΟΙΟΝ.

- Θέλω νὰ σ' τὸ εἰπῶ, κόρη μ', κ' ἐντρέπομαι.
 Τ' ἔχει τ' ἀχειλάκι σου καὶ σὲ πονεῖ;
 Μήν' ἀρρώστησες, μήνα θερμάθηκες,
 μὴν' ἀπ' ἄγουρον φιλὶν ἐδέχτηκες;

α — Οὐδ' ἀρρώστησα, κι' οὐδ' ἐθερμάθηκα,
 οὐδ' ἀπ' ἄγουρον φιλὶ ν' ἐδέχτηκα·
 Μ' ἔστειλεν ἡ μάνα μου 'ς τὸν κῆπό της
 νὰ βλαστολογήσω τὸ βασιλαϊό,
 καὶ νὰ βαρδονίσω τὸν ἀμάραντο,
 10 κ' ἔπεσ' ἓνας κλόνος καὶ μὲ βάρεσε.
 — Δεῖξέ μου τὸν κλόνο ποῦ σέ βάρεσε,
 νὰ τὸν ἀσημώσω ὅλον μὲ φλωρί
 καὶ νὰ τὸν καπνίσω ὅλο μάλαμμα.

— 0 —

239. Η ΡΟΥΣΩ ΚΑΙ ΤΟ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟ. (ΙΩΑΝΝ.)

Κάτου 'ς τῆς Λάρσας τὰ τσαρσιά, κάτου 'ς τὸ μπεζεστένι,
 ἔξῃντα ραφτάδες ἔρραφταν τῆς Ρούσως τὸ φουστάνι,
 κ' ἓνα μικρὸ ραφτόπουλο, ράφτοντας τραγουδάει.
 «Φουστάνι μου λιανόπλουμπο, καὶ χρυσοκεντημένον,
 5 καθὼς ἐσένα σὲ κρατῶ, νᾶχα καὶ τὴν κυρά σου.»
 Ὅξω ἦταν, τ' ἄκουσ' ἡ κυρά, βαρυὰ τῆς κακοφάνη.
 — Τί λές, μωρὲ ραφτόπουλο, τί βάνεις μὲ τὸ νοῦ σου;
 Θέ νὰ τὸ εἰπῶ τοῦ μᾶστορα ρόγα νὰ μὴ σοῦ δώση,
 καὶ νὰ σοῦ δίνη τὸ ψωμί 'ς τοῦ μαχαιριοῦ τὴ μύτη.

Τὸ ἄσμα τοῦτο εἰς Πάργαν διετῆρσε τινὰς τῶν στίχων τοῦ ἐπὶ τὸ ἑλληνικώτερον, ὡς ἔπεται ἀρχόμενον :

«Τῆς γαλανῆς τὸ φόρεμα, τῆς ἄσπρης τὸ φουστάνι,
 πέντε ραφτάδες τῶρραφταν κ' ἐξῃντα μαθητούδια.....
 καὶ κατωτέρω.

ἐδῶ ποῦ ράφτω καὶ κεντῶ νᾶχα καὶ τὴν κυρά σου.
 Εἰς δὲ τὸ Ζαγόριον ἀλλάσει οὐκ ὀλίγον, ἔχον τοὺς ἐπομένους στίχους.
 «Ἐξῃντα ραφτάδες τῶρραφταν κ' ἐξῃντα μαθητούδια...
 — Νὰ σ' εἶχα βράδου 'ς τὸ πλευρὸ μαζὺ μὲ τὴν κυρά σου.
 κ' ἡ Βαγγελίτσα τ' ἄκουσε, βαρυὰ τῆς κακοφάνη.....
 — Κ' ἐγὼ θὰ πῶ τ' ἀφέντη μου ποῦ σ' ἔχω φιλημένη.

— 0 —

240. Ο ΚΑΡΠΟΣ ΤΗΣ ΜΗΛΗΑΣ.

- Ὁ νεῖδς μὲ τὰ λαγωνικά ἐβγήκε ἔς τὸ κυνήγι
 κ' ἐκράτει καὶ ἔς τὸ χέρι του ἓνα μικρὸ γεράκι.
 Τῷφυγε, τ' ἀπολύθηκε, σὲ περιβόλι μπήκε,
 καὶ ἀφορμὴ τοῦ γερακιοῦ, μπήκε κι' ὁ νεῖδς κατόπι.
- 5 Ἐκ' ἡῦρε κόρ' ὁπῶπλενε σὲ γοῦρνα μαρμαρένια,
 κ' ἦταν γεμάτη ἔς τὸ φλωρί καὶ ἔς τὸ μαργαριτάρι.
 — Γιά μᾶσε τὰ σκυλλάκια σου, καὶ δέσ' τα σὲ δεντράκι,
 νὰ μὴ μὲ φᾶνε, κυνηγέ, νὰ μὴ μὲ κυνηγήσουν.
 — Ἐμένα τὰ σκυλλάκια μου λαγούς μονάχα πιάνουν
- 10 καὶ ἔς τὰ κορίτσια τὰ ἴμορφα, ποτὲ κακὸ δὲν πάνουν.
 Γιά πές μου, πές μου, κόρη μου, τί προῖκα θὰ μοῦ δώσης;
 δὲ θέλω προῖκ' ἀπὸ φλωριά, δὲ θέλ' ἀπὸ στολίδια.
 — Δὲ θέλεις προῖκ' ἀπὸ φλωριά, δὲ θέλεις καὶ στολίδια·
 σοῦ δίνω τούτη τὴ μηληὰ ποῦναι γιομάτη μ' ἄνθια,
- 15 εἶναι γιομάτη μὲ καρπὸ, μὲ ζαχαρένια μῆλα.
 Ἔσεις' ἡ κόρη τὴ μηληὰ, ν' ἐπέφτανε τὰ μῆλα,
 κ' ἐσχίζονταν, κ' ἐσκόρπαγαν φλωριά, μαργαριτάρια.
 — Μάζωξε, νειέ μου, μάζωξε, τὰ μῆλα τῆς μηληᾶς μου
 καὶ πάλε ματαμάζωξε, καὶ πάλε ματαγύρνα.

— ο —

241. Η ΜΑΡΟΥΛΑ. (ΚΟΥΡΕΝΤΩΝ).

- Σήκου, Μαρούλ', ἀπὸ τὴ γῆς καὶ τίναξε τὸ χῶμα,
 σῦρε καὶ στρώσε τὸν ὄντᾱ ἔς τὸ πέρα σα χ ν ι τ ᾱ ν ι,
 καὶ πάρε φτιάσε μας καφφέ, φέρε νὰ μᾶς κερᾶσης,
 καὶ πάρε λούσου κι' ἄλλαξε, καὶ βάλε τὰ καλὰ σου,
- 5 γιὰ νὰ κατέβης ἔς τὸ χορό, κάτω ἔς τὸ μεσοχώρι,
 γιὰ νὰ σὲ ἰδοῦν ἡ ὡμορφαις, κι' αὐτὰ τὰ παλληκάρια,
 καὶ νὰ σὲ ἰδῇ κι' ὁ ἀντρας σου, ποῦ πῆρ' ἄλλη γυναῖκα.
 — Καὶ σὰν μὲ χώρισε καὶ τί; κακὸ ἔκαμε δικά του·
 ἐγὼ ἔς τᾶς δυὸ θὰ λούζωμαι, ἔς τᾶς τέσσερες θ' ἀλλάζω,

- 10 καὶ μέσ' ταῖς δεκατέσσερες ἄντρ' ἄλλον θὰ διαλέξω,
 νὰ φτιάσω καὶ τὰ σπίτια μου ἀντίκρυ 'ς τὰ δικά του,
 νὰ στήσω καὶ τὸν κῆπό μου κοντὰ 'ς τὸν ἐδικό του
 νὰ μπαινοβγαίνω νὰ κυττάῃ, νὰ σκάζῃ, νὰ πλαντάζῃ.

—o—

242. Η ΕΓΓΑΝΟΔΟΣ ΤΟΥ ΕΡΑΣΤΟΥ.

Δελ. 93, 45.

- Δύο χρόνους περπατοῦσα τὸ γιालὸ γιालό,
 κι' ἄλλους δύο τριγυροῦσα τὸ βουνὸ βουνό.
 Γύρισα ν' ἀπὸ τὰ ξένα κι' ἀπ' τὰ μακρυνά
 τὴν ἀγάπῃ μου τὴν πρώτην τρέχω νὰ τὴν βρῶ.
 5 Μέσα σὲ μπαχτσὲ τὴν ἡῦρα, 'ς τὰ τριαντάφυλλα,
 μαστραπᾶ κρατᾷ 'ς τὸ χέρι μὲ κρυὸ νερό.
 Ρίχνω μῆλο καὶ τὴν κρούω, δὲ μ' ἐλόγιασε,
 ρίχνω μάλαμμα κι' ἀσῆμι, καὶ μ' ἀπείκασε,
 σῆκωσε τὰ μαῦρα μάτια μ' ἀγριοκύτταξε,
 10 κι' ἀνῆξε καὶ τ' ἀχειλάκι καὶ μοῦ μίλησε.
 —Ποῦ ἦσουν, πούστη καὶ προδότῃ καὶ βελεντζινᾶ,
 ποῦ ἦσουν πέρσι τὸν χειμῶνα κι' ἀντιπρόπερσι;
 —Ἐένος ἦμουν, εἰς τὰ ξένα ξενοδούλεα,
 κι' ὅτι δούλεψα ὁ καυμένος σοῦ τὸ ἦφερα.
 15 Σῶφερα γυαλὶ καὶ χτένι κι' ἀσημοσουγιά,
 τὸ γυαλὶ γιὰ νὰ κυττάζῃς τς ὠμορφάδες σου
 καὶ τὸ χτένι νὰ χτενίζῃς τὰ χρυσᾶ μαλλιά.
 τὸ σουγιά νὰ καθαρίζῃς μῆλα κόκκινα.

—o—

243. Η ΓΙΩΡΓΑΚΑΙΝΑ ΚΑΙ Ο ΑΣΗΜΗΣ.

Τρίτη Τετράδῃ θλιβερή, Πέφτῃ φαρμακωμένη,
 Παρασκευὴ ξημέρονε, νὰ μ' εἶχε ξημερώσῃ;
 προῦ κίνησ' ἡ Γιωργάκαινα 'ς τὴ μάνα τῆς νὰ πάνῃ.

- Βάνει τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι κύκλο,
 5 βάνει καὶ τὸν αὐγερινὸ καθάριο δαχτυλίδι·
 λαμποκοπάει τὸ φέσι της κι' ἀπ' τὰ ξανθὰ μαλλιά της
 • κρεμοῦντ' ἀρμάθες τὰ φλωριά κι' ἀρμάθες οἱ ρουμπιέδες.
 Ἀσήμες τὴν ἀγνάντεψε, βγαίνει τὴν ἀπαντάει,
 — Καλή σου ἡμέρα, Γιώργαινα. — Καλῶς τὸν τὸν Ἀσήμε.
 10 — Γιώργαινα, θέλω ἓνα φιλί, θέλω τὰ δύο σου μάτια.
 — Καὶ πῶς σοῦ δίνω τὸ φιλί, κι' αὐτὰ τὰ μαῦρα μάτια
 ποῦ με μαλόν' ἡ μάνα μου κι' ἄντρας μου με σκοτόνει.
 — τὸν ἄντρα σου μὴ σκιαῖζεσαι κ' ἐγὼ τὸν φοβερίζω,
 τὴ μάνα σου μὴ φοβηθῇς γιὰ 'μὲ δὲ σὲ μαλάνει.

—o—

244. Ο ΕΠΙΔΕΞΙΟΣ ΕΡΑΣΤΗΣ.

- Τὸ παλληκάρι τὸ καλὸ παράκαιρα γεράζει
 γιὰτ' ἀγαπάει τὰς ὡμορφαῖς κι' αὐταῖς τὰς μαυρομμάταις.
 Ἡ ἀγάπη θέλει φρόνησι, θέλει ταπεινοσύνη,
 θέλει λαγοῦ περπατησιὰ κι' ἀητοῦ γρηγοροσύνη.
 5 ὄντας διαβαίνει μὲ πολλοὺς νὰ κάνῃ πῶς δὲ γλέπει,
 κι' ὄντας διαβαίνει μοναχὸς γλυκὸ φιλί ν' ἀρπάξῃ,
 καὶ νὰ ρωτᾷ πῶς ἀπερνᾷ καὶ νὰ τὸν ἐρωτοῦνε,
 κι' ὅταν τοῦ λὲν πῶς πόρεψες, νὰ λήῃ τῆς ἀγάπης,
 «καλοπερνῶ ὄντας ἐρχωμαι, κακοπερνῶ ὄντας φεύγω.»

—o—

245. Η ΕΡΩΤΙΚΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΣ. (ΖΑΓΟΡ.).

- Τοῦτον τὸ χειμῶνα θέλω νὰ διαβῶ,
 καὶ τὸ καλοκαῖρι καλῶς νὰ σὲ βρῶ.
 Νεραντζιά μὲ τ' ἄνθια καὶ μὲ νειὸν καρπό,
 ἄφσε με 'ς τὴ ρίζα ν' ἀποκοιμηθῶ,
 5 μὲ χρυσὸ μαντύλι ν' ἀποσκεπαστῶ,
 νὰ φυσᾷ ἀγέρας ἀπὸ τὸ βουνό,

τ' ἄνθια σου νὰ πέφτουν 'ς τὸ μαντύλι μου
 τ' ἄνθια σου νὰ φέρνω 'ς τὴν ἀγάπη μου.
 Τρέχω, κρυφοτρέχω, ἡῦρα τὸν καιρό,
 10 ἡῦρα τὸ πουλί μου μόν' καὶ μοναχό·
 ἡῦρα καὶ στρωμένη τράπεζα χρυσή,
 πέρδικα ψημένη καὶ γλυκὸ κρασί.

— 0 —

246. Ο ΚΑΤΑΣΚΟΠΟΣ. (ΖΑΓΟΡ.).

Τρεῖς κοπέλαις λυγεραῖς
 περπατοῦσαν μοναχαῖς
 κ' ἐδιαβαίνουν τὸ βουνὸ
 νὰ καταΐβουν 'ς τὸ χωριό.
 5 Μιὰ 'πὸ δ' αὐταῖς ἔλεγε
 κι' ὄλο κρυφογέλαε,
 — μωρ' ἐδῶ ποῦ πᾶμ' ἐμπρός,
 ἂν ἐκρύφθῃ κάνας νειὸς
 κι' ἄξαφνα μᾶς πεταχθῇ,
 10 ἀπ' ταῖς τρεῖς ποιά θὰ σταθῇ;
 Τς ἔβλεπ' ἕνας σταυραητὸς
 ποῦ καθῶνταν μουλωχτός.
 Τῶν τριῶν ἡ ὠμορφιά
 ἦτανε γιὰ ζωγραφιά.
 15 — Θέ' μου, νάχα λεφτεριά,
 νὰ χυθῶ ν' ἀρπάξω μιὰ,
 νὰ τὴν πάνω 'ς τὴν κορφή
 τοῦ βουνοῦ σὲ μιὰ στιγμή,
 κι' ἂν δὲν διάλειγ' ἀπ' ταῖς τρεῖς
 20 σὰν καλὸς πραγματευτής,
 ἄς μοῦ κόψαν τὰ φτερά
 κι' ἄς ἀπέθεναν μὲ μιὰ.

— 0 —

247. Η ΛΥΓΕΡΗ ΚΑΙ Ο ΛΕΒΕΝΤΗΣ.

Pass. 596-597. Faur. II, 162. Πανθ. 6. Xas. VII, 3. Schmidt, 192, 58.

- Τώρα τὰ πουλιά, τώρα τὰ χελιδόνια,
 τώρα ἢ πέρδικες γλυκὰ γλυκὰ τὸ λένε.
 Ξύπν', ἀφέντη μου, ξύπνα γλυκὲ μ' ἀφέντη,
 ξύπν' ἀγαλλίσσε καρμὶ μαλαξιματένια
 5 κι' ἄσπrouε λαιμό, μάτια ξαγρυπνισμένα.
 — Ἄς με, λυγερή, λίγον ὕπνα νὰ πάρω,
 γιὰτ' ὁ ἀφέντης μου 'ς τὴ βίγλα μ' εἶχ' ἀπόψε
 καὶ 'ς τὸν πόλεμο πάντα μπροστὰ μὲ βάνει,
 γιὰ νὰ σκοτωθῶ, ἢ σκλάβο νὰ με πάρουν.
 10 Κ' ἔκαμ' ὁ Θεός, κ' ἔκαμ' ἡ Παναγία,
 κ' ἐξεσπάθωσα, κ' ἐβγήκα κερδαμένος.
 Πολλοὺς ἔκαψα 'ς τὸ ἔμπα καὶ 'ς τὸ ἔβγα
 λίγοι μῶφυγαν, κ' ἐκεῖνοι λαβωμένοι.
 Πῆρα τὸ στρατί, κ' ἤῤα τὸ μονοπάτι
 15 κ' ἦρθα κ' ἔπεσα 'ς τὸ στρώμα ποῦ κοιμᾶσαι
 νὰ ξεκουραστῶ, νὰ πάρω λίγον ὕπνο.

— 0 —

248. Η ΕΡΩΤΥΛΗΓΤΟΣ ΚΑΛΟΓΡΑΙΑ. (ΓΡΕΒΒΕΝΩΝ).

- Κάτου 'ς τὰ βλαστοπλατάνια καὶ 'ς τὴν Παναγιά
 σταύρωσαν διὰ παλληκάρια καὶ μιὰ λυγερὴ
 εἰς τὰ μαῦρα φορεμένη κι' ὀλοσκέπαστη,
 ὅπου πῆγαινε 'ς τοῦ φίλου τὰ μεσάνυχτα·
 5 — Τ' ἔχεις, κόρη, κ' εἶσαι μαύρη κ' εἶσαι μοναχὴ
 μῆνα ἰσκιος σ' ἀπλουθᾷ, μῆνα φάντασμα;
 — Οὔτε ἰσκιος μ' ἀπλουθᾷ κι' οὔτε φάντασμα,
 μὲ τραβάει ὁ Μιχαλάκης, τὸ Χατζόπουλο·
 δυὸ ἔδομάδες δὲν τὸν εἶδα, δὲ μ' ἐζύγωσε.
 10 Σύρτε, φέρτε μου τὸν πούστη, τὸ βελετζενᾶ
 νὰ τὸν δείρω 'ς τὸ κεφάλι μὲ τριαντάφυλλα,

νά τὸν δεῖρω καὶ ἔς τὰ χέρια μὲ βασιλικό,
νά τοῦ κλείσω καὶ τὸ στόμα μὲ τὴ ζάχαρη.

—o—

249. Η ΚΑΤΑΣΚΟΠΙΑ ΤΩΝ ΕΡΑΣΤΩΝ. (ΠΑΡΓΑΣ).

Φεγγάρι μου, βασίλειψε, κι' ἄστρια μου τραβιχθῆτε,
νά πάγη ναύρη ὁ νειούτσικος τὴν ἀγαπητικὴν του,
νά μὴν τὸν ὀῆ ἡ γειτονιά, νά μὴν τὸν ὀῆ κανένας.
Τό ξέρ' ἡ σκύλλα ἡ μάνα του κ' ἡ Εὐα ἡ ἀδερφή του,
κ' ἐξῆντα βίγλαις ἔβαλαν νά τὸν καταπατήσουν.
Ἐπῆγ' ὁ νειὸς κ' ἐγλέντησε ἔς τῆς κόρης ταῖς ἀγκάλαις,
κανένας δὲν τὸν ἔνοιωσε, κανένας δὲν τὸν εἶδε,
καὶ μόν' ἡ στρίγλα ἡ μάνα του κ' ἡ Εὐα ἡ ἀδερφή του,
τὸν εἶδαν ὅταν πήγαινε, καὶ τῶμαθ' ὄλ' ἡ χώρα.

—o—

250. Η ΡΟΔΟΣΤΑΜΙΑ. (ΑΥΤΟΘΙ).

Αὐγερινὸς κ' ἡ πούλια, τ' ἄστρα τῆς αὐγῆς,
καὶ τὸ λαμπρὸ φεγγάρι μ' ἐξεπλάνεψαν,
κι' ὅταν ἐβγήκε ὁ ἥλιος μ' ἐξαγνάντεψεν
εἰς τὸ πλευρὸ τῆς κόρης ποῦ ξενύχτησα.
Ἰυρνῶ, τὴν κόρη γλέπω ποῦ κοιμώντανε,
στέκω καὶ διαλογοῦμαι πῶς νά τῆς τὸ εἶπῶ,
πῶς νά τὴν ἐξυπνήσω τὴν πολυαγαπῶ.
— Ξύπνα, σηκώσου, μῆλο, τρυφερὴ μηληά,
ἄνοιξ' τὰ δυό σου μάτια, ἄνοιξ' τα νά ἰδῆς,
ποῦ μ' ἐκλείσεν ὁ ἥλιος μέσα ἔς τὸ κλουβί.
— Ἐμένα δὲ μὲ λένε μῆλο καὶ μηληά,
μὲ λένε γλυκὸ ρόδο καὶ ροδοσταμιά,
κι' ἂν σ' ἐκλείσεν ὁ ἥλιος φεύγεις τὸ βραδύ.

—o—

251. Η ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΙΣ. (ΠΑΡΓΑΣ).

- Εἴκοσι δύο Κυριακαῖς κ' εἴκοσι δυὸ Δευτέραις,
 δὲν εἶδα τὴν ἀγάπην μου, δὲν εἶδα τὴν κυρά μου,
 καὶ χθὲς τὴν εἶδα ἔς τὸ χορὸν, ποῦ χόρευε ἔς τὴν μέσσην.
 Κατάμματα μ' ἐκύτταζε, καὶ μὲ τ' ἀχειλί μου εἶπε,
 5 — Ποῦ ἦσουν, ἄπονη καρδιά, τόσον καιρὸ κρουμμένος;
 — Ἡ κάκία σου μ' ἐξώρισε, μ' ἐδιώξ' ἀπὸ κοντά σου
 κ' ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἐγύριζα γιὰ νὰ σ' ἀλησμονήσω.
 Ἐφῆς ἤμουν ἔς τὴν μάνα μου, προφῆς ἔς τὴν ἀδερφή μου,
 καὶ ἀπόψε σὰν πουλὶ ἔρημο φῶλῃ γυρεύω ναῦρῳ.
 10 — Ἀπόψ' ἔλα ἔς τὸ σπίτι μου, ἔλα ν' ἀγαπηθοῦμε,
 νὰ φᾶς ψαράκια σκαριστά, κί αὐγά τηγανισμένα
 νὰ πιῇς κί ἀπ' τὸ γλυκὸ κρασί ὅπου θὰ σέ κερνάω.

Στροφή τοῦ πρώτου κώλου τοῦ στίχου « ὄχ' ὀϊμένα » τοῦ δὲ δευτέρου
 « ματάκια μου γραμμένα ». Εἶναι ἄσμεχ τοῦ χοροῦ.

— 0 —

252. Ο ΥΓΝΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΦΙΛΗΜΑ.

Ζαμπ. 725,10. Pass. 592. Δελ. 79,18. Σας. 147,22 καὶ 218,40. Διανοτράγ. 30.

- Σηκώθ' ἡ κόρη τὸ ταχύ, τὰ μάτια γλυκανοίγει,
 βρίσκει ἀνοιχτὸν τὸν κόρφο της καὶ τσαλαπατημένον.
 Στέκει καὶ διαλογίζεται, καὶ μὲ τὸ νοῦ της λέγει:
 Ἄν ᾔηναι ξένου φίλημα, νᾶναι τὸ ὑστερνό του,
 5 κί ἂν ᾔν' ἀπὸ τὸν ἄντρα μου χαράμι νὰ τοῦ γένη.
 Εὐθύς τε λάλην ἔβγαλε σ' ὄλο τὸ βιλαέτι,
 « Ἀκοῦστ', ἐσεῖς ἡ ὠμορφαις, καὶ σεῖς ἡ μαυρομμάταις!
 τὸ Μάην κρασί μὴν πίνετε, ἔς τὰ χόρτα μὴν κοιμᾶστε,
 τί βγαίνουν κλέφτες γιὰ φιλιὰ καὶ περπατᾶν τὴ νύχτα,
 10 σέρνουν ψωμί γιὰ τὰ σκυλλιά νὰ τρῶν νὰ μὴ γαυγίζουν,
 σέρνουν καὶ ὑπνοδότανο τς ὠμορφαις νὰ ποτίζουν.

— 0 —

253. ΤΟ ΠΟΔΑΡΑΚΙ. (ΓΡΕΒΒΕΝΩΝ).

Μ' ἔδειραν καὶ μ' ἐμάλωσαν καὶ μοῦ εἶπαν νὰ μὴ βγαίνω,
 τὴ ροῦγ' αὐτὴ νὰ μὴ διαβῶ, νύφη προτοῦ νὰ γένω.
 Γιατί, γιατί νὰ μὴ διαβῶ, γιατί νὰ μὴν περάσω;
 ἐμένα ἢ μάνα μ' ἔστειλε τριαντάφυλλα νὰ μᾶσω.
 5 Ὕστ' ἡ σκάλα ἢ κόρη ἐπάτησε γιὰ νάμπη ἔς τὸ κηπάρι,
 κ' ἐκεῖ τς ἐφάνη τὸ βρακὶ καὶ τ' ἄσπρο ποδαράκι.
 Τὸ παλληκάρι βλέποντας πόδι ζωγραφισμένο,
 δίχως ρακί, δίχως κρασί, μεθάει τὸ καυμένο·
 μεθάει καὶ τρελλαίνεται, κ' ἀπὸ τὸ νοῦ του βγαίνει,
 στάμναις νερὸ τοῦ χύνουνε κ' ἡ γνῶσί του χαμένη.

—ο—

254. ΤΟ ΣΤΑΜΝΙ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

Ἦθελα γιὰ νὰ μισέψω
 καὶ καράδι δὲν εὐρίσκω·
 τρέχω τὸ γιαλὸ τὴν ἄκρα
 βρίσκω μιὰ ξανθὴ κοπέλα
 5 ἐποῦ πῆγαινε ἔς τὴ βρύσι,
 τὸ σταμνὶ τῆς νὰ γιομίση.
 Τρέχω καὶ τὴν καταφθάνω
 καὶ τὸ χέρι τῆς τῆς πιάνω.
 Μοῦ τ' ἀφίνει, δὲν κακίονει
 10 καὶ σιγὰ σιγὰ μοῦ λέγει.
 — Μπρὲ ζουρλὸ παιδί, τί θέλεις;
 τὸ σταμνὶ θὰ μοῦ τσακίσῃς.
 — Χίλια δίνω γιὰ τὴ στάμνα
 ὅμῳ χιλιάδες γιὰ τ' ἐσένα.

—ο—

255. Ο ΓΥΝΑΙΚΟΘΗΡΑΣ.

- Σταφύλι μου κρυστάλλινο, τὸ ποῦ θὰ μείνης βράδυ;
 — Καὶ σὺ γιὰ μένα δὲν πονεῖς, γιατί ρωτᾷς γιὰ μένα;
 — Ἀνάθεμα κι' ἂν δὲν πονῶ, κι' ἂν δὲν ἀναστενάζω
 κι' ἂν δὲν κρατῶ τὰ διαβατὰ καὶ βγαίνω καὶ τηράζω.
- 5 Βάνω τὸν ἥλιο 'ς τὸ βουνό, καὶ τὸ βουρεῖα 'ς τοὺς κάμπους,
 τὸν ἀνεμο τὸ ἄροστρο βάνω 'ς τὰ παραθύρια.
 Φωνάζετε, πέστε τῆς κυρᾶς νὰ βγῇ 'ς τὸ παραθύρι!
 — Δὲν ἔχει ἄδεια ἡ κυρά νὰ βγῇ 'ς τὸ παραθύρι,
 εἶναι πιασμένη σὲ δουλειά τ' ἀντρός της φτιάνει δεῖπνο.
- 10 — Μήνα εἶμαι δράκος νὰ τὴν πιῶ, καὶ ὄριος νὰ τὴν πνίξω;
 Ἐγὼ εἶμ' ἐν ἄγριου πουλί, ἄγριον χελιδονάκι,
 κι' ὅπου βρῶ πέτρα κάθωμαι, κ' ἴσκι' ὅπου βρῶ πλαγιάζω,
 ὅπου νὰ βρῶ γλυκὸ κρασί, τὸ πίνω, δὲν τ' ἀφήνω,
 ὅπου νὰ βρῶ ξυνὸ κρασί, τὸ χύνω, δὲν τὸ πίνω,
- 15 κι' ὅπου βρῶ κόρην ὡμορφή, φιλῶ καὶ δὲ χορταίνω
 κι' ὅπου βρῶ κόρην ἀσχημὴ μουντζόνω καὶ διαβαίνω.

256. ΕΤΕΡΟΝ.

- Ἐχω καιρὸ δὲ φίλησα κόρη ἀρραβωνιασμένη,
 καὶ παντρεμένη μὲ φλωριά, καὶ βλάχα μὲ γιουρντάνι.
 Μ' ἐκάλεσε μι' ἀρχόντισσα νὰ πάω νὰ ξενοχτήσω,
 καὶ μούχε σίτινο ψωμί, κι' αὐτὰ τηγανισμένα,
- 5 μούφερε καὶ γλυκὸ κρασί νὰ πιῶ νὰ δυναμώσω,
 μώστρωσε στρώματα παχιά καὶ δυὸ προσκεφαλάδια.
 Σκύφτω, φιλῶ τὸ κοῦτσυρο, πιάνω, δαυλὶ καμμένο.
 Μ' ἐκάλεσε καὶ μιὰ φτωχὴ νὰ πάω νὰ ξενοχτήσω
 καὶ μούχε κριθίνον ψωμί, καὶ λάχανα βρασμένα,
- 10 μούφερε καὶ κρυὸ νερὸ νὰ πιῶ γιὰ νὰ χορτάσω,
 μώστρωσε στρώμ' ἀπὸ σακκιά, τραγιά προσκεφαλάδια.

Σκύπτω, φιλῶ μιὰ πέρδικα, μιὰ Λαρσινὴ τρυγῶνα.
 Ἀρχόντισσα, νὰ εἶχες χαθῇ, φτωχή μου, νὰ μοῦ ζήσης.

—o—

257. ΕΤΕΡΟΝ.

Ἐπῆρα τὸ καμάκι μου καὶ πάω νὰ κυνηγήσω·
 Γυρίζω, τρέχω, κυνηγῶ ἀπ' τὸ πουν' ὡς τὸ δειλὶ,
 κυνῆγι δὲν ἀπάντησα, δὲν ἔβγαλα κυνῆγι
 καὶ πρὸς τὸ γύρμα τοῦ ἡλιοῦ καὶ τὸ βασιλεμμά του
 ἔρριξα τὸ καμάκι μου κ' ἔπιασα δυὸ κορίτσια·
 τῶμορφο ἦτανε φτωχό, τᾶσχημο ἦταν πλούσιο.
 Σηκόνομαι πολὺ ταχυὰ 'ς τὸ πλούσιο πρωτοπάνω·
 Μῶδγαλε σίτινο ψωμί κι' αὐγὰ τηγανισμένα,
 μῶδωσε καὶ γλυκὸ κρασί νὰ πιῶ νὰ κάμω κέφι.
 10 Σκύφτ', ἀγκαλιάζω κούτσουρο, φιλῶ, δαυλὶ καμμένο.
 Τ' ἄλλο ταχὺ σηκόνομαι καὶ 'ς τὸ φτωχὸ πηγαίνω.
 Μῶφερε κρίθινο ψωμί καὶ λάχανα βρασμένα,
 μῶβαλε καὶ ξυνόκρασο, νὰ πιῶ νὰ κάμω κέφι·
 Σκύφτ', ἀγκαλιάζω πέρδικα, φιλῶ μιὰ περιστέρα.

—o—

258. Ο ΤΣΕΛΕΠΗΣ. (ΙΩΑΝΝ.).

Ποῦ ἦσουν, τσελεπῆ μου, δὲ φάνηκες νάρθης;
 Ὁ Ἰμὶν Πασσᾶς σὲ κράζει νὰ λογαριαστῇς.
 — Ἀνάψτε μου τσιμποῦκι, βράστε καφὲ νὰ πιῶ
 κι' ἀπόστερα πηγαίνω γιὰ νὰ λογαριαστῶ.
 5 Ἀνάθεμά σε, ὕπνε, ποῦ μ' ἀποκοίμισες
 μοῦ πῆραν τῇ Γιαννούλα καὶ δὲ μ' ἐξύπνησες.
 Γιροῦσι θὲ νὰ κάμω μέσ' τὰ ταμπακαριά
 ν' ἀρπάξω τῇ Γιαννούλα ἀπ' τὰ ξανθὰ μαλλιά.
 γιροῦσι θὲ νὰ κάμω μέσ' τ' Ἀρχιμανδρεῖό,
 10 ν' ἀρπάξω τῇ Γιαννούλα ἀπὸ τὸν ἀργαλειό.

Ἀνάγκασε, Γιαννοῦλα, νὰ κάμῃς τὸ παιδὶ
νὰ ἰδοῦμε ἂν θὰ μοιάζῃ αὐτὸν τὸν τσελεπή.

—o—

259. Η ΑΓΟΣΚΙΡΤΗΣΑΣΑ ΚΑΛΟΓΡΑΙΑ.

Πῆρα τὸ δρεπανάκι μου κ' ἐπῆγα νὰ θερίσω,
— μαῦρα μάτια νὰ φιλήσω.

Ὅλη τὴ νύχτα θέριζα μ' ἓνα ψιλὸ τραγοῦδι,
— μ' ἓνα κόκκινο λουλοῦδι.

8 Κ' ἐξύπνησα τὰ Σάλωνα καὶ τὰ περίχωρ' ὅλα,
— καὶ τὰ κορίτσια ὅλα.

Κ' ἐξύπνησα μιὰ καλογρηὰ μέσ' ἀπὸ τὸ κελλί της,
— πῶκανε τὴν προσευχή της.

Σκύφτει, πετάει τὰ ράσσα της, κόφτει τὰ κομπολόγια
10 — κι' ἀρχινάει τὰ μοιρολόγια.

— Σύρτε, σταυροί, 'ς τὴν ἐκκλησιά, ράσσα, 'ς τὰ μοναστήρια,
— νὰ τὴν εἶχαν φάῃ τὰ φεΐδια.

κ' ἐγὼ θὰ πάω νὰ παντρευτῶ, νὰ πάρω λεβεντάκι,
— νὰ μοῦ σφίγῃ τὸ κορμάκι.

—o—

260. Η ΛΕΜΟΝΙΑ.

Πράσινο μαντύλι, κόκκινη ποδιὰ
μῶβαλαν μαρὰ ζι μέσα 'ς τὴν καρδιά.

Λειμονιά μὲ τ' ἄνθη καὶ μὲ τὸν καρπὸ,
στρῶσέ μου 'ς τὴ ρίζα, ν' ἀποκοιμηθῶ,

8 γιὰ νὰ πάρω λίγον ὕπνο τ' ὄρφανὸ
κ' ἔπειτα νὰ φάγω τὸν γλυκὸν καρπὸ,

νὰ γλυκαγαλιάσω τ' ἄσπρο σου κορμὶ
καὶ νὰ σὲ χορτάσω μὲ γλυκὸ φιλί.

—o—

261. Η ΓΑΓΑΔΟΠΟΥΛΑ.

- 'Στοῦ Νάκα τ' ἄργανα λαλοῦν, 'ς τοῦ Νάκα τὰ παιγνίδια,
 ὁ Κώστας ἐπαντρεύονταν, πῆρε Παπαδοπούλα·
 Λαλοῦν παιγνίδια καὶ βροντᾶν ντουφέκια καρυοφίλια,
 χορεύουνε καὶ τραγουδοῦν, καὶ τρῶν καὶ συχνοπίνουν.
 5 Τὸ βράδ' ὄντας ἐπλάγιασαν, ὁ Κωσταντῆς ὁ μαῦρος
 τῇ νύφῃ δὲν τὴν φίλησε, τὴν ἡῦρε φιλημένη.
 — Κόρη μου, ποῖός σέ φίλησε, ποῖός σ' ἔχει φιλημένη;
 — Ἄντ' ἤμουνα μικρούτσικη, δέκα χρονῶν κορίτσι,
 μ' ἔστειλαν 'ς τὸν πνευματικὸ νὰ μὲ ξεμολογήσῃ
 10 κ' ἔσκυψε καὶ μὲ φίλησε, καὶ μ' ἡῦρες φιλημένη.

—o—

262. Η ΚΑΝΕΛΟΠΡΙΖΑ.

- Κάτου σὲ γιαλό, κάτου σὲ περιγιάλι
 κόρην ἀγαπῶ ξανθὴ καὶ μαυρομμάτα,
 δώδεκα χρονῶν κι' ὁ ἥλιος δὲν τὴν εἶδε.
 Μόν' ἡ μάνα τῆς μονάκριβη τὴν ἔχει,
 5 ρόιδο τὴν καλεῖ, τριαντάφυλλο τὴν κράζει,
 κανελόρριζα καὶ ἄνθι τῆς κανέλας.
 — Τ' ἐκιτρίνησες καὶ τ' εἶσαι χλωμιασμένη;
 Μὴν ἀρρώστησες, μὴν ἐκρυφοθερμάθης;
 — Δὲν ἀρρώστησα, κρυφὴ δὲν ἔχω θέρμη,
 10 χθὲς τὸ δειλινό, ἐφῆς ἀργὰ τὸ βράδυ,
 πῆρα τὸ σταμνὶ νερὸ νὰ πᾶω νὰ φέρω,
 κ' ἡῦρα ἓνα παιδὶ σὰ νὰ ἦταν ἑάδερφός μου
 καὶ μ' ἐφίλησε 'ς τὰ μάτια καὶ 'ς τὰ φρύδια
 καὶ 'ς τὰ μάγουλα ποῦχα τὸ κοκκινάδι.

—o—

263. Η ΛΟΥΛΟΥΔΩ.

- Πῆραν τ' ἀπόσκια, πήρανε, πήρανε ἔς τὴν αὐλή σου,
 κάτσε, Λουλούδω μ', νύχτωσε, ἔς τὸ μύλο μὴν πηγαίνης,
 γιὰτ' εἶναι ὁ νειὸς ὁ μυλωνᾶς καὶ σέ διπλοξαγιάζει,
 σοῦ παίρνει ξάγι ἔς τ' ἄλεσμα, καὶ ξάγι γιὰ τ' ἐσένα,
 5 σοῦ κόφτει τὰ θηλίκια σου, φιλεῖ τὰ δυό σου μάτια
 καὶ μαραγκιάζ' ὁ κόρφος σου, χαλνάει τὸ πρόσωπό σου.
 Ἦ νύφη δὲ φικράστηκε τῆς πεθερᾶς τὰ λόγια,
 πιάνει, φορτώνει τ' ἄλογο, ἔς τὸ μύλο καὶ πηγαίνει,
 βρίσκει τὸ μύλο χάρβαλο, τὸ μυλωνᾶ κοιμάται.
- 10 — Καλή σου ἡμέρα, μυλωνᾶ.—Λουλούδω μ', καλῶς ἦρθες.
 Λουλούδω μ', πιάσ' τὴ μιὰ μεριά κ' ἐγὼ πιάνω τὴν ἄλλη
 καὶ σύρε δέσε τ' ἄλογο, κ' οἱ λύκοι ἄς τὸ φᾶνε.

—o—

264. Η ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΑ ΚΑΙ Ο ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ.

- Παρακαλῶσε, Κύριε μου, πάψε τὴν καταχνιά σου,
 πάρε τὴν πᾶχ' ἀπ' τὸ βουνό, τοῦ κάμπου τὴν ἀντάρρα,
 γιὰ ν' ἀγναντέψω καὶ νὰ ἰδῶ, τοὺς κάμπους, τὰ ραβένια,
 ἐκεῖ ποῦ σκάφτουν μὲ χαρὰ κι' ὀργόνουν οἱ ζευγίταις,
 5 νὰ ἰδῶ τί κἀν' ὁ Κωσταντῆς μὲ τὸ γοργὸ ζευγάρι,
 ὅπῳ χει βόειδια δυὸ στοιχιά κι' ἀλέτρι σιδερένιο.
 Ὁ Κωσταντῆς δὲν ὥργονε μόν' ἔστεκε ἔς τὴ βρύσι.
 Ἀνάθεμά τον τὸν Παπαῶ, τὴν ὡμορφὴν του κόρη
 ὅπου μονάχη πῆγαινε νερό γιὰ νὰ τοῦ φέρῃ
 10 κι' ἀπὸ τὴ βρύσι γύρισε ἔς τὸ σπίτι φιλημένῃ.

—o—

265. Η ΒΟΥΡΓΑΡΑ.

Зап. 727, 14.

Ἀπὸ μικρὸς ὠρφάνεψα ἔπο μάνα καὶ πατέρα,
 κι' ἀπὸ μικρὸς ἔς τὴν ξενιτεῖα ἐβγήκα νὰ δουλέψω.

- κ' ἐπῆγα κ' ἐρογιάττηκα σὲ μιὰ κυρά Βουργάρα.
 Δώδεκα χρόνους ἔκαμα 'ς τὰ μάτια δὲν τὴν εἶδα
 5 κι' ἀπὸ τοὺς δώδεκα μπροστὰ τὴν εἶδα, τὴν ξανάειδα.
 Μιὰ μέρ' ἀντικριθῆκαμε σὲ μιὰ μὴλητὰ τοῦ κήπου,
 βγῆκ' ἡ κυρά 'πὸ τὸ λουτρό, κ' ἐγὼ ἀπ' τὸ μπαρμπέρη.
 — Δός μου, κυρά, τὴ ρόγα μου, δός μου τὴ δούλεψί μου,
 γιὰτ' οἱ δικοί μου μῶγραψαν νὰ πάω νὰ με παντρέψουν.
 10 — Ἄν σῶγραψαν γιὰ παντρεῖά ἐγὼ θὰ σὲ παντρέψω,
 ἀπὸ ταῖς τρεῖς κοπέλαις μου διάλεξε ποιά σ' ἀρέσει,
 θέλεις τὴ ρούσάν ἔπαρε, θέλεις τὴ μαυρομμάτα,
 θέλεις πάρε τὴ γαλανή, ποῦ εἶν' ἀσπρη σὰν τὸ γάλα.
 — Δὲ θέλω κόρη γαλανή, δὲ θέλω μαυρομμάτα,
 15 θέλω κυρά σγουρόμαλλη, θέλω καγγελοφρύδα,
 πῶχει τῆς χήνας τὸ λαμμό, τῆς πέρδικας τὰ μάτια,
 θέλω τὴν ὡμορφη κυρά ποῦ με γλυκοκυττάζει
 καὶ μ' ἔχει σκλάβο δουλευτὴ 'ς τὸν κήπο τῆς αὐλῆς της.

— 0 —

266. Η ΚΡΥΟΒΡΥΣΙ.

Χασ. V. 25.

- Σαράντα πέντε Κυριακαίς, σαράντα τρεῖς Δευτέραις
 δὲν εἶδαν τὰ ματάκια μου τὴν κόρη π' ἀγαποῦνε,
 καὶ χθὲς τὴν εἶδα 'ς τὸ χορὸ ποῦ χόρευε 'ς τὴ μέση,
 τὰ μάτια τὰ χαμήλωνε κι' ὅλο χαμογελοῦσε,
 5 καὶ μιὰ φορὰ 'πὸ ταῖς πολλαῖς ποῦ διάβαιν' ἀπὸ 'μπρός μου
 ἄνοιξε τ' ἀχειλάκι της καὶ σιγαλὰ μοῦ τό εἶπε.
 — Ἀπόψε 'ς τὴν κρυόβρυσι θάρθῶ ν' ἀνταμωθοῦμε.
 Πῶς νὰ τὸ εἰπῇ τῆς μάνας της καὶ πῶς νὰ τὴν γελάσῃ,
 ποιὰν ἀφορμὴ νὰ τῆς εὐρῇ νὰ πάῃ 'ς τὴ βρύσ' ἐξώρας;
 10 — Μάνα μ', νερὸ δὲν ἔχουμε, καὶ τί θὰ πιοῦμ' ἀπόψε;
 — Κόρη μου, εἶναι πάρωρα, καὶ πῶς νὰ πᾶς μονάχη;
 Πῆρε τὴ στάμνα κ' ἔτρεχε, σὰν πέρδικα πατοῦσε,
 καρδιοχτυποῦσε κ' ἔλεγε 'ς τὸ δρόμό με τὸ νοῦ της:

Ἄν ἦν' ἡ βρύσι μοναχὴ, ὁ φίλος μ' ἄν κοιμᾶται,
 τὸ τί νὰ κάμω νὰ μὲ ἰδῇ, τὸ πῶς νὰ τὸν ξυπνήσω;
 Νὰ τὸν φιλήσω, ντρέπομαι, νὰ τὸν χαϊδέψω, τρέμω,
 νὰ τὸν ραντίσω μὲ νερό, σκιάζομαι μὴν κρυώσω.
 Ἡὔρε τὸν φίλον ἔξυπνον, τῇ βρύσι μονμονάχη,
 ἡὔρε καὶ τῇ μανούλα της βαρυὰ ποκοιμισμένη.

—o—

267. Η ΠΑΠΑΔΙΑ.

Κορίτσια στήσανε χορὸ ἔς τοὺς ἴσκιους, ἔς τὰ πλατάνια,
 κ' ἐσειόνταν κ' ἐλυγίζονταν κ' ἐγλυκοτραγουδοῦσαν,
 «Τὴν εἶδετε τὴν παπαδιά μ' ὅλη της τὴν ἀρμάτα,
 »τὴ χρυσοκέντητη ποδιά, ταῖς ἀργυραῖς τοκάδες,
 »πῶτρεχε πῖς' ἀπὸ ἵναν νεῖδν σὰν ὄρνιθα ἔς τὸν πέτο;
 »Ὁ κουρεμένος ὁ παπᾶς ἔτρεχε ἀπὸ κοντὰ της.
 »—Μωρή, ποῦ πᾶς, ποῦ ἄφησες τὸ σπίτι, τὰ παιδιὰ μας;
 »ποῦ μ' ἄφησες τὰ ἱερὰ νὰ πάω νὰ λειτουργήσω!
 »—Γύρνα, παπᾶ μου, σπίτι σου, γύρνα καὶ ἔς τὰ παιδιὰ μας
 »κ' ἐκεῖ θὰ βρῇς καὶ τὰ ἱερὰ νὰ πᾶς νὰ λειτουργήσης,
 »τὶ ἐγὼ θὰ πᾶν' ἀντίπερα νὰ μάσω τὰ βαμπάκια.»

—o—

268. Η ΘΕΟΔΩΡΟΥΛΑ.

Λελ. 128, 112. Χασ. VII, 6.

Κάτου ἔς τὸ φραγκομαχαλᾶ καὶ ἔς τὸ στενὸ σοκάκι,
 ἡ Θεωροῦλα ἔστησε τὸ κόκκινο μπαῖράκι
 κ' ἔτρεχαν οἱ ἀνύπαντροι, κ' ἔτρεχαν λεβεντάδες,
 νὰ βλέπουνε τὰ κάλλη της, ταῖς τόσαις νοστιμάδες.
 —Ἦθελα, Θεωροῦλά μου, νὰ μπῶ ἔς τὴν κάμαρά σου,
 κρυφὰ πὸ τοὺς γειτόνους σου, κρυφὰ πὸ τοὺς γονεῖς σου.
 —Ἐλα, λεβέντη μ', αὔριο ἀπ' τὴ μικρὴ τὴν πόρτα,
 πουρνό, πουρνό καὶ μούλωσε σὰν ὁ λαγὼς ἔς τὰ χόρτα,

ἡ μάνα μ' πάει 'ς τὴν ἐκκλησιά, ἀφέντης μου 'ς τ' ἀμπέλι
καὶ τ' ἀδερφάκια μ' 'ς τὸ σχολεῖο, καὶ τρύγησε τὸ μέλι.

— 0 —

269. Η ΜΑΡΟΥΣΙΩ ΚΑΙ Ο ΓΙΑΚΟΥΓΗΣ. (ΓΡΕΒΒΕΝΩΝ).

Ἐκίνησ' ὁ Γιακούπαγας κ' ἐπῆγε 'ς τὴ Μαρούσιω·

— Μαρούσιω μ', καλησπέρα σου, καὶ ποῦ εἶν' ὁ Παναγιώτης;

— Ὁ Παναγιώτης ἔφυγε, βγῆκε νὰ φέρῃ γύρα,

νὰ κάμῃ γύρα 'ς τὰ χωριά, γύρα 'ς τὸ βιλαέτι,

νὰ μάσῃ τὰ χαράτσωμα, κ' ἐγὼ εἶμαι μοναχὴ μου.

— Μάρω μου, πάρε κι' ἄλλαξε, φόρεσε τὰ καλά σου,

καὶ στρῶσ' ἀπάνω 'ς τὸν ὄντᾱ διπλὰ προσκεφαλᾶκια.

κι' ἀναψ' τ' ἀργυροκάντυλο, καὶ τ' ἀργυρᾶ σᾶμτάνια.

Ὁ Παναγιώτης πρόβαλεν ἀπὸ ψηλὴ ραχοῦλα·

καὶ γλέπει φῶς 'ς τὸ σπίτι του καὶ λάμψι 'ς τὸν ὄντᾱ του.

— Μῆνα ἡ γυναῖκά μ' δὲ μπορεῖ, μῆνα καὶ τὸ παιδί μας;

Δίνει βίτσιὰ τ' ἀλόγου του καὶ σὰν πουλὶ πετάει,

χρυφανθεβαίνει 'ς τὸν ὄντᾱ, γλέπει τὴν ἀτιμίᾱ του,

καὶ μὲ τὸ αἷμα δυὸ κορμιῶν τὴν πλένει σὰν λεβέντης.

— 0 —

270. Η ΓΑΡΟΥΦΑΛΙΑ. (ΚΟΥΡΕΝΤΩΝ).

Τοῦτον τὸ Μάη μὲ ταῖς δροσισαῖς, τοῦτο τὸ καλοκαῖρι

ἐκίνησ' ἡ Γαρουφαλιά νὰ πάῃ νὰ θερίσῃ·

εἶχε δρεπάνι δαμασκί, παλαμαρι' ἀσημένια

καὶ 'ς τὰ δερβένια θερίζε, γοργὰ τὰ δεματιάζει,

καὶ 'ς τὰ δεμάτι' ἀκούμπησε κι' ἔπιανε τὴν καρδιά της.

— Μάνα, ἡ καρδιά μου μὲ πονεῖ, μάνα, μὲ σφάζ' ἡ μέση.

— Κόρη μ', θαρρῶ κ' ἐκρύωσες, θαρρῶ κ' ἐπλευριτώθης.

— Μανοῦλά μου, δὲν κρύωσα, πλευρίτη δὲν ἐπῆρα,

τρέξε 'ς τὴ χώρα γιὰ μαμμὴ, γιὰτ' εἶμ' ἀγγαστρωμένη!

— Τί λέξ, μωρὴ κοφόχρονη κι' ὀλιγοζωῖσμένη.

— Τί θέλεις, μάνα μ', νὰ σοῦ εἰπῶ, τί νὰ σοῦ μολογήσω,
θὰ κάμω ἕναν χρυσὸν ἀητό, ἕναν χρυσὸν πετρίτη.

—ο—

271. Η ΕΛΕΝΙΤΣΑ.

Ποῦ πᾶς, Δενίτσα μ', μοναχὴ, τῶρα τὸ βράδῳ βράδῳ;
— Πάνω 'ς τὴ θεῖά μου τὴ Γιαννοῦ, πάνω νὰ νυχτερέψω,
νὰ γνέσω τὰ σκουλάκια μου, νὰ φτιάσω τὰ προικιά μου,
βρακὶ νὰ φτιάσω κεντητὸ τ' ἀρραβωνιαστικοῦ μου,
νὰ φτιάσω κεντηστόμπολα γι' αὐτὴν τὴν πεθερά μου.
Κ' ἡ 'Ελενίτσα' ἀντὶς νὰ πάῃ εἰς τὴ Γιαννοῦ τὴ θεῖά της;
ἐχτύπησε 'ς τοῦ φίλου της καὶ τ' ἀγαπητικῆς της,
κ' ἔγνευ' ἐκεῖ καὶ γύφανε φιλιὰ ὅλη τὴ νύχτα
αὐτὰ ἦταν τὰ γνεσίματα, αὐτὰ ἦταν τὰ προικιά της.

—ο—

272. Η ΓΕΙΤΟΝΟΠΟΥΛΑ.

Ἀπόψε δὲν κοιμήθηκα καὶ σήμερα νυστάζω,
γιατὶ πολὺ κουβέντισα μὲ μι' ἀγαπητικὴ μου,
μὲ μιὰ γειτονοπούλα μου ξανθὴ καὶ μαυρομμάτα,
πῶχει τὸ μάτι σὰν ἐλῆά, τὰ φρύδια σὰν γαϊτάνι.
Μοῦ μήνυσ' ἀπ' τὸ δειλινὸ κ' ἐπῆγα πρὸς τὸ βράδῳ,
κι' ὀλονυχτῆς ἐπαίξαμε τς ἀγάπης τὸ παιγνίδι,
πέντε βολαὶς ἀπὸ βραδὺς καὶ τρεῖς τὸ μεσονύχτι,
καὶ τρεῖς πρὸς τὸ ξημέρωμα φόντας λαλοῦν τ' ἀηδόνια.
λαλοῦν τ' ἀηδόνια τρεῖς βολαὶς κ' ἐγὼ 'ς ταῖς ἀγκαλιαῖς της.

—ο—

273. Η ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΙΝΑ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

Καὶ ζακόνι πῶχετε ἐσεῖς ἡ Ζαγορίσιαις,
τὴ νύχτα πᾶτε γιὰ νερό, τὴ νύχτα καὶ 'ς τὸ μύλο.

- Τὴ νύχτα ἡ Ἀναγνώσταινα ἐσύνταξε τὴ μούλα,
 κ' ἐκίνησ' ἡ νοικοκυρὰ ἔς τὸ μύλο γιὰ ν' ἀλέσῃ·
 5 ἡ μούλα τὴν ἀλάθεψε, κι' ἀντὶς νὰ πάῃ ἔς τὸ μύλο
 τὴν ἔφερε κρυφὰ κρυφὰ σὲ μιὰ ῥημη καλύδα.
 — Μοῦλα, ποῦ πᾶς, ποῦ μ' ἔφερες; δὲν εἶν' ἐδῶ ὁ μύλος!
 — Ἐδῶ εἶν' ὁ νεῖός ποῦ σ' ἀγαπάει, ὁ νεῖός ποῦ σὲ προσμένει·
 τὸν μύλον βρίσκεις ὀφκολα καὶ τὸ νερὸ δὲ στύφτει,
 10 τοῦ φίλου ταῖς γλυκαγκαλιαῖς δὲ βρίσκεις ὅταν θέλῃς.

—ο—

274. Η ΠΟΛΙΤΙΣΣΑ. (ΑΥΤΟΘΙ).

- Μωρὴ κυρὰ πολίτισσα, μωρὴ ξεπατωμένη,
 ἂν ἀγαπᾷς τὸν ἄντρα σου, τὸν ξένον τί τὸν θέλεις;
 — ὁ ἄντρας μ' εἶναι μάρμαρο, ὁ ξένος εἶναι δέντρο,
 σὰν κυπαρίσσι φουντωτὸ ποῦναι ἔς τὴν Ἀγία-Μαύρα,
 5 ποῦ πῆγαν καὶ τὸ φύτρισαν δυὸ ἄξια παλληκάρια.
 Τὸν ἄντρα μου τὸν ἀγαπῶ, τὸν θέλω νὰ μοῦ φέρνῃ,
 τὸν ξένον τὸν γλυκοφιλῶ γιὰτὶ ξενοδουλεύει.

—ο—

275. Η ΔΗΜΟΣ ΚΑΙ Η ΤΟΥΡΚΟΠΟΥΛΑ.

- Ἀκοῦστε τὸ τί γίνηκε τούτην τὴν ἐβδομάδα·
 ὁ Δῆμός μας ἀγάπησεν ὥμορφη Τουρκοπούλα,
 Παρασκευῇ τὴν χάρηκε, Σαββάτῳ ὅλη μέρα
 καὶ τὸ ταχὺ τὴν Κυριακὴ ἐβγῆκε νὰ πηγαίνει.
 5 Τὸν πιάσανε, τὸν δέσανε, καὶ πᾶν νὰ τὸν κρεμάσουν,
 χίλιοι πηγαίνουν ὀμπροστὰ καὶ πενταχόσιοι πίσω,
 κι' ὁ Δῆμος εἰς τὴ μέση τοὺς δεμένος, μαραμμένος,
 σὰν δυὸ μερῶν τριαντάφυλλο κομμέν' ἀπ' τὸ κλωνάρι.
 Ἡ Τουρκοκόρη τῶμαθε, ἔς τὸ παραθύρι βγαίνει,
 10 — Δῆμο, τοῦ λέει, μὴ σκιάζεσαι, καὶ μὴ πολυφοβείσαι·
 θὰ πάρω γρόσια ἔς τὴν ποδιὰ καὶ τὰ φλωριά ἔς τὴ τζέπη,

κι' ἂν δὲ μοῦ φτάσουν τὰ φλωριά, πουλῶ τὰ δαχτυλίδια
 κι' ἂν δὲ μοῦ φτάσουνε κι' αὐτὰ πουλῶ ὅ,τι ἄλλο ἔχω.
 Ἐσὺ Κατῇ, ἐσὺ κριτῇ, ποῦ ξέρεις ἀπὸ κόσμο,
 15 εἶδες ἀμπέλ' ἀκλάδευτο καὶ νειὸν χωρὶς ἀγάπη;

—o—

276. Ἡ ΞΕΝΟΓ'ΑΝΤΡΕΜΕΝΗ.

Παλληκάρια μου, Γρεβθενιτόπουλα
 καὶ Χασιώτικα, Ζαγοριανά,
 τί κυττάζετε καὶ μὲ θαυμάζετε;
 Μ' εἶχ' ἡ μάνα μου κόρη μόν' μοναχή,
 5 μ' ἐπροξένεψαν καὶ μ' ἀρραβώνιασαν
 μέσα 'ς τὴ Φραγκιά, τὴν ἐρωταριά.
 Ἄντρα μῶδωκαν Φράγκο πραιμματευτή,
 Φράγκα πεθερά, σὰν τὴν τριανταφυλλιά
 κ' ἡῦρα καὶ πολλὰ καλφούδια ν' ὠμορφα,
 10 τρία τέσσερα κὰν δεκατέσσερα.
 Τὸ μικρότερο, τὸ διατανίτερο,
 τὸ κουβέντιαζα καὶ μ' ἐκουβέντιαζε·
 — Σήκου, νύφη μου κι' ἀρχοντονύφη μου,
 σήκωσ' τὸ παιδί, πάρ' το 'ς τὸ χέρι σου,
 15 κ' ἔβγ' ἀγνάντεψε καράβι πῶρχεται·
 ἂν δῆς κόκκινο, ἔρχετ' ὁ ἄντρας σου,
 ἂν δῆς πράσινο, ἔρχετ' ὁ κάλφας του.
 Εἶδα πράσινο κ' ἦταν ὁ κάλφας μας·
 — Πές μου, κάλφα μου, τὸ ποῦ εἶν' ἀφέντης σου;
 20 — Ὁ ἀφέντης μας ἄλλου παντρεύτηκε,
 πῆρε μιὰ καλή, τὴ λέν Ἀναστασιά.
 — Νὰ ζῆς, κάλφα μου, ποιά εἶν' καλήτερη;
 — Σ' εἶσαι, μποῦλά μου, σ' εἶσαι καλήτερη·
 — Νὰ ζῆς, κάλφα μου, ποιά εἶν' γλυκύτερη;
 25 — Ἐσύ, μποῦλά μου, εἶσαι γλυκύτερη.

Μ' ἐφεμμάτισε τὸ διατανόπουλο
καὶ μ' ἐφίλησε, μ' ἐγλυκαγκάλιασε.

—ο—

277. Ο ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.

Κάτου σὲ γιαλό, κάτου σὲ περιγιάλι,
κόρ' ἀγάπησα δώδεκα χρονῶ ἦταν·
μῆνες ἔτρεχα 'ς τὰ βρόχια νὰ τὴν βάλῳ,
δὲ μοῦ βόλεσε νὰ τὴν γλυκοφιλήσω,
5 καὶ μ' ὠρμήνεψαν τὰ συνομήλικά μου :
Ἔβγα σὲ βουνό, σ' ἓνα μαρμαροδοῦνι,
φτιάσε μιὰ 'κκλησιά, ἐν' ἅγιον μοναστήρι,
βάλε σήμαντρα, βάλε καὶ καλογέρους.
Σήμαντρα βαροῦν, τραβᾷν τὰ παλληκάρια,
10 τρέχουν ὠμορφαῖς, ξανθαῖς, μικρὰ κορίτσια,
'ς τὸν πνευματικὸ νὰ τὰ ξεμολογήσῃ.
Ἦρθε μοναχὸ καὶ τὸ μικρὸ κορίτσι
κ' ἔτρεξε νὰ πιῇ νερόν ἀπὸ τὴ βρύση.
— Στάσου, μπρὲ μικρό, νὰ σὲ ξεμολογήσω
15 κ' ἔπειτα περνᾷς νὰ πιῇς καὶ νὰ χορτάσῃς,
γιατ' ἐχάλασεν ἡ κάνουλα τῆς βρύσης.

—ο—

278. ΕΤΕΡΟΝ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

Κάτου σὲ γιαλό, κάτου σὲ περιγιάλι,
κόρην ἀγαπῶ εἴκοσι δύο μῆνες
καὶ δὲ μπόρεσα δυὸ λόγια νὰ τῆς κρίνω.
Μὲ ὠρμήνεψεν ἓνας σταυραδερφός μου:
5 Γύρε σὲ βουνό, σὲ μαρμαρένιον τόπο,
μάσ' ἀσπρόχωμα καὶ κόκκινο λιθάρι,
φκιάσε μιὰ 'κκλησιά κ' ἐν' ἅγιον μοναστήρι·
βάρε σήμαντρο ν' ἀκούσ' ἡ χώρα νάρθη

- για νὰ κλησιασθοῦν , γιὰ νὰ τοὺς εὐλογήσῃς.
 10 Γιὰ το πῶρχεται καὶ τ' ὠμορφο κορίτσι
 σὰν τριαντάφυλλο μισανοιχτὸ μ' πομπὸ ὕκι,
 κι' ὅταν ἔφυγεν, ἔφυγε μαραμμένο,
 σὰν τριαντάφυλλον εἰς τὸ νερὸ ἀνοιγμένο.

— 0 —

279. ΤΟ ΑΦΙΛΗΤΟ ΚΟΡΙΤΣΙ.

Χασ. VII. 34.

- Τρεῖς χρόνους ἐπερπάταγα μ' ἓνα γλυκὸ κορίτσι
 κι' ἀκόμα δὲν τὸ φίλησα, κ' εἶχ' ἡ καρδιά μου λαύρα·
 νὰ τ' ἄφινά ἀφίλητο θὰ γέλαγαν μ' ἐμένα.
 Πεζεύω, δένω τ' ἄλογο, κρεμάω τ' ἄρματα μου ,
 5 φιλῶ τὴν κόρη τρεῖς φοραίς, 'ς τὰ μάτια καὶ 'ς τὸ στόμα
 κι' ἀνάμεσα 'ς τὰ δυὸ βυζιά, 'ς τὴ μέσ' ἀπὸ τὰ στήθη.
 — Ἐένε, μ' ἐγλυκοφίλησες, μοῦ πῆρες ὅ,τι εἶχα
 καὶ τώρα πῶς μ' ἀπάριασες σὰν καλαμιὰ 'ς τὸ βάλτο;
 Ἐένε, νὰ σκάσῃ ὁ μαῦρός σου, ν' ἀστράψῃ νὰ σὲ κάψῃ
 10 καὶ τὸ κορμί σου ἢ μαύρη γῆς ποτὲ νὰ μὴν τὸ λυῶσῃ.

— 0 —

280. Η ΓΩΛΗΣΙΣ ΤΗΣ ΣΥΖΥΓΟΥ.

Tomas. 247. Pas. 484. Χασ. VII, 12. Schmidt 194, 58.

- Ἕνας κοντὸς κοντούτσικος, ποῦχ' ὠμορφη γυναῖκα,
 τοῦ τὴν ζηλεύ' ἡ γειτονιά, τοῦ τὴν ζηλεύ' ἡ χώρα·
 χρέη πολλὰ ν' ἐχρῶσταγε καὶ θέλ' νὰ τὴν πουλήσῃ.
 Παρασκευῇ τὴν ἔλουσε, Σαββάτῳ τὴ στολίζει
 5 καὶ τὸ πουρνὸ τὴν Κυριακὴ τὴ βγάνει 'ς τὸ παζάρι.
 — Πουλῶ μιὰ κόρη λυγερή, ξανθὴ καὶ μαυρομμάτα·
 Βγαίνει τῆς χήρας ὁ υἱὸς τὸν πουλητὴ ρωτᾷ.
 — Κοντέ, πόσο τὴν ὠμορφη, πόσο τὴ μαυρομμάτα;
 — Τῶνά της χεῖλι χίλια δυό, καὶ τ' ἄλλο δυὸ χιλιάδες,

¹⁰ καὶ τὸ χρυσὸ τῆς τὸ κορμὶ ξετιμωμὸν δὲν ἔχει.

— Κράτει, κοντέ, τῇ σκούφια σου καὶ μέτρα νὰ σοῦ δώσω.

Τὴν πῆρε κάτω ᾽ς τὸ γιאלό, τῇ μπάζει σὲ καράδι,
 ᾽ς τὴν πρύμ' ἐμπῆκ' ἡ λυγερὴ καὶ τὰ πανιὰ φουσκόνουν
 κ' ὁ νειούτσικος τῆς χήρας γυιὸς ἐμπῆκε γιὰ νὰ παίζουν.

Τὸ πρῶτον κῶλον τοῦ στίχου ἔχει ὡς στροφὴν α' τ' ἀηδόνι, τ' ἀηδόνι
 τὸ δὲ δεύτερον α' τ' ἀηδόνι, τ' ἀηδονάκιον. Ἐθίζεται εἰς τὸν χορόν.

—ο—

281. Η ΒΟΥΡΓΑΡΑ ΚΑΙ Η ΠΕΡΔΙΚΑ. (ΓΡΕΒΒΕΝΩΝ).

Μικρὴ Βουργάρα θέριζε σ' ἓνα κοντὸ κριθάρι,
 εἶχε δρεπάνι δαμασκί, παλαμαριά ᾽σημένια,
 γοργά, γοργά ν ἐθέριζε, γοργὰ καρδιοπονοῦσε
 μέσ' τὸ δρεπάν' ἀκούμπησε παιδί γιὰ νὰ γεννήσῃ

⁵ καὶ ᾽ς τὴν ποδιά τῆς τῶθαλε, κ' ἔτρεχε νὰ τὸ θάψῃ.

Μιά πέρδικα τὴν σταύρωσεν εἰς ἓνα σταυροδρόμι.

— Ποῦ πᾶς, Βουργάρα, τὸ παιδί, ποῦ πᾶς γιὰ νὰ τὸ θάψῃς;

Δὲν εἶναι κρίμα κι' ἀσπλαχνιὰ νὰ μὴν τὸ κουνάρισῃς;

Ἐγὼ ᾽χω δώδεκα πουλιά κανένα δὲ σκοτόνω

¹ καὶ σὺ ἔχεις ἓνα μοναχὸ καὶ δὲ θὰ τὸ φυλάξεις;

— Ἄν ἔχῃς δώδεκα πουλιά, τᾶχεις μὲ τὴν τιμὴ σου,

κ' ἐγὼ ᾽χω ἓνα μοναχὸ μόν' τῶχω δίχως ἄντρα.

— Ἀλλοιὰ τοῦ ποῦ ᾽ς τὸ φονικὸ θάφτει τὴν ἐντροπὴ τοῦ!

Τὴν περίεργον ταύτην ἀλληγορίαν ἀπαντῶμεν καὶ ἐν τινι ᾠσματι τῆς
 συλλ. Fauriel (II, 392.)

—σ—

282. Η ΜΟΙΧΑΛΙΣ. (ΠΑΡΓΑΣ).

Αὐγερινὸς θε νὰ γενῶ νὰ βγῶ ᾽ς τὴ γῆς νὰ λάμψω,

νὰ δείξω τῇ μελαχρινῇ ὁπῶχει ἄντρα καὶ φίλον

ὁ ἄντρας τῆς ᾽ς τὴ φυλακὴ κι' ὁ φίλος τῆς ᾽ς τὸ σπίτι,

᾽ς τὴ φυλακὴ ψωμὶ φτωχό, καθάριο τρῶν ᾽ς τὸ σπίτι.

- 5 Ἐλᾶτ', ἀφοκρασθῆτέ με, τ' ὄνειρο ποῦ εἶδ' ἀπόψε·
 τὸν φίλο μ' εἶδα κυνηγό, τὸν ἄντρα μ' εἶδα λάφι.
 Θέ' μου, καὶ νὰ τὸ σκότωνεν ὁ κυνηγὸς τ' ἀλάφι!
 Καὶ πάλ' ἀφοκρασθῆτέ με τ' ὄνειρο ποῦ εἶδ' ἀπόψε·
 τὸν ἄντρα μ' εἶδα μάρμαρο, τὸ φίλο μ' εἶδα εἰκόνα·
 10 νὰ πάτουνα τὸ μάρμαρο νὰ φίλεια τὴν εἰκόνα!

III. ΓΑΜΗΛΙΑ.

283. ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΤΟΛΙΣΜΟΝ ΤΗΣ ΝΥΜΦΗΣ. (ΙΩΑΝΝ.)

- Ντύσου, στολίσου, λυγερή, ντύσου, στολίσου, κόρη,
 γιὰ νὰ φανῆς εἰς τὸ γαμπρὸ κῆπος καὶ περιβόλι.
 Ὅλα τ' ἀηδόνια ζήλεψαν κ' ἐπέταξαν μπροστά σου
 κι' ὅλα λαλοῦσαν κ' ἔλεγαν, χαρὰ 'ς τὴν ὡμορφιά σου.
 5 Ἐχεις μαλλιά τετράξανθα 'ς ταῖς πλάταις σου ριμμένα,
 Ἀγγέλοι σοῦ τὰ χτένισαν μὲ τὰ χρυσᾶ τὰ χτένια.

284. ΕΤΕΡΟΝ. (ΠΕΡΙΧ. ΙΩΑΝΝ.)

Γιὰ φέρτε χτένια διαλεχτὰ μέσ' ἀπὸ τὴν Ὀλλάνδα,
 νὰ χτενιστοῦν χρυσᾶ μαλλιά μὲ τόσην ὡμορφιά.

Χτένι μου καὶ χτενάκι μου καὶ ἀργυρό μου χτένι,
 διάβα πῶς διαβαίνει
 καὶ τρίχα μὴν τῆς πέρνης.
 Λαλεῖτε, ντέφια καὶ βιολιά,
 στολίζεται χρυσῇ κυρά.
 Ἀξίζ' ἡ μέρα ἡ σημερινὴ φλωριά μὲ τὸ καντάρι,
 ποῦ θ' ἀνταμώση τέτοια νειά μὲ τέτοιο παλληκάρι.

—o—

285. ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΝ ΤΩΙ ΘΡΑΝΙΩ, ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΙΝ
 ΤΗΣ ΝΥΜΦΗΣ.

Ἐδῶ 'ς αὐτὴν τῇ γειτονιά ἐφύτεψε κεράσι,
 τ' ἀντρόγυνο ποῦ θὰ γενῇ, νὰ ζήσῃ νὰ γεράσῃ.
 Βασίλισσα τῶν γυναικῶν, σουλτάνα τῶν κυράδων,
 στολίδι τῶν ἀρχόντισσων, διαμάντι τῶν νυφάδων,
 ἄσπρ' εἶσαι κι' ἄσπρη φαίνεσαι, κι' ἄσπρ' εἶν' ἡ φορεσιά σου,
 κι' ἄσπρα λουλούδια φύτρωναν αὐτοῦ 'ς τὸ κάθισμά σου.
 Ἐσ' εἶσαι πύργος μὲ γυαλιά, κασσέλα μὲ σεντέφια,
 ἐσ' εἶσαι τὸ καλλίτερο ἀπ' ὅλα σου τ' ἀδέρφια.
 Ἀγγέλοι σοῦ ζωγράφισαν τὸ καγγελόφρουδόν σου
 καὶ τὸ κοντύλι ἔσταξεν ἐλῆα 'ς τὸ μάγουλό σου.
 Ὅταν σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου ὁ ἥλιος ἐκατέβη,
 καὶ σῶδωκε τὴν ὠμορφιά καὶ πάλι πίσ' ἀνέβη.
 Ποιὸς ἦταν ὁ προξενητής, ποῦ νὰ εἶχε φάη κανέλα,
 π' ἀντάμωσε τέτοιον ἀητὸ μὲ τέτοια περιστέρα!

—o—

286. ΕΤΕΡΟΝ. (ΠΑΡΓ. ΚΑΙ ΠΡΕΒΕΖ.)

Εἰς τὸ σκαμνὶ ποῦ κάθησες, ξηρὰ ἦτανε τὰ ξύλα,
 κι' ἀπὸ τὴν ὠμορφάδα σου ἀνθοῦν καὶ βγάνουν φύλλα.
 Ὅταν σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου, εἶχαν τ' ἀλάφια σκόλη,
 καὶ σῶδωκαν τὴν ὠμορφιά οἱ δώδεκ' ἀποστόλοι.

- 5 Ἄπ' ὅλα τ' ἄστρια τ' οὐρανοῦ ἓνα εἶν' ὅπου σοῦ μοιάζει
 ἓνα ποῦ βγαίνει τὴν αὐγὴν ὅταν γλυκοχαράζη.
 Ἀγγέλοι ἀπὸ τοὺς οὐρανούς με προσταγὴ Κυρίου
 κατέβηκαν καὶ σῶδωκαν τὴν λάμψη τοῦ ἡλίου.
 Ἔχεις μαλλιά τ' Ἀβεσαλώμ, τοῦ Ἰωσήφ τὰ κάλλη,
 10 καλότυχος, καλόμοιρος, ὁ νειὸς ποῦ θὰ σὲ πάρῃ.
 Χαρὰ ἔς τὴ μάνα τοῦ γαμπροῦ, τὴν πεθερὰ τῆς νύφης,
 ὁπῶκαμε τέτοιον υἱὸ ζευγάρι τέτοιας νύφης.
 Ποιὸς ἦταν ὁ προξενητὴς (κτλ. ὡς ἀνωτέρω).

—o—

287. ΕΤΕΡΟΝ. (ΠΕΡΙΧ. ΙΩΑΝΝ.)

- Ποιὸς ἦταν ὁ προξενητὴς, ποῦ νᾶχε φάη κανέλα,
 π' ἀντάμωσε χρυσὸν ἀητὸ μὲ τέτοια περιστέρα.
 Ἥλιος ἦταν προξενητὴς,
 αὐγερινὸς στεφανωτὴς.
 5 χαρὰ ἔς τὴ μάνα τοῦ γαμπροῦ
 καὶ σ' ὅλο τὸ πεθερικό,
 ὅπου θὰ μπάσουν τέτοια νειά,
 ὠμορφή καὶ νοικοκυρά,
 χρυσὸ καμάρι τοῦ σπιτιοῦ,
 10 βασίλισσα τῆς γειτονιάς.

—o—

288. ΕΙΣ ΤΟ ΞΥΡΙΣΜΑ ΤΟΥ ΓΑΜΒΡΟΥ. (ΙΩΑΝΝ.)

- Φέρτε ξυράφια διαλεχτὰ μέσ' ἀπὸ τὴν Ὀλλάνδα,
 νὰ ξουριστοῦν χρυσὰ μαλλιά μὲ τέτοιαν ὠμορφάδα.
 Πόσο σοῦ πρέπ' τὸ ξούρισμα, μὲ γειά σου, μὲ χαρά σου,
 καὶ ἔς τὰ γεντσούρια σου μὲ γυιό, νὰ χαίρέτ' ἡ καρδιά σου.

—o—

289. ΕΤΕΡΟΝ. (ΠΕΡΙΧ.).

Μπρὲ χρυσὲ μπαρμπέρη, κι' ἀργυρὸ ξυράφι,
 πέρνε ἀγάλι' ἀγάλια τῇ χρυσῇ του τρίχα,
 τρίχα μὴν τ' ἀφίσσης καὶ τὸν ἀσχημίσσης,
 τ' εἶναι χαϊδεμμένο, ζαχαροθρεμμένο,
 ζαχαροθρεμμένο κα θεοφκιασμένο.

—o—

290. ΕΤΕΡΟΝ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

Ξούριζε, μπαρμπέρη, μὲ τὸ χρυσό σου χέρι
 τρίχα μὴν τοῦ κόψης ἀπὸ τὰ μαλλιά του,
 γιὰτὶ τάχει χάρι ἀπὸ τὸ νουνό του.

—o—

291. ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΤΟΛΙΣΜΟΝ ΤΟΥ ΓΑΜΒΡΟΥ.

Κάτου σὲ γιαλό, σὲ περιγιάλι
 νύφ' ἀρμάτωναν, γαμπρὸ στολίζουν·
 γαμπρὸν ὠμορφον καὶ παλληκάρι,
 μὲ ξανθὰ μαλλιά, μὲ πλατεῖα φρύδια,
 μοιάζει τὸν ἀητὸ καὶ τὸν πετρίτη.

—o—

292. ΟΤΑΝ ΜΕΤΑΒΑΙΝΗ Ο ΓΑΜΒΡΟΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΙΚΙΑΝ ΤΗΣ ΝΥΜΦΗΣ. (ΖΑΓΟΡ.)

Μοῦ μήνυσεν ἡ λυγερὴ νὰ πάω ν' ἀρραβωνίσω
 πρὶν κατεδάσ' ὁ Δούναβις καὶ τρέξουν τὰ ποτάμια.
 Ἐγὼ θὰ πάω νὰ τὴν εὐρῶ, κι' ἂν βρέξῃ, κι' ἂν χιονίσῃ,
 κι' ἂν κατεδάσ' ὁ Δούναβις καὶ σύρουν τὰ ποτάμια·
 ὅς τὸ δαχτυλίδι μου πατῶ, ὅς τὴ βίρα μου περνᾶω.

—o—

293. ΕΤΕΡΟΝ.

Γιὰ ἔβγ', ἀφέντη, ἔδγα, σελλώσετε τὸ γρίβα,
 βάλτ' ἀσημένια σέλλα, σκάλαις μαλαμματένιαις,
 βάλτε καὶ ἔς τὸ λαμὸ τοῦ μαλαμματένιο γκέμι,
 νὰ καβδαλέψ' ὁ Ρήγας νὰ πάη νὰ φέρη νύφη,
 νύφη καὶ κυρανύφη κι' ἀρχοντοθυγατέρα.

294. ΕΤΕΡΟΝ.

Κίνα δεντρί μου, κίνα,
 κίνησε, κυπαρίσσι, (δὶς)
 νὰ πᾶς νὰ βρῆς τὴ λεύκα (δὶς)
 τὴ λυγεροκλαδούσα, (δὶς)
 σιμά σου νὰ τὴν στήσης (δὶς)
 νὰ τὴν γλυκοδροσίσης, (δὶς)
 δταν φυσάη ἀέρας (δὶς)
 νὰ σκύφτης νὰ φιλιέστε.

295. ΕΤΕΡΟΝ.

Χασ. III. 23.

Τρέχουν τὰ νερά, τρέχουν ἡ βρύσες,
 τρέχ' ἡ ἀρχοντιά νὰ ἰδῇ τὸν Ρήγα
 ἡ ἀρχόντισσαις νὰ τὸν παινέσουν,
 τ' ἀρχοντόπουλα νὰ τὸν ζηλέψουν·
 τρέχει γιὰ νὰ ἰδῇ ἡ χώρα ὅλη
 ὠμορφον γαμπρὸ καὶ παλληκάρι.

296. ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΧΩΡΗΣΙΝ ΤΗΣ ΝΥΜΦΗΣ

ΕΚ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΚΗΣ ΟΙΚΙΑΣ. (ΙΩΑΝΝ.).

Ἔχετε γειά, πατέρα μου, καὶ σύ, γλυκειά μου μάνα,
 ἔχετε γειά, ἀδερφάκια μου, καὶ σεῖς, δικοὶ καὶ φίλοι,
 ἐγὼ πάνω ᾿ς τὸ σπίτι μου καὶ ᾿ς τὸ πεθερικό μου,
 πάνω νὰ μάθω γράμματα νὰ γράφω τὰ καλὰ μου.
 Ἔχετε γειά, γειτόνισσαις, καὶ σεῖς, γειτονοπούλαις,
 κι' ἐγὼ πάνω ᾿ς τὸ σπίτι μου κτλ.

—ο—

297. ΕΤΕΡΟΝ.

Χασ. III. 15.

Ἦλιος ἔφεξε κι' ἀητὸς ἐμπῆκε,
 πέρδικ' ἄρπαξε καὶ πάλ' ἐβγήκε,
 ἄσπρη κι' ὥμορφη καὶ μαυρομμάτα,
 καὶ μικρούτσικη σὰν περδικοῦλα.

—ο—

298. ΕΤΕΡΟΝ. (ΖΑΓΟΡ.).

Ἄσπρη κατάσπρη ζαμπακιὰ κ' εἶχα χαρὰ μεγάλη,
 τὴν εἶχα ᾿ς τὴν αὐλή μου ἕενος ἦρθε κι' ἀλλόξενος
 τὴ σκάλιζα, τὴν πότιζα, τὴ ζαμπακιὰ μου πῆρε.

—ο—

299. ΕΤΕΡΟΝ.

Κάτου ᾿ς τὰ λιβάδια	δὲν δροσολογιέται.
καὶ ᾿ς τὰ λιβαδάκια	— Μοῦλα, γιὰ δὲ βόσκεις
βγαίνουν μούλαις βόσκουν,	δὲν δροσολογιέσαι;
καὶ δροσολογιῶνται.	— τί καλὸ ἔχω ἢ μαύρη,
μι' ἀπ' αὐταῖς δὲ βόσκει,	10 τί βοσκή νὰ κάμω;

Φεύγ' ἀπ' τὸν πατέρα μ' κ' εἶμαι μαραμμένη ,
 κ' εἶμαι μαραμμένη , 15 φεύγ' ἀπὸ τ' ἀδέρφια μ'
 φεύγ' ἀπ' τῇ μανούλα μ' κ' εἶμαι μαραμμένη.

—o—
 300. ΕΤΕΡΟΝ.

Τρέχουν τὰ νερά , τρέχουν ἡ βρύσες ,
 τρέχει· γιὰ νὰ ἰδῇ ἡ χώρα ὅλη
 τὸ καλόμοιρο , τὸ χρυσαηταῖρι ,
 νύφην ὡμορphen , καμαρωμένη
 5 κ' ὡμορphon γαμπρὸ καὶ παλληκάρι.

—o—
 301. ΕΤΕΡΟΝ.

Ὅλοι διάλεξαν σπαθιά , μαχαίρια ,
 διάλεξ' ὁ γαμπρὸς τὴν κάλλια νύφη·
 ποῦ τὴν ἤρρηκε , ποῦ ἦταν κρυμμένη ;
 —'Σ τῆς μανούλας της ταὶς ἀγκαλούλαις.
 5 — Πῶς τὴν ἄφηκαν τόσοι λεβέντες ,
 τόσοι χωριανοὶ καὶ τόσοι ξένοι ;

—o—
 302. ΕΤΕΡΟΝ.

Κάτου 'ς τὸ Δαφνοπόταμο ,
 ὅπου εἶν' ἡ δάφναις ἡ πολλαίς ,
 ὁπῶχουν τὸν δαφνόσπορο ,
 διαβαίνει νύφη καὶ γαμπρὸς ,
 5 κ' ἐκεῖ τ' ἀηδόνι κελαῖδεῖ
 καὶ λέγει τὰ παινέματα.
 Ἡ νύφη ξέρει κέντημα ,
 ξέρει ὁ γαμπρὸς κοντύλι.

10 καὶ τὸ χρυσὸ τῆς τὸ κορμὶ ζετιμωμὸν δὲν ἔχει.

— Κράτει, κοντέ, τῇ σκούφια σου καὶ μέτρα νὰ σοῦ δώσω.

Τὴν πῆρε κάτω ᾽ς τὸ γιालό, τῇ μπάζει σὲ καράβι,

᾽ς τὴν πρύμ' ἐμπῆκ' ἡ λυγερὴ καὶ τὰ πανιὰ φουσκόνουν

κ' ὁ νειούτσικος τῆς χήρας γυιὸς ἐμπῆκε γιὰ νὰ παῖζουν.

Τὸ πρῶτον κῶλον τοῦ στίχου ἔχει ὡς στροφὴν «τ' ἀηδόνι, τ' ἀηδόνι»
τὸ δὲ δεύτερον «τ' ἀηδόνι, τ' ἀηδονάκι». Ἐθίζεται εἰς τὸν χορόν.

—ο—

281. Η ΒΟΥΡΓΑΡΑ ΚΑΙ Η ΠΕΡΔΙΚΑ. (ΓΡΕΒΒΕΝΩΝ).

Μικρὴ Βουργάρα θέριζε σ' ἓνα κοντὸ κριθάρι,

εἶχε δρεπάνι δαμασκί, παλαμαριά ᾽σημένα,

γοργά, γοργά ν' ἐθέριζε, γοργά καρδιοπονοῦσε·

μέσ' τὸ δρεπάν' ἀκούμπησε παιδί γιὰ νὰ γεννήσῃ

καὶ ᾽ς τὴν ποδιά τῆς τῶβαλε, κ' ἔτρεχε νὰ τὸ θάψῃ.

Μιὰ πέρδικα τὴν σταύρωσεν εἰς ἓνα σταυροδόρμι.

— Ποῦ πᾶς, Βουργάρα, τὸ παιδί, ποῦ πᾶς γιὰ νὰ τὸ θάψῃς;

Δὲν εἶναι κρίμα κι' ἀσπλαχνιὰ νὰ μὴν τὸ κουνάρισῃς;

Ἐγὼ ἔχω δώδεκα πουλιά κανένα δὲ σκοτόνω

καὶ σὺ ἔχεις ἓνα μοναχὸ καὶ δὲ θὰ τὸ φυλάξεις;

— Ἄν ἔχῃς δώδεκα πουλιά, τάχεις μὲ τὴν τιμὴ σου,

κ' ἐγὼ ἔχω ἓνα μοναχὸ μόν' τῶχω δίχως ἄντρα.

— Ἀλλοιὰ του ποῦ ᾽ς τὸ φονικὸ θάφτει τὴν ἐντροπὴ του!

Τὴν περιέργον ταύτην ἀλληγορίαν ἀπαντῶμεν καὶ ἐν τινι ἔσματι τῆς
συλλ. Fauriel (II, 392.)

—ο—

282. Η ΜΟΙΧΑΛΙΣ. (ΠΑΡΓΑΣ).

Αὐγερινὸς θεὸς νὰ γενῶ νὰ βγῶ ᾽ς τὴ γῆς νὰ λάμψω,

νὰ δείξω τῇ μελαχρινῇ ὁπῶχει ἄντρα καὶ φίλον·

ὁ ἄντρας τῆς ᾽ς τὴ φυλακὴ κι' ὁ φίλος τῆς ᾽ς τὸ σπίτι,

᾽ς τὴ φυλακὴ ψωμί φτωχό, καθάριο τρῶν ᾽ς τὸ σπίτι.

- 6 Ἐλάτ', ἀφοκρασθῆτέ με, τ' ὄνειρο ποῦ εἶδ' ἀπόψε·
 τὸν φίλο μ' εἶδα κυνηγό, τὸν ἄντρα μ' εἶδα λάφι.
 Θέ' μου, καὶ νὰ τὸ σκότωνεν ὁ κυνηγὸς τ' ἀλάφι!
 Καὶ πάλ' ἀφοκρασθῆτέ με τ' ὄνειρο ποῦ εἶδ' ἀπόψε·
 τὸν ἄντρα μ' εἶδα μάρμαρο, τὸ φίλο μ' εἶδα εἰκόνα·
 10 νὰ πάτουνα τὸ μάρμαρο νὰ φίλεια τὴν εἰκόνα!

III. ΓΑΜΗΛΙΑ.

283. ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΤΟΛΙΣΜΟΝ ΤΗΣ ΝΥΜΦΗΣ. (ΙΩΑΝΝ.)

- Ντύσου, στολίσου, λυγερή, ντύσου, στολίσου, κόρη,
 γιὰ νὰ φανῆς εἰς τὸ γαμπρὸ κῆπος καὶ περιβόλι.
 Ὅλα τ' ἀηδόνια ζήλεψαν κ' ἐπέταξαν μπροστά σου
 κι' ὅλα λαλοῦσαν κ' ἔλεγαν, χαρὰ 'ς τὴν ὠμορφιά σου.
 6 Ἐχεις μαλλιά τετράξανθα 'ς τὰς πλάταις σου ριμμένα,
 Ἀγγέλοι σοῦ τὰ χτένισαν μὲ τὰ χρυσᾶ τὰ χτένια.

284. ΕΤΕΡΟΝ. (ΠΕΡΙΧ. ΙΩΑΝΝ.)

Γιὰ φέρτε χτένια διαλεχτὰ μέσ' ἀπὸ τὴν Ὀλλάνδα,
 νὰ χτενιστοῦν χρυσᾶ μαλλιά μὲ τόσην ὠμορφιά.

Χτένι μου καὶ χτενάκι μου καὶ ἀργυρό μου χτένι,
 διάβα πῶς διαβαίνει
 5 καὶ τρίχα μὴν τῆς πέρνης.
 Λαλεῖτε, ντέφια καὶ βιολιά,
 στολίζεται χρυσῇ κυρά.
 Ἄξιζ' ἡ μέρα ἡ σημερινὴ φλωριά μὲ τὸ καντάρι,
 ποῦ θ' ἀνταμώση τέτοια νειὰ μὲ τέτοιο παλληκάρι.

—o—

285. ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΝ ΤΩΙ ΘΡΑΝΙΩΙ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΙΝ
 ΤΗΣ ΝΥΜΦΗΣ.

Ἐδῶ 'ς αὐτὴν τὴ γειτονιά ἐφύτεψε κεράσι,
 τ' ἀντρόγυνο ποῦ θὰ γενῇ, νὰ ζήσῃ νὰ γεράσῃ.
 Βασίλισσα τῶν γυναικῶν, σουλτάνα τῶν κυράδων,
 στολίδι τῶν ἀρχόντισσων, διαμάντι τῶν νυφάδων,
 5 ἄσπρ' εἶσαι κι' ἄσπρη φαίνεσαι, κι' ἄσπρ' εἶν' ἡ φορεσιά σου,
 κι' ἄσπρα λουλούδια φύτρωναν αὐτοῦ 'ς τὸ κάθισμά σου.
 Ἐσ' εἶσαι πύργος μὲ γυαλιά, κασσέλα μὲ σεντέφια,
 ἐσ' εἶσαι τὸ καλλίτερο ἀπ' ὅλα σου τ' ἀδέρφια.
 Ἀγγέλοι σοῦ ζωγράφισαν τὸ καγγελόφρυνό σου
 10 καὶ τὸ κοντύλι ἔσταξεν ἐλῆγ' ἔς τὸ μάγουλό σου.
 Ὅταν σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου ὁ ἥλιος ἐκατέβη,
 καὶ σῶδωκε τὴν ὠμορφιά καὶ πάλι πῖσ' ἀνέβη.
 Ποιὸς ἦταν ὁ προξενητής, ποῦ νὰ εἶχε φάη κανέλα,
 π' ἀντάμωσε τέτοιον ἀητὸ μὲ τέτοια περιστέρα!

—o—

286. ΕΤΕΡΟΝ. (ΠΑΡΓ. ΚΑΙ ΠΡΕΒΕΖ.)

Εἰς τὸ σκαμνὶ ποῦ κάθησες, ξηρὰ ἦτανε τὰ ξύλα,
 κι' ἀπὸ τὴν ὠμορφάδα σου ἀνθοῦν καὶ βγάνουν φύλλα.
 Ὅταν σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου, εἶχαν τ' ἀλάφια σκόλη,
 καὶ σῶδωκαν τὴν ὠμορφιά οἱ δώδεκ' ἀποστόλοι.

5 Ἀπ' ὅλα τ' ἄστρια τ' οὐρανοῦ ἓνα εἶν' ὅπου σοῦ μοιάζει
 ἓνα ποῦ βγαίνει τὴν αὐγὴ ὅταν γλυκοχαράζει.
 Ἀγγέλοι ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς μὲ προσταγὴ Κυρίου
 κατέβηκαν καὶ σῶδωκαν τὴν λάμψη τοῦ ἡλίου.
 Ἔχεις μαλλιά τ' Ἀβεσαλώμ, τοῦ Ἰωσήφ τὰ κάλλη,
 10 καλότυχος, καλόμοιρος, ὁ νεῖός ποῦ θὰ σὲ πάρῃ.
 Χαρὰ ἔς τὴ μάνα τοῦ γαμπροῦ, τὴν πεθερὰ τῆς νύφης,
 ὁπῶκαμε τέτοιον υἱὸ ζευγάρι τέτοιας νύφης.
 Ποιὸς ἦταν ὁ προξενητής (κτλ. ὡς ἀνωτέρω).

—o—

287. ΕΤΕΡΟΝ. (ΠΕΡΙΧ. ΙΩΑΝΝ.)

Ποιὸς ἦταν ὁ προξενητής, ποῦ νᾶχε φάη κανέλα,
 ἵπ' ἀντάμωσε χρυσὸν ἄητὸ μὲ τέτοια περιστέρα.
 Ἦλιος ἦταν προξενητής,
 αὐγερινὸς στεφανωτής.
 5 χαρὰ ἔς τὴ μάνα τοῦ γαμπροῦ
 καὶ σ' ὅλο τὸ πεθερικό,
 ὅπου θὰ μπάσουν τέτοια νειά,
 ὠμορφή καὶ νοικοκυρά,
 χρυσὸ καμάρι τοῦ σπιτιοῦ,
 10 βασίλισσα τῆς γειτονιάς.

—o—

288. ΕΙΣ ΤΟ ΞΥΡΙΣΜΑ ΤΟΥ ΓΑΜΒΡΟΥ. (ΙΩΑΝΝ.)

Φέρτε ξυράφια διαλεχτὰ μέσ' ἀπὸ τὴν Ὀλλάνδα,
 νὰ ξουριστοῦν χρυσὰ μαλλιά μὲ τέτοιαν ὠμορφάδα.
 Πόσο σοῦ πρέπ' τὸ ξούρισμα, μὲ γειὰ σου, μὲ χαρὰ σου,
 καὶ ἔς τὰ γεντσούρια σου μὲ γυιό, νὰ χαίρετ' ἡ καρδιά σου.

—o—

289. ΕΤΕΡΟΝ. (ΠΕΡΙΧ.).

Μπρὲ χρυσὲ μπαρμπέρη, κι' ἀργυρὸ ξυράφι,
 πέρνε ἀγάλι' ἀγάλια τῇ χρυσῇ του τρίχα,
 τρίχα μὴν τ' ἀφίσης καὶ τὸν ἀσχημίσσης,
 τ' εἶναι χαϊδεμμένο, ζαχαροθρεμμένο,
 ζαχαροθρεμμένο κα θεοφκισμένο.

—ο—

290. ΕΤΕΡΟΝ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

Ξούριζε, μπαρμπέρη, μὲ τὸ χρυσό σου χέρι
 τρίχα μὴν τοῦ κόψης ἀπὸ τὰ μαλλιά του,
 γιὰ τὸ τάχει χάρι ἀπὸ τὸ νουνό του.

—ο—

291. ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΤΟΛΙΣΜΟΝ ΤΟΥ ΓΑΜΒΡΟΥ.

Κάτου σὲ γιαλό, σὲ περιγιαλί
 νύφ' ἀρμάτωναν, γαμπρὸ στολίζουν·
 γαμπρὸν ὡμορφον καὶ παλληκάρι,
 μὲ ξανθὰ μαλλιά, μὲ πλατεῖα φρύδια,
 μοιάζει τὸν ἀητὸ καὶ τὸν πετρίτη.

—ο—

292. ΟΤΑΝ ΜΕΤΑΒΑΙΝΗ Ο ΓΑΜΒΡΟΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΙΚΙΑΝ ΤΗΣ ΝΥΜΦΗΣ. (ΖΑΓΟΡ.)

Μοῦ μῆνυσεν ἡ λυγερὴ νὰ πάω ν' ἀρραβωνίσω
 πρὶν κατεβάσ' ὁ Δούναδης καὶ τρέξουν τὰ ποτάμια.
 Ἐγὼ θὰ πάω νὰ τὴν εὐρῶ, κι' ἂν βρέξῃ, κι' ἂν χιονίσῃ,
 κι' ἂν κατεβάσ' ὁ Δούναδης καὶ σύρουν τὰ ποτάμια·
 ἔς τὸ δαχτυλίδι μου πατῶ, ἔς τὴ βίρα μου περνᾶω.

—ο—

293. ΕΤΕΡΟΝ.

Γιὰ ἔβγ', ἀφέντη, ἔβγα, σελλώσετε τὸ γρίβα,
 βάλτ' ἀσημένια σέλλα, σκάλαις μαλαμματένιαις,
 βάλτε καὶ 'ς τὸ λαϊμό του μαλαμματένιο γκέμι,
 νὰ καββαλέψ' ὁ Ρήγας νὰ πάη νὰ φέρη νύφη,
 νύφη καὶ κυρανύφη κι' ἀρχοντοθυγατέρα.

294. ΕΤΕΡΟΝ.

Κίνα δεντρί μου, κίνα,
 κίνησε, κυπαρίσσι, (δὶς)
 νὰ πᾶς νὰ βρῆς τὴ λεύκα (δὶς)
 τὴ λυγεροκλαδούσα, (δὶς)
 σιμά σου νὰ τὴν στήσης (δὶς)
 νὰ τὴν γλυκοδροσίσης, (δὶς)
 δταν φυσᾷ ἀέρας (δὶς)
 νὰ σκύφτης νὰ φιλιέστε.

295. ΕΤΕΡΟΝ.

Χασ. III. 23.

Τρέχουν τὰ νερά, τρέχουν ἡ βρύσες,
 τρέχ' ἡ ἀρχοντιά νὰ ἰδῇ τὸν Ρήγα
 ἡ ἀρχόντισσαις νὰ τὸν παινέσουν,
 τ' ἀρχοντόπουλα νὰ τὸν ζηλέψουν·
 τρέχει γιὰ νὰ ἰδῇ ἡ χώρα ὅλη
 ὁμορφον γαμπρὸ καὶ παλληκάρι.

296. ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΧΩΡΗΣΙΝ ΤΗΣ ΝΥΜΦΗΣ

ΕΚ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΚΗΣ ΟΙΚΙΑΣ. (ΙΩΑΝΝ.).

Ἔχετε γειά, πατέρα μου, καὶ σύ, γλυκειά μου μάννα,
 ἔχετε γειά, ἀδερφάκια μου, καὶ σεῖς, δικοὶ καὶ φίλοι,
 ἐγὼ πάνω ᾽ς τὸ σπίτι μου καὶ ᾽ς τὸ πεθερικό μου,
 πάνω νὰ μάθω γράμματα νὰ γράφω τὰ καλὰ μου.
 Ἔχετε γειά, γειτόνισσαις, καὶ σεῖς, γειτονοπούλαις,
 κι' ἐγὼ πάνω ᾽ς τὸ σπίτι μου κτλ.

—ο—

297. ΕΤΕΡΟΝ.

Χασ. III. 15.

Ἥλιος ἔφεξε κι' ἀητὸς ἐμπήκε,
 πέρδικ' ἄρπαξε καὶ πάλ' ἐβγήκε,
 ἄσπρη κι' ὠμορφή καὶ μαυροσμάτα,
 καὶ μικρούτσικη σὰν περδικοῦλα.

—ο—

298. ΕΤΕΡΟΝ. (ΖΑΓΟΡ.).

Ἄσπρη κατάσπρη ζαμπακιὰ κ' εἶχα χαρὰ μεγάλη,
 τὴν εἶχα ᾽ς τὴν αὐλή μου ἕξενος ἦρθε κι' ἀλλόξενος
 τὴ σκάλιζα, τὴν πότιζα, τὴ ζαμπακιὰ μου πῆρε.

—ο—

299. ΕΤΕΡΟΝ.

Κάτου ᾽ς τὰ λιβάδια	δὲν δροσολογιέται.
καὶ ᾽ς τὰ λιθαδάκια	— Μοῦλα, γιὰ δὲ βόσκεις
βγαίνουν μούλαις βόσκουν,	δὲν δροσολογιέσαι;
καὶ δροσολογιῶνται·	— τί καλὸ ἔχω ἢ μαύρη,
5 μι' ἀπ' αὐταῖς δὲ βόσκει,	10 τί βοσκή νὰ κάμω;

Φεύγ' ἀπ' τὸν πατέρα μ' κ' εἶμαι μαραμμένη ,
 κ' εἶμαι μαραμμένη , ¹⁵ φεύγ' ἀπὸ τ' ἀδέρφια μ'
 φεύγ' ἀπ' τῇ μανούλα μ' κ' εἶμαι μαραμμένη.

—ο—

300. ΕΤΕΡΟΝ.

Τρέχουν τὰ νερά , τρέχουν ἡ βρύσες ,
 τρέχει· γιὰ νὰ ἰδῇ ἡ χώρα ὅλη
 τὸ καλόμοιρο , τὸ χρυσαηταῖρι ,
 νύφην ὠμορφήν , καμαρωμένη
⁵ κι' ὠμορφον γαμπρὸ καὶ παλληκάρι.

—ο—

301. ΕΤΕΡΟΝ.

Ὅλοι διάλεγαν σπαθιά , μαχαίρια ,
 διάλεξ' ὁ γαμπρὸς τὴν κάλλια νύφη·
 ποῦ τὴν ἠύρηκε , ποῦ ἦταν κρυμμένη ;
 — Ὅ τῆς μανούλας τῆς ταῖς ἀγκαλούλαις.
⁵ — Πῶς τὴν ἄφηκαν τόσοι λεβέντες ,
 τόσοι χωριανοὶ καὶ τόσοι ξένοι ;

—ο—

302. ΕΤΕΡΟΝ.

Κάτου 'ς τὸ Δαφνοπόταμο ,
 ὅπου εἶν' ἡ δάφναις ἡ πολλαῖς ,
 ὁπᾶχουν τὸν δαφνόσπορο ,
 διαβαίνει νύφη καὶ γαμπρός ,
⁵ κ' ἐκεῖ τ' ἀηδόνι κελαῖδεῖ
 καὶ λέγει τὰ παινέματα.
 Ἡ νύφη ξέρει κέντημα ,
 ξέρει ὁ γαμπρὸς κοντύλι.

—ο—

303. ΕΤΕΡΟΝ ΚΑΘ' ΟΔΟΝ.

Ξένο μου πουλί, ξένο μ' ἀηδόνι,
 ψές ποῦ ἤσουνε, ποῦ θὰ ἦσαι βράδῳ;
 — ψές κοιμήθηκα ἔς τὰ γονικά μου,
 βράδῳ ἔς τοῦ γαμπροῦ, ἔς τὰ πεθερικά μου.
 Ξένα μου πουλί καὶ χελιδόνι,
 τί στοχάζεσαι, τί συλλογιέσαι;
 τήρα τὸν γαμπρό, πῶς σέ κυττάζει,
 τήρα πῶς πετάει καὶ καμαρόνει.

—ο—

304. ΕΤΕΡΟΝ.

Μπρὲ χρυσό μ' ἀηταῖρι, ν' ἀποχαιρετίσω
 γιὰ κοντοκαρτέρει, τὴ γλυκειά μου μάνα,
 νὰ πατήσω πέτρα, ν' ἀποχαιρετίσω
 ν' ἀνεβῶ λιθάρι. τὰ μικρά μ' ἀδέρφια.

—ο—

305. ΕΤΕΡΟΝ.

Πουλάκι κλαίει ἔς τὸν ποταμό,
 κ' ἐγὼ ἔτυχε καὶ διάβαινα.
 Ἐστάθηκα καὶ τὸ ρωτῶ,
 — Τ' ἔχεις καὶ κλαῖς, πουλάκι μου;
 — Ἐψές ἤμουν ἔς τὴ μάνα μου
 κι' ἀπόψε ἔς τὸ πεθερικό.

—ο—

306. ΕΤΕΡΟΝ.

Κάτου ἔς τὰ λιβάδια καὶ ἔς τὰς πρασινάδαις,
 σειοῦνται τὰ παγόνια, ρίχνουν τὰ φτερά τους·
 τὰ φτερά ποῦ ρίχνουν τὰ μαζόν' ἡ νύφη

για νὰ τὰ τυλίξῃ μέσ' τὰ στρώματά της,
 5 κι' ὁ γαμπρὸς τῇ γλέπει κι' ὄλο καμαρόνει.

307. ΕΤΕΡΟΝ.

Ἄσπρη, μπελοῦσα κερασιά, σ' ἓνα καινούργι' ἀμπέλι,
 στέκει σὰν φοῦντα 'ς τ' ἄλογο, σά' σέλλα ἡλιογραμμένη,
 καλότυχος ποῦ θὰ φιλῇ χειμῶν' καὶ καλοκαῖρι,
 τὸ καλοκαῖρι κόκκινη καὶ τὸ χειμῶνα ἄσπρη.

308. ΟΤΑΝ ΠΛΗΣΙΑΣΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΕΝΘΕΡΙΚΟΝ ΟΙΚΟΝ.
 (ΤΣΑΜΟΥΡΙΑΣ).

Ἡ πεθερά σου σήμερα τοὺς δρόμους καθαρίζει,
 τοὺς στρώνει μὲ τριαντάφυλλα, μὲ ρόδα τοὺς γεμίζει,
 τοὺς στρώνει γιὰ τὴ νύφη της νὰ σκύφτῃ νὰ μαζώνῃ
 κι' ἀφοῦ τὰ γλυκομυρισθῇ, 'ς τὸν κόρφο νὰ τὰ βάλῃ.

309. ΕΤΕΡΟΝ. (ΠΕΡΙΧ. ΙΩΑΝΝ.).

Τώρα ἡ πεθερά
 τοὺς δρόμους καθαρίζει
 καὶ ρόδα τοὺς γιομίζει
 κ' ἡ νύφη τὰ μαζώνει,
 5 'ς τὸν κόρφο της τὰ βάνει
 καὶ 'ς τὸ προσκέφαλό της,
 καὶ 'ς τὸ γαμπρὸ τὰ δίνει
 νὰ μυρισθῇ ὁ καλὸς της
 νὰ τὸν ἀποκοιμίσῃ·
 10 κι' αὐτὸς θὰ μένῃ ξύπνος
 θὲ νάχ' ἄλλοῦ τὸ νοῦ του.

310. ΕΤΕΡΟΝ ΠΡΟ ΤΗΣ ΟΙΚΙΑΣ ΤΟΥ ΓΑΜΒΡΟΥ.

Ἄσπρη κι' ὠμορφή, γαρουφαλένια,
 πίνει τὸ νερό, φέγγει ὁ λαιμός της,
 στέκει 'ς τ' ἄλογο σὰν κυπαρίσσι.
 Μπρὲ συμπέθεροι κι' ἀρχοντολόγι,
 5 μᾶς ἀργήσαταν, τ' εἶν' τ' ἀργημά σας ;
 — Νύφη ἐφέραμε, νύχτα μᾶς πῆρε.

—ο—

311. ΕΤΕΡΟΝ.

Ἔβγα, κυρά καὶ πεθερά, γιὰ νὰ δεχτῆς τὴν πέρδικα,
 γιὰ νὰ δεχτῆς τὴν πέρδικα ποῦ περπατεῖ λεβέντικα.
 Γιαῖς ἰδέστε τὴν, γιαῖς ἰδέστε τὴν,
 ἥλιο, φεγγάρι πέστε τὴν.
 5 Γιαῖς ἰδέστε τὴν πῶς περπατεῖ,
 σὰν ἄγγελος μὲ τὸ σπαθί.
 Αὐτοῦ ποῦ ζύγωσες νὰ μπῆς,
 ἥλιος, φεγγάρι θὰ φανῆς.
 Ἔβγα, κυρά καὶ πεθερά, γιὰ νὰ δεχτῆς τὴν πέρδικα,
 10 γιὰ νὰ τὴν βάλῃς 'ς τὸ κλουβί, σὰν τὸ πουλὶ νὰ κελαῖδῃ.

—ο—

312. ΕΤΕΡΟΝ. (ΠΕΡΙΧ. ΙΩΑΝΝ.).

Πέζα, νύφη, πέζα, πέζα καὶ ξεπέζα,
 σοῦ τάζ' ὁ πεθερός σου φλωρένιο δαχτυλίδι.
 Πέζα, νύφη κτλ.
 σοῦ τάζ' ἡ πεθερά σου φλωρένιο δαχτυλίδι.
 5 Πέζα, νύφη κτλ.
 σοῦ τάζει κι' ὁ καλός σου ὀλόχρυσο μαντύλι.
 — Ἐγὼ δὲν ξεπετεύω χωρὶς χρυσὸ κεμέρι,
 χωρὶς χρυσὸ κεμέρι, χωρὶς φλωριά 'ς τὴ τζέπη.

—ο—

313. EN TH: ΣΤΕΥΕΙ.

Ἵς τούτης τς ἐκκλησιᾶς τὸ ἅγιον δῆμα
 στέκουν δυὰ βεργιά περδικλωμένα,
 Ἵς τὴν κορφήν ἐλῆά, Ἵς τὸν πάτο δάφνη,
 Ἵς τὰ ξωκλώναρα μαργαριτάρι·
 5 στέκετ' ὁ παπᾶς νὰ τὰ βλογήσῃ
 κι' ὁ παράνυφος νὰ στεφανώσῃ.

—0—

314. ΕΤΕΡΟΝ.

Κατ. III, 28.

Ἐκκλησιά μου κουκλωτή,	καὶ τὰ πρωτοστέφανα·
κουκλωτή, καμαρωτή,	βλόγησέ τα, χάρισέ τα,
μύρια δέχεσαι κερὰ	γιὰ ν' ἀνθίσουν, νὰ καρπίσουν,
τῇ μεγάλῃ Πασχαλιά,	πέντε γιουὺς νὰ ἀποχτήσουν
5 δέξου καὶ τὰ νειόγαμπρα	10 καὶ Ἵς τὸν πάτο θυγατέρα.

—0—

315. ΕΙΣ ΤΟΝ ΧΟΡΟΝ ΤΩΝ ΝΕΟΝΥΜΦΩΝ. (ΙΩΑΝΝ.)

Σήμερα εἶν' ἄσπρος οὐρανός, σήμερα εἶν' ἄσπρη μέρα,
 σήμεραν ἀνταμώθηκεν ἀητὸς τὴν περιστέρα.
 Πόσῳ σᾶς πιάνει ὁ χορός, μὲ γειά σας, μὲ χαρά σας,
 καὶ τὰ γεντσούρια σας μὲ γυιό, νὰ χαίρετ' ἡ καρδιά σας.
 5 Πόσ' ὥμορφ' εἶσαι Ἵς τὸ χορὸ σὰν τὸ μαργαριτάρι,
 σὰν ἡ μαΐσια ἡ δροσιὰ ποῦ πέφτει Ἵς τὸ χορτάρι.
 Ὅσ' εἴστε φίλοι καὶ δικοί, τώρα νὰ μᾶς χαρῆτε,
 καὶ τῶν παιδιῶν σας ταῖς χαραῖς νὰ ζήσετε νὰ ἰδῆτε.
 Πολύχρονος ὁ κύρ νουνὸς πῶλαβε τῇ φροντίδα
 10 καὶ ἔβαλε τ' ἀντρώγυνο νὰ φέρουν μία γύρα.

Κύρι νουνέ, κυρά νουνά, νά ἦστ' εὐτυχισμένοι
καί 'ς τῶν παιδιῶν σας ταῖς χαραῖς τέτοια χαρά νά γενη.
Ἄιντε, νουνέ, κι' ἄς φύγουμε προμοιῦ νά μᾶς τὸ πόϋνε,
τὶ ἐνύσταξε τ' ἀντρώγυνο, θέλουν νά κοιμηθοῦνε.

—o—

316. ΕΤΕΡΟΝ. (ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ).

Σήμερα εἶν' ἄσπρος οὐρανός, σήμερα εἶν' ἄσπρη μέρα,
σήμερα ν' ἀνταμώθηκεν ἀητὸς καὶ περιστέρα.

Μιά περιστέρα πλουμιστὴ μᾶς ἦρθ' ἀπὸ τὰ ξένα,
κ' ἔχει τὰ νύχια κόκκινα καὶ τὰ φτερά γραμμένα.

6 Παίρνει νερό 'ς τὰ νύχια τῆς καὶ πάχνη 'ς τὰ φτερά τῆς
νά λούσῃ τὸν ἀφέντη τῆς, νά λούσῃ τὴν κυρά τῆς.

Ἀξιῶ ἡ μέρα ἡ σημερινὴ φλωριά μὲ τὸ ταγάρι,

π' ἀντάμωσε τὰ δυὸ πουλιά καὶ τάκαμε ζευγάρι,

6. Ἀφέντη τῆς, ... κυρά τῆς, τὸν πενθερὸν καὶ πενθεράν.

IV. ΕΓΚΩΜΙΑ, Η ΕΠΑΙΝΕΤΙΚΑ ΑΣΜΑΤΙΑ.¹

317. ΕΙΣ ΥΙΟΝ ΤΟΥ ΟΙΚΟΔΕΣΠΟΤΟΥ.

- *Έχεις παιδί μικρούτσικο και γαϊτανοζωσμένο,
 τὸ λούζουν, τὸ χτενίζουνε, 'ς τὸ δάσκαλο τὸ πᾶνε.
 Εἶδε παιδιὰ ποῦ χόρευαν καὶ πῆγε νὰ χορέψῃ,
 σείστηκε κ' ἐλυγίστηκε τοῦ κόπη τὸ γαϊτάνι.
- 5 Βάνει ν. ὄτρᾶν ἢ μάνα του, ν ὄτρᾶν ἢ ἀδερφή του,
 ὄτρᾶν καὶ μιά μισὴν ὄτρᾶν ἢ ἀγαπητικὴ του.
 'Στὸν οὐρανὸ τὸ διάζονταν, 'ς τοὺς κάμπους τὸ τυλίζουν,
 κι' ἀνάμεσα 'ς τὴ θάλασσα πιάνουν καὶ τὸ γυφαίνουν·
 κεντοῦνε τὸ Χριστὸ μπροστά, 'ς τὴ μέσῃ τὸν Ἅγι-Γιάννη
- 10 κ' ἐκεῖ 'ς τὰ κομποδέματα κεντοῦν τὸν Ἅγι-Γιώργη.
 Ἄγιε Γιώργη γλήγορε καὶ γριβοκαβδαλάρη,
 βόγηθα καὶ ἀποσκέπαζε τὸ ἄξιο παλληκάρι,
 νὰ περπατάῃ νὰ χαίρεται 'ς τοὺς κάμπους καβδαλάρης
 μὲ τ' ἄλογό του παίζοντας, μὲ τὸ σπαθὶ 'ς τὸ χέρι.

318. ΕΤΕΡΟΝ.

Κυρά, ἔχεις ὡμορφο μικρὸ 'ς τὸ μόσκ' ἀναθρεμμένο,
 τὸ λούζουν, τὸ στολίζουνε, 'ς τὸ δάσκαλο τὸ στέλνεις,

¹ Τὰ ἄσμάτια ταῦτα ἄδονται πολλαχοῦ τῆς Ἠπείρου μετὰ τὴν τοῦ
 Λαζάρου καὶ τὰς ἄλλας πανηγυρικὰς ᾠδὰς. Τοιαῦτα ἐγκωμιαστικὰ
 ἄσματα ἦσαν ἐν χρήσει καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις εἰς παρὰπλησίαις ἐορ-
 τὰς ἀδόμενα.

τὸ καρτεράει ὁ δάσκαλος μὲ μιὰ χρυσῇ βεργούλα,
 τὸ καρτερά' ἡ δασκάλισσα μὲ δυὸ κλωνάρια μόσκο·
 5 — Παιδί μου, ποῦν' τὰ γράμματα, παιδί μου, ποῦν' ὁ νοῦς σου;
 — Ἐκεῖ πέρα κι' ἀντίπερα, πέρα 'ς ταῖς μαυρομμάταις
 πῶχουν τὰ μάτια σὰν ἑλῆά, τὰ φρύδια σὰν γαϊτάνι.

—o—

319. ΕΤΕΡΟΝ.

Πρόβαλε, παλληκάρι μου, τὶ σοῦ μηνάει ἡ κόρη,
 νὰ πᾶς νὰ πάρῃς τὸ φιλί, πρὶν βρέξῃ, πρὶν χιονίσῃ,
 πρὶν κατεθάσ' ὁ πόταμος καὶ πάρῃ τὰ γιοφύρια.
 — Κ' ἐγὼ 'χω πόρο νὰ διαβῶ καὶ πόρο ν' ἀπεράσω·
 5 'ς τὸ δαχτυλίδι μου πατῶ, 'ς τὴ βίρα μου περνᾶω,
 κ' ἐκεῖ 'ς τὰ διπλοκένταυρα θὰ διπλωθῶ, θὰ κάτσω,
 γιὰ νὰ τηρῶ ταῖς ὠμορφαῖς πῶς τρῶνε καὶ πῶς πίνουν,
 πῶς ἔχουν τὰ τριαντάφυλλα τριγύρω 'ς τὰ μαλλιά τους
 κ' ἓνα μικρὸ τριαντάφυλλο φιλεῖ τὸ μάγουλό τους.

—o—

320. ΕΙΣ ΚΟΡΗΝ ΤΟΥ ΟΙΚΟΔΕΣΠΟΤΟΥ.

Χασ. 33,12 καὶ 196.

Κυρά, ἔχεις θύγων ὠμορφή, θύγω καμαρωμένη,
 τὴ λούζουν, τὴ στολίζουνε, τὴ στέλνεις 'ς τὴ δασκάλα,
 καὶ προξενεῖα σοῦ στέλνουνε ἀπὸ τὰ τριά ρηγάτα.
 Δὲν θέλεις γυιὸ τοῦ Βασιληά, δὲν θέλεις γυιὸ τοῦ Ρήγα,
 5 μόν' θέλεις τ' ἀρχοντόπουλο μὲ ταῖς πολλαῖς χιλιάδες,
 ποῦναι 'ς τὸν κόσμον ἑξακουστὸ 'ς ἀνατολὴ καὶ δύσι.
 Κ' ἐκεῖνο τ' ἀρχοντόπουλο πολλὰ προικιὰ γυφεύει,
 γυφεύει μύλους δώδεκα μ' αὐτοὺς τοὺς μυλωνάδες,
 γυφεύ' ἀμπέλια δεκοχτὼ μὲ ὄλους τοὺς σκαφτάδες.

—o—

321. ΕΙΣ ΟΙΚΟΔΕΣΠΟΤΗΝ.

Ἐδῶ ποῦ τραγουδήσαμε πέτρα νὰ μὴ ραγίσῃ,
 κι' ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ χρόνους πολλοὺς νὰ ζήσῃ.
 Νὰ ζήσῃ χρόνους ἑκατὸ καὶ νὰ τοὺς ἀπεράσῃ,
 νὰ ζήσῃ μὲ τ' ἀηταῖρί του καὶ νὰ καλοπεράσῃ·
 5 νὰ ζήσουν τὰ παιδάκια του καὶ νὰ νοικοκυρέψῃ,
 κι' ἀγγόνια καὶ δισέγγονα νὰ πιάσῃ, νὰ χαϊδέψῃ·
 ἀφέντη μου εὐγενικέ, πῶχεις μεγάλη χάρι,
 ποῦ λάμπεις εἰς τὴ χώρα μας σὰν ἥλιος, σὰν φεγγάρι.

—0—

322. ΕΤΕΡΟΝ.

Χασ. II, 3.

Ὅσα χορτάρια τοῦ Μαγιοῦ καὶ φύλλα ἔχουν τὰ δέντρα,
 τόσα καλὰ νὰ δώσ' ὁ Θεὸς ἐδῶ ποῦ τραγουδοῦμε.
 Ἀφέντη μ', ἀφεντάκη μου, χίλιαις βολαῖς ἀφέντη,
 πολλαῖς βολαῖς ἀφέντιασες καὶ πάλ' ἀφέντης εἶσαι.
 5 Δέκα βαστοῦν τὸ γρίβδα σου, δέκα τὸν καλιγόνου
 καὶ δέκα σὲ παρακαλοῦν, ἀφέντη, καβδαλίκα,
 'ς τ' ἀσέλλινο, προσέλλινο, 'ς τὸ κάλλιο τὸ πουλάρι,
 ὁπῶχ' ἥλιο 'ς τὸ μέτωπο, φεγγάρι 'ς τὰ καπούλια.
 Ὅπισ' ἀπ' τὰ καπούλια του τρεῖς φραγκοπούλαις παίζουν·
 10 παίζοντας καὶ χαϊδεύοντας ἀποκοιμήθ' ἀφέντης,
 κ' ἡ μιὰ τοῦ πῆρε τ' ἄσπρα του, ἡ ἄλλη τὰ φλωριά του,
 κ' ἡ τρίτη ν ἡ καλήτερη τοῦ πῆρε τ' ἄλογό του.

—0—

323. ΕΙΣ ΟΙΚΟΔΕΣΠΟΙΝΑΝ.

Κυρά ψηλή, κυρά λιγνή, κυρά καμαρωμένη,
 κυρά, ὅταν ἠθέλησες νὰ πᾶς 'ς τὴν ἐκκλησίαν

7. ἀσέλλινο, προσέλλινο· ὁ μήπω δαμασθεὶς πῶλος.

- ἡ στράτα ρόδα γιόμισε κ' ἡ ἐκκλησιὰ μὲ μόσκο
 κι' ἀπὸ τὸ μόσκο τὸν πολὺν οἱ τοῖχοι ραγισθῆκαν.
 Παπᾶδες, διάκοι σὲ κυττᾶν, τὸ διάβασμά τους χάνουν,
 τὰ ψαλτικά τους λησμονοῦν, ψαλτάδες, κανονάρχαις.

—o—

324. ΕΤΕΡΟΝ.

- Κυρά, ν' ὅταν ἠθέλησες γιὰ νὰ λουστῆς, ν' ἀλλάξῃς,
 ἡ πᾶππια σοῦφερνε νερὸ κ' ἡ φάσσα τὸ σαποῦνι.
 Τὸν ἥλιο βάνεις πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι κύκλο,
 καὶ τὸν καθάριο αὐγερινὸν τὸν βάζεις σημαντῆρι.
 Σημαίνεις 'ς τὴν ἀνατολή, κι' ἀκούεσαι 'ς τὴ δύσι
 κι' ἀπ' τὰ νησιὰ μέσ' τῇ στεριᾷ κι' ἀπ' τῇ στεριᾷ 'ς τὴν Πόλι.
 Ἐβγαίνεις ἀπ' τὸ σπίτι σου, ὁ ἥλιος ἀνατέλλει,
 διαβαίνεις, πᾶς 'ς τὴν ἐκκλησιὰ, μοσκοβολαίει ὁ τόπος.

—o—

325. ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΕΣΤΩΤΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ.

- Πῶς πρέπει νὰ χρυσᾷ κουμπιὰ 'ς τὸ πράσινο γελέκι
 ἔτσι καὶ 'ς τὸν πρωτόγερο νὰ παίζῃ μὲ τὴν κόρη,
 νὰ παίζῃ μὲ τὴ λυγερὴ καὶ μὲ τὴ μαυρομμάτα,
 νὰ τὴν κρατάῃ 'ς τὰ γόνατα, νὰ τὴν φιλῇ 'ς τὰ μάτια.
 — Κόρη μ', γιὰ δὲν εἶσαι χλωρὴ, δὲν ροδοκοκκινίζεις;
 — Ἄν θέλῃς νᾶμ' ἐγὼ χλωρὴ, νὰ ροδοκοκκινίζω,
 πέρν' ἀπ' τὴν Ἀδριανούπολι, διάδ' ἀπ' τὴ Σαλονίκη,
 κι' ἀγόρασέ μ' ἓνα φαρδὺ Σερβιώτικο ζωνάρι,
 καὶ σκουλαρίκια κίτρινα νάχουν ὀχτῶ χιλιάδες,
 10 νὰ σειοῦμαι, νὰ λυγίζωμαι, νὰ μνέγω 'ς τ' ὄνομά σου.

Τὸ ἄσμη τοῦτο καὶ τὰ ἐπόμενα τρεῖς ἐθίζονται εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῶν
 Γρεβδεσίων καὶ τῶν Χασίων ἀδόμενα κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Ἀαζάρου ὑπὸ
 νεανίδων χωρικῶν ἀνθοστολίστων καὶ ἐνδεδυμένων διὰ τῆς πλουσιωτέ-
 ρας ἐνδυμασίης των. Αὗται χορεῖαν συγκροτοῦσαι περιφέρονται ψάλλον-

σαι τὴν τοῦ Λαζάρου ὁδὸν ἐν τῇ ὁδῷ· ἢ ἐν ταῖς θύραις τῶν συσσεγγω-
ρίων. Πρὶν δὲ ἀπαγγεῖλαι τὴν ὁδὸν, προσομιᾷζουσι δι' ἄσφακτου ἐπαι-
νετικοῦ, ἀρμυζόντος εἰς τὰ πρόσωπα, πρὸς ᾧ ἀπευθύνεται ὁ ἔπαινος καὶ
παρ' ὧν προσκαλοῦνται καὶ ἀμείβονται.

—o—

326. ΕΤΕΡΟΝ.

Ἀφέντη μου, ἔς τὰ σπίτια σου χρυσαῖς καντύλαις φέγγουν,
φέγγουν εἰς τοὺς ξένους νὰ δειπνᾶν, ἔς τοὺς ξένους νὰ πλαγιάζουν
φέγγει καὶ μιὰ ἔς τ' ἀηταῖρί σου νὰ στρώνῃ νὰ κοιμᾶστε
ἀπάνου ἔς τὰ τριαντάφυλλα κι' ἀπάνου ἔς τὰ μιμίτσια,
νὰ πέφτουν τ' ἄνθι' ἀπάνου σου, τὰ μῆλα ἔς τὴν ποδιά σου,
καὶ τὰ κορφολογήματα τριγύρω ἔς τὸ λαιμό σου.

—o—

327. Εἰς τὸν ἱερεᾶ τοῦ χωρίου.

Αὐτὰ τὰ σπίτια τὰ ψηλὰ τὰ μαρμαροχτισμένα,
μέ ταις μεγάλαις ταις αὐλαῖς καὶ ταις πλακοστρωμέναις,
νᾶχουν καὶ χίλια πρόβατα καὶ πεντακόσια γίδια,
νᾶχουν ζευγάρια εἴκοσι καὶ δεκοχτὼ φοράδες,
νᾶχουν γελάδες ἑκατό, κι' ἀμπάρια φορτωμένα,
νὰ μπαينوθαίνουν οἱ δικοί, οἱ φίλοι νὰ μὴ λείπουν,
κι' ὅσοι διάβάταις ἀπερνοῦν νὰ τρῶνε, νὰ κοιμῶνται.

—o—

328. Εἰς ἀρχόντα.

Ἀφέντη μου πρωτότιμε καὶ πρωτοτιμημένε,
ἀρχῆς ὁ Θεὸς σ' ἐτίμησε κ' ὕστερα ὁ κόσμος ὅλος,
σ' ἐτίμησε κι' ὁ βασιλεὺς, σ' ἐκάλεσε νουνό του.
Φέρνεις στεφάνι ἀπὸ φλωρὶ κι' ἀπὸ μαργαριτάρη,
νὰ στεφανώσης βασιλεὺς με μιὰ βασιλοπούλα.

φέρνεις τῆς νύφης χάρισμα, πανώρηο δαχτυλίδι,
φέρνεις καὶ φόρεμα χρυσὸ πῶχει ζωγραφισμένα,
τοὺς κάμπους μὲ τὰ λούλουδα, τὸν οὐρανὸ μὲ τ' ἄστρα.

329. ΕΙΣ ΤΕΛΕΤΗΝ ΓΑΜΟΥ.

Ἦστ' Ἀνάπλι τ' ἄργανα λαλοῦν, ἥ τ' Ἀνάπλι κάνουν γάμο,
παντρεύτηκεν ὁ Κωνσταντῆς ἐπὶ ἄρχοντοπούλα,
κ' ἐκάλεσ' ὅλους τοὺς δικούς καὶ φίλους καὶ μπρατίμους
τὸ Λάππα δὲν ἐκάλεσε γιὰτ' εἶναι σκανταλιάρης
καὶ κάνει μέθη ἥ τὸ κρασί καὶ ζούρλια ἥ τὰ παιγνίδια.

330. ΕΙΣ ΜΝΗΣΤΗΡΑ.

Σὰν κίνησεν ὁ νειούτσικος νὰ πάη ν' ἀρραβωνίσῃ,
οὔτε τὸ ροῦχο τ' ἔβαλεν, οὔτε ζωνάρι ἐζώσθη·
κ' ἡ μάνα του τοῦ φώναζε, κ' ἡ μάνα του τοῦ λέγει,
— Γύρισε, παρ' τὸ ροῦχό σου, ζώσου καὶ τὸ ζωνάρι
καὶ σύρε ν' ἀρραβωνιστῇς Παπα τῇ θυγατέρα·
γύριψε βόδιδα ἥ τὸ ζυγὸ, γελάδια ἥ τὴν ἀγέλη,
μούλαις, φοράδες κι' ἄλογα κι' ἀσέλλινο πουλάρι.
— Ἐκεῖ ποῦ πάνω, μάνα μου, ἐγὼ ν' ἀρραβωνίσω,
οὔτε γιὰ ροῦχο μὲ ρωτᾶν, οὔτε καὶ γιὰ ζωνάρι·
ἐκεῖ τηρᾶν τὰ νειάτα μου, τηρᾶν τὴν ὡμορφιά μου,
κ' ἐγὼ ἥ τὰ πλούσια τὰ προικιά τὸ νοῦ μου δὲν τὸν ἔχω,
τὸν ἔχω γιὰ τῆς λυγερῆς τὰ μάτια καὶ τὰ φρύδια.

331. ΕΙΣ ΝΕΟΝΥΜΦΟΥΣ.

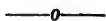
Ἦδῳ σὲ τούταις ταῖς αὐλαῖς, ταῖς ὡμορφοστρωμέναις,
σὲ τοῦτο τ' ἀρχοντόσπιτο, τὸ μαρμαροχτισμένο,

- κοιμᾶται νειούτσικος γαμπρός, κοιμᾶται σὺν τ' ἀρνάκι,
καὶ μία κόρη λυγερὴ θέλει νὰ τὸν ξυπνήσῃ.
- 5 Νὰ τὸν ραντίσῃ μὲ νερό, σκιάζεται μὴν κρυώσῃ,
νὰ τὸν ποτίσῃ μὲ κρασί, φοβᾶται μὴ μεθύσῃ·
παίρνει κορφαὶς βασιλικό, παίρνει καὶ μαντζουράνα
καὶ τὸν χτυπάει ἔς τὸ μέτωπο καὶ τὸν βαρεῖ ἔς τὰ χεῖλια.
— Ξύπνησ', ἀηταῖρί μου χρυσό, καὶ μὴ βαρυκοιμᾶσαι,
10 τί ἔβηκε ὁ ἥλιος ἔς τὰ ψηλὰ κ' ἐπάψανε τ' ἀηδόνια.

332. ΕΙΣ ΟΘΩΜΑΝΟΝ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΝ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ.

- Μπέη μου, δὲν τὸ γνῶριζα ποῦ θάρχουσιν ἔς τὴ χώρα,
ν' ἀνέβω σὲ ψηλὸ βουνό, νὰ κατεβῶ ἔς τοὺς κάμπους,
νὰ μάσω φοῦντ' ἀμάραντο καὶ τρεῖς χεριαὶς λουλούδια,
νὰ φροκαλίσω ταὶς στρατιαὶς νὰ διάβῃ ἡ ἀφεντιά σου,
5 ἀφέντης μὲ τὰ κόκκινα, μπέης μὲ τὰ γαλάζια
καὶ μὲ τὰ κατακόκκινα Πασσᾶς καμαρωμένος.

333. ΕΙΣ ΥΙΟΝ ΤΟΥ ΙΔΙΟΚΤΗΤΟΥ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ.

- Μέσ' τ' ἀφεντός μας ταὶς αὐλαίς, ἔς τοῦ Μπέη μας ταὶς πόρταις
γερακοκούδουνον λαλεῖ καὶ μαῦρος χλιμιντρίζει,
γὰ νάβγῃ τ' ἀφεντόπουλον νὰ πάῃ ἔς τὸ κυνήγι.
Ἀφέντη, καθβαλίσκεψε ἔς τὸ σελλινὸ πουλάρι,
5 ἔς τὸ σελλινὸ κι' ἀσελλινὸ κι' ἀσημαρματωμένο·
χίλιοι κρατοῦν τὸ μαῦρό σου, χίλιοι σὲ καρτεροῦνε
καὶ χίλιοι σὲ παρακαλοῦν, ἀφέντη, καθβαλίσκα.

334. ΕΙΣ ΜΕΓΙΣΤΑΝΑ ΟΘΩΜΑΝΟΝ ΔΙΑΒΑΤΗΝ.

- Διάβαινε ψῆς ὁ μπέης μας ἔς τὸ μαρμαρένιο ἄλωνα
 μέ τὸ σιδερίκο ἄλογο, μέ τῇ χρυσῇ τῇ σέλλα,
 κι' ὅσα πουλιά πετούμενα ἔς τῇ σέλλα του γραμμένα.
 Κ' ἓνα πουλί, πιστὸ πουλί, πέταξ' ἀπὸ κοντά του
 5 κ' ἐπάησε κ' ἐστάθηκε μέσ' ἔς τῆς κυρᾶς τὸ γόνα·
 σκύφτ' ἢ κυρὰ καὶ τὸ ρωτάει, σκύφτει καὶ τὸ ζητάζει
 — πουλί μου, ποῦν' ἀφέντης μας, πουλί μου, ποῦν' ὁ μπέης;
 — ἐψῆς βραδὺ τὸν ἄφησα ἔς τὸ μαρμαρένιο ἄλωνα,
 ὁπῶρχονταν ἔς τὸ σπίτι του μέ χίλια δυὸ καλούδια,
 10 καὶ μ' ἔστειλε νὰ σοῦ τὸ εἰπῶ γιὰ νὰ τὸν περιμένῃς,
 νὰ τάχῃς ὅλα ἔτοιμα, ὅλα σιγυρισμένα.

V. ΤΗΣ ΞΕΝΗΤΕΙΑΣ.

335. Ο ΞΕΝΗΤΕΥΟΜΕΝΟΣ ΕΡΑΣΤΗΣ.

Kind. 48. Ζαμπ. 675. 99. Pass. 325-27. Faur. II. 126.

- Προψῆς ἤμουν ἔς τῇ μάνα μου, ἐψῆς ἔς τὴν ἀδερφή μου,
 ἀπόψε ἔς τὴν ἀγάπη μου τῇ νύχτα θὰ περάσω,
 κι' αὔριο καλὸ ξημέρωμα ἔς τὴν ξενητεῖα θὰ πάνω
 θ' ἀφήσω γειὰ ἔς τὰς ὠμορφαῖς καὶ γειὰ ἔς τὰς μαυροσμιμάταις,
 5 θ' ἀφήσω καὶ ἔς τὰς ἄσχημαῖς πανοῦκλα νὰ τὰς μάσῃ.
 — Αὐτοῦ ποῦ πᾶς, λεβέντη μου, πάρε κ' ἐμέ κοντά σου,
 νὰ μαγειρεύω νὰ δειπνᾶς, νὰ στρώνω νὰ κοιμᾶσαι,

- νὰ γένω γῆς νὰ μὲ πατᾶς, γιοφύρι νὰ διαβαίνης,
 νὰ γένω κι' ἀσημόκουπα νὰ χύνῃς τὸ κρασί σου,
 10 ἐσὺ νὰ πίνῃς τὸ κρασί κ' ἐγὼ νὰ λάμπω μέσα.
 — Μῆνα εἶσαι μῆλο, κόρη μου, ἔς τὸν κόρφο νὰ σὲ βάλω.
 ἔσ' εἶσαι κόρη δροσερὴ κι' ὠμορφοκαμωμένη,
 κ' ἐκεῖ ποῦ θὰ πηγαίνω ἔγω ὠμορφαίς δὲν πηγαίνουν.
 γιὰτ' ἂν σὲ πάρω ἀγκαλιὰ φοβοῦμαι μὴ σ' ἀρπάξουν,
 15 κι' ἂν καὶ σὲ κρύψω ἔς τὸ βουνό, φοβοῦμαι μὴ σὲ χάσω.
 γιὰτ' εἶναι λύκοι ἔς τὰ βουνὰ καὶ κλέφτες ἔς τὰ δερβενιά.
 Θὲ νὰ φωνάξω χρυσικὸν νὰ σὲ ξελαγαρίσω,
 νὰ φτιάσω κούπαν ἀργυρῇ, σταυρὸ καὶ δαχτυλίδι,
 τὸ δαχτυλίδι νὰ φορῶ, τὴν κούπα γιὰ νὰ πίνω,
 20 καὶ τὸ σταυρὸ νὰ προσκυνῶ κάθε πουρνὸ καὶ βράδυ.

— 0 —

336. ΕΤΕΡΟΝ. (ΖΑΓΟΡΙCΥ).

Σασ. V, 3-5.

- Ὕστα ξένα πᾶς, λεβέντη μου, κ' ἐμένα ποῦ μ' ἀφίνεις;
 πάρε κ' ἐμένα, βάλε με σὰν φοῦντα ἔς τ' ἀλογά σου.
 — Τί νὰ σὲ κάμω, λυγερή, τί νὰ σὲ κάμω, κόρη!
 Ἔχεις ἔς τὰ χέρια μάλαμμα, ἔχεις ἔς τὸν κόρφο ἀσῆμι,
 5 δὲν εἶσαι μῆλο κάκκινο ἔς τὸν κόρφο νὰ σὲ βάλω.
 ἔσ' εἶς ἀκέρητος ἄνθρωπος, σὰν φοῦντα δὲν κρεμιέσαι
 νὰ σὲ περάσ' ἀπ' τὸ βουνό, φοβοῦμ' ἀπὸ τοὺς κλέφτες,
 νὰ σὲ περάσ' ἀπ' τὸ χωριό, φοβοῦμ' ἀπὸ τοὺς Τούρκους,
 σὲ μοναστῆρι, ἔς ἐκκλησιά, φοβοῦμ' ἀπὸ τὸν πρῶτον.
 10 Πουρνὸ θὰ φέρω χρυσικὸν νὰ σὲ ξελαγαρίσω,
 νὰ φτιάσω ἀσημόκουπα, σταυρὸ καὶ δαχτυλίδι,
 τὸ δαχτυλίδι νὰ φορῶ, τὴν κούπα γιὰ νὰ πίνω
 καὶ τὸ σταυρὸ νὰ τὸν κρεμῶ ἔς τὸν κόρφο μέρα νύχτα.

— 0 —

337. TO ONEIPON.

Κοιμάται ἡ ἀγάπη μου καὶ πῶς νὰ τὴν ξυπνίσω;
πῆρα ζαχαρομύδαλα, ἔς τὸν κόρφο της τὰ ρίχνω.

— Βαρυὰ κοιμάσαι, πέρδικα. — Βαρυὰ κοιμοῦμ', ἀφέντη·
εἶδ' ἄν' ὄνειρο βαρὺ καὶ νὰ μοῦ τὸ ξηγήσης.

- 5 Εἶδα γυμνὸν τὸ μαῦρό σου, τὴ σέλλα τσακισμένη,
καὶ τὸ χρυσὸ μαντύλι σου ἔς τὴ λάσπη κυλισμένο.

— Ὁ μαῦρος εἶν' ὁ δρόμος μου, ἡ σέλλα ἡ ξενητειά μου,
καὶ τὸ μαντύλι τὸ χρυσὸ εἶν' ὁ ξεχωρισμός μας.

— Αὐτοῦ ποῦ πᾶς, λεβέντη μου, πάρε κ' ἐμὲ κοντὰ σου;

- 10 νὰ μ' ἔχῃς πάντα ἔς τὸ πλευρό, ἔς τὰ μάτια σου νὰ μ' ἔχῃς.

— Αὐτοῦ ποῦ πάνω, κόρη μου, ὡμορφαις δὲ διαβαίνουν,
κ' ἐμένα μὲ σκοτόνουνε κ' ἐσένα σὲ σκλαβόνουν.

— o —

338. ETEPON.

Pass. 327.

Ὅσα πουλιά ἔναι ἔς τὰ κλαριά κοιμοῦνται κ' ἡσυχάζουν,
ὅσα ψαράκια ἔς τὸ γιαλὸ εἶν' ὅλα μωρωμένα,
καὶ μία κόρη λυγερή, βαρυὰ ἑποκομισμένη
ἔς τοῦ φίλου της τὴν ἀγκαλιά, ἔσταζε κρύον ἴδρω.

- 6 — Βαρυὰ κοιμάσαι, κόρη μου, καὶ κρύον ἴδρω στάζεις.

— Βαρυὰ κοιμοῦμ', ἀφέντη μου, βαρυὰ καὶ τρομασμένα,
γιατ' εἶδα εἴνορο κακὸ, πολὺ κακὸ γιὰ σένα·
εἶδα τὸ γρίβα σου γυμνόν, τὴ σέλλα τσακισμένη
καὶ τὸ χρυσὸ μαντύλι σου ἔς τὸ δρόμο ξεσκισμένο.

- 10 — Τὰ ὄνειρά ἔναι ψέμματα, ἡ γρηαὶς τὰ μολογοῦνε,
κ' οἱ φρόνιμοι ὄντας τὰ ἰδοῦν ἔς τὸ νοῦ τους δὲν τὰ βάνουν·
κόρη μου, βγήκε αὐγερινὸς κ' ἔλα νὰ φιληθοῦμε,
γιατὶ ὁ ἥλιος θὰ μ' εὐρῇ ἔς τῆς ξενητειᾶς τὸ δρόμο.

— o —

339. ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΙ ΑΓΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ.

Xασ. V. 26.

Νυστάζουν τὰ ματάκια μου, νυστάζουν τὰ καυμένα.
 Νίτσα μου, ἔλα πλάγιασε κοντά μ' ἀκόμ' ἀπόψε,
 νὰ σὲ χορτάσω φίλημα, νὰ σὲ χορτάσω λόγια,
 γιὰτ' ἐγὼ σύνταχ' αὔριο τῶχω γιὰ νὰ μισέψω,
 5 νὰ τρέξω κάμπους καὶ βουνά, λαγκαδία καὶ ποτάμια,
 κι' ὁ Θεὸς τὸ ξέρει, Νίτσα μου, ἂν θὰ ματαϊδοθούμε.
 Μάνα μου, σήκου ζύμωσε καθάρια παξιμάδια,
 βάλε μὲ πόθο τὸ νερό, μ' ἀγάπη ζύμωσέ τα,
 γιὰ νὰ γυρίση γλήγορα ὁ γυιὸς σ' ἀπὸ τὰ ξένα.
 10 Μὲ δάκρυα χύνει τὸ νερό, μὲ δάκρυα τὰ ζυμώνει,
 μὲ κλάμματα τὰ ἐπλασε καὶ μὲ τὸ μοιρολόγι.
 Τρίτη, Τετράδη θλιθερή, Πέφτη φαρμακωμένη,
 τοῦ καθβαλίκεψεν ὁ νεῖος καὶ πίσω δὲν ἐφάνη.

340. Η ΣΥΖΥΓΙΚΗ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΙΣ. (ΖΑΓΟΡ.).

Xασ. V, 16.

Μάνα μ', γιατί μὲ πάντρεψες καὶ μῶδωκες Βλαχιώτη;
 δώδεκα χρόνους 'ς τὴ Βλαχιά καὶ τρεῖς βραδυαὶς 'ς τὸ σπίτι¹
 τρίτη βραδυά, πικρὴ βραδυά, δυὸ ὥραις πρὶν νὰ φέξῃ,
 ἄπλωσα τὸ χεράκι μου, τὸν ἄντρα μου δὲ βρίσκω·
 5 εἰς τὸ κατῶγι ἀρρέντεψα δὲ βρίσκω τ' ἄλογό του,
 γυρίζω, τρέχω 'ς τὸν ὄντα, δὲ βρίσκω τ' ἄρματα του,
 καὶ 'ς τὸ κρεβάτι ἀκούμπησα νὰ εἰπῶ τὸ μοιρολόγι.
 Μωρ' ἔρημο προσκέφαλο, μωρ' ἔρημό μου στρῶμα,
 τὸ ποῦν' ἀφέντης ποῦχεται ἀπόψε πλαγιασμένον;

¹ Εἰς τὰς κλείστας τοῦ Ζαγορίου κοινότητος πολλὰκις τοιαῦται ἐγκαταλείψεις ἔλα-
 βον χώραν καὶ λαμβάνουσιν ἔτι. Συμβαίνει ἰνίοτε μετὰ πολυετὴ ἀποδημίαν ἐπανερχόμε-
 νος ὁ σύζυγος νὰ εὑρῇ τὴν μὲν σύζυγον γεγενηκυῖαν ἤδη καὶ τέκνα ἐκ τέκνου, ὅπερ ἀνα-
 χωρῶν κατέλειπεν ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς μητρός.

- 10 — Ἀφέντης μας μᾶς ἄφηκε καὶ πάει 'ς τὸ ταξεῖδι,
μέσα 'ς τὴν ἔρημη Βλαχιά, 'ς τὸ μαῦρο Μπουκουρέστι.

—o—

341. Η. ΣΥΖΥΓΟΣ ΑΠΟΔΗΜΟΥΝΤΟΣ. (ΜΑΛΑΚΑΣΙΟΥ).

- Μιά νειά τρέχει 'ς τὰ πέλαγα, περνᾷ τὴν ἄκρην ἄκρη,
μὲ πὰ μαλλάκια ξέπλεγα, πισόπλατα ριμμένα·
Γλέπει καράβια πῶρχονται, καράβια π' ἀρμενίζουν,
ψηλὴ φωνίτσαν ἔβγαλε, ψηλὴ φωνίτσα βγάζει,
5 — Καλὲ καραβοκύρι μου, καλέ μου ταξειδιώτη,
μὴν εἶδατε 'ς τὴν ξενητεῖα τὸν ἄντρα μου τὸν ξένο;
τὸν χάρηκα, ἡ ἄχαρη, τρεῖς μέραις καὶ τρεῖς νύχτες
καὶ μῶφυγε καὶ μ' ἄφηκε καὶ λείπει δέκα χρόνους,
κι' ἀκόμα δυὸ τὸν καρτερῶ καὶ καλογρῆθ' αὐτὸ γένει.

—o—

342. ΕΤΕΡΟΝ. (ΑΥΤΟΘΙ).

Ζαμπ. 725, 11 καὶ 736, 26. Pass. 336 καὶ 339.

- Ξενητεμένο μου πουλὶ καὶ πολυαγαπημένο,
ἡ ξενητεῖα σὲ χαίρεται κ' ἐγὼ φαρμάκι πίνω·
1 τί νὰ σοῦ στείλω, ξένε μου, τί νὰ σοῦ πρόβοδῇσω;
νὰ στείλω μῆλο, σέπεται, κυδῶνι, μαραγκιάζει,
5 νὰ στείλω μοσχοστάφυλο κι' αὐτὸ θὰ σταφιδιάσῃ·
νὰ στείλω μὲ τὰ δάκρυα μου μαντύλι μουσκεμμένο,
τὰ δάκρυα μου εἶναι φλογερά καὶ καῖνε τὸ μαντύλι.
τὴ χαρρυγὴ σηκόνομαι, γιὰτ' ὕπνο δὲν εὐρίσκω,
ἀνοίγω τὸ παράθυρο, κυττάζω τοὺς διαβάταις,
10 κυττάζω παῖς γειτόνισσαις καὶ ταῖς καλοτυχίζω;
ποῦ ταχταρίζουν τὰ μικρὰ καὶ τὰ γλυκοθυζαίνουν,
μὲ παίρνει τὸ παράπονο, τὸ παραθύρι ἀφίνω
καὶ μπαίνω μέσα, κάθομαι, καὶ μαῦρα δάκρυα χύνω.

—o—

343. ΕΤΕΡΟΝ.

Marcel. II, 232. Χασ. V, 17. Πολίτ. 35.

- Ἡθέλησε τ' ἀηταῖρί μου ἑς τὰ ξένα νὰ πηγαίνῃ.
 Ἀνάθεμά σε, ξενητεία, καὶ σὲ καὶ τὸ καλὸ σου,
 ποῦ παίρνεις τρυφερὰ παιδιά, γυρίζουν παντρεμένα,
 παίρνεις καὶ παντρεμένους νεοὺς καὶ γέροντες γυρίζουν.
 5 Ξένε μου, τὸ μαντύλι σου τί τῶχες λερωμένο;
 στεϊλέ μ' το, ξένε μ', στεϊλέ μ' το, τὸ ἄσπρο σου μαντύλι,
 νὰ σοῦ τὸ πλύνω μὲ θερμό, νὰ σοῦ τὸ σαπουνίσω.
 — Κόρη μ', καὶ ποῦδρες τὸν θερμό, καὶ ποῦδρες τὸ σαποῦνι;
 — Ἐχω θερμὸ τὰ δάκρυα μου, τὸ σάλιο μου σαποῦνι,
 10 τ' ἀστῆθι μ' μαῦρο μάρμαρο, καὶ στεῖλ' το νὰ σ' τὸ πλύνω.

—o—

344. ΤΑ ΒΑΣΑΝΑ ΤΗΣ ΞΕΝΗΤΕΙΑΣ.

Ζαμπ. 726, 13. Χασ. V, 24.

- Παρακαλῶ σε, Κύριε μου, καὶ προσκυνῶ σε, Θέ' μου,
 ἀρρώστειαν εἰς τὴν ξενητεία τοῦ ξένου μὴν τοῦ δίνεις.
 Ἡ ἀρρώστεια θέλει στρώματα, θέλει μεγάλη πάστρα,
 θέλει μανοῦλα ἑς τὸ πλευρό, γυναῖκα ἑς τὸ κεφάλι,
 5 θέλ' ἀδερφαῖς ὀλόγυρα νὰ τὸν καλοτηρᾶνε.
 Μὰ τ' εἶδαν τὰ ματάκια μου, μὰ τ' εἶδαν τὰ καῦμένα,
 πῶς θάφτουνε ἑς τὴν ξενητεία τὸν ξέν' ὄντας πεθάνη·
 δίχως θυμιάμα καὶ κερί, δίχως παπᾶ καὶ ψάλτη,
 δίχως μανούλας κλάμματα, γυναῖκας μοιρολόγια!

—o—

345. ΕΤΕΡΟΝ.

Τί νὰ τῆς κάμω τῆς καρδιάς, τῆς πολυπικραμμένης,
 βολαῖς μὲ κάνει καὶ θρηνῶ, βολαῖς κι' ἀναστενάζω,

- 10 — Ἀφέντης μας μᾶς ἄφηκε καὶ πάει 'ς τὸ ταξεῖδι,
μέσα 'ς τὴν ἔρημη Βλαχιά, 'ς τὸ μαῦρο Μπουκουρέστι.

—ο—

341. Η. ΣΥΖΥΓΟΣ ΑΓΟΔΗΜΟΥΝΤΟΣ. (ΜΑΛΑΚΑΣΙΟΥ).

- Μιά νειά τρέχει 'ς τὰ πέλαγα, περνᾷ τὴν ἄκρην ἄκρη,
μὲ πὰ μαλλάκια ξέπλεγα, πισόπλατα ριμμένα·
Γλέπει καράβια πῶρχονται, καράβια π' ἀρμενίζουν,
ψηλὴ φωνίτσαν ἔβγαλε, ψηλὴ φωνίτσα βγάζει,
5 — Καλὲ παραβοκύρι μου, καλὲ μου ταξειδιώτη,
μὴν εἶδατε 'ς τὴν ξενητεῖᾶ τὸν ἄντρα μου τὸν ξένο;
τὸν χάρηκα, ἡ ἄχαρη, τρεῖς μέραις καὶ τρεῖς νύχτες
καὶ μῶφυγε καὶ μ' ἄφηκε καὶ λείπει δέκα χρόνους,
κι' ἀκόμα δυὸ τὸν καρτερῶ καὶ καλογρηᾷ θὰ γένει.

—ο—

342. ΕΤΕΡΟΝ. (ΑΥΤΟΘΙ).

Ζαμπ. 725, 11 καὶ 736, 26. Pass. 336 καὶ 339.

- Ξενητεμένο μου πουλὶ καὶ πολυαγαπημένο,
ἡ ξενητεῖᾶ σὲ χαίρεται κ' ἐγὼ φαρμάκι πίνω·
1 τί νὰ σοῦ στείλω, ξένε μου, τί νὰ σοῦ πρόβοδῇσω;
νὰ στείλω μῆλο, σέπεται, κυδῶνι, μαραγκιάζει,
5 νὰ στείλω μοσχοστάφυλο κι' αὐτὸ θὰ σταφιδιάσῃ·
νὰ στείλω μὲ τὰ δάκρυα μου μαντύλι μουσκεμμένο,
τὰ δάκρυα μου εἶναι φλογερὰ καὶ καῖνε τὸ μαντύλι.
τὴ χαφυγὴ σηκόνομαι, γιὰτ' ὕπνο δὲν εὕρισκω,
ἀνοίγω τὸ παράθυρο, κυττάζω τοὺς διαβάταις,
10 κυττάζω τὰς γειτόνισσαις καὶ τὰς καλοτυχίζω,
ποῦ ταχταρίζουν τὰ μικρὰ καὶ τὰ γλυκοθυζαίνουν,
μὲ παίρνει τὸ παράπονο, τὸ παραθύρι ἀφίνω
καὶ μπαίνω μέσα, κάθομαι, καὶ μαῦρα δάκρυα χύνω.

—ο—

343. ΕΤΕΡΟΝ.

Marcel. II, 232. Χασ. V, 17. Πολίτ. 35.

- Ἡθέλησε τ' ἀηταῖρί μου ἔς τὰ ξένα νὰ πηγαίνη.
 Ἀνάθεμά σε, ξενητειά, καὶ σὲ καὶ τὸ καλὸ σου,
 ποῦ παίρνεις τρυφερὰ παιδιὰ, γυρίζουν παντρεμένα,
 παίρνεις καὶ παντρεμένους νεοὺς καὶ γέροντες γυρίζουν.
 5 Ξένε μου, τὸ μαντύλι σου τί τῶχες λερωμένο;
 στεῖλέ μ' το, ξένε μ', στεῖλέ μ' το, τὸ ἄσπρο σου μαντύλι,
 νὰ σοῦ τὸ πλύνω μὲ θερμό, νὰ σοῦ τὸ σαπουνίσω.
 — Κόρη μ', καὶ ποῦδρες τὸν θερμό, καὶ ποῦδρες τὸ σαποῦνι;
 — Ἐχω θερμὸ τὰ δάκρυα μου, τὸ σάλιο μου σαποῦνι,
 10 τ' ἀστῆθι μ' μαῦρο μάρμαρο, καὶ στεῖλ' το νὰ σ' τὸ πλύνω.

— 0 —

344. ΤΑ ΒΑΣΑΝΑ ΤΗΣ ΞΕΝΗΤΕΙΑΣ.

Ζαμπ. 726, 13. Χασ. V, 24.

- Παρακαλῶ σε, Κύριε μου, καὶ προσκυνῶ σε, Θέ' μου,
 ἀρρώστειαν εἰς τὴν ξενητεῖα τοῦ ξένου μὴν τοῦ δίνεις.
 Ἡ ἀρρώστεια θέλει στρώματα, θέλει μεγάλη πάστρα,
 θέλει μανοῦλα ἔς τὸ πλευρό, γυναῖκα ἔς τὸ κεφάλι,
 5 θέλ' ἀδερφαῖς ὀλόγυρα νὰ τὸν καλοτηρᾶνε.
 Μὰ τ' εἶδαν τὰ ματάκια μου, μὰ τ' εἶδαν τὰ καῦμένα,
 πῶς θάφτουνε ἔς τὴν ξενητεῖα τὸν ξέν' ὄντας πεθάνη·
 δίχως θυμιάμα καὶ κερὶ, δίχως παπᾶ καὶ ψάλτη,
 δίχως μανούλας κλάμματα, γυναῖκας μοιρολόγια!

— 0 —

345. ΕΤΕΡΟΝ.

Τί νὰ τῆς κάμω τῆς καρδιάς, τῆς πολυπικραμμένης,
 βολαῖς μὲ κάνει καὶ θρηνῶ, βολαῖς κι' ἀναστενάζω,

βολαῖς μέ ρίχνει σ' ἄρρωσταιά βαρειά γιὰ νὰ πεθάνω.
 Νὰ πάγω 'ς ἄλλο σύνορο, νὰ φύγω 'ς ἄλλον τόπο,
 5 ξένος κ' ἐδῶ, ξένος κ' ἐκεῖ, κι' ὅπου νὰ πάγω ξένος.
 Νᾶχα τὸν οὐρανὸ χαρτί, τῇ θάλασσα μελάνη
 γιὰ νάγραφα τῆς ξενητειᾶς ταῖς λαύραις καὶ ταῖς πίκριας.
 Μὰ τ' εἶδαν τὰ ματάκια μου, μὰ τ' εἶδαν τὰ καυμένα...
 κτλ. ὡς εἰς τὸ προηγούμενον.

346. ETEPON.

Xas. V. 8. Faur. II. 176.

- Τὴν ξενητειά, τὴ γυμνωσιά, τὴν πίκρα, τὴν ἀγάπη,
 τὰ τέσσερα τὰ ζύγιασα, βαρύτερα εἶν' τὰ ξένα.
 Ὁ ξένος εἰς τὴν ξενητειά πρέπει νὰ βάνῃ μαῦρα
 γιὰ νὰ ταιριάξῃ ἡ φορεσιά μετ' τῆς καρδιᾶς τῇ λαύρα.
 5 — Ξένε μου, τὸ μαντύλι σου τί τῶχεις λερωμένο;
 — ἡ ξενητειά τὸ λέρωσε καὶ τῶχει λερωμένο·
 ξέναις πλένουν τὰ ροῦχά μου, ξέναις μοῦ τὰ μπαλόνουν,
 τὰ πλένουν μιά, τὰ πλένουν δυό, τὰ πλένουν ὡς ταῖς πέντε
 κι' ἀπὸ ταῖς πέντε κ' ἐμπροστὰ 'ς τὸ δρόμο τὰ πετάζουν.
 10 — Ξένε, γιὰ πάρ' τὰ ροῦχά σου, πάρε καὶ τὰ σκουτιά σου,
 καὶ στείλ' τα τῆς μάνας σου, στείλ' τα τῆς γυναικός σου,
 τί ἐδῶ νερὸ δὲ βρίσκειται, σαποῦνι δὲν πουλοῦνε.
 Δώδεκα χρόνους ἔκαμα 'ς τὰ ἔρημα τὰ ξένα,
 'ς τοὺς δεκατρεῖς ἐκίνησα 'ς τὸν τόπο μου νὰ πάνω·
 15 πηγαίνω 'ς τὴ μανούλα μου, μετ' γλέπει καὶ τραδιέται,
 πηγαίνω 'ς τὴ γυναῖκά μου, κι' αὐτὴ δὲ μετ' γνωρίζει.
 — Ξένε, γιὰ διάβα, πήγαινε, σύρ' ἀπὸ κεῖ ποῦ ἦρθες,
 γιὰτὶ δὲν εἶσ' ὁ ἄντρας μου, δὲν εἶσαι τὸ παιδί μου.

347. Ο ΠΑΛΙΝΟΣΤΩΝ ΣΥΖΥΓΟΣ.

Faur. II. 322. Pass. 441-446. Xas. V, 28. Marc. I, 328. Schm. 192, 57.

Μαλαμματένιος ἀργαλειὸς κ' ἐλεφαντένιο χτένι,
κ' ἓνα κορμὶ ἀγγελικὸν κάθεται καὶ γυφαίνει.

Πραγματευτῆς ἐδιάβαινε 'ς τὸ μαῦρό του καβδάλια,
κοντοκρατάει τὸ μαῦρό του καὶ τήνε χαιρετάει.

5 — Καλὴ σου ἡμέρα, κόρη μου. — Καλῶς τὸν ξέν' ὁποῦρθε.

— Κόρη, γιὰ δὲν παντρεύεσαι, δὲν παίρνεις παλληκάρι;

— Κάλλιον νὰ σκάσῃ ὁ μαῦρός σου, παρὰ τὸ λόγ' ὁποῦπες!

"Αντρά 'χω 'γὼ 'ς τὴν ξενητεῖάν καὶ δέκα χρόνους λείπει,
ἀκόμα δυὸ τὸν καρτερῶ, 'ς τοὺς τρεῖς τὸν παντεχαίνω,

10 καὶ μέσ' τοὺς τρεῖς ἂν δὲν ἐρθῇ, τὰ μαῦρα θὰ φορέσω.

— Κόρη μ', ἀπέθαν' ἄντρας σου ἐδῶ καὶ πέντε χρόνους,

κ' ἐγὼ τοῦ 'δάνεισα πανί, μοῦπε νὰ μοῦ τὸ δώσης,

ἐγὼ κερί τοῦ 'δάνεισα, μοῦπε νὰ μὲ πλερώσης,

ἐγὼ φιλὶ τοῦ 'δάνεισα, μοῦπε νὰ μοῦ τὸ δώσης.

15 — Πανί, κερί ἂν τοῦ δάνεισες, ἐγὼ θὰ σοῦ τὸ δώσω,

μὰ τὸ φιλί, ἂν τοῦ δάνεισες, αὐτὸς νὰ σοῦ τὸ δώσῃ.

— Κόρη, ἐγὼ εἶμ' ὁ ἄντρας σου, ἐγὼ εἶμαι κι' ὁ καλὸς σου.

— "Αν ἦς' ἐσύ ὁ ἄντρας μου, ἂν ἦσαι σὺ ὁ ἴδιος,

'πὲς τὰ σημάδια τοῦ σπιτιοῦ καὶ τότες νὰ πιστέψω.

20 — "Εχεις μνηλῆν 'ς τὴν πόρτα σου, μνηλῆν μέσ' τὴν αὐλὴν σου,

ἔχεις καὶ χρυσοκάντυλο μέσα 'ς τὴν κάμαρὴν σου.

— Αὐτὰ τὰ ξέρ' ἡ γειτονιά, τὰ ξέρ' ὁ κόσμος ὅλος.

'πὲς μου σημάδια τοῦ κορμιοῦ καὶ τότες νὰ πιστέψω.

— "Εχεις ἐλῆν 'ς τὰ στήθη σου κ' ἐλῆν 'ς τὴν ἀμασχάλην,

25 κι' ἀγάμεσα 'ς τὰ δυὸ βυζιά σπυρὶ μαργαριτάρι.

— Ἐσύ, ἐσ' εἶς' ὁ ἄντρας μου, ἔλα 'ς τὴν ἀγκαλιά μου.

Ἐν τῇ Ὀδυσείᾳ, Ψ, ἀπραξάλλακτα ὁ ποιητὴς περιγράφει τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ Ὀδυσσεύος παρὰ τῆς Πηνελόπης, καὶ περὶ πλῆθειον τούτου γνῶρισμα λαμβάνει ὁ γέρον Λαέρτιος παρὰ τοῦ υἱοῦ του, ἐν τῇ αὐτῇ ραψῳδίᾳ.

Ὁ Chateaubriand ἀναγνούς τὸ ἐν τῇ συλλογῇ Μαρκέλλου ἐπὶ τοῦ

αὐτοῦ δέκατος ἄρκος, εἶπε τὰ εἰρη: αἱ ἀπλότης καὶ χάρις τοῦ ἄρκα-
 ... εἰς τὸν Θεόκλητον καὶ τὸν Βασίλειον,
 ... ἐπὶ αὐτοῦ ἐνέχε/αὶ καὶ μελλογγύλιον καὶ ἀγνόητα μόνος
 ὁ χριστιανισμός δύναται νὰ ἐκτενέσῃ. Ὁ πατριάρχης τοῦ Λαυρεντίου, τέκνον
 τῆς φύσεως, διηγείται καὶ ζωγραφίζει ἀκριβῶς ἔτι ἀπορία καὶ βλέπει.
 Ἡμεῖς, ἀπ' ἐναντίας, ἐπιδιώκομεν ἀπερίστως τὸ ἰδεῖν τὸν ἐκείνου ἀδύ-
 ναται νὰ φανῇ. Ἡμεῖς, ἐάν δὲν ψευδόμεθα, μεγαλοπρεπῶς ὁμῶς τὰ
 πράγματα. Παρὰ τῷ λαῷ ἡ κοίτης εἶναι ρωγὴ τῆς καρδίας· παρ' ἡμῶν
 κατέστη ἄγων τῆς φαντασίας.»

348. ΕΤΕΡΟΝ. (ΠΑΡΤΑΣ).

Παρά 26. Tommas. 148, 150. Ζαρκ. 718, 5. Pass. 441—446. Χαν. V, 28.

- Π. ποταρίτ' ἡ Ἀνατολὴ καὶ γλυκορέγγ' ἡ Δύσι,
 πᾶν τὰ πουλάκια 'ς ταῖς βροχαῖς, γυναῖκες πᾶν 'ς τὸ πλύμα,
 πάγω κ' ἐγὼ τὸ μαῦρό μου, πάγω νὰ τὸν ποτίσω.
 βρίσκω μιὰ κόρη λυγρὴ σ' ἓνα βαθὺ πηγάδι·
 — Κόρη μου, βγάλε μας νερὸ κ' ἐμένα καὶ τοῦ μαύρου.
 Δώδεκα σίσκλους ἔβγαλε 'ς τὰ μάτια δὲν τὴν εἶδα,
 κ' ἀπάνω εἰς τοὺς δεκατρεῖς σήκωσε τὸ κεφάλι·
 ὁ μαῦρός μου ἐγλκμίτρισε κ' ἡ κόρη ἀναστενάζει.
 — Κόρη μου, γιατί θλίβεσαι καὶ βαρυαναστενάζεις;
 — Ἄντρας μου πάει 'ς τὴν ξενιτειὰ καὶ δέκα χρόνους λείπει,
 ἀκόμα δυὸ τὸν καρτερῶ, 'ς τοὺς τρεῖς τὸν παντεχαίνω,
 κ' ἂν δὲν ἐρθῇ 'ς τοὺς δεκατρεῖς, καλόγρηα θε νὰ γένω.
 — Γιὰ πές μου τὰ σημάδια τοῦ μὴν πάει καὶ τὸν γνωρίζω.
 — Ἦτον ψηλός, ἦτον λιχνός, ἦτον καμαρωμένος,
 15 ἦτονε καὶ πραιμματευτής 'ς τὸν κόσμον ἔακουσμένος.
 — Κόρη μ', ἀπέθαν' ἄντρας σου ἐδῶ καὶ πέντε χρόνους...
 κτλ. ὡς εἰς τὸ προηγούμενον.

349. ΕΤΕΡΟΝ.

- Αὐγίτς', αὐγίστα ἰσώθηκα, δυ' ὥραις νὰ ξημερώσῃ,
 χύνω νερό καὶ νίβομαι, νερό νὰ ξαγρυπνίσω,
 παίρνω τὸ φερετζάκι μου ἔς τὸν ὦμό μου τὸ βάνω
 καὶ σὲ γιαλὸ κατέβηκα, κάτου ἔς τὸ περιγιάλι,
 5 κ' ἐκ' εἶδα κόρην ἔτρεχε πρὸς τοῦ γιαλοῦ τῇ βρύσῃ·
 γοργοπατῶ καὶ φθάνω τὴν καὶ γλυκοχαιρετῶ τὴν·
 — Γεῖά σου, χαρά σου, ἡ λυγερή, γεῖά σου, χαρά σου, ἡ κόρη·
 κόρη, γιὰ δὲν παντρεύεσαι γιὰ νὰ νοικοκυρέψῃς;
 — Καὶ πῶς μοῦ λές νὰ παντρευτῶ ὅπ' ἄντρα ἔχω ἔς τὰ ξένα,
 10 καὶ λείπει χρόνους δώδεκα κι' ἀκόμα τὸν προσμένω
 κι' ὅσοι διαβάταις νὰ διαβοῦν ὄλους τοὺς ἐρωτάω,
 κι' ἄλλοι μοῦ λέν πῶς πέθανε κι' ἄλλοι μοῦ λέν πῶς εἶναι.
 — Κόρη μ', ἀπέθαν' ἄντρας σου... κτλ. ὡς ἀνωτέρω.

350. Η ΔΕΛΒΙΝΑΚΙΩΤΙΣΣΑ.

- Κόρη Δελβινακιώτισσα ἔς τὸ θέρο κατεδαίνει,
 σέρνει δρεπάνι δαμασκί, παλαμαριὰ ἰσημένια,
 καὶ ἔς τὸ δερβένι θερίζει, γοργὰ γοργὰ θερίζει.
 Ξενητεμένοι πέρναγαν καὶ τὴν καλημερίζουν·
 5 — Καλῶς τὰ κάνεις, κόρη μου. — Καλῶς τοὺς τοὺς διαβάταις.
 — Κόρη μου, ποῦν' ὁ πεθερός, θερίζεις μοναχὴ σου;
 κόρη μου, ποῦν' ἡ πεθερά, θερίζεις μοναχὴ σου;
 — Ὁ πεθερός μου γέραςε καὶ κείτεται ἔς τὸ σπίτι,
 ἡ πεθερά μ' ἀπέθανε. Θερίζω μοναχὴ μου.
 10 — Κόρη μου, ποῦν' ὁ ἄντρας σου, θερίζεις μοναχὴ σου;
 — Ἄντρας μ' ἐξηνητεύτηκε καὶ λείπει δέκα χρόνους,
 ἀκόμα δυὸ τὸν καρτερῶ... κτλ. ὡς ἀνωτέρω.

αὐτοῦ θέματος ἄσμα, εἶπε τὰ ἐξῆς: αἱ ἀπλότης καὶ χάρις τοῦ ἄσμα-
τος· τοῦτου δὲν ἀπαντᾷται μήτε εἰς τὸν Θεόκριτον καὶ τὸν Βιογίλιον,
διότι τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐγκεχαρκαγμένην μελαγχολίαν καὶ ἀγνότητα μόνος
ὁ χριστιανισμὸς δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ. Ὁ ποιητὴς τοῦ λαοῦ, τέκνον
τῆς φύσεως, διηγεῖται καὶ ζωγραφίζει ἀκριβῶς ὅ,τι ἀκούει καὶ βλέπει.
Ἡμεῖς, ἀπ' ἐναντίας, ἐπιδιώκομεν ἀπαύστως τὸ ἰδανικόν· ἐκεῖνος ἀδυ-
νατεῖ νὰ ψευσθῇ· ἡμεῖς, ἐὰν δὲν ψευδόμεθα, μεγαλοποιούμεεν ὅμως τὰ
πράγματα. Παρὰ τῷ λαῷ ἡ ποίησις εἶναι φωνὴ τῆς καρδίας· παρ' ἡμῖν
κατέστη ἄγων τῆς φαντασίας. . . .»

—ο—

348. ΕΤΕΡΟΝ. (ΓΑΡΓΑΣ).

Πανθ. 26. Tommas. 148, 150. Ζαμπ. 718, 5. Pass. 441—446. Χασ. V, 28.

Γλυκοχαράξ' ἡ Ἀνατολὴ καὶ γλυκοφέγγ' ἡ Δύσι,
πᾶν τὰ πουλάκια 'ς τὰς βοσκαῖς, γυναιῖκες πᾶν 'ς τὸ πλῦμα,
πάγω κ' ἐγὼ τὸ μαῦρό μου, πάγω νὰ τὸν ποτίσω.
βρίσκω μιὰ κόρη λυγερὴ σ' ἓνα βαθὺ πηγάδι·

— Κόρη μου, βγάλε μας νερὸ κ' ἐμένα καὶ τοῦ μαῦρου.

Δώδεκα σίσκλους ἔδγαλε 'ς τὰ μάτια δὲν τὴν εἶδα,
κί' ἀπάνω εἰς τοὺς δεκατρεῖς σήκωσε τὸ κεφάλι·

ὁ μαῦρός μου ἐχλιμίστρισε κ' ἡ κόρη ἀναστενάζει.

— Κόρη μου, γιατί θλίβεσαι καὶ βαρυαναστενάζεις;

— Ἄντρας μου πάει 'ς τὴν ξενητεῖάν καὶ δέκα χρόνους λείπει,
ἀκόμα δυὸ τὸν καρτερῶ, 'ς τοὺς τρεῖς τὸν παντεχαίνω,
κί' ἂν δὲν ἐρθῇ 'ς τοὺς δεκατρεῖς, καλόγρηρα θὲ νὰ γένω.

— Γιά πές μου τὰ σημάδια τοῦ μὴν πάει καὶ τὸν γνωρίζω.

— Ἦτον ψηλός, ἦτον λιχνός, ἦτον καμαρωμένος,

ἦτονε καὶ πραμιματευτὴς 'ς τὸν κόσμον ἔακουσμένος.

— Κόρη μ', ἀπέθαν' ἄντρας σου ἐδῶ καὶ πέντε χρόνους. . .

κτλ. ὡς εἰς τὸ προηγούμενον.

—ο—

349. ΕΤΕΡΟΝ.

- Αὐγίτς', αὐγίστα ὀκώθηκα, δυ' ὥραις νὰ ξημερώσῃ,
 χύνω νερό καὶ νίβομαι, νερό νὰ ξαγρυπνίσω,
 παίρνω τὸ φερετζάκι μου ἔς τὸν ὦμό μου τὸ βάνω
 καὶ σὲ γιαλὸ κατέβηκα, κάτου ἔς τὸ περιγιάλι,
 5 κ' ἐκ' εἶδα κόρην ἔτρεχε πρὸς τοῦ γιαλοῦ τὴ βρύση·
 γοργοπατῶ καὶ φθάνω τὴν καὶ γλυκοχαιρετῶ τὴν·
 — Γειά σου, χαρά σου, ἡ λυγερή, γειά σου, χαρά σου, ἡ κόρη·
 κόρη, γιὰ δὲν παντρεύεσαι γιὰ νὰ νοικοκυρέψῃς;
 — Καὶ πῶς μοῦ λές νὰ παντρευτῶ ὅπ' ἄντρα ἔχω ἔς τὰ ξένα,
 10 καὶ λείπει χρόνους δώδεκα κι' ἀκόμα τὸν προσμένω
 κι' ὅσοι διαβάταις νὰ διαβοῦν ὅλους τοὺς ἐρωτάω,
 κι' ἄλλοι μοῦ λέν πῶς πέθανε κι' ἄλλοι μοῦ λέν πῶς εἶναι.
 — Κόρη μ', ἀπέθαν' ἄντρας σου... κτλ. ὡς ἀνωτέρω.

350. Η ΔΕΛΒΙΝΑΚΙΩΤΙΣΣΑ.

- Κόρη Δελβινακιώτισσα ἔς τὸ θέρο κατεδαίνει,
 σέρνει δρεπάνι δαμασκί, παλαμαριὰ ὀσημένα,
 καὶ ἔς τὸ δερβένι θερίζει, γοργὰ γοργὰ θερίζει.
 Ξενητεμένοι πέρναγαν καὶ τὴν καλημερίζουν·
 5 — Καλῶς τὰ κάνεις, κόρη μου. — Καλῶς τοὺς τοὺς διαβάταις.
 — Κόρη μου, ποῦν' ὁ πεθερός, θερίζεις μοναχή σου;
 κόρη μου, ποῦν' ἡ πεθερά, θερίζεις μοναχή σου;
 — Ὁ πεθερός μου γέρασε καὶ κείτεται ἔς τὸ σπίτι,
 ἡ πεθερά μ' ἀπέθανε. Θερίζω μοναχή μου.
 10 — Κόρη μου, ποῦν' ὁ ἄντρας σου, θερίζεις μοναχή σου;
 — Ἄντρας μ' ἐξηνητεύτηκε καὶ λείπει δέκα χρόνους,
 ἀκόμα δυὸ τὸν καρτερῶ... κτλ. ὡς ἀνωτέρω.

351. Η ΕΡΩΜΕΝΗ ΤΟΥ ΑΠΟΔΗΜΟΥΝΤΟΣ.

N. Πολίτ. 17.

Νεραντσοῦλα φουντωμένη, ποῦναι τ' ἄνθη σου;
 — Τράβηξε βορειᾶς ἀέρας καὶ τὰ σκόρπισε,
 κ' ἡ φουρτοῦνα τοῦ πελάγου τ' ἀποχάλασε.
 Σὲ παρακαλῶ, βορειᾶ μου, τράβα χαμηλά,
 5 νὰ σκορπίσης τὴν ἀντάρα καὶ τὰ σύγνεφα,
 γιὰ ν' ἀράξουν τὰ καράδια τὰ Ζαγοριανά.
 Ὅλα τὰ καράβι' ἀράξαν, κι' ὅλα φάνηκαν,
 κι' ὁ λεβέντης ὁ δικός μου δὲν ἐφάνηκε,
 καὶ ποῖος ξέρει σὲ τί κῦμα δέρνει νὰ πνιγῇ.
 10 — Καὶ δὲν κλαῖς τὴν ὠμορφιά σου, κόρη ν ὠμορφη,
 μόνε κλαῖς τὸν ταξειδιώτη ποῦ σ' ἀπάριασε.
 τάχα ποῖαν θεὸ νὰ φιλήσῃ τὰ μεσάνυχτα,
 τάχα ποῖαν θεὸ ν' ἀγκαλιάσῃ τὸ ξημέρωμα.

VI. ΣΑΤΥΡΙΚΑ ΚΑΙ ΑΣΤΕΙΑ.¹

352. Ο ΑΠΟ ΛΗΣΙΤΟΥ ΓΕΩΡΓΟΣ.

Χασ. VI, 64.

Ἄφῃκε ὁ Γιάννης τὴν κλεψιά κ' ἔπιασε τὸ ζευγάρι,
κ' ἔφκιασ' ἀλέτρι ἀπὸ συκιά καὶ τὸ ζυγὸ ἀπὸ δάφνη,
τὴ ζεύγα φκιάνει ἀπὸ βουρλί καὶ τὸ γινὶ ἀπὸ φτυάρι,
φκιάνει καὶ τὴ δικέντρα του ἀπὸ ἐληᾶς κλωνάρι.

Ἄπόσπειρε κ' ἐθέρισεν ἐννηὰ σοινίχια στάρι·
χρωστάει τὰ πέντε, τᾶδωκε, τὰ τρία πῆρ' ὁ Τοῦρκος,
τῶνα ποῦ καψ' ἀπόμεινε τὸ πῆρε, πᾶει 'ς τὸ μύλο.

Βρίσκει τὸ μύλο χάρβαλο καὶ τὰ νερά κομμένα,
κι' ὅσῳ νὰ βάλῃ τὸ νερὸ καὶ νὰ κινήσ' ὁ μύλος,

10 πόντικας βγῆκ' ἀπὸ μεριά, τῶσπασε τὸ σακκοῦλι.

— Λέλε μ', μπομπώ, σακκοῦλι μου, τὸ τί νὰ γέν' ὁ μαῦρος!

Ὅσῳ νὰ κλώσῃ ράμματα, νὰ ράψῃ τὸ σακκοῦλι,

λῦκος ἐβγῆκ' ἀπὸ μεριά, τῶφαγε τὸ γομάρι.

— Λέλε μ', μπομπώ, γομάρι μου, τὸ τί νὰ γέν' ὁ μαῦρος!

15 Ἐπῆρε τὸν ἀνήφορο σ' ἓνα καλὸ προσήλιο

¹ Τὸ ἄσεμνον τινῶν τῶν ἐν τῇ παρόντι κεφαλαίῳ ᾠσμάτων δὲν ἐθεωρήσαμεν ἰσχυρὸν λόγον, ὅπως ἀποστῶμεν τῆς δημοσιεύσεως αὐτῶν. Θὰ ἦτο τοῦτο σεμνοπρέπεια ἄτοπος καὶ ἐπιβλαβὴς συνάμα διὰ τὸν σκοπὸν, εἰς δὲ ἡ περισύναξις τῶν δημοτικῶν ᾠσμάτων ἀποβλέπει. Ἀποσιωπῶντες καὶ μὴ δημοσιεύοντες μετὰ τῶν ἄλλων τὰ ἐπίσης γνήσια ταῦτα προϊόντα τῆς δημώδους μούσης, ψευδὲς ἢ ἀτελὲς παρουσιάζομεν ἀπεικόνισμα τοῦ ἥθους, τοῦ βίου καὶ τῆς διακονητικῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἡμετέρου λαοῦ.

καὶ βγάνει τὴν τσακτσίρα του νὰ τὴ λιανοφειρίσῃ·
 ἀπὸ ψηλὰ ἔπες' ἀητός, τ' ἄρπαξε τὴν τσακτσίρα.
 — Λέλε μ', μπομπώ, τσακτσίρα μου, τὸ τί νὰ γέν' ὁ μαῦρος!
 Ἔκαμε τὸν κατήφορο, τὸν γλέπουν τὰ παιδιὰ του.

- 20 — Μάνα, ν' ἀφέντης ἔρχεται, ἔρχετ' ἀπὸ τὸ μύλο,
 δίχως σακκί, δίχως βρακί, καὶ δίχως τὸ γομάρι.
 Ἐβγήκε καὶ ἡ Γιάννοδα γιὰ νὰ δεχτῇ τ' ἀλεύρι
 καὶ τοῦ φωνάζει — ἀνάγκασε, κουλούρα νὰ ζυμώσω,
 γιὰτὶ πεινᾶνε τὰ παιδιὰ καὶ σκούζουν γιὰ νὰ φᾶνε.
 25 — Τσωπάτε, μπρὲ ζαλιάρικα καὶ ζαλοβροντισμένα,
 τί ἐγὼ ῥχομαι ξεδράκωτος καὶ δίχως τὸ γομάρι.

— o —

353. Η ΠΑΓΑΔΟΓΟΥΛΑ.

<p>Τοῦ Παπα τὴ θυγατέρα
 δέκ' ἀμάξια δὲν τὴ σέρνουν
 καὶ ὄχτῳ δὲν τὴν ταραίζουν.
 Τὴν ἐκάμαν μαύρη νύφη,
 5 φτάνουν' εἰς τοῦ γαμπροῦ τὸ σπίτι,
 δὲν τὴν χώραεν ἡ πόρτα·
 χάλασαν τρεῖς πῆχες τοῖχο
 κ' ἐχαρβάλωσαν τὸ σπίτι
 καὶ τὴν χώρεσε κ' ἐμπῆκε.</p> <p>10 — Καλημέρα, πεθερά μου.
 — Καλῶς ἦρθες, πέρδικά μου.
 — Ἔχεις τίποτε ψωμάκι;
 — Ἔχω, νύφη μ', καὶ παράχω·
 ἔχω ἓνα μικρὸ φουρνέλι</p> <p>15 ποῦ χωράει πολὺ κι' ὀλίγο
 τετρακόσια δυὸ καρβέλια·
 — Ἔχεις τίποτε προσφάγι;
 — Ἔχω, νύφη μ', καὶ παράχω·</p> | <p>ἔχω ἓνα μικρὸ καζάνι
 20 ποῦ χωράει πολὺ κι' ὀλίγο
 μιὰ γελάδα μὲ τὸ μόσχο.
 Ὅλα τάφαγεν ἡ νύφη
 καὶ ἀκόμα δὲ σαρκώθη.
 — Μπρὲ κυρὰ καὶ πεθερά μου,
 25 ἔχεις καὶ κρασί νὰ πιοῦμε;
 — Ἔχω, νύφη μ', καὶ παράχω·
 ἔχω ἓνα μικρὸ βαγένι
 ποῦ χωράει πολὺ κι' ὀλίγο
 τετρακόσια δυὸ καρδάρια.
 30 Ὅλο τῶπιεν, ὄλο ἡ νύφη
 καὶ ἐδίφαγεν ἀκόμα.
 — Μπρὲ κυρὰ καὶ πεθερά μου,
 θὲ νὰ βγῶ νὰ κατουρήσω.
 Ἔκαμε τὸ λάκκο, λάκκο
 35 κ' ἔκατσε νὰ κατουρήσῃ·
 κατουρῶντας, κατουρῶντας</p> |
|---|--|

κίνησαν τὰ κουτσολάκκια , μέ τὸν τσόχο ἔς τὸ ζωνάρι
 κ' ἦταν κ' ἓνα κουτσολάκκι καὶ τὰ ξάγια ἔς τὸ κεφάλι·
 ποῦχε κ' ἓνα κουτσομύλι ⁴⁵ τὸ χωριὸ ἦταν ἔς τὸ πλάγι,
⁴⁰ κι' ἄρχισε κι' αὐτὸ ν' ἀλέθῃ κι' ὅσα σπίτια ἦταν κάτω
 καὶ οἱ τοῖχοί του νὰ σειῶνται, ἢ νεροποντιὰ τὰ πῆρε.
 κ' ἔφευγαν οἱ μυλωνάδες

—ο—

354. Η ΤΖΟΜΠΑΝΙΣΑ.

Μιά γυναῖκα ἐνοῦ τζομπάνη ¹⁰ νὰ σοῦ φτιάσω κοντογοῦνι,
 οὔτε τὸ γιαγοῦρτι φτιάνει, νὰ πουλήσω καὶ τὰ γίδια
 οὔτε τὸ τυρὶ τοῦ πήγει, νὰ σοῦ φτιάσω δαχτυλίδια,
 μόν' γυρεύει νὰ τοῦ φύγῃ, νὰ πουλήσω τὰ κατσίκια
⁵ εἰς τὴ χώρα νὰ πηγαίνει νὰ σοῦ φτιάσω σκουλαρίκια,
 καὶ ἀρχόντισσα νὰ γένῃ. ¹⁵ νὰ πουλήσω καὶ τὴ στάνη
 —μὴ μοῦ φεύγῃς, πέρδικά μου, νὰ σοῦ φτιάσω ἓνα φουστάνι,
 κάτσε, μεῖν' ἐδῶ κοντά μου, νὰ πουλήσω τὴ τζομάκα
 νὰ πουλήσω τὸ γουροῦνι νὰ σοῦ φτιάσω μαύρη κάππα.

—ο—

355. Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΤΖΟΜΠΑΝΗ.

Πέθαν' ὁ Βλάχος, πέθανε, κ' ἔκαμε σ' ὅλα διάτα·
 ἀφίνει τὴ τζομάκα του ἔς τὴν ἐκκλησιὰ λαμπάδα,
 ἀφίνει τὴν τσαντίλα τοῦ ποδιὰ γιὰ τὴν εἰκόνα,
 καὶ τὴν τρανὴ κουμπλίτσα του νὰ κρεμαστῇ καντύλα,
⁵ ἀφίνει καὶ τὴν τσέργα του γιὰ τὸν παπᾶ φελόνι,
 κι' αὐτὴ τὴ μαύρη λιάρα του σάκκο γιὰ τὸ δεσπότη.

—ο—

356. Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΓΥΦΤΟΥ:

Πέθαν' ὁ γύφτος ὁ χαλκιᾶς κ' ἡ γύφτισσα τὸν κλαίγει·
 —Ἐσὺ πεθαίνεις, μάστορα, κ' ἔμένα ποῦ μ' ἀφίνεις!

βολαῖς μὲ ρίχνει σ' ἄρρωστειᾷ βαρεῖᾳ γιὰ νὰ πεθάνω.
 Νὰ πάγω 'ς ἄλλο σύνορο, νὰ φύγω 'ς ἄλλον τόπο,
 5 ξένος κ' ἐδῶ, ξένος κ' ἐκεῖ, κι' ὅπου νὰ πάγω ξένος.
 Νᾶχα τὸν οὐρανὸ χαρτί, τῇ θάλασσᾳ μελάνη
 γιὰ νάγραφα τῆς ξενητεῖας ταῖς λαύραις καὶ ταῖς πίκραις.
 Μὰ τ' εἶδαν τὰ ματάκια μου, μὰ τ' εἶδαν τὰ καυμένα...
 κτλ. ὡς εἰς τὸ προηγούμενον.

—o—

346. ΕΤΕΡΟΝ.

Xas. V. 8. Faur. II. 176.

- Τὴν ξενητεῖᾳ, τὴ γυμνωσίᾳ, τὴν πίκρα, τὴν ἀγάπη,
 τὰ τέσσερα τὰ ζύγιασα, βαρύτερα εἶν' τὰ ξένα.
 Ὁ ξένος εἰς τὴν ξενητεῖᾳ πρέπει νὰ βάνῃ μαῦρα
 γιὰ νὰ ταιριάζ' ἡ φορεσιᾳ μὲ τῆς καρδιᾶς τῇ λαύρα.
 5 — Ξένε μου, τὸ μαντύλι σου τί τῶχεις λερωμένο;
 — ἡ ξενητεῖᾳ τὸ λέρωσε καὶ τῶχει λερωμένο·
 ξέναις πλένουν τὰ ροῦχά μου, ξέναις μου τὰ μπαλόνουν,
 τὰ πλένουν μιά, τὰ πλένουν δυό, τὰ πλένουν ὡς ταῖς πέντε
 κι' ἀπὸ ταῖς πέντε κ' ἐμπροστὰ 'ς τὸ δρόμο τὰ πετάζουν.
 10 — Ξένε, γιὰ πᾶρ' τὰ ροῦχά σου, πάρε καὶ τὰ σκουτιά σου,
 καὶ στεῖλ' τα τῆς μάνας σου, στεῖλ' τα τῆς γυναικός σου,
 τί ἐδῶ νερὸ δὲ βρίσκειται, σαποῦνι δὲν πουλοῦνε.
 Δώδεκα χρόνους ἔκαμα 'ς τὰ ἔρημα τὰ ξένα,
 'ς τοὺς δεκατρεῖς ἐκίνησα 'ς τὸν τόπο μου νὰ πάνω·
 15 πηγαίνω 'ς τὴ μανούλα μου, μὲ γλέπει καὶ τραδιέται,
 πηγαίνω 'ς τὴ γυναῖκά μου, κι' αὐτὴ δὲ μὲ γνωρίζει.
 — Ξένε, γιὰ διάβα, πήγαινε, σύρ' ἀπὸ κεῖ ποῦ ἦρθες,
 γιὰτὶ δὲν εἶσ' ὁ ἄντρας μου, δὲν εἶσαι τὸ παιδί μου.

—o—

347. Ο ΠΑΛΙΝΟΣΤΩΝ ΣΥΖΥΓΟΣ.

Faur. II. 322. Pass. 441-446. Xασ. V, 28. Marc. I, 328. Schm. 192,57.

Μαλαμματένιος ἀργαλειὸς κ' ἐλεφαντένιο χτένι,
κ' ἓνα κορμὶ ἀγγελικὸ κάθεται καὶ γυφαίνει.

Πραμματευτῆς ἐδιάβαινε 'ς τὸ μαῦρό του καβδάλα,
κοντοκρατάει τὸ μαῦρό του καὶ τήνε χαιρετάει.

5 — Καλὴ σου μέρα, κόρη μου. — Καλῶς τὸν ξέν' ὀποῦρθε.

— Κόρη, γιὰ δὲν παντρεύεσαι, δὲν παίρνεις παλληκάρι;

— Κάλλιο νὰ σκάση ὁ μαῦρός σου, παρὰ τὸ λόγ' ὀποῦπες!

Ἄντρα ἔχω ἔγω 'ς τὴν ξενητεῖα καὶ δέκα χρόνους λείπει,
ἀκόμα δυὸ τὸν καρτερῶ, 'ς τοὺς τρεῖς τὸν παντεχαίνω,

10 καὶ μέσ' τοὺς τρεῖς ἂν δὲν ἐρθῇ, τὰ μαῦρα θὰ φορέσω.

— Κόρημ', ἀπέθαν' ἄντρας σου ἐδῶ καὶ πέντε χρόνους,

κ' ἐγὼ τοῦ ἴδαναισα πανί, μοῦπε νὰ μοῦ τὸ δώσης,

ἐγὼ κερί τοῦ ἴδαναισα, μοῦπε νὰ μὲ πλερώσης,

ἐγὼ φιλί τοῦ ἴδαναισα, μοῦπε νὰ μοῦ τὸ δώσης.

15 — Πανί, κερί ἂν τοῦ ἴδαναισες, ἐγὼ θὰ σοῦ τὸ δώσω,

μὰ τὸ φιλί, ἂν τοῦ ἴδαναισες, αὐτὸς νὰ σοῦ τὸ δώσῃ.

— Κόρη, ἐγὼ εἶμ' ὁ ἄντρας σου, ἐγὼ εἶμαι κι' ὁ καλός σου.

— Ἄν ἦσ' ἐσὺ ὁ ἄντρας μου, ἂν ἦσαι σὺ ὁ ἴδιος,

'πὲς τὰ σημάδια τοῦ σπιτιοῦ καὶ τότες νὰ πιστέψω.

20 — Ἐχεις μὴλητὰ 'ς τὴν πόρτα σου, μὴλητὰ μέσ' τὴν αὐλή σου,

ἔχεις καὶ χρυσοκάντυλο μέσα 'ς τὴν κάμαρή σου.

— Αὐτὰ τὰ ξέρ' ἡ γειτονιά, τὰ ξέρ' ὁ κόσμος ὅλος.

'πὲς μου σημάδια τοῦ κορμιοῦ καὶ τότες νὰ πιστέψω.

— Ἐχεις ἐλγὰ 'ς τὰ στήθη σου κ' ἐλγὰ 'ς τὴν ἀμασχάλη,

25 κι' ἀνάμεσα 'ς τὰ δυὸ βυζιά σπυρὶ μαργαριτάρι.

— Ἐσύ, ἐσ' εἶσ' ὁ ἄντρας μου, ἔλα 'ς τὴν ἀγκαλιά μου.

Ἐν τῇ Ὀδυσείᾳ, Ψ, ἀπαράλλακτα ὁ ποιητὴς περιγράφει τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ Ὀδυσσεὺς παρὰ τῆς Πηνελόπης, καὶ περὶ πλήσιον τούτου γνῶρισμα λαμβάνει ὁ γέρον Λαέρτιος παρὰ τοῦ υἱοῦ του, ἐν τῇ αὐτῇ ραψωδίᾳ.

Ὁ Chateaubriand ἀνηγνούς τὸ ἐν τῇ συλλογῇ Μιρκέλλου ἐπὶ τοῦ

αὐτοῦ θέματος ἄσμα, εἶπε τὰ ἐξῆς: αἱ ἀπλότης καὶ χάρις τοῦ ἄσμα-
τος αὐτοῦ δὲν ἀπαντᾷται μήτε εἰς τὸν Θεόκριτον καὶ τὸν Βιργίλιον,
διότι τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐγκεχαρκαγμένην μελαγχολίαν καὶ ἀγνότητα μόνος
ὁ χριστιανισμὸς δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ. Ὁ ποιητὴς τοῦ λαοῦ, τέκνον
τῆς φύσεως, διηγεῖται καὶ ζωγραφίζει ἀκριβῶς ὅ,τι ἀκούει καὶ βλέπει.
Ἡμεῖς, ἀπ' ἐναντίας, ἐπιδιώκομεν ἀπαύστως τὸ ἰδανικόν· ἐκεῖνος ἀδυ-
νατεῖ νὰ ψευσθῇ· ἡμεῖς, ἐὰν δὲν ψευδόμεθα, μεγαλοποιούμεεν ὁμῶς τὰ
πράγματα. Παρὰ τῷ λαῷ ἡ ποίησις εἶναι φωνὴ τῆς καρδίας· παρ' ἡμῖν
κατέστη ἀγὼν τῆς φαντασίας. . . .»

—o—

348. ΕΤΕΡΟΝ. (ΠΑΡΓΑΣ).

Πανθ. 26. Tommas. 148, 150. Ζαμπ. 718, 5. Pass. 441—446. Χασ. V, 28.

Γλυκοχαράζ' ἡ Ἀνατολὴ καὶ γλυκοφέγγ' ἡ Δύσι,
πᾶν τὰ πουλάκια 'ς ταῖς βοσκαῖς, γυναιῖκες πᾶν 'ς τὸ πλῦμα,
πάγω κ' ἐγὼ τὸ μαῦρό μου, πάγω νὰ τὸν ποτίσω.
βρίσκω μιὰ κόρη λυγερὴ σ' ἓνα βαθὺ πηγάδι·

— Κόρη μου, βγάλε μας νερὸ κ' ἐμένα καὶ τοῦ μαύρου.

Δώδεκα σίσκλους ἔβγαλε 'ς τὰ μάτια δὲν τὴν εἶδα,
κί' ἀπάνω εἰς τοὺς δεκατρεῖς σήκωσε τὸ κεφάλι·

ὁ μαῦρός μου ἐχλιμίτρισε κ' ἡ κόρη ἀναστενάζει.

— Κόρη μου, γιατί θλίβεσαι καὶ βαρυαναστενάζεις;

— Ἄντρας μου πάει 'ς τὴν ξενητείαν καὶ δέκα χρόνους λείπει,
ἀκόμα δυὸ τὸν καρτερῶ, 'ς τοὺς τρεῖς τὸν παντεχαίνω,
κί' ἂν δὲν ἐρθῇ 'ς τοὺς δεκατρεῖς, καλόγρηρα θὲ νὰ γένω.

— Γιὰ πές μου τὰ σημάδια τοῦ μὴν πάει καὶ τὸν γνωρίζω.

— Ἦτον ψηλός, ἦτον λιχνός, ἦτον καμαρωμένος,

¹⁵ ἦτονε καὶ πραγματευτὴς 'ς τὸν κόσμον ἔακουσμένος.

— Κόρη μ', ἀπέθαν' ἄντρας σου ἐδῶ καὶ πέντε χρόνους. . .

κτλ. ὡς εἰς τὸ προηγούμενον.

—o—

349. ΕΤΕΡΟΝ.

- Αὐγίτς', αὐγίστα ἴσχύθηκα, δὺ ὥραις νὰ ξημερώσῃ,
 χύνω νερὸ καὶ νίβομαι, νερὸ νὰ ξαγρυπνίσω,
 παίρνω τὸ φερετζάκι μου ἔς τὸν ὤμό μου τὸ βάνω
 καὶ σὲ γιαλὸ κατέβηκα, κάτου ἔς τὸ περιγιάλι,
 5 κ' ἐκ' εἶδα κόρην ἔτρεχε πρὸς τοῦ γιαλοῦ τὴ βρύση·
 γοργοπατῶ καὶ φθάνω τὴν καὶ γλυκοχαιρετῶ τὴν·
 — Γειά σου, χαρά σου, ἡ λυγερή, γειά σου, χαρά σου, ἡ κόρη·
 κόρη, γιὰ δὲν παντρεύεσαι γιὰ νὰ νοικοκυρέψῃς;
 — Καὶ πῶς μοῦ λές νὰ παντρευτῶ ὅπ' ἄντρα ἔχω ἔς τὰ ξένα,
 10 καὶ λείπει χρόνους δώδεκα κι' ἀκόμα τὸν προσμένω
 κι' ὅσοι διαβάταις νὰ διαβοῦν ὄλους τοὺς ἐρωτᾶω,
 κι' ἄλλοι μοῦ λὲν πῶς πέθανε κι' ἄλλοι μοῦ λὲν πῶς εἶναι.
 — Κόρη μ', ἀπέθαν' ἄντρας σου... κτλ. ὡς ἄνωτέρω.

— 0 —

350. Η ΔΕΛΒΙΝΑΚΙΩΤΙΣΣΑ.

- Κόρη Δελβινακιώτισσα ἔς τὸ θέρο κατεδαίνει,
 σέρνει δρεπάνι δαμασκί, παλαμαριά ἴσημένα,
 καὶ ἔς τὸ δερβένι θερίζει, γοργὰ γοργὰ θερίζει.
 Ξενητεμένοι πέρναγαν καὶ τὴν καλημερίζουν·
 5 — Καλῶς τὰ κάνεις, κόρη μου. — Καλῶς τοὺς τοὺς διαβάταις.
 — Κόρη μου, ποῦν' ὁ πεθερός, θερίζεις μοναχὴ σου;
 κόρη μου, ποῦν' ἡ πεθερά, θερίζεις μοναχὴ σου;
 — Ὁ πεθερός μου γέρασε καὶ κείτεται ἔς τὸ σπίτι,
 ἡ πεθερά μ' ἀπέθανε. Θερίζω μοναχὴ μου.
 10 — Κόρη μου, ποῦν' ὁ ἄντρας σου, θερίζεις μοναχὴ σου;
 — Ἄντρας μ' ἐξηνητεύτηκε καὶ λείπει δέκα χρόνους,
 ἀκόμα δὺ τὸν καρτερῶ... κτλ. ὡς ἄνωτέρω.

— 0 —

351. Η ΕΡΩΜΕΝΗ ΤΟΥ ΑΠΟΔΗΜΟΥΝΤΟΣ.

N. Πολίτ. 17.

- Νεραντσοῦλα φουντωμένη, ποῦναι τ' ἄνθη σου;
 — Τράδηξε βορειᾶς ἀέρας καὶ τὰ σκόρπισε,
 κ' ἡ φουρτοῦνα τοῦ πελάγου τ' ἀποχάλασε.
 Σὲ παρακαλῶ, βορειᾶ μου, τράβα χαμηλά,
 5 νὰ σκορπίσης τὴν ἀντάρα καὶ τὰ σύγνεφα,
 γιὰ ν' ἀράξουν τὰ καράβια τὰ Ζαγοριανά.
 Ὅλα τὰ καράβι' ἀράξαν, κι' ὅλα φάνηκαν,
 κι' ὁ λεβέντης ὁ δικός μου δὲν ἐφάνηκε,
 καὶ ποιὸς ξέρει σὲ τί κῦμα δέρνει νὰ πνιγῇ.
 10 — Καὶ δὲν κλαῖς τὴν ὠμορφιά σου, κόρη ν ὠμορφη,
 μόνε κλαῖς τὸν ταξειδιώτη ποῦ σ' ἀπάρτισε.
 τάχα ποιὰν θεὸν νὰ φιλήσῃ τὰ μεσάνυχτα,
 τάχα ποιὰν θεὸν ν' ἀγκαλιάσῃ τὸ ξημέρωμα.

VI. ΣΑΤΥΡΙΚΑ ΚΑΙ ΑΣΤΕΙΑ.¹

352. Ο ΑΠΟ ΛΗΙΣΤΟΥ ΓΕΩΡΓΟΣ.

Χασ. VI, 64.

Ἄφρηκε ὁ Γιάννης τὴν κλεψιά κ' ἔπιασε τὸ ζευγάρι,
κ' ἔφκιασ' ἀλέτρι ἀπὸ συκιά καὶ τὸ ζυγὸ ἀπὸ δάφνη,
τὴ ζεύγα φκιάνει ἀπὸ βουρλί καὶ τὸ γινὶ ἀπὸ φτυάρι,
φκιάνει καὶ τὴ δικέντρα του ἀπὸ ἐληᾶς κλωνάρι.

5 Ἀπόσπειρε κ' ἐθέρισεν ἐννηὰ σοινίκια στάρι·
χρωστάει τὰ πέντε, τᾶδωκε, τὰ τρία πῆρ' ὁ Τοῦρκος,
τῶνα ποῦ καψ' ἀπόμεινε τὸ πῆρε, πάει 'ς τὸ μύλο.

Βρίσκει τὸ μύλο χάρβαλο καὶ τὰ νερὰ κομμένα,
κί' ὅσω νὰ βάλῃ τὸ νερὸ καὶ νὰ κινήσ' ὁ μύλος,

10 πόντικας βγῆκ' ἀπὸ μεριά, τῶσπασε τὸ σακκουλι.

— Λέλε μ', μπομπώ, σακκουλι μου, τὸ τί νὰ γέν' ὁ μαῦρος!

Ὅσω νὰ κλώσῃ ράμματα, νὰ ράψῃ τὸ σακκουλι,

λύκος ἐβγῆκ' ἀπὸ μεριά, τῶφαγε τὸ γομάρι.

— Λέλε μ', μπομπώ, γομάρι μου, τὸ τί νὰ γέν' ὁ μαῦρος!

15 Ἐπῆρε τὸν ἀνήφορο σ' ἓνα καλὸ προσήλιο

¹ Τὸ ἄσεμνον τινῶν τῶν ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ ᾄσματων δὲν ἐθεωρήσαμεν ἰσχυρὸν λόγον, ὅπως ἀποστῶμεν τῆς δημοσιεύσεως αὐτῶν. Θὰ ἦτο τοῦτο σεμνοπρέπεια ἄτοπος καὶ ἐπιβλαβὴς συνάμα διὰ τὸν σκοπόν, εἰς ὃν ἡ περισύναξις τῶν δημοτικῶν ᾄσματων ἀποβλέπει. Ἀποσιωπῶντες καὶ μὴ δημοσιεύοντες μετὰ τῶν ἄλλων τὰ ἐπίσης γνήσια ταῦτα προϊόντα τῆς δημώδους μουσικῆς, ψευδὲς ἢ ἀτελὲς παρουσιάζομεν ἀπεικόνισμα τοῦ ἥθους, τοῦ βίου καὶ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἡμετέρου λαοῦ.

καὶ βγάνει τὴν τσακτσίρα του νὰ τὴ λιανοφειρίσῃ·
ἀπὸ ψηλὰ ἔπес' ἀητός, τ' ἄρπαξε τὴν τσακτσίρα.

— Λέλε μ', μπομπώ, τσακτσίρα μου, τὸ τί νὰ γέν' ὁ μαῦρος!

Ἔκαμε τὸν κατήφορο, τὸν γλέπουν τὰ παιδιὰ του.

30 — Μάνα, ν' ἀφέντης ἔρχεται, ἔρχετ' ἀπὸ τὸ μύλο,
δίχως σακκί, δίχως βρακί, καὶ δίχως τὸ γομάρι.

Ἐβγῆκε καὶ ἡ Γιάννοβα γιὰ νὰ δεχτῇ τ' ἀλεύρι
καὶ τοῦ φωνάζει — ἀνάγκασε, κουλούρα νὰ ζυμώσω,
γιατὶ πεινᾶνε τὰ παιδιὰ καὶ σκούζουν γιὰ νὰ φᾶνε.

35 — Τσωπᾶτε, μπρὲ ζαλιάρικα καὶ ζαλοβροντισμένα,
τί ἐγὼ ῥχομαι ξεβράκωτος καὶ δίχως τὸ γομάρι.

— o —

353. Η ΓΑΓΑΔΟΠΟΥΛΑ.

Τοῦ Παπᾶ τὴ θυγατέρα
δέκ' ἀμάξια δὲν τὴ σέρνουν
καὶ ὀχτῶ δὲν τὴν ταραίζουν.

Τὴν ἐκάμαν μαύρη νύφη,
5 φτάνουν' τοῦ γαμπροῦ τὸ σπίτι,
δὲν τὴν χώραεν ἡ πόρτα·
χάλασαν τρεῖς πῆχες τοῖχο
κ' ἐχαρβάλωσαν τὸ σπίτι
καὶ τὴν χώρεσε κ' ἐμπῆκε.

10 — Καλημέρα, πεθερά μου.

— Καλῶς ἦρθες, πέρδικά μου.

— Ἔχεις τίποτε ψωμάκι;

— Ἔχω, νύφη μ', καὶ παράχω·

ἔχω ἓνα μικρὸ φουρνέλι

15 ποῦ χωράει πολὺ κι' ὀλίγο

τετρακόσια δυὸ καρδέλια·

— Ἔχεις τίποτε προσφάγι;

— Ἔχω, νύφη μ', καὶ παράχω·

ἔχω ἓνα μικρὸ καζάνι

30 ποῦ χωράει πολὺ κι' ὀλίγο

μιὰ γελάδα μὲ τὸ μόσχο.

Ὅλα τᾶφαγεν ἡ νύφη

καὶ ἀκόμα δὲ σαρκώθη.

— Μπρὲ κυρά καὶ πεθερά μου,

35 ἔχεις καὶ κρασί νὰ πιοῦμέ;

— Ἔχω, νύφη μ', καὶ παράχω·

ἔχω ἓνα μικρὸ βαγένι

ποῦ χωράει πολὺ κι' ὀλίγο

τετρακόσια δυὸ καρδάρια.

30 Ὅλο τῶπιεν, ὅλο ἡ νύφη

καὶ ἐδίψαγεν ἀκόμα.

— Μπρὲ κυρά καὶ πεθερά μου,

θὲ νὰ βγῶ νὰ κατουρήσω.

Ἔκαμε τὸ λάκκο, λάκκο

35 κ' ἔκατσε νὰ κατουρήσῃ·

κατουρῶντας, κατουρῶντας

κίνησαν τὰ κουτσολάκκια , με τὸν πόκο 'ς τὸ ζωνάρι
 κ' ἦταν κ' ἓνα κουτσολάκκι καὶ τὰ ξάγια 'ς τὸ κεφάλι·
 ποῦχε κ' ἓνα κουτσομούλι ⁴⁵ τὸ χωριὸ ἦταν 'ς τὸ πλάγι,
⁴⁰ κι' ἄρχισε κι' αὐτὸ ν' ἀλέθῃ κι' ὅσα σπίτια ἦταν κάτω
 καὶ οἱ τοῖχοί του νὰ σειῶνται, ἢ νεροποντιὰ τὰ πῆρε.
 κ' ἔφευγαν οἱ μυλωνάδες

354. Η ΤΖΟΜΠΑΝΙΣΑ.

Μιά γυναῖκα ἐνοῦ τζομπάνη ¹⁰ νὰ σοῦ φτιάσω κοντογοῦνι,
 οὔτε τὸ γιαγοῦρτι φτιάνει,
 οὔτε τὸ τυρὶ τοῦ πῆγει, νὰ πουλήσω καὶ τὰ γίδια
 μόν' γυρεύει νὰ τοῦ φύγῃ, νὰ σοῦ φτιάσω δαχτυλίδια,
⁵ εἰς τὴ χώρα νὰ πηγαίνει νὰ πουλήσω τὰ κατσίκια
 καὶ ἀρχόντισσα νὰ γένη. ¹⁵ νὰ πουλήσω καὶ τὴ στάνη
 —μὴ μοῦ φεύγῃς, πέρδικά μου,
 κάτσε, μεῖν' ἐδῶ κοντά μου, νὰ σοῦ φτιάσω ἓνα φουστάνι,
 νὰ πουλήσω τὸ γουροῦνι νὰ σοῦ φτιάσω μαύρη κάππα.

355. Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΤΖΟΜΠΑΝΗ.

Πέθαν' ὁ Βλάχος, πέθανε, κ' ἔκαμε σ' ὅλα διάτα·
 ἀφίνει τὴ τζομάκα του 'ς τὴν ἐκκλησιὰ λαμπάδα,
 ἀφίνει τὴν τσαντίλα του ποδιὰ γιὰ τὴν εἰκόνα,
 καὶ τὴν τρανὴ κουμπλίτσα του νὰ κρεμαστῇ καντύλα,
⁵ ἀφίνει καὶ τὴν τσέργα του γιὰ τὸν παπᾶ φελόνι,
 κι' αὐτὴ τὴ μαύρη λιάρα του σάκκο γιὰ τὸ δεσπότη.

356. Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΓΥΦΤΟΥ.

Πέθαν' ὁ γύφτος ὁ χαλκιᾶς κ' ἡ γύφτισσα τὸν κλαίγει·
 —'Εσὺ πεθαίνεις, μάστορα, κ' ἐμένα ποῦ μ' ἀφίνεις!

— Σ' ἀφίνω τὴν καλύδα μου τὴ χιλιότρυπημένη,
 νᾶχης τὸν ἥλιο μάγειρα καὶ τὴ βροχὴ γιὰ πλύστρα
 5 καὶ τὸν ἀγέρα σκουπιστὴ καὶ τὸ χαλάζι φίλο.
 Σ' ἀφίνω τὴ φουσούνα μου, τὸν τσόκο καὶ τ' ἀμμῶνι,
 σ' ἀφίνω κι' ὄλο μου τὸ βιὸ νὰ μὴ φοβᾶσαι κλέφτες.
 σ' ἀφίνω ντ' ὁ ρά 'πὸ κρανιά καὶ τρύπια ντ' αὐθεντσίκα,
 νὰ σ' ἀλυχτᾶνε τὰ σκυλλιά καὶ σὺ νὰ καμαρώνης,
 10 νὰ μπαινοβγαίνης 'λεύτερη σὲ χίλιων λογιῶν σπίτια,
 νὰ τρῶς τὰ ξεροκούμουτσα νὰ σοῦ τροχᾶν τὰ δόντια.

— 0 —

357. Ο ΧΙΛΙΟΜΠΑΛΩΜΕΝΟΣ.

Χασ. IV. 30.

Ἐσὺ ποῦ σέρνεις τὸ χορό, γιὰ μὴ μᾶς παρασεῖσαι
 τὸ σόϊ σου τὸ ξέρουμε καὶ τὴν κατάστασί σου.
 Σοῦ λείπ' ἡ σέλλ' ἀπ' τὸ βρακί, τὰ δυὸ τὰ ποδονάρια,
 σου πέφτουν τὰ μπαλώματα σὰν φύλλ' ἀπὸ πλατάνια,
 5 ἡ ψείραις τρέχουν καὶ πηδᾶν 'ς τὰ παληοτσάντζαλά σου,
 φέγγουν κ' ἡ κονιδόψειραις 'ς τ' ἀχτένιστα μαλλιά σου.

— 0 —

358. Ο ΝΑΝΝΟΣ, Η Ο ΡΕΒΥΘΟΥΛΗΣ.

Χασ. 74, 36 καὶ 201, 21.

Ἄντρα ψηλὸν μοῦ δώσανε, ψηλὸν σὰν τὸ ρεθύθι,
 μόν' ἀντρειωμένος ἦτανε, τὴ στάχτη ἀνακατόνει
 τὴ στάχτη ἀνακατόνοντας εὔρηκε μιὰ βελόνα,
 καὶ τὴ βελόνα φόρτωσε 'ς τὴν πλάτη σὰν τσεκούρα,
 5 καὶ πάει 'ς τὸ λόγγο τρέχοντας, πάει νὰ κόψῃ ξύλα.
 Ἐκεῖ τὰ ξύλα κόβοντας ἔσκισε τὴν κοιλιά του
 μύγαις τοῦ πῆραν τάντερα, ἡ σφήκες τὰ πλεμμόνια,
 κ' ἕνας μεγάλος μπούρμπουνας τοῦ πῆρε τὸ κεφάλι.

— 0 —

359. ΑΙ ΟΡΓΩΣΑΙ ΓΡΑΙΑΙ.

- Μιά γρηά μονοδοντοῦ
 ἄντρα χάλεψε ἡ
 λάχανα μαγείρευε
 μιὰ κλωτσιὰ τῆς τέντσερης,
 5 χύθηκαν τὰ λάχανα
 κ' ἡ γρηά τραγούδαγε.
 Τὰ φερμάνια γράφτηκαν
 ἡ γρηαὶς νὰ παντρευτοῦν
 ἡ γρηαὶς σὰν τ' ἄκουσαν
- 10 λούζονταν, χτενίζονταν,
 στραβοφακιολίζονταν·
 μιὰ τῆς ἄλλης ἔλεγε
 — Βάβω μ', ποῦν' τὰ δόντια σου;
 — Πῆγα 'ς τὴν πρωτόστανη
 15 κ' ἔφαγα χλωρὸ τυρί,
 μῶπεσαν τὰ δόντια μου
 καὶ τὰ δωδεκάρια μου.

— 0 —

360. Η ΑΣΧΗΜΗ ΝΥΦΗ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

- Φίλοι, γιατί δὲν τρῶτε καὶ δὲν πίνετε;
 μήνα καὶ τὸ ψωμί μας δὲν σᾶς ἄρесе;
 στέλνουμε 'ς τοὺς γειτόνους καὶ τ' ἀλλάζουμε·
 μήνα καὶ τὸ κρασί μας δὲν σᾶς ἄρесе;
 5 βαγένια ἔχουμε κι' ἄλλα καὶ τ' ἀλλάζουμε·
 μήνα καὶ τὰ φαγιά μας δὲν σᾶς ἄρεσαν;
 μαγειρίσσαις εἶν' κι' ἄλλαις καὶ τς ἀλλάζουμε·
 μήνα ἡ καψο-νύφη δὲν σᾶς ἄρεσεν;
 ἡ νύφη ὅπως καὶ ἂν ᾔναι δὲν ἀλλάζεται.

— 0 —

361. Η ΜΕΘΥΣΟΣ.

- Καλότυχος, καλόμοιρος ποῖος ἔχει νὰ μὲ πάρῃ·
 τὸν ὕπνο δὲν τὸν ἀγαπῶ μόν' τὸ κρασί μ' ἄρέσει·
 καρδάρι πίνω τὸ πουρνό, σίκλα τὸ μεσημέρι,
 καὶ πρὸς τὸ γύρμα τοῦ ἡλιοῦ στραγγίζω τὸ βαγένι.
 5 Κρύψε με, μάνα μ', κρύψε με, πῖς' ἀπὸ τὰ βαγένια,

μὲ γλέπ' ἡ ρόκα κ' ἔρχεται, τ' ἀδράχτι κι' ἀρεντεύει,
καὶ τὸ σφοντυλοκύλιντρο πέφτει καὶ μὲ πλακόνει.

—o—

362. ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΧΩΡΙΩΝ ΤΙΝΩΝ ΤΩΝ ΚΟΥΡΕΝΤΩΝ.

Ἡ Ζήτσα πέτρα νὰ γενῇ, τὸ Ράικο νὰ βουλιάξῃ,
τῇ μαύρῃ τὴν Κρετσούνιστα ὁ Θιὸς νὰ τὴν φυλάξῃ,
τὶ βγάζει τὰ γλυκὰ κρασιά καὶ τὰ μορφα κορίτσια,
πᾶν τὰ κορίτσια γιὰ νερό, γυρίζουν φιλημένα·
5 κι' αὐτοῦ ψηλὰ 'ς τὴ Σιούτιστα ν' ἀστράψῃ νὰ ταῖς κάψῃ,
κι' αὐτοῦ πέρα 'ς τὴ Γρύμπιανη πανοῦκλα νὰ ταῖς μάσῃ,
κι' αὐτοῦ πέρα 'ς τὰ Δολιανὰ γυναῖκες ξακουσμέναις,
κ' ἐκεῖ πέρα 'ς τὴ Μόσσιарη κουδαρομαζωμέναις,
κ' ἐδῶθε 'ς τὴν Πογδόριανη σουμπασοφιλημέναις,
10 κι' αὐτοῦ πέρα 'ς τὸ Μαζαράκ' ὅλαις μαραζωμέναις,
καὶ ἡ Γερομνημάτισσαις κρομμυδομυρισμέναις,
καὶ πέρα 'ς τὴ Μπριάνιστα ὅλαις παλαθωμέναις,
κ' ἐκεῖ πέρα 'ς τὴ Γλύζιανη γουμενοφιλημέναις.

—o—

363. Ο ΚΑΣΣΙΔΙΑΡΗΣ ΚΑΙ Η ΓΥΦΤΙΣΣΑ.

Ἀγάπησα μιὰ γύφτισσα, ποῦχε ταῖς ἄντσαις μαύραις,
μ' ἀγάπησε κ' ἐμέν' αὐτὴ κι' ἄς ἦμαι κασσιδιάρης·
ἐκοιμηθήκαμε κ' οἱ δυὸ σὲ μιὰ καινούργια τσέργα
καὶ τράβ' αὐτὴ, καὶ τράβα γώ, τὴν τσέργα
5 καὶ τὴν αὐγὴ ξυπνήσαμε κ' ἐπιάσαμε κουδέντα·
κανεὶς δὲ μᾶς ἀπείκασε, πῶς εἴμασταν
κ' ἓνας παπᾶς, κακόπαπας, παπᾶς νὰ μ' εἶχε γένῃ,
ἐκεῖνος μᾶς ἀπείκασε, μᾶς πῆρε μὲ τὸ ξύλο.

—o—

364. Ο ΠΟΝΤΙΚΟΣ.

Εἶπαμε ψέμματα πολλά, ἅς ποῦμε καὶ μι' ἀλήθεια.
 Φορτώσαμ' ἓναν ποντικὸ ἐννητὰ κοιλὰ ρεθύθια
 κι' αὐτοῦ 'ς τὰ μεσοσάμαρα σαράντα κολοκύθια·
 τὰ κολοκύθια εἶχαν νερὸ καὶ 'ς τὸ νερὸ βατράχια,
 5 καὶ τὰ βατράχια λάλαγαν κι' ὁ ποντικὸς ἐσκιάχθη
 καὶ τὸ φορτιό του τῶρριξε καὶ πηλαλῶντας φεύγει·
 μέσα 'ς τ' ἀμπάρια ἐτρύπωσε κ' ἡ μάνα του τοῦ λέγει
 — Ποῦ πᾶς, παιδί μου, πόντικα, ποῦ πᾶς, καλὲ Ζαφεῖρή;
 — Πάνω 'ς τὴν Πόλι γι' ἄρματα καὶ 'ς τὴ Φραγκιά γιὰ ροῦχα,
 10 γιὰ νὰ περάσω 'ς τὴ Βλαχιά ναῦρ' ὥμορφη γυναῖκα.

365. Η ΑΚΑΜΑΤΡΑ.

Δὲ δουλεύω τὴ Δευτέρα	κ' ἐγὼ γνέθω, ἡ πλατῶνα,
γιατὶ κάθομ' ὅλη μέρα·	20 καλοκαῖρι καὶ χειμῶνα,
δὲ δουλεύω καὶ τὴν Τρίτη	τρία, τέσσερα μασούρια
τὶ μοῦ ξαιματόν' ἡ μύτη·	μὲ χορτάρι ἀπὸ τ' ἀχούρια·
5 δὲ δουλεύω τὴν Τετράδη	τᾶδρασά μέσ' τὸ λυχνάρι,
γιατὶ τραγουδ' ὥς τὸ βράδυ·	τᾶλίσασα μέσ' τὸ φεγγάρι
δὲ δουλεύω καὶ τὴν Πέφτη	25 καὶ στεγνὰ καὶ παστρεμμένα
γιατ' ὁ πλάτης μου μοῦ πέφτει·	'ς ἓναν πέτο φορτωμένα,
τὴν Παρασκευὴ κοιμοῦμαι	τᾶστειλα νὰ τὰ γυφάνω
10 καὶ δουλειὰ δὲν συλλογοῦμαι·	'ς τὴ γυφάντρα τὴν ἀπάνω,
δὲ δουλεύω τὸ Σαβδάτο	κ' ἔκαμ' ἡ καλὴ μου ἡ τύχη
γιατὶ τρέχω ἀπάνω-κάτω·	30 κ' ἔβγαλα πανὶ μιὰ πήχη·
Κυριακὴ βγαίνω 'ς τὴν πόρτα	τῶκοψα βρακὶ τ' ἀντρός μου
καὶ ρωτῶ ἂν πιάνουν ρόκα·	καὶ τὸ φόρεσ' ὁ καλὸς μου·
15 'Ἡ κακαίς μου ἡ συνнуφάδες	τῶλειπεν ἡ μπροστινέλλα,
κι' ἄντρες τοὺς οἱ μασκαράδες,	ἡ βρακοθυλιὰ κ' ἡ σέλλα
ἀκαμάτρα μὲ φωνάζουν	35 καὶ τὰ δυὸ καλαμοβράκια,
καὶ μὲ χαχοκουβεντιάζουν·	καὶ γι' αὐτὸ μῶπιασε κάκια.

366. Ο ΜΥΡΜΙΓΚΑΣ.

Ἄατε, νὰ ποῦμε ψέμματα, νὰ ποῦμε παραμύθια.
 Ποιὸς εἶδε θηλικὸν παπᾶ καὶ διάκο ἔγκαστρωμένον,
 ποιὸς εἶδε καὶ παλληκαρᾶν ἔς τὴν ρεθυδιὰ ν' ἀνέβη,
 ποιὸς εἶδε κ' ἓναν γούμενον τριῶν ἡμερῶν λεχῶνα;
 5 Ἐγὼ εἶδα θηλικὸν παπᾶ καὶ διάκο ἔγκαστρωμένον,
 ἐγὼ εἶδα κ' ἓναν γούμενον τριῶν ἡμερῶν λεχῶνα·
 ἐγὼ εἶδα κ' ἓναν μύρμιγκα μὲ μιὰ βουρλιά ζωσμένον,
 π' ἀνέβηκε ἔς τὴν ρεθυδιὰ νὰ κόψῃ ἀλετροπόδια·
 ἡ ρεθυδιὰ ἦτανε ψηλὴ κ' ἔπεσε κ' ἐσκοτώθη·
 10 τραβᾶν ἡ μύγαις τ' ἄντερα κ' ἡ σφήκες τὸ κουφάρι,
 κ' ἡ μάνα του ν' ἐφώναζε, — χαρὰ ἔς τὸ παλληκάρι.

— 0 —

367. Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. (ΠΑΡΓΑΣ).

Τὸ Γιάννη τὸν ἐστείλαμε ἔς τὸ μύλο γιὰ ν' ἀλέσῃ,
 ἔς τὸν πετεινὸν ἐφόρτωσεν ἓνα σοινίκι στᾶρι·
 ἔς τὸν δρόμον ὁποῦ πῆγαινε τὸν Θεὸν ἐπαρακάλει
 ναῦρη τὸ μύλον ἀδειανὸ καὶ τὰ νερά κομμένα·
 5 σὰν ἄνθρωπος παρακαλεῖ, σὰν ἄγγελος ἀκούσθῃ·
 τρέχει καὶ βάνει τὰ νερά κι' ἀλέθει καὶ ξαλέθει·
 ἔς τὸν δρόμον ὁποῦ γύριζεν ἀπάντησε τοὺς κλέφτες,
 πιάνουν τοῦ κόφτουν ταῖς τριχιαῖς, τ' ἀλεύρια ξεφορτόνουν·
 — Ὅλα τ' ἀλεύρια πάρτε μου κι' ἀφήστε τὴν τριχιά μου,
 10 γιὰτὶ τὴν πῆρα δανεικὴ ἀπ' τὴν γειτόνισσά μου.
 Τὸν καρτεροῦσε ἡ μάνα του, τὸν γλέπει ποῦ ζυγόνει·
 — καλῶς τὸ Γιάννη πῶρχεται γιὰ νὰ τοῦ φτιάσω πῆττα,
 κι' ἂν ἔφερε γλυκὸ κρασί νὰ φᾶμε καὶ νὰ πιοῦμε.
 — Μάνα μ', ἀγγούρια σοῦ φερα, τ' ἀλεύρια μου τὰ πῆραν.
 15 Πιάνει τὸν σκορδοκόπανο τοῦ δίνει πέντε — δέκα·
 — Ὡμένα τὰ νεφρούλια μου, ὦμένα τὰ νεφρά μου,
 φέρτε μου τὸν πνευματικὸ νὰ μὲ ξομολογήσῃ.

Ἄν ἀπεθάνω, μάνα μου, μὴ σ' ἐκκλησιά μὲ πᾶτε,
 μόν' πάρτε με καὶ θάψτε με μέσ' τῇ συκιά 'ποκάτου,
 20 καὶ μὴ με θάψετε βαθυά, νὰ φαίνετ' ἡ
 Τρεῖς καλογρηαῖς τὸ μάθανε καὶ πᾶν νὰ τὸν θυμιάσουν,
 ἡ μιὰ κρατοῦσε τὸ κερί κ' ἡ ἄλλη τὸ θυμιάμα,
 κ' ἡ τρίτ' ἡ μεγαλύτερη ἔπιασε τὴν
 Ὁ Θεὸς σχωρέσ' τὸν Γιάνναρο μὲ τῇ χοντρῇ
 25 ποῦ θεραπεύει καλογρηαῖς καὶ τὴν κυρά 'γουμένη!

—ο—

368. Η ΑΠΟΘΑΝΟΥΣΑ ΚΑΛΟΓΡΑΙΑ. (ΓΡΕΒΒΕΝΩΝ).

Μὴ χαλνᾷτε τὸ χορὸ	ποῦ τῇ λέγαν Παρθενιά·
τ' εἶμαι ξένος καὶ θά. ἰδῶ,	καὶ τὴν πᾶν 'ς τὴν ἐκκλησιά
γιά νὰ πάω νὰ μολογῶ	15 μὲ λαμπάδες, μὲ κεριά,
'ς τὸν καινούργιον μαχαλᾶ.	καὶ μὲ μοσκοθυμιατὰ
5 Σ' ἓνα φουντωτὸ κλαρὶ	κι' ὁ ἐπίσκοπος κοντά·
κάθονταν ἓνα πουλί,	—ψάλτη, διάχε καὶ παπᾶ,
καὶ φωνάζει — ἄρματωλοί,	ψάλτε, ψάλτε δυνατὰ
Γρεββενίσιοι ἄρματωλοί,	20 τὴν καίμενη Παρθενιά,
πάρτε, ζῶστε τὰ σπαθιά,	τὴν καλὴ μας καλογρηά,
10 κι' ἄϊστ' ἀπάνου 'ς τὴν Ὁξειά,	ποῦ ἦταν τόσω τρυφερῇ
'ς τοῦ Μπλαχάδα τὰ χωριά,	σὰν τσαντίλα μὲ τυρί.
πέθανε μιὰ καλογρηά,	

—ο—

369. ΟΙ ΒΛΑΧΟΓΟΙΜΕΝΕΣ.

Ἦρθ' ὁ καιρὸς νὰ φύγουμε κ' ἡ ὥρα γιὰ νὰ πᾶμε,
 νὰ πᾶμε πέρα σὲ βουνό, σ' ἓνα μαρμαροδοῦνι,
 νὰ βροῦμε δέντρο κούφαλο νὰ μποῦμε οἱ δύο μας μέσα.
 —Βλάχα μου, κι' ἂν διψάσουμε τὸ τί νερὸ θὰ πιοῦμε;
 5 —τὴν πλόσκα σου, τὴν πλόσκα μου, νερὸ νὰ πιοῦμ' ἀντάμα.
 —Βλάχα μου, κι' ἂν πεινάσουμε, τὸ τί ψωμί θὰ φᾶμε;
 —τὴν πῆττα σου, τὴν πῆττα μου, ψωμί νὰ φᾶμ' ἀντάμα.

- Βλάχα μου, κι' ἂν κρυώσουμε μὲ τί θὰ σκεπαστοῦμε ;
 — τὴν κάππα σου, τὴν κάππα μου, νὰ σκεπαστοῦμ' ἀντάμα.

—ο—

370. ΤΟΥ ΠΑΓΑ ΤΟ ΓΟΜΑΡΙ. (ΜΑΛΑΚΑΣΙΟΥ).

Πέρασ' ἀπ' αὐτὴ τὴ ράχη	κι' ἂν ψοφήσῃ τὸ γομάρι,
χόρευαν σαράντα Βλάχοι,	¹⁰ διάφορο γιὰ 'μᾶς θὲ νᾶναι
κ' ἔλεγαν καὶ τὸ τραγοῦδι:	τὸ τομάρι του γιὰ γούνα,
Τοῦ παπᾶ μας τὸ γαιδοῦρι	τὸ μαλλί του γιὰ σεγκούνα,
⁵ 'ς τὴ φουσκὴ ψυχομαχάει·	τὰ ποδάρια του χουλιάρες,
κάθετ' ὁ παπᾶς τὸ κλαίει	τ' ἄντερά του γιὰ ζωνάρια
καὶ ἡ παπαδιά τοῦ λέει·	¹⁵ κ' . . . γιὰ τζιομάκα.
—τσώπα, τσώπα, δέσποτά μου,	

—ο—

371. ΑΙ ΔΥΟ ΚΥΡΑΔΕΣ. (ΙΩΑΝ.).

Δυὸ κυράδες κάθονταν	κ' εἶδαμαν κ' ἐπάθαμαν
ὄξ' ἀπὸ τὴν πόρτα τους,	¹⁰ γιὰ νὰ τὴν γιαιτρέψουμε·
μιὰ τῆς ἄλλης ἔλεγε.	δῶκαμαν γιὰ γιαιτρικά,
— ἔχει ὁ ἄντρας σου χοντρή;	δῶδεκα καλάθι' αὐγά,
⁵ — ἔχει καὶ παράχ' μωρή·	κ' ἔξη ὀκάδες βούτυρο,
— δὲ μοῦ τὴ ἐδάνειζες;	ὅσω νὰ τὴν 'δοῦμε ὀρθή,
— Καππιανῆς τὴν δάνεισα	¹⁵ σὰν ἀγγοῦρι τρυφερό.
καὶ μοῦ τὴν ἀρρώστησε,	

—ο—

372. Ο ΧΟΡΟΣ ΤΩΝ ΝΕΟΝΥΜΦΩΝ. (ΠΕΡΙΧ.).

Πιάστε, πιάστε τὸ χορό,	⁵ Νύφη μ', μὴν παραπηδᾶς,
πιάσε, νύφη μ', τὸ γαμπρό,	στενοτράβα τὸ χορό,
κι' ἀκολουθατε τὸ σκοπὸ	γιὰ ν' ἀκούσης νὰ χαρῆς
'ς τὸ τραγοῦδι ποῦ θὰ εἰπῶ.	τοῦ γαμπροῦ ταῖς προκοπαῖς.

Μακρο . . . μ' ἀδερφέ, — ἀντραδέρφη καὶ κυρά,
 10 μακροτράβα τὸ χορό· μὴ μοῦ τὸν παραπαινᾷς,
 χοντρο . . . μ' ἀδερφέ, 15 βράδυ τότε γλέπουμε.
 χοντροτράβα τὸ χορό·

373. ΕΤΕΡΟΝ. (ΝΗΣΟΣ ΙΩΑΝΝ.).

Ἀπόψε, κυρά νύφη, θὰ ἔμπῃ ξεσπαθωμένος,
 θὰ παῖξῃ ὁ μάνταλος, σὰν φίλος, σὰν ὀχτρός.
 τὰ δυὸ κουπιὰ τοῦ Μπάγκα Ἀπόψε ἡ κλειδωνιά σου
 κι' ὁ παρασάνταλος. 10 μὲ μιὰ θὰ τσακιστῇ
 6 Ἀπόψε, κυρά νύφη, κ' ἡ πόρτα τῆς αὐλῆς σου
 τῆς πεθερᾶς σου ὁ γυιὸς θὰ στέκετ' ἀνοιχτή.

374. ΕΙΣ ΔΥΣΕΙΔΗ ΦΙΛΑΡΕΣΚΟΝ.

- α) Ἀσπρ' εἶσαι σὰν τὸ μπουχαρί, κόκκινη σὰν τὸ ράσσο,
 κι' ὅταν γυρίσω καὶ σὲ ἰδῶ μῶρχεται νὰ ξεράσω.
 β) Καλαμωτὴ ξεζώνατη κι' ἀσφάκα ρεντζελιάρα,
 θέλεις καὶ σὺ ἀγαπητικό, μωρὴ παληοτσιρλιάρα.
 5 α) Μωρὴ σαρδέλλα βρωμερή, σουπιὰ τηγανισμένη,
 ποῦ κάθεσαι κι' ἀναγελᾶς πέρδικα πλουμισμένη.
 β) Μουντζοῦρι, καχομούντζουρο καὶ τρὶς κακοὶ βαφειάδες,
 δὲ σ' ἤθελα γιὰ ἡταῖρί μου νὰ μῶδινες χιλιάδες.
 α) Εἶσαι ψηλὴ, εἶσαι λιγνή, εἶσαι καὶ φώκαις φώκαις,
 10 σὰν τὸ σ . . . 'ς τὴ Ὀβριακὴ ποῦ τὸ τσιμποῦν ἢ κότταις.
 β) Παντέχεις κ' εἶσαι κι' ἄνθρωπος μ' αὐτὰ τὰ μούτσουνα σου;
 σύρε κατούρα 'ς τὸ τζαρπὶ νὰ ἰδῇς τὴν ὠμορφιά σου.
 α) Παντέχεις κ' εἶσαι κι' ἄνθρωπος καὶ κάνεις καὶ καμάρι,
 ἐσ' εἶσαι γιὰ τὸν σαμαρτσῆ νὰ βάνῃς τὸ σαμάρι.
 15 β) Ἔλα, κυρά, κατούρησε καὶ βάλε τὸ κανάτι,
 νᾶρθῃ ὁ γαμπρὸς νὰ γυαλιστῇ, νὰ στρίψῃ τὸ μουστάκι.

- α) Ἀγάπησα κ' ἐγ' ὀρφανός, πάντεχα νὰ 'πιτύχω,
 'πίτυχα μιὰ σὰν γκούστερα, ποῦ περπατάει 'ς τὸν τοίχο.
 β) Σκόρδο ἔχω τὴν ἀγάπη σου, κρεμμύδι τὰ φιλιὰ σου,
 20 καὶ σὰν τὰ παληοπάπουτσα ἔχω τὴν ἀφεντιά σου.

Τὰ δίστιχα ταῦτα ἐπιγραμμάτιχ χρησιμεύουσι πολλάκις καὶ εἰς τοὺς στιχουργικοὺς ἀγῶνας, περὶ ὧν ἐν τῇ 1^η τμήματι τοῦ Β' μέρους. Ἐθίζονται δὲ καὶ κατὰ τὴν τελετὴν τῶν κληδῶνων μετὰ τῶν κορσιῶν.

— 0 —

375. ΜΕΘΥΣΟΙ ΙΩΑΝΝΙΤΑΙ ΑΠΟΔΗΜΟΥΝΤΕΣ.

- Καλὴ σπερά σου, Φρίγκα μου. Εἶχαν μεζὲ ποῦ τρώγανε
 — Καλῶς τὸ Μπιλεμπίλη, ἀγγοῦρι καὶ ντομάτα
 κορώνναις τῆς καραμπεριᾶς καὶ κολοκύθιν ἄγουρο
 καὶ 'μπιστεμμένοι φίλοι. 20 σὲ τόπο ἀπὸ σαλάτα.
- 5 Εἶχαν κρασί ἕνα φόρτωμα, Εἶχαν φαγὶ ποῦ τρώγανε
 τῶδωκαν τοῦ νησιώτη γκιόσσα μιὰ παληογίδα,
 κι' ὅσῳ νὰ 'βγοῦν 'ς τὸ σκάλωμα ὄρο σᾶς κάνω, μπρὲ παιδιά,
 δὲν ἄφκαν οὐδὲ μπότι. παληότερη δὲν εἶδα.
- 10 Σᾶν ἔκαναν καὶ κίνησαν 25 Σᾶν ἔκαναν καὶ κίνησαν
 νὰ πάνουν γιὰ τὸν Πόρο, 'ς τὸ Δρύσκο τ' ἀνηφόρου,
 κύτταξανταῖς σακκούλαις τους, ἀπὸ τὰ μέθια τὰ πολλὰ
 δὲν ἔγραζαν κοττόρο. γύρισαν τοῦ κατφόρου.
- 15 τὸν καϊκτζὴν ἐφώναξαν Κ' ἐκεῖ 'ς τὸν ὕπνο τῶρριξαν
 νάρθη νὰ τὸν πλερώσουν, 30 ἀπανουθεῖό 'ς ταῖς φτέραις,
 τὸν πάντεχαν γιὰ Ὁδρηὸ πάλε στουπὶ ν' ἐξύπνησαν
 πῆγαν νὰ τὸν σκοτώσουν. σὰν πέρασαν τρεῖς μέραις.

1-2. Φρίγκας καὶ Μπιλεμπίλης, δνόματα διαδοθέντων μεθύσων ἐν Ἰωαννίνοις.

σκῶτι καὶ μισολάενο
δὲν εἶχαν τὰ καϋμένα.

45 — Μπομπώ, τ' ἀμπέλια ζέγνωσαν,
κρᾶσι δὲ θάλα κάνουν,
κ' ὅσοι μπεκρίδες τῶμαθαν
ἔπεσαν ν' ἀπεθάνουν.

"Αἴστε, παιδιά μ', νὰ φύγωμε

50 νὰ παῖμε σ' ἄλλον τόπο,

να βροῦμε τὸ κρασί φτηνὸ
 κι' ἄς κάνοῦμε καὶ κόπρο.

15

VII. ΧΟΡΙΚΑ, Η ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ ¹

376. ΤΟ ΕΛΕΝΑΚΙ. (ΠΡΕΒΕΖΗΣ).

Σταρατίλ. 3.

Σ' τό εἶπα, Λενάκι μου, σ' τό εἶπα, σ' τό ματάκι,
 ὅξω νά μὴ βγαίνης,
 γιατί τοὺς νειοὺς μαραίνεις·
 Μαραίνεις, Λενάκι μου, μαραίνεις παλληκάρια,
 μαραίνεις παλληκάρια,
 πούναι σὰν τὰ λειοντάρια·
 Ἐμάρανες, Λενάκι μου, ἐμάρανες, πουλί μου,
 ἐμάρανες κ' ἐμένα,
 ποῦ πίστεψα σ' ἐσένα.
 10 Ἐμάρανες, Λενάκι μου, κ' ἐτρέλλανες κ' ἐμένα,
 κ' ἐτρέλλανες κ' ἐμένα
 καὶ κάθε μάνας γέννα.

—ο—

377. Η ΚΑΡΔΙΑ. (ΠΡΕΒΕΖ.).

Ὡς τὰ τώρα τὴν καρδιά μου
 τὴν κρατοῦσα σφαλισμένη,
 σιδερομανταλωμένη·

¹ Ἐκτὸς τῶν ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ χορικῶν ᾠσμάτων εἰσὶ καὶ τινὰ τῶν προεκτακεχωρισμένων, ὧν γίνεται χρῆσις πρὸς χορόν, καὶ τούτων τινὲς ἐπημειώθησιν ὡς τοιαῦτα ἐν οἰκείῳ τόπῳ.

- τώρα θέ νά τήν ἀνοίξω,
 5 ζάχαρη νά τήν ποτίσω,
 μόσχο νά τηγε γιομίσω.
 Ζάχαρη νά τήν ποτίσω
 γιά τὸ σκάσιμο τῶν νειῶνε,
 πείσμα τῶν παλληκαριῶνε,
 10 πῶχουν ἄσχημαις γυναῖκες,
 μαῦρα κούτσουρ' ἀγκαλιάζουν
 καὶ φιλοῦν κι' ἀναστενάζουν.

—ο—

378. ΑΣΠΡΑΙΣ ΚΑΙ ΜΕΛΑΧΡΟΙΝΑΙΣ.

- Μπήκαν ἡ ἄσπραις 'ς τὸ χορό,
 σὰν ἡ βαρκούλαις 'ς τὸ γιαλό·
 μπήκανε κ' ἡ μελαχροιναίς,
 σὰν νεραντζούλαις φουντωταίς·
 5 μπήκαν κ' ἡ μαυρομμάταις
 μέ ταις ἐλθαίς γιομάταις.
 Ἐμπήκε καὶ μιὰ γαλανή,
 πῶχει τῇ μέσῃ τῇ λιανῇ·
 μπήκε καὶ μιὰ περδικωτὴ
 10 μέ τὸ φουστάνι τὸ πλατύ,
 χόρευε κ' ἐκοντοπήδα
 κ' ἓνα γειὸν ἐχαμοκύτα.

—ο—

379. ΟΜΟΙΟΝ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

- Μπήκαν ἡ ἄσπραις 'ς τὸ χορό,
 βαρὺά με κάνουν κι' ἄρρωστῶ·
 μπήκανε κ' ἡ μελαχροιναίς,
 πῶχουν ταῖς μέσαις ταῖς λιαναίς·
 5 μπήκανε κ' ἡ μαυρομμάταις,

πέθαναν, κ' ἀνάθεμά ταις!
μπῆκαν κ' αὐταῖς ἡ γαλαναίς,
πῶχουν ταῖς πρίστνας ποδιαίς—
μπῆκαν κ' ἡ περδοκαμμάταις,
10 κόκκιναις καὶ λουλουδάταις.

380. ΤΟ ΝΕΡΑΝΤΖΟΦΙΛΗΜΑ. (ΙΩΑΝΝ.).

Pass. 627. Αἰ. 124, 106. Διανοτράγ. 33. I. Σταματ. 2.

Θιαμαίνομαι τὸ κρυὸ νερό	— τὸ νεραντζοφίλημα·
τὸ ποῦθε κατεβαίνει·	— νεραντζοφίλημένη·
ἀπὸ γκρεμμὸ γκρεμμίζεται	— τὸ νεραντζοφίλημα.
σὲ περιδόλι μπαίνει·	— νεραντζοφίλημένη.
5 ποτίζει δέντρα καὶ κλαριά,	— τὸ νεραντζοφίλημα.
δάφναις καὶ δαφνοπούλαις·	— γειά, χαρά 'ς ταῖς κοπελούλαις.
ποτίζει καὶ μιὰ λεμονιά	— τὸ νεραντζοφίλημα.
'ς τὸν ἄμμο φυτεμμένη,	— μιὰ χαρά ἦταν ἡ καὶμένη·
κάνει τὰ φύλλα μάλαμμα	— τὸ νεραντζοφίλημα.
10 καὶ τὰ λεμόνι' ἀσῆμι·	— κυρά, κάμε 'λεημοσύνη·
κι' ὅποιος τὰ κόψη κόβεται	— τὸ νεραντζοφίλημα.
κι' ὅποιος τὰ φάη πεθαίνει	— καὶ 'ς τὸν ἄδην κατεβαίνει·
Ἐγὼ τὰ κόφτω κι' ἄς κοπῶ,	— τὸ νεραντζοφίλημα.
τὰ τρώγω κι' ἄς πεθάνω·	— θάνατο 'ς τὸ νοῦ δὲ βάνω·
15 Ἢόρη ξανθὴ 'ς τὴ ρίζα της	— τὸ νεραντζοφίλημα.
ἕναν καιρὸ ἐφιλιῶνταν	— κ' ἐγλυκαγκαλιαζῶνταν·
κι' ὠρκίστηκε 'ς τοὺς κλώνους της	— τὸ νεραντζοφίλημα.
πιστὴ 'ς τὸν νεῖο νὰ μένη,	— γυναῖκά του νὰ γένη·
μὰ ἦταν οἱ ὅρκοι τῆς δροσιά	— τὸ νεραντζοφίλημα.
20 καὶ 'ς ἄλλον νεῖον ἐδόθη	— κι' ὁ νεῖος ἐφαρμακώθη.

381. Ο ΕΚΑΤΟΝΤΟΥΤΗΣ ΓΑΜΒΡΟΣ. (ΠΡΕΒΕΖΗΣ).

Σας. 73,35 καὶ 201,22. Δελ. 77,15. Διαιτητράγ. 7.

- Πράμμα τοῦ εἶδα τῷ Σαββάτῳ,
 τοῦ δὲν ἐπαντήχενά τα·
 ἐπαντρέψαν ἕναν γέρο,
 ἑκατὸ χρονῶν τὰν ἔρω,
 5 καὶ τοῦ δῶσαν γυναικούλα
 δώδεκα χρονῶν παιουτρούλα.
 Ἔσχυψε νὰ τὴν φιλήσῃ
 κι' ὅλω σάλια τὴν γιομίζει·
 — φεύγε, γέρο, ἀπὸ κοντά μου,
 10 σ' ἀναγούλιασε ἡ καρδιά μου·
 μούντζαις νάχουν τὰ φιλιὰ σου
 καὶ τὰ ζαρκαμύτσουνά σου.

—o—

382. ΤΟ ΠΕΡΙΒΟΛΙ. (ΠΑΡΓΑΣ).

- Περιβόλι μου γραμμένο,
 μαργαριταροσφραγισμένο,
 ἔχεις γύρου, γύρ' ἀλλὰ τὰ καὶ εἰς
 καὶ τριγύρου μαντζουράναις,
 10 ἔχεις καὶ μηληὰ ἔς τὴ μέση
 τοῦ βεργολιγὰ νὰ πέσῃ·
 ἔς ἕνα μῆλ' ὁ νεῖος χαμόνει
 καὶ ἡ μηληὰ τότε μαλόνει,
 — Μῆν ἀπλόνης, νεῖε, ἔς τὰ μῆλα,
 10 τί μαραίνονται τὰ φύλλα,
 τάχει ἀφέντης μετρημένα
 καὶ δὲν εἶναι γιὰ π' ἐσένα.

—o—

383. Ο ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ ΚΑΙ Η ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΑ. (ΙΩΑΝΝΗ.)

Παριλ. ἀνάλ. 109, 51. Διανοτρ. 3.

- Ὅσον τὸν ἀπάνου μαχαλᾶ
 καὶ ἔς τὴν κάτω γειτονιά,
 βλαχοπούλα κάθονταν,
 λούζονταν, χτενίζονταν.
 5 Τῶμαθ' ἕνας ἡγούμενος
 κ' ἔτρεξε χαρούμενος.
 — Βλαχοπούλά μ', σ' ἀγαπῶ,
 κ' ἦρθα γιὰ νὰ σοῦ τὸ ἴπῳ.
 — Γούμενε, σὰν μ' ἀγαπᾷς.
 10 φέρε βάρκα νὰ μὲ πᾶς,
 νάχη κι' ὠμορφα παιδιὰ
 νὰ τραβοῦνε τὰ κουπιά.

—o—

384. ΤΟ ΔΩΡΟΝ ΤΟΥ ΜΝΗΣΤΗΡΟΣ. (ΠΑΡΓΑΣ.)

- Ἄγουρος μῆλο μῶστειλε καὶ κόκκινο γαϊτάνι,
 — καὶ κόκκινο γαϊτάνι,
 κ' ἐγὼ τὸ μῆλο τῶφαγα καὶ τὸ γαϊτάνι τῶχω,
 — καὶ τὸ γαϊτάνι τῶχω.
 5 Ἐς τὰς μίρζαις μου τὸ ἐμπλεξά καὶ ἔς τὰ ξανθὰ μαλλιά μου
 — καὶ ἔς τὰ ξανθὰ μαλλιά μου
 καὶ σὲ γιαλὸ κατέβηκα, κάτω ἔς τὸ περιγιάλι,
 — κάτω ἔς τὸ περιγιάλι.
 Ἐκεῖ γυναῖκες χόρευαν μὲ πιάσανε κ' ἐμένα,
 10 — μὲ πιάσανε κι' ἐμένα·
 τ' ἀγουρου ἡ μάνα ἦτον ἐκεῖ, ἦτον κ' ἡ ἀδερφή του,
 — ἡ μεγαλήτερή του·
 ἀπ' τὸ πολὺ τὸ πῆδημα κι' ἀπ' τὸ πολὺ καμάρι,
 — κι' ἀπ' τὸ πολὺ καμάρι,

15 ἡ μπέλια μου μοῦ ἔπεσε κ' ἐφάνη τὸ γαϊτάνι,

— κ' ἐφάνη τὸ γαϊτάνι.

— Μπρέ, τὸ γαϊτάνι ποῦ φορεῖς, αὐτὸ ἦτον τοῦ παιδιοῦ μου,

— καὶ τοῦ μονάκριβου μου.

— Κι' ἂν τὸ γαϊτάνι ποῦ φορῶ ἦτονε τοῦ παιδιοῦ σου

20 — καὶ τοῦ μονάκριβου σου,

μῶστειλε μῆλο, τῶφαγα, φόρεσα τὸ γαϊτάνι,

— θὰ βάλω καὶ στεφάνι.

— o —

385. ΓΑΛΑΝΗ, ΠΕΡΗΦΑΝΗ. (ΖΑΓΟΡ.).

Ἀνάθεμα ποῦ φύτευε τὸ κλῆμα 'ς τὴν αὐλή σου,

κ' ἐφούντωσεν ἡ πόρτα σου καὶ δὲ μπορῶ νὰ γλέπω.

Ἔδγα 'ς τὸ παραθύρι σου, κρέμασε τὰ μαλλιά σου

καὶ φτιάσ' τα σκάλα ν' ἀνεβῶ, σκαλίδια νὰ πατήσω,

5 νὰ σοῦ φιλήσω τὸ λαιμὸ καὶ τὴ χρυσὴν ἐλῆά σου.

Στροφή τοῦ α'. κώλου ἐκάστου στίχου: «γαλανή, περήφανη» τοῦ δε
β'. «μνηλέμου, λουλουδιά μου».

— o —

386. Η ΞΑΝΘΗ. (ΑΥΤΟΘΙ).

Ἀγέρα μου καλοκαιρνέ, γιὰ σύρε, γιὰ νὰ σύρω

μᾶς-ἡῦρε τὸ ξημέρωμα, τὸ ἄστρο τῆς ἡμέρας,

πᾶν τὰ κορίτσια γιὰ νερὸ κ' ἡ ἔμορφαις 'ς τὸ πλύμα,

παίρνῳ κ' ἐγὼ τὸ γρίβδα μου, πάω νὰ τὸν ποτίσω.

Στροφή:

μωρὴ ξανθὴ κοπέλα,

πάρε τὴ ράκκα κ' ἔλα.

— o —

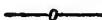
387. Η ΠΑΡΑΠΟΝΕΜΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ. (ΖΑΓΟΡ.).

Ἐτὰ σανίδια τὰ καυμένα,
 τὰ λιανοπελεκημένα,
 παραπονεμένη γλῶσσα,
 ἄρχισε νὰ εἰπῇς καμπόσα.
 5 Τὸν καιρὸ ποῦ σ' ἀγαποῦσα
 τὸ χορὸ μπροστὰ τραβοῦσα
 καὶ ταῖς ὡμορφαῖς τηροῦσα
 ποιά εἶν' ἄσπερη, ποιά εἶναι ροῦσα,
 τί φορέματα φοροῦσαν,
 10 τὸ χορὸ πῶς τὸν τραβοῦσαν.
 Μ' ἄρεσε μιὰ παντρεμένη,
 μιὰ πρᾶσινοφορεμένη.

388. Η ΚΟΝΤΗ ΚΑΙ ΜΕΛΑΧΡΟΙΝΗ. (ΖΑΓΟΡ.).

Ἀπ' ὅξ' ἀπὸ τὴν πόρτα σου — καυμένη μάνα μου,
 κι' ἀπὸ τὴν πορτοπούλα, — νὰ ζῆς, κουμπαραποῦλα,
 ἔστησα 'να κρασοπουλεῖ — καυμένη μάνα μου,
 κρασί γιὰ νὰ πουλήσω, — νάρθης νὰ σοῦ μιλήσω,
 5 γιὰ ν' ἀρχωνται ἡ ὡμορφαις — καυμένη μάνα μου,
 δλαιοι μετ' τὴν ἀράδα — παληὰ μου φιληνάδα.
 καὶ μιὰ κοντὴ μελαχροινὴ — καυμένη μάνα μου,
 μετ' τὰς ἄλλαις δὲν ἐφάνη, — κακὸ πολὺ μοῦ κένει.
 μοῦ εἶπαν πῶς ἀρρώστησε, — καυμένη μάνα μου,
 10 σ' ἀνάγκ' εἶναι μεγάλῃ — 'ς τὸν κόσμον δὲν εἶν' ἄλλη,
 κ' ἔτρεξα γιὰ νὰ τὴν ἰδῶ — καυμένη μάνα μου,
 νὰ ἰδῶ τὴν ἀρρωστιά της, — χοντρ' εἶδα τὴν κοιλιά της.

..389. H MAYPOMMATA. (IOANN.).

Ἀπόψε, μαυροσμάτα μου, ἐδῶ θέλω νὰ μείνω.

— Ἐδῶ κι' ἂν μείνης, ξένε μου, ὅξω θὰ ξενυχτίσης.

— Ὁξω βροχή καὶ θὰ βραχῶ, χιόνια καὶ θὰ κρυώσω.

— Μέσα, ξένε, δὲ σὲ χωρεῖ, εἶναι στενὸν τὸ σπίτι.

— Μαχαίρι παίρνω, σφάζομαι κ' ἔχε το σὺ τὸ κρίμα.

—Κ' ἂν λαβωθῇς, κι' ἂν σκοτωθῇς, ὀλίγο θὰ μὲ γνοιᾷσῃ.

Στροφή: «κλάψτε με, πουλιά κι' ἀηδόνια».

—0—

390. ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΟΠΛΑΝΟΙ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

Τζελέπιδες περνούσανε

καὶ ταμπουρᾶ λαλοῦσαν.

Λάλει, καυμένη ταμπουρά,

μήνα πλανέψουμε καμμιά :

ἐδῶ 'ς τὸν κάτω μαχαλαῖ

καὶ εἰς τὴν ἀρχοντογειτονιά.

Μὴ ἀρχοντοπούλα ἐξυπνάει

κι' ἀπὸ τὸ στρῶμά της πηδάει,

ἔς τὸ παράθυρον ἔτρεξε

10. καὶ τὸ σοκάκι ν' ἔφεξε.

— Παραθυράκι ἀρχοντικό,

σάν τί τραγοῦδι νὰ σοῦ εἰπῶ·

κρίμα 'ς τὴν κόρη τὴ γρουσῆ.

ὅπου κοιμάται μοναχή!

Μετὰ τὸ πρῶτον κῶλον ἐκάστου στίχου ἡ στροφή: «ἀμάν, ἀμάν».

—0—

391. Η ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΑ: (ΓΡΕΒΒΕΝΩΝ).

Tomas: 409. Запр. 684,111. Pass. 547.

Ἐν τοῦ παπᾶ τὰ παραθύρια

δύο μαῦρα μάτια εἶδα·

πῶς νὰ κάμω, νὰ τὰ κλέψω

να τὰ βγάλω ἀπὸ τὴν πόρτα.

ε νὰ τὰ φέρω ᾽ς τὸ παζάρι.

να ζηλέψουν οἱ ἄρχοντες,

οἱ παπᾶδες κ' οἱ γερόντοι,

να τὰ ἰδοῦν τὰ παλληκάρια

πῶχουν ἀσχημαῖς γυναῖκες.

10 ἄνοσταίς καὶ γκιρλομμάταις,

τὰ φλωριά τους νὰ μοῦ δώσουν

κι' ὡμορφιά νά καμαρώσουν:

Μεθ' ἑκαστον πρῶτον στίχον, ἡ στροφή: ἀχάνομαι, σφάζομαι.

392. Η ΓΙΑΝΝΗΟΤΟΠΟΥΛΑ. (ΙΩΑΝΝ.).

Μωρή Φράγκα, Φραγκοπούλα, — Πῶς μοῦ λές μ' ἐσένα νάρω,
 κι' ὡμορφη Γιαννηοτοπούλα, ποῦ εἶσαι ἀπιστος καὶ ψεύτης,
 ποῖός σου τό εἶπε, δὲ σέ θέλω, 10 μὲ φιλεῖς καὶ μ' ἀγκαλιάζεις
 κ' ἔβαλες τὰ παληὰ ρούχα καὶ σέ λίγο μ' ἀπαριάζεις,
 5 καὶ τὰ λεροδασταγμένα; σὰν τῇ σταλαξιδᾷ 'ς τὰ χόρτα,
 Βάλε, βάλε τὰ καλά σου σὰν τ' ἀστάχι 'ς τὸ χωράφι,
 κ' ἔλα βράδυ μὲ τ' ἐμένα. μαραιμμένη καὶ μονάχη;

—o—

393. Η ΥΦΑΝΤΡΑ. (ΜΑΛΑΚΑΣΙΟΥ).

Σαο. IV, 13.

Κόρη, ποῦ εἶσαι 'ς τὸν ἀργαλειὸ κι' ὀλημερῆς γυφαίνεις;
 καὶ τὰ παιδιὰ μαραίνεις,
 γυφαίνεις τὰ μεταξωτὰ καὶ τὰ καλά λιαχούρια,
 ἀγάπη μου καινούρια,
 5 γιατί. δὲ ρίχνεις μιὰ ματιά, νὰ ἰδῇς τὸ ποῖός περνάει;
 καὶ σέ γλυκοτηράει;
 Κόρη μ', νὰ τσακισθῇ τ' ἀντί, νὰ ραγισθῇ τὸ χτένι,
 ὅπου τοὺς νειοὺς μαραίνει,
 καὶ νὰ κοποῦνε τὰ κλωνιά γιὰ νὰ τὰ κομποδένη
 10 ἐκείνη ποῦ γυφαίνει,
 καὶ κομποδέοντάς νὰ ἰδῇ τὸν νειὸν ποῦ τὴν κυττάει
 καὶ χέρι δὲν τραβάει.

—o—

394. Η ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

Ἀπόψε, περδικουλά μου, ἐδῶ θὰ ξενομείνω.

— Ἐδῶ κι' ἂν μείνης, ξένε μου, 'ς τὴ ρούγα θὰ πλαγιάσης,
 τ' εἶναι στενὰ τὸ σπίτι μου, στρῶμα γιὰ σέ δὲν ἔχω,
 'ς τὸ στρῶμα τὸ νυφιάτικο ξένος δὲ θὰ πλαγιάσῃ.

• Ἀνάθεμά την τῇ Βλαχιά, Γιάσι καὶ Μπουκουρέστι,
 ἀνάθεμα τὸ Δούνασι, δὲν πνέγει τὰ καράβια,
 νὰ μὴν περνοῦνε τὰ παιδιὰ π' ἀφήνουν ταῖς μανάδες,
 νὰ μὴν περνᾶν τοὺς νειόγαμπρους ἔς τὰ ξένα νὰ γεράζουν.

Στροφή μεθ' ἑκαστον δεύτερον-στίχον: «κλάψτε με, πουλιά κι' ἀηδόνια.»

395. ΤΟ ΠΟΥΛΑΚΙ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

Τοῦτο τὸ καλοκαιράκι	τὸ πουλί γιὰ νὰ μὴ φύγῃ,
κυνηγοῦσα ἓνα πουλάκι,	κι' ἄρχισα νὰ τραγουδάω,
κυνηγοῦσα κ' ἐποθοῦσα,	¹⁰ τὸ βιολί μου νὰ λαλάω·
νὰ τὸ πιάσω δὲ ἔμπουσα·	τὰ τραγούδια, τὸ βιολί μου,
• ἔξοδεργα, παγίδες βάνω	τῶφεραν ἔς τὴν κάμαρή μου,
μόν' τοὺς κόπους μ' ὄλους χάνω·	καὶ μὲ τὰ καμώματά μου
ἔπαψ' ἀπὸ τὸ κυνήγι	τῶβαλα ἔς τὴν ἀγκαλιά μου.

396. ΤΟ ΣΤΡΑΒΟΠΑΤΗΜΑ. (ΠΡΕΒΕΖΗΣ).

Faur. II. 414.

• Ἡ κόραις ὄλαις εἶν' ἐδῶ	νὰ τὴν ρωτήσῃ ἡ μάνα της
δὲν εἶν' ἐκεῖνη π' ἀγαπῶ·	τί γείνηκεν ἡ στάμνα της,
πῆγε ἔς τὴ βρύση γιὰ νερό	— μάνα μ', ἐστραβοπάτησα
πάω κ' ἐγὼ νὰ τὴν εὐρῶ,	¹⁰ κ' ἔπεσα καὶ τὴν τσάκισα·
• νὰ τῆς τσακίσω τὸ σταμνί	— δὲν εἶναι στραβοπάτημα
νὰ πάῃ ἔς τὴ μάνα τς ἀδειανή,	μόν' εἶν' ἀντρὸς ἀγκάλιασμα.

397. ΤΟ ΚΥΓΑΡΙΣΣΙ. (ΙΩΑΝΝ.).

Φύτεψά νὰ κυπαρίσσι
 σὲ μιὰ μαρμαρένια βρύση·
 ν' ἀρχωνται ξανθαὶς νὰ πλένουν,
 μαυρομμάταις νὰ λειψαίνουν.

- 5 Ἦρθε μιά, ἦρθε καὶ μί ἄλλη,
 μιά φτωχὴ μὲ πλούσια κάλλη
 κ' ἔλαμψ' ὁ γαλδὸς κ' ἡ βρύση.
 — Ἔορθε μ', ποῦ ἡῦρες τέτοια λάμψη;
 — Εἶχα κύρην πρωτοκλέφτη,
 10 μάνα κόρην τοῦ σερντάρη,
 ἐκλεψαν τοῦ ἡλίου τὰ κάλλη
 καὶ τοῦ φεγγαριοῦ τὴ λάμψη,
 καὶ τὰ μοίρασαν 'ς τὴ μέση
 κ' ἔλαβα κ' ἐγὼ μοιράδι.

Στροφή: «μῆλό μου, γλυκό μου μῆλο».

— 0 —

398. Ο ΠΟΤΑΜΟΣ. (ΙΩΑΝΝ.).

Λελ. 82, 24.

Ποταμέ, σύντα γιομίζεις	μαυρομιμάταις νὰ λευκαίνουν,
κι' ἀρχινᾷς νὰ κυματίζης,	νάρθη κ' ἡ παληά μ' ἀγάπη,
πάρε με 'ς τὰ κύματά σου	ὅπου μ' ἔβαλε σὲ πάθη,
'ς τὰ κλοθογυρίσματά σου,	νὰ τῆς πλένω τὸ κορμάκι
5 νάρχωντ' ἡ ξανθαὶς νὰ πλένουν,	10 νὰ μοῦ βγαίνει τὸ φαρμάκι.

* Ἀδεται οὕτω: «Ποταμέ, μάτια μ', ποταμέ μου, ποταμέ, σύντα γιομίζεις», κτλ.

— 0 —

399. ΚΑΠΕΤΑΝ ΒΑΣΙΛΙΚΗ. (ΙΩΑΝΝ.).

Χασ. VII. 24.

- Πῆγα γιὰ νὰ σεργιανίσω μέσ' τὸ γκιούλ μπαχτσέ,
 κ' ἡῦρα κόρην ποῦ κοιμῶνταν 'ς τὰ τραντάφυλλα.
 ἔσκυφα νὰ τὴν φιλήσω, δὲ μ' ἐδέχτηκε,
 ἀνοιξε τὰ δυό της μάτια καὶ μ' ἐκύτταξε,
 5 — ποῦ ἦσουν πέρσου τὸ χειμῶνα, ὄντας κρύωνα,
 κ' ἦρθες τώρα καλοκαῖρι, ποῦ θερμαίνομαι;

— ξένος ἦμουν ὁ καθμένος, ξενοδούλεα,
 κι' ὅσα κέρδεσα 'ς τὰ ξένα, νά, σοῦ τάφερα·
 σῶφερα γυαλί καὶ χτένι κι' ἀσημοσουγιά,
 10 τὸ γυαλί γιὰ νὰ γυαλίζῃς τὰ γίουρντάνια σου,
 καὶ τὸ χτένι νὰ χτενίζῃς τὰ χρυσὰ μαλλιά,
 τὴ σουγιά νὰ καθαρίζῃς τὰ χρυσόμηλα.

Ἄδεται ἐπαναλαμβάνομένου τοῦ β'. κώλου ἐκάστου στίχου, σὺν τῇ
 στροφῇ: αμωρή, καπετὰν Βασιλικήν.

—o—
 400. Η ΤΑΣΙΟΥΛΑ. (ΣΑΓΟΡΙΟΥ).

Φεγγάρι, φεγγαράκι μου, τριγύρω κυκλωμένο
 καὶ χαμηλοσκυμμένο,
 αὐτὸ ψήλα πού περπατεῖς, μὴν εἶδες τὸν καλὸ μου,
 τὸν ἀγαπητικὸ μου;
 5 σὰν τί σοκάκια περπατάει, σὲ τί ταβέρναις πίνει,
 κ' ἐμένα ποῦ μ' ἀφίνει;
 σὰν τί χεράκια τὸν κερνοῦν, καὶ τὰ δικά μου τρέμουν,
 κρυόνουν καὶ μὲ καίγουν;
 σὰν τί ματάκια τὸν θωροῦν καὶ τὰ δικά μου κλαῖνε;
 10 Νὰ ζοῦνε ποῦ τὸ λένε!

Στροφή μετὰ τὸ α'. κῶλον ἐκάστου στίχου: «ποῦ πᾶ' ἡ Τασιοῦλα;»

—o—
 401. Ο ΕΡΑΣΤΗΣ. (ΙΩΑΝΝ.).

Σὲ τί χαμάμι θε νὰ πᾶς;	Σὲ τί σεργιάνι θε νὰ βγῇς,
— ἄντε, πούστη, τί ρωτᾷς;	10 καὶ ἀπὸ πούθε θὰ διαβῇς;
— νὰ σοῦ στείλω λεμονάδα,	νὰ σοῦ στείλω δαχτυλίδι
νὰ σὲ πιάσω φιληνάδα.	καὶ πολύτιμο φκιασίδι.
5 Σὲ τί' κλησιὰ θὰ' κλησιαστῇς	Σὲ τί τραπέζι θε νὰ φᾶς;
τὴν ἡμέρα τῆς λαμπρῆς,	— ἄντε, πούστη, τί ρωτᾷς;
νὰ σοῦ στείλω μιὰ λαμπάδα,	15 — νὰ σοῦ στείλω τὴν κοπέλα
ποῦ νὰ λάμπη ἀπ' τὴν ἀσπράδα.	νᾶχῃ μέσκο καὶ κανέλα.

402. ΤΟΥΡΚΟΝ ΔΕΝ ΓΑΙΡΝΩ. (ΠΡΕΒΕΖΗΣ).

Σαο. 219,42.

Ὅλαις ἢ μελαχροιναῖς κ' ἢ μαυρομαμάταις
 μιὰ ν' ἀπὸ τὴν ἄλληνε παίρνει τὸ καμάρι·
 μιὰ μελαχροινότερη, ποῦχε τὴ χάρι,
 Τοῦρκος τὴν ζητάει, θέλει νὰ τὴν πάρῃ.

- 5 — Κόφτομαι, σφάζομαι, Τοῦρκον δὲν παντρεύομαι.
 — Κι' ἂν κοπῆς, κι' ἂν σφαγῆς, Τοῦρκον θεὸς νὰ παντρευτῆς.
 — Περδικούλα γένομαι, τὰ πλάγια παίρνω.
 — Καί' εἰς τὰ πλάγι' ἂν ἀνεβῆς, Τοῦρκον θεὸς νὰ παντρευτῆς.
 — Κόφτομαι, σφάζομαι, κτλ.
- 10 Μυρμηγκάκι γένομαι, 'ς ταῖς τρύπαις μπαίνω.
 — Καί' εἰς ταῖς τρύπαις κι' ἂν ἐμπῆς, Τοῦρκον θεὸς νὰ παντρευτῆς.
 — Κόφτομαι, σφάζομαι, κτλ.
 Φέρε τζε τῆς ἔκοφταν μὲ τὰ νταούλια.
 — Φέρε τζέ μου, κι' ἂν κοπῆς 'ς τὸ κορμί μου δὲ θὰ μπῆς.
- 15 Κόφτομαι, σφάζομαι, κτλ.

403. ΟΜΟΙΟΝ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

Κάτου 'ς τὰ Σάλωνα, 'ς τὴ Σαλονίκη,
 βγαίνουν ἢ ὠμορφαις, σέρνουν καμάρι.
 Μία μελαχροινὴ, ποῦχε τὴ χάρι,
 Τοῦρκος γυναῖκά του θέλει νὰ τὴν πάρῃ.

- 5 — Μάνα μου, σφάζομαι, Τοῦρκον δὲν παίρνω.
 — Κόρη μ', κι' ἂν σφάζεσαι, Τοῦρκον θὰ πάρῃς.
 — Περδικούλα γένομαι, τὰ πλάγια παίρνω.
 — Κυνηγός σου γένομαι, καὶ σὲ προφταίνω.
 — Μάνα μου, σφάζομαι κ.τ.λ.
- 10 — Χορταράκι γένομαι, 'ς τὴ γῆς φυτρώνω!
 — Ἀρνάκι γένομαι καὶ σὲ βοσκάω.
 — Μάνα μου, σφάζομαι κτλ.

- Σταφυλάκι γένομαι, κλημοκρεμιούμαι.
 — Δραγάτης γένομαι, κ' ἐκεῖ σ' εὕρισκω.
 15 — Μάνα μου, σφάζομαι κτλ.

— 0 —

404. ΦΡΑΓΚΟΝ ΔΕΝ ΠΑΙΡΝΩ. (ΠΑΡΦΑΣ).

Pass. 574-575.

- Κάτου 'ς τὴ Ροῖδο, 'ς τὴ Ροῖδοπούλα,
 Φράγκος ἀγάπησε μιὰ Ρωμηοπούλα.
 Κ' ἡ Ρωμηοπούλα δὲν τότε θέλει,
 Κ' ἡ σκύλλα ἡ μάνα της τὴν ὀρμηνεύει.
 5 — Πάρτονε, κόρη μου, τὸ λεβαντάκη,
 γιὰ νὰ φορέσης στενὸ βρακάκι.
 — Δὲν παίρνω, μάνα μου, ἄντρα τὸ Φράγκο,
 ν' ἀκούω «περντίο» καὶ «ἀλὶ μάγκο»
 — Πάρτονε, κόρη μου, φορεῖ καπέλλο.
 10 — ἄντρα, μανοῦλά μου, Φράγκο δὲ θέλω.
 — Πάρτονε, κόρη μου, τί ἔχει φλωράκια·
 — ἄντρα δὲ θέλω χωρὶς μουστάκια.
 — Πάρτονε, κόρη μου, στεφάνωσέ τον,
 τρεῖς μῆνες κράτει τον καὶ χῶρισέ τον.

— 0 —

405. ΤΟ ΟΝΕΙΡΟΝ. (ΖΑΓΟΡΙΟΝ).

Χασ. IV, 5.

- Μέσ' τὴν ἀγίᾳ Παρασκευῇ,
 κόρη κοιμῶνταν λυγερή,
 κοιμᾶται κι' ὀνειρεύεται
 καὶ γλέπει πῶς παντρεύεται.
 5 Ὁ νοῦς της ἐξαλίστηκε,
 ἀπ' τὸ πικρὸν στολίστηκε,
 λούγεται καὶ χτενίζεται,

- καὶ ἔς τὸ γυαλὶ γυαλίẃεται
 τὰ μάτια τῆς χαμήλωνε,
 10 τᾶπαιζε καὶ τὰ λύγωνε.
 — Ματάκια μου, νὰ σᾶς χαρῶ,
 τώρα ποῦ πᾶμε ἔς τὸ χορό,
 ἐδῶ κ' ἐκεῖ νὰ τρέξητε,
 ἄντρα νὰ μοῦ διαλέξητε.
 15 Δὲν θέλω γέρο καὶ φλωριά,
 μόν' θέλω νειότη κι' ὠμορφιά·
 ὁ γέρος θέλει καὶ πολλά,
 θέλει τῇ νειά νὰ μὴ γελά,
 θέλει τὰ στρώματ' ἀπαλὰ
 20 καὶ τὰ προσκέφαλα ψηλά,
 κι' ἔλη νύχτα νὰ ρουχάẃη,
 καὶ ἡ νειά ν' ἀναστενάẃη.

—ο—

406. ΤΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΔΕΝΤΡΙ. (ΚΟΥΡΕΝΤΩΝ).

Pass. 626. Marc. II, 290. Διλ. 90, 41. Διανοτράγ. 32.

- Ποιὸς εἶδε πράσινο δεντρί,
 — μαυροματουῖσα καὶ ξανθή, —
 νᾶχ' ἀσημένια φύλλα,
 — μαῦρα μάτια, μαῦρα φρύδια, —
 5 Καὶ ἔς τὴν κορφή μαλαμάματα,
 — ματάκια μὲ τὰ κλάματα, —
 ἔς τὴ ρίζα κρύα βρύση,
 — ποιὸς θὰ κάμη δίκηα κρίση. —
 Ἔσκυφα ἐκεῖ νὰ πιῶ νερό,
 10 — γιὰ τῆς ἀγάπης τὸν καῦμό, —
 νὰ πιῶ καὶ νὰ γιομίσω,
 τὴν καρδιά μου νὰ ἑρπασίσω.
 Μῶπεσε τὸ μαντύλι μου;
 — καῦμό πῶχει τ' ἀχεῖλί μου, —

- 15 τὸ χρυσοκεντημένο,
 μιὰ χαρὰ ἦταν τὸ καῦμένο.
 Αὐτὸ μοῦ τὸ κεντούσανε
 καὶ μοῦ τὸ τραγουδοῦσανε
 ἀπάρθυνα κοράσια,
 20 σὰν τοῦ Μάη τὰ κεράσια.
 Τῶνα ἦταν ἀπ' τὰ Γιάννενα,
 ντυμένο 'ς τὰ μετὰξινα,
 τᾶλλ' ἀπὸ τὸ Ζαγόρι,
 ροδοκόκκινον ἀγόρι.
 25 Τῶνα μαῦ κέντησευ ἀητό,
 — δὲ βγαίνεις ὅξω νὰ σὲ ἰδῶ; —
 καὶ τ' ἄλλο τὸν πετρίτη,
 τῇ Δευτέρᾳ καὶ τὴν Τρίτῃ.
 Ἄν τῶδρη νειός, νὰ τὸ χαρῇ,
 30 — μαυρομματοῦσα καὶ ξανθὴ, —
 καὶ νειὰ νὰ τὸ κερδέσῃ,
 νὰ τὸ ζῶνεται 'ς τὴ μέση.

— 0 —

407. ΠΩΣ ΤΟ ΤΡΙΒΟΥΝ ΤΟ ΠΙΠΕΡΙ. (ΙΩΑΝΝ.).

- Νὰ σᾶς δείξω 'γώ, κοπέλαις, πῶς τὸ τρίβουν τὸ πιπέρι,
 τοῦ διαβόλου οἱ καλογέροι.
 Μὲ τὴ μύτη τρίψτε το,
 πάλε μάτα τρίψτε το.
 5 Νὰ σᾶς δείξω 'γώ, κοπέλαις, κτλ. ὡς ἄνωθι.
 Μὲ τς ἀγκώνους τρίψτε το,
 πάλε μάτα τρίψτε το.
 Νὰ σᾶς δείξω 'γώ, κτλ.
 Μὲ τὸ γόνα τρίψτε το,
 10 πάλε μάτα τρίψτε το.
 Νὰ σᾶς δείξω 'γώ, κτλ.
 Μὲ τὸ πόδι τρίψτε το,
 πάλε μάτα τρίψτε το.

Νὰ σᾶς δείξω ᾿γώ, κτλ.

16

Μὲ τὰ νύχια τρίψτε το,
πάλε μάτα τρίψτε το.

Οἱ χορεύοντες ποιοῦσι καὶ τὰ ἀνάλογα σχήματα.

—ο—

408. Η ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ. (ΓΡΕΒΒΕΝΩΝ).

Τριανταφυλλιά μου κόκκινη,
τὸ ποῦ νὰ σὲ φυτέψω;
Νὰ σὲ φυτέψω ᾿ς τὸ γιαλό,
φοβοῦμ' ἀπὸ τοὺς ναύταις·
5 νὰ σὲ φυτέψω ᾿ς τὸ βουνό,
φοβοῦμαι μὴν παγώσης.
Θὰ σὲ φυτέψω ᾿ς ἐκκλησιά,
σ' ὤμορφο μοναστήρι,
ἀνάμεσα σὲ δυὸ μηληαῖς
10 σὲ δυὸ νεραντσοπούλαις,
νὰ πέφτουν τὰ νεράντσια τους,
τὰ μῆλα ᾿ς τὴν ποδιά σου,
νὰ πέφτουν ὅλα τάνθηα τους
εἰς τὰ τριαντάφυλλά σου,
15 κ' ἐγὼ μπροστὰ ᾿ς τὴ ρίζα σου,
ν᾿ ἄμ' ἀποκοιμισμένος.

—ο—

409. Η ΓΙΑΝΝΟΥΛΑ, Η ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΙΝΑ. (ΜΑΛΑΚΑΣΙΟΥ).

Δελ: 99,59. Σα. IV, 25.

Τὸ μάθεταν τὶ γείνηκε,
τὸ Γεννάρη, τὸν χειμῶνα;
Μιὰ λυγερὴ ν' ἐξέδγαινε,
μέσ' ἀπὸ τὸ Βουργαρέλι·
Κι' ὁ Νότης τὴν ἐρῶναξε

—Μπομπώ, ἡ μεσοῦλα ἡ Λιανή,
—πέρδικα, χρυσὴ τρυγῶνα.
—Μπομπώ, ἡ μεσοῦλα ἡ Λιανή,
—περιβόλι μου κι' ἄμπέλι.
—Μπομπώ, ἡ μεσοῦλα ἡ Λιανή,

ψηλ' ἀπ' τὸ παραθύρι — Δὲ μᾶς κρένεις, τζοβαῖρι;
 — Φοβοῦμαι, Νότη, σκιάζομαι, — Μπομπώ, ἡ μεσοῦλα ἡ λιανή.
 σκιάζομ' ὅχ τὸν πεθερό μου — κι' ὅχ τὸν ἄντρα τὸν ὀχτρό μου.
 — Μὴ σκιάζεσαι, Γιαννοῦλά μου, — Μπομπώ, ἡ μεσοῦλα ἡ λιανή,
 γιὰτ' ἐγὼ τοὺς περγιονίζω, — τὸ ντουφέκι τοὺς γυρίζω.
 Ἐγὼ γιὰ σένα χάνομαι — μὰ τὸ σταυρὸ ποῦ κάνομε,
 πουλῶ καὶ τάρματά μου — νὰ σ' ἔχω ὅω σιμά μου.

Τὸ ἄσμα τοῦτο ἀφορμὴν ἔσχε τὸν ἔρωτα, ὃν ὁ Νότης Μπότσαρης συνέλαβε πρὸς τὴν σύζυγον τοῦ Ἀναγνώστη, προὔχοντος τῆς κώμης τοῦ Βουργαρελίου, ὅτε ἀπεκαταστάθησαν ἐκεῖ οἱ περὶ τὸν Κώσταν Μπότσαρη Σουλιῶται. Ὑπῆρξε δὲ ἡ Ἀναγνώστεινα ἐκ τῶν ὠραιοτέρων γυναικῶν τῆς ἐπαρχίας τῶν Τζουμέρκων.

— o —

410. Ο ΧΟΡΟΣ ΤΩΝ ΝΕΑΝΙΔΩΝ. (ΚΟΥΡΕΝΤΩΝ).

- Ἐμπᾶτε, τσιούπραις, 'ς τὸ χορὸ
 τώρα ποῦ ἔχετε καιρό,
 γιὰτὶ ταχυὰ παντρεύεστε,
 σπιτονοικοκυρεύεστε·
- 5 θὰ σᾶς μποδᾶνε τὰ παιδιὰ
 νὰ πᾶτε 'ς ἄλλη γειτονιά.
 — Μεῖς τὰ παιδιὰ τὰ δέρνουμε,
 μαζύ μας δὲν τὰ παίρνουμε.
 — Δὲν θὰ σᾶς δίνουνε καιρὸ
- 10 ὁ φοῦρνος καὶ τὸ μαγειρεῖο.
 — Φωτι' ἄς τὸ κάψη τὸ ψωμί,
 καὶ τσίχν' ἄς πιάσῃ τὸ φαγί.
 — Τὸ γνέσιμο θὰ σᾶς μποδάῃ,
 τὸ γύφασμα θὰ σᾶς κρατάῃ.
- 15 — Μούντσαις ἄς ἔχουν καὶ τὰ δύο,
 ἡ ρόκα μὲ τὸν ἀργαλειό.
 — Ὅσον τὸ σπὶτ' ὁ ἄντρας θὰ σᾶς κλῇ
 καὶ θε νὰ παίξῃ τὸ ραβδί.

— Δυὸ ἄκραις θάχῃ τὸ ραβδί ,
καὶ θάχοιμε κι' ἄλλο κλειδί.

—ο—

411. ΤΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ. (ΓΡΕΒΒΕΝΩΝ).

Πίναμαν καυκιὰ γιομάτα
κ' εἴχαμαν καὶ μαυρομμάτα.
Μαῦρα μάτια 'ς τὸ ποτήρι ,
κι' ἀντικρυ 'ς τὸ παραθύρι.
Νάμουν κλέφτης νὰ τὰ κλέψω ,
γι α λαντ σῆς νὰ τὰ πλανέψω,
νὰ τὰ βγάλω 'ς τὸ παζάρι,
καὶ νὰ βάλω τὸν τε λ ἄ λ η ,
νὰ τὰ πούληγα μὲ γρόσια ,
10 μὲ φλωράκια πεντακόσια.
— Δὲν πουλιῶντ' αὐτὰ τὰ μάτια,
καὶ δὲ γέρονται πραμμάτεια·
χάρισμα θεὸς νὰ τὰ πάρῃ ,
ἔποιο εἶν' ἄξιο παλληκάρι.

—ο—

412. Ο ΚΗΠΟΥΡΟΣ. (ΓΡΕΒΕΖΗΣ).

Pass. 624. Faur. II, 340.

Ὅλαις ἢ μελαχροιναῖς κ' ἢ μαυρομμάταις
μὲ ταις ἐλῆαῖς γιομάταις ,
ὅλαις μῶδωκαν φιλί , μιὰ δὲ μοῦ δίνει ,
πολὺν καὺμὸ μ' ἀφίνει.
5 Σὲ βουνὸ θεὸς ν' ἀνεῷ , νὰ στήσω κῆπον ,
κῆπον καὶ παρακῆπον ,
κῆπον δεντροστόλιστον κι' ὦρῃν ἀμπέλι ,
σταφύλια στάζουν μέλι .

10

15

20

Pass. 531-532. Λεωνοτόρυ. 34.

5

10

415. ΤΟ ΔΕΝΔΡΟΝ. (ΚΟΥΡΕΝΤΩΝ)

Marc. II, 380. Pass. 635. Λιανὰτρ. 18.

- Δέντρον ἦτον ἔς τὴν αὐλή μου,
 μιὰ παρηγοριὰ δική μου,
 καὶ τὸ πότιζ' ἀπ' τῇ βρύση,
 γιὰ ν' ἀζήση, νὰ καρπίσῃ.
- 5 Φύλλα εἶχε χρυσωμένα,
 τὰ κλωνάρια τ' ἀσημένια,
 ἀσπροκόκκιν' ἄνθη βγάνει,
 καὶ καρπὸ σὰν μῆλο κάνει,
 κ' ἔλεγα πῶς γιὰ τ' ἐμένα
- 10 τᾶχεν ἀποφασισμένα.
 Σὰν ὠρίμασαν τὰ μῆλα,
 ἡ νοικοκυρὰ ἡ σκύλλα
 δὲν τὰ ἔδωκε σ' ἐμένα,
 κ' ἔπεσαν σὲ χέρια ξένα.

416. Η ΕΡΩΤΕΥΜΕΝΗ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ)

- Κορίτσι μου μελαχροινό,
 δὲ μὲ λυπᾶσαι τ' ὀρφανό;
 τί μοῦ στέχεις κακιωμένο
 καὶ μὲ κάνεις κι' ἀπεθαίνω;
- 5 Ἔβγα, κόρη μ', ἔς τὰ κάγγελα,
 σῶκλειψαν τὰ τριαντάφυλλα.
 — Κι' ἂν ἐβγῶ τί ἀπαντέχεις;
 κἄνα διάφορο δὲν ἔχεις.
- Ἔβγα, κόρη μ', ἔς τὴν πόρτα σου,
 10 σ' ἄρπαξ' ἀητὸς τὴν κόττα σου.
 — Κι' ἂν ἐβγῶ τί θὰ κερδέσῃ,
 πούστης μὲ στραβὸ τὸ φέσι;

- Ἔβγα 'ς τὴν πορτοπούλα σου,
 νὰ ζήσης τῆς μανούλας σου.
- 15 — Κι' ἂν ἐβγῶ τί ἀπαντέχεις;
 διάφορο ἐστὶ δὲν ἔχεις.
- Κορίτσι μου μελαχροινό,
 γιατί μοῦ γίνηκες σκληρό;
 ποῖός νὰ σ' ἔχη φιλημένο,
- 20 ἀχειλάκι μου γραμμένο;
- Ἕνας ποῦ γλυκοτραγουδάει,
 'ς τὰ ξένα κίνησε καὶ πάει·
 τί νὰ εὔρω γιὰ νὰ στείλω,
 'ς τὸν ἀληθινὸ μου φίλο;
- 25 Νὰ στείλω μῆλο σέπεται,
 τριαντάφυλλο μαραίνεται,
 τὸ κυδῶνι μαραγκιάζει,
 τὸ τηράει κι' ἀναστενάζει.
- Θὰ στείλω 'γὼ τὰ δάκρυα μου,
 30 ποῦ στάζουν τὰ ματάκια μου,
 σ' ἓνα κόκκινο μαντύλι,
 πάλ' ὀπίσ' ἄς μοῦ τὸ στείλῃ.

—o—

417. Η ΜΙΚΡΟΓΑΝΤΡΕΜΕΝΗ. (ΚΟΥΡΕΝΤΩΝ).

Θέλω νὰ στήσω ἓνα χορό,
 νὰ μάθ' ὁ κόσμος ὅλος,
 νὰ μάθῃ καὶ ν' ἀφοκρασθῇ,
 πῶς πιάνετ' ἡ ἀγάπη.

5 Ἀπὸ τὰ μάτια πιάνεται,
 καὶ 'ς τὴν καρδιὰ ριζώνει,
 καὶ κάνει ρίζαις καὶ κορφαίς,
 καὶ πράσινα κλωνάρια.

5. Τὸ παρὰ Θεοκρίτῳ «φράξέ μοι τὸν ἔρωδ', ὅθεν ἔλτεται» καὶ τίς τοῦ ὄργῳ τὸ ἔρωδ'.

- βγάνει λουλούδια κόκκινα,
 10 λουλούδια τῆς ἀγάπης,
 καὶ ᾠδὴν κορφῇ τῶν λουλουδιῶν
 μελίσσι ἀνθολογᾷ·
 τὸ μέλι τρώγ᾽ ἡ ἀρχοντιά,
 καὶ τὸ κερ' οἱ ἅγιοι.

Στροφὴ μετὰ τὸν α. στίχον «μικροπαντρεμένη μου», μετὰ δὲ τὸν β'. «μικραρραβωνιασμένη μου».

418. Η ΛΕΗΜΟΝΙΑ. (ΙΩΑΝΝ.).

Pass. 634. Νεοελ. ἀνάλ. 101, 41. Λεωντερ. 48.

- Λεημονιάς ζητῶ λεημόνι ἓνα,
 κι' αὐτὴ μοῦ ἔλεγε — τάχει ἄλλος μετρημένα·
 λεημονιάς ζητῶ λεημόνια δύο,
 κι' αὐτὴ μοῦ ἔλεγε — οὐτ' ἓνα δὲ σοῦ δίνω·
 5 λεημονιάς ζητῶ λεημόνια τρία,
 κι' αὐτὴ μοῦ ἔλεγε — πούστη, δὲ σ' ἔχω χρεῖα.
 λεημονιάς ζητῶ λεημόνια τέσσερα,
 κι' αὐτὴ μοῦ ἔλεγε — ποιὸς εἶσαι, καὶ ποῦ σ' ἔξερα·
 λεημονιάς ζητῶ λεημόνια πέντε,
 10 κι' αὐτὴ μοῦ ἔλεγε — πάρ' τὸ κερὶ καὶ φέγγε·
 λεημονιάς ζητῶ λεημόνια ἕξι,
 κι' αὐτὴ μοῦ ἔλεγε — φέγγε μ' ὅσῳ νὰ φέξη.

419. Η ΡΩΜΗΩΜΕΝΗ ΚΟΡΗ. (ΚΟΥΡΕΝΤΩΝ).

Ἕνας δέντρος δυὸ κλωνάρια,
 κάθονταν δυὸ παλληκάρια,
 καὶ μιὰ κόρη ρωμηωμένη

3. Ἡ λίξις ρωμηωμένη παρεφθάρη, νομίζομεν, ἐκ τοῦ ἔρωμένη.

κάθονταν ψηλά κ' ὑφαίνει.

- 5 — Κόρη μου, 'ς τὸν ἀργαλειό σου,
 μέ τὸ χέρι τὸ χρυσό σου,
 βάλε, πλέξε δυὸ ζωνάρια,
 γιὰ δυὸ ἄξια παλληκάρια.

— Παλληκάρια μ', σ' ἄλλη μάντρα

- 10 σύρτε γιὰ νὰ βρῆτε ὑφάντρα,
 τί ἀγαπῶ ἓνα παλληκάρι,
 ποῦ τὸ νοῦ μου θὰ μοῦ πάρη,
 μῆνες ἔχω ποῦ γυφαίνω,
 καὶ τὸν ὕπνο δὲ χορταίνω,
 15 χρυσῇ ζώνῃ νὰ φορέσῃ
 'ς τὴ λεβέντικὴ του μέση.

—ο—

420. Η ΔΡΟΠΟΛΙΤΙΣΣΑ. (ΚΟΥΡΕΝΤΩΝ).

Νισελ. ἀνάλ. 74, 8.

Μωρὴ Δροπολίτισσα,
 αὐτοῦ ποῦ πᾶς 'ς τὴν ἐκκλησιά,
 βάνεις τὴν τσούπρα σ' ὀμπροστά,
 φορεῖ τὸ φέσι τῆς στραβά.

- 5 Αὐτοῦ ποῦ πᾶς 'ς τὴν ἐκκλησιά,
 γιὰ μᾶς μετάνοια κάμε μιά,
 νὰ μὴ μᾶς πάρουν ἡ Τουρκιά,
 μᾶς γράψουν 'ς τὴ γενιτσαριά,
 καὶ μᾶς πᾶν εἰς τὸν κισλᾶ,
 10 ὡσὰν τ' ἄρνιὰ τὴν Πασχαλιά.

Στροφή τοῦ α'. στίχου: «μωρὴ καυμένη» τοῦ δὲ β'. «ζηλεμένη».

Καὶ τοῦτο τὸ ᾄσμα εἶναι ἐκ τῶν ἀρχαίων, ἀναφέρεται δὲ εἰς τὴν
 ἐποχὴν τοῦ παιδομαζώματος.

—ο—

421. Η ΟΙΝΟΠΩΛΙΣ.

Πέρα 'ς τὴν Ἀνατολὴν
καὶ 'ς τὴν Ἀντριανούπολι,
πούλαγαν γλυκὸ κρασί,
κι' ὄλω Τοῦρκοι τῶπιναν,
5 τῶπιναν κ' ἐπλέοναν.
Κ' ἓνας παληοκόνιαρος
ἔπινε, δὲν πλέρονε.
— Δός μου, Τοῦρκε, τ' ἄσπρα μου
νὰ σοῦ δώσω μιὰ κυρά,
10 νάχ' ἀρμάθαις τὰ φλωριά.
— Δὲν τὴν θέλω τὴν κυρά,
νάχ' ἀρμάθαις τὰ φλωριά,
θέλω Βλάχ' ἀπ' τὰ βουνά,
πῶχει κόκκινη ποδιά.

Στροφή τοῦ α. στίχου: «μωρ' λεβέντη μ'» τοῦ δὲ β'. «γεια σας, μα-
τάκια μ' ὥμορφα».

—o—

422. Η ΚΑΤΑΡΑ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

Θέλω γιὰ νὰ καταράστω
τὰ τρία Βιλαέτια,
τὴν Πόλη καὶ τὴ Μπογδανιά,
καὶ τὴν Βλαχιὰν ἀντάμα.
5 Τῆς Πόλης τὰ κρασοπουλειά,
φωτιά νὰ μπῇ νὰ κάψῃ,
τῆς Μπογδανιάς τὰ πρόβατα,
ἢ βδέλλα νὰ τὰ πιάσῃ,
καὶ τῆς Βλαχιάς τὰς ὥμορφαις
10 πανοῦκλα νὰ τὰς μάζῃ,
ὁποῦ μᾶς παίρνουν τὰ παιδιά,
μᾶς παίρνουν τοὺς λεβέντες,

καὶ μᾶς τοὺς στέλλουν γέροντες,
 ἔς τὸ δόλιο βιλαέτι.

—o—

423. ΤΟ ΑΣΤΡΙ.

Ἄπ' ὅλα τ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ
 κανένα δὲ μ' ἀρέσει,
 κ' ἐκεῖνο τ' ἄστρο τὸ λαμπρό,
 ποῦναι σιμὰ ἔς τὴν πούλια,
 5 νὰ τοῦχαν κάμποι φλάμπουρο
 κ' ἦ ἐκκλησιαὶς φανάρι.

Στροφή τοῦ α. στίχου: «ρηγο-ρηγοπούλά μου», τοῦ δὲ β'. «ρηγοπα-
 παδοπούλά μου».

—o—

424. Ο ΓΙΑΝΙΤΣΑΡΟΣ.

Ἐς τὴν πόρτα τοῦ Σαλονικιοῦ
 κάθετ' ἓνας γιανίτσαρος,
 ἓνα γιανιτσαρόπουλο·
 κρατοῦσε καὶ ἔς τὰ χέρια του,
 5 μαλαμματένιον ταμπουρά.
 — Λάλει, καῦμένε, ταμπουρά,
 νὰ ἰδοῦμε καὶ νὰ μάθωμε,
 πόσ' ἀπερνάει τὸ φιλί.
 — Τῆς παντρεμένης διάδεκα,
 10 τῆς χήρας δεκατέσσερα,
 τοῦ κοριτσιοῦ τ' ἀνύπαντρου
 πέντε φλωριά Βενέτικα.

—o—

425. Η ΒΟΥΡΓΑΡΟΠΟΥΛΑ.

Δώδεκα χρόνους ἔκαμα
 ἔς τῆς Πόλης τ' ἀργαστήρια ,
 χίλια φλωριά καζάντισα
 καὶ πεντακόσια γρόσια.
 * Καὶ μιὰ βραδυὰ τὰ ξόδεψα
 σὲ μιὰ Βουργαροπούλα.
 Δὸς μου, Βουργάρα μ', τ' ἄσπρα μου,
 δὸς μου καὶ τὰ φλωριά μου . . .

Στροφὴ μετὰ τὸ α'. κῶλον ἑκάστου στίχου: «ντουλαμπεράκι μ' ἀμάν»,
 μετὰ δὲ τὸ β'. «γειά σου, Ρωμῆά μου».

426. Η ΧΟΡΕΥΤΡΙΑ. (ΓΡΕΒΒΕΝΩΝ).

Σήμερα μέρα Πασχαλιά,
 σήμερα πανηγύρι,
 κι' ὅλαις ἡ κόραις σιάζονται,
 εἰς τὸ χορὸ νὰ βγοῦνε.
 * Για φέρτε τὰ στολίδια μου,
 γιὰ φέρτε τὸ γυαλί μου,
 νὰ στολιστῶ, νὰ γυαλιστῶ
 νὰ βγῶ σὰν περδικοῦλα,
 νὰ πᾶω νὰ στρώσω τὸ χορὸ
 10 κάτω ἔς τὸ μεσοχωρι,
 νὰ σκόνω τὰ ματάκια μου
 νὰ ρίχν' ἀστροπελέκια,
 νὰ κάμω Τούρκους νὰ σφαγοῦν,
 Ρωμηοὺς ν' ἀλλοπιστήσουν,
 16 νὰ κάμω τὸν Μεχμέταγα
 νὰ χάσῃ τὰ δευτέρια,
 νὰ κάμω τὸν πρωτόπαπα
 νὰ χάσῃ τὰ πασχάλια.

VIII. ΕΛΕΓΕΙΑ, Η ΜΟΙΡΟΛΟΓΙΑ. ¹

427. ΕΙΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΡΧΗΝ. (ΠΑΡΓ.).

- Ἡ ἀφεντιά του κίνησε καὶ θέλει νὰ πηγαίνη,
 κι' ἄς τὸν παρακαλέσωμεν ἢ ἀδερφαῖς κ' ἢ μάναις,
 κι' αὐταῖς ἢ καλοπάντρευταις καὶ μαραμμέναις χήραις,
 νὰ πάη ἀπὸ ταῖς ἐκκλησιαῖς καὶ τ' ἅγια Μοναστήρια.
⁵ νὰ σύρῃ μιὰ στριγκιὰ φωνὴ ν' ἀκούσῃ ὁ κάτω κόσμος·
 «Παιδιά, σᾶς κλαῖν ἢ μάναις σας, ἀδέρφια, ἢ ἀδερφάδες,
 «ἄντρες, σᾶς κλαῖν τὰ ἡταίρια σας, σᾶς κλαῖνε τὰ παιδιὰ σας».
 Θέ' μου, καὶ ποῦ νὰ βρίσκεται ὁ πεθαμένος κόσμος;
 Ὅτ' ὁ κάτω κόσμος βρίσκονται, 'ς τὴν πλάκα καὶ 'ς τὸ χῶμα,
¹⁰ καὶ γεύονται τὸν κουρνιαχτό, τῆς πλάκας τὸ φαρμάκι.
 Κόσμε γλυκέ, κόσμε πικρέ, κόσμε φαρμακωμένε,
 θὰ σ' ἀποχαιρετήσουνε κι' ὡμορφοὶ κι' ἀντρεωμένοι·
 κόσμε, καὶ ποιοὺς θὰ σὲ χαρῇ, καὶ ποιοὺς θὰ σὲ κερδέσῃ;
 Θὰ σὲ κερδέσουν τὰ βουνά, θὰ σὲ χαροῦν οἱ κάμποι,
¹⁵ γιατί ὁ κόσμος εἶν' δέντρ' κ' ἐμεῖς τ' ὀπωρικὸ τοῦ
 κι' ὁ Χάρος ποῦ εἶν' ὁ τρυγητῆς μαζώνει τὸν καρπὸ τοῦ.

¹ Πλεῖστα Ἡπειρωτικὰ μοιρολόγια εὗρίσκει τις ἐν τῇ ἀξιολόγῳ συλλογῇ τοῦ Κ. Γ. Χασιώτου, ἀλλ' οὐδὲν ἐξ ἐκείνων, συνειλεγμένων ὄντων ἐν Ζαγορίῳ, ὁμοιάζει τὰ ἐν τῇ παρούσῃ. Οὐδὲν ἐπίσης ὁμοιάζει καὶ πρὸς τὰ παρὰ τοῦ Κ. Ι. Παγούνη ὑποβληθέντα εἰς τὸ Ζωγράφειον διαγώνισμα.

Τὸ μέγα ὕψος τῆς ἐν τοῖς μοιρολογίοις, ἢ ἄσμασι τοῦ Χάρωνος, φαντασίας ἀναγνωρίζων ὁ Goethe, ἀπεφάνθη ὅτι οὐδὲν τῶν τῆς δημοτικῆς Ἑλλην. ποιήσεως ἁσμάτων δύναται νὰ συγκριθῇ πρὸς αὐτά.

Σημειωτέον ὅτι τὰ μοιρολόγια ἐν Ἡπείρῳ, ὡς καὶ ἐν πάσῃ ἄλλῃ Ἑλληνικῇ χώρᾳ, ἄδονται μόνον ὑπὸ γυναικῶν.

428. ΕΙΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΡΧΗΝ ΤΑΦΕΝΤΑ. (ΜΑΛΑΚΑΣΙΟΥ).

Γιὰ κάτσετε τριγύρω μου νὰ ἰδοῦμε ποῖος μᾶς λείπει!
 Μᾶς λείπει ὁ κάλλιος τοῦ σπιτιοῦ, τῆς φαμιλιαῆς ὁ πρῶτος,
 ποῦ ἦταν ἔς τὸ σπίτι φλάμπουρο, ἔς τὴν ἐκκλησιὰ φανάρι·
 τὸ φλάμπουρο τσακίστηκε καὶ τὸ φανάρι ἐσθύσθη.
 5 Τί στέκεστ', ὄρφανὰ παιδιὰ, σὰν ξένοι, σὰν διαβάταις,
 καὶ δὲν λαλεῖ τ' ἀχεῖλί σας σὰν ἄγριο χελιδῶνι,
 καὶ δὲν τρεχοῦν τὰ μάτια σας σὰν σιγαλὸ ποτάμι,
 τὰ δάκρυα λίμνη νὰ γενοῦν, νὰ βγῇ μιὰ κρύα βρύση,
 γιὰ νὰ νιφτοῦν οἱ ἄνιφτοι, νὰ πιοῦν οἱ διψασμένοι!

—ο—

429. ΕΙΣ ΟΙΚΟΔΕΣΦΟΙΑΝ.

Τ' εἶν' ὁ ἀχὸς π' ἀκούεται κ' ἡ ταραχ' ἡ μεγάλη!
 μήνα σὲ γάμο γένεται, μήνα σὲ πανηγύρι;
 Νοικοκυρὰ συντάζεται ἔς τὸν ἄδῃ νὰ πηγαίνει·
 ἀνασχυράει τὰ σπίτια τῆς, κρεμάει τὰ κλειδιὰ τῆς,
 5 παίρνει λαμπάδες κίτριναις, κρᾶζει μοιρολογίστραις,
 καὶ τρέχουν κ' ἡ γειτόνισσαις, κ' ἡ χαροχτυπημέναις,
 ποιά ἔχει λόγῳ νὰ τῆς πῇ, ποιά γράμμα νὰ τῆς δώσῃ,
 ποιά ἔχει νειὸν ξεστόλιστον τοῦ στέλνῃ τὰ στολίδια,
 ποιά ἔχει νειὸν ξαρμάτωτον τοῦ στέλνῃ τ' ἄρματά του.
 10 Γράψτε, μανάδες, ἔς τὰ παιδιὰ, γυναῖκες, εἰς τοὺς ἄντρες,
 ταῖς πίκραις σας, τὰ πάθηα σας καὶ τὰ παράπονά σας.

—ο—

430. ΕΙΣ ΝΕΟΝ ΣΥΖΥΓΟΝ.

Σταματ. Ε. 7. Δελ. 151.

Παρακαλῶ σε, χάρε μου, καὶ διπλοπροσκυνῶ σε,
 τὸν νειὸν αὐτὸν ποῦ κάλεσες μὴ τὸν παρακρατήσης,
 τί ἔχει γυναῖκα πάρα νειὰ καὶ χήρα δὲν τῆς πρέπει·

- νὰ περπατήσῃ γλήγωρα τῆς λέν γυρεύει ἄντρα,
 5 νὰ περπατῇ σιγαληνὰ τῆς λένε καμαρόνει·
 κ' ἔχει καὶ τρυφερὸ παιδί, παιδί 'ς τὴ σαρμανίτσα.
 — Ἐγὼ δὲν εἶμ' ἡ μάνα του, δὲν εἶμ' ἡ ἀδερφή του,
 ἐγὼ εἶμ' ὁ γιὸς τῆς μαύρης γῆς, τς ἀσχενιασμένης πέτρας,
 καὶ τρώγω νειούς, καὶ τρώγω νειαῖς, καὶ τρώγω παλλήκαρια,
 10 τρώγω νυφάδες μὲ φλωριά, νειογάμπρους μὲ στεφάνια·
 σαράντα μέραις τὸν κρατῶ τὸν πεθαμέν' ἀκέρηον,
 κι' ἀπ' ταῖς σαράντα κ' ὕστερα ἄρμους ἄρμους χωρίζει.

—ο—

431. ΕΙΣ ΥΙΟΝ.

- Σοῦ κρέν' ἡ μάνα σου, δὲν 'κοῦς; οἱ φίλοι σου, δὲν κρένεις;
 — φυσάει ἀγέρας, δὲν γροικῶ, βροχ' εἶναι καὶ δὲν βλέπω,
 εἶναι κι' ἀντάρα σύγνεφο καὶ δὲν καλογνωρίζω.
 — Θέ' μου, καὶ πάψε τὴ βροχή, σκάρπισε τὴν ἀντάρα,
 5 νὰ ἰδοῦνε τὰ ματάκια του, ν' ἀκούσουνε τ' αὐτιά του,
 ν' ἀναίξῃ τ' ἀχειλάκι του τῆς μάνας του νὰ κρήνη!

—ο—

432. ΕΤΕΡΟΝ.

- Ἐσύ, παιδί μ', ἐκίνησες νὰ πᾶς 'ς τὸν κάτω κόσμο,
 κι' ἀφίνεις τὴ μανούλα σου πικρή, χαροκαμμένη·
 παιδάκι μου, τὸν πόνο σου, ποῦ νὰ τὸν ἀπηθώσω,
 ποῦ κι' ἂν τὸν ρίξω τρίστρατα, τὸν παίρνουν οἱ διαβάταις,
 5 κι' ἂν τὸν ἀφήσω 'ς τὰ κλαριά, τὸν παίρνουν τὰ πουλάκια·
 ποῦ νὰ βαλθοῦν τὰ δάκρυα μου γιὰ τὸν ξεχωρισμὸ σου;
 ἂν πέσουνε 'ς τὴ μαύρη γῆς, χορτάρι δὲ φυτρώνει,
 ἂν πέσουνε 'ς τὸν ποταμό, ὁ ποταμὸς θὰ στύψῃ,
 ἂν πέσουνε 'ς τὴ θάλασσα, πνίγονται τὰ καράδια,
 10 κι' ἂν τὰ σφαλίσω 'ς τὴν καρδιά γλήγωρα σ' ἀνταμόνω.

—ο—

433. ΕΤΕΡΟΝ, ΕΙΣ ΥΙΟΝ ΑΡΤΙ ΘΑΝΟΝΤΑ.

Χρυσ. Τόμ. Α, 514. Schmidt, 172, 33.

Μ' ἔμασε, γυέ μ', ὁ πόνος σου, μ' ἐπνίξεν ὁ καῦμός σου!
 — Σ' ἔμασε, μάνα, ὁ πόνος μου, σ' ἐπνίξεν ὁ καῦμός μου;
 ἐσὺ τῇ στρατά ξέρεις τὴν, τὸ μνημά μ' τὸ γνωρίζεις,
 κάμε τὰ χέρια σου τσαπιά, τὴν πλάκα παραμέρα,
 καὶ τράβα τὸ μαντύλι μου ἀπὸ τὸ πρόσωπό μου,
 κι' ἂν μ' εὕρης ἀσπροκόκκινον, σκύψε κι' ἀγκάλιασέ με,
 κι' ἂν μ' εὕρης μαῦρον κι' ἀραχνόν, τράβα καὶ σκέπασέ με·
 Ὡς ταῖς τρεῖς πῆρα κι' ἀράχνιασα, εἰς ταῖς ἐννῆα μυρίζω,
 κι' ἀπ' ταῖς σαράντα κ' ὕστερα ἄρμους ἄρμους χωρίζω.

434. ΕΤΕΡΟΝ.

Πέρα 'ς ἐκεῖνο τὸ βουνό, ποῦναι ψηλὸ καὶ μέγα,
 ὁπῶχει ἀντάρα 'ς τὴν κορφὴ καὶ καταχνιά 'ς τὴ ρίζα,
 ἐκ' εἶναι τ' ἀγριαμάραντο καὶ ἄλλα δυὸ βοτάνια,
 καὶ τρῶν τ' ἀλάφια καὶ ψοφοῦν, τ' ἀρκούδια κ' ἡμερόνουν·
 ἐκεῖ, μανοῦλά μ', ν' ἀνεβῆς, ναύρῃς τὰ τριὰ βοτάνια,
 καὶ νὰ τὰ φᾶς, μανοῦλά μου, γιὰ νὰ μὲ λησμονήσης.
 Ὅμοιόν τι ἀπαντᾷ παρὰ Θεοκρίτῳ (Εἰδύλ. Β'):

Ἄ' Ἴππομανὲς φυτὸν ἐστὶ παρ' Ἀρκάσι, τῷ δ' ἔπι πᾶσαι
 αὐαὶ πῶλοι μείνοντα: ἂν ὤρεχ, καὶ θοαὶ ἵπποι,

435. ΕΙΣ ΘΥΓΑΤΕΡΑ.

Γιὰ πές μου, πές μου, κόρη μου, πότε νὰ σὲ παντέχω·
 νὰ σὲ παντέχω ξάμηνον, νὰ σὲ παντέχω χρόνον;
 εἶναι πολὺ τὸ ξάμηνον, ἄσωτος εἶν' ὁ χρόνος!
 — Μάνα μ', ἂν ἦταν ξάμηνον, μάνα μ', ἂν ἦταν χρόνος,
 θὰ ἦταν ὀλίγον τὸ κακό, λίγο καὶ τὸ φτουροῦσες.

Ἐγώ, μανουλά μ', νὰ σοῦ εἰπῶ πότε νὰ μὲ παντέχης
 ἔταν νὰ στύψῃ ἡ θάλασσα νὰ γένη περιδόλι,
 ἔταν ἀνθίσῃ ὁ ξέρακας καὶ βγάλῃ νειὰ βλαστάρια,
 'κὶ' ἔταν ἀσπρίσῃ ὁ κόρακας καὶ γένη περιστέρι!

—ο—

436. ΕΤΕΡΟΝ.

Μήνα εἶσαι, κόρη μου, μικρή, νάχης καὶ μικρὸν πόνον;
 ἦσουν καλὴ ἀπ' ταῖς καλαῖς κὶ' ἀπὸ ταῖς διαλεγμέναις,
 ἦσουνε 'ς τὸ σπιτάκι σου στύλος μαλαμματένιος,
 καὶ 'ς τὸ γλυκὸ τ' ἀηταῖρί σου καράβι ἀρματωμένο,
 ἦσουνε 'ς τὰ παιδάκια σου Μάης μὲ τὰ λουλούδια,
 ἦσουν καὶ 'ς τὴ μανούλα σου κασσέλα κλειδωμένη,
 ἦσουν τιμὴ τῆς γειτονιάς καὶ τοῦ χωριοῦ καμάρι.

—ο—

437. ΕΙΣ ΑΔΕΛΦΗΝ.

Ἄν τῶξερ', ἀδερφοῦλά μου, πῶς τῶχες νὰ πεθάνης,
 'ς τὴν Πόλ' νὰ στείλῳ γι' ἄλογο, 'ς τὴ Βενετία γι' ἀμάξι,
 νὰ στείλῳ καὶ 'ς τὴν Κόριθο νὰ φέρῳ τοὺς μαστόρους,
 νὰ πελεκήσουν μάρμαρα, νὰ φκιάσουν τὸ κιδοῦρι.
 Μαστόροι, φκιάστε το μακρὺ, πλατὺ, καμαρωμένο,
 νὰ στέκῃ ὀρθὴ νὰ ζώνεται, νὰ στέκῃ διπλοπόδι,
 καὶ 'ς τὴ δεξιὰ της τὴ μεριὰ ἀφῆστε παραθύρι,
 νὰ γλέπη πότ' εἶν' ἀνοιξη, πότ' εἶναι καλοκαῖρι,
 πότε λαλοῦνε τὰ πουλιά, τῆς ἀνοιξης τ' ἀηδόνια.

Ἡ τοιχοῦτῃ τῆς Κορίνθου μνηεῖα ἐνταῦθα, μὴ ἄρᾳ γε ὀφείλεται εἰς
 διςσωζομένην παρχόδοσιν περὶ τῆς ἀρχαίης καλλονῆς καὶ μεγαλοπρε-
 πείας τῆς πόλεως ἐκεῖνης;

—ο—

8 Ξέρακας, ὁ ἀποξηρανθεὶς κορμὸς δένδρου.

438. ΕΙΣ ΑΝΔΡΑ.

Ἐξήντα χρόνια πέρασα ἔς αὐτὸν τὸ μαῦρον κόσμον,
 κι' ἄνθρωπον δὲν φοβήθηκα, ἄνθρωπον δὲν ψηφοῦσα,
 καὶ τώρα χέρια καὶ κορμὶ μου τρέμουν καὶ ριγόνω,
 τί ἀκούω φκιάρια νὰ χτυπᾶν, ἀκούω τσαπιά νὰ σκάφτουν,
 5 κι' ἀκούω καὶ τὰ σήμαντρα νὰ κρᾶζουν τ' ὄνομά μου.
 Νὰ γένουν τὰ τσαπιά γυαλιά, τὰ φκιάρια νὰ ραγίσουν,
 καὶ τὰ πικρὰ τὰ σήμαντρα ἀπὸ ψηλά νὰ πέσουν!

439. ΕΙΣ ΝΕΟΝ.

Marc. II, 84. Σταματ. Ε, 11. Legr. 286,128.

Ἐλᾶτε, μάναις κι' ἀδερφαίς, καὶ μαραμμένα ἡταίρια,
 νὰ κλάψουμε, νὰ χύσουμε ὅλαις ἀπῶνα δάκρυ,
 ποτάμι γιὰ νὰ κάμουμε θολὸ καὶ βουρκλωμένο,
 γιὰ νὰ διαβοῦν τὰ δάκρυα μας, νὰ πᾶνε μέσ' τὸν Ἄδη,
 5 γιὰ νὰ νιφτοῦν οἱ ἄνιφτοι, νὰ πιοῦν οἱ διψασμένοι,
 νὰ πλύνουν τὰ μαντύλια τοὺς ἢ νειαῖς κ' ἢ μαυρασμάταις,
 καὶ νὰ λιαγοξουραφιστοῦν ἄντρες καὶ παλληκάρια.
 Φωνάζετέ του αὐτοῦ τοῦ νειοῦ, ποῦ κίνησε καὶ πάγει,
 νὰ χαιρετήσ' ὅλαις ταῖς νειαῖς, τοὺς νειοὺς νὰ τς ἀγκαλιάσῃ,
 10 κι' αὐτὰ τὰ παιδοκόριτσα νὰ τὰ γλυκοφιλήσῃ.

ΙΧ. ΔΙΑΦΟΡΑ.

440. ΩΙΔΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗΝ ΤΟΥ ΜΑΙΟΥ.

Marc. II, 372. Pass. 310. Σταματ. 3.

Ἐμπῆκε ὁ Μάης, ἐμπῆκε ὁ Μάης, ἐμπῆκε ὁ Μάης ὁ μῆνας,
 ὁ Μάης μὲ τὰ τριαντάφυλλα, Ἀπρίλης μὲ τὰ ρόδα·
 Ἀπρίλη, ρόδα φόρεσες, Μάη μου κανακάρη,
 ὅλον τὸν κόσμον γιόμισες μ' ἄνθη καὶ μὲ λουλούδια,
 κ' ἐμένα μ' ἐπερίπλεξες ἔς τῆς κόρης ταῖς ἀγκάλας.
 Ἐμήνυσέ μου ἡ λυγερή, ἐμήνυσέ μου ἡ κόρη,
 νὰ πάω νὰ δώσω τὸ φιλὶ πρὶν βρέξῃ, πρὶν χιονίσῃ,
 πρὶν κατεβάσῃ ὁ Δούναβις καὶ σύρουν τὰ ποτάμια·
 ὄντ' ἄβρεχ' ἐγὼ πηγαινα καὶ ὄντ' ἄπαψεν ἐκ' ἤμουν,
 καὶ ὄντα λιανοψιχάλιζε τὸ καρυοφύλλι ἐβγῆκε.
 Ἀνοιξτε τὸ πουγγάκι σας τὸ μαργαριταρένιο,
 καὶ ἂν ᾔναι γρόσια δόστε μας, καὶ ἂν ᾔναι καὶ παράδες,
 καὶ ἂν ᾔναι καὶ γλυκὸ κρασί, δόστε μας νὰ τὸ πιοῦμε.

— 0 —

13. Καὶ ἂν ᾔναι καὶ γλυκὸ κρασί,

«... ὅσα δ' ἄγγεα μετὰ μὲν εἴει,

καρβαίη δ' αἰεὶ... κτλ.» (Ὅμηρ. ἐπὶ γρ. XV. 1.)

ἐν χρήσει παρ' ἀρχαίοις ἐπὶ ὁμοίων ᾠδῶν.

441. ΟΜΟΙΑ ΕΙΣ ΠΕΡΠΕΡΟΥΝΑΝ, Η ΕΠΙΚΛΗΣΙΣ ΕΙΣ ΒΡΟΧΗΝ.

Sand. 110. Marc. II, 214 καὶ 216. Pass. 311-313.

Περπερούνα περπατεῖ, περπατεῖ καμαρωτῇ, καὶ τὸν Θιὸν παρακαλεῖ γιὰ νὰ στεῖλῃ μιὰ βροχή, 5 μιὰ βροχή καλὴ καλὴ, γιὰ ν' ἀνθίσουν τὰ λιβάδια, νὰ φυτρώσουν τὰ σιτάρια, νὰ μεθύσουν τ' ἀμπελάκια νὰ καρπίσουν σταφυλάκια· 10 μπάrais, μπάrais τὰ νερά ἔς τὰ χωράφια τὰ ξερά,	κάθ' ἀστάχῳ ἓνα ταγάρι κάθε κλῆμα ἓνα πιθάρι· εἰς τοὺς κάμπους μας χαραῖς; 15 ἡ βραγιαῖς τοὺς νοτεραίς, τὰ κρασιά μας σὰν νερό, τὰ γεννήματα σωρό, γιὰ νὰ χαίρωντ' οἱ φτωχοὶ βάνοντάς τὰ ἔς τὸ σακκί, 20 νὰ βογκάῃ ὁ μυλωνᾶς καὶ νὰ σκάζῃ ὁ ἀλευράς.
--	---

— 0 —

442. ΟΜΟΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΣΙΝ ΤΩΝ ΧΕΛΙΔΩΝΩΝ.

Marc. II, 178. Kind. (Anth.), 72. Sand. 160. Tomas. 280. Faur. II, 256.

Pass. 305-307. Xασ. 191, 2-3. Πανδ. T. ζ'. 450 καὶ T. K. 112.

Χελιδονάκι μου γοργό, πούρθεσ ἀπ' τὴν ἔρημο, τί καλὰ μᾶς ἤφερες; — Τὴν ὑγείᾳ καὶ τῇ χαρᾷ 5 καὶ τὰ κόκκινα τ' αὐγά. Μάρτη, Μάρτη, χιονερὲ	καὶ Ἀπρίλῃ βροχερῇ, τὰ πουλάκια κελαδοῦν, τὰ δεντράκια φύλλ' ἀνθαῦν 40 τὰ πουλάκι' αὐγά γεννοῦν κι' ἀρχινᾶν νὰ τὰ κλωσποῦν.
---	---

Περὶ τῶν ὥδων τούτων ποιούμεθα διὰ μακρῶν λόγον ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἀνεκδότῳ «Εθιμογραφίᾳ τῆς Ἡπείρου». Πάντες οἱ περὶ τῶν δημοτῶν ἐθιμῶν καὶ ᾠμάτων γράψαντες, ὁμοφώνως ἀνομολογοῦσι τὴν καταπληκτικὴν ὁμοιότητα τῶν ἀνωτέρω ὥδων πρὸς τὰς ἐν ὁμοίαις περιστάσεσιν ἐθιζομένους παρ' ἀρχαίοις. Τὸ χελιδόνισμα ὀνομάζει ὁ

1-3 «Ἦλθ' ἤλθε χελιδὼν
καλὰς ὥρας ἄγουσα,
καλοὺς ἐνιαυτούς.....» (Ἀθήν. VIII, 360, 6.)

Fauriel (II, 247) αὐτὸ κατ' ἐξοχὴν δημῶδες ἐν πάτῃ Ἑλληνικῇ χώρῃ ᾤσμεν, οὕτινος τὸν τύπον ἀνευρίσκει τις ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ Ἑλληνικῇ ποιήσει. — Ἡ δὲ περπεροῦντα ἔχει σχέσιν πρὸς τὰς τελετὰς τῶν Ἑλευσινίων μυστηρίων, ἢ κατ' ἄλλους, πρὸς τὰς Περφερίας, πομπὰς στελλομένων εἰς Δῆλον. (Βλ. καὶ Νεοελ. ἀνάλ. Περπεροῦ, φύλ. γ'. 354—374).

—o—

443. ΤΟ ΤΑΞΙΜΟΝ.

Ζαμπ. 649, 63. Pass. 587. Αἰλ. 109, 80. Σταματ. 15. Μανασσίδ. 10. Νεοελ. ἀνάλ. 93, 29.

Ἐνα μικρὸ Τουρκόπουλο τοῦ Βασιλῆως ριτζιάλι,
 μιὰ Ρωμηοπούλ' ἀγάπησε, κ' ἐκείνη δὲν τὸν θέλει·
 παίρνει τὰ ὄρη ἀπ' ὀμπροστὰ καὶ τὰ βουνά 'πὸ πίσω,
 προφτάνει μπαίνει σ' ἐκκλησιά καὶ κάνει τρεῖς μετάνοιαις,
 — Ἀφέντη μ', Ἀι-Γιώργη μου, γλύσε μ' ἀπὸ τὸν Τοῦρκο,
 νὰ φέρνω λίτραις τὸ κερί καὶ λίτραις τὸ λιβάνι,
 καὶ μὲ βουβαλοτόμαρο νὰ κουβαλῶ τὸ λάδι.
 Ἐσχίστηκ' ἓνα μάρμαρο καὶ μέσα ἐκρύφθ' ἡ κόρη.
 Νά το καὶ τὸ Τουρκόπουλο πῶφτασε καβδαλάρης,
 10 ὅς τὴν ἐκκλησιά ξεπέξεψε καὶ τὸ σταυρό του κάνει,
 — Ἀφέντη μ', Ἀι-Γιώργη μου, δεῖξέ μου ποῦν ἡ κόρη,
 νὰ φέρω ἀμάξι μὲ κερί, ἀμάξι μὲ λιβάνι,
 καὶ μὲ τὴν καραβόβαρκα νὰ κουβαλῶ τὸ λάδι.
 Τὸ μάρμαρον ἐσχίστηκε κ' ἐφάνηκεν ἡ κόρη·
 15 κ' ἐβγαλ' ἡ κόρη μιὰ φωνὴ ψηλὴν ὅσωμποροῦσε
 — ἀκοῦστε, ὄρη καὶ βουνά, χώραις καὶ βιλαέτια,
 ὁ ἅγιος μ' ἐπόδωκε γιὰ τὸ πολὺ τὸ τάμμα.

—o—

444. ΟΙ ΝΑΥΜΑΧΟΙ ΚΑΛΟΓΗΡΟΙ.

Tomas. 434. Pass. 192.

Τρεῖς καλογέροι Κρητικοὶ καὶ τρεῖς ἀπ' τ' Ἅγιον ὄρος,
 καράδι ν' ἐσκαριώσανε σ' ἓνα βαθὺ λιμνῶνα·

- βάνουν κατάρτια μπρούζινα, ἀντέναις σιδερέναις,
 βάνουν σχοιν' ἀλυσίδωτά, πανιά ζωγραφισμένα.
 5 βάνουν 'ς τὴν πλώρη τὸ Σταυρό, 'ς τὴν πρύμνη τὸ Βαγγέλιο,
 καὶ τὴν κυρὰ τῇ Δέσποινα 'ς τὸ μεσινὸ κατάρτι.
 Σὰν νύφη χρυσοστόλιστη 'ς τὰ πέλαγα γυρνάει,
 ναύρῃ καράβια Τούρκικα, ναύρῃ τοὺς Μπαρμπάρεζους.
 Μιᾶ Κυριακῇ, μιᾶ ταχυνῇ, ἀπ' ὅζ' ἀπὸ τὴν Κρήτη,
 10 τρία καράβια Τούρκικα τὸ βάλανε 'ς τὴ μέση,
 — Μάϊνα, καράβι, τὰ πανιά, μάϊνα καὶ ρίζ' τα κάτου·
 — Δὲν τὰ μαϊνάρω τὰ πανιά καὶ δὲν τὰ ρίχνω κάτου,
 δὲν εἶμαι κόρη λυγερὴ νὰ λύσω τὰ μαλλιά μου,
 εἶμαι καράβι ξακουστό, καράβι ξακουσμένο,
 15 'ς τὴν Πόλη καὶ 'ς τὴ Βενετιά μ' ἔχουν ζωγραφισμένο.
 Ἐλάτε δέκ' ἀπὸ μπροστὰ καὶ δώδεκ' ἀπὸ πίσω,
 καὶ δεκοχτῶ ἀπ' τὴ μιὰ μεριά καὶ δεκοχτῶ ἀπ' τὴν ἄλλη,
 νὰ ἰδῇτε τὰ κανόνια μου, νὰ ἰδῇτε τ' ἄρματα μου.
 Μιὰ μπαταριά τοὺς βρόντισε, μιὰ μπαταριά ταὺς ἔχει,
 20 γιομίζ' ἢ θάλασσα πανιά, ἀντέναις καὶ κατάρτια.

Τὸ ἄσμα τοῦτο ἀναφέρεται ἴσως εἰς ἱστορικόν τι συμβάν καλογήρων
 νυκτικῶν, οἵτινες ἐπιβάνοντες πολεμικοῦ πλοίου περιήρχοντο τὸ Αἰ-
 γαῖον πρὸς καταδιώξιν πλοίων ὀθωμανικῶν.

445. Η ΣΥΡΟΠΟΥΛΑ. (ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ).

- Σωπάτε, ὅλα τὰ βουνά, καὶ μὴν παραπονιέσθε·
 κ' ἐγὼ βουνὸν ἤμουν μιὰ βολὰ καλλεῖτερ' ἀπὸ τ' ἄλλα·
 κ' ἐχόρευαν 'ς ταῖς ρίζαίς μου Βουργάροι κι' ἀντρεωμένοι,
 μπροστὰ; μπροστὰ ν' ἡ ἀρχοντιά, πίσω τὰ παλληκάρια,
 5 καὶ πρὸς τὰ δέξια τοῦ χοροῦ χόρευε ἡ Συροπούλα,
 κ' ἔλαμπαν τὰ μανίκια της, κι' ἄστραφ' ἡ τραχηλιά της.
 Ὁ Βασιλεὺς διαβαίνοντας τὴν εἶδε νὰ χορεύῃ,
 — Θέ' μου, νᾶμουν κ' ἐγὼ Ρωμῆός, νᾶμουν καὶ βαφτισμένος,
 νὰ ζύγωνα, νὰ πιάνομουν 'πὸ Συροπούλας χέρι.

- 10 — Σάν τί μέ βρίζεις, Βασιληά, σάν τί μέ διατημάζεις;
 ἀντρα ἔγω ἔγω καλλεύτερον, καί κάλλιον ἀπὸ σένα.

Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ ὥρα ἐκ αὐτῆ Συροπούλα εἶναι ἡ σύζυγος τοῦ ἐν τῷ 66 ᾄσματι Σύρου, ἡ τοῦ ἐν τῷ 481 ὑποτιθεμένου υἱοῦ αὐτοῦ Συροπούλου. Ἄλλ' ἐπειδὴ κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους ἀπαντᾷται οἰκογένεια Συροπούλου διακρέπουσα μεταξὺ τῶν εὐγενῶν οἰκῶν, δύναται τις καὶ νὰ ὑποθέσῃ ὅτι τὸ ᾄσμα τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, καθόσον ἄλλως τε ἀνεξήγητος ἀποδίδει καὶ ἡ ἐν αὐτῷ ἀνάμιξις Βασιλέως διαβζίνοντος κτλ. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀξίη σημειώσεως εἶναι ἡ ἐν αὐτῷ μνεῖξ Βουργάρων, ἥτις πρέπει ἴσως νὰ θεωρηθῇ ὡς δημοτικὴ παρὰδοσις περὶ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Βουλγάρων ἐν Ἡπείρῳ, παρὰδοσις ἄλλως λίχν σπανίως ἀπαντωμένη.

—o—

446. Η ΗΛΙΟΓΕΝΝΗΤΗ ΚΑΙ Ο ΧΑΝΤΣΕΡΗΣ.

- Ὁ Χαντσερῆς ἐκίνησε, πῆγε νὰ κυνηγήσῃ
 κ' ἐγύρισε ἔς τὸ σπίτι του δίχως καρδιά καὶ κρίσι.
 — Μάνα, ἡ καρδιά μου μὲ πονεῖ, μάνα καὶ τὸ κεφάλι,
 μάνα, κί' ἀστέρας μ' ἐπιασε καὶ θὲ νὰ σκάσ' ὡς βράδῳ.
 5 — Οὐτ' ἡ καρδιά σου σὲ πονεῖ, οὔτε καὶ τὸ κεφάλι,
 μόν' εἶδες τὴν Ἡλιόγεννη, σ' ἤρρε μεγάλη ζάλη.
 Νὰ στείλω τοὺς γραμματικούς, νὰ στείλω δεσποτάδες,
 νὰ πᾶν νὰ γράψουν τὰ προικιά, νὰ στείλω κί' ἀφεντάδες.
 Ἐπῆγαν κ' ἐτσιοκάνισαν τοῦ ἀφεντὸς τὴν πόρτα.
 10 Κάθονταν ἡ Ἡλιόγεννη μὲ πεντακόσιαις σκλάβαις,
 κί' ἄλλαις φοροῦνε κίτρινα κί' ἄλλαις φοροῦν γαλάζια,
 γαλάζια, καταγάλαζα, λογιοῦντ' ἀρχοντοπούλαις.
 κ' ἐκείνη τοὺς ἐρώτησε ποιοὶ εἶναι καὶ τί θέλουν.
 — Μᾶς ἔστειλεν ὁ Χαντσερῆς γυναῖκα νὰ σὲ πάρῃ.
 15 — Δὲ θέλω τὸ κορμάκι του κούτσουρο ἔς τὴν αὐλή μου

4. Ἀστέρας, τὸ καὶ λαγγόνι ἢ φλάτο ἄλλαχού τῆς Ἡπείρου λεγόμενον, κόπος θριμύς ἐπὶ τοῦ στήθους. Ἐν Μήλῳ λέγεται γαστέρας ὁ κόπος τῆς κοιλίας.

- νὰ καλλιγώνουν τ' ἄλογα, νὰ δένουν τὰ μουλάρια·
 δὲ θέλω τὰ ματάκια του τοῦ κάστρου μου μα σ γ κ ἄ λ ι α.
 Σὰν τ' ἀκούσεν ὁ Χαντσερῆς πολὺ τοῦ κακοφάνη·
 φορτώνει μούλα με φλωρὶ ἔς τὴ μάγισσα τὴν πάνει,
 30 καὶ σὰν τὸν εἶδ' ἡ μάγισσα τὸν καρδιοχτυπημένο,
 ποῦχε τὴ λύπ' ἔς τὸ πρόσωπο καὶ τὸ χτικιὸ γραμμένο,
 τὸν ἔρωτᾷ ἡ μάγισσα, τὸν ἔρωτᾷ, τοῦ λέγει,
 — Μῆνα οἱ κλέφτες σῶκαψαν τὰ σπάρτα καὶ τὸ κάστρο;
 τὸν ἀδερφὸ μὴ σῶσφαξαν τὸν πολυαγαπημένο;
 35 — Οὔτε τὰ κάστρα μῶκαψαν, κ' ἐγὼ ἀδερφὸν δὲν ἔχω,
 μόν' εἶδα τὴν Ἡλιογέννη, θὰ πέσω ν' ἀπεθάνω.
 — Σύρε, ξυρίσου φράγκικα καὶ ντύσου ἔς τὰ γυναικεία
 καὶ σύρε καὶ τσιοκάνισε τὴν ἐδική της πόρτα.
 — Ποιὸς εἶσαι; ποιὸς τσιοκάνισε τὰ σίδερα τῆς πόρτας;
 40 — Ἐγὼ εἰμ' ἡ ἐξαδέρφη σου ἀπὸ τὸν Ἄι-Δονάτο·
 μ' ἔστειλεν ἡ μανοῦλά μου χρυσὸ πλουμπὶ νὰ μάθω.
 — Καλῶς ἦρθες, ξαδέρφη μου ἀπὸ τὸν Ἄι-Δονάτο.
 Τὴν φίλησε γλυκὰ γλυκὰ, σφιχτὰ τὴν ἀγκαλιάζει,
 κι' ἀπὸ τὸ χέρι πιάνοντας ψηλὰ τὴν ἀνεβάζει.
 45 Ἀρχισε καὶ τῆς ἔδειχνε χρυσὸ πλουμπὶ νὰ μάθῃ,
 μόνε φωτιά τῆς ἀναψε, ποτὲ δὲν τὸ εἶχε πάθει·
 καὶ τὸ πλουμπὶ σὰν σκόλασε τῆς ἔδωκε τὴ ρόκα.
 — Κακὸ ζακόνι πῶχετε σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴ χώρα,
 ὀλημερίτσι τὸ πλουμπὶ κι' ἀπὸ βραδὺς τὴ ρόκα!
 50 Ἐνύχτωσε κ' ἐβράδυασε καὶ πῆρε νὰ σκοτίσῃ
 κι' ὁ Χαντσερῆς δὲ φάνηκε σὰν μόσχος νὰ μυρίσῃ,
 μετὰ τὰ λιανοκουτάβια του τοὺς κάμπους νὰ γεμίσῃ.
 — Ἐνύχτωσ', Ἡλιογέννητη, πῆρε νὰ σκοταδιάσῃ,
 πάνουν οἱ κοῦκκοι ἔς τὰς φωληαῖς καὶ τὰ θεριὰ ἔς τὰς κοίταις,
 55 κ' ἐγὼ τὸ ἔρημο πουλὶ ποῦ θέ νὰ μείνω βράδυ;
 — Σῶπά, σῶπά, ξαδέρφη μου, κοιμᾶσαι μετὰ τὰς δούλαις.

30. Ἐκ τούτου ἔμεινε καὶ ἡ ἐν Ἰωαννίνοις γνωστὴ παροιμία «ἡ ἐξαδέρφη σου ἀπὸ τὸν Ἄι-Δονάτο» λεγομένη ἐπὶ μακρυνῆς καὶ ἀμφιβόλου συγγενείας.

— Ἐγὼ εἶμαι βασιληῶς παιδὶ καὶ βασιλῆως ἀγγόνι,
καὶ τώρα καταντήθηκα νὰ κοιμηθῶ μὲ δούλαις;

— Σῶπα, σῶπα, ξαδέρφη μου, θὰ κοιμηθοῦμ' ἀντάμα.

50 Σὰν κοιμηθήκανε τὰ δύο, κι' ὁ ἥλιος δυὸ σαῖταις
πέρασε τὰ ψηλὰ βουνά, κ' ἔλυωσε καὶ τὴν πάχνη,
ὁ Χαντσερῆς σηκώθηκε 'ς τὴ μάνα του νὰ πάη.

— Μάνα, γιὰ δέσε τὰ θεριά, μάν', ἀνοίξε ταῖς θύραις,
πὶ θάρβ' ἡ Ἡλιογέννητη νύφη σου γιὰ νὰ γένη·

55 — Σύρε, παιδί μου, ἡσύχασε κ' ἐγὼ θὰ τὰ τοιμάσω
ἐλα τὰ χρειαζούμενα καὶ θὰ τὴν καρτερέσω.

Ἡ κόρη σὰν κατάλαβε ποῦ ἡ φλόγα τῆς καρδιάς της
ἄλλος ἀπὸ τὸν Χαντσερῆ δὲν ἔμπορει νὰ τὴ σβύσῃ,
ἄρχισε νὰ παραλαλῇ, λωλὰ νὰ συντυχαίνει.

60 — Δούλαις καὶ φιλενάδες μου, κοπέλαις τῆς μητρός μου,
ἀνάψτε κόκκινα κεργιά καὶ πράσιναις λαμπάδες,
γιατὶ θεὸς νάρθῃ ὁ Χαντσερῆς γυναῖκα νὰ μὲ πάρῃ.

Κινά' ἡ Ἡλιογέννητη 'ς τοῦ Χαντσερῆ νὰ πάγῃ,
'ς τὸν πύργο του τὸν ἀκουστόν, μέσ' τ' Αἰδονὰ τὸ κάστρο,

65 ζάρκα καὶ γυμνοκέφαλη, κακὰ σιγουρεμένη.

Ἐστὸν δρόμον ὁποῦ πήγαινε γιὰ νάμπῃ μέσ' τὸ κάστρο,
ἤρε γυναῖκα μάγισσα, χίλιων χρονῶν γυναῖκα,
ποῦ τέτοια λόγια τὴν ρωτᾷ, τέτοιας λογιῆς τῆς λέγει,

— Ποιὸς εἶδεν ἥλιο τὸ βραδύ, ἄστρι το μεσημέρι,

70 ποιὸς εἶδε τὴν Ἡλιογέννη νὰ περβατῇ 'ς τοὺς δρόμους,
ζάρκα καὶ γυμνοκέφαλη, κακὰ σιγουρεμένη;

κόρη, σῦρε τσιοκάνισε τοῦ Χαντσερῆ τὴν πόρτα·

— Ποῦ εἶδες ἐσὺ τὸν Χαντσερῆ, μάγισσα, ποῦ τὸν ξέρεις;

— Ποιὸς δὲν ξέρει τὸν ἥλιο, δὲν ξέρει τὸ φεγγάρι,

75 δὲν ξέρει καὶ τὸν Χαντσερῆ ἀπὸ τὸν Ἀϊ-Δονάτο·
σύρε, κόρη, τσιοκάνισε, τὴν ἐδική του πόρτα.

Πηγαίν' ἡ Ἡλιογέννητη 'ς τὴν πόρτα καὶ χτυπάει·

ἤρε ταῖς θύραις του κλεισταῖς κι' ἄρχισε νὰ φωνάζῃ,

— Ἀνοίξε, μάγισσας παιδί, τῆς μάγισσας ἀγγόνι,

80 ποῦ μ' ἔκαμαν τὰ μάγια σου καὶ περπατῶ 'ς τοὺς δρόμους·

ἂν ἦν' ἀπὸ τὰ μάγια σου ἐδῶ γι' ἄς ἀπεθάνω,
 κι' ἀνίσως ἦν' ἀπ' τὸν Θεό, 'ς τὸ σπίτι μου· νὰ πάνω.
 Ἐξύπνησεν ὁ Χαντσερῆς καὶ σκούζει καὶ βρυάζει,
 βρίσκει ταῖς πόρταις του κλεισταῖς καὶ τὰ θεριά λυμένα,
 « βρίσκει καὶ τὴν Ἑλιογέννην 'ς τὴ θύρ' ἀποθαμένην
 χρυσὸ μαχαῖρι ν' ἐβγάλε 'ς τ' ἀστῆθι του τὸ μπήγει,
 κοντὰ 'ς τὴν Ἑλιογέννητην ξεψύχησε, πεθαίνει.
 ... Ὁ νεῖδς γίνηκε κάλαμος, ἡ κόρη κυπαρίσσι,
 κι' ὄντας φυσάη ὁ ἄνεμος τὰ γέρνει καὶ φιλιῶνται,
 90 κι' ὅσοι διαβάταις κι' ἂν περνοῦν ἀπ' τ' Αἶδονα τὸν κάμπο,
 κάνουν σημάδι τοῦ σταυροῦ καὶ τὰ μοιριολογοῦνε,
 — Γιὰ ἰδέσ τα, τὰ λιγόημερα, τὰ λιγοφτουρημένα,
 δὲν ἐφιλιῶνταν ζωντανά, φιλιῶνται πεθαμένα!

Ὑποθέτει τις ἐκ πρώτης ὄψεως ὅτι τὸ ἀνωτέρω ἄσμα — ὅπερ καὶ ὡς
 διήγημα ἢ παραμῦθι λέγεται ἐν Ἡπείρῳ, καὶ εἶναι βεβαίως ἀρχαιοτά-
 τον — ὑποκρύπτει τὴν παρὰδοσιν μεσαιωνικοῦ τινος ἐρωτικοῦ ἐπεισο-
 δίου μεταξὺ τῆς θυγατρὸς Δεσπότης Ἡπειρωτικῆς τινος πόλεως καὶ
 Δουκὸς τινος ἢ ἡγεμόνος τῆς Παραμυθίας, ἥτις, ὡς γνωστόν, ἐκαλεῖτο
 Ἅγιος Δονάτος μέχρι τῆς ἐποχῆς τῶν Νορμανδῶν ἱπποτῶν, οἵτινες
 ἐδέσποζον αὐτῆς.

Ἀλλ' ἄσματτα τῆς «Ἑλιογέννητης» παρὰπλήσια ἀπαντῶνται ἐν πολ-
 λαῖς Ἑλλήν. ἐπαρχίαις. Ἄσμα τοιοῦτον Κυπριακὸν αὐτὸ Χαρτσιανῆς καὶ
 ἢ Ἀρετῇ ἐδημοσιεύθη παρὰ τοῦ K. Legrand (306, 138), ὅστις ἀνάγει
 αὐτὸ εἰς τὰ τέλη τοῦ 16. αἰῶνος καὶ θεωρεῖ τὸν Χαρτσιανὴν ὡς ἓνα
 τῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐπικούρων τοῦ βασιλέως τῆς Κύπρου Jacques de Lu-
 signan. Εἰς τὰ Νεοελληνικὰ ἀνάλεκτα τοῦ Παρνασσοῦ (Τόμ. Α'. φυλ. 5'.)
 ἐδημοσίευσεν καὶ ὁ K. N. Πολίτης ἄσμα τῆς Ἑλιογέννητης. Ὅμοιον δὲ
 κατεχωρίσθη ἐν τῇ Εὐτέρπῃ (Τόμ. Β'. φυλ. 35). Ἐπίσης ἀπαντῶμεν
 καὶ ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ Ἑλλ. Φιλολ. Συλλόγου Κων/πόλεως (ἐκθεσις
 τοῦ Ζωγράφείου διαγωνίσματος τῆς 9 Μαΐου 1876), τοιοῦτον ἄσμα
 ἀδόμενον ἐν Ἀρτάκῃ, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Τσιρικιανῆς». Καὶ ἐν Μήλῳ
 δὲ ἄδεται ἄσμα τοῦ «Χαρτζαλή καὶ τῆς θυγατρὸς τῆς ξωμπλικστρας».
 (βλ. Νεοελ. Ἀνάλ. 79, 15). Τελευταῖον δὲ καὶ παρὰ Schmidt ἀπαν-
 τῶμεν ἄσμα ὅμοιον (198, 59), ἔνθα ἀντὶ τοῦ Χαντζερῆ ἥρως εἶναι τις
 Βασιληὰς Κωσταντᾶς, καὶ ἀντὶ τῆς Ἑλιογέννητης μίκα Ἀρβαγίτισσα.

Ἐγὼ, μανούλά μ', νὰ σοῦ εἰπῶ πότε νὰ μὲ παντέχης
 ὅταν νὰ στύψῃ ἡ θάλασσα νὰ γένη περιβόλι,
 ὅταν ἀνθίσῃ ὁ ξέρακας καὶ βγάλῃ νειὰ βλαστάρια,
 καὶ ὅταν ἀσπρίσῃ ὁ κόρακας καὶ γένη περιστέρι!

—o—

436. ΕΤΕΡΟΝ.

Μῆνα εἶσαι, κόρη μου, μικρή, νάχης καὶ μικρὸν πόνον;
 ἦσαν καλὴ ἀπ' ταῖς καλαῖς καὶ ἀπὸ ταῖς διαλεγμέναις,
 ἦσαν ἔς τὸ σπιτάκι σου στύλος μαλαμματένιος,
 καὶ ἔς τὸ γλυκὸ τ' ἀηταῖρί σου καρᾶδι ἀρματωμένο,
 ἦσαν ἔς τὰ παιδάκια σου Μᾶης μὲ τὰ λουλούδια,
 ἦσαν καὶ ἔς τὴ μανούλα σου κασσέλα κλειδωμένη,
 ἦσαν τιμὴ τῆς γειτονιάς καὶ τοῦ χωριοῦ καμάρι.

—o—

437. ΕΙΣ ΑΔΕΛΦΗΝ.

Ἄν τῶξερ, ἀδερφοῦλά μου, πῶς τῶχες νὰ πεθάνης,
 ἔς τὴν Πόλ' νὰ στείλῳ γι' ἄλογο, ἔς τὴ Βενετιά γι' ἀμάξι,
 νὰ στείλῳ καὶ ἔς τὴν Κόρινθο νὰ φέρῳ τοὺς μαστόρους,
 νὰ πελεκήσουν μάρμαρα, νὰ φτιάσουν τὸ κιβοῦρι.
 Μαστόροι, φτιάστε το μακρὺ, πλατὺ, καμαρωμένο,
 νὰ στέκη ὀρθὴ νὰ ζώνεται, νὰ στέκη διπλοπόδι,
 καὶ ἔς τὴ δεξιὰ της τὴ μεριὰ ἀφήστε παραθύρι,
 νὰ γλέπη πότ' εἶν' ἀνοιξη, πότ' εἶναι καλοκαῖρι,
 πότε λαλοῦνε τὰ πουλιά, τῆς ἀνοιξης τ' ἀηδόνια.

Ἡ τοιούτη τῆς Κορίνθου μνεῖα ἐνταῦθα, μὴ ἄρᾳ γε ὀφείλεται εἰς
 δικαζομένην περὶ τῆς ἀρχαίας καλλονῆς καὶ μεγαλοπρε-
 πείας τῆς πόλεως ἐκείνης;

—o—

8 Ξέρακας, ὁ ἀποξηρανθεὶς κορμὸς δίνδρου.

438. ΕΙΣ ΑΝΔΡΑ.

Ἐξῆντα χρόνια πέρασα ἔς αὐτὸν τὸ μαῦρον κόσμος,
 κι' ἄνθρωπον δὲν φοβήθηκα, ἄνθρωπον δὲν ψηφοῦσα,
 καὶ τώρα χέρια καὶ κορμὶ μου τρέμουν καὶ ριγόνω,
 τί ἀκούω φκιάρια νὰ χτυπᾶν, ἀκούω τσαπιά νὰ σκάφτουν,
 5 κι' ἀκούω καὶ τὰ σήμαντρα νὰ κράζουν τ' ὄνομά μου.
 Νὰ γένουν τὰ τσαπιά γυαλιά, τὰ φκιάρια νὰ ραγίσουν,
 καὶ τὰ πικρά τὰ σήμαντρα ἀπὸ ψηλὰ νὰ πέσουν!

—o—

439. ΕΙΣ ΝΕΟΝ.

Mare. II, 84. Σταματ. Ε, 11. Legr. 286,128.

Ἐλᾶτε, μάναις κι' ἀδερφαίς, καὶ μαραμμένα ἡταίρια,
 νὰ κλάψουμε, νὰ χύσουμε ὅλαις ἀπῶνα δάκρυ,
 ποτάμι γιὰ νὰ κῆμουμε θολὸ καὶ βουρκλωμένο,
 γιὰ νὰ διαβοῦν τὰ δάκρυα μας, νὰ πᾶνε μέσ' τὸν Ἄδη,
 5 γιὰ νὰ νιφτοῦν οἱ ἄνιφτοι, νὰ πιοῦν οἱ διψασμένοι,
 νὰ πλύνουν τὰ μαντύλια τους ἢ νειαῖς κ' ἢ μαυρομμιάταις,
 καὶ νὰ λιαγοξουραφιστοῦν ἄντρες καὶ παλληκάρια.
 Φωνάξετέ του αὐτοῦ τοῦ νειοῦ, ποῦ κίνησε καὶ πάγει,
 νὰ χαιρετήσ' ὅλαις ταῖς νειαῖς, τοὺς νειοὺς νὰ τς ἀγκαλιάσῃ,
 10 κι' αὐτὰ τὰ παιδοκρίτσα νὰ τὰ γλυκοφιλήσῃ.

ΙΧ. ΔΙΑΦΟΡΑ.

440. ΩΙΔΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗΝ ΤΟΥ ΜΑΙΟΥ.

Marc. II, 372. Pass. 310. Σταματ. 3.

Ἐμπῆκε ὁ Μάης, ἐμπῆκε ὁ Μάης, ἐμπῆκε ὁ Μάης ὁ μῆνας,
 ὁ Μάης μὲ τὰ τριαντάφυλλα, Ἀπρίλης μὲ τὰ ρόδα·
 Ἀπρίλη, ρόδα φόρεσες, Μάη μου κανακάρη,
 ἔλον τὸν κόσμον γιόμισες μ' ἄνθη καὶ μὲ λουλούδια,
 κ' ἐμένα μ' ἐπερίπλεξες ὅς τῆς κόρης ταις ἀγκάλαις.
 Ἐμήνυσέ μου ἡ λυγερή, ἐμήνυσέ μου ἡ κόρη,
 νὰ πάω νὰ δώσω τὰ φιλὶ πρὶν βρέξῃ, πρὶν χιονίσῃ,
 πρὶν κατεδάσῃ ὁ Δούναβις καὶ σύρουν τὰ ποτάμια·
 ὀντάβρεχ' ἐγὼ πηγαινα κι' ὀντάπαψεν ἐκ' ἤμουν,
 κι' ὀντα λιανοφιχάλιζε τὸ καρυοφύλλι ἐβγῆκε.
 Ἀνοίξτε τὸ πουγγάκι σας τὸ μαργαριταρένιο,
 κι' ἂν ᾔναι γρόσια δόστε μας, κι' ἂν ᾔναι καὶ παράδες,
 κι' ἂν ᾔναι καὶ γλυκὸ κρασί, δόστε μας νὰ τὸ πιοῦμε.

—ο—

13. Κι' ἂν ᾔναι καὶ γλυκὸ κρασί,

«...ὅσα δ' ἄγγεα μεστὰ μὲν εἴσι,
 καρβαίη δ' αἰεὶ... κτλ.» (Ὅμηρ. ἐπίγρ. XV. 1.)

ἐν χρήσει παρ' ἀρχαίοις ἐπὶ ὁμοίων ᾠδῶν.

441. ΟΜΟΙΑ ΕΙΣ ΠΕΡΠΕΡΟΥΝΑΝ, Η ΕΠΙΚΛΗΣΙΣ ΕΙΣ ΒΡΟΧΗΝ.

Sand. 110. Marc. II, 214 καὶ 216. Pass. 311-313.

Περπεροῦνα περπατεῖ, περπατεῖ καμαρωτῇ, καὶ τὸν Θιὸν παρακαλεῖ γιὰ νὰ στείλῃ μιὰ βροχή, 5 μιὰ βροχή καλὴ καλή, γιὰ ν' ἀνθίσουν τὰ λιθάδια, νὰ φυτρώσουν τὰ σιτάρια, νὰ μεθύσουν τ' ἀμπελάκια νὰ καρπίσουν σταφυλάκια· 10 μπάραις, μπάραις τὰ νερά ἔς τὰ χωράφια τὰ ξερά,	κάθ' ἀστάχῳ ἓνα ταγάρι κάθε κλῆμα ἓνα πιθάρι· εἰς τοὺς κάμπους μας χαραῖς, 15 ἡ βραγιαῖς τοὺς νοτεραίς, τὰ κρασιά μας σὰν νερό, τὰ γεννήματα σωρό, γιὰ νὰ χαίρωντ' οἱ φτωχοὶ βάνοντάς τα ἔς τὸ σακί, 20 νὰ βογκάῃ ὁ μυλωνᾶς καὶ νὰ σκάζῃ ὁ ἀλευράς.
--	--

442. ΟΜΟΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΣΙΝ ΤΩΝ ΧΕΛΙΔΩΝΩΝ.

Marc. II, 178. Kind. (Anth.), 72. Sand. 160. Tomas. 280. Faur. II, 256.

Pass. 305-307. Xασ. 191, 2-3. Πανδ. T. 5'. 450 καὶ T. K. 112.

Χελιδονάκι μου γοργό, ποῦρθε ἀπ' τὴν ἔρημο, τί καλὰ μᾶς ἤφερες; — Τὴν ὑγεία καὶ τὴν χαρὰ 5 καὶ τὰ κόκκινα τ' αὐγά. Μάρτη, Μάρτη, χιονερὲ	καὶ Ἀπρίλῃ βροχερῇ, τὰ πουλάκια κελαδοῦν, τὰ δεντράκια φύλλ' ἀνθαῦν 40 τὰ πουλάκι' αὐγὰ γεννοῦν κι' ἀρχινᾶν νὰ τὰ κλωσποῦν.
---	---

Περὶ τῶν ὥδων τούτων ποιούμεθα διὰ μακρῶν λόγον ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἀνεκδότῳ «Ἐθιμογραφίᾳ τῆς Ἡπείρου». Πάντες οἱ περὶ τῶν δημοτ. ἡμῶν ἐθίμων καὶ ἁσμάτων γράψαντες, δημοφώνως ἀνομολογοῦσι τὴν καταπληκτικὴν ὁμοιότητα τῶν ἀνωτέρω ὥδων πρὸς τὰς ἐν ὁμοίαις περιστάσεσιν ἐθιζομένους παρ' ἀρχαίοις. Τὸ χελιδόνισμα ὀνομάζει ὁ

1-3 «Ἥλθ' ἤλθε χελιδὼν
καλὰς ὥρας ἄγουσα,
καλοὺς ἐνιαυτούς.....» (Ἀθην. VIII, 360, 6'.)

Fabriel (II, 247) αὐτὸ κατ' ἐξοχὴν δημῶδες ἐν πάτῃ Ἑλληνικῇ χώρῃ
 ᾤσμεν, οὐτινος τὸν τύπον ἀνευρίσκει τις ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ Ἑλληνικῇ
 ποιήσει. — Ἡ δὲ περπεροῦνα ἔχει σχέσιν πρὸς τὰς τελετὰς τῶν
 Ἑλευσινίων μυστηρίων, ἢ κατ' ἄλλους, πρὸς τὰς Περφερίας, πομπὰς
 στελλομένους εἰς Δῆλον. (Βλ. καὶ Νεοελ. ἀνάλ. Περπεροῦ, φύλ. γ'.
 354—374).

—o—

443. ΤΟ ΤΑΞΙΜΟΝ.

Ζαμπ. 649, 63. Pass. 587. Λιλ. 109, 80. Σταμ. 15. Μανασσίδ. 10.
 Νισελ. ἀνάλ. 93, 29.

Ἐνα μικρὸ Τουρκόπουλο τοῦ Βασιληῶς ριτζιάλι,
 μιὰ Ρωμηοπούλ' ἀγάπησε, κ' ἐκείνη δὲν τὸν θέλει·
 παίρνει τὰ ὄρη ἀπ' ὀμπροστὰ καὶ τὰ βουνά 'πὸ πίσω,
 προφτάνει μπαίνει σ' ἐκκλησιά καὶ κάνει τρεῖς μετάνοιαις,
 5 — Ἀφέντη μ', Ἀγ-Γιώργη μου, γλύσε μ' ἀπὸ τὸν Τοῦρκο,
 νὰ φέρνω λίτραις τὸ κερί καὶ λίτραις τὸ λιδάνι,
 καὶ μὲ βουβαλοτόμαρο νὰ κουβαλῶ τὸ λάδι.
 Ἐσχίστηκ' ἓνα μάρμαρο καὶ μέσα ἐκρύφθ' ἡ κόρη.
 Νά το καὶ τὸ Τουρκόπουλο πῶφτασε καβδαλάρης,
 10 ὅς τὴν ἐκκλησιά ξεπέξεψε καὶ τὸ σταυρό του κάνει,
 — Ἀφέντη μ', Ἀγ-Γιώργη μου, δεῖξέ μου ποῦν' ἡ κόρη,
 νὰ φέρω ἀμάξι μὲ κερί, ἀμάξι μὲ λιδάνι,
 καὶ μὲ τὴν карабόбарка νὰ κουβαλῶ τὸ λάδι.
 Τὸ μάρμαρον ἐσχίστηκε κ' ἐφάνηκεν ἡ κόρη·
 15 κ' ἔβγαλ' ἡ κόρη μιὰ φωνὴ ψηλὴν ὅσω μποροῦσε
 — ἀκοῦστε, ὄρη καὶ βουνά, χώραις καὶ βιλαέτια,
 ὁ ἅγιος μ' ἐπόδωκε γιὰ τὸ πολὺ τὸ τάμμα.

—o—

444. ΟΙ ΝΑΥΜΑΧΟΙ ΚΑΛΟΓΗΡΟΙ.

Tomas. 434. Pass. 192.

Τρεῖς καλογέροι Κρητικοὶ καὶ τρεῖς ἀπ' τ' Ἅγιον ὄρος,
 καράδι ν' ἐσκαριώσανε σ' ἓνα βαθὺ λιμιῶνα·

- βάνουν κατάρτια μπρούζινα, ἀντέναις σιδερέναις,
 βάνουν σχοινὶ ἄλυσιδωτά, πανιά ζωγραφισμένα·
 5 βάνουν ἔς τὴν πλώρη τὸ Σταυρό, ἔς τὴν πρύμνη τὸ Βαγγέλιο,
 καὶ τὴν κυρὰ τῇ Δέσποινα ἔς τὸ μεσινὸ κατάρτι.
 Σὰν νύφη χρυσοστόλιστη ἔς τὰ πέλαγα γυρνάει,
 ναύρῃ καράβια Τούρκικα, ναύρῃ τοὺς Μπαρμπάρεζους.
 Μιᾷ Κυριακῇ, μιᾷ ταχυνῇ, ἀπ' ὅζ' ἀπὸ τὴν Κρήτη,
 10 τρία καράβια Τούρκικα τὸ βάλανε ἔς τὴ μέση,
 — Μάϊνα, καράβι, τὰ πανιά, μάϊνα καὶ ριζ' τα κάτου·
 — Δὲν τὰ μαϊνάρω τὰ πανιά καὶ δὲν τὰ ρίχνω κάτου,
 δὲν εἶμαι κόρη λυγερὴ νὰ λύσω τὰ μαλλιά μου,
 εἶμαι καράβι ξακουστό, καράβι ξακουσμένο,
 15 ἔς τὴν Πόλη καὶ ἔς τὴ Βενετιά μ' ἔχουν ζωγραφισμένο.
 Ἐλᾶτε δέκ' ἀπὸ μπροστὰ καὶ δώδεκ' ἀπὸ πίσω,
 καὶ δεκοχτῶ ἀπ' τὴ μιὰ μεριά καὶ δεκοχτῶ ἀπ' τὴν ἄλλη,
 νὰ ἰδῆτε τὰ κανόνια μου, νὰ ἰδῆτε τ' ἄρματα μου.
 Μιὰ μπαταριά τοὺς βρόντισε, μιὰ μπαταριά ταὺς ἔχει,
 20 γιομίζ' ἢ θάλασσα πανιά, ἀντέναις καὶ κατάρτια.

Τὸ ἄσμα τοῦτο ἀναφέρεται ἴσως εἰς ἱστορικόν τι συμβάν καλογῆρων
 νευτικῶν, οἵτινες ἐπιβάνοντες πολεμικοῦ πλοίου περιήρχοντο πρὸ Αἰ-
 γαῖον πρὸς καταδίωξιν πλοίων ὀθωμανικῶν.

445. Η ΣΥΡΟΠΟΥΛΑ. (ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ).

- Σωπάτε, ὅλα τὰ βουνά, καὶ μὴν παραπονιέσθε·
 κ' ἐγὼ βουνὸ ἤμουν μιὰ βολὰ καλλεῖτερ' ἀπὸ τ' ἄλλα·
 κ' ἐχόρευαν ἔς τὰς ρίζαις μου Βουργάροι κι' ἀντρεωμένοι,
 μπροστὰ; μπροστὰ ν' ἦ ἀρχοντιά, πίσω τὰ παλληκαριά,
 5 καὶ πρὸς τὰ δέξια τοῦ χοροῦ χόρευε ἡ Συροπούλα,
 κ' ἔλαμπαν τὰ μανίκια της, κι' ἄστραφ' ἡ τραχηλιά της.
 Ὁ Βασιλεὺς διαβαίνοντας τὴν εἶδε νὰ χορεύῃ,
 — Θέ' μου, νᾶμουν κ' ἐγὼ Ρωμηός, νᾶμουν καὶ βαπτισμένος,
 νὰ ζύγωνα, νὰ πιάνομουν πρὸ Συροπούλας χέρι.

- 10 — Σάν τί μὲ βρίζεις, Βασιληά, σάν τί μὲ διατημάζεις;
 ἄντρα 'χω 'γὼ καλλεῖτερον, καὶ κάλλιον ἀπὸ σένα.

Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ ὥραίς αὕτῃ Συροπούλα εἶναι ἡ αὐζυγος τοῦ ἐν τῷ 66 ᾄσματι Σύρου, ἢ τοῦ ἐν τῷ 481 ὑποτιθεμένου υἱοῦ αὐτοῦ Συροπούλου. Ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους ἀπαντᾷται οἰκογένεια Συροπούλου διαπρέπουσα μεταξὺ τῶν εὐγενῶν οἰκων, δύναται τις καὶ νὰ ὑποθέσῃ ὅτι τὸ ᾄσμα τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, καθόσον ἄλλως τε ἀνεξήγητος ἀποβαίνει καὶ ἡ ἐν αὐτῷ ἀνάμιξις Βασιλέως διαβαίνοντος κτλ. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀξίς σημειώσεως εἶναι ἡ ἐν αὐτῷ μνεῖς Βουργάρων, ἣτις πρέπει ἴσως νὰ θεωρηθῇ ὡς δημοτικὴ παρὰδοσις περὶ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Βουλγάρων ἐν Ἡπείρῳ, παρὰδοσις ἄλλως λίαν σπκνίως ἀπαντωμένη.

—o—

446. Η ΗΛΙΟΓΕΝΝΗΤΗ ΚΑΙ Ο ΧΑΝΤΣΕΡΗΣ.

- Ὁ Χαντσερῆς ἐκίνησε, πῆγε νὰ κυνηγήσῃ
 κ' ἐγύρισε 'ς τὸ σπίτι του δίχως καρδιά καὶ κρίσι.
 — Μάνα, ἡ καρδιά μου μὲ πονεῖ, μάνα καὶ τὸ κεφάλι,
 μάνα, κι' ἀστέρας μ' ἐπίασε καὶ θε νὰ σκάσ' ὡς βράδυ.
 5 — Οὐτ' ἡ καρδιά σου σὲ πονεῖ, οὔτε καὶ τὸ κεφάλι,
 μόν' εἶδες τὴν Ἡλιόγεννη, σ' ἤρε μεγάλη ζάλη.
 Νὰ στείλω τοὺς γραμματικούς, νὰ στείλω δεσποτάδες,
 νὰ πᾶν νὰ γράψουν τὰ προικιά, νὰ στείλω κι' ἀφεντάδες.
 Ἐπῆγαν κ' ἐτσιοκάνισαν τοῦ ἀφεντὸς τὴν πόρτα.
 10 Κάθονταν ἡ Ἡλιόγεννη μὲ πεντακόσιαις σκλάβαις,
 κι' ἄλλαις φοροῦνε κίτρινα κι' ἄλλαις φοροῦν γαλάζια,
 γαλάζια, καταγάλαζα, λογιοῦντ' ἀρχοντοπούλαις.
 κ' ἐκείνη τοὺς ἐρώτησε ποιοὶ εἶναι καὶ τί θέλουν.
 — Μᾶς ἔστειλεν ὁ Χαντσερῆς γυναῖκα νὰ σὲ πάρῃ.
 15 — Δὲ θέλω τὸ κορμάκι του κούτσυρο 'ς τὴν αὐλή μου

4. Ἀστέρας, τὸ καὶ λαγγόνι ἢ φλάτο ἄλλαχού τῆς Ἡπείρου λεγόμενον, κόπος θριμύς ἐπὶ τοῦ στήθους. Ἐν Μήλῳ λέγεται γαστέρας ὁ κόπος τῆς κοιλίας.

- νά καλλιγώνουν τ' ἄλογα, νά δένουν τὰ μουλάρια·
 δὲ θέλω τὰ ματάκια του τοῦ κάστρου μου μα σγκάλια.
 Σὰν τ' ἀκούσεν ὁ Χαντσερῆς πολὺ τοῦ κακοφάνη·
 φορτόνει μούλα με φλωρὶ ἔς τὴ μάγισσα τὴν πάνει,
 30 καὶ σὰν τὸν εἶδ' ἡ μάγισσα τὸν καρδιοχτυπημένο,
 ποῦχε τὴ λύπ' ἔς τὸ πρόσωπο καὶ τὸ χτικιὸ γραμμένο,
 τὸν ἔρωτᾷ ἡ μάγισσα, τὸν ἔρωτᾷ, τοῦ λέγει,
 — Μῆνα οἱ κλέπτες σῶκαψαν τὰ σπάρτα καὶ τὸ κάστρο;
 τὸν ἀδερφὸ μὴ σῶσφαξαν τὸν πολυαγαπημένο;
 35 — Οὔτε τὰ κάστρα μῶκαψαν, κ' ἐγὼ ἀδερφὸν δὲν ἔχω,
 μόν' εἶδα τὴν Ἥλιογέννη, θὰ πέσω ν' ἀπεθάνω.
 — Σύρε, ξυρίσου φράγκικα καὶ ντύσου ἔς τὰ γυναικεία
 καὶ σύρε καὶ τσιοκάνισε τὴν ἐδική της πόρτα.
 — Ἠοιὸς εἶσαι; ποιὸς τσιοκάνισε τὰ σίδερα τῆς πόρτας;
 40 — Ἐγὼ εἴμ' ἡ ἐξαδέρφη σου ἀπὸ τὸν Ἄι-Δονάτο·
 μ' ἔστειλεν ἡ μανοῦλά μου χρυσὸ πλουμπὶ νά μάθω.
 — Καλῶς ἦρθες, ξαδέρφη μου ἀπὸ τὸν Ἄι-Δονάτο.
 Τὴν φίλησε γλυκὰ γλυκὰ, σφιχτὰ τὴν ἀγκαλιάζει,
 κι' ἀπὸ τὸ χέρι πιάνοντας ψηλὰ τὴν ἀνεβάζει.
 45 Ἀρχισε καὶ τῆς ἔδειχνε χρυσὸ πλουμπὶ νά μάθῃ,
 μόνε φωτιά τῆς ἀναψε, ποτὲ δὲν τὸ εἶχε πάθει·
 καὶ τὸ πλουμπὶ σὰν σκόλασε τῆς ἔδωκε τὴ ρόκα.
 — Καχὸ ζακόνι πῶχετε σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴ χώρα,
 ὀλημερίτσι τὸ πλουμπὶ κι' ἀπὸ βραδὺς τὴ ρόκα!
 50 Ἐνύχτωσε κ' ἐβράδυσε καὶ πῆρε νά σκοτίσῃ
 κι' ὁ Χαντσερῆς δὲ φάνηκε σὰν μόσχος νά μυρίσῃ,
 με τὰ λιανοκουτάβια του τοὺς κάμπους νά γεμίσῃ.
 — Ἐνύχτωσ', Ἥλιογέννητη, πῆρε νά σκοταδιάσῃ,
 πάνουν οἱ καῦκκοι ἔς ταις φωληαῖς καὶ τὰ θεριά ἔς ταις κοίταις,
 55 κ' ἐγὼ τὸ ἔρημο πούλι ποῦ θὲ νά μείνω βράδυ;
 — Σῶπα, σῶπα, ξαδέρφη μου, καιμᾶσαι με ταις δούλαις.

30. Ἐκ τούτου ἔμεινε καὶ ἡ ἐν Ἰωαννίνοις γνωστὴ παροιμία «ἡ ἐξαδέρφη σου ἀπὸ τὸν Ἄι-Δονάτο» λεγομένη ἐπὶ μακρυῆς καὶ ἀμφιβόλου συγγενείας.

- Ἐγὼ εἶμαι βασιλῆως παῖδι καὶ βασιλῆως ἀγγόνι,
καὶ τώρα καταντήθηκα νὰ κοιμηθῶ μὲ δούλαις;
- Σῶπα, σῶπα, ξαδέρφη μου, θὰ κοιμηθοῦμ' ἀντάμα.
- 50 Σὰν κοιμηθήκανε τὰ δυό, κι' ὁ ἥλιος δυὸ σαῖταις
πέρασε τὰ ψηλὰ βουνά, κ' ἔλυωσε καὶ τὴν πάχνη,
ὁ Χαντσερῆς σηκώθηκε 'ς τὴ μάνα του νὰ πάη.
— Μάνα, γιὰ δέσε τὰ θεριά, μάν', ἀνοιξε ταῖς θύραις,
τὶ θάρρ' ἡ Ἡλιογέννητη νύφη σου γιὰ νὰ γένη·
- 55 — Σύρε, παιδί μου, ἡσύχασε κ' ἐγὼ θὰ τὰ τοιμάσω
ἐλα τὰ χρειαζούμενα καὶ θὰ τὴν καρτερέσω.
Ἡ κόρη σὰν κατάλαβε ποῦ ἡ φλόγα τῆς καρδιάς της
ἄλλος ἀπὸ τὸν Χαντσερῆ δὲν ἔμπορει νὰ τὴ σβύσῃ,
ἄρχισε νὰ παραλαλῇ, λωλὰ νὰ συντυχαίνει.
- 60 — Δούλαις καὶ φιλενάδες μου, κοπέλαις τῆς μητρός μου,
ἀνάψτε κόκκινα κεργιά καὶ πράσιναις λαμπάδες,
γιατὶ θεὸς νάρθῃ ὁ Χαντσερῆς γυναῖκα νὰ μὲ πάρῃ.
Κινά' ἡ Ἡλιογέννητη 'ς τοῦ Χαντσερῆ νὰ πάγῃ,
'ς τὸν πύργο του τὸν ἀκουστόν, μέσ' τ' Ἀἰδονὰ τὸ κάστρο,
- 65 ζάρκα καὶ γυμνοκέφαλη, κακὰ σιγουρεμένη.
'Στὸν δρόμον ὁποῦ πήγαινε γιὰ νάμπῃ μέσ' τὸ κάστρο,
ἤρε γυναῖκα μάγισσα, χίλιων χρονῶν γυναῖκα,
ποῦ τέτοια λόγια τὴν ρωτᾷ, τέτοιας λογῆς τῆς λέγει,
— Ποιὸς εἶδεν ἥλιο τὸ βραδύ, ἄστρι τὸ μεσημέρι,
- 70 ποιὸς εἶδε τὴν Ἡλιόγεννη νὰ περπατῇ 'ς τοὺς δρόμους,
ζάρκα καὶ γυμνοκέφαλη, κακὰ σιγουρεμένη;
κόρη, σύρε τσιοκάνισε τοῦ Χαντσερῆ τὴν πόρτα·
— Ποῦ εἶδες ἐσὺ τὸν Χαντσερῆ, μάγισσα, ποῦ τὸν ξέρεις;
— Ποιὸς δὲν ξέρει τὸν ἥλιο, δὲν ξέρει τὸ φεγγάρι,
- 75 δὲν ξέρει καὶ τὸν Χαντσερῆ ἀπὸ τὸν Ἀι-Δονάτο·
σύρε, κόρη, τσιοκάνισε, τὴν ἐδική του πόρτα.
Πηγαίν' ἡ Ἡλιογέννητη 'ς τὴν πόρτα καὶ χτυπάει·
ἤρε ταῖς θύραις του κλεισταῖς κι' ἄρχισε νὰ φωνάζῃ,
— Ἀνοιξε, μάγισσας παιδί, τῆς μάγισσας ἀγγόνι,
- 80 ποῦ μ' ἔκαμαν τὰ μάγια σου καὶ περπατῶ 'ς τοὺς δρόμους·

ἂν ἦν' ἀπὸ τὰ μάγια σου ἐδῶ γι' ἄς ἀπεθάνω,
 κι' ἀνίσως ἦν' ἀπ' τὸν Θεό, 'ς τὸ σπίτι μου· νὰ πάνω.
 Ἐξύπνησεν ὁ Χαντσερῆς καὶ σκούζει καὶ βρυάζει,
 βρίσκει ταῖς πόρταις τοῦ κλεισταῖς καὶ τὰ θεριὰ λυμένα,
 15 βρίσκει καὶ τὴν Ἑλιογέννην 'ς τὴ θύρ' ἀποθαμένη·
 χρυσὸ μαχαῖρι ν' ἐβγαλε 'ς τ' ἀστῆθί του τὸ μπήγει,
 κοντὰ 'ς τὴν Ἑλιογέννητην ξεψύχησε, πεθαίνει.
 ... Ὁ νεῖδς γίνηκε κάλαμος, ἡ κόρη κυπαρίσσι,
 κι' ὄντας φουσᾷ ὁ ἄνεμος τὰ γέρνει καὶ φιλιῶνται,
 20 κι' ὅσοι διαδάταις κι' ἂν περνοῦν ἀπ' τ' Αἶδονα τὸν κάμπο,
 κάνουν σημάδι τοῦ σταυροῦ καὶ τὰ μοιρολογοῦνε,
 — Γιὰ ἰδέσ τα, τὰ λιγόνεμερα, τὰ λιγοφτουρημένα,
 δὲν ἐφιλιῶνταν ζωντανά, φιλιῶνται πεθαμένα!

Ὑποθέτει τις ἐκ πρώτης ὄψεως ὅτι τὸ ἀνωτέρω ᾄσμα — ὅπερ καὶ ὡς διήγημα ἢ παραμῦθι λέγεται ἐν Ἡπείρῳ, καὶ εἶναι βεβηχίως ἀρχαιοτάτον — ὑποκρύπτει τὴν παράδοσιν μεσαιωνικοῦ τινος ἐρωτικοῦ ἐπεισοδίου μεταξὺ τῆς θυγατρὸς Δεσπότη τοῦ Ἡπειρωτικῆς τινος πόλεως καὶ Δουκὸς τινος ἢ ἡγεμόνος τῆς Παραμυθίας, ἥτις, ὡς γνωστόν, ἐκαλεῖτο Ἅγιος Δονάτος μεχρὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Νορμανδῶν ἱπποτῶν, οἵτινες ἐδέσποζον αὐτῆς.

Ἄλλ' ᾄσματα τῆς «Ἑλιογέννητης» παρὰ πλῆθια ἀπαντῶνται ἐν πολλαῖς Ἑλλήν. ἐπαρχίαις. Ἄσμα τοιοῦτον Κυπριακὸν ἀπὸ Χαρτσιανῆς καὶ ἡ Ἀρετὴ ἐδημοσιεύθη παρὰ τοῦ Κ. Legrand (306, 138), ὅστις ἀνάγει αὐτὸ εἰς τὰ τέλη τοῦ ΙΕ'. αἰῶνος καὶ θεωρεῖ τὸν Χαρτσιανὴν ὡς ἓνα τῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐπικούρων τοῦ βασιλέως τῆς Κύπρου Jacques de Lusignan. Εἰς τὰ Νεοελληνικὰ ἀνάλεκτα τοῦ Παρνασσοῦ (Τομ. Α'. φυλ. 5') ἐδημοσίευσεν καὶ ὁ Κ. Ν. Πολίτης ᾄσμα τῆς Ἑλιογέννητης. Ὁμοίον δὲ κατεχωρίσθη ἐν τῇ Εὐτέρπῃ (Τόμ. Β'. φυλ. 35). Ἐπίσης ἀπαντῶμεν καὶ ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ Ἑλλ. Φιλολ. Συλλόγου Κων/πόλεως (ἐκθεσις τοῦ Ζωγραφείου διαγωνίσματος τῆς 9 Μαΐου 1876), τοιοῦτον ᾄσμα ἀδόμενον ἐν Ἀρτάκῃ, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Τσιρικιαννῆς». Καὶ ἐν Μήλῳ δὲ ᾄδεται ᾄσμα τοῦ «Χαρτζαλή καὶ τῆς θυγατρὸς τῆς ἑωμπλικστρας». (βλ. Νεοελ. Ἀνάλ. 79, 15). Τελευταῖον δὲ καὶ παρὰ Schmidt ἀπαντῶμεν ᾄσμα ὅμοιον (198, 59), ἔνθα ἀντὶ τοῦ Χαντζερῆ ἥρως εἶναι τις Βασιληὰς Κωσταντᾶς, καὶ ἀντὶ τῆς Ἑλιογέννητης μίᾳ Ἀρβαγίτισσα.

Προσθέτομεν δ' ὅτι Χαντζαρλήν τινα ἀπαντῶμεν καὶ εἰς ἕτερον Ἑπειρωτικὸν ἄσμα (Χασ. 142, 14), στοιχηματίζοντα μὲ τὸν Βασιληᾶ Διονὺ περὶ τῆς πίστεως τῆς ἐκυτοῦ συζύγου.

Εἶναι λοιπὸν τὸ ἄσμα τοῦτο τῆς α' Ἡλιογέννητης ἔξ ἐκείνων, ἅτινα ἀπαντῶμενα εἰς πολλὰς συνάμα Ἑλλήνων ἐπερχίας λίαν ἀπ' ἀλλήλων ἀπεχούσας, ὑπεμφαίνουσιν ὅτι ἐκ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἐθνικῆς καὶ οὕτως εἶπεῖν πανελληνίου περὶ δόσεως, ὡς ἀπὸ τῆς αὐτῆς πηγῆς, ἦν τλησεν ὁ ποιητὴς λαὸς τὸ θέμα του, καὶ ὑπὸ τὰ ὀνόματα τοῦ Χαντσερῆ, τοῦ Διγενῆ, τοῦ Βασιληᾶ Διονύ, τοῦ Κωσταντᾶ, τοῦ Μχυριανοῦ, τοῦ Τσαμαδοῦ καὶ τὰ ἄλλα τοιαῦτα, ὑποκρύπτουσι βεβαίως ἱστορικὴν τινὰ παράδοσιν, ἥς ἡ ἐξακρίβωσις ἀπόκειται εἰς τοὺς περὶ τὰς μεσαιωνικὰς μελέτας ἀσχολουμένους ἡμετέρους λογίους· διότι πρόσωπα προκαλέσαντα τοιαῦτα πάγκοινα ἄσματα πάντως ἔχουσιν ἱστορίαν τινά.

Ὁ Κ. Schmidt φρονεῖ ὅτι καὶ τοῦτο τὸ ἄσμα δέον νὰ ἀναχθῇ εἰς τὸν Ἀκριτικὸν κύκλον (ἴδ. σημ. ἄσμ. 450), διότι τὰ ὀνόματα τοῦ ἄρχοντος Φωκᾶ, Νικηφόρου, κλπ. ἅτινα ἀπαντῶνται εἰς τὸ παρ' αὐτῷ ἄσμα εὐρίσκονται καὶ εἰς τινὰ τῶν τοῦ Ἀκριτῆ. Τὴν αὐτὴν ἔχει γνῶμην καὶ ὁ περὶ τὰς μεσαιωνικὰς μελέτας ἐντρίβειςτος Κ. Σ. Π. Λάμπρος.

— 0 —

447. Ο ΓΙΑΝΝΟΣ ΚΑΙ Ο ΔΡΑΚΟΝΤΑΣ.

Faur. II, 390. Ζαμπ. 734, 22. Pass. 491 καὶ 508 - 509

Ἐφῆς λιανοφιχάλιζε κι' ὁ Γιάννης ἐτραγούδα,
τραγούδαε πολὺ ψηλά, γλυκὰ καὶ ζαχαρένια·
τοῦ πῆρ' ἀγέρας τῇ λαλιά 'ς τοῦ Δράκοντα τὴν πῆγε
κ' ἐξύπνησε τὸ Δράκοντα καὶ τὴ Δρακόντισσά του.

5 — Μωρὲ Γιαννῆ, μωρὲ παιδί, μωρὲ γυναικοκάρδη,
γιατὶ διαβαίνεις πάρωρα καὶ τραγουδᾷς πανώρηα,
ξυπνᾷς τ' ἀηδόνια 'ς ταῖς φωληαῖς καὶ τὰ σοιχειὰ 'ς ταῖς βρύσαις
ξυπνᾷς κ' ἐμὲ τὸ Δράκοντα μὲ τὴ Δρακόντισσά μου,
πῶχω τὸν ὕπνο ἀγοραστὸν καὶ βαρειοπλερωμένον;

10 — Ἄφσε με, Δράκο, νὰ διαβῶ, ἄφσε με νὰ περάσω,
τὶ κάνει γάμ' ὁ Βασιληᾶς καὶ μ' ἔχει καλεσμένον,
μὲ θέλει γιὰ τραγουδιστὴ, ξεφαντωτὴ τῆς ταύλας.

—Σ' ἀφίνω, Γιάννη, πέρασε, μόν' νὰ γυρίσης πίσω,
γιὰ νὰ σὲ φάγω χορταστὸν ἀπ' τὰ φαγιά τοῦ γάμου.

—o—
448. ΕΤΕΡΟΝ.

Ἐκατέβαινα ἀπὸ τὸν ἈΓ Γιώργη,
καὶ φωνὴ ἄκουσα, φωνὴ ἀπὸ Δράκου στόμα,
—Ἔ! μωρὲ Γιαννῇ, μωρὲ, κοντοκαρτέρει·
—καὶ ποιὸς εἶς' ἐσὺ ποῦ λὲς μωρὲ τὸ Γιάννη;
5 —Εἴμ' ὁ Δράκοντας τῶν ἐβδομηντα βρύσων·
—γὼ εἴμ' ὁ Γιάνναρος τῶν ἐβδομηντα πέντε,
κι' ἄς παλαίψουμε ἔς τὰ μαρμαρένιο ἄλωνι.
Κ' ἐπαλαίψανε τρεῖς μέραις καὶ τρεῖς νύχτες,
κι' οὔτ' ὁ Δράκοντας τὸ Γιάνναρο νικαίει,
10 οὔτ' ὁ Γιάνναρος τὸ Δράκο βάνει κάτω.
Νά τη κ' ἔρχεται τοῦ Γιάνναρου ἡ γυναῖκα,
—Ἔ, μωρὲ Γιαννῇ, μωρὲ γυναικοκάρδη,
πιάσ' τον ἀπ' ὀμπρὸς καὶ ρίξ' τον ἀπὸ πίσω.

—o—
449. ΕΤΕΡΟΝ. (ΜΑΛΑΚΑΣΙΟΥ).

Ὁ Γιάννης πάει σὲ χαρὰ τῇ νύχτα τραγουδῶντας,
ξυπνάει τὰ ἐννῆα χωριά, τὰ τρία βιλαέτια,
ξυπνάει καὶ μιὰ Δράκαινα ἔς τὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Δράκου.
—Ἄντε, Γιαννῇ, τραγούδαε κ' ἐγὼ θὰ σοῦ τὸ ξέρω,
5 κι' ἂν δὲ σὲ κάμω πρόγεμα, κι' ἂν δὲ σὲ κάμω γιῶμα,
κι' ἂν ἀπομείνῃ τίποτα νὰ σὲ καλοδειπνήσω!
Γιάννη, ποτὰ εἶν' ἡ μάνα σου, καὶ ποιὸς εἶν' ὁ μπαμπᾶς σου;

5. Τῶν ἐβδομηντα βρύσων, διότι ὑποτίθεται ὅτι εἰς τὰς πηγὰς καὶ τοὺς ποτα-
μοὺς κατοικοῦσιν οἱ Δράκοντες; καὶ τὰ στοιχειά. Ὅθεν καὶ εἰς τὸ προηγούμενον ᾄσμα
καὶ τὰ στοιχειά ἔς τὰς βρύσας. Ἴδε καὶ τὸ ᾄσμα 451.

- Ἡ μάνα μου ἦταν σύγνεφο καὶ ὁ μπαμπᾶς μ' ἀντάρα,
 κ' ἐγὼ εἶμαι τ' ἀστραπόβολο ὁποῦ τοὺς Δράκους καίγω·
 10 σαράντα Δράκους ἔκαψα κ' ἐξήντα δυὸ παιδιὰ τους,
 κ' ἓνας μόνος μοῦ γλύτωσε καὶ μοιάζει κἂν κ' ἐσένα.

— o —

450. ΕΤΕΡΟΝ. (ΚΟΥΡΕΝΤΩΝ).

- Ποιὸς ἦτον ποῦ τραγούδαγεν ἐφῆς τὸ βράδυ βράδῳ,
 κ' ἐξύπνησεν ἐννῆά χωριά καὶ τρία βιλαέτια
 κ' ἓναν· μέγαλον Δράκοντα μὲ τὴν Δρακόντισσά του;
 Τοῦ Δράκου κακοφάνηκεν, πολὺ βαρυὰ τὸ πῆρε.
 5 κ' ἐβγήκε 'ς τὸ παράθυρο, καὶ τὰ βουνὰ ἀγναντεύει.
 Νά τος κι' ὁ Γιάννης πῶρχονταν κ' ἐψηλοτραγουδοῦσε.
 — ὦρα καλή σου, Δράκοντα — καλῶς τον τὸ λεβέντη,
 καλῶς μοῦρθε τὸ πρόγεμα, καλῶς μοῦρθε τὸ γιῶμα,
 κι' ἂν μὲ ἀπομείνῃ τίποτα νὰ τὸ καλοδειπνήσω.
 10 — Παρακαλῶ σε, Δράκοντα, καὶ μυριοπροσκυνῶ σε,
 νὰ μοῦ χαρίσῃς τὴ ζωὴ γιὰ πέντε δέκα μέραις,
 γιὰτ' ἔχει γάμ' ὁ Βασιληᾶς καὶ μ' ἔχει καλεσμένον·
 — Ἄν σ' ἀπολύσω, Γιάνναρε, ἐγγυητὴ ποιὸν βάνεις;
 — Βάνω τὰ δέντρα, τὰ βουνά, ταῖς ράχαις καὶ τοὺς κάμπους.
 15 Ἐ διορία πέρασε κι' ὁ Γιάννης δὲν ἐφάνη,
 καὶ τρέχει ὁ Δράκος 'ς τὰ βουνά, τὰ δέντρα ξερριζώνει.
 Νά τος κι' ὁ Γιάννης πῶρχονταν μαζὺ μὲ τὴν καλὴ του·
 — ὦρα καλή σου, Δράκοντα — καλῶς τὴ νύφη ποῦρθε.
 Νύφη, ποιὰ εἶν' ἡ μάνα σου κι' ὁ κύρης σου ποιὸς εἶναι;
 20 — Τὰ σύγνεφα εἶν' ἡ μάνα μου καὶ κύρης μου ἡ ἀντάρα,
 κ' ἐγὼ 'μαι τ' ἀστραπόβολο ποῦ κυνηγᾷ τοὺς Δράκους.
 — Διάβαινε, Γιάννο, διάβαινε, μαζὺ μὲ τὴν καλὴ σου.

Τὰ ἀνωτέρω τέσσαρα ἄσματα, ὡς καὶ δύο ἢ τρία τῶν ἐπομένων, ἀνήκουσιν εἰς τὸν Ἀκριτικὸν λεγόμενον κύκλον. Κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν ἀλλεπαλλήλοι ἀντακλήσεις μεσαιωνικῶν χειρογράφων ἐπὶ περιγρηρότων τοὺς βίλους Διγενῆ τινος Ἀκρίτα, ἀρκετὸν διέχυσαν φῶς.

ἐπὶ τῆς πηγῆς τῶν τάσφ συνεχῶς καὶ ἐν πάσῃ Ἑλλην. χώρα ἀπαντωμένων ἄσμάτων, ἅτινα ἔχουσιν ὡς θέμα τὴν πρὸς τὸν Χάρωνα ἢ πρὸς Δράκοντα πάλιν ἡρώδης τινος ὅτε μὲν Διγενῆ, ὅτε δὲ Γιάνην καλουμένου. Πολλοὶ περὶ τοῦ προσώπου τούτου ἐξηγέθησαν εἰκασίαι ὑπὸ τε Εὐρωπαίων μεσαιωνοδιφῶν — ὡς ὁ Γερμ. καθηγητῆς Müller καὶ ὁ K. E. Legrand — καὶ πολλῶν τῶν ἡμετέρων — ὡς οἱ K. K. Σάθας, K. Παπαρηγόπουλος, Σ. Π. Λάμπρος κλπ. — Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὁ Διγενῆς ἐθεωρήθη ὡς νέκ προσωποποιήσις τοῦ Ἡρακλέους, βραδύτερον παρεστάθη ὡς τις τῶν Βυζαντινῶν μεγιστάνων, ἐσχάτως δὲ μετὰ μειζόνων καὶ ὁπωσούν πειστικωτέρων ἀποδείξεων παρεδέχθησαν αὐτὸν ὡς τὸν Βασίλειον Διγενῆ Ἀκρίτην, υἱὸν Ἐμίρου τινὸς τῆς Ἐδέσσης καὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἀνδρονίκου Δούκα, ὡς ἱστορικὸν δηλαδὴ πρόσωπον ἀκμάσαν κατὰ τὸν 10^{ον} αἰῶνα. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐποποιεῖται τοιαῦται, ἥρωα ἔχουσαι ἐπίσης τὸν Διγενῆ, ὑπάρχουσι καὶ παρὰ Ρώσσοις καὶ Σέρβοις, ληφθεῖσαι πιθανῶς ἐκ τῶν Βυζαντινῶν. Παρτηρήσεως ἄξιον εἶναι ὅτι τὰ Ἡπειρωτικὰ ἄσματα τοῦ Ἀκριτικοῦ κύκλου, ἐκτὸς ἐνὸς ἤδη δημοσιευθέντος, ἥρωα αὐτῶν ἔχουσιν οὐχὶ τὸν Διγενῆ, ἀλλὰ τὸν Γιάνην. Ἄλλ' ἴσως τὸ ὄνομα *Γιάννης* δὲν εἶναι εἰμὴ μετατροπὴ τοῦ *Διγενῆ*.

—o—

451. ΤΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΚΑΙ Ο ΥΙΟΣ ΤΗΣ ΧΗΡΑΣ. (ΖΑΓΟΡ.).

Δελ. 77, 16-17. Legr. 316, 140. Xas. VII, 8.

Στοιχειὸ ξεφανερῶθηκε καὶ τρώει τς ἀντρειωμένους,
τοὺς ἔφαγε, τοὺς ἔσωσε, κανεῖς δὲν εἶχε μείνει,
ὁ γυιὸς τῆς χήρας ἐμεινεν ὁ μόνος ἀντρειωμένος.

Πάφνει κοντάρι καὶ σπαθί καὶ πάει νὰ κυνηγήσῃ

⁵ καὶ τρέχει ὄρη καὶ βουνά, ράχαις καὶ ραχοπούλαις·
κυνῆγι δὲν ἐπέτυχε, κυνῆγι δὲν εὗρηκε,
κί' αὐτοῦ 'ς τὸ γύρμα τοῦ ἡλιοῦ καὶ 'ς τὸ βασίλεμά του,
βρίσκει μιὰ κόρην ὡμορφή, ξανθὴ καὶ μαυρομμάτα·
στέκει καὶ τὴν λογιάζεται, στέκει καὶ τὴν ρωτᾷ·

¹⁰ — Κόρη μου, ποῖος σ' ἐγένναε, τί μάνα σ' ἔχει κάμει;

— Κ' ἐμένα μάνα μ' ἔκαμε, μάνα σὰν τὴ δική σου·

— Τ' ἔχεις, κόρη, καὶ θλίβεσαι, τ' ἔχεις κί' ἀναστενάζεις;

- Πέρα σ' εκείνη τῇ συκιά, ὅπου εἶν' ἓνα πηγάδι,
 μῶπες' ὁ ἄρραβωνάς μου, τ' ὠρήό μου δαχτυλίδι,
 15 κι' ὅποιος βρεθῇ καὶ κατεβῇ νὰ τῶδρη, νὰ τὸ βγάλῃ,
 αὐτὸν θὰ τὸν στεφανωθῶ, ἀηταῖρι θὰ τὸν κάμω.
 Ὁ νεῖδος εὐτύς ξεντύθηκε κ' ἐμπῆκε 'ς τὸ πηγάδι·
 — Τράβα με, κόρη, τράβα με, δὲ βρίσκω δαχτυλίδι·
 — Αὐτοῦ ποῦ μπῆκες, χήρας γυιέ, ποτὲ δὲ ματαβαγαίνεις.

Πάμπολλα δημοτικὰ ἄσματα καὶ παρχμύθια ἔχουσιν ὡς ἥρωα αὐ-
 τῶν τὸν υἱὸν τῆς χήρας. Καὶ αὐτὸς ὁ Διγενῆς, ὡς υἱὸς χήρας παρίστα-
 ται ἐν τισι τῶν περὶ αὐτοῦ δημοσιευθέντων ἁσμάτων.

— 0 —

452. ΤΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΚΑΙ Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. (ΚΟΝΙΤΣΗΣ).

- Ὁ Γιάννης ποῦχεν ἐννηὰ γυιούς καὶ τοὺς ἐννηὰ μεγάλους,
 μιᾷ μέρᾳ ν' ἐβουλῆθησαν νὰ πᾶν νὰ κυνηγήσουν,
 κι' ὁ Γιάννης ὥσάν τῶμαθεν, τρέχει τοὺς ὁρμηνεύει.
 — Ὅλοῦθε κυνηγήσετε, σύρτε κ' ἐδῶ κ' ἐκεῖθε,
 5 καὶ 'ς τοῦ Βαρλάμη τὸ βουνὸ μόνον ἐκεῖ μὴν πᾶτε,
 ὅτ' εἶν' ἓνα θεριὸ κακὸ ὁπῶχ' ἐννιὰ κεφάλια.
 Καὶ τὰ παιδιὰ δὲν ἄκουσαν καὶ 'ς τοῦ Βαρλάμη πῆγαν,
 κ' ἐκεῖ ἐβγήκε τὸ θεριὸ μὲ τὰ ἐννηὰ κεφάλια
 κι' ἄρπαξε τὰ ἐννηὰ παιδιὰ, τ' ἄρπαξε, τὰ κατὰπτε.
 10 Ὁ Γιάννης ὄντας τῶμαθε βαρυὰ τοῦ κακοφάνη,
 ἐπῆρε τὸ κοντάρι του κ' ἐζώσθη τὸ σπαθὶ του
 καὶ 'ς τοῦ Βαρλάμη τὸ βουνὸ τρεχάτος ἀνεβαίνει.
 — Ἔβγα, στοιχειό, ἔβγα θεριό, ἔβγα νὰ φαγωθῶμε!
 — Καλῶς ἦρθε τὸ δεῖπνό μου, καλῶς τὸ δειλινό μου.
 15 Ἔτρεξ' ὁ Γιάννης 'ς τὸ θεριὸ μὲ τὸ σπαθὶ 'ς τὸ χέρι,
 ἐννηὰ σπαθιαὶς ἐτράβηξε γιὰ τὰ ἐννηὰ κεφάλια,
 τραβάει καὶ μιὰ μέσ' τὴν κοιλιά καὶ βγάξει τὰ παιδιὰ του
 καὶ ζωντανὰ πρὸς τὸ βραδὺ 'ς τὴ μάνα τοὺς τὰ φέρνει.

Ἄσμα τῆς Κεφαλληνίης παρχπλήσιον ἀπαντῶμεν παρὰ Schmidt
 (208,65), ἔχον θέμα τοὺς δώδεκα γυιοὺς τοῦ Διγενῆ.

— 0 —

453. ΤΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΚΑΙ Ο ΑΝΔΡΕΙΩΜΕΝΟΣ. (ΚΟΥΡΕΝΤΩΝ).

- Ἐς τῆς Αἰ-Μαρίνας τὰ βουνά, ἔς τῆς Ἐριβοῖα¹ς τοὺς κάμπους,
 ἐκεῖ ποῦ πέντε δὲν πατᾶν καὶ δέκα δὲν διαβαίνουν,
 ἐγὼ μονάχος πέρασα πεζὸς κι' ἀρματωμένος
 μὲ τετριμίδαις ἔς τὸ σπαθὶ καὶ φούνταις ἔς τὸ ντουφέκι.
- 5 Ἐξήντα δράκους σκότωσα κ' ἐξήντα λαβωμένους,
 μόν' ἔπιτυχα κ' ἓνα στοιχειὸν σὲ μιὰ ψηλὴ ραχοῦλα,
 ποῦχε σταυρὸν ἔς τὰ κέρατα, φεγγάφι ἔς τὰ καπούλια·
 σεῖεται καὶ σείονται τὰ βουνά, σεῖεται καὶ σείονται οἱ κάμποι,
 ταράζει τὰ ποδάρια του, τὰ δέντρα ξεριζώνει,
- 10 στριγκιὰ φωνὴν ἐφώναξε, βογκᾶν βουνά καὶ ράχαις·
 — Ἐδῶ ποῦ πέντε δὲν πατᾶν καὶ δέκα δὲ διαβαίνουν,
 τί χάλευες μονάχος σου πεζὸς κι' ἀρματωμένος;...

Τὸ παρὸν ἄσμκ, ἀπαντῶμενον ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Κ. Χασιώτου (208,31), κατεχωρίσθη ἐκεῖ ληφθὲν—ὡς καὶ ὁ Κ. Χασιώτης σημειοῖ—ἐκ τῆς παρούσης συλλογῆς, ὑποβληθείσης τότε εἰς τὸ Ζωγράφειον διαγώνισμκ τοῦ ἐν Κων/πόλει Φιλ. Συλλόγου.

—ο—

454. Η ΚΑΚΗ ΠΕΘΕΡΑ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

- Ἐκεῖ ἔς τὸν πέρα μαχαλᾶ, ἔς τὴν παραδῶθε ροῦγα,
 ἦταν μιὰ σκύλλα πεθερά, μιὰ πετροκαταλοῦσα,
 κ' ἐπαρακάλειε κ' ἔλεγε σὰν στρίγλα καὶ σὰν λάμια,
 γιὰ νὰ γεννήσῃ ἡ νύφη τῆς ὄφιο μὲ δυὸ κεφάλια
- 5 καὶ νὰ γεννήσῃ ἡ θύγα τῆς ἓνα ὠμορροπαίδι.
 Ἐκαμ' ἡ νύφη τῆς παιδὶ κ' ἡ θύγα τῆς τὸν ὄφιον·
 πῆρε τῆς νύφης τὸ παιδὶ καὶ τς ἔβαλε τὸν ὄφιον,
 καὶ τὸ παιδὶ ν ἐφώναξε καὶ τὸ παιδὶ φωνάζει
 — δὲ θέλω ἴγῳ τὸ γάλα σου γιὰτ' εἶν' πικρὸ φαρμάκι,
- 10 μόν' θέλω τῆς μανούλας μου ποῦναι γλυκὸ σὰν μέλι.

—ο—

¹ Παρατηρητέον τὴν λέξιν Ἐριβοῖα^ς, ἐξ ἧς τεκμαίρεται ἡ ἀρχαιότης τοῦ ἄσματος καὶ ἡ ὑπαρξὶς πόλεως ἢ ἐπαρχίης ἐν Ἡπείρῳ καλουμένης Ἐριβοίας.

455. Η ΠΑΙΔΟΚΤΟΝΟΣ.

Tomas. 353. Pas. 462-463. Χαρ. VII, 1.

- Τρίτη Τετράδῃ θλιβερή, Πέφτη φαρμακωμένη,
 Παρασκευὴ ἑξημέρωνε, νὰ μ' εἶχε ἑξημερώσῃ,
 πουρνὸν ὁ Κώστας πάγησε, πάγει νὰ κυνηγήσῃ
 κι' ὁ Γιάννης πάει 'ς τὸ δάσκαλο γράμματα γιὰ νὰ μάθῃ·
- ἓνα χαρτί ν' ἀστόχησε, γύρισε νὰ τὸ πάρῃ·
 κ' ἦρε τὴ μάνα του ἔφαιξε μ' ἓνα παλληκάρικι.
- "Ἀπιστὴ μάνα, τ' εἶν' αὐτός, τί θέλει αὐτός ὁ ξένος;
 βράδου ποῦ θάρῃ ἀφέντης μου θὰ τοῦ τὸ μοлагήσω.
 Ἡ μάνα τὸ ξεγέλασε, τὸ μπάζει 'ς τὸ κατώγι
- καὶ σὰν ἀρνάκι τῶσφαξεν, ἡ σκύλλα, σὰν χασάπης.
 Νά τοις κι' ὁ Κώστας πῶρχονταν ἀπ' τὸ πικρὸ κυνήγι,
 φέρνει τ' ἀλάφια ζωντανά, τ' ἀγρίμια λαβωμένα,
 κ' ἓνα μικρὸ λαφόπουλο τοῦ Γιάννη του νὰ παίξῃ.
- Γειά σου, χαρά σου, λυγερή, τὸ ποῦ εἶναι τὸ παιδί μας;
- Πουρνὸν ἐπῆγε 'ς τὸ σκολεῖδ' κ' ἀκόμη δὲν ἐφάνῃ.
 Τὸν γρίβα καβδαλίκεψε 'ς τὸ δάσκαλο παγαίνει.
- Δάσκαλε, ποῦν' ὁ Γιάννης μου, δὲ σκόλασεν ἀκόμα;
- Εἰς τὸ σκολεῖό του σήμερα ὁ Γιάννης δὲν ἐφάνῃ.
- Ἵς τὸ σπῖτι πάλε γύρισε, τὸ Γιάννη δὲν τὸν βρίσκει,
- τρέχει κι' ἀρπάζει τὰ κλειδιά καὶ μπαίνει 'ς τὸ κατώγι,
 κ' ἐκ' ἦρε τὸ παιδάκι του σφαγμένο σὰν ἀρνάκι.
- Λιανὰ λιανὰ πελέκησεν αὐτὴν τὴ σκύλλα μάνα
 καὶ τὰ κομμάτια τάμασε καὶ 'ς τὸν τουρβᾶ τὰ βάνει,
 καὶ τρέχοντας σὰν ὁ ζουρλὸς 'ς τὸ μύλο τὰ παγαίνει·
- Ἄλεσε, μύλε μ', ἄλεσε τὰ κόκκαλα τῆς κούρδας.

Τὸ ἄσμα τοῦτο, ὅπερ ἐπλάσθη ἴσως ἐκ τοῦ μύθου τῆς Προκίδος καὶ Φιλομήλας, ἐν ἁλλαῖς συλλογαῖς εἶναι ἐκτενέστερον, ἀλλὰ πολλαχθῶς διόφορον.

456. Η ΑΔΕΛΦΙΚΗ ΑΓΑΠΗ.

- Ἀνάθεμά τον ποῦ τὸ εἶπῃ — «τ' ἀδέρφια δὲν πονοιοῦνται»·
 τ' ἀδέρφια σκίζουν τὰ βουνὰ καὶ δέντρα ξερριζόουν,
 τ' ἀδέρφια ἐκυνηγῆσαν ἐ' ἐνίκησαν τὸ χάρο.
 Δυὸ ἀδέρφια εἶχαν ἀδερφή 'ς τὸν κόσμον ξακουσμένη,
 5 τῇ φθόναγεν ἡ γειτονιά, τῇ ζήλευεν ἡ χώρα,
 τῇ ζήλεψε κι' ὁ χάροντας καὶ θέλει νὰ τὴν πάρῃ·
 'ς τὸ σπίτι τρέχει καὶ βροτάει σὰν νὰ ἦταν νοικοκύρης
 — Ἄνοιξε, κόρη, γιὰ νὰ 'μπῶ, 'τοιμάσου νὰ σὲ πάρω,
 τί ἐγὼ εἶμ' ὁ γυιὸς τῆς μαύρης γῆς, τς ἀραχνιασμένης πέτρας.
 10 — Ἄψε με, χάροντ', ἄψε με, σήμερα μὴ μὲ πάρῃς,
 ταχυὰ Σαβδάτο νὰ λουστῶ, τὴν Κυρίακῃ· ν' ἀλλάξω,
 καὶ τῇ Δευτέρα τὸ ταχὺ ἔρχομαι μοναχὴ μου.
 Ἄπ' τὰ μαλλιά τὴν ἄρπαξε κ' ἡ κόρη κλαίει καὶ σκούζει·
 νὰ καὶ τ' ἀδέρφια πῶπτασαν ψηλὰ 'π' τὸ κορφοβοῦνι,
 15 τὸν χάραντα κυνήγησαν καὶ γλύτωσαν τὴν κόρη·

—ο—

457. Η ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΡΙΑ. (ΠΑΡΓΑΣ).

- Μιὰ κόρη ν' ἐτραγούδαεν ἀπ' ὦρην παρεθύρι,
 τῆς πῆρ' ἀγέρας τῇ λαλιά, κάτου γιαλὸ τὴν πῆγε
 κι' ὅσα καράβια τ' ἄκουσαν ὅλ' ἄραξαν καὶ δένουν,
 καὶ μιὰ τ' ἀρτὰ νὰ τῆς Φραγκιάς, φρεγάδα τῆς ἀγάπης,
 5 δὲν τὰ μαζώνει τὰ πανιά οὔτε κι' ὁμπρὸς τραβάει·
 κι' ὁ καπετάνιος φώναξεν ὀπίσ' ἀπὸ τὴν πρύμνη,
 — Γιά μάστε, ναύταις, τὰ πανιά, πηδάτε 'ς ταῖς ἀντέναις,
 ν' ἀκούσουμε τῇ λυγερῇ πῶς γλυκοτραγουδάει,
 σὲ ποιὸν ἤχρ' θὲ νὰ τὸ 'πῇ τ' ὡμορφο· τραγουδάκι.
 10 Ἀπὸ τὸν ἤχον τὸν γλυκὸ καὶ τῇ γλυκειᾷ λαλιά τῆς
 ὁ ναύκληρος τὰ γύρισε, κατὰ σπεριᾶς τραβάει,
 κ' οἱ ναῦταις ἐκρεμάστηκαν ἀπάνου 'ς τὰ κατάρτια.

Ἐν τῷ ᾄσματι τούτῳ ὑποκρύπτεται ἴσως ἡ περὶ τοῦ μύθου τῶν
 Σειρήνων.

458. Η ΜΑΓΙΣΣΑ.

Δὲ μὲ χωροῦν τὰ ξένα καὶ τὰ μακρυνά
 μόν' ἔχω καὶ τς ἀγάπης τὰ μηνύματα·
 μὲ τὰ πουλιά μου μήναε καὶ μὲ τοὺς ἀητούς,
 καὶ μὲ τὰ χελιδόνια μῶστελνε γραφαῖς·
 5 «ἂν μ' ἀγαπᾷς ἀκόμα καὶ μου θὲς καλὸ
 ἀπάριασε τὰ ξένα κ' ἔλα νὰ σὲ ἰδῶ.»
 Πῶς ν' ἀρνηθῶ τὰ ξένα, νᾶρθω νὰ σ' εὐρῶ,
 ποῦ ἐμένα μ' ἐπαντρέψαν μέσ' τὰ μακρυνά,
 καὶ μῶδωκαν γυναῖκα μάγισσας παιδί,
 10 μαγεύει τὰ καρᾶδια καὶ τὰ περγαντιά,
 μ' ἐμάγεψε κ' ἐμένα καὶ δὲν ἔρχομαι!

—ο—

459. ΟΜΟΙΟΝ.

Ζαμπ. 722, 7-8. Αελ. 121, 102. Pass. 340 καὶ 520-522.

Faur. II, 182. Νεοελ. ἀνάλ. 78, 13.

Κινῆσαν τὰ καρᾶδια τὰ Ζαγοριανὰ,
 κίνησε κι' ὁ καλὸς μου, πάει 'ς τὴν ξενητεία·
 δώδεκα χρόνια ἐτρέξαν καὶ δὲ μῶγραψε,
 μέσα 'ς τὰ δεκατρία μῶστειλε γραφή.
 5 «Μ' ἄλλον ν' ἀρραβωνιάσης καὶ νὰ παντρευτῆς,
 ἢ καλογρηὰ νὰ γένης· μὴ μὲ καρτερῆς,
 γιὰτ' εἶμαι παντρεμένος μέσ' τὸν Ἀρμυρὸ
 καὶ πῆρα γιὰ γυναῖκα μάγισσας παιδί·
 μαγεύει τὰ καρᾶδια καὶ δὲν ξεκινᾷν,
 10 μαγεύει τὰ καρᾶνια καὶ πισογυρνᾷν.
 Ἐκίνησα γιὰ νᾶρθω χίλιαις δυὸ φοραῖς,
 'ς τὸ ἄλογ' ἀνεβαίνω, χιόνια καὶ βροχαῖς,
 ἐμπαίνω 'ς τὸ καρᾶβι, ἄνεμος, βρονταῖς·
 τρέχω, γυρίζω πίσω, μὲ γλυκοφιλεῖ
 15 καὶ παύουν κ' οἱ ἀγέρας, παύουν κ' ἡ βροχαῖς.»

—ο—

460. Ο ΤΣΑΜΑΔΟΣ ΚΑΙ Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ.

Ζαμπ. 701, 136. Ἀ. Μανασσιδ. 10.

- Μέσ' τ' Ἀλ-Γιωργίου τοὺς πλάτανους γένονταν πανηγύρι,
 χορὸς ἐδῶ, χορὸς ἐκεῖ, ἄργανα καὶ τραγουῖα,
 καὶ χίλια ψένονταν σφαχτὰ σ' ὅλο τὸ πανηγύρι.
- Φᾶτε καὶ πιέτε, μπρὲ παιδιά, χορέψτε, τραγουᾶτε,
 5 μὴν πάη κ' ἐρθῇ ὁ Τσαμαδὸς καὶ μᾶς ἀνατρομάξῃ.
 Ἀκόμα ὁ λόγος ἔστεκε κι' ὁ Τσαμαδὸς ἐφάνη,
 ποὺ βοβολάει ὁχ τὸ βουνὸ κατὰ τὸ πανηγύρι-
 πατεῖ καὶ σιεῖται τὸ βουνό, κρᾶζει κι' ἀχᾶν οἱ λόγχοι,
 κ' ἐκράται 'ς τὸν ὦμό του δέντρο ξεριζωμένο
- 10 κι' ἀπάνου 'ς τὰ κλωνάρια του θεριὰ εἶχε κρεμασμένα.
 Φτάνοντας ἔπαψ' ὁ χορὸς, χάλασαν τὰ τραπέζια,
 κι' ὁ κόσμος παραμέραε κ' ἔστεκε τρομασμένος.
- Ποιὸς ἔχει ἀστῆθι μάρμαρο καὶ χέρια σιδερένια,
 γιὰ νάρθη νὰ παλαίψουμε 'ς τὸ μαρμαρέν' ἀλῶνι;
- 15 Ἄλλος κανεὶς δὲ βρέθηκε, κανεὶς δὲν ἀποκρίθη,
 καὶ μόν' τῆς χήρας τὸ παιδί, τῆς χήρας ὁ λεβέντης
 ἐδγῆκε νὰ παλαίψουμε 'ς τὸ μαρμαρέν' ἀλῶνι.
 Ἐκεῖ ποῦ ἐπάτα ὁ Τσαμαδὸς ἐδούλιαζε τ' ἀλῶνι,
 κ' ἐκεῖ ποῦ ἐπάτα τὸ παιδί ἐδούλιαζε κ' ἐδύθαι-
- 20 ἐκεῖ ποῦ βάρειε ὁ Τσαμαδὸς τὸ γαῖμα πάει ποτάμι,
 κ' ἐκεῖ ποῦ χτύπαιε τὸ παιδί τὰ κόκκαλα τσακίζει.
- Γιὰ στάσου, μπρὲ λεβέντη μου, στάσου νὰ σὲ ρωτήσω,
 ποῖα σκύλλα μάνα σ' ἔκαμε, ὁ κύρης σου ποτὸς ἦταν;
- Ἡ μάνα μ' ὅταν χήρεψε δὲ μ' εἶχε γεννημένον,
 25 κι' ὡμοίασα τοῦ πατέρα μου καὶ θὰ τὸν ἀπεράσω.
- Ἀπὸ τὸ χέρι τ' ἄρπαξεν ὁ Τσαμαδὸς καὶ τρέχει
 νὰ πᾶν νὰ βροῦν τὴ μάνα του, τὸ σπίτι της νὰ μᾶθῃ.
- Ἡ χήρα τοὺς ἀγνάντευε κ' ἐτοίμασε τραπέζι,
 κ' ἐκεῖ ποῦ τρώγαν κ' ἔπιναν ἡ χήρα τοὺς κερνοῦσε,
 30 κ' ἔχυνε τοῦ παιδιοῦ κρασί, τοῦ Τσαμαδοῦ φαρμάκι.

461. Ο ΑΙΧΜΑΛΩΤΙΣΘΕΙΣ. (ΠΑΡΓΑΣ).

- Ἐμάθατε τί γίνηκεν ἐφ᾽ ἄργα τὸ βράδυ;
 ἐπιάσαν ἓναν νειόγαμπρον ἔς τὴν βίγλα ποῦ κοιμῶνται.
 Δὲν κλαίει ποῦ τὸν ἑπιάσανε καὶ σκλάβο τὸν πηγαίνουν,
 μόν' κλαίει τὴν ἀγάπῃ του σὲ τί χέρια θὰ πύσῃ.
- 5 Σὰν τῶμαθεν ἡ λυγερὴ βαρυὰ τῆς κακοφάνῃ,
 βάνει τὰ γρόσια ἔς τὴν ποδιά καὶ τὰ φλωριά ἔς τὴν τσέπη,
 καὶ ἔς τὸ γιαλὸ κατέβηκε, κάτου ἔς τὸ περιγιάλι·
 βλέπει βαρκούλαις πῶρχονταν, καράβια π' ἀρμενίζουν,
 βλέπει κ' ὀλίγῳ ἀπόμακρο Τούρκικο περγαντίνι,
- 10 καὶ βγάνει τὴν ὀμπόλιζ τῆς καὶ διάνεμο τοὺς κάνει·
 — Ἐσύ, καράδι ἀπόμακρο, χρυσό μου περγαντίνι,
 αὐτὸν τὸν νειὸ ποῦ πιάκατε καὶ σκλάβο τότε πᾶτε,
 ἂν ἦναι γιὰ ξαγόρασμα, ἐγὼ τὸν ξαγοράζω.

—o—

462. Ο ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΘΕΙΣ. (ΠΑΡΓΑΣ).

Tom. 152.

- Σκλάβος βαρυσταστέναξε κ' ἐστάθη τὸ καράδι,
 κί' ὁ καπετάνος τ' ἄκουσεν ἀπὸ ψηλὰ π' τὴν πρύμνῃ.
 — Ἐκεῖνος ποῦ ἀναστέναξε καὶ τὸ καράδι ἐστάθη,
 ἂν ἦν' ἀπὸ τοὺς ναύταις μου, μισθὸν θὰ τ' αὐγατίσω,
- 5 κί' ἂν ἦν' ἀπὸ τοὺς σκλάβους μου θὰ ἰδῇ τὴν λευτεριά του
 — Ἐγὼ εἶμ' ὅπ' ἀναστέναξα κί' ἐστάθη τὸ καράδι·
 τὸν πόνο μου, τὴν τύχη μου, κανεὶς νὰ μὴν τὰ πάθῃ·
 πολλαὶς βολαῖς τραγουδήσα τὴ δόλια μου τὴ μοῖρα,
 γιὰ νὰ ἑπιτύχω λευτεριά καὶ λευτεριά δὲν εἶδα,
- 10 ἄς τραγουδήσω κί' ἄλλῃ μιᾷ τὸ μαῦρό μου τραγοῦδι.
 «Τρεῖς μέραις ἤμουν νειόγαμπρος, τρεῖς μέραις καὶ τρεῖς νύχτες,
 «τὴν τρίτῃ νύχτᾳ ν' ἔπεσα εἰς τῶν Τούρκων τὰ χέρια,
 «καὶ σκλάβον μ' ἐπουλήσανε ἔς τῆς Μπαρμπαριᾶς τὰ μέρη·
 «δώδεκα χρόνοι πέρασαν, ἔς τοὺς δεκατρεῖς ἐμπῆκα,

- 15 ατ' ἀηταῖρί μ' ὠνειρεύομουν καὶ μὲ πᾶρηγόροῦσε,
 «κι' ἀπόψ' εἶδα ἔς τὸν ὕπνο μου ὄνειρο τρομασμένο,
 «μιά πέρδικα ν' ἐκράτουνα καὶ μῶφυγε ἀπ' τὰ χέρια,
 «γι' αὐτὸ βαρυαναστέναξα κ' ἐστάθη τὰ καράβια».
 — Σκλάβε, μακρυὰ εἶν' ὁ τόπος σου, μακρυὰ εἶναι κ' ἡ καλὴ σου;
 20 — Ἄν εὖρ' ἄλογο γλήγωρο θὰ φτάσω σὲ μιὰ μέρα,
 ,κι' ἂν εὖρω κι' ἄλογον ὄκνῳ θὰ φτάσω σὲ τρεῖς μέραις.

Τὸ ἄσμα τοῦτο φαίνεται ὡς συνέχειι τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2, καὶ ὡς τοιοῦτον ἀδεύεται συνήθως.

— 0 —

463. Η ΚΑΛΟΓΡΗΙΟΠΟΥΛΑ. (ΜΑΛΑΚΑΣΙΟΥ).

- Καλογρηιοπούλα ν' ἔτρεχε ἔς τὴν ἄκρη τοῦ πελάγου,
 μὲ τὰ μαλλιά της ξέπλεγα, τὰ χέρια σταυρωμένα.
 Γλέπει καράβια ποῦ κινᾶν, καράβια π' ἀρμενίζουν,
 μοιρολογοῦσε κ' ἔλεγε, μοιρολογαίει καὶ κράζει
 5 — Καραβοκύρη μου καλέ, καλέ μου καπετάνιε,
 αὐτὸν τὸν νειὸν ποῦ πιάσεται ἐφῆς ἀργὰ τὸ βράδυ,
 μὴν τὸν σιδεροδένετε, μὴ μοῦ τὸν τυραγνᾶτε,
 τ' εἶν' ἀδερφὸς τῆς μάνας μου καὶ νειὸς χαριτωμένος.
 Ἄν ἦναι γιὰ ξαγόρασμα, ἐγὼ τὸν ξαγοράζω,
 10 σέρνω τὰ χρόσια ἔς τὴν ποδιά καὶ τὰ φλωριά ἔς τὴν τσέπη,
 κι' ἂν δέ μου φτάσουν τὰ φλωριά πουλῶ καὶ τὸ ζωνάρι,
 κι' ἂν δέ μοῦ φτάσουν οὐτ' αὐτά, πουλῶ τὰ δαχτυλίδια,
 πουλῶ καὶ τοὺς χρυσοὺς σταυροὺς καὶ τὰ μαργαριτάρια.

— 0 —

464. Η ΣΚΛΗΡΟΚΑΡΔΙΟΣ ΜΗΤΗΡ. (ΠΑΡΓΑΣ, ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

Tom. 213. Ζαμπ. 735, 23. Faur. II, 188 καὶ 202. Πανδ. 2. Sand. 44. Legr. 248, 223.
 Xas. V, 18. Schmidt, 210, 67 καὶ 68.

Διῶξέ με, μάνα μ', διῶξέ με, μὲ ξύλα, μὲ λιθάρια,
 γιὰ νὰ μὲ σφίξῃ τὸ κακὸ κ' ἡ ἐντροπὴ τοῦ κόσμου,
 νὰ κλείσω τὰ ματάκια μου, νὰ φύγω ἀπὸ μπροστά σου,

- νὰ πάγω μέσ' τὴν ἐρημιὰ ποῦ πᾶν τὰ χελιδόνια,
 5 τὰ χελιδόνια νὰ γυρνᾶν κ' ἐγὼ νὰ πάνω ἀκόμα·
 νὰ μπαίνης μέσ' τὴν ἐκκλησιὰ μὲ τὴν καρδιὰ καμμένη,
 νὰ γλέπης ἄντρες καὶ παιδιὰ, νὰ γλέπης παλληκάρια,
 καὶ τὸ πικρὸ στασίδι μου μαῦρο κι' ἀραχνιασμένο·
 νὰ βγαίνης ἀπ' τὸ σπίτι σου, νὰ περπατᾷς, νὰ τρέχης,
 10 νὰ καίγουν ἢ πατούναις σου, νὰ τρέμουν τὰ κλιτσια σου,
 καὶ νὰ μαλλιάς' ἢ γλώσσά σου ρωτῶντας τοὺς διαβάταις
 — διαβάταις μου, στρατιώταις μου, μὴν εἶδατε 'ς τὰ ξένα,
 τὸ δόλιο τ' Ἀλεξόπουλο, τὸ δόλιο τὸ παιδί μου;
 ἦταν ψηλό, ἦταν λιγνό, ἦταν καὶ μαυρομμάτης,
 15 καὶ 'ς τὸ μικρὸ του δάχτυλον ἐφόρειε δαχτυλίδι,
 κι' ἀσπρότερο τὸ δάχτυλο ἀπὸ τὸ δαχτυλίδι.
 — Ἀντίπροφες τὸν εἶδαμε 'ς τὸν ἄμμο ξαπλωμένον,
 κ' εἶχε τὸν ἄμμο στρῶμά του καὶ τοὺς ἀφροὺς σεντόνι,
 μυρμίσγια τὸν ἐσίμπαγαν, μύγαις τὸν πιπιλίζαν,
 20 μαῦρα πουλιὰ τὸν ἔτρωγαν κι' ἄσπρα τὸν τριγυρίζαν·
 ἄλλα κομμάτια ν' ἔτρωγαν κι' ἄλλα ρουφοῦσαν γαῖμα,
 κ' ἓνα μικρὸ χρυσὸ πουλὶ ἔστεκε κ' ἐτηροῦσε,
 σὰν ἄνθρωπος ἐδάκρυζε καὶ τὸν μοιρολογοῦσε·
 «Ποῦ εἶναι, ξένε, ἡ μάνα σου, ποῦ εἶναι κ' ἡ καλή σου,
 25 νὰ κλάψουνε τὰ νειάτα σου, νὰ σιάσουν τὸ κορμί σου;
 κ' οἱ φίλοι νὰ σὲ λυπηθοῦν καὶ ὅλ' οἱ ἐδικοὶ σου;
 Παρακαλῶ σας, μπρὲ πουλιά, καὶ σεῖς τὰ μαυροπούλια,
 μὴν γκίζετε τὰ μάτια του καὶ τὸ δεξί του χέρι,
 νὰ γράψῃ τῆς μανούλας του τὴ μαύρη του τὴ μοῖρα,
 30 νὰ στείλουν νὰ τὸν πάρουνε 'ς τὸ πατρικὸ του σπίτι,
 γιὰ νὰ τὸν θάψουν σ' ἐκκλησιὰ καὶ σ' ἅγιον Μοναστήρι.»

Τὸ ἀρχαῖον τοῦτο ἔσμα εἶναι πάγκοινον ἐν Ἑλλάδι, ἀλλὰ παρα-
 λάσσει πολλαχοῦ οὐσιωδῶς.

—ο—

12. Στρατιώταις, ὁδοιπόροι, διαβάταις.

465. ΤΟ ΘΥΜΑ ΑΤΥΧΟΥΣ ΕΡΩΤΟΣ. (ΠΑΡΓΑΣ).

Faur. II, 220. Νεοελλ. Ἀνάλ. 110, 54.

- Ἐν τῇ τραγουδι θὰ σᾶς πῶ καὶ νὰ τ' ἀποκρασθῇτε,
 κι' ἔλαι τὸν νεῖδον τὸ δύστυχον νὰ τόνε λυπηθῇτε.
 Ὡς τῇ μαύρῃ γῆς ἀπάντησεν ἐν' ὠμορφοκοράσι,
 ποῦ βάλλθη τὸ σκληρόκαρδο τὸ νοῦ του νὰ τοῦ χάσῃ,
 5 καὶ νὰ τὸν ὅλῃ νὰ κείτεται ἔς τὸ στρώμα τοῦ ἀπάνω
 καὶ νὰ τὸν καταβαρεθῇ τὸν κόσμον τὸν ἀπάνω.
 — Πριχοῦ πεθάνω, κόρη μου, ἔχω νὰ σοῦ μηνύσω,
 γιὰ νᾶρθῃς ἀπ' τὸ σπῖτι μου νὰ σ' ἀποχαιρετήσω·
 καὶ ἔς τὴν αὐλή μου ὅταν ἐμπῇς, τρέξε ἔς τὴν κάμαρή μου,
 10 καὶ μὴ ντραπῇς τῇ μάνα μου, μάϊδε τὴν ἀδερφή μου·
 πάρε τὸ σκάνιο κάθησε σιμὰ σιμὰ ἔς τὸ στρώμα,
 καὶ φίλειε με γλυκὰ γλυκὰ ἔς τὰ μάτια καὶ ἔς τὸ στόμα,
 κ' ὕστερ', ἀγαπημένη μου, πιάσε τὴν κεφαλὴ μου
 καὶ σφίγγε τὴν σφιχτὰ σφιχτὰ ὅσω ναύγ' ἡ ψυχὴ μου·
 15 μόνη σου κλεῖσ' τὰ μάτια μου, μόνη σαβάνωσέ με·
 βάλε μου καὶ τὰ ροῦχά μου κι' ὠμορφοστόλισέ με,
 βάλε μου μὲ τὸ χέρι σου καὶ τ' ὠμορφό μου ράσο,
 ἐκεῖνο ποῦ εἶπ' ἡ μάνα σου ἔς τὴ γῆς νὰ τὸ χαλάσω·
 βάλε μου καὶ τὸ φέσι μου, ἐκεῖνο μὲ τὴ βιόλα,
 20 κ' ἔπειτ' ἀγαπημένη μου, πές μου δυὸ μοιρολόγια,
 καὶ πές μου τὰ ὠμορφα, γλυκὰ, νὰ μὴ σὲ περγελάσουν
 οἱ ἄρχοντες κ' ἡ ἀρχόντισσαις, νὰ μὴ σὲ διατιμάσουν.
 ὄντας θὰ μὲ περάσουνε ἀπὸ τὴ γείτονα σου,
 τότες, ἀγαπημένη μου, ξέπλεξε τὰ μαλλιά σου,
 25 κι' ὄντας θὰ μ' ἀποθώσουνε ἔς τῆς ἐκκλησιᾶς τὴν πόρτα,
 νὰ χύσῃς μαῦρα δάκρυα, νὰ μαραθοῦν τὰ χόρτα·
 κι' ὄντας θὰ νὰ σοῦ φέρουνε τὰ κόλυβά μου, φάτα,
 καὶ πές, «ὁ θεὸς σχωρέσ' τονε τὸ νεῖδον ὁποῦ μ' ἀγάπα».

466. ΕΤΕΡΟΝ.

Ὅλα τὰ δέντρα τὴν αὐγὴ δροσιὰ ἔναι φορτωμένα,
 καὶ ἐμένα τὰ ματάκια μου μὲ δάκρυα βουρκωμένα·
 ποῦσε, σκληρὴ ἀγάπη μου, τόσον καιρὸ κρυμμένη,
 ὅπου ἔς τὸ στῶμα μ' ἔρριξε τρεῖς μῆνες καὶ μιὰ μέρα!
 5 τὸ μάθαν ἔλ' οἱ φίλοι μου καὶ κλαῖνε τὴ ζωὴ μου,
 τὸ μάθανε, τ' ἀκούσανε καὶ χαίροντ' οἱ ὀχτροί μου.
 Ἐλ', ἄπονη καὶ φόνισσα, ἔμπα ἔς τὸ φτωχικὸ μου,
 καὶ ρῶτα τὴ μανούλα μου — τί κάνει ὁ πικρογυιὸς σου,
 γιὰτὶ ἔς τὸ στῶμα κείται, ἔς τὸ στῶμα παραδέρνει;
 10 Ἐλ', ἄπονη καὶ φόνισσα, καὶ ἔς τὸ προσκέφαλό μου,
 καὶ πιάσε τὸ κεφάλι μου ὅσω νὰ ξεψυχήσω,
 καὶ πές, ἐγὼ τὸν ἔστειλα νὰ πάῃ ἔς τὸν κάτω κόσμον.

—ο—

467. ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΑΞΕΙΔΙΩΤΟΥ.

Ἐσεῖς παιδιὰ βλαχόπουλα, παιδι' ἀπὸ τὸ Λιβάδι,
 αὐτοῦ ποῦ πᾶτε τρέχοντας ἔς τὸ ἔρημο χωριὸ μας,
 ντουφέκια νὰ μὴν ρίξετε, τραγούδια νὰ μὴν ᾄψετε,
 καὶ νὰ μὴ μᾰπῆτε ἔς τὸ χωριὸ μὲ ἥλιο, μὲ φεγγάρι·
 5 κι' ἂν σᾶς ρωτήσ' ἡ μάνα μου, ἡ δόλια μ' ἡ μανούλα,
 μὴν ᾄψετε πῶς ἀρρώστησα κι' ἀπέθανα ἔς τὸ δρόμο,
 μόν' ᾄψετε πῶς παντρεύτηκα καὶ ἐπῆρα μαυρομμάτα,
 πῆρα τὴν πέτρα πεθερά, τὴ μαύρη γῆς γυναῖκα
 κι' αὐτὰ τὰ λιανοστούρναρα μαῦρα γυναικαδέρφια.

—ο—

468. ΤΑ ΠΟΤΑΜΟΓΝΙΧΤΑ ΑΔΕΡΦΙΑ. (ΜΑΛΑΚΑΣΙΟΥ).

Ulric. σελ. 273. Σταματ. Β, 20. Faur. II, 68. Marc. I, 416. Tom. 417.
 Pas. 386—389. Μανασ. 12.

Μάνα, μουγκρίζουν τάς βουνά, μάνα βογκᾶν οἱ λόγχοι,
 καὶ κατεβάζει ὁ πόταμος τὸ Βάλτο γιὰ νὰ πνίξῃ·

- φέρνει λιθάρι' ἄρριζωτα, δέντρα ξερριζωμένα,
 σέρνει καὶ μιὰ γλοκομηληὰ 'ς τὰ μῆλα φορτωμένη,
 5 καὶ 'ς τὰ χοντρά κλωνάρια τῆς δυο ἀδέρφι' ἀγκαλιασμένα·
 τὸ δόλιο τὸ μικρότερον ἔλεγε τοῦ μεγάλου
 — κράτει, ἀδερφέ μου, κράτει με, κράτει νὰ σὲ κράτήσω,
 τί ἂν κάμῃ καὶ χωρίσουμε θὲ νὰ ματαῖδωθοῦμε
 ὄντας νὰ στύψ' ἡ θάλασσα καὶ γένη περιβόλι,
 10 κι' ὄντας ἀσπρίσῃ ὁ κόρακας καὶ γένη περιστέρι.
 Ποιὰ μᾶνα εἶχε δυο παιδιὰ κ' ἐφαροκυνηγούσαν;
 Πέτε τῆς μὴν τὰ καρτεράῃ καὶ μὴν τὰ παντεχαίνῃ.

Εἰς τὴν ἐπαρχίαν Γρεβθενῶν ἄρχεται οὕτω :

Δὲν σ' ἐθαρροῦσα, πόταμε, νερὸ νὰ κατεβᾷς,
 καὶ τώρα εὖ κατέβασες μὲ θολοσιὰ μεγάλη,
 σέρνεις λιθάρια κτλ.

—o—

469. ΤΟ ΝΑΥΑΓΙΟΝ.

Χασ. 204, 26. Schmidt, 210, 66.

- Μᾶνα, μ' ἐκακοπάντρεψες καὶ μ' ἔδωκες 'ς τοὺς κάμπους,
 κ' ἐγὼ σὲ κάμπο δὲν βαστῶ, ζεστὸ νερὸ δὲν πίνω,
 ἐδῶ τρυγῶνια δὲ λαλοῦν κ' οἱ κοῦκκοι δὲν τὸ λένε,
 τὸ λέει ὁ πετροκότρυψας, τὸ λέει τὸ μοιρολόγι!
 5 Τὸ ποιὰ 'χει ἄντρα 'ς τὴν ξενητεῖα καὶ γυιὸν ξενητεμένον,
 αὐτὴ νὰ μὴν τοὺς καρτερῇ καὶ νὰ μὴν τοὺς παντέχῃ·
 ἔζητα καράδια πνίγηκαν καὶ δεκοχτῶ φριγάδες
 καὶ μιὰ φριγάδα γλύτρωσε κ' ἔφερε τὰ μαντάτα,
 γιόμωσ' ἡ θάλασσα πανιά, ἀντέναις καὶ κατάρτια,
 10 γιόμωσαν τ' ἀκροθάλασσα ἀνθρώπινα κουφάρια.

—o—

470. Η ΤΡΙΚΥΜΙΑ.

Νισοιλλ. Ἀνάλ. 89, 23.

- Τρία καράβι' ἀρμένιζαν ἔς τῆς Πόλης τὰ μπουγάζια,
 τῶν' ἀρμενίζει με νοτιά, τᾶλλο με τρεμοντάνα,
 τὸ τρίτο τὸ καλλεύτερο με τῆς στεργιάς τ' ἀγέρι.
 Ντελῆ βορηᾶς τοῦ φώναξε, ντελῆ βορηᾶς τὸ κράζει
- 5 — Μάйна, καράβι, τὰ πανιά, μάйна καὶ ρίξ' τα κάτω·
 — Δὲν τὰ μαϊνάρω τὰ πανιά, καὶ δὲν τὰ κατεβάζω
 τ' εἶμαι καράβι ξακουστό, καράβι ξακουσμένω,
 ἔχω κατάρτια μπρούζινα, ἀντέναις σιδερένιαις
 κ' ἐκεῖ ποῦ στήσω μιὰ φορὰ τὴν πλώρη δὲ γυρίζω.
- 10 Ἀσπρογαλίζ' ἡ θάλασσα, σιουρίζουν τὰ κατάρτια,
 σκόνονται κύματα βουνά, χορεύει τὸ καράβι,
 ἀπ' τὸ πουρν' ὥς τὸ δειλινὸ κι' ὥς μισὴ ὥρα νύχτα,
 καὶ πρὸς τὴ μία τῆς νυχτὸς τὸ ξακουστὸ καράβι
 ἔς τὰ κύματα ν' ἐχώθηκε καὶ πίσω δὲν ἐφάνη.

— 0 —

471. Ο ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ, Η Ο ΓΑΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΞΟΔΙ.

Χασ. VII, 10.

- Ὁ Κωσταντῆς ὁ γλυκονειὸς, τ' ὡμορφο ἀρχοντοπαῖδι,
 χρόνους ἑπτὰ ν' ἐδιάλεγε ναύρῃ τ' ἄξιο του ταῖρι,
 καὶ χρόνους δυὸ συντάζονταν νὰ μάσῃ συμπεθέρους.
 τοὺς ἔμασε κ' ἐκίνησε με δυό, με τρεῖς χιλιάδες·
- 5 ἔς τὸν δρόμον ὅπου πήγαιναν ἡ γῆς ἀνατρομάζει,
 κι' ὁ ἥλιος ἀναθάμπωνεν ἀπ' τὴν πολλὴ τὴ λάμψη.
 Καταμεσῆς τοῦ δρόμου του, ἀνάμεσ' ἀπ' τὸ ψίκι,
 πουλάκι πῆγε κ' ἔκατσε εἰς τοῦ Κωσταντῆ τὴ σέλλα
 καὶ δὲν λαλοῦσε σὰν πουλὶ, σὰν ὅλα τὰ πουλάκια,
- 10 μὸν' ἐλαλοῦσε κ' ἔλεγε μ' ἀνθρώπινη λαλίτσα
 — Κώστα μου, μὴν ξοδεύεσαι, μὴ χαίρεσαι τὸ γάμο,
 τί ἐφές ἤμουν ἔς τοὺς οὐρανοὺς μαζὺ με τοὺς ἀγγέλους,

- κι' ἄκρυσσα ποῦ σ' ἀνάφερναν μὲ τοὺς ἀπεθαμένους.
 Ὁ Κώστας στρήφει τ' ἄλογο, 'ς τὴ μάνα του γυρνάει·
 15 — Καλῶς τὸ γυιό μου πῶρχεται γαμπρὸς καὶ συγχαριάρης·
 Κώστα μου, ποῦ τὴν ἄφησες τὴν ὡμορφη νυφούλα;
 — Μάνα μ', ἐγὼ δὲν εἶμαι πλειὸ γιὰ τὸν ἐπάνου κόσμο,
 μόν' εἶμαι γιὰ τὴ μαύρη γῆς· ὁ γυιός σου θ' ἀπεθάνῃ!
 Μὲ δίχως πονοκέφαλο, μὲ δίχως νάχῃ ἀρρώστεια,
 20 ἔπεσε κ' ἔτεντώθηκε κ' ἐβγῆκεν ἡ ψυχὴ του.
 Ἔφτασε τὸ συμπεθερεῖο 'ς τοῦ πεθεροῦ τὰ σπίτια,
 κ' ἡ νύφη τοὺς ἀγνάντευεν ἀπ' ὦρῃο παραθύρι·
 — Κόσμος πολὺς, μανοῦλά μου, χιλιάδες συμπεθέροι,
 τοῦ Κωσταντ' εἶναι τ' ἄλογο, τὸν Κωσταντῇ δὲν βλέπω.
 25 — Εἶναι γαμπρὸς κ' ἐντρέπεται κ' ἔμεινε παραπίσω.
 Τὴ νύφη τὴν ἐπήρανε τὰ δυὸ τὰ συγγενάδια,
 μὲ τὰ τραγούδια, μὲ βιολιά, ὅλον τὸν δρόμο πᾶνε,
 κι' ὅξ' ἀπ' τὰ σπίτια τοῦ γαμπροῦ ἐρχόνταν ἓνα ξόδι·
 ὄντας ἀπαντηθήκανε ὁ γάμος μὲ τὸ ξόδι,
 30 κοντοκρατάει τ' ἄλογο καὶ κοντοστέκ' ἡ νύφη,
 ρωτάει νὰ μάθ' ἡ φλίβερη τὸ ξόδι τίνοσ εἶναι·
 χρυσὸ μαχαῖρι ν' ἐβγαλεν ἡ νύφη ἀπὸ τὴν τσέπη
 τὰ στήθη της ἐτύπησε καὶ πέφτει πεθαμένη.
 Ἐκεῖ ποῦ θάψανε τὸν νειόν, φύτρωσε κυπαρίσσι,
 35 κ' ἐκεῖ ποῦ θάψανε τὴ νειὰ ἐβῆκε καλαμιῶνα,
 λυγογυρίζ' ἡ καλαμιὰ, σκύφτει τὸ κυπαρίσσι,
 κ' ἓνα πουλὶ κελάδαε, 'ς ἄλλο πουλὶ ξηγιῶνταν
 — Γιὰ ιδέσ τα, τὰ κακόμοιρα, τὰ πολυαγαπημένα,
 δὲν φιληθήκαν ζωντανά, φιλιῶντ' ἀπεθαμένα!

— 0 —

472. Η ΕΥΓΕΝΟΥΛΑ, Η ΓΑΜΟΣ ΚΑΙ ΞΟΔΙ.

Faur. II, 112.

Ἡ Εὐγενοῦλα ἡ μοσκονειά, ἡ μικροπαντρεμένη,
 ὁποῦχε τοὺς ἐννῆά 'δερφούς, τὰ δεκοχτῶ ξαδέρφια,

- πρῶχε τὰ σπίτια τὰ πολλὰ καὶ σιαστικὸν λεβέντη,
 αὐτὴ παινιῶταν κ' ἔλεγε τὸ Χάρο δὲν φοβάται·
 5 κ' ὁ Χάρος ὁποῦ τ' ἄκουσε — κάποιο πουλὶ τοῦ τό εἶπε —
 μικρὴ σαῖτα ν' ἔρριξε καὶ τήνε σαῖτεύει,
 μέσ' τὸ λιανὸ τὸ δάχτυλο πρῶχε τὴν ἀρραβῶνα.
 Ἐμπαινοβγαίνουν οἱ γιατροὶ καὶ γιατρεμὸ δὲ βρίσκουν,
 κ' ἐμπαινοβγαίν' ἡ μάνα της μὲ τὰ μαλλιά λυμένα.
 10 — Πεθαίνεις, Εὐγενοῦλά μου, καὶ τί μοῦ παραγγέλνεις;
 — Σ' ἀφίνω, μάνα, τὸ ἔχε γειά, καὶ ντύσε με σὰν νύφη,
 κι' ὅταν θὰ σῶρθῃ ὁ Κωσταντῆς νὰ μὴ μοῦ τὸν πικράνης,
 τραπέζι στρῶσε γιὰ νὰ φάῃ, νὰ φάῃ καὶ νὰ δειπνήσῃ,
 καὶ δὸς τὸν ἀρραβῶνά του νὰ πάῃ ν' ἀρραβωνίση.
 15 Ἀπὸ τὴν πόρταν ἔβγαине τῆς Εὐγενιάς τὸ ξόδι,
 νὰ τος κι' ὁ Κώστας πῶρχονταν ἔς τοὺς κάμπους καβδαλάρης,
 μὲ τετρακόσιους νοματούς, πεζοῦς, καβδαλαρέους,
 μὲ δεκαπέντε φλάμπουρα, μὲ δεκοχτῶ παιγνίδια.
 — Γιὰ χαμηλῶστε, φλάμπουρα, πάψτε καὶ σεῖς, παιγνίδια,
 20 γιὰτὶ σταυρὸς ἐπρόβαλεν ἀπ' τὸ πεθερικὸ μου·
 πέστε μου, ποιὸς ἀπέθανε, τὸ ξόδι τίνοσ εἶναι;
 — Ἡ Εὐγενοῦλ' ἀπέθανεν ἡ πολυαγαπημένη.
 Βιτσιὰ βαρεῖ τοῦ μαύρου του, ἔς τὸ ξόδι μέσα μπαίνει,
 φωνάζει κι' ἀποθόνουνε τὸ νεκρικὸ κρεβάτι,
 25 σκύφτει, φιλεῖ γλυκὰ γλυκὰ, γλυκὰ τὴν ἀγκαλιάζει,
 κι' εὐθὺς μαχαῖρι ν' ἔβγαλεν ἀπὸ χρυσὸ θηκάρι,
 ψηλὰ ψηλὰ τὸ σήκωσε καὶ ἔς τὴν καρδιά τὸ χώνει.
 Ἐκεῖ ποῦ θάψανε τὸν νεῖον... (κ.λ. ὡς τὸ προηγούμενον.)

— 0 —

473. Η ΝΕΑ ΧΗΡΑ.

Μιὰ κόρη πικροτραγουδάει ἀπάνου ἔς τὸ γεφύρι
 καὶ τὸ γεφύρι ἐρράγισε καὶ τὸ ποτάμ' ἐστάθῃ,
 καὶ τὸ στοιχειὸ τοῦ παταμοῦ κι' αὐτὸ ἔς τὴν ἄκρη ἐβγῆκε·
 — Ἀλλάξε, κόρη, τὸν ἦχόν καὶ πὲς ἄλλο τραγουδί·

- 5 — Τὸ πῶς ν' ἀλλάξω τὸν ἡχὸ κι' ἄλλο νὰ εἰπῶ τραγοῦδι,
 ποῦ ἐγὼ ἔχω πόνο 'ς τὴν καρδιά ποῦ γιατρεμὸν δὲν ἔχει!
 Εἶχα τὸν ἄντρα μ' ἄρρωστον, πολὺ βαρὺά 'ς τὸ στῤῥωμα,
 μοῦ γύρεψε ξαρρωστικὸ νὰ πᾶνω νὰ τοῦ φέρω,
 μοῦ γύρεψ' ἀλαφιοῦ τυρὶ κι' ἀγριογιγιδίσιο γάλα·
- 10 ὅσῳ ν' ἀνέδῳ 'ς τὸ βουνό, νὰ κατεδῶ 'ς τὸν κάμπο,
 νὰ φκιάσω στρουγγκα καὶ μαντρὶ ν' ἀρμέξω μὲ ἀλαφίνα,
 ὁ ἄντρας μου παντρέφτηκε κι' ἄλλη γυναῖκα πῆρε,
 πῆρε τὴν πλάκα πεθερά, τὴ μαύρη γῆς γυναῖκα.

Στίχοι τινὲς παρπλησίσι ἀτιμκτος ἀπκντῶνται καὶ παρὰ Fauriel
 (II, 80). καὶ Ἰκτρείδ. σ. 79 καὶ Schmidt 204,60.

—o—

... 474. ΕΤΕΡΟΝ. (ΖΑΓΟΡ.).

- Τοῦ Παπαγιώργ' ἡ ἀγωνιά, τ' ἀρχόντου ἡ θυγατέρα,
 ποῦχ' ἀσημένιον ἀργαλειὸ κ' ἐλεφαντένιο χτένι,
 'ς τοὺς οὐρανούς ἐδιάζονταν, 'ς τοὺς κάμπους τυλιγιῶνταν,
 καὶ 'ς τὸ νερὸ τῆς θάλασσας εἶχε τὸν ἀργαλειό της.
- 5 Ἀπὸ τῆ στρίξι τ' ἀργαλειοῦ καὶ τῇ γλυκειᾷ λαλιά της,
 ὁ ἥλιος ἐξαστόχησε, δὲν πάει νὰ βασιλέψῃ,
 καὶ τὰ καράβια στάθηκαν, σὰν νᾶταν ἀραγμένα·
 παραβοκύρης χούγιαξεν ἀπὸ ψηλ' ἀπ' τὴν πρύμμη
 — ἄλλαξε, κόρη, τὸν ἡχό, καὶ πὲς ἄλλο τραγοῦδι,
- 10 τί ὁ ἥλιος ἐξαστόχησε, δὲν πάει νὰ βασιλέψῃ,
 καὶ τὰ καράβια στέκονται, δὲν θέλουν νὰ κινήσουν.
 — Καὶ πῶς ν' ἀλλάξω τὸν ἡχό, ν' ἀλλάξω τὸ τραγοῦδι;
 Ὅστην ξενητεία ἦταν ἄντρας μου, ἔκαμε δέκα χρόνους,
 καὶ γύρισε βαρὺ ἄρρωστος κ' ἔπεσε νὰ πεθάνῃ·
- 15 μοῦ γύρεψε ξαρρωστικὸ νὰ φάῃ, νὰ γερέψῃ,
 τῆς ἀλαφίνας τὸ τυρὶ, τ' ἀγριογιγιδιοῦ τὸ γάλα,
 κι' ὅσῳ νὰ πᾶγω καὶ νάρθῶ τὸν ἡῦρ' ἀπεθαμένον·
 σὰν περδικοῦλα θλίβομαι, σὰν τὸ παπὶ μαδιοῦμαι,
 καὶ τοῦ κοράκου τὰ φτερά ἡ φορεσιά μου μοιάζει.

—o—

475. ΤΟ ΓΕΝΘΙΜΟΝ ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ.

- Χίλια καλῶς τὸν ἤρξαμε τοῦτον τὸν νοικοκύρη,
 μέ τὸ καλὸ τοῦ φαγί, μέ τὸ καλὸ κρασί του.
 Φᾶτε καὶ πιῆτε, μπρέ παιδιὰ, χαρῆτε νὰ χαροῦμε;
 τοῦτον τὸ χρόνον τὸν καλόν, τὸν ἄλλον ποιὸς τὸ ξέρει,
 5 γιὰ ζοῦμε, γιὰ πεθαίνουμε, γιὰ σ' ἄλλον κόσμον πᾶμε.
 Τρεῖς ἀντρειωμένοι βούλονταν νὰ ῥγοῦν ἀπὸ τὸν ἄδην,
 ἓνας τὸν Μάη λέει νὰ βγῇ, ἄλλος τὸν Ἀλωνάρη,
 κι' ὁ τρίτος ἀποφάσισεν ὄντας τρυγοῦν τ' ἀμπέλια·
 τ' ἄκουσε κόρη λυγερή, καὶ τοὺς παρακαλοῦσε
 10 — ἄγουροι, πάρτε με κ' ἐμὲ εἰς τὸν ἀπάνου κόσμον,
 γιὰτ' ἄφησα μικρὸ παιδί σὲ συννυφάδας χέρια...

—ο—

476. Ο ΕΚΔΙΩΚΟΜΕΝΟΣ ΥΙΟΣ. (ΓΡΕΒΒΕΝΩΝ).

Νεοελλ. ἀνάλ. 102, 42. Schmidt, 192, 56.

- Ὅλοι μ' ἐδιώχναν ἀπὸ τὸ σπιτικό μου,
 ὡς κ' ἡ μάνα μου μὲ διώχνει, δὲ μὲ θέλει·
 πῆρα τὸ στρατί, πῆρα τὸ μονοπάτι,
 βρίσκω ἓνα δέντρί, τὸ λένε κυπαρίσσι·
 5 — Δέντρο μου ψηλό, καλὸ μου κυπαρίσσι,
 ποῦ νὰ βραδυαστῶ, ποῦ ν' ἀπομείνω ἀπόψε!
 — Γιὰ οἱ κλῶνοί μου, κρέμασε τ' ἄρματα σου,
 γιὰ κ' ἡ ρίζαις μου καὶ δέσε τ' ἄλογό σου·
 πέσε πλάγιασε, πέσε γλυκοκοιμήσου,
 10 σήκου τὸ πουρνὸ καὶ πλήρωσε τὸ νοίκι,
 δύο σταμνιά νερὸ ἔς ταις ρίζαις μου νὰ χύσῃς.
 Ὡς καὶ τὸ δέντρί τὸ νοίκι μου γυρεύει!

—ο—

477. ΤΟ ΟΡΦΑΝΟ.

Pas. 689. Xas. 203,25. Μανασσιδ. 21. Schmidt, 183,54.

- Ἐγὼ εἶμ' ἐν' ὀρφανὸν παιδί — ὀρφανὸν παιδί —
 κ' ἔχω καὶ χήρα μάνᾱ — μιὰ κυρά, μιὰ μαντζουράνα.
 Μ' ἐρόγιασεν ἡ μάνᾱ μου — ἡ μανουλά μου —
 σ' ἐνὸς Ἀρμένη χέρια — 'ς τὰ σπαθιά καὶ 'ς τὰ μαχαίρια.
 5 Δώδεκα χρόνους δούλευα — τὸν ἐδούλευα —
 'ς τοὺς δεκατρεῖς τοῦ λέγω — τῇ ρογίτσα μου γυρεύω.
 — Δός μου, κυρή, τῇ ρόγα μου — τῇ ρογίτσα μου —
 δός μου τῇ δούλεφί μου — τί ἐβαρέθηκε ἡ ψυχὴ μου.
 *Ελυωσα χρόνους δώδεκα — χρόνους δώδεκα —
 10 νυχτόγημα νὰ τρέχω — καὶ δουλειαὶς βαρειαὶς νὰ ἔχω.
 Νὰ στρώνω τὸ τραπέζι του — τὸ τραπέζι του —
 τὰ μαχαιρόπρουνά του — ποῦ νὰ μποῦνε 'ς τὴν καρδιά του!
 Νὰ στέκ' ὀρθὸς νὰ τὸν κερνώ — τὸν περιδρομο —
 κρασί, ραχί, νὰ πίνῃ — ποῦ φαρμάκι νὰ τοῦ γίνῃ.
 15 Νὰ κουβαλῶ τὸ κρυὸ νερὸ — με' χειμῶν' καιρὸ —
 ἀπ' τοῦ Πασσᾶ τῇ βρύση — ποῖος προφταίνει νὰ γιομίσῃ. —
 Νὰ πλένω τὰ ποδάρια του — τὰ ξεράδια του —
 'ς τὴν ἀργυρῇ λεκάνῃ — μαύρη γῆς νὰ τὰ ξεράνῃ.
 Νὰ στρώνω δύο στρώματα — δυὸ παπλώματα —
 20 δυὸ ἄσπρα σεντονάκια — νὰ κοιμοῦνται δυὸ καρμάκια.

—ο—

478. Ο ΚΟΛΥΜΒΗΤΗΣ. (ΠΑΡΓΑΣ).

- Μὲ προσταγὴ τοῦ Βασιλῆα, μὲ προσταγὴ τοῦ Ρῆγα,
 διαλαλητὴς ἐφώνηξε 'ς ὅλη τὴν οἰκουμένη.
 «Ποῖος εἶν' ἀξίος καλυμπητῆς, θάλασσα νὰ περάσῃ.
 «ὅποιος τῇ θάλασσᾳ διαβῇ γαμπρὸν θεὸ νὰ τὸν κάμω,
 5 «θέλει 'ς τὴν πρώτη μ' ἀδερφή, θέλει 'ς τὴν δευτέρῃ της,
 «θέλει 'ς τὴν θυγατέρα μου τῇ λαμπρογεννημένῃ,
 «ὅπου γεννῆθῃ τῇ λαμπρῇ κ' ἔλαμψ' ὁ κόσμος ὅλος.»

- Ἄρμένη γυῖος ἐπρόβαλεν, ὡμορφος κι' ἀντρειωμένος·
 — Ἐγὼ εἴμ' ἀξίος καλυμπητῆς πέρα γιὰ νὰ περάσω,
 10 γιὰ ν' ἀπολάψω ἀηταῖρί μου τὴ λαμπρογεννημένη.
 Ρίχτηκε ὁ νεῖος ὁ δύστυχος, 'ς τὰ κύματα πηδάει,
 δώδεκα μίλια πέρασε καὶ πίσω δὲν ἐφάνη.

— 0 —

479. Ο ΚΩΣΤΑΝΤΑΣ. (ΚΟΥΡΕΝΤΩΝ).

Μανασσιδ. 25.

- Ἐμάθатаν τί γίνηκεν ἐψὲς ἀργὰ τὸ βράδυ ;
 ἐπιάσαν ἓναν χαραμῆ, ἓναν κρυμμένον κλέφτη,
 ποῦ κινηγοῦσε τς ὡμορφαις καὶ ταῖς ἀρχοντοπούλαις.
 Για πιάστε τον, τὸν χαραμῆ, γιὰ πιάστε τον, τὸν κλέφτη
 5 καὶ ζέψετε τον 'ς τὸ ζυγὸ μ' ἐν' ἄγριο βουδάλι,
 νὰ κουβαλοῦνε μάρμαρα ἀπ' τὸ μαρμαροδοῦνι,
 γιὰ νὰ φκιαστῇ ἡ Ἀγία Σοφιά, τὸ μέγα Μοναστήρι.
 Ἀρχοντοποῦλ' ἀγνάντευεν ἀπ' ὦρην παραθύρι
 — κ' ἐκύτταζε τὸν Κωσταντᾶ ὁπῶσερνε τ' ἀμάξι·
 10 — Ἀγάλι, ἀγάλια, Κωσταντᾶ, ἀγάλια τὸ βουδάλι,
 τί τὸ βουδάλ' ἔχει φλωριά καὶ σὺ φλωριά δὲν κάνεις.
 — Τί λές, κυρά περήφανη, τί λές, ἀρχοντοπούλα,
 δὲν εἴμ' ἐγὼ ποῦ σῶφερνα γαρούφαλα καὶ μῆλα,
 δὲν εἴμ' ἐγὼ ποῦ φίλησα τὸ ροδινό σ' ἀχειλί,
 15 δὲν εἶσ' ἐσὺ ποῦ μῶδινες ἄμετρα τὰ φιλιὰ σου ;

Τὸ ἄσμα τοῦτο, ὡς καὶ τὸ προηγούμενον, εἰσὶν ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων
 καὶ φαίνεται ὅτι ἀνάγονται εἰς τὴν Βυζαντινὴν ἐποχὴν.

— 0 —

480. Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΗΣ Ο ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΣ. (ΠΡΕΒΕΖΗΣ).

Γραμματικὸ σκοτώσανε σὲ μαυρομμάτας πόρτα,
 κ' ἐχύνονταν τὸ αἷμά του σὰν σιγαλὸ ποτάμι,
 κ' ἡ μάνα του τὸ μάζωνε μ' ἓνα ξερὸ σφογγάρι

- καὶ μ' ἐν' ἀστημολέγενο καὶ τὸν μοιρολογόῤσε.
- 5 — Ἀσὴκ' ἀπάνω, Κωσταντῇ, σήκου, μονάκριβέ μου.
 Τὸ αἷμα ν' ἀποκρίθηκε τῆς μαυρισμένης μάνας·
 — Μὲ τί ποδάρια ν' ἀσκωθῶ, μὲ τί κορμί νὰ κάτσω;
 τὰ πόδια μ' ἐκοπῆκανε καὶ τὸ κορμί μ' ἐσβύσθη.
 Κ' ἡ μαυρομμάτα στέκονταν μέσ' ἀπ' τὸ παραθύρι
- 10 κ' ἔτρεχαν τὰ ματάκια της σὰν βρύση τὸν χειμῶνα.
 Τ' ἄλλο πουρνὸ τὴν ἤϋρανε νεκρή, φαρμακωμένη.

481. Ο ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ, Η Ο ΔΟΛΟΦΟΝΗΘΕΙΣ ΣΥΖΥΓΟΣ.

Χασ. VI, 50.

- Τ' ἀπουσμα ποῦχ' ὁ Γιαννακός, ποῦχ' ὡμορφη γυναῖκα,
 ποῦταν ψηλὴ, ποῦταν λιγνὴ, ποῦταν καγκελοφρούδα,
 κ' εἶχε τῆς χήνας τὸν λαιμό, τῆς πέρδικας τὰ μάτια,
 ἔκαμε τὸ Συρόπουλο νὰ πάη νὰ τοῦ τὴν πάρη.
- 5 Ὅτ' ὁ δρόμον ὁποῦ πῆγαινε, τὸν Θεὸν παρακαλοῦσε,
 γιὰ ναῦρισκε τὸν Γιαννακὸ ἔς τὸ στρώμα πλαγιασμένον,
 ξεζώνατον, ξυπόλυτον, μὲ τὸ ποκαμισάκι·
 κι' ὅπως ἐπαρακάλειε, τὸν Γιαννακὸν τὸν βρῆκε·
- 10 — Γεῖά σου, χαρά σου, Γιαννακέ, γεῖα καὶ καλὴ σου μέρα·
 — Κάλως ἤρθες, Συρόπουλε, νὰ φᾶμε καὶ νὰ πιοῦμε·
 — Δὲν ἤρθα γ' ὡ γιὰ τὸ φαγί, ἤρθα γιὰ τὴν καλὴ σου,
 νὰ μαῦ τὴν δώσης μοναχός, ἀν θέλῃς τὴ ζωὴ σου.
 — Ἐγὼ γιὰ τὸ κεφάλι μου, πέντε καλαὶς σοῦ δίνω,
 σοῦ δίνω μιὰ τὴ μάνα μου, ταὶς δυὸ ταὶς ἀδερφαὶς μου,
- 15 τετάρτη τὴν ξαδέρφη μου, τὴν πολυπαινεμένη,
 κ' ὕστερα τὸ στεφάνι μου τὸ παραζηλεμένο.
 Εἶπε, καὶ τρέχει ὁ Γιαννακὸς νὰ πάρη τὸ σπαθί του,
 κι' ὁ μαῦρος δὲν ἐπρόφτασε, τοῦ πῆραν τὸ κεφάλι.

*Ἴδε περὶ Συροπούλου τὸ ἔσμα 66 καὶ 445.

482. Η ΓΙΩΡΓΑΚΑΙΝΑ.

Χρσ. VI, 10. Νισελλ. ἀνάλ. 71,3.

- Μέσ' τοῦ Γιωργάκη τὴν αὐλή, πολλ' εἶναι μαζωμένοι·
 μήνα καὶ γάμος γίνεται, μήνα καὶ πανηγύρι;
 Γάμος ἐκεῖ δὲν γίνεται, δὲν εἶναι πανηγύρι·
 λαβώθηκε ἡ Γιωργάκαινα, ἡ ὥμορφη κυροῦλα,
 5 μέσ' τὸ λιανὸ τὸ δάχτυλο ποῦχε τὸν ἀρραβῶνα.
 Γιωργάκης τὴν γλυκοφιλεῖ καὶ τὴν συχνορωτάει,
 — Ρούσω μ', πῶς πᾶν οἱ πόνοι σου, πῶς πᾶ' ἡ λαβωματιά σου;
 — Γιωργάκη μ', μὴ ξοδεύεσαι, μὴ χάνης τὰ φλωριά σου,
 γιατί ζωὴ δὲν ἔχω 'γώ, ἐγὼ θὲ νὰ πεθάνω·
 10 νὰ μῶχης ἔγνοια τὸ παιδί, τὸν μικρο Κωσταντῖνο,
 νὰ μοῦ τὸ στέλνης 'ς τὸ σκολεῖο γράμματα γιὰ νὰ μάθῃ·
 Γιωργάκη μ', νὰ μὴν παντρευτῆς, δεύτερη νὰ μὴν πάρης,
 γιὰ θὰ μοῦ δέρνη τὸ παιδί καὶ θὰ τὸ τυραχνάῃ.

—ο—

483. ΤΟ ΑΜΠΕΛΙ. (ΠΑΡΓΑΣ).

- Ἀμπέλι μου πλατύφυλλο καὶ κοντοκλαδεμένο,
 γιὰ δὲν ἀνθεῖς, γιὰ δὲν καρπεῖς, σταφύλια γιὰ δὲν βγάνεις;
 μ' ἐχάλασες, παληάμπελο, κ' ἐγὼ θὰ σὲ πουλήσω·
 — Μὴ μὲ πουλῆς, ἀφέντη μου, κ' ἐγὼ σὲ ξεχρεόνω·
 5 γιὰ βάλε νειοὺς καὶ σκάψε με, γέρους καὶ κλάδεψέ με,
 βάλε γρηαῖς μεσόκοπαις νὰ μὲ βλαστολογήσουν,
 βάλ' καὶ κορίτσι' ἀνύπαντρα νὰ μὲ κορφολογήσουν,

—ο—

484. Η ΒΡΥΣΟΥΛΑ. (ΑΥΤΟΘΙ).

Βρυσοῦλα, ποιὸς σ' ἀνάσκαψε καὶ σ' ἔβγαλε, βρυσοῦλα;
 βρυσοῦλα, 'γὼ σ' ἀνάσκαψα καὶ σ' ἔκαμα βρυσοῦλα,
 καὶ τώρα σὺ μοῦ γίνηκες ὀχτρὸς φαρμακωμένος.

- Βρύση, θὰ σὲ καταραστῶ, θὰ εἰπῶ βαρεῖά κατάρα,
 5 νὰ σκουλικιάσῃ τὸ νερό, νὰ χορταριάσῃς, βρύση,
 κι' ἄλλος κανεὶς νὰ μὴ βρεθῇ γιὰ νὰ σὲ ξανασκάψῃ,
 μήτε καὶ τὸ νερὸ νὰ πιῇ, μήτε νὰ σὲ κυττάξῃ·

485. Η ΠΕΡΔΙΚΑ. (ΚΟΥΡΕΝΤΩΝ).

Αελ. 73, 8.

- Ἐπῆρα ἕναν ἀνήφορο κ' ἕνα ἀνηφοράκι,
 ναὐρῶ δεντράκι φουντωτὸ μὲ ρίζα 'ς τὸ λιθάρι·
 πουρνὸ πουρνὸν ἀνέβηκα καὶ τὸ δεντράκ' εὐρήκα,
 κι' ἀποσταμένος ἔγυρα νὰ πάρω λίγον ὕπνο·
 5 πέρδικ' ἀκούω καὶ λαλεῖ καὶ πικροκαταριέται·
 — Πέρδικα, τ' ἔχεις καὶ λαλεῖς καὶ πικροκαταριέσαι;
 μήνα τ' αὐγά σου κλούδιασαν, μήνα τ' αὐγά σου πῆραν;
 — Οὔτε τ' αὐγά μου κλούδιασαν, οὔτε τ' αὐγά μου πῆραν·
 ἕνας ἀητός, πικρὸς ἀητός, μοῦ ἔφαγε τὸ ἡταῖρι,
 10 κι' ἄλλος ἀητός, πικρὸς ἀητός, μ' ἄρπαξε τὰ πουλιά μου,
 κι' ἀπόμεινα παντέρημη, γι' αὐτὸ τοὺς καταριῶμαι.

486. ΕΤΕΡΩΝ. (ΓΡΕΒΒΕΝ.).

- Ἵστα Γρεββενά, 'ς τὰ Γρεββενά, 'ς τοὺς ὁμορφους τοὺς τόπους,
 πέρδικα πάει νὰ πιῇ νερὸ κ' ἐπιάστηκε 'ς τὸ βρόχι,
 κι' ὁ κυνηγὸς ἀπὸ μεριά ἔτρεξε καὶ τὴν πιάνει·
 — Ἀπόλυσέ με, κυνηγέ; νὰ γλυκοκελαϊδήσω·
 5 Κι' ὁ κυνηγὸς τὴν ἄφησε γιὰ νὰ τοῦ κελαϊδήσῃ·
 τὴν ἄφησε, κ' ἡ πέρδικα κελάδαι πετῶντας,
 — Δὲν ἦσουν ἄξιος νὰ χαρῆς πέρδικα μαυρομμάτα,
 ἐσὲ σοῦ πρέπει νὰ φιλῆς τὴ βρωμοκουκουδάγια,
 ὅπου τὰ χινῶτά της βρωμοῦν σὰν σάπια κολοκύθα.
 Ἐχει ὡς στροφὴν μετὰ τὸ α'. κῶλον ἐκάστου στίχου τὸ «ὅταν ἀνθί-
 ζουν τὰ κλαριά» μετὰ δὲ τὸ β'. «ἔλα, ματάκια μ', ἔλα 'δῶ».

487. ΕΤΕΡΟΝ. (ΓΡΕΒΕΝ.).

Marc. 1, 358. Pas. 493.

Μιά πέρδικα καυχήθηκε σ' ἀνατολή καὶ δύση,
 πῶς δὲν εὐρέθη κυνηγὸς ἔς τὰ δίχτυα νὰ τὴν βάλῃ·
 τ' ἄκουσεν ἕνας κυνηγὸς κ' ἔβαλε κακὴ γνώμη,
 κ' ἔστησε βρόχια ἔς τὸ γιὰλὸ καὶ ξόδεργα ἔς τὰ δέντρα,
 τὰ δίχτυα τὰ μεταξωτὰ ἔς τὰς κρύαις τὰς βρυσούλαις·
 ἐκεῖ ποῦ πῆγε γιὰ νὰ πιῇ, νὰ λούσῃ τὰ φτερά της,
 ἐμπλέχτηκεν ἡ πέρδικα σὲ μεταξένιο δίχτυ·
 — Πέρδικα, ποῦ καυχήθηκες, ἡῦρες τὸν κυνηγὸ σου!
 — Λύσε με, κυνηγάρη μου, νὰ σοῦ γλυκολαλήσω,
 10 γιὰτὶ τὸ δίχτυ μ' ἔσφιξε, κ' ἐγὼ δική σου θάμμαι.
 Τὴν πίστεψεν ὁ κυνηγὸς κ' ἡ πέρδικα πετάει.
 Φωτὶ ἄς σὲ κάψῃ, κυνηγέ, φωτιά κι' ἄς σ' ἀσβολώσῃ,
 ὅπ' ἄφηκες τὴν πέρδικα νὰ κελαδάῃ σ' ἄλλους!

—ο—

488. Η ΑΜΑΞΑ. (ΓΡΕΒ.).

Ἀπὸ τὰ τρίκορφα βουνὰ ἀμάξι κατεβαίνει,
 ἀμάξι ν' ἀργυράμαξο, λογάρι φορτωμένο·
 τρεῖς ἀλαφίνας τὸ τραβοῦν καὶ δύο μικραῖς μούλαις,
 ἡ μιὰ τραβάει χορεύοντας, ἡ ἄλλη τραγουδώντας,
 κ' ἡ τρίτ' ἡ μεγαλύτερη ἔλεγε ἔς τοὺς συντρόφους·
 — Τραβᾶτε, μούλαις, γλήγορα, τραβᾶτε, ν' ἀλαφίνας,
 11 πᾶ νὰ ξεφορτώσουμε ἔς τὰ πράσινα λιβάδια,
 νὰ φᾶν ἡ μούλαις τὴν ταγὴ κ' ἡ ἀλαφίνας στᾶρι.

—ο—

489. ΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ ΑΧΕΙΛΙ.

Οὔτε ἔς τὴν Πόλιν ἀγάπησα, οὔτε ἔς τὴ Σαλονίκη,
 μόν' ἔς τὴν καίμενην τὴ Φραγκιά μιᾶς χήρας θυγατέρα·

εἶχε τ' ἀχείλι κόκκινο μὲ κρεμεζὶ βαμμένα,
 μὲ τὸ μαντύλι τῶτριψε καὶ ἔβαψε τὸ μαντύλι·
 5 ἔφτά ποτάμια τῶπλυνε καὶ ἔβαψαν τὰ νερά τους,
 καὶ ἀπ' τὰ ποτάμια ἐδάψανε ἢ ἀκρὰς τοῦ πελάγου,
 καὶ ἔβαψαν χίλια κάτεργα μὲ τοὺς κατεργαρίους·
 κατέβ' ἀητὸς νὰ πιῇ νερὸ καὶ ἔβαψαν τὰ φτερά του,
 καὶ ἔβαψ' ὁ ἥλιος ὁ μισὸς καὶ τὸ φεγγάρι ἀκέρηο.

Εἰκόνα ὁμοιάζουσαν τῇ ἀνωτέρῳ ἀπαντῶμεν καὶ εἰς ἄσμά τι τῆς
 συλλογῆς Faüriel ὅλως διάφορον (II, 98).

—o—

490. ΤΟ ΕΑΡ ΚΑΙ ΤΟ ΦΘΙΝΟΓΩΡΟΝ.

Ὁ Μᾶης καὶ τὸ Χινόπωρο ἀντάμα τρῶν καὶ πίνουν,
 ἀντάμα ἔχουν τοὺς μαύρους τοὺς ἔναν ταβλᾶ δεμένους,
 καὶ ἐκεῖ ποῦ τρῶγαν καὶ ἐπιναν καὶ ἀτοί τοὺς ἐκαυχιῶνταν,
 γυρίζει ὁ Μᾶης καὶ τοῦ λέει, τοῦ λέει τοῦ Χινοπώρου·
 5 — Ἐγὼ εἶμι ὁ Μᾶης ὁ καλὸς μὲ τὰ πολλὰ λουλούδια,
 μὲ τὰς ὄσπριας καὶ χλωρασιαῖς, μὲ τὰ πολλὰ τ' ἀηδόνια.
 Γυρίζει καὶ ὁ Χινόπωρος καὶ τοῦ Μαγιοῦ τοῦ λέει.
 — Ἐγὼ εἶμαι ὁ Χινόπωρος μὲ τὰ καινούρια χιόνια,
 ποῦ ρέχνω χιόνια ἔς τὰ βουνὰ καὶ πάχναις εἰς τοὺς κάμπους,
 10 μαραίνω τὰ λουλούδια σου, μαραίνω τὰ χορτάρια.

—o—

491. Η ΑΗΔΩΝ.

Νεοελλ. ἀνάλ. 93, 88. Tom. 9. Πανθ. 19. Ζαμπ. 761, 46. Pas. 497-499. Legr. 318, 147.

Τρεῖς χρόνους ἐβουλιόμουν νὰ στήσω περιβόλι,
 τῶφκιασα καὶ τὸ ἔκαμα ἔς τὸν κόσμον ἑξαηκουσμενο
 πηγάδια, βρύσαις τορνευταῖς καὶ ρυάκια ἦταν μέσα,
 βάνω μεληταῖς καὶ κυδωνιαῖς, βάνω τὰ μύρια δέντρα,
 5 καὶ κόκκιναις τριανταφυλλιαῖς ἀντάμα μὲ τὰς ἀστράς,
 γιὰ νὰρχωνται νὰ κόβουνε ξανθαῖς καὶ μαυρομμάταις.

- Σὰν τῶμαθαν καὶ τὰ πουλιά, τῆς ἀνοίξης τ' ἀηδόνια,
 'ς τὸ περιβόλι ἐμπήκανε κ' ἔστησαν τῇ φωνῇ τους·
 κ' ἓνα πουλὶ γλυκαηδονὶ ψηλὰ σὲ κυπαρίσσι
 10 ἐκελαϊδοῦσε θλιβερὰ μὲ τῇ γλυκειᾷ λαλιά του·
 κανέννας· δὲν τὸ λόγιασε, μόν' μιὰ ἀρχοντοπούλα
 ἓνα πουρνὸ τὸ ἄκουσεν ἀπ' ὦρηο παραθύρι,
 κ' ἐζήλεψε κ' ἐφώναξε καὶ λέει 'ς τ' ἀηδονάκι,
 — Καλότυχο, ἀηδονάκι μου, μὲ τῇ χρυσῇ λαλιά σου,
 15 νᾶχα κ' ἐγὼ τῇ χάρι σου, νᾶχα τὴν ὡμορφίᾳ σου·
 — Κυρά μ', ἀνίσως ἤξερες τ' εἶν' τὸ κελάδημά μου,
 θὲ νᾶκλαιγες τὰ πάθη μου καὶ τὴν κακὴ μου τύχη.

—ο—

492. Ο ΚΥΝΗΓΟΣ ΚΑΙ Η ΠΕΡΔΙΚΑ.

- Θὰ στήσω βέργαις 'ς τὰ βουνὰ καὶ ἔοβεργαις 'ς τοὺς κάμπους,
 νὰ πιάσω αὐτὴν τὴν πέρδικα τὴν ἀηδονολαλοῦσα,
 ποῦ κελαδαίει γλυκὰ γλυκὰ, τοὺς κυνηγούς μαραίνει.
 Πέρδικα ποῦ λαλᾷς γλυκὰ, τραπέζι θὰ σὲ κάμω·
 5 — Κάλλια νὰ φᾶς τὰ νύχια σου, τὰ νυχοπόδαρά σου,
 παρὰ νὰ φᾶς τὴν πέρδικα τὴν ἀηδονολαλοῦσα,
 ποῦ 'ς τὴν Ἀνατολὴ λαλεῖ κι' ἀκούεται 'ς τὴ Δύση,
 καὶ κυνηγὸς δὲν θὰ βρεθῇ γιὰ νὰ τὴν κυνηγήσῃ.

—ο—

493. ΕΤΕΡΟΝ.

- Κάτου σὲ δροσάδες — καὶ σὲ πρασινάδες,
 δέντρα φυτεμένα — 'ς τ' ἄνθη γιομισμένα,
 κι' ὁ φιλὸς ἀέρας — μέσα τριγυρίζει
 καὶ τινάζει τ' ἄνθη — καὶ τῇ γῆς πλουμιρίζει,
 5 μ' ἄνθη τῇ γιομίζει — καὶ τῇ νοστιμίζει.
 'Σ τοῦ δεντριοῦ τοὺς κλώνους — πέρδικα καθόνταν,
 γλυκοκελαδοῦσε — κ' ἐδροσολογιόνταν·

- κ' ἕνας κυνηγάρης — σκύλλος κι' ἀπονιαρής ,
 τοίμαζε σαίτα — νὰ τὴν σαϊτέψη.
 10 — Φεῦγα, κυνηγάρη — σύρε σ' ἄλλα δέντρα ,
 πέρδικαις γιὰ ναῦρης — γιὰ νὰ ταῖς πληγώσης ,
 γιὰτ' ἐγὼ εἶμ' ἀπ' ἄλλον — καρδιοχτυπημένη ,
 κι' ἄλλη πλειὰ σαίτα — δὲ μὲ σαϊτεύει.

—o—

494. Ο ΓΕΡΩΝ.

- Ἕνας γέρος, γέροντας — κι' οὐδε τόσῳ γέροντας,
 ἑκατὸν ἐννῆά χρονῶν — πότιζε τὸν γρίβα του·
 τὰ βουνὰ τριγύριζε — καὶ τὰ δέντρα κύτταζε·
 — Μπρὲ βουνά, ψηλὰ βουνά, — τώρα μὲ τὴν ἀνοιξη,
 5 ·δὲν μὲ ξανανειόνετε — ἴμένα καὶ τὸν γρίβα μου,
 σὰν πῶς ξανανειόνονται — καὶ καινούρια γέγονται,
 τοῦτα τὰ χαμόδεντρα — τὰ χιλιόχρονα κλαριά ;
 νὰ γενόμουν κ' ἐγὼ νεῖδς — σὰν πῶς ἤμουν μιᾷ φορᾷ,
 κορασίδα νάπερνα — νὰ ἦταν δώδεκα χρονῶν !

—o—

495. Ο ΚΑΚΟΣ ΔΗΜΟΓΕΡΩΝ.

Xασ. VI, 63. Δελ. 18,9. Legr. 204,92.

- Χρυσὸς ἀητὸς ἐκάθονταν ψηλὰ σ' ἕνα λιθάρι,
 κ' ἐκράταγε 'ς τὰ νύχια τοῦ ἀνθρώπινου κεφάλι·
 βολαῖς βολαῖς τὸ κύλαγε, βολαῖς βολαῖς τοῦ λέγει,
 « Κεφάλι, τί κακὸ ἔκαμες καὶ σὲ κρατῶ 'ς τὰ νύχια ; »
 5 — Ἐκεῖνον τὸν παλῆον καιρὸ καὶ τὸ παλῆο ζαμάνι
 μ' εἶχεν ἡ χώρα προεστόν, μ' εἶχεν ἡ χώρα πρῶτον,
 κι' ἀντάρριχνα τὸ δόσιμον καὶ τὸ βαρὺ τεφτέρι,
 δέκα 'ς τοὺς πλούσιους ἔρριχνα, 'ς ταῖς χήραις δεκαπέντε,
 'ς τὴ δόλια τὴ φτωχολογιά, ἔρριχνα τριάντα πέντε·
 10 κ' ἡ φτώχεια κλάψαν ἔκαμε, κλάψαν ἀπὸ τ' ἑμένα,
 καὶ ὁ Πασσᾶς ἐπρόσταζε μῶκοφان τὸ κεφάλι.

Τὸ ἀξιοπρατήρητον τοῦτο ἄσμα, χαρκτηρίζει ζωηρῶς τὰς ἀδικίας τῶν δημογερόντων καὶ κοτσαμπασίδων καὶ τὸ κατ' αὐτῶν μῖσος τοῦ λαοῦ. (Ἴδε καὶ ἄσμα 160).

—o—

496. Η ΒΟΥΡΓΑΡΟΠΟΥΛΑ.

Pas 480.

Ἕνας Πασσᾶς ἐδιάβαινε τῆς Βουργαριᾶς τοὺς κάμπους·
εἶδε τοὺς τόπους ὡμορφους, εἶδε καὶ ἄρεσέ τους,
βάνει ζευγάρια τριάντα δυθ, ζευγίταις τριάντα πέντε,
ἀνοίγει καὶ κρασοπουλεῖδ' ἔς τὴ μέση ἀπὸ τοὺς κάμπους.

ῥ Βουργαροπούλα ν ὡμορφη κερνάει κ' ἐκεῖνος πίνει.

— Βουργάρα μ', τὸ κρασί ζυνὸ καὶ τὸ ρακὶ φαρμάκι . . .

Τὸ ἄσμα τοῦτο ἄδεται κατὰ τὸν θερισμόν.

—o—

497. Η ΑΓΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΓΙΩΡΓΑΚΑΙΝΑΣ.

Τῆς Πάτρας ἢ ἀρχόντισσais, τῆς Πάτρας ἢ κυράδες,
ἄλλais ἐπῆραν τὰ βουνά, κι' ἄλλais ἔπῆραν τοὺς κάμπους,
τὴ δόλια τὴ Γιωργάκαινα τὴν πῆρ' ὁ Σιλιχτάρης,
τὴν πέρασ' ἀπ' τὰ Τρίκκαλα, ἔς τὰ Γιάννενα τὴν πάνει.

ῥ Βγῆκαν κυράδες καὶ τηρᾶν, κυράδες κι' ἀγναντεύουν·

— Σὰν τί τηρᾶτε, ἀρχόντισσais, καὶ σεῖς βαρειαῖς κυράδες;
δὲν εἶμ' ἐγὼ ἡ Γιωργάκαινα, τῆς ἀρχοντιάς ἡ πρώτη,
ὅπου δὲν καταδέχομουν τὴ γῆς γιὰ νὰ πατήσω,
ὅπου εἶχα σπíti ἀτάραγο καὶ δούλais καὶ δουλεύτραις;

10 ὀδέτε πῶς καταντήθηκα νὰ σέρνωμαι ἔς τοὺς δρόμους!

Ἡ Γεωργάκαινα αὕτη ἦτο ἐξ Ὑπάτης.

—————

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΛΙΑΝΟΤΡΑΓΟΥΔΑ

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ

ΣΤΙΧΟΥΡΓΙΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ¹

Α'. ΕΙΣ ΕΡΩΜΕΝΗΝ ΕΓΚΩΜΙΑ.

- 1 α) Ἄν ἀρχινήσω καὶ σοῦ εἰπῶ παίνεματα καὶ χάrais,
ἀπὸ τὰ νύχια ὡς τὴν κορφή σοῦ βρίσκω νοστιμάδαις.
- 6) Ἄν ἀρχινήσω νὰ σοῦ εἰπῶ τὸ πρῶτό σου νισά νι,
τ' ἀγγελικὸ σου τὸ κορμὶ ζωγράφος δὲν τὸ φκιάνει.
- α) Ἐσ' εἶσαι τ' οὐρανοῦ κλειδί, τοῦ παραδείσου βρύση,
κι' ἀνάμεσ' ἀπ' ὅλαις ταῖς νειαῖς εἶσαι σὰν κυπαρίσσι.
- 6) Ἐσ' εἶσαι διαμαντόπετρα καὶ ἥλιος τῆς ἡμέρας,
εἶσαι φεγγάρι τῆς νυχτός, τῆς ὡμορφιάς ἀστέρας.
- α) Ἄσπρ' εἶσαι, κι' ἄσπρη φαίνεσαι, κι' ἄσπρ' εἶν' ἡ φορεσιά σου,
κι' ἄσπρα λουλούδια φύτρωσαν ἀπ' τὴν περπατησιά σου.
- 6) Ἄσπρ' εἶσαι σὰν τὰ γάλατα, κόκκινη σὰν τὸ μῆλο,
διάλεξε νειὸν μελαχροινὸν γιὰ νὰ τὸν ἔχῃς φίλο.
- α) Ἐχεις δυὸ μάτια γαλανά, σὰν τ' οὐρανοῦ τὸ ρέγγι,
καὶ σὰν τὴν πούλια τὸ ταχὺ τῶνα καὶ τᾶλλο φέγγει.
- 6) Ἐχεις δυὸ μάτια γαλανά, ἑστράφτουν σὰν τὸ κοντάρι,
καὶ φρύδια δυὸ δοξαρωτά, σὰν δυὸ μερῶν φεγγάρι.

¹ Περί στιχοῦργικῶν ἀγώνων ἴδε ἐν τῷ προλόγῳ.

- α) Γαρούφαλό μου κόκκινο, πλεμμένο με χρυσάφι,
πότε θέ νά σέ μυρισθῶ νά πάψω ἀπὸ τὰ πάθη ;
- 10 β) Γαρουφαλιᾶς γαρούφαλο καὶ κανελιάς κανέλα,
ἔχω τς ἀγκάλαις μ' ἀνοιχταῖς κι' ἔταν θελήσης ἔλα.
- α) Ὅταν καλοστολίζεσαι, κόρη μου, 'ς τὴ γιορτὴ σου,
σὰν ἀναράϊδα φαίνεσαι ἀπ' τὴν ἀναλαμπὴ σου.
- β) Ὅταν γελᾷς γελοῦν βουνὰ καὶ κάμποι λουλουδιζοῦν,
τὰ ξωτικά μαζόνονται καὶ σέ καλοτυχίζουν.
- α) Ἀγγέλοι ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς με προσταγὴ Κυρίου,
ἤρθαν καὶ σοῦ χάρισαν τὴ λάμψη τοῦ ἡλίου.
- β) Ἀγγέλοι σοῦ ζωγράφισαν τὸ καγγελόφρυδό σου,
καὶ τὸ κοντύλι ἐστάλαξεν ἑλῆά 'ς τὸ μάγουλό σου.
- α) Τρία καλὰ ἡ μάνα σου κ' ἡ μοῖρα σῶχουν δώσει,
τ' ἀγγελικό σου τὸ κορμί, τὴ λεβεντιά, τὴ γνώση.
- α) Τρεῖς χάραις σῶδωκ' ὁ Θεός, μὰ τὴν ἀγίᾳ Τριάδα,
τὴ λεβεντιά, τὴν ὠμορφιά, κι' ὅλη τὴ νοστιμάδα.
- α) Ὅταν σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου εἶχαν τ' ἀλάφια σκόλι,
καὶ σῶδωκαν τὴν ὠμορφιά οἱ δώδεκ' Ἀποστόλοι.
- β) Ὅταν σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου ὅλα τὰ δέντρ' ἀνθοῦσαν,
καὶ τὰ πουλάκια 'ς ταῖς φωληαῖς ἐγλυκοκελαδοῦσαν.
- α) Τ' ἀχειλί σου εἶναι τσίντζιφο, τὸ μάγουλό σου μῆλο,
ὁ κόρφος σου παράδεισος καὶ τὸ κορμί σου κρῖνο.
- 20 β) Τὰ στήθη σου εἶναι λεημονιά καὶ τὰ βυζιά σου κλώνοι,
χαρὰ σ' ἐκείνον ποῦ θά 'μπῇ νά κόψη τὸ λεῖμόνι.

—o—

Β'. ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΑΜΟΙΒΑΙΟΥ ΕΡΩΤΟΣ.

- α). Ἐγὼ γιὰ σένα τράβηξα τὰ τόσα κι' ἄλλα τόσα,
κι' ἀκόμα δὲν ἐγλύτωσα ἀπ' τῶν ὀχτρῶν τὴ γλῶσσα.
- β) Ἐμεῖς τὰ δυὸ ἀγαπιώμαστε γλυκὰ κ' ἐμπιστευμένα,
κι' ἄς σκάσουν ὅσοι λὲν κακὸ γιὰ σένα καὶ γιὰ μένα.
- α) Ἐγὼ, ψυχὴ μου, σ' ἀγαπῶ κι' ὅποιος ζηλεύει ἄς σκάση,
τῆς πικροδάφνης τὸ νερὸ ἄς πιῇ νά τοῦ περάση.

- 6) Ἐγὼ ἓνα φίλον π' ἀγαπῶ τὸν ἔχω μοναχὴ μου,
καὶ δὲν τὸν ὑποπεύομαι, τὸν παίρνω 'ς τὴν ψυχὴ μου.
α) Εἶπαν ὁ κόσμος, εἶπανε, ἄς 'ποῦνε κι' ἄλλα τόσα,
νὰ βγάλουν τὸ κακὸ σπυρί, τὴ φάγουσα 'ς τὴ γλῶσσα.
6) Ἄφσε τὸν κόσμο κι' ἄς τὰ λέν τὰ λόγια τὰ περίσσια,
κ' ἐμεῖς ἄς ἀγαπιώμεστε ν' ἐμπιστευμένα κ' ἴσια.

—0—

Γ'. ΔΙΑΒΕΒΑΙΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΕΡΩΜΕΝΗΝ ΥΠΟΠΤΟΝ.

- α) Μάτια μου μαῦρα καὶ γλυκά, φονιάδες τοῦ κορμιοῦ μου,
νὰ μὴ χαρῶ τὰ νειάτα μου ἂν ἔχω ἄλλοῦ τὸ νοῦ μου.
6) Μὴ κάνης τάχα μ' ἀγαπᾷς, τάχα πονεῖς γιὰ μένα,
σὺ τῆς καρδιᾶς σου τὰ κλειδιά ἄλλοῦ τάχεις δομένα.
α) Μιὰ εἶναι ἡ ἀγάπη μου, ἓνα Θεὸ πιστεύω,
ἐλαῖς ταῖς ἄλλαις ταῖς γελῶ, παίζω καὶ χορατεύω.
30 6) Μὲ μιὰ καρδιά ἂν μ' ἀγαπᾷς, νὰ γένης μπεζερίανης,
κι' ἂν μ' ἀγαπᾷς μὲ δυὸ καρδιαῖς, νὰ γένης διακονιάρης.
α) Ἀνίσως καὶ δὲν σ' ἀγαπῶ, τὰ νειάτα μου νὰ χάτω,
καὶ τὸ γελέκι ποῦ φορῶ 'ς τὴ γῆς νὰ τὸ χαλάσω.
6) Ἀνίσως καὶ μ' ἀπαρνηθῆς καὶ κάμης ἄλλο ταῖρι,
σκλάβον νὰ σέ πουλήσουνε 'ς τῆς Μπαρμπαριάς τὰ μέρη.
α) Ἀνίσως καὶ σ' ἀπαρνηθῶ, ν' ἀδικοθανατήσω,
σὲ Τούρκων χέρια νὰ πιαστῶ καὶ ν' ἀλλαξοπιστήσω.
6) Ἀνίσως κατεβῇ ὁ Οὐρανὸς καὶ πάγ' ἡ γῆς ἀπάνω,
τότε κ' ἐγὼ θὰ σ' ἀρνηθῶ καὶ δὲν θὰ σ' ἀναδάνω.
α) Ὅταν ἰδῆς δυὸ οὐρανοὺς, δυὸ ἥλιους, δυὸ φεγγάρια,
τότε νὰ 'πῃς, ἀγάπη μου, δὲν σ' ἀγαπῶ καθάρια.
6) Ὅταν ἀνθίς' ἡ θάλασσα καὶ βγάλη μανουσάκια,
τότε κ' ἐγὼ θὰ σ' ἀρνηθῶ καὶ θὰ σοῦ πιάσω κάκια.
α) Ὅποιος μοῦ εἶπῃ νὰ σ' ἀρνηθῶ, ἐκεῖνος εἶν' ὀχτρός μου,
μὲ τὸ μαχαῖρι τὸν βαρῶ, κι' ἄς ᾔηται κι' ἀδερφός μου.
6) Ὅσω νὰ ζῆς, νὰ ζῶ κ' ἐγώ, καὶ ὅσω νᾶσαι, νᾶμαι,
κι' ὅταν θὲ νὰ ψυχομαχᾷς ἐγὼ 'ς τὸ μνημα νᾶμαι.

- α) Μὰ τὸν καὶ μὲ τῆς θάλασσας, μὰ τὸ βαρὺ τὸ κύμα,
τὴν ἰδί' ἀγάπη θὰ βαστῶ ὅσῳ νὰ μῶ ἔς τὸ μνήμα.
40 β) Μὰ τ' οὐρανοῦ τὰ σύγνεφα, μὰ τὴ βροχὴ τοῦ βρέχει,
τὸν πόθον ὅπου σῶχ' ἔγω, καρδί' ἄλλη δὲν τὸν ἔχει.

—o—

Δ'. ΕΡΑΣΤΑΙ ΚΩΜΑΖΟΝΤΕΣ.

- α) Ἐπὶ τὸ σπῖτι σου περνῶ, κλαίω κι' ἀναστενάζω,
δὲν ξέρω τί μοῦ γίνεται, τοὺς τοίχους κουβεντιάζω.
β) Ἐπὶ τὸ σπῖτι σου περνῶ, τρέμουν τὰ γόνατά μου,
ἀκούω γέλοια καὶ χαρὰς καὶ καίγεται ἡ καρδιά μου.
α) Διαβαίνω ἀπὸ τὴν πόρτα σου κι' ἀπὸ τὴ γειτονιά σου,
ν' ἀκούσω τὴν κουβέντα σου, ν' ἀκούσω τὴ λαλιά σου.
β) Διαβαίνω ἀπὸ τὴν πόρτα σου, τὴν βρίσκω κλειδωμένη,
σκύφτω φιλῶ τὴν κλειδωνιά, μὲ τὴν καρδιά καμμένη.
α) Δὲ μὲ λυπᾶσαι, ἀλύπητη, δὲ μὲ πονεῖ ἡ ψυχὴ σου,
ποῦ τρέχω νύχτα σὰν ζουρλὸς ἔς τὴ ρούγα τὴ δική σου;
β) Δὲ μὲ λυπᾶσαι, ἀλύπητη, δὲν γλέπεις, δὲν πιστεύεις;
ἀνάλυσα σὰν τὸ κερὶ κι' ἀκόμα μὲ παιδεύεις!
α) Ἀλύπητη, λυπήσου με· ἰδὲς τὰ βάσανά μου,
καὶ λάβε σπλάχνα γιὰ τ' ἐμὲ καὶ γιὰ τὰ γονικά μου.
β) Ἀλύπητη, βασάνισε, παίδεψε, χτύπα, κάψε,
γιατ' ὅσῳ δὲ μὲ σπλαχνιστῆς ἔγω δὲν λέγω «πάψε».
α) Ὁ οὐρανὸς κ' ἡ ἔρημιὰ λυπιοῦνται τὰ κακά μου,
καὶ σὺ γελᾷς καὶ χαίρεσαι π' ἀκοῦς τὰ βάσανά μου.
50 β) Ὁ οὐρανὸς κ' ἡ θάλασσα κ' ἡ γῆς μὲ συμπονιοῦνται,
καὶ κλαῖν' ἔς τοὺς πόνους ποῦ περνῶ κ' ἐσένα καταριοῦνται.
α) Πρόδαλε, κόρη, νὰ μοῦ εἰπῆς, νὰ ζήσω ἢ νὰ πεθάνω,
γιατὶ τὸν ἐβάρεθκα τὸν κόσμον τὸν ἀπάνω.
β) Πρόδαλε, σκύλλα, φόνισσα, νὰ ἰδῆς τὸ σκοτομὸ μου,
ἔς τὸν κάμπο μὲ τὰ λούλουδα τὸ ματοκυλισμὸ μου.

—o—

Ε'. ΕΙΣ ΔΙΑΛΥΣΙΝ ΕΡΩΤΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ.

- α) Ἄλλη φορὰ ἤμουν ἄγγελος, τὼρ' ἀγγελίζουν ἄλλοι,
 'ς τὴ βρύση πῶπινα νερό, τώρα τὸ πίνουν ἄλλοι.
- β) Τῶν κορασίδων τὰ μυαλὰ γυρίζουν σὰν τὸ μύλο,
 ἕναν ποῦ σήμερα μισοῦν, αὔριο τὸν πιάνουν φίλο.
- α) Ὡ οὐρανέ, ποῦσαι ψηλά, κατέβα κάμε κρίση,
 ἀγάπη νάχω χρόνους δυὸ καὶ τώρα νὰ μ' ἀφήσῃ!
- β) Σύρε, καλέ μου, 'ς τὸ καλὸ, σύρε κι' ἄλλου καὶ κάτσε,
 σύρε καὶ κάμε ἄλλου φωλήα, τί ἐγὼ βαρέθηκά σε.
- α) Ἄν ἦταν γιὰ νὰ μ' ἀρνηθῆς, τ' ἦταν νὰ μ' ἀγαπήσῃς,
 πρῶτα ν' ἀνάψῃς τὴ φωτιά κ' ὕστερα νὰ τὴν σβύσῃς!
- β) Δὲ θέλω πλεῖα γιὰ ν' ἀγαπῶ, οὔτε νὰ μ' ἀγαποῦνε,
 θὰ μείνω λεύτερο πουλὶ νὰ μὲ παρακαλοῦνε.
- α) Δὲν ἦσουν σὺ ποῦ μῶλεγες νὰ ζήσουμ' ὥς τὸν τέλο;
 τώρα γυρίζεις καὶ μοῦ λές, φεῦγα γιὰ δὲ σὲ θέλω.
- β) Ἀλησμονιῶνται κ' ἡ φιλιαίς, ξεχνιῶνται κ' ἡ ἀγάπαις,
 'ς τὸν δρόμον ἀνταμόνονται σὰν ξένοι, σὰν διαβάταις.
- α) Μ' ἀγάπησες, μ' ἀρνήθηκες, θε λὰ τὸ μετανοιώσῃς,
 καὶ σ' ἄλλα χέρια θὰ μὲ ἰδῇς, σὰν τὸ κερί θὰ λυώσῃς.
- β) Παντέχεις κ' ἦσουν ἄνθρωπος, σωστά νὰ σ' ἀγαπήσω;
 ἐγὼ τὰ λόγια σῶρριχνα νὰ σὲ καταπατήσω.
- α) Ὅσα φτερά καὶ κόκκαλα ἔχει τὸ περιστέρι,
 τόσαις φοραῖς σ' ἐφίλησα κ' ἕνας Θεὸς τὸ ξέρει.
- β) Τσιμπήματα, φιλήματα, εἶν' ὅλα παραμύθια,
 ὅταν τὰ δυὸ ἀνταμωθοῦν, τότες τὸ λὲν ἀλήθεια.

—ο—

ΣΤ'. ΑΓΟΧΩΡΙΣΜΟΣ.

- α) Μισεύω, ἀγαπημένη μου, μισεύω, βάλε γνώση,
 'ς τὸν κρουσταλλένιον σου λαιμὸ ἄλλος νὰ μὴν ἀπλώσῃ.
- β) Μισεύεις, κλαῖν τὰ μάτια μου, σὰν κλαδεμένο κλῆμα,
 κι' ἂν μ' ἀρνηθῇς, ἀγάπη μου, κάνεις μεγάλο κρίμα.

- α) Μισεύω κι' όλα τὰ πουλιά κλαῖνε 'ς τὸ μισεμό μου,
 κ' ἓνα πουλί, μικρὸ πουλί, κλαίει 'ς τὸ χωρισμό μου.
- β) Νύχτα σκληρὴ τοῦ χωρισμοῦ, στάσου καὶ μὴ χαράξης,
 γὰ νὰ χαρῶ περισσότερο τὸν νειὸν ποῦ θὰ π' ἀρπάξης.
- α) Μισεύω καὶ σ' ἀφίνω γειά, ψηλὸ μου κυπαρίσσι,
 καὶ κλαῖνε τὰ ματάκια μου καὶ τρέχουν σὰν τὴ βρύση.
- 70 β) ὦρα καλὴ, πουλάκι μου, λιβάδια νᾶν' ὀμπρὸς σου,
 χεριαίς, χεριαῖς βασιλικὸ νὰ τρώῃ τ' ἄλογό σου.
- α) Καὶ πῶς νὰ σ' ἀποχωριστῶ, καὶ πῶς νὰ ξεμακρύνω,
 ποῦ μιὰ στιγμὴ χωρὶς τ' ἐσὲ δὲν ἤμπορῶ νὰ μείνω;
- β) Φεγγάρι μου, παρακαλῶ, μεσίτεψε 'ς τὸν ἥλιο,
 νὰ μ' ἀνταμώσῃ γλήγωρα μὲ τῆς καρδιᾶς τὸν φίλο.
- α) Ὅταν θὰ σ' ἀποχωριστῶ μονάχος μου θὰ λέγω,
 πῶς δὲν ραγίζουν τὰ βουνὰ κι' ἀπὸ καρδιᾶς θὰ κλαίγω.
- β) Τὰ μάτια μου τῆς ὀρφανῆς νᾶχε μοῦ τὰ γυρέψης,
 θάβγανα νὰ σοῦ τᾶδινὰ νὰ μὴ μοῦ ταξειδέψης.
- α) Μισεύω καὶ σ' ἀφίνω 'γειά, λαμπάδα μου γραμμένη,
 κ' ἐγὼ πάνω 'ς τὴν ξενητεῖά μὲ τὴν καρδιὰ καμμένη.
- β) ὦρα καλὴ, λεβέντη μου, καὶ νὰ καλοστρατίσης,
 νὰ μ' ἐνθυμᾶσαι αὐτοῦ ποῦ πᾶς καὶ νὰ μὴν πολυαργήσης.
- α) Μισεύω καὶ τὰ μάτια μου δακρύνουν τὰ καῦμένα,
 γιὰτὶ θὰ τρέχουν 'ς τὰ τυφλὰ καὶ κατασιλλοὶ σ' ἐμένα.
- β) Μισεύει τὸ πουλάκι μου, ὅποῦ μ' ἐπαρηγόρα,
 καὶ πῶς νὰ μείνω μοναχὴ, καὶ πῶς νὰ ζήσω τώρα;
- α) Μεγάλος ἀναστεναγμὸς ἀπὸ καρδιὰ κι' ἀχεῖλι,
 σήμερα ξεχωρίζονται δυὸ μπιστεμένοι φίλοι.
- 80 β) Ὁ χωρισμὸς εἶναι κακός, τὰ στήθηα φαρμακόνει,
 θαμπώνει τῶν ματιῶν τὸ φῶς, τὸ αἷμα τὸ παγώνει.
- α) Μισεύω, φίλοι, κλάψτε με, καὶ σεῖς, ὀχτροί, χαρῆτε,
 καὶ σεῖς γειτονοπούλαις μου νὰ μὲ συλλυπηθῆτε.
- β) Ψηλὰ βουνὰ καὶ πράσινα, καὶ δέντρα φυτεμένα,
 γυρίστε τὸ λεβέντη μου, ἢ πάρτε με κ' ἐμένα.
- α) Ὅλον τὸν κόσμον νὰ θωρῶ 'ς τὰ ξένα ποῦ θὰ τρέχω,
 δὲν γλέπω τὴν ἀγάπη μου, κᾶνα καλὸ δὲν ἔχω.

- 6) Ὁ χωρισμὸς εἶναι πικρὸς, πικρὸς σὰν τὸ φαρμάκι,
καὶ τὸ καλὸ τὸ γύρισμα, ὄλω φιλιὰ κι' ἀγάπη.

—o—

Ζ'. Εἰς ἀποδημοῦντα.

Tom. 87.

- α) Τῆς Μπαρμπαριάς τὰ κύματα, τῆς Μάλτας τὸ κανάλι,
νὰ φᾶνε τὸ κορμάκι μου, ἂν ἀγαπήσω ἄλλη.
- 6) Αὐτοῦ ποῦ ζῆς 'ς τὴν ξενητεῖα πολὺ νὰ μὴν ἀργήσης,
βαρυὰ θὰ σὲ καταρᾶστώ, ἄλλην ἂν ἀγαπήσης.
- α) 'Σ τὴν ξενητεῖα συχνὰ ξυπνῶ, τ' ἄστρια ρωτῶ ἕνα-ἕνα,
τάχα τί κάνεις, μάτια μου, τάχα τί λὲς γιὰ μένα.
- 6) Ξενητεμένο μου πουλί, κι' ἀλλότριο μου γεράκι,
ἡ ξενητεῖα σὲ χαίρεται κ' ἐγὼ πίνω φαρμάκι.
- α) Ξυπνάω τὰ μεσάνυχτα, 'ς τὰ γόνατα καθίζω,
τὴν ὥρα τοῦ ξεχωρισμοῦ τὴν ἀναθεματίζω.
- ⁹⁰ 6) Ἐμίσεις καὶ μ' ἄφηκες ἕνα γυαλὶ φαρμάκι,
μὲ τὸ φαρμάκι γευματῶ, δειπνῶ μὲ τὸ φαρμάκι.
- α) Γραφὴ σοῦ γράφω, κόρη μου, μὲ δάκρυα εἶναι βρεγμένη,
τρεμουῖλα ἔχει τὸ χέρι μου κ' ἡ γνώση μου χαμένη.
- 6) Ξενητεμένο μου πουλί, ἔλαβα τὴ γραφὴ σου,
'ς τὸν κόρφο μου τὴν ἔβαλα κ' εἶπα «καρδιά, δροσίσου.»
- α) Πότε θὰ κάμουμε πανιά, νὰ κάτσω 'ς τὸ τιμόνι,
βουνὰ τοῦ τόπου μου νὰ ἰδῶ, νὰ μοῦ διαδοῦν οἱ πόνοι!
- 6) Μάη μου, φέρε μου τὸν νεῖόν, φέρ' τον ἀπὸ τὰ ξένα,
νὰ κάμω τᾶμπα σου χρυσᾶ, τὰ ἔβγα σου ἀσημένια.

—o—

Η'. Εἰς ἐρωμένην ὑγ' ἀνδρευθεῖσαν.

- α) Ἀγάπησα κ' ἐπίστεψα πῶς δὲν θὲ νὰ μ' ἀφήσης,
κ' ἐσ' εἶχες τὸν κακὸν σκοπὸ ἄλλου φωλητὰ νὰ στῆσης.

- 6) Ἀγάπησα τ' ἀμπέλι σου καὶ τῷσκαρτα μὲ ζήλεια,
 κ' ἦρθ' ἄλλος καὶ τὰ τρύγησε τὰ ὠριμα σταφύλια.
- α) Ἐμαθα πῶς παντρέφτηκες, μὲ γειά σου, μὲ χαρά σου,
 ὅλοι νάρθουν 'ς τὸ γάμο σου κ' ἐγὼ εἰς τὴ χηρεία σου.
- 6) Μικρὴ, μικρὴ σ' ἀγάπησα, μεγάλη δὲν σὲ 'πῆρα,
 κ' ἔχω ἐλπίδες 'ς τὸν Θεὸ νὰ σ' ἀπολάψω χήρα.
- α) Ἀνάθεμα γονειοὺς γονειοὺς καὶ μάναις καὶ πατέρες,
 τοῦ δὲν διαλένε τοὺς γαμπροὺς κατὰ ταῖς θυγατέρες.
- 100 6) Ἀνάθεμα τῇ μάνα σου καὶ τὸν προξενητάρη,
 ὁπῶδωκε 'ς τὸν κόρακα τὴν πέρδικα ζευγάρη.
- α) Θιαμαίνομαι ταῖς ὠμορφαῖς πῶς δὲν ψηλοκρατιῶνται,
 ὁπῶχουν ἄντρες ἄσχημους καὶ δὲν τοὺς ἀπαρνιῶνται.
- 6) Εὐύπνησε, πετροπέρδικα, καὶ τίναξ' τὰ φτερά σου,
 νὰ φύγῃ ὁ νυχτοκόρακας, γιὰ νάρθω 'γὼ σιμά σου.
- α) Ἀγνάντεψ' ἀπ' τὴ θάλασσα κ' εἶδα φωτιά μεγάλη,
 πάντεχα τ' ἔφυγ' ἄντρας σου κ' εἶχα χαρὰ μεγάλη.
- 6) Ἀγνάντεψα 'ς τὰ σπίτια σου κ' εἶδα 'ς τὴν κάμαρά σου,
 κ' εἶδα σὰν μπουφος πῶστεκεν ὁ ἄντρας σου σιμά σου.
- α) Βασιλικὸς κι' ἂν μαραθῇ τὴ μυρωδιὰ τὴν ἔχει,
 καὶ παντρεμέν' ἡ ἀγάπη μου 'ς τὴν ἔγνοια της θὰ μ' ἔχῃ.
- 6) Ἀγάπα τον τὸν ἄντρα σου, ἀγάπα με κ' ἐμένα,
 κ' ὅποιος σ' ἀρέσῃ ἀπὸ τοὺς δυό, 'ς τὴ μπαταριά τὸν ἔνα.

—ο—

Θ'. ΕΙΣ ΤΑΣ ΝΕΑΝΙΔΑΣ.

- α) Θαρρεῖτ' ἐσεῖς ἡ ὠμορφαις παράδεισο θὰ ἰδῇτε;
 ὅσαις κοιμᾶστε μοναχαῖς 'ς τὴν κόλαση θὰ 'μπῆτε!
- 6) Θαρρεῖτ' ἐσεῖς ἡ ὠμορφαις κι' ὁ Χάρος σᾶς ψηφάει;
 ὁ Χάρος ταῖς ὠμορφονεαῖς συχνότερα χτυπάει.
- α) Θιαμαίνομαι τὸν οὐρανὸ πῶς στέκει δίχως στύλο,
 θιαμαίνομαι ταῖς ὠμορφαῖς, πῶς κάνουν δίχως φίλο.
- 110 6) Θιαμαίνομαι καὶ ξαπορνῶ 'ς τὴν τόσ' ὑπομονή σου,
 θιαμαίνομαι πῶς ἀπερνᾷς ταῖς νύχτες μοναχή σου.

- α) Δὲν εἶναι κρίμα κι' ἀσπλαχνιά σ' ἐμένα τὸν καυμένο,
νᾶχ' ὡμορφαις 'ς τὴ γειτονιά καὶ μοναχὸς νὰ μένω;
- β) Δὲν εἶναι κρίμα νὰ διψῶ καὶ νᾶχ' ὀμπρὸς μου βρῦση,
καὶ μιὰ σταξιά νὰ δροσισθῶ νερὸ νὰ μὴ μοῦ χύση;
- α) Πές μου, νὰ ζῆς, ματάκια μου, τί στέκεσαι κρυμμένη;
μιὰ ὡμορφή ποῦ κρύβεται λογιέται πεθαμένη.
- β) Πές μου γιατί σοῦ χάρισεν ὁ Θεὸς τὴν ὡμορφιά σου;
γιὰ νὰ τὴν βλέπῃ κάθε νεὶός καὶ νᾶρχεται κοντὰ σου.
- α) Δόσε μου, κόρη, ἓνα φιλὶ κ' ἐγὼ δὲν τὸ παινεοῦμαι,
οὔτε καὶ 'ς τὸν πνευματικὸ δὲν τὸ ξεμολογοῦμαι.
- β) Δόσε μου, κόρη, τὴν καρδιά ποῦ μῶχεις ἀρπαγμένη,
ἡ δός μου τ' ἀχειλάκι σου γιατί' ἡ ψυχὴ μου βγαίνει.
- α) Βασιλικὸς 'ς τὰ κάτεργα καὶ γυόσμος 'ς τὰ καράβια,
ξολοθρεμὸς 'ς ταῖς ὡμορφαις καὶ γειὰ 'ς τὰ παλληκάρια.
- β) Ἀνάθεμά σας, ὡμορφαις, μοῖρα κακὴ νὰ ἰδῆτε,
δσais κοιμᾶστε μοναχαῖς νὰ μὴ ξημερωθῆτε!

—ο—

Ι'. ΕΙΣ ΑΤΥΧΗ ΕΡΩΤΑ.

- α) Ἀνάθεμα τὸν ἔρωτα κι' ὅποιος τὸν πιάνει φίλο,
κι' ὅποιος τὸν ἐμπιστεύεται τὸν ἄπιστον τὸ σκύλλο.
- 120 β) Ἀνάθεμά τον ὅπου εἶπῃ πῶς εἶν' γλυκεῖα ἡ ἀγάπη·
ἐγὼ ποῦ τὴν δοκίμασα τὴν εὕρηκα φαρμάκι.
- α) Ἡ νύχτα ἔχει ὥραις δώδεκα, ἐγὼ ταῖς δυὸ κοιμοῦμαι,
ταῖς ἄλλαις στέκω ἔξυπνος κ' ἐσένα συλλογιόμαι.
- β) Ἡ νύχτα εἶναι γι' ἀλλουνοὺς, δὲν εἶναι γιὰ τ' ἐμένα,
ποῦ ξενυχτῶ 'ς τὰ γόνατα μὲ μάτια βουρκωμένα.
- α) Ἄν ἀρχινήσω γιὰ νὰ εἰπῶ τὰ πάθη μου τραγουδι,
ἡ μαύρη γῆς ξεραίνεται, δὲν βγάνει πλεῖο λουλουδι.
- β) Ἄν ἀρχινήσω γιὰ νὰ εἰπῶ τὸ τί τραβᾷ ἡ καρδιά μου,
κάμποι, βουνά, θὰ ραγιστοῦν, θὰ κλαῖν τὰ βάσανά μου.
- α) Ἀγάπησα, τί κέρδεσα; τῆς γῆς τὴν ὄψη ἐπῆρα,
τοῦ κόσμου τὴν γλωσσοφαγιά κ' ἓνα καλὸ δὲν εἶδα.

- 6) Ἀγάπητα νάχω ζωὴ κ' ἐγὼ ζωὴ δὲν ἔχω,
σὰν κλῆμα μὲ κλαδεύουνε καὶ κλαδεμὸ δὲν ἔχω.
- α) Ἔρωτα ποῦ μ' ἐπλήγωσες, ὅς μου καὶ τὸ βοτάνι,
γιατ' ἄλλος δὲν εὐρίσκεται ἔς τὸν κόσμον νὰ μὲ γειάνη.
- 6) Ἔρωτα, μ' ἀναψες πληγὴ καὶ γιατρεμὸν δὲν ἔχω,
κλαίω, στενάζω, ξαγρυπνῶ, τὸ στρώμα δάκρυα βρέχω.
- α) Ἔρωτα, πονηρὸ πουλί, γιατί νὰ μὲ γελάσης,
ν' ἀρπάξης τὴν καρδούλα μου, ἔτ' ἀ δίχτυα νὰ τὴν μπιάσης;
- 120 6) Ἔρωτα, ταῖς σαίταις σου νὰ ταῖς περιχρυσώσης,
γιατὶ δὲν ἄφηκες καρδιά νὰ μὴν τήνε πληγώσης.
- α) Ἔρωτα, μὴ μὲ τυραγνᾷς, φτάνει σου πλέον τώρα,
ἄρσε με νὰ χαρῶ κ' ἐγὼ ἔς τὸν κόσμον μίαν ὥρα.
- 6) Ἔρωτα, τί μ' ἐξύπνησες, ποῦ ἐγὼ ἐγλυκοκοιμούμουν,
καὶ μῶδαλες διαλογισμὸν ἐκεῖ ποῦ δὲν θυμούμουν;
- α) Ἀλλοιᾶ πο' μὲ τὸν δύστυχον, πῶτυχε ν' ἀγαπήσω,
μιὰ ποῦ τῆς φαίνεται βαστῶ φωτιά νὰ τὴν φλογίσω.
- 6) Ἀλλοιᾶ πο' μὲ τὸν δύστυχον καὶ καταοιλλοὶ σ' ἐμένα,
ὅπου κι' ἂν κλαίω καὶ θρηνῶ ὅλα τάχω χαμένα.
- α) Ἀπὸ μικρὸς ἔς τὰ βάσανα, ἀπὸ μικρὸς ἔς τὰ πάθη,
ἀπὸ μικρὸς μπερδεύτηκα σὲ μιὰ σκληρὴν ἀγάπη.
- 6) Ἀπὸ μικρὸς σ' ἐφύτεψα μέσ' τῆς καρδιάς τὰ βάθη,
κ' εἶν' ὁ καρπὸς ὅπου τρυγῶ, καῦμοί, πληγαὶς καὶ πάθη.
- α) Μάτια καὶ φρύδια ἤγλεπα κ' ἐπίστεψα ὁ καυμένος,
καὶ τὴν καρδιά δὲν ἤγλεπα κ' ἐβγῆκα γελασμένος.
- 6) Μάτια καὶ φρύδια γύρευα κι' ἀγγελικὰ τὰ ἡῦρα,
μόν' ἡῦρα πέτρινη καρδιά, ἀνάθεμά σε μοῖρα!
- α) Ζωὴ δὲν εἶν' αὐτὴ ποῦ ζῶ, κάλλια ἑκατὸ θανάτοι,
κάλλια νὰ μ' ἐπνιγε ἡ μαμμὴ ἔς τὰ χέρια ὅταν μ' ἐκράτει.
- 140 6) Ζωὴ σὰν τῇ ζωὴ ποῦ ζῶ, ὀχτρός νὰ μὴν τὴν ζήση,
κι' ἄλλο παιδὶ ὥσάν κ' ἐμὲ μάνα νὰ μὴ γεννήσῃ!
- α) Ἀνοῖξε, γῆς, μέσα νάμπῳ, μέσα ἔς τὸ μαῦρο χῶμα,
γὰ νὰ γλυτρώσῃ ἀπ' τοὺς καύμους τὸ δόλιο μου τὸ σῶμα!
- 6) Ἀνοῖξε, γῆς, νάμπῳ κ' ἐγὼ προτοῦ νάρθῃ ὁ καιρὸς μου,
ναῦρῶ τοὺς νειοὺς ποῦ πέθαναν ἀπ' τὴν ἀρχὴ τοῦ κόσμου.

- α) Ἐγὼ μὲ τ' ὥχου γεύομαι καὶ μὲ τὸ ἄχ δειπνάω,
καὶ μὲ τοὺς ἀναστεναγμούς εἰς τὸ κρεββάτι πάω.
- β) Ἐγὼ τῆς γῆς κορμὶ χρωστῶ, τοῦ Χάρου τὴν ψυχὴ μου,
πολλαῖς μανάδες ἐκλαψαν, ἅς κλάψῃ κ' ἡ δική μου.
- α) Δὲν εἶν' ἀρρώστια 'ς τὸ κορμὶ, 'ς τὸ χέρι, 'ς τὸ ποδάρι,
μόν' ἔχω πόνο ποῦ ρουφάει τὸ αἷμα σὰν σφογγάρτι.
- β) Δὲν εἶν' ἀρρώστια καὶ πληγὴ ποῦ τρώει τὰ σωθικά μου,
μόν' εἶν' ἀγάπη ἀγιάτρευτη ποῦ μπῆκε 'ς τὴν καρδιά μου.
- α) Ἐνύχτωσε, ποίονε νὰ ἰδῶ, ποίονε νὰ χαιρετήσω;
ποιανοῦ νὰ εἰπῶ τὸν πόνο μου, ποιανοῦ νὰ τὸν ξηγήσω;
- β) Ἐνύχτωσ', ἐξημέρωσε· τῇ νύχτᾳ εἶμαι 'ς τὸν ἄδη,
καὶ ἡ ἀχτίδες τοῦ ἡλιοῦ χύνουν γιὰ 'μὲ σκοτάδι.
- α) Ἀπὸ τοὺς ἀναστεναγμούς ξυπνῶ τὸ μεσονύχτι,
καὶ μπερδεμένος βρίσκομαι σὰν τὸ πουλὶ 'ς τὸ δίχτυ.
- 150 β) Ἀπὸ τοὺς ἀναστεναγμούς, ἀπ' τὸ πολὺ τὸ κλάμα,
ἡ μαραμμένη μου ζωὴ κρεμιέται ἀπῶνα ράμμα.
- α) Δὲν εἶν' αὐγὴ νὰ σηκωθῶ δίχως ν' ἀναστενάξω,
νὰ γύρω 'ς τὸ προσκέφαλο κι' ἀπὸ καρδιάς νὰ κλάψω.
- β) Δὲν εἶν' αὐγὴ, δὲν εἶν' βραδύ, δὲν εἶναι μεσημέρι,
χωρὶς νὰ κλαῖν' τὰ μάτια μου κι' ἄλλος νὰ μὴ μὲ ξέρη.
- α) Πάντοτε τρέχω γιὰ νὰ 'βρῶ βοτάνι γιὰ νὰ γειάνω,
καὶ τὸ βοτάνι τῷχει ὀχτρὸς ποῦ θέλει νὰ πεθάνω.
- β) Πάντοτε μὲ τοὺς στεναγμούς νυχτόνει, ξημερόνει,
καὶ πάντα ἡ μαύρη μου καρδιά κλαίει καὶ δὲν 'μερόνει.
- α) Μικρὴ φωτιά, τρανὸς φανός, καίγεται 'ς τὴν καρδιά μου,
καὶ φλόγα 'ς τὸ κεφάλι μου καὶ μέσ' τὰ σωθικά μου.
- β) Μικρὴ φωτιά μοῦ ἀναφες, πάντεχα θὰ τὴν σβύσω,
μ' αὐτὴ δὲν σβύεται τὰ νερά 'λα τῆς γῆς κι' ἂν χύσω.
- α) Ἀπόψε τὰ μεσάνυχτα σηκώθηκα νὰ γράψω,
καὶ κοντυλιὰ δὲν ἔβαλα χωρὶς ν' ἀναστενάξω.
- β) Ἀπόψε τὰ μα γ κ α λ ι α τοὺς ἀνάψαν οἱ γειτόνοι,
κ' ἐγὼ γυμνὸς ἐγύριζα 'ς τοὺς πάγους καὶ 'ς τὰ χιόνι.
- α) Ἀφῆστέ με, γιὰ νὰ καῶ, σὰν τέντζερη νὰ βράζω,
ἀγάπη νάχω ἀντίκρυ μου καὶ νὰ μὴν κουδεντιάζω!

- 160 β) Ἀφῆστέ με ἔς τὸν πόνο μου καὶ συμβουλαῖς δὲ θέλω,
θὰ ἰδῶ ἂν θᾶμαι δύστυχος ἀπ' τὴν ἀρχὴν ὡς τὸν τέλος.
- α) Ὅταν σ' ἀκούω λαχταρῶ, ὅταν σὲ ἰδῶ τρομάζω,
πέφτω ἔς τὴ γῆς, λειποθυμῶ, καὶ σὰν νεκρὸς χλωμιάζω.
- β) Ὅταν σὲ συλλογίζομαι τὸ αἷμά μου παγώνει,
κι' ὁ νοῦς μου διασκορπίζεται σὰν σπίθες ἀπ' τ' ἀμμῶνι.
- α) Δὲν ἤμπορῶ τὰ μάτια μου ὀμπρὸς σου νὰ σηκώσω,
καὶ τῆς καυμένης μου καρδιᾶς παρηγοριά νὰ δώσω.
- β) Δὲν ἤμπορῶ νὰ βασταχτῶ ν' ἀκούσω τὴ λαλιά σου,
τ' αὐτιά μου μπουμπουνίζουνε καὶ φεύγω ἀπὸ σιμά σου.
- α) Ἦθελα νᾶχα ἔς τὴν καρδιά μικρὸ παραθυράκι,
νὰ τ' ἀνοίγα κάθε πουρνὸ νάβγαινε τὸ φαρμάκι.
- β) Ἦθελα νὰ μ' ἐκλειούσανε σὲ μιᾶς σπηλιᾶς σκοτάδι,
καὶ δάκρυα π' τὰ ματάκια μου νὰ χύνω αὐγὴ καὶ βράδυ.
- α) Βάσανα, πίκραις καὶ καυμοί, ἀφῆστε τὴν καρδιά μου,
γιατὶ τὴ φλόγα δὲν φτουρῶ ποῦ καίει τὰ σωθικά μου.
- β) Βασανισμένο μου κορμί, καρδιά φαρμακωμένη,
τὸ μαῦρο χῶμα γιὰ τ' ἐσὲ τὸ γιατρικὸ θὰ γένῃ.
- α) Θάνατε, τρέξε γλήγωρα νὰ πάρῃς τὴν ψυχὴ μου,
γιὰ νὰ διαβοῦν ἡ πίκραις μου, νὰ πάψουν οἱ καυμοί μου.
- 170 β) Θάνατε, τρέξε, πρόβαλε, καὶ πάρε τὴν ψυχὴ μου,
γιατ' εἶναι καθημερινὸς θάνατος ἡ ζωὴ μου.

—ο—

ΙΑ'. ΕΡΑΣΤΩΝ ΠΟΘΟΙ ΚΑΙ ΕΥΧΑΙ.

- α) Νᾶμουν πουλὶ νὰ πέταγα, νάμουνα χελιδόνι,
γιὰ νᾶρχομουν νὰ χώνομουν ἔς τὸ ἄσπρο σου σεντόνι.
- β) Νᾶμουν πουλὶ ἔς τὴ φούντά σου, κι' ἀηδὸν ἔς τὰ μαλλιά σου,
νάμουν καὶ χρυσοκέντητο γαϊτάνι ἔς τὰ πεσλιὰ σου.
- α) Νάμουνα ἔς τὸ ὠσκάρδι σου κουμπὶ μαλαμματένιο,
γιὰ νᾶσφιγγα τὸν κόρφο σου τὸν μοσκομυρισμένο.
- β) Νᾶχα τὰ δυὸ τὰ χέρια μου κλειδιά μαλαμματένια,
νάνοίγα τὴν καρδούλα σου ὁπότε κλεῖ γιὰ ἔμένα.

- α) Νάμουνα γῆς νὰ μὲ πατᾶς, πέτρα 'ς τὸ παραθύρι,
ν' ἀκούμπαγες τὰ στήθη σου ποῦ λάμπουν σὰν ζαφεῖρι.
- β) Νάμουνα πετρικάβουρας 'ς τὸν ποταμὸ ποῦ πλένεις,
νὰ δάγκανα τὰ πόδια σου, νάγλεπα τί θὰ γένῃς.
- α) Νάτανε τρόπος νάμπαινα ἐκεῖ ὅπου κοιμᾶσαι,
νὰ σῶδειχνα τοὺς πόνους μου, νάβλεπ' ἂν μὲ λυπᾶσαι.
- β) Νάτανε τρόπος νάπιανε φωτιά 'ς τὴ γειτονιά σου,
δλοὶ νὰ τρέξουν 'ς τὴ φωτιά κ' ἐγὼ 'ς τὴν ἀγκαλιά σου.
- α) Νὰ φίληγα τὸ χέρι σου, νὰ τῶχα μαξιλάρι,
δὲν θὰ φοβόμουν ποτὲ ὁ Χάρος νὰ μὲ πάρῃ.
- 180 β) Νὰ φίληγα τὰ μάτια σου τὰ γλυκολυγωμένα,
ποῦ κάνουν τὰ πικρὰ γλυκὰ καὶ τ' ἄγρια ἡμερωμένα.

—ο—

ΙΒ'. ΕΡΑΣΤΗΣ ΧΛΕΥΑΖΟΜΕΝΟΣ.

Pas. 638. Marc. II. 382.

— Τὸ τ' εἶς' ἐσύ, τὸ τ' εἶμ' ἐγώ, καὶ τί ζωὴ θὰ ζήσω;
τὸν πόνο πῶχω 'ς τὴν καρδιά πῶς θὲ νὰ τὸν φτουρήσω;

— Φτούρα τον.

— Τί νὰ φτουρήσω τ' ὀρφανό, ποῦ στέκεσαι κλεισμένη,
'ς τὸ μῆνα βγαίνεις μιὰ φορὰ σὰν πέρδικα γραμμμένη!

— Πέρδικα εἶμ' ἐγώ!

— Δὲν εἶσαι, μάτια μ', πέρδικα, εἶσαι κυρὰ μεγάλη,
μόν' μ' ἀγαπᾶς μὲ ψέματα καὶ μ' ἔφερες σὲ ζάλη.

— Ψεύτρα εἶμ' ἐγώ;

— Ψεύτρα δὲν εἶς', ἀγάπη μου, ἐγὼ τὸ ψέμα λέγω,
ἐγώ, ποῦ γιὰ νὰ σ' ἀγαπῶ, ἡμέρα καὶ νύχτα κλαίγω.

— Γιατί κλαῖς;

— Κλαίω γιὰ τὸ κορμάκι σου, ποῦν' ἄσπρο σὰν τὸ σύρμα,
κ' ἔχω σκοπὸ νὰ κρεμαστῶ κ' ἔχε το σὺ τὸ κρίμα.

— Κρεμάσου.

— 'Σ τὴν πόρτα σου θὰ κρεμαστῶ, σὰν τὸ παχὺ κριάρι,
καὶ θὰ μὲ ἰδῇς, καὶ θὲ νὰ εἰπῇς, κρίμα 'ς τὸ παλληκάρι.

— 'Ε! καλὰ.

— Θέλεις καλά, θέλεις κακά, θέλεις μακιλλεμένα,
ὁ Θεὸς ὁποῦ μᾶς ἔκαμε ἄς κάμη γιὰ τ' ἐμένα.

— Τί νὰ κάμη;

— Νὰ κάμη ἐκεῖνο ποῦ ποθῶ, γυναῖκα νὰ σέ πάρω,
τὶ ἂν δὲ σέ πάρω, τ' ὄρφανό, γλήγωρα θ' ἀπεθάνω.

— Πέθανε.

— Ἄν ἀπεθάνω, ἀλύπητη, ὁ κόσμος δὲ χαλνάει,
πάλε ἡ ψυχὴ μου θὲ νάβγῃ καὶ θὰ σέ κυνηγάη.

— Μπᾶ! καὶ πῶς;

190 — Μέσα 'ς τὴ γῆς ποῦ θὲ νὰ 'μπῶ, θαρρεῖς θὰ λησμονήσω;
καὶ κρύο χῶμα σᾶν γενῶ, πάλε θὰ σ' ἀγαπήσω.

— Ἀγάπα με.

— Σ' ἀγάπησα, τί κέρδεσα; τῆς γῆς τὴν ὄψη πῆρα,
τοῦ κόσμου τὴν γλωσσοφαγιά, κ' ἓνα καλὸ δὲν εἶδα.

— Καὶ γιατί;

— Γιατ' ἦτανε τῆς τύχης μου νὰ μπερδευτῶ μ' ἐσένα,
πῶχρeis καρδί' ἀπὸ σίδερο καὶ δὲν πονεῖς γιὰ 'μένα.

— Καὶ τ' εἶσαι σύ;

— Ἐγὼ εἶμ' ἐκεῖνο τὸ πουλὶ τὸ καταζαλισμένο,
ποῦ πάει καὶ στήνει τὴ φωληὰ σὲ δέντρο μαραμμένο.

— Καὶ ποιὸς σ' ἐζάλισε;

— Μ' ἐζάλισε ἡ ἀγάπη σου, μ' ἐτρέλλανες τὸ μαῦρο,
τρέχω, χτυπῶ τὴν πόρτα σου, τὸ γιατρικὸ μου ναῦρω.

— Γιατρὸς εἶμ' ἐγώ;

— Γιατρὸς κανεῖς ὡσὰν κ' ἐσὲ δὲν εἶναι νὰ μὲ γειάνη,
λόγῳ καὶ μόνον νὰ μοῦ εἰπῇς γιὰ γιατρικὸ μοῦ φτάνει.

— Καὶ τί νὰ εἰπῶ;

— Μόνον νὰ εἰπῇ τὸ στόμα σου, τὸ ρόδινό σου ἀχεῖλι,
πῶς ἡ καρδιά σου μὲ πονεῖ καὶ θὰ γενοῦμε φίλοι.

— Κι' ἂν ἡ καρδιά μ' δὲν σέ πονεῖ καὶ ψέμα 'πῇ τὸ στόμα;

— Τότες θὰ σέ καταραστῶ, νὰ μὴ σέ φάη τὸ χῶμα!

ΙΓ'. ΕΡΩΤΙΚΑ ΔΙΣΤΙΧΑ ΚΑΤ' ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ ΑΡΙΘΜΩΝ.

Ἕνας Θεὸς μᾶς ἐπλασε ἐμὲ κ' ἐσέ, τριγῶνα,
γιατί νὰ μὴ φιλιούμεστε τὰ δυὸ στόμα μὲ στόμα;

Δυὸ μάτια ἔχεις, λυγερή, ποῦ ταῖς καρδιαῖς μαραίνεις,
ὅλους τοὺς νειοὺς τοὺς ζάλισες κ' ἐμένα μὲ ζουρλαίνεις.

200 Τρεῖς χάρες σῶδωκε ὁ Θεός, μὰ τὴν ἁγιά Τριάδα,
τὴ γνώση, καὶ τὴν ὠμορφιά, κ' ὅλη τὴ νοστιμάδα.

Τέσσερα κάτ' ἔχει ὁ σταυρός, ὁπῶχεις 'ς τὸ λαιμό σου,
ὅλοι ἄς φιλοῦνε τὸ σταυρὸ κ' ἐγὼ τὸ μάγουλό σου.

Πέντε μάχαίρι' ἀκόνισα 'ς τοῦ Μπατζιακοῦ τ' ἀκόνι,
καὶ 'ς τὴν καρδιά μου τάμπηξα νὰ μοῦ διαβοῦν οἱ πόνοι.

Ἕξη γλυκά τριαντάφυλλα φορεῖς ἀπανουθιό σου,
τὰ τρία τάχεις 'ς τὰ μαλλιά καὶ τ' ἄλλα 'ς τὸ λαιμό σου.

Ἐφτά φορὰς λυγώθηκα ἐτούτην τὴν ἡμέρα,
ἀπ' τὸ ταχὺ ὡς τὸ βραδύ, χρυσῇ μου περιστέρα.

Ὅχτῳ πόδιά 'χει ὁ κάβουρας καὶ πάει ὀμπρὸς κ' ὀπίσω,
ἡ ἀγάπη πῶχῳ 'ς τὴν καρδιά θὰ στέκη ὅσῳ κ' ἂν ζήσω.

Ἐννῆά φρεγάδες κίνησαν μὲ μπρούζινα κανόνια,
ἡ ἀγάπη ὁπῶχῳ 'ς τὴν καρδιά, δὲν εἶναι γι' ἀλησμόνια.

Δεκάτισε τὰ λόγια σου καὶ πές τα δέκα-δέκα,
δὲ σ' ἔχω γι' ἀγαπητικὴ μόν' σ' ἔχω γιὰ γυναῖκα.

Ἐξοσι μῆλα σῶσταιλα κόκκινα 'ς τὰ μαντύλι,
κανένα δὲν εἶν' κόκκινο σὰν τὸ γλυκό σ' ἀχειῖλι.

Τριανταφυλλάκια κόκκινα κολνᾶς εἰς τὰ μαλλιά σου,
κ' αὐτὰ δὲν εἶναι κόκκινα ὥσάν τὰ μάγουλά σου.

210 Σαράντα μαχαίραις βαθειαῖς ἔφαγε τὸ κορμί μου,
κ' ἡ μιὰ μ' ἐπῆρε 'ς τὴν καρδιά καὶ χάνω τὴ ζωὴ μου.

Πενήντα μέραις πέρασαν ὁποῦ δὲν σ' εἶδα, φῶς μου,
κ' ἂν δὲν σὲ ἰδῶ κ' ὡς αὔριο, ἔφτασ' ὁ θάνατός μου.

Ἐξῆντα μῆνες σ' ἀγαπῶ, γέγονται πέντε χρόνοι,
κ' ἀνάλυσ' ἡ καρδοῦλά μου σὰν 'ς τὴ φωτιά τὸ χιόνι.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΔΙΣΤΙΧΑ, Η ΣΤΙΧΟΠΛΑΚΙΑ.

(Τετράμετρον ιαμβικόν καταληκτικόν).

- Ἀγάπα με σὰν σ' ἀγαπῶ κ' ἔχε με σὰν πῶς σ' ἔχω ,
καὶ βάλε καταπάτα με νὰ ἰδῇς π' ἄλλην δὲν ἔχω .
- Ἀγάπα με σὰν σ' ἀγαπῶ , θέλε με σὰν σὲ θέλω ,
γιατὶ θεὸς νάρθη ἓνας καιρὸς νὰ θέλῃς , νὰ μὴ θέλω .
- Ἀγάπα με , ψυχούλά μου , καὶ μὴ μοῦ κάνῃς νά ζι ,
γιατ' ὁ θεὸς τὴν ὡμορφιά σὰν ἀνθὶ τὴν τινάζει .
- Ἀγαπημένο μου πουλὶ κι' ἀλλότριο μου γεράκι ,
ἡ ξενητεία σὲ χαίρεται κ' ἐγὼ πίνω φαρμάκι .
- Ἀγάπη ποῦ εἶχα κ' ἔχασα ν' ἀπ' τὴν κακογνωμιά μου ,
τώρα τὴν βλέπω σ' ἄλλονε καὶ καίγεται ἡ καρδιά μου .
- Ἀγάπησα κ' ἐγ' ὄρφανὸς ἓνα γρουμποῦλι χιόνι ,
κι' ὅσῳ νὰ μπῶ , κ' ὅσῳ νὰ βγῶ , ἀρχίνησε καὶ λυόνοι .
- Ἀγάπησα μιὰ πέρδικα , παρακαλῶ νὰ ζήσῃ ,
παρακαλῶ τὴ μάνα της νὰ μὴ τὴν σικλετίσῃ .
- 220 Ἀγγελιοι , δόστε μου φτερά καὶ δύναμη 'ς ταῖς πλάταις ,
γιὰ νὰ πετῶ , νὰ κυνηγῶ ξανθαῖς καὶ μαυρομμάταις .
- Ἀγκίδες καὶ κλωνιά δαδί , 'ς τὰ μάτια τῶν ἐχθρῶ μας ,
νὰ τυφλαθοῦν , νὰ σκονταφτοῦν , τοῦ θέλουν τὸ κακό μας .
- Ἀγνάντια μου κι' ἀγνάντια σοῦ μιὰν ἐκκλησιά θὰ χτίσω ,
νὰ γένω διάκος καὶ παπᾶς , νὰ μπῶ νὰ λειτουργήσω .

Ἀγνάντια σου κι' ἀγνάντια μου, θά στήσῳ τὸν ὄντᾱ μου,
κι' ὅταν σὲ βρῶς ἡ μάνα σου, τρέξε κ' ἔλα κοντά μου.

Ἀγνάντια μου ἦρθες κ' ἑκατσε, σὰν ἥλιος, σὰν φεγγάρι,
μου ρούφηξες τὸ αἷμά μου, σὰν τὸ ξερὸ σφογγάρι.

Ἀγνάντια μου ἦρθες κ' ἑκατσε, σὰν χοντσερὲς γραμμένος,
σὰν φαρφουρένιος μαζραπαῆς, ζιμπίλια γιομισμένος.

Ἀγνάντια μ' ὅταν σὲ θωρῶ, σὰν ψάρι λαχταρίζω,
νὰ σοῦ μιλήσω σκιαζομαι, ν' ἀπλώσω δὲν ὀρίζω.

Ἀγνάντια πὸ τὰ μάτια μου, μὴν κάθεσαι, ψυχὴ μου,
γιατὶ βαροῦν ἡ φλέδες μου, καὶ τρέμει τὸ κορμί μου.

Ἀγνάντια σου κι' ἀγνάντια μου, παράθυρο θ' ἀνοίξω,
καὶ ταῖς πληγαῖς τοῦ στήθους μου, κλαίοντας νὰ σοῦ δείξω.

Ἀηδὸνι τῆς πρωτομαγιάς, ἔλ', ἄς πιαστοῦμε φίλοι,
καὶ τὸ ξεφτέρι ἀπ' τὸ βουνὸ ἄς βάλουμε κε φίλη.

²³⁰ Ἀνάθεμα γονιούς, γονιούς, κακοὺς προξενητάδες,
ὅπου παντρεύουν ταῖς μικραῖς κι' ἀφίνουν ταῖς μεγάλαις.

Ἀνάθεμα τῇ μάνα σου τὴν κοντομαζωμένη,
ποῦ δὲ μ' ἀφίνει νὰ σὲ ἰδῶ μιὰν ὥρα στολισμένη.

Ἀνάθεμα τῇ μάνα σου, ποῦ σ' ἔστειλε 'ς τὸ γάμο,
καὶ σ' εἶδαν τὰ ματάκια μου, καὶ τώρα τί νὰ κάμω;

Ἀνάθεμα τὰ μάτια μου σὰν τάχω μαθημένα,
σὰν δὲν σὲ βλέπουν νᾶρχεσαι, δακρύζουν τὰ καυμένα.

Ἀνάθεμά σε, πλάτανε, μὲ τὰ πλατεῖᾱ κλωνάρια,
ποῦ δὲν ἀφίνεις τῇ Λενιώ νὰ βλέπη παλληκάρια.

Ἀνάθεμά την τὴν Τουρκιά, μὲ τοὺς σκληροὺς τοὺς νόμους,
ποῦ μὲ κατάντησαν τρελλόν, νὰ περπατῶ 'ς τοὺς δρόμους.

Ἀνάθεμά σε, ξενητεῖᾱ, καὶ σύ, καὶ τὸ καλὸ σου,
τὰ βάσανά σου εἶναι πολλὰ, λίγο τὸ διάφορό σου.

Ἀνάθεμα τοὺς μαραγκαούς, ποῦ φτιάνουν τὰ καράβια,
καὶ πᾶν καὶ ξενητεύονται, τὰ ἴμορφα παλληκάρια.

Ἀνάθεμά σε, ἔρωτα, ποῦ μπαίνεις 'ς τὰ παιδάκια,
τὰ κάνεις καὶ τρελλαίνονται καὶ παίρνουν τὰ σοκάκια.

Ἀνάθεμα κι' ἂν δὲν πονῶ, κι' ἂν δὲν ἀσπαστενάζω,
κι' ἂν δὲν μὲ καίγ' ὁ πόνος σου, καὶ κλαίγω, καὶ φωνάζω.

240. Ἀνάθεμα τῇ μάνα σου καὶ τὸν προξενητάρη,
 ὁπῶδωκαν ἔς τὸν κόρακα τὴν πέρδικα ζευγάρι.
 Ἀνάμεσα ἔς τὰ στήθη σου τρέχει μιὰ βρυσσποῦλα,
 γκι οὐ λσι καὶ νεραντζόνερο, χρυσῇ μου περδικοῦλα.
 Ἀνάμεσα ἔς τὰ φρύδια σου δίχτυ χρυσὸ εἶν' πλεγμένο,
 κι' ὅποιο πουλάκι κι' ἂν διαβῇ, πιάνεται τὸ καῦμένο.
 Ἀνάμεσα ἔς τὰ φρύδια σου, γραπτὸ τζαμί θὰ χτίσω,
 καὶ ντερβισάκι θὰ γενῶ, νάρθῶ νὰ τὰ φιλήσω.
 Ἀνάμεσα ἔς τὴ θάλασσα εἶν' ἓνα πηγαδάκι,
 πίνουν οἱ ναύταις τὸ νερό, κι' ἀρνηοῦνται τὴν ἀγάπη.
 Ἄν ἀπεθάνω, θάψε με ἔς τὴ γουῦβα τ' ἀργαλειοῦ σου,
 νὰ με πατοῦν τὰ πόδια σου κ' ἡ σέλλα τοῦ βρακιοῦ σου.
 Ἀναστενάζω βγαίν' ἀχνός, βήχω καὶ βγαίν' ἀντάρα,
 κι' ὅταν σὲ συλλογιζώμαι, μὲ πιάνει τρεμουντάρα.
 Ἀναστενάζω τ' ὄρφανό, τὰ κυπαρίσσια σειοῦνται,
 τὰ μνήματα ἀχολογοῦν, κι' αὐτὰ μὲ λεημονιοῦνται.
 Ἀναστενάζω καίγονται χίλιαις χιλιάδες δέντρα,
 μὲ τὸ κακὸ ποῦ μῶκαμες δὲν εἶσαι γιὰ κουδένα.
 Ἄν ἔρριχνε τὴ μοῖρά μας δύο φοραὶς ἡ μοῖρα,
 δὲν θὲ νὰ βρίσκονταν ποτὲ ἔς τὸν κόσμον κακομοῖρα.
 250 Ἄνεμοστάτης θὰ γενῶ κι' ἀνέμη νὰ γυρίζω,
 κ' ἐν' ἀνεμοῦρι ὁλόχρυσο γιὰ νὰ σὲ περγυρίζω.
 Ἄν ἦσουν ἄνθρωπος ἐσὺ κ' ἐπόναιες γιὰ μένα,
 ἀρνιῶσουν τὴ μανούλα σου κ' ἐρχόσουνε μ' ἐμένα.
 Ἄν θέλῃς ν' ἀγαπιώμαστε κρυφὰ ἀπ' τοὺς γειτόνους,
 βάλε μηλητὰ ἔς τὴν πόρτα σου νὰ κρύδωμαι ἔς τοὺς κλώνους.
 Ἄν θέλῃς νὰ μὴ σ' ἀγαπῶ, πές το τῶν ὀμματιῶ σου,
 ὅπου μὲ σαγιτεύουνε ὅταν περνῶ ἀπ' ἐμπρός σου.
 Ἄνθη τς ἀμυγδαλητῶν φορεῖς, κι' ἀχτίν' ἀπὸ τὸ ἥλιο,
 ἔχεις ἐλῆτὰ ἔς τὸ μάγουλο, π' ἀξίζ' ἓνα βασιλεῖο.
 Ἀνίσως καὶ δὲ σ' ἀγαπῶ, νὰ χάσω τὴ ζωὴ μου.
 νὰ ξεπλεχθ' ἡ μανοῦλά μου, νὰ κλάψῃ τὸ κορμί μου.
 Ἀνίσως καὶ δὲ σ' ἀγαπῶ νὰ δώσ' ὁ Θιός, κυρά μου,
 μὲ τὸ μαχαῖρι ποῦ φορῶ, νὰ σφάξω τὴν καρδιά μου.

- *Αν μ' ἀγαπᾷς, ἀγάπα με, μὲ γνώση 'ς τὸ κεφάλι,
καὶ μὲ μεγάλον στοχασμό, νὰ μὴ μᾶς μάθουν ἄλλοι.
- *Αν μ' ἀγαπᾷς καὶ σ' ἀγαπῶ, τί μοῦ βολεῖ νὰ κάμω;
τὰ δυὸ μου χέργια σήκωσα καὶ τὸ κεφάλι πιάνω.
- *Αν ὅλα τ' ἀλησμόνησες, κἂν ταῖς αὐγαῖς θυμήσου,
ποῦ σοῦλεγα ξημέρωσε καὶ μοῦλεγες κοιμήσου.
- ²⁶⁰ *Αν μ' ἀγαπᾷς καὶ σ' ἀγαπῶ τ' εἶναι τὸ διάφορό μου;
μὲ λύπαις καὶ μὲ βάσανα περνᾶω τὸν καιρὸ μου.
- *Ανοιξ' τὰ χρουσταλλένια σου χέργια κι' ἀγκάλιασέ με,
τὸ ζαχαρένιο στόμα σου καὶ γλυκοφίλησέ με.
- *Ανοιξε, μάτια μ', ἀνοιξε, τὴν πόρτα τῇ γυαλένιᾳ,
γιὰ νάμπω μέσα νὰ σοῦ 'πῶ δυὸ λόγια ζαχαρένια.
- *Ανοιξε, γῆς, μέσα νὰ μπῶ; μέσα 'ς τὸ μαῦρο χῶμα,
νὰ φύγω ἀπ' τὰ βάσανα, κι' ἀπ' τῶν ὀχτρῶν τὸ στόμα.
- *Ανοιξατε τὴν ἐκκλησιὰ γιὰ νάμπω μέσα 'ς τ' Ἅγια,
γιὰ ν' ἀποφύγω τὸ κακό, τς ἀγάπης μου τὰ μάγια.
- *Αν πάνω 'γὼ 'ς τὴν ἐκκλησιὰ, δὲν πάνω γιὰ ν' ἀγιάσω,
πάνω γιὰ τὴν ἀγάπη μου νὰ τὴν καλολογιάσω.
- *Αντίκρου μοῦ μοῦ φαίνεσαι λιβάδι μὲ τὰ γιοῦλια,
κι' ἀπ' τὸν καιρὸ ποῦ σ' ἀγαπῶ, δὲν μ' ἀπολείπ' ἡ ζούρλια.
- *Ανύπαντρος βασιλικός, ὅπου νὰ πάῃ μυρίζει,
καὶ παντρεμένος γάιδαρος; ὅθε νὰ πάῃ γκαρίζει.
- *Απ' ὅλα τὰ πετούμενα, ἀσπρότερο εἶν' ἡ χῆνα,
κι' ἀπ' ὅλαις ταῖς ἀρχόντισσας καλῆτερ' εἶν' ἡ Ρῆνα.
- *Απ' ὅλα τ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ, ἓνα εἶναι ποῦ σοῦ μοιάζει,
ἓνα ποῦ βγαίνει τὸ πουρνό, ὅταν γλυκοχαράζει.
- ²⁷⁰ *Απὸ λιθάρ' ἔχεις καρδιά, καὶ δὲν μ' ἐλεημονεῖσαι
μὲ βλέπεις ποῦ ζουρλάθηκα κι' ἀκόμα συλλογιέσαι.
- *Απὸ σεβτᾶ δὲν ἤξερα, δὲν ἤμουν μαθημένος,
τώρα ποῦ τὸν κατάλαβα, βρέθηκα μπερδεμένος.
- *Απὸ σεβτᾶ δὲν ἤξερα, 'ς τὸ νοῦ μου δὲν τὸν εἶχα,
καὶ τώρα μὲ περιώρισεν ἀπ' τὰ μαλλιά ὡς τὰ νύχια.
- *Απὸ σεβτᾶ δὲν ἤξερα, καὶ τώρα τὸν τραβάω,
κι' ἀντίκρου μ' ὅταν νὰ σέ ἰδῶ, σὰν τὸ κερὶ ἀναλάω.

- Ἄπὸ τ' ἀγνάντια νὰ σὲ ἰδῶ, εἴμ' εὐχαριστημένος,
 κι' ἀπὸ τὰ λόγια τῶν ὀχτρῶν βρίσκομαι μπερδεμένος.
 Ἄπ' τῇ φωτιά τοῦ ἔρωτος ὅποιος καὶ δὲ γειαίνει·
 κι' ἂν γειάνῃ καὶ καμμιᾶ φορᾶ, πάλε σημάδι μένει.
 Ἄπ' τὰ πολλά μου βάσανα κι' ἀπ' τὰ πολλά μου πάθη,
 σ' ἓνα δεντρὶ ἀκούμπησα καὶ τὸ δεντρὶ μαράθη.
 Ἄπὸ τ' ἐκείνη τῇ φορᾶ, δὲν σ' ἔχω ματασιμίζει,
 καὶ μέσα ἔς τὴν καρδούλα μου πληγὴ θὲ νὰ μ' ἀνοίξῃ.
 Ἄπὸ τ' ἐκείνη τῇ φορᾶ μοῦ ἔβαλες μαράζι,
 τὴν ἄγκουρα τοῦ καρδιοῦ νὰ ρίξῃς, δὲν τὸ βγάζει.
 Ἄπὸ τὸ φίλο π' ἀγαπῶ ποιὸς θέλ' νὰ μὲ χωρίσῃ,
 τὸν καταργιοῦμ' ἀπὸ καρδιᾶς, τὸ χρόνο νὰ μὴν κλείσῃ.
 280 Ἀπόψε γιὰ τὸ σπίτι μου δὲν εἶμαι τὸ καυμένο,
 μοῦ μῆνυσε ἡ ἀγάπη μου καὶ θέλω νὰ πηγαίνω.
 Ἀπόψε τὰ μεσάνυχτα ἤρθε μιὰ περιστέρα,
 κ' ἐσήκωσε τὸ πάπλωμα, καὶ μοῦ εἶπε καλησπέρα.
 Ἀπόψε τὰ μεσάνυχτα μοῦ κλέψανε τὴ γλάστρα,
 ὅπ' εἶχε τὸ βασιλικό, τὸν οὐρανὸ μὲ τ' ἄστρα.
 Ἀπόψε νὰ μὴ κοιμηθῇς μόν' νὰ μὲ καρτερέσῃς,
 καὶ βάσταξε τὸν ὕπνο σου ὅσῳ κι' ἂν ἡμπορέσῃς.
 Ἄσπρη λαμπάδα καίγεται ἔς τοὺς κάμπους καὶ δὲν λυώνει·
 ἔτσι ἀγαπάει ὁ φρόνιμος καὶ δὲν τὸ φανερόνει.
 Ἄσπρη κατάσπρη δὲν φελάει, σὰν πατημένο χιόνι,
 μελαχροινὴ καὶ νόστιμη, γλυκειὰ σὰν τὸ πεπόνι.
 Ἄσπρο τριαντάφυλλο βαστῶ, βούλομαι νὰ τὸ βάψω,
 κι' ἂν τὸ πιτύχω ἔς τὴ βαφὴ, πολλαῖς καρδιαῖς θὰ κάψω.
 Αὐγερινέ, ποῦ εἶσαι ψηλά, κατέβα κάμε κρίση,
 ἀγάπη δώδεκα χρονῶν, γυρεύει νὰ μ' ἀφήσῃ!
 Αὐτὰ τὰ μαῦρα ποῦ φορεῖς, δὲν τὰ φορεῖς γιὰ λύπη,
 μόν' τὰ φορεῖς γιὰ λεβεντιά καὶ γιὰ τὸ ζαριφλίκι.
 Αὐτὰ τ' ἀνακατώματα θὲ νὰ μᾶς φέρουν σ' ἄλλα,
 θὲ νὰ μᾶς φέρουν κάκιωμα καὶ βάσανα μεγάλα.
 290 Αὐτὴν τὴν χάκια ποῦ βαστᾷς, θὲ νὰ τὸ μετανιώσῃς,
 θὰ σκάσῃ τ' ἀχειλάκι σου, ὅσῳ νὰ μ' ἀνταμώσῃς.

Ἀφίνω σου καλὴ νυχτιά, πέσε, κόρη, κοιμήσου,
 καὶ ᾿ς τὸνειρό σου νὰ μὲ ἰδῇς σκλάβο καὶ δουλευτὴ σου.
 Ἀφίνω σου καλὴ νυχτιά, πέσε γλυκοκοιμήσου,
 γύριζε, ξαναγύριζε, κ' ἐμὲ καλοθυμήσου.
 Ἄφσε τὸν μύλο νὰ γυρνᾷ, καὶ τὸ νερὸ νὰ τρέχῃ,
 ἄφσε τὸν νειὸν νὰ σ' ἀγαπᾷ, καὶ διάφορ' ἄς μὴν ἔχῃ.
 Ἀχ! οὐρανέ, μὴ βρέξῃς πλειό, κάμε μ' αὐτὴν τῇ χάρι,
 κ' ἐγὼ μὲ τὰ ματάκια μου ποτίζω τὸ χορτάρι.
 Ἀχ! στόμα βούλλ' ἀπὸ φλωρὶ καὶ χεῖλι μερτσανένιο,
 ἀστῆθί μου κρεβάτωτὸ καὶ μπόγι λαμπαδένιο.
 Βάλε λιθάρι ᾿ς τὴν καρδιά προμοῦ νὰ μ' ἀγαπήσῃς,
 γιὰτ' ἡ ἀγάπ' εἶναι πικρὴ καὶ δὲν θὰ τῇ φτουρήσῃς.
 Βάσανα πολλὰ ἔπαθα, πολλὰ ἔπαθα πάθηα,
 ὅ,τι κι' ἄν πιάσω χάνεται, ὅθε πατήσω ἀγκάθια.
 Βασιλικὰ εἶν' τὰ μάτια σου, βασιλικὰ κυττάζουν,
 μόν' ἓνα κάνουνε κακό, ποῦ δὲ μὲ κουβεντιάζουν.
 Βασιλικὲ πλατύφυλλε, μὲ τὰ σαράντα φύλλα,
 σαράντα σ' ἀγαπήσανε κ' ἐγὼ πάλι σ' ἐπῆρα.
 300 Βασιλικὸν ἐφύτεψα ᾿ς τὸ στρώμα ποῦ κοιμᾶσαι,
 νὰ κόφτῃς νὰ μυρίζῃσαι, κ' ἐμένα νὰ θυμᾶσαι.
 Βασιλικὸς μοῦ μύρισε, ἡ ἀγάπη μου διαδαίνει,
 ἀφῆστέ με νὰ τὴν ἰδῶ, γιὰτ' ἡ ψυχὴ μου βγαίνει.
 Βασιλικὸς ᾿ς τὴ γειτονιά, κ' ἐμεῖς τὸν πιθυμοῦμε,
 κ' ἔρχοντ' ἀπ' ἄλλαις γειτονiais καὶ τὸν κορφολογοῦνε.
 Βασιλοπούλ' ἂν ἦσουνε, δὲν θᾶχες τέτοια χάρι,
 νὰ σοῦ ζυγιάζουν τὸ φιλὶ μὲ τὸ μαργαριτάρι.
 Βασίλισσα τῶν γυναικῶν, Σουλτάνα τῶν κυράδων,
 λουλοῦδε τῶν ἀρχοντισσῶν, στολίδι τῶν νυφάδων.
 Βάστα, καυμένη μου καρδιά, τὰ ἐχθρικά τὰ λόγια,
 καθῶς βαστοῦνε τὰ βουνὰ τοὺς πάγους καὶ τὰ χιόνια.
 Βάστα, καυμένη μου καρδιά, βάστα σὰν τὸ λειοντάρι,
 μὴ σὲ νικήσουν οἱ ὀχτροί· κάμε μ' αὐτὴ τῇ χάρι.
 Βολαίς, βολαίς μεσάνυχτα ξυπνῶ γιὰ τὸν ἄερα,
 βρίσκω τὰ στήθηα σ' ἀνοιχτά, καὶ λέγω τ' εἶναι μέρα.

- Βεργιαίς, βεργιαῖς βασιλικό, θά στρώσω νά κοιμᾶσαι,
 νά κόφτης νά μυρίζεται, κ' ἐμένα νά θυμᾶσαι.
 Βρυσούλα πέντε κανουλιῶν, νερό χαριτωμένο,
 ἄγγελικό μου πρόσωπο, γιὰτ' εἶσαι λυπημένο;
 310 Γαλάζια τέντα τ' οὐρανοῦ καὶ χρυσαφένια φοῦντα,
 τρία φιλιὰ ποῦ μῶταξες τὰ καρτερῶ, καὶ ποῦν' τα;
 Γαλάζιος εἶν' ὁ οὐρανός, γαλάζια εἶναι κ' ἡ λίμνη,
 γαλάζιο φόρεμα φορεῖς καὶ μοιάζεις μὲ τ' ἀσῆμι.
 Γαλατερό μου πρόσωπο, στάσου κουδέντιασέ με,
 καὶ πές μου λόγια σπλαχνικά καὶ καλοκάρδισέ με.
 Γαρουφαλιά ποτίζεται ψηλὰ ἔς τὰ παραθύρια,
 νά φίληγα τὸν ποτιστὴ ἔς τὰ μάτια καὶ ἔς τὰ φρύδια.
 Γαρούφαλο, μὴ μαραθῆς, ρόδο μου, μὴ μαδίσης,
 καὶ σὺ, γλυκὸ γυασμάκι μου, γλήγωρα μὴ ἔανθῆς.
 Γελέκι κοντομάνικο καὶ τσίπινο μανίκι,
 νά πῶχα νά τὸ φόραγα, κι' ἄς πλέρωνα καὶ νοίκι.
 Γιὰ ὅδες μαλλιά ἔς τὴν κεφαλὴ πλεμμένα μὲ τὴν τάξη,
 κάθε τους τρίχα γίνεται μαχαῖρι νά μὲ σφάξῃ.
 Γιὰ μαῦρα μάτια χάνομαι, γιὰ γαλανὰ πεθαίνω,
 καὶ γιὰ τὰ περδικόμματα, σχίζω τὴ γῆς καὶ μπαίνω.
 Γιὰ νά γελῶ καὶ νά μιλῶ ἀπὸ μικρὸς μ' ἐσένα,
 μπερδεύτηκα ἔς τὰ δίχτυα σου, κι' ἄλλοίμον' ἀπ' τ' ἐμένα.
 Γιὰ νά σ' ἀφήσω δὲν μπορῶ, νά σ' ἀρνηθῶ φοβοῦμαι,
 γι' αὐτὸ ἄς ἀγαπιώμαστε, ὅσω ν' ἀνταμωθοῦμε.
 320 Γιὰ ξύπνα, χρυσοπέρδικα, τ' ἤρθαν οἱ σταμπαδόροι,
 νά σοῦ ξομπλιάσουν τὸ κορμί, τὰ κάλλη ὁπώχεις, κόρη.
 Γιὰ πές μου, ποιὸς τὸν ἔκοψε στενὸν τὸν ἀλατζίᾱ σου,
 καὶ δὲν χωράει τὸ χέρι μου νά πιάσω τὰ βυζιά σου;
 Γιὰ πές μου, ποιὸς σοῦ τάβαλε τὰ φρύδια μὲ καμάρα,
 νά δώσω ἡγὼ τὰ βαφτικά, νά τὰ χαροῦμ' ἀντάμα.
 Γιὰ σένα κλέφτη μ' εἶπανε, γιὰ σένα νυχτοπάτη,
 γιὰ σένα μοῦ τὴ δώκανε τὴ μαχαίριᾱ ἔς τὴν πλάτη.
 Γιὰ σένα ἐγεννήθηκα, γιὰ σένα θ' ἀπεθάνω,
 γιὰ σένα τὸν βαρέθηκα τὸν κόσμον τὸν ἐπάνω.

Γιατρός πιάνει τὸ χέρι μου, ταραΐζει τὸ κεφάλι,
 καὶ λέει δὲν εἶν' ἀπ' ἀρρωστιά, εἶναι φωτιά μεγάλη.
 Γλέπω τὸν κάμπο πράσινον καὶ τὴν καρδιά μου μαύρη,
 μὲ τὸ κακὸν ἐποῦ περνῶ, κάλλια νὰ ἤμουν 'ς τὸν ἄδη.
 Γλήγωρα τρέξε, θάνατε, καὶ πάρε τὴ ζωὴ μου,
 νὰ πάψουνε ἡ πίκραις μου, οἱ πόνοι κ' οἱ καῦμοί μου.
 Γλυκοχαράζουν τὰ βουνὰ κ' ἡ ὥμορφαις κοιμοῦνται,
 καὶ τῶν μανάδων τὰ παιδιὰ γιὰ 'κείναις συλλογιοῦνται.
 Δὲ γλέπεις γιὰ τ' ἐσένανε, φῶς μου, τὸ τί παθαίνω,
 καὶ σύ, σκληρὴ καὶ ἄπονη, μοῦ λές γιατί πεθαίνω;
 230 Δὲν εἶμαι δέντρο νὰ κοπῶ, 'ς τὴ γῆς νὰ γονατίσω,
 δὲν εἶμαι τέτοιος ἄνθρωπος νὰ φύγω, νὰ σ' ἀφήσω.
 Δὲν εἶμ' ἐγὼ ξεροσφυρτιά, σφυρτιά χωρὶς λουλούδια,
 γιὰ νὰ τραβῶ τὰ βάσανα ὅλα μὲ τὰ τραγούδια.
 Δὲν εἶμ' ἐγὼ στραγαλιανὸς νὰ τρώγω καναβοῦρι,
 ἀκόμα δὲ σ' ἀπόλαψα καὶ μῶδγαλαν τραγούδι.
 Δὲν ἤμπορῶ, δὲν δύναμαι, τὴν πόρτα νὰ τσακίσω,
 τὴν πόρτα καὶ τὴν κλειδωνιά νὰ μπῶ νὰ σὲ φιλήσω.
 Δὲν ἤμπορῶ νὰ κάμω ἀλληῶς, θε νὰ σὲ ζωγραφίσω,
 νὰ σὲ κρεμῶ σὰν κόνισμα, νὰ μὴ σ' ἀλησμονήσω.
 Δὲν εἶναι κρίμα κι' ἄδικο, τὰ δυὸ τ' ἀγαπημένα,
 νᾶναι 'ς τὸν κόσμον ζωντανά, καὶ νᾶναι χωρισμένα;
 Δὲν εἶναι κρίμα νὰ διψῶ, κ' ἡ βρύση νὰ ᾔν' ὀμπρὸς μου,
 καὶ νὰ τὸ φεύγω τὸ νερό, γιατί' εἶν' ὁ θάνατός μου;
 Δὲν εἶναι ἄλλο βάσανο τὸν νεῖδον νὰ θανατόνη,
 ὅσῳ ἡ ἀγάπη ἡ κρυφὴ, ποῦ δὲν τὴ φανερόνει.
 Δὲν εἶν' καράδια 'ς τὸ γιαλό, δὲν εἶν' πανί' ἀπλωμένα;
 δὲν εἶν' καμμιὰ 'ς τὴ γειτονιά, νὰ μ' ἀγαπάη κ' ἐμένα;
 Δὲν εἶσαι σὺ ποῦ μῶλεγες, ἂν δὲν μὲ ἰδῇς πεθαίνεις;
 τώρα γυρίζεις καὶ μοῦ λές, δὲ μ' εἶδες, δὲ μὲ ξέρεις.
 240 Δὲν ἤλπιζα ὁ οὐρανὸς 'ς τὴ γῆς νὰ στάξῃ αἷμα,
 δὲν ἤλεγα τὸ στόμα σου νὰ εἰπῇ κακὸ γιὰ μένα.
 Δὲν ἤξερα ποῦ ἤσουν γόντζες κ' εἶχες τὸ σπόρο μέσα,
 μὲ γέλασες τὸν ὀρφανὸ καὶ μ' ἔφαγες μὲ μπέσα.

Δὲν θέλω πλειὸ καὶ ματαπλειὸ νὰ κράξης τ' ὄνομά μου,
 . γιὰτὶ καὶ σὺ δὲν ἔκαμες ποτὲ τὸ θέλημά μου.
 Δὲν θέλω παρὰ μιὰ βολὰ νὰ βγαίνης τὴν ἡμέρα,
 . νὰ σὲ θωροῦν τὰ μάτια μου, νὰ παίρν' ὁ νοῦς μ' αἆρα.
 Δὲν ὀλίβεσαι τῇ νειότη μου, δὲν βλέπεις, δὲν πιστεύεις!
 . ἀνάλυσσα σὰν τὸ κερί, κι' ἀκόμα μὲ παιδεύεις;
 Δὲν, μὲ λυπᾶς', ἀλύπητη, δὲν μὲ πονεῖ ἡ ψυχὴ σου,
 . ὅπου ἔχασα τῇ νειότη μου γιὰ τῶμορφο κορμί σου;
 Δὲν μπόρεσ' ὀρφανὸς νὰ ἔβρω μαύρης χελώνας αἷμα,
 . νὰ φαρμακώσω τοὺς ὀχτρούς, ποῦ λέν κακὸ γιὰ μένα.
 Δὲν νοστιμίζουν τὰ βουνὰ μὲ δίχως πρασινάδα,
 . κι' ἀγάπη δίχως κάκιωμα, δὲν ἔχει νοστιμάδα.
 Δὲν πρέπει ἐγὼ νὰ βρίσκωμαι, νὰ ζῶ μὲ τοὺς ἀνθρώπους,
 . πρέπει νὰ ζῶ μὲ τὰ θεριὰ ἔς τοὺς ἔρημους τοὺς τόπους.
 Δὲν πρέπει ἐγὼ νὰ τραγουδῶ, οὐδὲ κρασί νὰ πίνω,
 . μόν' μοναχὸς νὰ κάθωμαι, δάκρυα πικρὰ νὰ χύνω.
 350 Δὲν σ' τὸ εἶπα ἄγῳ, πουλάκι μου, νὰ μὴν ἀγαπηθοῦμε,
 . γιὰτ' ἡ ἀγάπ' εἶναι γλυκειὰ καὶ θὰ φανερωθοῦμε;
 Δὲν σ' εἶδα χτὲς καὶ σήμερα κι' ἂν δὲν σὲ ἰδῶ κι' ἀπόψε,
 . κι' ἂν δὲν σὲ ἰδῶ κι' ὥς τὸ πουργό, τὰ σάβανά μου κόψε.
 Δὲν τῇ φτουρῶ τὴν κάκία σου, δὲν εἶμαι μαθημένο,
 . θ' ἀκούσης ποῦ μ' εὐρήχανε μιὰ νύχτ' ἀπεθαμένο.
 Δὲ φταῖν τὰ μαῦρα γεμενιὰ, δὲ φταῖν τὰ μαῦρα φρύδια,
 . μόν' φταῖνε τὰ νοήματα ἀπὸ τὰ παραθύρια.
 Διαβαίνω ἀπὸ τὴν πόρτα σου, σιγαλινὰ πατάω,
 . νὰ μὴ μ' ἀκούσ' ἡ μάνα σου, μάθη πῶς σ' ἀγαπάω.
 Διαδραίνεις, μπρὲ κακὲ ἄνθρωπε, γύρισε νὰ κυττάξης,
 . νὰ ἰδῇς πῶς μ' ἐκατάντησες, νὰ φρίξης, νὰ τρομάξης.
 Δόσε μου τὸ μαντύλι σου, τὸ κοκκινοδαμμένο,
 . νὰ δέσω τὸ χεράκι μου, τὸ ἑματοκυλισμένο.
 Δύο ἀστέρια λαμπερὰ εἶναι τὰ δύο σου μάτια,
 . κι' ὅποιον κυττάζουν τεχνικά, τὸν κάνουνε κορμμάτια.
 Ἐδάφτισα ἓνα παιδί, τῶδαλα ἔς τ' ὄνομά σου,
 . νὰ μοιάσῃ καὶ ἔς τὰ κάλλη σου καὶ εἰς τὴν ὡμορφίαν σου.

- Ἐγὼ γὰρ σένα τῶδαλα τ' ἀστῆθί μου σημάδι,
 καὶ τὸ κορμί μου ἔς τὰ σπαθιά, ἄλλος νὰ μὴ σὲ πάρῃ.
- 360 Ἐγὼ γὰρ τὴν ἀγάπῃ σου καὶ γὰρ τὴν ὡμορφίᾳ σου,
 θε νὰ βαφτίσω ἓνα παιδί, νὰ βγάλω τ' ὄνομά σου.
- Ἐγὼ γι' αὐτὴν τὴν χάκια σου σὰν ὁ ζουρλὸς θὰ τρέχω,
 νὰ δείχν' ὅτ' εἶμαι ζωντανὸς κι' ὅτι ψυχὴ δὲν ἔχω.
- Ἐγὼ εἶμ' ἐκεῖνο τὸ πουλὶ ὁποῦ τὸ λέν σαίνῃ,
 ὁποῦ τρυπάει τὸ μάρμαρο, βγάζει νερὸ καὶ πίνει.
- Ἐγὼ εἶμ' ἐκεῖνο τὸ πουλὶ ὁποῦ τὸ λέν σαίνῃ,
 π' ὅταν τ' ἀητᾷρί του χαθῇ, ποτὲ νερὸ δὲν πίνει.
- Ἐγὼ εἶμ' ἐκεῖνο τὸ πουλὶ ῥοῦ τὸ λένε γλάρο,
 ὅπ' οἱ ἀρίφιδες τὸ τρῶν καὶ δὲν φοβοῦνται Χάρο.
- Ἐγὼ εἶμ' ἐκεῖνο τὸ πουλὶ τὸ καταπικραμμένο,
 ποῦ φκιάνει τὴ φωλίτσα του σὲ δέντρο μάραμμένο.
- Ἐγὼ εἶμαι μαῦρος κι' ἄσχημος, δὲν ἀγαπῶ ἀσπράδαις,
 μόν' ἀγαπῶ μελαχροινὰς πῶχουν ταῖς νοστιμάδαις.
- Ἐγὼ ἓναν φίλον π' ἀγαπῶ τὸν ἔχω μπιστεμένον,
 κι' ὅποιος τοῦ θέλει τὸ κακό, νὰ τὸν ἰδῶ σφαγμένον.
- 370 Ἐγὼ ἓναν φίλον ἀγαπῶ κ' ἓναν Θεὸν δοξάζω,
 τοὺς ἄλλους τοὺς περιγελῶ, τοὺς ξενοκουβεντιάω.
- Ἐγὼ ἔχω μέσα ἔς τὴν καρδιά ὀχιά ποῦ με πληγόνει,
 μοῦ κάκιωσ' ἡ ἀγάπῃ μου καὶ δὲν ματαζυγόνει.
- Ἐγὼ ἐδῶ ποῦ κάθομουν, κάθομουν με τὴν τάξη,
 καὶ μιά διαβόλου κοπελιά ἦρθε νὰ με πειράξῃ.
- Ἐγὼ καλὰ καθόμουνα, φρόνιμα, με τὴν τάξη,
 πὶ τῶκαμα τοῦ ἔρωτα κ' ἦρθε νὰ με πειράξῃ;
- Ἐγὼ κι' ἂν παίζω, κι' ἂν γελῶ, καὶ δυὸ καρδιαὶς κι' ἂν ἔχω,
 ἡ μιά παιζει καὶ γελᾷ, κ' ἡ ἄλλη ξέρει τ' ἔχω.
- Ἐγὼ, κυρά μου, σ' ἀγαπῶ, καὶ χέρι δὲν τραβάω,
 κομμάτια κι' ἄς με κάμουνε, καὶ τὸ κεφάλι ἄς φᾶω.
- Ἐγὼ με τοῦτον τὸν σεβτᾶ, ἔς τὴν Πόλῃ θε νὰ πάνω,
 γιὰ νὰ κλαφτῶ τὰ πάθη μου ἔς τὸν ἴδιον τὸ Σουλτάνο.
- Ἐγὼ ταῖς νύχτες περπατῶ, βάλε νὰ με σκοτώσουν,
 βάλε τὰ φεῖδια νὰ με φᾶν καὶ νὰ με φαρμακώσουν.

- Ἐγὼ τὴν πῆρα τὴ χουγὴ, σὰν ἑῖνο τὸ πουλάκι,
 ὁποῦ τὸ διώχν' ἡ μάνα του καὶ πέφτ' ἀπ' τὸ κλαράκι.
 Ἐγὼ, ψυχὴ μου, σ' ἀγαπῶ, κ' ἕνας Θεὸς τὸ ξέρει,
 πῆρα νὰ κόψω τὸ ψωμί, κ' ἔχασα τὸ μαχαῖρι.
 Ἐγὼ, ψυχὴ μου, σ' ἀγαπῶ, μὰ δὲν βολοῦν οἱ τρόποι,
 οἱ δρόμοι μας εἶναι στενοί, βρυάζουν οἱ ἀνθρώποι.
 Ἐδῶ σ' αὐτὴν τὴ γειτονιά ἔρωτας τριγυρίζει,
 μὲ τὸ σπαθὶ ξεγύμνωτο τοὺς νέους φοβερίζει.
- 380 Ἐθάμπωσαν τὰ μάτια μου, μοῦ στέγνωσε τὸ στόμα,
 τοὺς ταξειδιώταις νὰ ρωτῶ, καὶ σὺ ν' ἀργῆς ἀκόμα.
 Εἶδα μιὰ κόρη σήμερα ντυμένη ἔς τὰ σεγκούνια,
 φωτὶ ἄς τὰ κάψῃ τὰ χρυσᾶ, κοζώκια, κοντογούνια.
 Εἶδε τοὺς πόνους ποῦ τραβῶ ὁ ἥλιος μιὰν ἡμέρα,
 καὶ πάει ἔς τὴ μανούλα του μὲ μάτια δακρυσμένα.
 Εἶδα μιὰ κόρη σήμερα, σὰν καλαμιὰ λυγáει,
 σὰν νεραντζοῦλα φουντωτὴ, ὁποῦ μοσχοβολáει.
 Εἶκοσι μῆλα σῶστειλα δεμένα ἔς τὸ μαντύλι,
 σὰν τὸ μερτζάκι κόκκινα, σὰν τὸ γλυκὸ σ' ἀχεῖλι.
 Εἶπαν τὰ μάτια τῆς καρδιάς, — καρδιά, γιὰτ' ἔχεις λύπη;
 — τυφλὰ εἴστε καὶ δὲν βλέπετε ποῦ ὁ φίλος σας σὰς λείπει;
 Εἶσαι κοντοῦλα κι' ὡμορφῇ, ἔς τὴ τέπῃ μου σὲ βάνω,
 κοντὰ τὰ ξημερώματα μοῦ φεύγεις, καὶ σὲ χάνω.
 Εἶσαι κοντὴ σὰν κιτρηά, κ' ἔχεις πικρὸ τ' ἀγκάθι,
 μ' ἀγκύλωσες, μ' ἐκέντρωσες, καὶ μ' ἔβαλες ἔς τὰ πάθη.
 Εἶσαι ψηλὴ, εἶσαι λιγνὴ, κ' ἡ μέση σου σφιγμένη,
 κ' ἡ ὡμορφιά σου ἀκούστηκε ἔς ὅλην τὴν οἰκουμένη.
 Ἐλεημοσύνη σοῦ ζητῶ, ὥσάν τὸ διακονάρῃ,
 ὁποῦ τοῦ ρίχνουν τὸ ψωμί καὶ τρέχει νὰ τὸ πάρῃ.
- 390 Ἐλεημοσύνη σοῦ ζητῶ καὶ σὺ μὲ παραπαίρνεις,
 βλέπεις πεινάω καὶ διψῶ, καὶ γύρα μοῦ τὰ φέρνεις;
 Ἐμένανε τὰ πάθη μου κανεῖς νὰ μὴ τὰ πάθῃ,
 μήτε καράβι ἔς τὸ γιαλό, μήτε πουλὶ ἔς τ' ἀγκάθι.
 Ἐμὲ τὸ φεῖδι μ' ἔφαγε, ὅχι ἀπὸ κᾶναν ξένον,
 μ' ἀπὸ ἄν φίλον γκαρδιακὸν καὶ ἀνεμπιστεμένον.

Ἐμὲ τὸ φεῖδι μ' ἔφαγε, ὀχιά μὲ πέντ' ἀλάταις,
 μ' ἀρνήθηκε ἡ ἀγάπη μου, μοῦ γύρισε ταῖς πλάταις.
 Ἐμὲ μοῦ βγάλαν ὄνομα καὶ μὲ φωνάζουν λύκο,
 γιὰτὶ τῇ νύχτᾳ εἶμαι μ' ἐσέ, καὶ τὴν αὐγίτσα λείπω.
 Ἐμίσειφες, πουλάκι μου, καὶ μὴ μοῦ πολυαργήσης,
 ἔς τὴν ξενητεῖά ποῦ θὰ διαβῇς ἄλλην μὴν ἀγαπήσης.
 Ἐνα κομμάτι κατηφές πουλιέται ἔς τὸ παζάρι,
 ποιὸς εἶναι καλορροϊζικός, ἐκεῖνος θὰ τὸ πάρῃ.
 Ἐνα δεντρὶ καμάρονα καθημερνὴ καὶ σκόλη,
 καὶ ξάπλωσε τοὺς κλώνους τοῦ σὲ ξένο περιβόλι.
 Ἐνύσταξα καὶ πλάγιασα, κόρη μ', ἔς τὰ γόνατά σου,
 δὲν μ' ἄφησαν νὰ κοιμηθῶ τ' ἀναστενάγματά σου.
 Ἐνύχτωσα κ' ἐβράδυασα ἔς τὸ ἔρημο σοκάκι,
 ἔβγα, ψυχὴ μ', καὶ μάσε με, δὲν ἔχ' ἄλλου γιὰτάκι.
 400 Ἐνύχτωσε κ' ἐβράδυασε, κ' ἐκλείσαν τ' ἀργαστήρια,
 κ' ἐκλείσανε κ' ἡ ὠμορφαις ὅλα τὰ παραθύρια.
 Ἐπαρε τῇ ροκούλᾳ σου κ' ἔλα τὴ φράχτη, φράχτη,
 κι' ἂν σὲ ρωτήσ' ἡ μάνα σου, πὲς ἔχασα τ' ἀδράχτι.
 Ἐρώτησα τὸν ἔρωτα, τί ροῦχα νὰ φορέσω,
 κι' αὐτὸς μοῦ εἶπε κόκκινα, γιὰ νὰ σοῦ πολυαρέσω.
 Ἐσὲ σοῦ πρέπει, κόρη μου, ἔς τὰ πεύκη νὰ καθίζης,
 μὲ τὰ νὰ χέρι νὰ μετρᾷς, μὲ τ' ἄλλο νὰ δανείζης.
 Ἐσ' εἶσαι μῆλο κόκκινο, φρεγάδα τς Ἰγγλιτέρας,
 εἶσαι φεγγάρι τῆς νυχτὸς καὶ ἥλιος τῆς ἡμέρας.
 Ἐσ' εἶσαι μιὰ βασίλισσα κι' ὅλον τὸν κόσμ' ὀρίζεις,
 ἂν θέλῃς παίρνεις ταῖς ψυχαῖς, κι' ἂν θέλῃς ταῖς χαρίζεις.
 Ἐσ' εἶσαι πλάκα τοῦ γιालοῦ, βοῦλλα μαλαμματένια,
 ἐσ' εἶσαι ἔς ὅλα σου γλυκειά, ἔς ὅλα σου ζαχαρένια.
 Ἐσὺ ἀπ' αὐτοῦ κ' ἐγὼ ἀπ' ἐδῶ κι' ὁ τοῖχος ποῦ εἶν' ἔς τὴ μέση,
 κερὶ θὰ πάω ἔς τὴν ἐκκλησιά, νὰ κρεμιστῇ, νὰ πέσῃ.
 Ἐσὺ ἀπ' αὐτοῦ κ' ἐγὼ ἀπὸ ὧν νὰ δώσωμε τὰ χέρια,
 κι' ἂς μὴ μᾶς τὰ χωρίσουνε ὀχτροὶ μὲ τὰ μαχαίρια.
 Ἐσὺ μὲ βλέπεις χάνομαι, τί μὲ ρωτᾷς ποῦ πάνω;
 πάνω γι' ἀθάνατο νερὸ νὰ πιῶ νὰ μὴν πεθάνω.

- 410 Ἔτσι ποῦ μὲ κατάντησες, βγάλε μου καὶ τὰ μάτια,
 ὅς μου κ' ἓναν καλὸν τρουβά, νὰ πάγω γιὰ κομμάτια.
 Ἔβγα ἔς τὸ παραθύρι σου, ὅς τῇ γαρουφαλιά σου,
 καὶ πότιξέ την γιὰ νερὸ μὲ γάλα ὅχ τὰ βυζιά σου.
 Ἔχει σε β τ ἄ ὀες δεκατρεῖς ὅπ' ἀγαπάει γυναῖκα,
 ἐγὼ τοὺς τρεῖς ἀπέρασα, μοῦ μένουν ἄλλοι δέκα.
 Ἔχεις μαλλιά τετράξανθα ἔς ταῖς πλάταις σου ριμμένα,
 ποῦ τὰ χτενίζ' ἡ μάνα σου μὲ τὰ χρυσᾶ τὰ χτένια.
 Ἔχεις δυὸ μάτια ἐλάφινά, σ' τὸ λέγω νὰ τὸ ξέρης,
 ὅταν κυττᾷς τὸν ἄνθρωπο σὲ χαλασμὸ τὸν φέρεις.
 Ἔχεις τὰ μάτια, μάτια μου, μαῦρα σὰν τῇ μελάνῃ,
 ἡ ὡμορφιά τους ἡ πολλή, πολλοὺς θε νὰ ζουρλάνῃ.
 Ἔχεις τὰ μάτια σὰν ἐλθαῖς, μέσα βαροῦν ἀχτίδες,
 ἔχεις κοντάρια τσύνορα, βαροῦν τοὺς σε β τ α λίδες.
 Ἔχεις τὰ μάτια σὰν ἐλθαῖς, τὰ φρύδια γαῖτανάκι,
 αὐτὰ τὰ δυὸ μὲ ζούρλανε καὶ μῶσταξαν φαρμάκι.
 Ἐχτίκιασα, ψυχούλά μου, βοήθεια σοῦ χαλεύω,
 γιὰ σένα μὲ τὸν θάνατο μερονυχτῆς παλεύω.
 Ἐχω καιρὸν ποῦ σ' ἀγαπῶ καὶ κανενὸς δὲν λέγω,
 μόν' κάθουμαι ἔς τὸ σπίτι μου, καὶ νύχτᾳ μέρα κλαίγω.
 420 Ζάχαρη νᾶν' ὁ ὕπνος σου καὶ μέλι τ' ὄνειρό σου,
 κ' ἐμένα ἡ ἐλπίδες μου κρεμιοῦνται ἔς τὸ λαιμό σου.
 Ζάχαρ' εἶναι τὸ στόμα σου, μέλι τὸ κύτταμμά σου,
 κι' ἀλλοίμονο ἔς τὸν ἄνθρωπο ποῦ νὰ σταθῇ σιμά σου.
 Ζαχαροζυμωμένη μου καὶ λαμπαδοχυτή μου,
 καμάρ' εἶσαι τῆς μάνας σου καὶ καύχησή δική μου.
 Ζαχαροζυμωμένη μου, σὰν ποιά νὰ σ' τὰ ζουραῖνῃ,
 τὰ χρυσαφένια σου μαλλιά, μὲ τὸ χρυσὸ τὸ χτένι;
 Ζουρλό ἤμουν κι' ἀπογείνηκα, τὸ νοῦ μου δὲν τὸν ἔχω.
 ἐλπίδα πλέον ἀπὸ σὲ καμμιὰ δὲν ἀπαντέχω.
 Ζωὴ καὶ τούτῃ λέγεται μ π α χ τ σ ἔς χωρὶς ἀηδόνι;
 χωρὶς ἀγάπη ἔς τὸ πλευρὸ θάνατος ξημερώνει!
 Ἡ ἀγάπη μας ἦταν κρυφή, μέσα ἔς τὰ χορταράκια,
 καὶ τώρα μᾶς τὴν ἔμαθαν καὶ τὰ μικρὰ παιδάκια.

- Ἡ ἀγάπη μου εἶναι κρυφὴ κι' ὅλ' οἱ γιατροὶ μοῦ λέγουν,
 πῶς ἔχω βέ ν' ἀπὸ χτικιὸ καὶ ζωντανὸν με κλαίγουν.
- Ἡ ἀγάπη θέλει φρόνηση, θέλει ταπεινοσύνη,
 θέλει λαγοῦ περπατησιά, κι' ἀητοῦ γληγωροσύνη.
- Ἡ ἀγάπη βράχους καταλύει καὶ τὰ θεριὰ ἡμερώνει,
 κι' ἐγὼ τὴν ἔχω 'ς τὴν καρδιά γι' αὐτὸ με θανατόνει.
- 430 Ἡ ἀγάπη δέντρο γείνηκε κ' ἐπλάκωσε τὸ δρόμο,
 καὶ δὲν μ' ἀφίνει νὰ διαβῶ, νὰ πᾶνω 'ς ἄλλον κόσμο.
- Ἡ ἀγάπη 'ς τ' ἀναπιάσματα, εἶναι γλυκεῖα σὰν μέλι,
 κι' ὅταν ἐρθῇ 'ς τὸ χωρισμό, τὰτ' ὁ θεὸς τὸ ξέρει.
- Ἡ θάλασσα εἶν' ἡ μάνα μου, τὸ κύμα ἡ ἀδερφή μου,
 καὶ τὰ ψαράκια τοῦ γιालοῦ οἱ ἀδερφοποιταί μου.
- Ἦθελα ν' ἀπεθῆνησκα καὶ πάλε νὰ ἦταν φέμα,
 νὰ βλεπα ποῖος μ' ἀγάπαι καὶ ποῖος πονεῖ γιὰ μένα.
- Ἦθελα νὰ σ' ἀντάμονα νὰ σοῦ 'λεγα καμπόσα,
 κι' ἂν δὲν σοῦ γύριζα τὸ νοῦ, ἄς μῶκοβαν τὴ γλῶσσα.
- Ἦθελα νᾶχα 'ς τὴν καρδιά μικρὸ παραθυράκι,
 νὰ τᾶνοιγα κάθε πουρνό, νὰ βγαίνει τὸ φάρμάκι.
- Ἦθελα νὰ σ' ἀγκάλιαζα, ζάρκα με τὸ γελέκι,
 .κ' ὕστερ' ἄς με κρεμούσανε, ἀπ' ὅξ' ἀπ' τὸ κουρμέκι.
- Ἦθελα νᾶμουν 'ς τὰ βουνά, μ' ἀγρίμια νὰ κοιμοῦμαι,
 .καὶ τὸν δικό σου τὸν καῦμό, νὰ μὴν τὸν συλλογοῦμαι.
- Ἦθελα νᾶμουν κυνηγός, 'ς τοὺς λάγγους νὰ καιμοῦμαι,
 .καὶ τὸ χρυσό σου τὸ κορμί, νὰ μὴν τὸ συλλογοῦμαι.
- Ἦθελα νᾶμουν χρυσικός νὰ φκιάνω δαχτυλίδια,
 νὰ περπατῶ νὰ τὰ πουλῶ, μ' ἓνα φιλὶ 'ς τὰ φρύδια.
- 440 Ἡ μάνα σου σοῦ τᾶστειλε τὰ μῆλα 'ς τὸ μαντύλι,
 σ' τὰ φέρνω με παραγγελιά, νὰ σὲ φιλῶ 'ς τὰ χεῖλη.
- Ἡ μαυρισμένη μου καρδιά κλαίγει, παραπάνειέται,
 τί τῶκαμε τοῦ φάλου της καὶ δὲν τὴν λεημονεῖται.
- Ἡ πρώτη κ' ἡ ὕστερινή, κ' ἡ μοναχὴ μ' ἀγάπη,
 μ' ἀγάπησέ, μ' ἀρνήθηκε, μ' ἐπότισε φαρμάκι.
- Ἡ ὠμορφιά σου ἡμπορεῖ τὸν ἥλιον νὰ θαμπώσῃ,
 καὶ σκλάβον ἀπ' τὴ Μπαρμπαριά νὰ τὸν ἐλευτερώσῃ.

Ἦ ὠμορφιά σου μ' ἔκαμε ζουρλὸν καὶ δαιμονιάρη,
 πάγω νὰ πιάσω τὸ χαρτί, χύνω τὸ καλαμάρι.
 Ἦ ὠμορφιά 'ς τὸν ἄνθρωπο, νά'χῃ καὶ νοῦ καὶ χάρι,
 πουλιέται καὶ ζυγιάζεται μὲ τὸ μαργαριτάρι.
 Θὰ κάμω σπίτι 'ς τὴν καρδιά καὶ κ' ἀμ' αὐτὴ 'ς τὰ φύλλα,
 καὶ μαγειρεῖ 'ς τὰ σωθικὰ νὰ μαγειρεύῃς, σκύλλα.
 Θάλασσα δίχως κύματα καράβι δὲν στερειώνει,
 κι' ἀγάπη δίχως βάσανα ποτὲ δὲ θεμελιώνει.
 Θάλασσα, πικροθάλασσα καὶ πικροκυματοῦσα,
 ὅλοι σὲ λένε θάλασσα κ' ἐγὼ σὲ λέγ' ἀνοῦσα.
 Θάλασσα, π' ὅλα τὰ νερά καὶ τὰ ποτάμια πίνεις,
 ἂν πιῇς κι' ὅλα τὰ δάκρυα μου, πλατύτερη θὰ γείνης.
 430 Θάλασσα, τὴν ἀγάπη μου, ἐσὺ τήνε γνωρίζεις,
 κι' ἀπ' τ' ἄγρια σου τὰ κύματα νὰ τὴν ἀνεμερίζῃς.
 Θάλασσα, ποῦς' ἀγνάντια μου καὶ γλέπεις τὸν καὺμό μου,
 νὰ μοῦ φυλᾷς, νὰ μ' ἀγαπᾷς τὸν ἀγαπητικό μου.
 Θὰ μάτω ξύλ' ἀπ' τὸ βουνό, καὶ λαῦρ' ἀπ' τὴν καρδιά μου,
 καὶ δάκρυ' ἀπ' τὰ ματάκια μου γιὰ νὰ λουστῇς, κυράμου.
 Θὰ πάνω σὲ ψηλὸ βουνὸ νὰ σκούξω σὰν τ' ἀηδόνι,
 γιὰτ' εἶμαι ξένος κ' ἔρημος καὶ ποιὸς μὲ συμμαζώνει.
 Θὰ πάρω ὄρη καὶ βουνὰ ναῦρω χελώνας αἶμα,
 γιὰ νὰ ποτίσω τοὺς ἔχτρούς, ποῦ λέν κακὸ γιὰ μένα.
 Θὰ πάρω κάμπους καὶ βουνὰ τ' ἀγρίμια νὰ ρωτήσω,
 μήπως καὶ μῶδρουν γιαντρικὸ γιὰ νὰ σ' ἀλησμονήσω.
 Θὰ φύγω πλέον ἀπ' ἐδῶ, θὰ πάγω σ' ἄλλον τόπον,
 μήπως καὶ ἡσυχάσουνε ἢ γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων.
 Θέλ' ἢ καρδιά μου νὰ σφαγῇ κ' ἐγὼ τήνε μαλόνω,
 κάνε, καρδιά μ', ἀπομονὴ κ' ἐγὼ βαστῶ τὸν πόνο.
 Θιαμαίνομαι καὶ ξαπορνῶ 'ς τὴν τόση μας φιλία,
 πῶς νὰ γυρίσῃ σ' ἐχθρητα χωρὶς καμμιὰν αἰτία.
 Θυμᾶσαι ὅταν σ' ἐφίλησα 'ς τὰ τρία τὰ σκαλίδια,
 καὶ μοῦπες, κάτσε, διάτανε, μὴ μοῦ χαλᾷς τὰ φρύδια;
 460 Θωρεῖς με πῶς ἐγείνηκα, μαῦρος σὰν τὸν ἀράπη;
 δὲν εἶμ' ἀπὸ τὴν Ἀραπιά, μόν' εἶμ' ἀπ' τὴν ἀγάπη.

- Ἴσως θαρρεῖς, ἂν μ' ἄρνηθῇς, πῶς θὲ νὰ κιτρινίσω;
 γαρουφαλάκι θὰ γενῶ γιὰ νὰ σὲ δαιμονίσω.
 Καθρέφτης εἶν' Βενέτικος τὸ πρόσωπό σου, φῶς μου,
 κι' ἀστράφτει κι' ἀχτινοβολεῖ 'ς τὰ μάτια ὄλου τοῦ κόσμου.
 Καθρέφτη μου, τὴν ὠμορφιά τῆς νεῖᾶς ποῦ σὲ κυττάει,
 θάμπονε, κρύβε τὴ μισή, νὰ μὴ ψηλοκρατᾷ.
 Καινούργι' ἀγάπη καὶ παλὴά μὲ βάλανε 'ς τὴ μέση,
 καὶ δὲν ἤξεύρ' ἀπὸ ταις δυό, ποιά θὰ μ' ἀποκερδέσῃ.
 Καὶ τὰ τραγούδια λόγια εἶναι, τὰ λὲν οἱ πικραμμένοι,
 πάσχουν νὰ διώξουν τὸ κακὸ καὶ τὸ κακὸ δὲν βγαίνει.
 Καὶ τὰ τραγούδια λόγια εἶναι, τοὺς νειοὺς παρηγοροῦνε,
 σὰν ταις ψυχαῖς ποῦ καρτεροῦν παράδεισο νὰ ἰδοῦνε.
 Κακὸς ὅπου εἶναι κι' ὁ σε β τ ᾱς, τοὺς φρόνιμους ζουρλαίνει,
 καὶ τὰ μικρούτσικα παιδιὰ σὰν φύλλα τὰ μαραίνει.
 Καλὰ ἔκαμες κ' ἐκόπιασες, κι' ἄς ἔκαμες καὶ κόπο,
 γιὰτ' ἤρθες κ' ἐνοστήμεψες τὸν ἄσχημό μας τόπο.
 Καλησπερίζω δυὸ ψυχαῖς, τέσσαρα μαῦρα μάτια,
 τέσσαρ' ἀχείλια κόκκινα καὶ δυὸ κορμιὰ δροσάτα.
 470 Καλησπερίζω μιὰ ψυχὴ καὶ τὸνομα δὲν λέγω,
 γιὰτι ἂν 'πῶ τὸ ὄνομα σὰν τὸ παιδάκι κλαίγω.
 Κάλλια νὰ ἰδῶ τὸ αἱμά μου 'ς τὴ γῆς νὰ κοκκινίσῃ,
 πάρα νὰ ἰδῶ τὴν ἀγαπῶ ἄλλος νὰ τὴν φιλήσῃ.
 Καλότυχος ὅπου εἶναι νεῖδς κ' ἔχει καὶ τὴν ὑγείᾱ του,
 κ' ἔχει καὶ γρόσια 'ς τὸ πουγκὶ καὶ νεῖᾱ 'ς τὴν ἀγκαλιά του.
 Κάμποι, νὰ γεινῆτε βουνά, νὰ περπατῶ νὰ κλαίγω,
 μέραις καὶ νύχτες καὶ πουρναις, ποῦ εἶς' ἄσπλαχνῇ, νὰ λέγω.
 Κανίστρι, κανιστρόπουλο, μὲ ρόδα γεμισμένο,
 θὰ στεῖλ' ἀπὸ τὴ Βενετιά, κορμί μου πλουμισμένο.
 Κάνω καρδιά γιὰ τοὺς ἐχθροὺς καὶ λέγω δὲ μὲ γνοιάζει,
 κ' ἡ μαραμμένη μου καρδιά, κλαίγει κι' ἀναστενάζει.
 Καράβι, караβάκι μου, ποῦ πᾶς μὲ τὸν ἀέρα,
 ἂν σ' ἐρωτήσ' ὁ φίλος μου, δός του τὴν καλημέρα.
 Καρδιά μου, ποιὸς σ' ἐσφάλισε κ' ἐπῆρε τὸ κλειδί σου,
 καὶ δὲν ἀνοίγεις νὰ μοῦ πῇς τὴν παραπόνεσή σου;

Καρδιά μ' ἀπαρηγόρητη, παρηγορήσ' ἀτή σου,
 τί τῶπαθαν κι' ἄλλαις πολλαῖς, δὲν εἶσαι μοναχὴ σου.
 Κι' αἱ τάφοι δὲν μὲ δέχονται, γιὰτ' οἱ νεκροὶ φωνάζουν,
 — ἐμεῖς δὲν θέλουμε ψυχαῖς ποῦ βαρυνασπενάζουν.

480 Κατακαυμένη ἄνθρωπε, σὰν ποντικὸς γεννιέσαι,
 σὰν τὸ λειοντάρι τρέφεται καὶ σὰν δροσιὰ χαλνιέσαι.

Κίνησαν τὰ τριαντάφυλλα δλα νάρθοῦν κοντά σου,
 νὰ πάρουν χρῶμα καὶ βαφή ἀπὸ τὰ μάγουλά σου.

Κοιμᾶται τὸ χρυσὸ κορμὶ καὶ πῶς νὰ τὸ ξυπνήσω;
 θὰ πάρω διαμαντόπετραις νὰ τὸ πετροβολήσω.

Κοιμᾶτ' ὁ ἥλιος 'ς τὰ βουνὰ καὶ τὰ πουλιὰ 'ς τὰ χιόνια,
 κοιμᾶται κ' ἡ ἀγάπη μου μέσ' τὰ ζεστὰ σεντόνια.

Κομμάτια νὰ μὲ κάμουνε σὰν τῆς Λαμπρῆς τ' ἀρνάκι,
 δὲν σ' ἀπαρνιοῦμ' ἐγὼ ποτέ, ἀγγελικὸ κορμάκι.

Κυρά μ', προτοῦ νὰ παντρευτῆς, πολὺ φυσάει ἡ ποδιά σου,
 σὰν παντρευτῆς κι' ἀγγαστρωθῆς, νὰ ἰδῶ τὴν ὠμορφιά σου.

Κόψε κλωνὶ βασιλικὸ καὶ μέτρησε τὰ φύλλα,
 νὰ λογαριάσης τὸν καιρὸν ποῦ μὲ παιδεύεις, σκύλλα.

Κρίμα 'ς τὸ κι αφέτι σου ποῦ περγελας μ' ἐμένα,
 νὰ τὸ 'βρης ἀπὸ τὸν Θεὸ κι' ὄχι ἀπ' ἄλλον κἀνένα.

Κρῖνε μου καὶ μὴν τῶρραφες τὸ στόμα σου μὲ σύρμα,
 γιὰτὶ θὰ πᾶνω νὰ πνιγῶ, κ' ἔχε το σὺ τὸ κρίμα.

Κρῖνε μου, μερτσανόχειλο, κρῖνε, γλυκὸ μου στόμα,
 δλα τ' ἀηδόνια ἐλάλησαν κ' ἡ ἀφεντιά σου ἀκόμα.

490 Κρυφ' ἦταν ἡ ἀγάπη μας σὰν σπόρος 'ς τὸ πεπόνι,
 καὶ μᾶς τὴν ἐξεφλούδισαν οἱ φθονεροὶ γειτόνοι.

Κύττα πῶς τῶφερ' ὁ καιρός, πῶς τῶφεραν οἱ χρόνοι,
 νὰ παῖζ' ὁ λύκος μὲ τ' ἀρνὶ κι' ὁ γκιόννης μὲ τ' ἀηδόνι!

Κύτταξ' ἀπάνου 'ς τὸ βουνό, καὶ λάμπ' εἶδα μεγάλη,
 ἐκεῖ ζυγιάζουν τς ὠμορφαις μὲ τὸ μαργαριτάρι.

Κύτταξ' ἐκεῖνο τὸ βουνὸ πῶς ἀναψε καὶ καίει·
 κάποιος ἀγάπην ἔχασε καὶ κάθεται καὶ κλαίει.

Κυπαρισσάκι μου φηλό, σκύψε νὰ σοῦ μιλήσω,
 δυὸ λόγια μόνον νὰ σοῦ 'πῶ, κ' ὕστερ' ἄς ξεφυχήσω.

Λεδέντης είσαι, μάτια μου, λεδέντικα κινιέσαι,
 λεδέντικα τή γῇ πατάς καί σειέσαι καί λυγιέσαι.
 Λειποθυμῶ ὅταν σέ ἰδῶ, κι' ἀφοῦ σέ ἰδῶ τρομάζω,
 κι' ὅταν σ' ἀφίνω τὸ «ἔχε γειά», τὸ χρώμα μου τ' ἀλλάζω.
 Λεφτοκαργιὰν ἐφύτεψα 'ς τὴ φυλακὴ ποῦ μπῆκα,
 καὶ λεφτοκάρυα ν' ἔφαγα, κι' ἀκόμα δὲν ἐβγήκα.
 Λεφτοκαργιὰν ἐφύτεψα ὅταν σέ πρωτοεῖδα,
 καὶ λεφτοκάρυα ν' ἔφαγα καὶ σὺ καμμιὰν ἐλπίδα.
 Λυπητερά, λυπητερά, θε νὰ ψυχομαχήσω,
 θάλασσα, κάμπους καὶ βουνά νὰ τ' ἀποχαιρετήσω.
 500 Μαργαριτάρ' ἀζύγιαστα, κόρη μου, 'ς τὸ λαιμό σου,
 δίνω γιὰ ἓνα τρυφερὸ φιλὶ 'ς τὸ μάγουλό σου.
 Μαρία λὲν τὴν Παναγιά, Μαρία λὲν κ' ἐσένα,
 κι' ἂν ἀρνηθῶ τὴν Παναγιά θε ν' ἀρνηθῶ κ' ἐσένα.
 Ματάκια μου περδικωτὰ καὶ φρύδια σὰν δοξάρι,
 χαρὰ 'ς τὸν νεῖον ποῦ σὰς φιλεῖ, χαρὰ 'ς τὸ παλληκάρι.
 Μὰ τ' ἄστρα, μὰ τὸν οὐρανό, μὰ τὸ λαμπρὸ φεγγάρι,
 καὶ μὰ τὴ γῆς ποῦ θὰ μᾶς φάη, ἄλλος δὲ θὰ σέ πάρη.
 Μάτια μου κακορροίζικα, προδόταις τοῦ κορμιοῦ μου,
 γιατί νὰ μοῦ τὴν βάλετε τέτοια κυρὰ 'ς τὸ νοῦ μου;
 Μάτια ποῦ χαμηλόνετε μὲ τὴν ταπεινοσύνη,
 παρακαλῶ σας, κάμετε σ' ἐμένα λεημοσύνη.
 Μάτια καὶ φρύδια καὶ μαλλιά πῶς τάχεις μπερδεμένα,
 μ' ἄλλον ἂν ἐχοράτεψες, παῖξε καὶ μὲ τ' ἐμένα.
 Μάτια μὲ χρώμα τ' οὐρανοῦ, ποῦ βρήκαταν τὸ νά ζι;
 σὲ τί περβόλι θε ναῦρῶ λουλοῦδι νὰ σὰς μοιάζη;
 Μάτια ἔχεις μαῦρα κι' ἄσπλαχνα, ἄγριο μου περιστέρι,
 τὸ τί τραῶ γιὰ σένανε, ἓνας Θεὸς τὸ ξέρει.
 Μάτια μὲ μάτια πιάνονται, τὰ χεῖληα δὲν φιλοῦνται,
 θέλουν νὰ σμίξουνε τὰ δυὸ καὶ τοὺς ἐχτροὺς φοβοῦνται.
 510 Μάτια μὲ μάτια γλέπονται καὶ δυὸ καρδιαὶς τσιμπιοῦνται,
 καὶ πᾶσχουν γιὰ ν' ἀνταμωθοῦν, μόν' τοὺς ἐχτροὺς φοβοῦνται.
 Μ' ἔκαψ' ὁ ἥλιος, μ' ἔκαψε, μ' ἔκαψε καὶ τὸ κάμα,
 σὰν τῆς ἀγάπης τὸν καὕμό, δὲν μ' ἔκαψ' ἄλλο πρᾶμμα.

Μελαχροινήν ἐφίλησα, τ' Αὐγούστου πρώτη μέρα,
 τὸ στόμα μου μοσχοβολάει τριάντα μιὰν ἡμέρα.
Με πῆρ' ὁ πόνος κι' ὁ καϋμός, δὲν ξέρω τί νὰ κάνω,
 ἀπ' τὴν ἀγάπη τὴν πολλὴν θὰ πέσω ν' ἀπεθάνω.
Μέσα μέσ' τ' ἄγρια κύματα θε νὰ γυρέψω μνημα,
 ἐκεῖ θαύρῳ τὸν θάνατο, κ' ἔχε το σὺ τὸ κρίμα.
Μέσα 'ς τὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς δέντρο 'χῶ φυτεμένο,
 κι' ἀπάνου 'ς τὰ κλωνάρια του φεῖδ' εἶν' περιπλεμμένο.
Μέσα σὲ χίλιαις νὰ σὲ ἰδῶ, μέσα σὲ δυὸ χιλιάδες,
 γνωρίζω τὸ κορμάκι σου, ἀπὸ ταῖς ὠμορφάδαις.
Μέσα 'ς τὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς, 'ς τὴ φλέβα τὴ μεγάλη,
 ἔβαλα κ' ἐζωγράφισα τ' ἀγγελικά σου κάλλη.
Μέσ' τὴν ἀρχὴ τῶν τραγουδιῶν, τὸ ἄχ εἶναι γραμμένο,
 κι' ὅποιο κορίτσι τ' ἀγροικάει, ἄς φεύγῃ τὸ καυμένο.
Με τὴν ἀγαπημένη μου θέλω νὰ κάμω κρίση,
 τρεῖς χρόνους ἀγαπιώμαστε, καὶ τώρα νὰ μ' ἀφήσῃ!
 530 **Μ**ε τὴν καρδιά μου σ' ἀγαπῶ καὶ μ' ὅλα μου τὰ μέλη,
 καὶ τὴν καρδιά μου ἐρώτησα καὶ μοῦ εἶπ' ἐσένα θέλει.
Με τί καρδιά, με τί ψυχὴ, τὴν πόρτα νὰ πατήσω,
 τὴν πόρτα καὶ τὴ σκάλα σου νάρθῳ νὰ χαιρετήσω;
Με τί ψυχὴ, με τί καρδιά, νὰ πάνω 'γὼ 'ς τὰ ξένα,
 ν' ἀφήσω μάτια 'π' ἀγαπῶ, σκυμμένα καὶ κλαμένα.
Με τί χορτάρι μ' ἔγγιζες, καὶ τρέμω γιὰ τ' ἐσένα;
 ἐσὺ σιμά μου κάθεσαι, κ' ἐγὼ ρωτῶ γιὰ σένα.
Με τὸ δικό σου τὸ φιλὶ 'ς τοὺς οὐρανοὺς πηγαίνω,
 με τοὺς ἀγγέλους κάθομαι, καὶ πάλε κατεβαίνω.
Με τὸν ἀγέρα ἔχω νταβᾶ, με τὸν βορειᾶ ἔχω κρίση,
 ποῦ σοῦ φυσάει τὰ καζακλιά, χωρὶς νὰ με ρωτήσῃ.
Με τρέλλανες, νὰ τρελλαθῇς, μοῖρα νὰ μὴ γνωρίσης,
 καὶ τὰ προικιά ποῦ τοίμασες, ἔρημα νὰ τ' ἀφήσης.
Μ' ἐφίλησες κι' ἀρρώστησα, φίλειε με γιὰ νὰ γειάνω,
 καὶ πάλε μάτα φίλειε με, γιὰ νὰ μὴν ἀπεθάνω.
Μηγάρις ἐγεννήθηκα 'ς τοὺς λύκους, καὶ φοβάσαι!
 μὰνα κ' ἐμένα μ' ἔκαμε, σκύλλα, δὲ με λυπᾶσαι;

- Μῆλό μου, μὴ μαραινέσαι, μὴ χάνης τὴ θωριά σου,
γιατ' ἄλλην νειὰν δὲν ἀγαπῶ, ὥσάν τὴν ἀφεντιά σου.
- 530 Μὴ μὲ τηρᾷς κατάμματα, γιατίι μ' ἀνάφτ' ὁ πόνος,
μ' ἀνάφτει κ' ἡ κακὴ πληγὴ, καὶ δὲ μ' εὐρίσκει ὁ χρόνος.
- Μὴ μὲ κατηγορήσητε, γειτόνισσας, γειτόνοι·
ἀπ' τῆς ἀγάπης τὸν καῦμό, ὁ Θεὸς νὰ σᾶς γλυτόνη.
- Μὴ μὲ σκοτώσης, οὐρανέ, μὴ μὲ πλακώσης, χῶμα.
γιατ' εἶμ' ἀνύπαντρο παιδί, θέλω νὰ ζήσ' ἀκόμα.
- Μὴ μὲ πεθάνης, οὐρανέ, μὴ μὲ πλακώσης, χῶμα,
γιατ' εἶμαι χρειάζόμενος 'ς τὴ γῆς νὰ μείνω ἀκόμα.
- Μῆνα σὲ παρακάλεσα νάρθῃς νὰ μ' ἀγαπήσης,
πάθηκα καὶ βάσανα πολλὰ, σκληρὴ, νὰ μὲ γιομίσῃς;
- Μῆνα σοῦ κακοφάνηκε, ποῦ σῶκρινα καμπόσα;
εἶχα τὴ λαύρα 'ς τὴν καρδιά, καὶ φλόγα μέσ' τὴ γλῶσσα.
- Μῆνα μὲ καῖς μὲ τὴ φωτιά, ν' ἀνάψω καὶ νὰ σβύσω;
ἐσὺ μὲ καῖς μὲ τὸν σε β τ ᾱ καὶ δύσκολα θὰ γλύσω.
- Μὴν ἀγαπήσης ἄνθρωπο ὅσω νὰ σ' ἀγαπήσῃ,
ὅσω νὰ ἰδῇς τὰ μάτια του νὰ τρέχουν σὰν τὴ βρύση.
- Μὴν ἐμπιστεύεσαι ὀχτρὸν 'ς τὰ λόγια ποῦ σοῦ λέγει,
μήτε ποτὲ τῆς γυναικὸς ποῦ σοῦ μιλεῖ καὶ κλαίγει.
- Μὴν παρασυλλογίζεσαι καὶ σοῦ σκορπάει ἡ γνώση,
ὁ φίλος σου δὲν εἶν' ἐδῶ νὰ σοῦ τὴν συμμαζώσῃ.
- 540 Μὴ σκιάζεσαι τὸν ἔρωτα, τίποτα δὲν παθαίνεις,
ὀλίγο τι τρελλαίνεσαι, καὶ μοναχὸς σου κραίνεις.
- Μιὰ μαύρη πέτρα τοῦ γιαλοῦ θὰ βάλω προσκεφάλι,
γιατὶ δὲν φταίει τὸ κορμί, μόν' φταίει τὸ κεφάλι.
- Μιὰ τρίχ' ἀπ' τὰ ματάκια σου, τὰ μάτια μου νὰ ράψω,
κι' ὄρκον σοῦ κάνω 'ς τὸν Θεό, ἄλλην νὰ μὴ κυττάξω.
- Μισεῖς τὸ πουλάκι μου, ὁπαῦ μ' ἐπαρηγόρα,
καὶ θὰ ξενητευτῶ κ' ἐγὼ νὰ πάγω 'ς ἄλλη χώρα.
- Μισεῖω καὶ σ' ἀφίνω 'γειά, σ' ἀφίνω κι' ἄμα νά τι,
τὰ δυὸ βυζιά τοῦ κόρφου σου, νὰ μὴν τὰ ἰδῇ ἄλλο μάτι.
- Μισεῖω, φίλοι, κλάψτε με καὶ σεῖς, ὀχτροί, χαρῇτε,
καὶ σεῖς, γειτονοπούλαις μου, 'ς τὰ μαῦρα νὰ ντυθῇτε.

Μισεύω ἀπὸ τῇ γειτονιά καὶ πάγω ἔς ἄλλον τόπον,
 μὴ πάγη κ' ἡσυχάσουνε ἢ γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων.
 Μισεύω καὶ τὰ μάτια μου, δακρύζουν τὰ καυμένα,
 γιὰ τὸ πῶς τοὺς ἔλλειψε καὶ καταίλλοι σ' ἐμένα.
 Μπαντίδος ἐγεννήθηκα, μπαντίδος θὰ πεθάνω,
 τὰ πεντακόσια ποῦ χρωστῶ, χίλια θὲ λὰ τὰ κάνω.
 Μοῦ εἶπαν πῶς ἀρρώστησες, καὶ φλόγα μῶχει πέσει,
 πῶς νὰ ἦταν νὰ μοιράζονταν ἡ ἀρρωστία ἔς τὴ μέση.
 550 Μπουμποῦκι τῆς τριανταφυλλιάς, μὴ καμαρόνης τόσῳ,
 νὰ μὴ μὲ φέρης σὲ στιγμή τὸ χέρι μου ν' ἀπλώσω.
 Νὰ εἶχα τὴ θάλασσα χαρτί, τὸν οὐρανὸ μελάνη,
 γιὰ νάγραφα τὰ πάθη μου κι' ἀκόμα δὲ μοῦ φτάνει.
 Νὰ εἶχα τὴ θάλασσα γυαλί, νὰ κύλαγα λεημόνι,
 νάβλεπα τὴν ἀγάπη μου ποῦ στρώνει, ποῦ πλιαγιώνει.
 Νὰ εἶχα τοῦ Σολωμῶν τὸ νοῦ, καὶ τοῦ Δαβὶδ τὴ γνώση,
 νὰ σῶλεγα παινέματα, ὅσῳ νὰ ξημερώση.
 Νὰ εἶχα ἔς τὰ στῆθι μου γυαλί, νάρχοσουν νὰ κυττιώσουν,
 νάβλεpes τί ἔχω ἔς τὴν καρδιά, γιὰ νὰ μὲ λεημονιώσουν.
 Νὰ εἶχα νεράντσι νάρριχνα ἔς τὸ πέρα παραθύρι,
 νὰ τσάκιζα τὸ μαστραπᾶ, πῶχει τὸ καρυοφύλλι.
 Νὰ ἤμουν προυλὶ νὰ πέταγα, νὰ ἤμουνα χελιδόνι,
 νάρχομουν γιὰ νὰ σ' εὔρισκα, νὰ μοῦ διαδοῦν οἱ πόνοι.
 Νὰ ἤμουνα ἔς τὸ σωκάρδι σου κουμπὶ μαλαμματένιο,
 νὰ σφίγγω αὐτὸ τὸ στῆθός σου τὸ μαργαριταρένιο.
 Νὰ ἦν' ἀπὸ σίδερ' ἄνθρωπος ἐσένα ν' ἀγαπήση,
 τὰ τόσα σου καμώματα ὅλα νὰ τὰ φτουρήση.
 Νὰ ἦσουν, κυρά μου, λεημονιά κ' ἐγὼ νὰ ἤμουν χιόνι,
 νὰ λυώνω, νὰ ποτίζωνται οἱ ἐδικοί σου κλώνοι.
 560 Νὰ ἦταν τρόπος νὰ σὲ ἰδῶ, νὰ σῶλεγα δυὸ λόγια,
 καὶ ὅστερ' ἄς μοῦ λέγανε τὰ μαῦρα μοιρολόγια.
 Νὰ ἦταν ἡ θάλασσα γυαλί, νὰ κύλαγα λεημόνι,
 νάστελνα ἔς τὴν ἀγάπη μου νεράντσι καὶ κυδῶνι.
 Νὰ ἦταν τὸ στῆθός μου γυαλί, νάγλεpes τὴν καρδιά μου,
 γιὰ νάγλεpes σὰν τὴ φωτιά καίει τὰ σωθηκά μου.

Νὰ μὴ σοῦ κακοφαίνεται, ἀγάπη μου κιτράττη,
 ποῦ δὲν ἐβγῆκα νὰ σὲ ἰδῶ, γιὰτ' ἡ ἐντροπὴ μ' ἐκράτει.
 Ν' ἀναστενάξω ἤθελα, φοβοῦμαι μὴν ἀνάψη
 ὁ πόνος πῶχω 'ς τὴν καρδιά καὶ τὸ κορμί μου κάψη.
 Νὰ μὲ χτικιάσης πολεμᾶς μ' ὅλα τὰ δυνατά σου·
 γλήγωρα τ' ἀξιόνεσαι, γιὰ νὰ χαρ' ἡ καρδιά σου.
 Νᾶξερα μάγεια νάκανα, νὰ σ' ἄλλαζα τὴ γνώμη,
 νὰ μοῦ φωνάζης νᾶρχωμαι, κ' ἐγὼ νὰ λέγ' ἀκόμη.
 Νᾶξερα τὸν προξενητὴ, ποῦ σῶκαμε τὸ γάμο,
 τὸ μεγαλειότερο κακὸ ἤθελα νὰ τοῦ κάμω.
 Νᾶξερα ποιὸν θά παντρευτῆς, ποιὸς ἄγουρος σοῦ μέλλει,
 νὰ τὸν ποτίζω ζάχαρη, νὰ τὸν ταγίζω μέλι.
 Νᾶξερες φίλος ποῦ εἶμ' ἐγώ, ἀπὸ τοὺς φίλους φίλος,
 δὲν εἶμαι ὅμοιος μ' ἐκεινούς, ὅπου γυρνᾶν σὰν μύλος.
 370 Νᾶξερες φίλος ποῦ εἶμ' ἐγώ, ἀπὸ μεγάλη ἀράδα,
 καὶ σοῦ τραβάω τὸν καὶμό μ' ὅλην τὴ φρονημάδα.
 Νᾶξερες πόσο σ' ἀγαπῶ, ἤθελε τὸ θιαμᾶξης,
 κι' αὐτὴν τὴν γνώμη ποῦ κρατᾶς, ἤθελε τὴν ἀλλάξης.
 Νυχτόνει καὶ δὲν ἔρχεσαι, ἀργᾶς καὶ τί νὰ γένω,
 σὰν κόττα περιορίζομαι, 'ς τὴν πόρτα μπαινοβγαίνω.
 Νυχτόνει καὶ παρακαλῶ πότε νὰ ξημερώσῃ,
 γιὰ νὰ σὲ ἰδοῦν τὰ μάτια μου κι' ὁ νοῦς μου νὰ λαρώσῃ.
 Σαγριωμένη μὲ κυττᾶς, μὲ φεύγεις σὰν φονηὰ σου,
 κ' ἐγὼ θὰ τρέξω νὰ σφαγῶ ὀμπρὸς 'ς τὰ γόνατά σου.
 Ξυπνάω τὰ μεσάνυχτα νὰ πάρω τὸν ἀέρα,
 βρῖσκω τὰ στήθη σου ἀνοιχτὰ καὶ λέγ' ὅτ' εἶναι μέρα.
 Ξυπνάω τὴ νύχτα καὶ ρωτῶ τὰ ἄστρα ἓνα ἓνα,
 τάχα τί κάν' ὁ φίλος μου, τάχα τί λέει γιὰ μένα.
 Ξύπνα κι' ἀγροίκια, κόρη μου, πούρθαν οἱ λαλητάδες,
 νὰ ψάλλουνε τὰ κάλλη σου, ταῖς τόσαις σου ὠμορφάδαις.
 Ξύπνα, τοῦ ἔρωτος παιδί, τῆς Ἀναράιδας γέννα,
 ξύπνα ν' ἀκούσης πῶς λαλῶ καὶ τραγουδῶ γιὰ σένα.
 Ξύπνα, τοῦ ἔρωτος παιδί, τοῦ Χάρου συγγενάδι,
 τῆς Ἀναράιδας γέννημα, ποῦ θὰ μὲ πᾶς 'ς τὸν Ἄδη.

- 410 Ἔτσι ποῦ μέ κατάντησες, βγάλε μου καὶ τὰ μάτια,
 δός μου κ' ἓναν καλὸν τρουῖα, νὰ πάγω γιὰ κορμμάτια.
 Ἔβγα ἔς τὸ παραθύρι σου, ὅδες τὴ γαρουφαλιά σου,
 καὶ πότιξέ την γιὰ νερὸ μὲ γάλα ὀχ τὰ βυζιά σου.
 Ἔχει σε β τ ἄ δες δεκατρεῖς ὅπ' ἀγαπάει γυναῖκα,
 ἐγὼ τοὺς τρεῖς ἀπέρασα, μοῦ μένουν ἄλλοι δέκα.
 Ἔχεις μαλλιά τετράξανθα ἔς τὰς πλάταις σου ριμμένα,
 ποῦ τὰ χτενίζ' ἡ μάνα σου μὲ τὰ χρυσᾶ τὰ χτένια.
 Ἔχεις δυὸ μάτια ἐλάφινα, σ' τὸ λέγω νὰ τὸ ξέρης,
 ὅταν κυττᾷς τὸν ἄνθρωπο σὲ χαλασμὸ τὸν φέρεις.
 Ἔχεις τὰ μάτια, μάτια μου, μαῦρα σὰν τὴ μελάνη,
 ἡ ὠμορφιά τους ἡ πολλή, πολλοὺς θὲ νὰ ζουρλάνη.
 Ἔχεις τὰ μάτια σὰν ἐλθαίς, μέσα βαροῦν ἀχτίδες,
 ἔχεις κοντάρια τσύνορα, βαροῦν τοὺς σε β τ α λ ἰ δ ε ς .
 Ἔχεις τὰ μάτια σὰν ἐλθαίς, τὰ φρύδια γαῖτανάκι,
 αὐτὰ πᾶ δυὸ μὲ ζούρλαναν καὶ μῶσταξαν φαρμάκι.
 Ἐχτίκιασα, ψυχοῦλά μου, βοήθεια σοῦ χαλεύω,
 γιὰ σένα μὲ τὸν θάνατο μερονυχτῆς παλεύω.
 Ἐχῶ καιρὸν ποῦ σ' ἀγαπῶ καὶ κανενὸς δὲν λέγω,
 μόν' κάθουμαι ἔς τὸ σπίτι μου, καὶ νύχτα μέρα κλαίγω.
 420 Ζάχαρη νᾶν' ὁ ὕπνος σου καὶ μέλι τ' ὄνειρό σου,
 κ' ἐμένα ἢ ἐλπίδες μου κρεμιοῦνται ἔς τὸ λαιμά σου.
 Ζάχαρ' εἶναι τὸ στόμα σου, μέλι τὸ κύτταμμά σου,
 κί' ἀλλοίμονο ἔς τὸν ἄνθρωπο ποῦ νὰ σταθῇ σιμά σου.
 Ζαχαροζυμωμένη μου καὶ λαμπαδοχυτή μου,
 καμάρ' εἶσαι τῆς μάνας σου καὶ καύχησι δική μου.
 Ζαχαροζυμωμένη μου, σὰν ποιά νὰ σ' τὰ ζγουραίνῃ,
 τὰ χρυσαφένια σου μαλλιά, μὲ τὸ χρυσὸ τὸ χτένι;
 Ζουρλὸ ἤμουν κι' ἀπογείνηκα, τὸ νοῦ μου δὲν τὸν ἔχω.
 ἐλπίδα πλέον ἀπὸ σὲ καμμιὰ δὲν ἀπαντέχω.
 Ζωὴ καὶ τούτῃ λέγεται μ π α χ τ σ ἔ ς χωρὶς ἀηδόνι;
 χωρὶς ἀγάπη ἔς τὸ πλευρὸ θάνατος ξημερώνει!
 Ἡ ἀγάπη μας ἦταν κρυφή, μέσα ἔς τὰ χορταράκια,
 καὶ τώρα μᾶς τὴν ἔμαθαν καὶ τὰ μικρὰ παιδάκια.

- Ἡ ἀγάπη μου εἶναι κρυφὴ κι' ὅλ' οἱ γιατροὶ μοῦ λέγουν,
 πῶς ἔχω βέ ν' ἀπὸ χτικιὸ καὶ ζωντανὸν με κλαίγουν.
- Ἡ ἀγάπη θέλει φρόνηση, θέλει ταπεινοσύνη,
 θέλει λαγοῦ περπατησιά, κι' ἀητοῦ γληγωροσύνη.
- Ἡ ἀγάπη βράχους καταλύει καὶ τὰ θεριὰ ἡμερόνει,
 κ' ἐγὼ τὴν ἔχω 'ς τὴν καρδιά γι' αὐτὸ με θανατόνει.
- 480 Ἡ ἀγάπη δέντρο γείνηκε κ' ἐπλάκωσε τὸ δρόμο,
 καὶ δὲν μ' ἀφίνει νὰ διαβῶ, νὰ πᾶνω 'ς ἄλλον κόσμο.
- Ἡ ἀγάπη 'ς τ' ἀναπτάσματα, εἶναι γλυκεῖα σὰν μέλι,
 κι' ὅταν ἐρθῇ 'ς τὸ χωρισμό, τάτ' ὁ Θεὸς τὸ ἔρει.
- Ἡ θάλασσα εἶν' ἡ μάνα μου, τὸ κύμα ἡ ἀδερφή μου,
 καὶ τὰ ψαράκια τοῦ γιालοῦ οἱ ἀδερφοποιταί μου.
- Ἦθελα ν' ἀπεθῆνησκα καὶ πάλε νά ἦταν ψέμα,
 νὰ βλεπα ποιὸς μ' ἀγάπαε καὶ ποιὸς πονεῖ γιὰ μένα.
- Ἦθελα νὰ σ' ἀντάμονα νὰ σοῦ 'λεγα καμپόσα,
 κι' ἂν δὲν σοῦ γύριζα τὸ νοῦ, ἄς μῶκοθαν τὴ γλῶσσα.
- Ἦθελα νᾶχα 'ς τὴν καρδιά μικρὸ παραθυράκι,
 νὰ τᾶνοιγα κάθε πουρνό, νὰ βγαίνει τὸ φάρμακι.
- Ἦθελα νὰ σ' ἀγκάλιαζα, ζάρκα με τὸ γελέκι,
 κ' ὕστερ' ἄς με κρεμούσανε, ἀπ' ὅξ' ἀπ' τὸ κουρμέκι.
- Ἦθελα νᾶμουν 'ς τὰ βουνά, μ' ἀγρίμια νὰ κοιμοῦμαι,
 καὶ τὸν δικό σου τὸν καῦμό, νὰ μὴν τὸν συλλογιοῦμαι.
- Ἦθελα νᾶμουν κυνηγός, 'ς τοὺς λόγγους νὰ κοιμοῦμαι,
 καὶ τὸ χρυσό σου τὸ κορμί, νὰ μὴν τὸ συλλογιοῦμαι.
- Ἦθελα νᾶμουν χρυσικός νὰ φκιάνω δαχτυλίδια,
 νὰ περπατῶ νὰ τὰ πουλῶ, μ' ἓνα φιλὶ 'ς τὰ φρύδια.
- 440 Ἡ μάνα σου σοῦ τᾶστειλε τὰ μῆλα 'ς τὸ μαντύλι,
 σ' τὰ φέρνω με παραγγελιά, νὰ σὲ φιλῶ 'ς τὰ χεῖλη.
- Ἡ μαυρισμένη μου καρδιά κλαίγει, παραπάνειέται,
 τί τῶχαμε τοῦ φίλου της καὶ δὲν τὴν λεημονεῖται.
- Ἡ πρώτη κ' ἡ ὕστερινή, κ' ἡ μοναχὴ μ' ἀγάπη,
 μ' ἀγάπησε, μ' ἀρνήθηκε, μ' ἐπότισε φαρμάκι.
- Ἡ ὠμορφιά σου ἤμπορεῖ τὸν ἥλιον νὰ θαμπώσῃ,
 καὶ σκλάβον ἀπ' τὴ Μπαρμπαρα νὰ τὸν ἐλευτερώσῃ.

Ἦ ὠμορφιά σου μ' ἔκαμε ζουρλὸν καὶ δαιμονιάρη,
 πάγω νὰ πιάσω τὸ χαρτί, χύνω τὸ καλαμάρι.
 Ἦ ὠμορφιά 'ς τὸν ἄνθρωπο, νάχη καὶ νοῦ καὶ χάρι,
 πουλιέται καὶ ζυγιάζεται μὲ τὸ μαργαριτάρι.
 Θὰ κάμω σπíti 'ς τὴν καρδιά καὶ κάμω ρη 'ς τὰ φύλλα,
 καὶ μαγειριὸ 'ς τὰ σωθικά νὰ μαγειρεύης, σκύλλα.
 Θάλασσα δίχως κύματα καράδι δὲν στερειώνει,
 κι' ἀγάπη δίχως βάσανα ποτὲ δὲ θεμελιώνει.
 Θάλασσα, πικροθάλασσα καὶ πικροκυματοῦσα,
 ὅλοι σὲ λένε θάλασσα κ' ἐγὼ σὲ λέγ' ἀνθοῦσα.
 Θάλασσα, π' ὅλα τὰ νερά καὶ τὰ ποτάμια πίνεις,
 ἂν πιῇς κι' ὅλα τὰ δάκρυα μου, πλατύτερη θὰ γείνης.
 450 Θάλασσα, τὴν ἀγάπη μου, ἐσὺ τήνε γνωρίζεις,
 κι' ἀπ' τ' ἄγρια σου τὰ κύματα νὰ τὴν ἀνεμερίζης.
 Θάλασσα, ποῦς' ἀγνάντια μου καὶ γλέπεις τὸν καὺμὸ μου,
 νὰ μοῦ φυλᾷς, νὰ μ' ἀγαπᾷς τὸν ἀγαπητικό μου.
 Θὰ μάσω ξύλ' ἀπ' τὸ βουνό, καὶ λαῦρ' ἀπ' τὴν καρδιά μου,
 καὶ δάκρυ' ἀπ' τὰ ματάκια μου γιὰ νὰ λουστῇς, κυρά μου.
 Θὰ πᾶνω σὲ ψηλὸ βουνὸ νὰ σκούξω σὰν τ' ἀηδόνι,
 γιὰτ' εἶμαι ξένος κ' ἔρημος καὶ ποιὸς μὲ συμμαζώνει.
 Θὰ πάρω ὄρη καὶ βουνὰ ναῦρω χελώνας αἶμα,
 γιὰ νὰ ποτίσω τοὺς ἐχτρούς, ποῦ λὲν κακὸ γιὰ μένα.
 Θὰ πάρω κάμπους καὶ βουνὰ τ' ἀγρίμια νὰ ρωτήσω,
 μήπως καὶ μῶβρουν γιαιτρικὸ γιὰ νὰ σ' ἀλησιμονήσω.
 Θὰ φύγω πλέον ἀπ' ἐδῶ, θὰ πάγω σ' ἄλλον τόπον,
 μήπως καὶ ἡσυχάσουνε ἢ γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων.
 Θέλ' ἡ καρδιά μου νὰ σφαγῇ κ' ἐγὼ τήνε μαλόνω,
 κάνε, καρδιά μ', ἀπομονή κ' ἐγὼ βαστῶ τὸν πόνο.
 Θιαμαίνομαι καὶ ξαπορνῶ 'ς τὴν τόση μας φιλία,
 πῶς νὰ γυρίσῃ σ' ἔχθρητα χωρὶς καμμιάν αἰτία.
 Θυμᾶσαι ὅταν σ' ἐφίλησα 'ς τὰ τρία τὰ σκαλίδια,
 καὶ μοῦπες, κάτσε, διάτανε, μὴ μοῦ χαλᾷς τὰ φρύδια;
 460 Θωρεῖς με πῶς ἐγείνηκα, μαῦρος σὰν τὸν ἀράπη;
 δὲν εἶμ' ἀπὸ τὴν Ἀραπιά, μόν' εἶμ' ἀπ' τὴν ἀγάπη.

- Ἴσως θαρρεῖς, ἂν μ' ἄρνηθῇς, πῶς θὲ νὰ κιτρινίσω;
 γαρουφαλάκι θὰ γενῶ γιὰ νὰ σὲ δαιμονίσω.
 Καθρέφτης εἶν' Βενέτικος τὸ πρόσωπό σου, φῶς μου,
 κι' ἀστράφτει κι' ἀχτινοβολεῖ 'ς τὰ μάτια ὄλου τοῦ κόσμου.
 Καθρέφτη μου, τὴν ὠμορφιά τῆς νεῖᾶς ποῦ σὲ κυττάει,
 θάμπονε, κρύβε τὴ μισή, νὰ μὴ ψηλοκρατῇ.
 Καινούργι' ἀγάπη καὶ παληὰ μὲ βάλανε 'ς τὴ μέση,
 καὶ δὲν ἤξεύρ' ἀπὸ ταις δυό, ποῖα θὰ μ' ἀποκερδέσῃ.
 Καὶ τὰ τραγούδια λόγια εἶναι, τὰ λὲν οἱ πικραμμένοι,
 πᾶσχουν νὰ διώξουν τὸ κακὸ καὶ τὸ κακὸ δὲν βγαίνει.
 Καὶ τὰ τραγούδια λόγια εἶναι, τοὺς νειοὺς παρηγοροῦνε,
 σὰν ταις ψυχαῖς ποῦ καρτεροῦν παράδεισο νὰ ἰδοῦνε.
 Κακὸς ὁποῦ εἶναι κι' ὁ σε β τ ᾱς, τοὺς φρόνιμους ζουρλαίνει,
 καὶ τὰ μικρούτσικα παιδιὰ σὰν φύλλα τὰ μαραίνει.
 Καλὰ ἔκαμες κ' ἐκόπιασες, κι' ἄς ἔκαμες καὶ κόπο,
 γιὰτ' ἤρθες κ' ἐνοστήμεψες τὸν ἄσχημό μας τόπο.
 Καλησπερίζω δυὸ ψυχαῖς, τέσσαρα μαῦρα μάτια,
 τέσσαρ' ἀχείλια κόκκινα καὶ δυὸ κορμιά δροσάτα.
 470 Καλησπερίζω μιὰ ψυχὴ καὶ τῶνομα δὲν λέγω,
 γιὰτι ἂν πῶ τὸ ὄνομα σὰν τὸ παιδάκι κλαίγω.
 Κάλλια νὰ ἰδῶ τὸ αἷμά μου 'ς τὴ γῆς νὰ κοκκινίσῃ,
 πάρα νὰ ἰδῶ τὴν ἀγαπῶ ἄλλος νὰ τὴν φιλήσῃ.
 Καλότυχος ὅπου εἶναι νειὸς κ' ἔχει καὶ τὴν ὑγεία του,
 κ' ἔχει καὶ γρόσια 'ς τὸ πουγκὶ καὶ νεῖα 'ς τὴν ἀγκαλιά του.
 Κάμποι, νὰ γείνητε βουνά, νὰ περπατῶ νὰ κλαίγω,
 μέραις καὶ νύχτες καὶ πουρναις, ποῦ εἶσ' ἄσπλαχνη, νὰ λέγω.
 Κανίστρι, κανιστρόπουλο, μὲ ρόδα γεμισμένο,
 θὰ στεῖλ' ἀπὸ τὴ Βενετιά, κορμί μου πλουμισμένο.
 Κάνω καρδιά γιὰ τοὺς ἐχθροὺς καὶ λέγω δὲ μὲ γνοιάζει,
 κ' ἡ μαραμμένη μου καρδιά, κλαίγει κι' ἀναστενάζει.
 Καράβι, караβάκι μου, ποῦ πᾶς μὲ τὸν ἀέρα,
 ἂν σ' ἐρωτήσ' ὁ φίλος μου, δὸς του τὴν καλημέρα.
 Καρδιά μου, ποῖος σ' ἐσφάλισε κ' ἐπῆρε τὸ κλειδί σου,
 καὶ δὲν ἀνοίγεις νὰ μοῦ πῇς τὴν παραπόνεσή σου;

Καρδιά μ' ἀπαρηγόρητη, παρηγορήσ' ἀτή σου,
 τί τῶπαθαν κι' ἄλλαις πολλαῖς, δὲν εἶσαι μοναχὴ σου.
 Κι' αἱ τάφοι δὲν μὲ δέχονται, γιὰτ' οἱ νεκροὶ φωνάζουν,
 — ἐμεῖς δὲν θέλουμε ψυχαῖς ποῦ βάρυναστυναζοῦν.

- 480 Κατακαυμένε ἄνθρωπε, σὰν ποντικὸς γεννιέσαι,
 σὰν τὸ λειοντάρι τρέφεσαι καὶ σὰν δροσιά χαλνιέσαι.
 Κίνησαν τὰ τριαντάφυλλα ὅλα νάρθοῦν κοντὰ σου,
 νὰ πάρουν χρώμα καὶ βαφὴ ἀπὸ τὰ μάγουλά σου·
 Κοιμᾶται τὸ χρυσὸ κορμὶ καὶ πῶς νὰ τὸ ξυπνήσω;
 θὰ πάρω διαμαντόπετραις νὰ τὸ πετροβολήσω.
 Κοιμᾷτ' ὁ ἥλιος 'ς τὰ βουνὰ καὶ τὰ πουλιὰ 'ς τὰ χιόνια,
 κοιμᾶται κ' ἡ ἀγάπη μου μέσ' τὰ ζεστὰ σεντόνια.
 Κομμάτια νὰ μὲ κάμουνε σὰν τῆς Λαμπρῆς τ' ἀρνάκι,
 δὲν σ' ἀπαριουῖμ' ἐγὼ ποτέ, ἀγγελικὸ κορμάκι.
 Κυρά μ', προτοῦ νὰ παντρευτῆς, πολὺ φυσάει ἡ ποδιά σου,
 σὰν παντρευτῆς κι' ἀγγαστρωθῆς, νὰ ἰδῶ τὴν ὡμορφιά σου.
 Κόψε κλωνὶ βασιλικὸ καὶ μέτρησε τὰ φύλλα,
 νὰ λογαριάσης τὸν καιρὸν ποῦ μὲ παιδεύεις, σκύλλα.
 Κρίμα 'ς τὸ κιὰφέτι σου ποῦ περγελαῖς μ' ἐμένα,
 νὰ τό 'βρης ἀπὸ τὸν Θεὸ κι' ὄχι ἀπ' ἄλλου κἀνένα.
 Κρῖνε μου καὶ μὴν τῶραφες τὸ στόμα σου μὲ σύρμα,
 γιὰτὶ θὰ πᾶνω νὰ πνιγῶ, κ' ἔχε το σὺ τὸ κρίμα.
 Κρῖνε μου, μερτσανόχειλο, κρῖνε, γλυκὸ μου στόμα,
 ὅλα τ' ἀηδόνια ἐλάλησαν κ' ἡ ἀφεντιά σου ἀκόμα.
 490 Κρυφ' ἦταν ἡ ἀγάπη μας σὰν σπόρος 'ς τὸ πεπόνι,
 καὶ μᾶς τὴν ἐξεφλούδισαν οἱ φθονεροὶ γειτόνοι.
 Κύττα πῶς τῶφερ' ὁ καιρὸς, πῶς τῶφεραν οἱ χρόνοι,
 νὰ παῖξ' ὁ λύκος μὲ τ' ἀρνὶ κι' ὁ γχιόνης μὲ τ' ἀηδόνι!
 Κύτταξ' ἀπάνου 'ς τὸ βουνό, καὶ λάμψ' εἶδα μεγάλη,
 ἐκεῖ ζυγιάζουν τς ὡμορφαις μὲ τὸ μαργαριτάρι.
 Κύτταξ' ἐκεῖνο τὸ βουνὸ πῶς ἀναφε καὶ καίει·
 κάποιος ἀγάπην ἔχασε καὶ κάθεται καὶ κλαίει.
 Κυπαρισσάκι μου φηλό, σκύψε νὰ σοῦ μιλήσω,
 δυὸ λόγια μόνον νὰ σοῦ πῶ, κ' ὕστερ' ἄς ξεψυχήσω.

Λεδέντης είσαι, μάτια μου, λεδέντικα κινιέσαι,
 λεδέντικα τῇ γῇ πατᾶς καὶ σειέσαι καὶ λυγιέσαι.
 Λειποθυμῶ ὅταν σέ ἰδῶ, κι' ἀφοῦ σέ ἰδῶ τρομάζω,
 κι' ὅταν σ' ἀφίνω τὸ «ἔχε γειά», τὸ χρώμά μου τ' ἀλλάζω.
 Λεφτοκαργιὰν ἐφύτεψα ἔς τὴ φυλακὴ τοῦ μπῆκα,
 καὶ λεφτοκάρυα ν' ἔφαγα, κι' ἀκόμα δὲν ἐβγήκα.
 Λεφτοκαργιὰν ἐφύτεψα ὅταν σέ πρωτοεῖδα,
 καὶ λεφτοκάρυα ν' ἔφαγα καὶ σὺ καμμιὰν ἐλπίδα.
 Λυπητερά, λυπητερά, θε νὰ ψυχομαχήσω,
 θάλασσα, κάμπους καὶ βουνὰ νὰ τ' ἀποχαιρετήσω.
 500 Μαργαριτάρ' ἀζύγιαστο, κόρη μου, ἔς τὸ λαιμό σου,
 δίνω γιὰ ἓνα τρυφερὸ φιλὶ ἔς τὸ μάγουλό σου.
 Μαρία λὲν τὴν Παναγιά, Μαρία λὲν κ' ἐσένα,
 κι' ἂν ἀρνηθῶ τὴν Παναγιά θε ν' ἀρνηθῶ κ' ἐσένα.
 Ματάκια μου περδικωτὰ καὶ φρύδια σὰν δοξάρι,
 χαρὰ ἔς τὸν νεῖδον τοῦ πᾶς φιλεῖ, χαρὰ ἔς τὸ παλληκάρι.
 Μὰ τ' ἄστρα, μὰ τὸν οὐρανό, μὰ τὸ λαμπρὸ φεγγάρι,
 καὶ μὰ τὴ γῆς τοῦ θὰ μᾶς φάη, ἄλλος δὲ θὰ σέ πάρη.
 Μάτια μου κακορροίζικα, προδόταις τοῦ κορμιοῦ μου,
 γιὰτί νὰ μοῦ τὴν βάλετε τέτοια κυρὰ ἔς τὸ νοῦ μου;
 Μάτια τοῦ χαμηλόνετε μὲ τὴν ταπεινοσύνη,
 παρακαλῶ σας, κάμετε σ' ἐμένα λεημοσύνη.
 Μάτια καὶ φρύδια καὶ μαλλιά πῶς τ' ἄχεις μπερδεμένα,
 μ' ἄλλον ἂν ἐχοράτεψες, παιῖζε καὶ μὲ τ' ἐμένα.
 Μάτια μὲ χρώμα τ' οὐρανοῦ, τοῦ βρήκαταν τὸ ν' ἀζί;
 σὲ τί περβόλι θε ναῦρῶ λουλοῦδι νὰ σᾶς μοιάζῃ;
 Μάτια ἔχεις μαῦρα κι' ἄσπλαχνα, ἄγριο μου περιστέρι,
 τὸ τί τραβῶ γιὰ σένανε, ἓνας Θεὸς τὸ ξέρει.
 Μάτια μὲ μάτια πιάνονται, τὰ χεῖλη δὲν φιλιοῦνται,
 θέλουν νὰ σμιέζουμε τὰ δυὸ καὶ τοὺς ἐχτροὺς φοβοῦνται.
 510 Μάτια μὲ μάτια γλέπνται καὶ δυὸ καρδιαὶς τσιμπιοῦνται,
 καὶ πᾶσχουν γιὰ ν' ἀνταμωθοῦν, μόν' τοὺς ἐχτροὺς φοβιοῦνται.
 Μ' ἔκαψ' ὁ ἥλιος, μ' ἔκαψε, μ' ἔκαψε καὶ τὸ κάμα,
 σὰν τῆς ἀγάπης τὸν καῦμό, δὲν μ' ἔκαψ' ἄλλο πρᾶμμα.

Μελαχροινήν ἐφίλησα, τ' Αὐγούστου πρώτη μέρα,
 τὸ στόμα μου μοσχοβολάει τριάντα μιὰν ἡμέρα.
 Μὲ πῆρ' ὁ πόνος κι' ὁ καῦμός, δὲν ξέρω τί νὰ κάνω,
 ἀπ' τὴν ἀγάπη τὴν πολλὴ θὰ πέσω ν' ἀπεθάνω.
 Μέσα μέσ' τ' ἄγρια κύματα θὲ νὰ γυρέψω μνήμα,
 ἐκεῖ θαύρῳ τὸν θάνατο, κ' ἔχε το σὺ τὸ κρίμα.
 Μέσα 'ς τὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς δέντρο 'χω φυτεμένο,
 κι' ἀπάνου 'ς τὰ κλωνάρια του φεῖδ' εἶν' περιπλεμμένο.
 Μέσα σὲ χίλιαις νὰ σὲ ἰδῶ, μέσα σὲ δυὸ χιλιάδες,
 γνωρίζω τὸ κορμάκι σου, ἀπὸ ταῖς ὠμορφάδαις.
 Μέσα 'ς τὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς, 'ς τὴ φλέβα τὴ μεγάλη,
 ἔβαλα κ' ἐζωγράφισα τ' ἀγγελικά σου κάλλη.
 Μέσ' τὴν ἀρχὴ τῶν τραγουδιῶν, τὸ ἄχ εἶναι γραμμένο,
 κι' ὅποιο κορίτσι τ' ἀγροικάει, ἄς φεύγῃ τὸ καυμένο.
 Μὲ τὴν ἀγαπημένη μου θέλω νὰ κάμω κρίση,
 τρεῖς χρόνους ἀγαπιώμαστε, καὶ τώρα νὰ μ' ἀφήσῃ!
 520 Μὲ τὴν καρδιά μου σ' ἀγαπῶ καὶ μ' ἔλα μου τὰ μέλη,
 καὶ τὴν καρδιά μου ἐρώτησα καὶ μοῦ εἶπ' ἐσένα θέλει.
 Μὲ τί καρδιά, μὲ τί ψυχὴ, τὴν πόρτα νὰ πατήσω,
 τὴν πόρτα καὶ τὴ σκάλα σου νάρθῶ νὰ χαιρετήσω;
 Μὲ τί ψυχὴ, μὲ τί καρδιά, νὰ πάνω γῶ 'ς τὰ ξένα,
 ν' ἀφήσω μάτια 'π' ἀγαπῶ, σκυμμένα καὶ κλαμένα.
 Μὲ τί χορτάρι μ' ἐγγίξεις, καὶ τρέμω γιὰ τ' ἐσένα;
 ἐσὺ σιμά μου κάθεσαι, κ' ἐγὼ ρωτῶ γιὰ σένα.
 Μὲ τὸ δικό σου τὸ φιλὶ 'ς τοὺς οὐρανοὺς πηγαίνω,
 μὲ τοὺς ἀγγέλους κάθομαι, καὶ πάλε κατεβαίνω.
 Μὲ τὸν ἀγέρα ἔχω νταβᾶ, μὲ τὸν βορειᾶ ἔχω κρίση,
 ποῦ σοῦ φυσάει τὰ καζακλιά, χωρὶς νὰ μὲ ρωτήσῃ.
 Μὲ τρέλλανες, νὰ τρελλαθῆς, μοῖρα νὰ μὴ γνωρίσης,
 καὶ τὰ προικιά ποῦ τοίμασες, ἔρημα νὰ τ' ἀφήσης.
 Μ' ἐφίλησες κι' ἀρρώστησα, φίλει με γιὰ νὰ γειάνω,
 καὶ πάλε μάτα φίλει με, γιὰ νὰ μὴν ἀπεθάνω.
 Μηγάρις ἐγεννήθηκα 'ς τοὺς λύκους, καὶ φοβᾶσαι!
 μάννα κ' ἐμένα μ' ἔκαμε, σκύλλα, δὲ μὲ λυπᾶσαι;

- Μηλό μου, μὴ μαραίνεισαι, μὴ χάνῃς τὴ θωριά σου,
γιατ' ἄλλην νειάν δὲν ἀγαπῶ, ὥσάν τὴν ἀφεντιά σου.
- 530 Μὴ μὲ τηρᾷς κατὰμματα, γιατίι μ' ἀνάφτ' ὁ πόνος,
μ' ἀνάφτει κ' ἡ κακὴ πληγὴ, καὶ δὲ μ' εὐρίσκει ὁ χρόνος.
- Μὴ μὲ κατηγορήσητε, γειτόνισσαις, γειτόνοι·
ἀπ' τῆς ἀγάπης τὸν καὶμό, ὁ Θεὸς νὰ σᾶς γλυτόνη.
- Μὴ μὲ σκοτώσης, οὐρανέ, μὴ μὲ πλακώσης, χῶμα.
γιατ' εἶμ' ἀνύπαντρο παιδί, θέλω νὰ ζήσ' ἀκόμα.
- Μὴ μὲ πεθάνῃς, οὐρανέ, μὴ μὲ πλακώσης, χῶμα,
γιατ' εἶμαι χρειάζομενος 'ς τὴ γῆς νὰ μείνω ἀκόμα.
- Μῆνα σὲ παρακάλεσα νάρθῃς νὰ μ' ἀγαπήσης,
πάθηα καὶ βάσανα πολλὰ, σκληρὴ, νὰ μὲ γιομίσῃς;
- Μῆνα σοῦ κακοφάνηκε, ποῦ σῶκρινα καμπόσα;
εἶχα τὴ λαύρα 'ς τὴν καρδιά, καὶ φλόγα μέσ' τὴ γλῶσσα.
- Μῆνα μὲ καῖς μὲ τὴ φωτιά, ν' ἀνάψω καὶ νὰ σβύσω;
ἐσὺ μὲ καῖς μὲ τὸν σε β τ ᾱ καὶ δύσκολα θὰ γλύσω.
- Μὴν ἀγαπήσης ἄνθρωπο ὅσω νὰ σ' ἀγαπήσῃ,
ὅσω νὰ ἰδῇς τὰ μάτια του νὰ τρέχουν σὰν τὴ βρύση.
- Μὴν ἐμπιστεύεσαι ὀχτρὸν 'ς τὰ λόγια ποῦ σοῦ λέγει,
μήτε ποτὲ τῆς γυναικὸς ποῦ σοῦ μιλεῖ καὶ κλαίγει.
- Μὴν παρασυλλογίζεσαι καὶ σοῦ σκορπάει ἡ γνώση,
ὁ φίλος σου δὲν εἶν' ἐδῶ νὰ σοῦ τὴν συμμαζώσῃ.
- 540 Μὴ σκιαζεσαι τὸν ἔρωτα, τίποτα δὲν παθαίνεις,
ὀλίγο τι τρελλαίνεσαι, καὶ μοναχὸς σου κραίνεις.
- Μιὰ μαύρη πέτρα τοῦ γιαλοῦ θὰ βάλω προσκεφάλι,
γιατὶ δὲν φταίει τὸ κορμί, μόν' φταίει τὸ κεφάλι.
- Μιὰ τρίχ' ἀπ' τὰ ματάκια σου, τὰ μάτια μου νὰ ράψω,
κι' ὅρκον σοῦ κάνω 'ς τὸν Θεό, ἄλλην νὰ μὴ κυττάζω.
- Μισεύει τὸ πουλάκι μου, ὁποῦ μ' ἐπαρηγόρα,
καὶ θὰ ξενητευτῶ κ' ἐγὼ νὰ πάγω 'ς ἄλλη χώρα.
- Μισεύω καὶ σ' ἀφίνω 'γειά, σ' ἀφίνω κι' ἅμα νὰ τι,
τὰ δυὸ βυζιά τοῦ κόρφου σου, νὰ μὴν τὰ ἰδῇ ἄλλο μάτι.
- Μισεύω, φίλοι, κλάψτε με καὶ σεῖς, ὀχτροί, χαρῆτε,
καὶ σεῖς, γειτονοπούλαις μου, 'ς τὰ μαῦρα νὰ ντυθῆτε.

Μισεύω ἀπὸ τῆ γειτονιά καὶ πάγω ἔς ἄλλον τόπον,
 μὴ πάγη κ' ἡσυχάσουνε ἢ γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων.
 Μισεύω καὶ τὰ μάτια μου, δακρύζουν τὰ καθμένα,
 γιὰ τὸ φῶς τοὺς ἔλλειψε καὶ καταῖλλοι σ' ἐμένα.
 Μπαντίδος ἐγεννήθηκα, μπαντίδος θὰ πεθάνω,
 τὰ πεντακόσια ποῦ χρωστῶ, χίλια θὲ λὰ τὰ κάνω.
 Μοῦ εἶπαν πῶς ἀρρώστησες, καὶ φλόγα μᾶχει πέσει,
 πῶς νὰ ἦταν νὰ μοιράζονταν ἡ ἀρρωστία ἔς τὴ μέση.
 550 Μπουμποῦκι τῆς τριανταφυλλιάς, μὴ καμαρόνης τόσῳ,
 νὰ μὴ μὲ φέρῃς σὲ στιγμή τὸ χέρι μου ν' ἀπλώσω.
 Νὰ εἶχα τὴ θάλασσα χαρτί, τὸν οὐρανὸ μελάνη,
 γιὰ νὰ γράφα τὰ πάθη μου κι' ἀκόμα δὲ μοῦ φτάνει.
 Νὰ εἶχα τὴ θάλασσα γυαλί, νὰ κύλαγα λεημόνι,
 νὰ βλεῖπα τὴν ἀγάπη μου ποῦ στρώνει, ποῦ πλιαγιώνει.
 Νὰ εἶχα τοῦ Σολωμῶν τὸ νοῦ, καὶ τοῦ Δαβὶδ τὴ γνώση,
 νὰ σῶλεγα παινέματα, ὅσῳ νὰ ξημερώσῃ.
 Νὰ εἶχα ἔς τὰ στήθη μου γυαλί, νὰρχοσουν νὰ κυττιώσουν,
 νὰ βλεπες τί ἔχω ἔς τὴν καρδιά, γιὰ νὰ μὲ λεημονιώσουν.
 Νὰ εἶχα νεράντσι νᾶρριχνα ἔς τὸ πέρα παραθύρι,
 νὰ τσάνιζα τὸ μαστραπᾶ, πᾶχει τὸ καρυοφύλλι.
 Νὰ ἤμουν πουλί νὰ πέταγα, νὰ ἤμουνα χελιδόνι,
 νὰρχομουν γιὰ νὰ σ' εὔρισκα, νὰ μοῦ διαβοῦν οἱ πόνοι.
 Νὰ ἤμουνα ἔς τὸ σωκάρδι σου κουμπὶ μαλαμματένιο,
 νὰ σφίγγω αὐτὸ τὸ στῆθός σου τὸ μαργαριταρένιο.
 Νὰ ἦν' ἀπὸ σίδερ' ἄνθρωπος ἐσένα ν' ἀγαπήσῃ,
 τὰ τόσα σου καμώματα ὅλα νὰ τὰ φτουρήσῃ.
 Νὰ ἦσουν, κυρά μου, λεημονιά κ' ἐγὼ νὰ ἤμουν χιόνι,
 νὰ λυώνω, νὰ ποτίζωνται οἱ ἐδικοί σου κλώνοι.
 580 Νὰ ἦταν τρόπος νὰ σὲ ἰδῶ, νὰ σῶλεγα δυὸ λόγια,
 καὶ ὅστερ' ἄς μοῦ λέγανε τὰ μαῦρα μοιρολόγια.
 Νὰ ἦταν ἡ θάλασσα γυαλί, νὰ κύλαγα λεημόνι,
 νὰ στελνα ἔς τὴν ἀγάπη μου νεράντσι καὶ κυδῶνι.
 Νὰ ἦταν τὸ στῆθός μου γυαλί, νὰ γλεπες τὴν καρδιά μου,
 γιὰ νὰ γλεπες σὰν τὴ φωτιά καίει τὰ σωθηκά μου.

Νὰ μὴ σοῦ κκκοφαίνεται, ἀγάπη μου κιτράτη,
 ποῦ δὲν ἐβγῆκα νὰ σὲ ἰδῶ, γιὰτ' ἡ ἐντροπὴ μ' ἐκράτει.
 Ν' ἀναστενάξω ἤθελα, φοβοῦμαι μὴν ἀνάψῃ
 ὁ πόνος πῶχω 'ς τὴν καρδιά καὶ τὸ κορμί μου κάψῃ.
 Νὰ μὲ χτικιάσῃς πολεμᾶς μ' ὅλα τὰ δυνατά σου·
 γλήγωρα τ' ἀξιόνεσαι, γιὰ νὰ χαρ' ἡ καρδιά σου.
 Νάξερα μάγεια νάκανα, νὰ σ' ἀλλάζα τὴ γνώμη,
 νὰ μοῦ φωνάζῃς νάρχωμαι, κ' ἐγὼ νὰ λέγ' ἀκόμη.
 Νάξερα τὸν προξενητὴ, ποῦ σῶκαμε τὸ γάμο,
 τὸ μεγαλείτερο κακὸ ἤθελα νὰ τοῦ κάμω.
 Νάξερα ποιὸν θὰ παντρευτῇς, ποιὸς ἄγουρος σοῦ μέλλει,
 νὰ τὸν ποτίζω ζάχαρη, νὰ τὸν ταγίζω μέλι.
 Νάξερες φίλος ποῦ εἶμ' ἐγώ, ἀπὸ τοὺς φίλους φίλος,
 δὲν εἶμαι ὅμοιος μ' ἐκεινούς, ὅπου γυρνᾷν σὰν μύλος.
 370 Νάξερες φίλος ποῦ εἶμ' ἐγώ, ἀπὸ μεγάλη ἀράδα,
 καὶ σοῦ τραβάω τὸν καὶμό μ' ὅλην τὴ φρονημάδα.
 Νάξερες πόσο σ' ἀγαπῶ, ἤθελε τὸ θαυμάζῃς,
 κι' αὐτὴν τὴν γνώμη ποῦ κρατᾶς, ἤθελε τὴν ἀλλάξῃς.
 Νυχτόνει καὶ δὲν ἔρχεσαι, ἀργᾶς καὶ τί νὰ γένω,
 σὰν κόττα περιορίζομαι, 'ς τὴν πόρτα μπαινοβγαίνω.
 Νυχτόνει καὶ παρακαλῶ πότε νὰ ξημερώσῃ,
 γιὰ νὰ σὲ ἰδοῦν τὰ μάτια μου κι' ὁ νοῦς μου νὰ λαρώσῃ.
 Ξαγριωμένη με κυττᾶς, με φεύγεις σὰν φονηὰ σου,
 κ' ἐγὼ θὰ τρέξω νὰ σφαγῶ ὀμπρὸς 'ς τὰ γόνατά σου.
 Εὐπνᾶω τὰ μεσάνυχτα νὰ πάρω τὸν ἀέρα,
 βρίσκω τὰ στήθη σου ἀνοιχτά καὶ λέγ' ὅτ' εἶναι μέρα.
 Εὐπνᾶω τὴ νύχτα καὶ ρωτῶ τὰ ἄστρα ἓνα ἓνα,
 τάχα τί κάν' ὁ φίλος μου, τάχα τί λέει γιὰ μένα.
 Εὐπνα κι' ἀγροίκα, κόρη μου, ποῦρθαν οἱ λαλητάδες,
 νὰ ψάλλουνε τὰ κάλλη σου, ταῖς τόσαις σου ὠμορφάδαις.
 Εὐπνα, τοῦ ἔρωτος παιδί, τῆς Ἀναράιδας γέννα,
 ζύπνα ν' ἀκούσῃς πῶς λαλῶ καὶ τραγουδῶ γιὰ σένα.
 Εὐπνα, τοῦ ἔρωτος παιδί, τοῦ Χάρου συγγενάδι,
 τῆς Ἀναράιδας γέννημα, ποῦ θὰ μὲ πᾶς 'ς τὸν Ἄδη.

300 Ξύπνα, τί ὁ ἔρωτας περνάει μαντύλι νὰ σοῦ δώσῃ,
 κ' ἓνα στεφάνι ὀλόχρυσο, γιὰ νὰ σὲ στεφανώσῃ.
 Ξύπνα, τί ὁ ἔρωτας περνάει, βαρεῖ τὴν πατινάδα,
 ν' ἀκούσῃς πῶς γλυκὰ λαλεῖ, μὲ πόσῃ νοστιμάδᾳ
 'Ο ἔρωτας ὅσῳ νὰ μ' πῇ εἶναι γλυκὸς σὰν μέλι,
 κι' ἀπὲ σοῦ κόφτει τὴν καρδιὰ καὶ ὅλα σου τὰ μέλη.
 'Ο ἔρωτας εἶναι κακὸς κι' ἄλλοιὰ ποῦ τὸν κολλήσῃ!
 ἐκόλλησ' ἓναν γέροντά, κ' ἐτρόμαξε νὰ γλύσῃ.
 'Ο ἔρωτας μ' ἐκάλεσε νάρθῳ 'ς τὴν κάμαρά σου,
 'ς τὰ ρόδα, 'ς τὰ τριαντάφυλλα, νὰ κοιμηθῶ κοντά σου.
 'Ο ἔρωτας τὸν ἄνθρωπο ζουρλὸν τὸν κατανταίνει,
 μὲ δίχως θέρμῃ καίεται καὶ πέφτει κι' ἀπεθαίνει.
 'Ο ἔρωτας μικρὸς, μικρὸς, πρασινοφορεμένος,
 ἦρθε, σ' ἀγάπη μ' ἔρριξεν, ὁ τρισκαταραμένος.
 'Ο ἔρωτας εἶναι κακὸς καὶ μέτωρα δὲν κάνει,
 ἢ θὰ σὲ θάψῃ ζωντανόν, ἢ θὰ λὰ σὲ ζουρλάνῃ.
 'Ο ἥλιος ἐβασίλεψε κ' ἐβγήκε τὸ φεγγάρι,
 κι' ὁ λαμπερὸς αὐγερινὸς 'ς τὸ στῶμα θὰ μᾶς πάρῃ.
 'Ο ἥλιος ἀνατέλλοντας τὰ στήθη σου ἀγναντεύει,
 καὶ 'ς τὰ ξανθὰ σου τὰ μαλλιά φέγγ' ὅταν βασιλεύῃ.
 390 'Οθε νὰ πάγω, σκόνταμμα, ὅθε νὰ ἰδῶ, σκοτάδι,
 δάκρυα γεμάτος τὸ πουνρό, τὸ γιῶμα καὶ τὸ βράδυ.
 'Ο κόσμος τώρα χάλασε, δὲν ἔχ' ἐμπιστοσύνη,
 πρῶτα σοῦ λένε σ' ἀγαπῶ, κ' ὕστερα σὲ προδίνει.
 'Ο κόσμος φαρμακόνεται πίνοντας τὸ φαρμάκι,
 κ' ἐμένα μ' ἐφαρμάκωσεν ἓνα μικρὸ σοκάκι.
 'Ο κόσμος κάνουν φονικὸ καὶ τοὺς σχωρναεῖ ἡ κρίσις,
 καὶ σὺ γιὰ φταίξιμο μικρὸ, δὲ θὰ μὲ συγχωρήσῃς;
 'Ολαις ἢ νειαῖς μαζώχτηκαν 'ς τὸν κῆπο γιὰ νὰ παίξουν,
 κι' ὁ γκιόνῃς παραμόνευε, ποῦ νὰ τὸν μακιλέψουν.
 'Ολα τὰ δέντρα τὴν αὐγὴ δροσιὰ εἶναι γιομισμένα,
 κ' ἐμένα τὰ ματάκια μου μὲ δάκρυα βουρκωμένα.
 'Ολα τὰ μάτια μάτια εἶναι, μὰ εἶναι καὶ κάποια μάτια,
 ποῦ σαγιτεύουν ταῖς καρδιαῖς, ταῖς κάνουνε κοιμμάτια.

Ὅλα τὰ μάτια εἶναι στεγνά, καὶ τὰ δικά μου κλαῖνε,
 φωτιά ᾗς τὰ στήθη μου ἀναψαν καὶ τὴν καρδιά μου καῖνε.

Ὅλα τοῦ κόσμου τὰ καλὰ νὰ τᾶχω δὲν τὰ θέλω,
 ἅς ἔχ᾿ ὁ κόσμος τὰ καλὰ κ' ἐγὼ αὐτὸν ποῦ θέλω.

Ὅλα τὰ μάτια εἶναι στεγνά, καὶ τὰ δικά μου βρύση,
 περίβολάρης τὰ ζητεῖ τὰ δέντρα νὰ ποτίσῃ.

600 Ὅλα τοῦ κόσμου τὰ κακὰ σ' ἐμένα ἦταν γραμμένα,
 νὰ πὰ τραβάω τ' ὄρφανὸ ὅλ' ἀπὸ ἓνα ἓνα.

Ὅλημερῆς, ὁλονυχτῆς ᾗς τὸ νοῦ μου πάντα σ' ἔχω,
 δὲ βλέπω τὸ ποῦ βρίσκομαι, ποῦ περπατῶ, ποῦ τρέχω.

Ὅλην τὴ νύχτα καρτερῶ ν' ἀκούσω καθαλλάρη,
 νὰ ἰδῶ νὰ τρέχῃ τ' ἄλογο κι' ἀπάνου παλληκάρι.

Ὅλοι μοῦ κάνουν τὸν καλὸ καὶ λὲν πῶς εἶναι φίλοι,
 κι' ἀπὸ κρυφὰ μοῦ χύνονται, σὰν λυσσασμένοι σκύλλοι.

Ὅλοι μὲ διώχνουν τ' ὄρφανὸ μὲ πέτραις καὶ μὲ ξύλα,
 κι' ἂν ἀκουμπήσω σὲ δεντρὶ ξεραίνονται τὰ φύλλα.

Ὅλον τὸν κόσμον γύρισα, ναύρῳ γλυκὸ σταφύλι,
 γλυκότερο δὲν εὑρηκα ἀπ' τὸ δικό σ' ἀχειλί.

Ὁ μισεμὸς εἶναι σκληρός, τὸ ἔχε-γειὰ φαρμάκι,
 καὶ τὸ καλὸ τὸ γύρισμα, ὅλω φιλιὰ κι' ἀγάπη.

Ὁ ξένος εἰς τὴν ξενητείᾳ πρέπει νὰ βάνῃ μαῦρα,
 γιὰ νὰ ταιριάξ᾿ ἡ φορεσιὰ μὲ τῆς καρδιάς τὴ λαύρα.

Ὁ ξένος εἰς τὴν ξενητείᾳ, σὰν τὸν ἀνθὸν ἀνθίζει,
 σὰν ὁ βασιλικὸς ἀνθεῖ, μ' ἀλήθεια, δὲ μυρίζει.

Ὁ οὐρανὸς μ' ἐρώτησε, μοῦ εἶπε, ποῖον ἔχεις φίλο,
 καὶ τοῦ εἶπα, τὸν Αὐγερινό, ὅπου τραβάει τὸν ἥλιο.

610 Ὁ οὐρανὸς ἂν κατεβῇ, ἡ γῆ κι' ἂν πάῃ ἀπάνω,
 δὲ σ' ἀπαρνιοῦμ' ἐγὼ ποτέ, ὅσω ποῦ ν' ἀπεθάνω.

Ὅπ' ἀγαπάει γνωρίζεται, τί μοναχὸς του κρένει,
 ζαλίζεται, τρελλαίνεται, κι' ἀπὸ τὸ νοῦ του βγαίνει.

Ὅπ' ἀγαπάει ᾗς τὴ γειτονιά, ἔχει μεγάλη χάρι,
 ἔχει τὸν ὕπνον διάφορο καὶ τὰ παπούτσια χάρι.

Ὅπ' ἀγαπάει γνωρίζεται, πρασινοκιτρινίζει,
 χέρια, ποδάρια πιάνεται, τὸ νοῦ του δὲν ὀρίζει.

- "Οποιος σ' ἀγάπη μπερδευτῇ, καλλίτερ' ἄς πεθάνῃ,
 γιὰτ' ὕπνο δὲν εὐρίσκει πλεῖό, καὶ τὸ μυαλό του χάνει.
 "Οποιος σ' ἀγάπη μπερδευτῇ, ἂν ᾔῃ νειός, γεράζει,
 κι' ἂν ᾔῃ φρόνιμο παιδί, ἀπὸ τὸ νοῦ του ἀλλάζει.
 "Οποιος πιστεύει 'ς τὰ γλυκὰ τῆς γυναικὸς τὰ λόγια,
 θὰ πέσ' εἰς πίκραις καὶ καῦμούς, θ' ἀκούσῃ μοιρολόγια.
 "Οποιος φοβᾶται τὴ φωτιά, ἄς μὴν ἐρθῇ κοντά μου,
 γιὰτὶ θεὸς νὰ τὸν κάψουνε τ' ἀναστενάγματά μου.
 "Οποιος πιστεύει τς ὅρκους σου, τὰ λόγια σου πιστεύει,
 διώχνει 'ς τὴ θάλασσα λαγῶ, καὶ 'ς τὰ βουνὰ ψαρεύει.
 "Οποιος ταῖς νύχταις περπατεῖ, γιὰ κλέπτει, γιὰ πορνεύει,
 γιὰ ταῖς γυναῖκες ἀγαπάει καὶ θάνατο γυρεύει.
 630 "Οποιος μὲ ἰδῇ νὰ τραγουδῶ, λέγει δὲν ἔχω πίκρα,
 κι' ἄς ἔχω 'γὼ μέσ' τὴν καρδιά τρία μαχαίρια δίπλα.
 "Ὅσ' ἄστρια εἶναι 'ς τὸν οὐρανό, τόσα σπαθιά, κυρά μου,
 ἀνίσως καὶ δὲν σ' ἀγαπῶ, νὰ μποῦνε 'ς τὴν καρδιά μου.
 "Ὅταν μὲ βλέπῃς μὲ πολλούς, γιὰ κρύψου, γι' ἀναμέρα,
 ἢ μὲ τὰ μάτια χαμηλὰ δός μου τὴν καλὴ μέρα.
 "Ὅταν περνᾷς, χρυσέ μ' ἀητέ, στρίβουν τὰ γ κ α λ τ ε ρ ί μ ι α,
 στριζοβολοῦν τὰ τσάμικα, κι' ἀστράφτουν τὰ ρουμπίνια.
 "Ὅταν περνᾷς, χρυσέ μ' ἀητέ, τὸ πάτημά σου στρίβει,
 καὶ τὸ καγγελοφρύδι σου ἀντρόγυνο χωρίζει.
 "Ὅταν περνᾷς, χρυσὸ κορμί, τὸ πάτημα γνωρίζω,
 σκύφτω καὶ τὸ γλυκοφιλῶ καὶ δάκρυα τὸ γιομίζω.
 "Ὅταν περνᾷς καὶ θωρῶ τὸ παραθύρι σου ἄδειο,
 ἀρχίζω λυόνω, καίγομαι, σὰν τὸ κερί 'ς τὸν ἅγιο.
 "Ὅταν σὲ βλέπω ν' ἀρχεσαι, σὲ καρτερῶ 'ς τὴ σκάλα,
 βάνω τ' ἀηδόνια καὶ λαλοῦν ὅλα μὲ τὴν ἀράδα.
 "Ὅταν σὲ βλέπω, μάτια μου, τὸ αἷμά μου παγώνει,
 κι' ὁ νοῦς μου διασκορπίζεται σὰν τ' ἄχυρο 'ς τ' ἁλῶνι.
 "Ὅταν ἀναστενάζω 'γὼ βουνῶν κορφαὶς μαυρίζουν,
 σκληραῖς καρδιαῖς ραγίζονται; μάτια γλαρὰ δακρύζουν.
 630 "Ὅταν σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου, χρυσ' ἦταν ἡ κοιλιά της,
 καὶ σ' ἔκαμ' ὠμορφότερη ἀπ' ὅλα τὰ παιδιὰ της.

- Ὅταν σέ θέλει θυμηθῶ μέσα 'ς τὴν κάμαρά μου ,
 τσαλαπατῶ τὰς πένναις μου καὶ σκίζω τὰ χαρτιά μου.
 Ὅταν σέ θέλει θυμηθῶ 'ς τὸ ἔρημό μου στρώμα,
 σκύφτω φιλῶ τὴ μαύρη γῆς, καὶ τρώγω μαῦρο χῶμα.
 Ὅταν σέ θέλει θυμηθῶ 'ς τὰ ξένα ὅπου τρέχω,
 τρελλαίνομαι καὶ περπατῶ καὶ δάκρυα τὴ γῆς βρέχω.
 Ὅταν σέ θέλει θυμηθῶ, μικρό μου γαρδελάκι,
 τῆς τράπεζας τὰ φαγητὰ μοῦ φαίνονται φαρμάκι.
 Ὅταν σέ καλοθυμηθῶ, μονάχος μου τὸ λέγω,
 πῶς δὲν ραγίζουν τὰ βουνά! καὶ κάθομαι καὶ κλαίγω.
 Ὅταν σέ καλοθυμηθῶ, ἂν εἶμ' ὀρθός, καθίζω,
 κι' ἂν εἶμαι 'ς τὰ προσκέφαλα, σὰν ψάρι λαχταρίζω.
 Ὅταν σέ πρωταγάπησα, ἦτανε καλοκαῖρι,
 κ' ἐκάηκε ἡ ἀγάπη μου ὥσάν τὸ θειαφοκέρι.
 Ὅταν σέ πρωτοεἶδανε τὰ μάτια τὰ δικά μου,
 ἦταν τὰ στήθη μ' ἀνοιχτά, κ' ἐμπήκες 'ς τὴν καρδιά μου.
 Ὅταν σέ συλλογίζωμαι, κι' ὅταν σέ βάν' ὁ νοῦς μου,
 πάνω καὶ κλαίγω σέ μεριά, κρυφ' ἀπὸ τοὺς δικούς μου.
 60 Ὅταν σέ συλλογίζωμαι, νὰ στρώσω, δὲν κοιμοῦμαι,
 καὶ τὸν σταυρὸ σὰν χριστιανὸς νὰ κάμω δὲν θυμοῦμαι.
 Ὅταν στερέψ' ἡ θάλασσα κ' ἐβγάλη κυπαρίσσι,
 τότε θὰ πάψ' ὁ ἔρωτας καὶ θὰ μὲ ξεχωρίση.
 Ὅταν στερέψ' ἡ θάλασσα κ' ἐβγῇ μελὴ καὶ ἀνθίσῃ,
 τότε καὶ ἡ ἀγάπη μου θὰ πάψῃ καὶ θὰ σβύσῃ.
 Ὅταν στερέψ' ἡ θάλασσα κ' ἐβγάλη μανουσάκια,
 τότε θὰ σ' ἀρνηθῶ κ' ἐγὼ καὶ θὰ σοῦ πιάσω κάκια.
 Ὅταν στερέψ' ἡ θάλασσα κ' ἐβγουν τὰ ψάρια ὄξω,
 τότε κ' ἐγὼ ἀπὸ τ' ἐσέ τς ἐλπίδες μου θὰ κόψω.
 Ὅταν σέ ἰδῶ ν' ἀνηφορνᾷς, ἂν εἶμ' ὀρθή, καθίζω,
 γυαλί κρατῶ 'ς τὰ χέρια μου, πέφτω καὶ τὸ τσακίζω.
 Ὅταν σέ ἰδῶ ν' ἀνηφορνᾷς, τὸ πρόσωπό μ' ἀλλάζει,
 κ' ἡ γλῶσσά μου διπλόνεται καὶ δὲν σέ κουβεντιάζει.
 Ὅ,τι θὰ κάμῃς, κάμε το, καὶ μὴν τὸ φέρνῃς γύρα,
 τί ὁ κόσμος μ' ἐκατάλαβαν, τὴν ἀχουὴ τὴν πῆρα.

- Ο χωρισμός σου μ' έλειψε να καίτωμαι 'ς τὸ σπέρμα,
 καὶ σὺ δὲν ἀλλάξεις, σκλήρῃ, τῇ γνώμῃ σου ἀπέφα.
 Πάντα τῇ φεύγῃ τῇ φωτιά, μὴ τὴ φλόγα τῆς με πάει
 τῆνος νὰ παραπονευῶ, ποῦ ἡ τύχη μου τὰ φτιάει!
- 100 Πάτησαν ἐκεῖνα ποῖνες, πᾶν ἡ χιρὰ ἡ μεγάλη,
 ἐχώρισ' ἡ ἀγάπη μας σὶν αἶς' ἀπὸ τὸ στάρι.
 Πάτησαν τὰ παντεχνόμυνα κι' ὁ Μάτης με τὸ κάμια,
 πᾶν ὁ καιρὸς ποῦ βάλαιμας νὰ ζήτωμεν ἀντάμα.
 Πάλε σ' εἶδον τὰ μάτια μου, πάλ' ἀνοῖξε ἡ πληγὴ μου,
 πάλι ἀνέφε καὶ καίεται τὸ δόλιο τὸ κορμὶ μου.
 Πάλε τὰ μαῦρα φρέσες, πάλ' ὠμορραῖς γυρεύεις,
 πάλι τὸ φίλο π' ἀγαπᾷς ἀργιστες νὰ ζηλεύεις.
 Παλληγαράκια καὶ παιδιὰ, τὸν κόσμον ἄς χαροῦμε,
 γιατί θὲ νάρθῃ ἓνας καιρὸς νὰ τόνε στερευτοῦμε.
 Παπάδες καὶ πνευματικοί, ποῦ τώδεσαν γραμμένο,
 ὅπ' ἀγαπάει ν' ἀπαρνῇ, καὶ νᾶν' καὶ σχωρεμένο;
 Πάρε μαχαίρι χτύπα με, φύλαξε τὴν καρδιά μου,
 γιατί εἶσαι μέσα δλόσωμη, μὴ λαβωθῆς, κυρά μου.
 Παραθυράκι μ' γυαλιστό, ρίξε μου τὴν κυρά σου,
 μ' ἀσῆμι καὶ με μάλαμμα νὰ φκιάσω τὰ καρφιά σου.
 Παραθυράκια μου ψηλά κι' ἀργυροχρυσωμένα,
 εἰπέτε τῆς κυρούλας σας νὰ μ' ἀγαπᾷ κ' ἐμένα.
 Πατῶ 'ς τὰ χιόνια, καίομαι καὶ 'ς τὴ φωτιά μαργόνω,
 'ς τὰ κρύσταλλα ζεσταίνομαι καὶ 'ς τὴ βροχὴ στεγνόνω.
 100 Πέρδικα τῆς ἀκρογιαλιάς, ποῦ τρέλλανες τ' ἀηδόνια,
 κ' ἐμὲ τὸν δόλιο ἐτρέλλανες καὶ μῶκοφες τὰ χρόνια.
 Περνάς καὶ δὲ μᾶς χαιρετᾷς, βαρεῖσαι νὰ μιλήσης,
 λόγον ἀπὸ τὰ χεῖλη σου νὰ με παρηγορήσης.
 Πέρνα, ψυχὴ μου, πέρναγε, ἡ στράτα εἶναι δερβένι,
 σήκωσ' τὰ μάτια, κύτταξε, κανένas δὲν σοῦ κρένει.
 Περνάω ἀπὸ τὴν πόρτα σου δυὸ λόγια νὰ σοῦ κρίνω,
 σὲ βλέπω καὶ θαμπόνομαι, καὶ φεύγω καὶ σ' ἀφίνω.
 Περνώ καὶ δὲν σὲ χαιρετῶ, τὰ μάτια χαμηλώνω,
 τὸ κάνω γιὰ τὴ γειτονιά, κ' ἐγὼ νὰ καμαρώνω.

- Πές μου, νὰ ζῆς, ματάκια μου, νὰ ζῆς ὁ ἀδερφός σου,
ταῦτον τὸ μῆνα πῶλεια, ποιὸν εἶχες ἔς τὸ πλευρό σου;
- Πῆρα νὰ γράψω μιὰ γραφὴ καὶ μοῦ εἶπε τὸ κοντύλι,
κάτσε; καλέ, ἔς τὴν ἄκρα σου, νὰ μὴ σὲ φάῃ τὸ φεῖδι.
- Πῆρα τὴν κάππα κ' ἐγειρά, γιὰ νὰ σ' ἀλησμονήσω;
κι' ὁ πόνος σου δὲν μ' ἄφησε τὰ μάτια μου νὰ κλείσω.
- Ποιανοῦ βαροῦνε μαχαιριαῖς καὶ αἷμα δὲν σταλάζει;
ποιὸς ἔχ' ἀγάπη ἔς τὴν καρδιά καὶ δὲν ἀναστενάζει;
- Ποιὸς δέντρος δὲν τινάζεται, δὲν ρίχνει τὰ κλωνάρια;
ποιὰ τσιοῦπρα ποῦρθε ἔς τὸν καιρὸ δὲν γλέπει παλληκάρια;
- 970 Ποιὸς εἶδε κληῖμα ἔς τὸ γιάλο ν' ἀνθήσῃ καὶ νὰ δέσῃ,
καὶ ποιὰ ἀγάπησε παιδὶ καὶ νὰ τ' ἀποκερδέσῃ.
- Ποιὸς εἶναι φίλος κι' ἀδερφὸς νάρθῃ νὰ μὲ σκοτώσῃ,
κι' ἀπ' τὸν δικό μου τὸν καῦμό ὁ Θεὸς νὰ τὸν γλυτώσῃ.
- Ποιὸς εἶδε τέτοιον πόλεμο νὰ πολεμοῦν τὰ μάτια,
χωρὶς μαχαίρια καὶ σπαθιά νὰ γένωνται κομμάτια.
- Ποιὸς πληγωμένος ἐγειανε νάχω κ' ἐγὼ ἐλπίδα,
ἐπ' ὧχω τὴ λαβωματιά μέσ' τῆς καρδιάς τὰ φύλλα.
- Ποιὸς εἶναι σιδερόκαρδος νὰ σοῦ βαστάῃ τὸν πόνο,
νὰ γλέπη τὸ κορμάκι σου ἔς τὸ μῆνα καὶ ἔς τὸ χρόνο!
- Ποιὸς κρίνος ωραιότατος σῶδωκε τὴν ἀσπράδα,
καὶ ποιὰ μηληά, γλυκομηληά, τὴ ροδοκοκκινάδα;
- Πολλὰ θωροῦν τὰ μάτια μου καὶ δὲν τρομάω νὰ κρίνω,
ξερὸ σφογγάρι γένομαι κι' ὅλα τὰ καταπίνω.
- Πολλὰ θυμοῦμαι νὰ σοῦ εἰπῶ κι' ὅταν σὲ ἰδῶ τὰ χάνω,
κι' ἀπ' τὴν ἀγάπ' ὅπου τραβῶ, κοντεύω ν' ἀπεθάνω.
- Πολλαῖς βολαῖς ἀπὸ καρδιά βούλομαι νὰ σ' ἀφήσω,
καὶ ἡ ἀγάπ' ἡ γκαρδιακὴ μὲ φέρει πάλ' ὀπίσω.
- Πολλοὶ σὲ ταῦτον τὸν καιρὸ δείχνουν πῶς εἶναι φίλοι,
κ' ἔχουν φαρμάκι ἔς τὴν καρδιά καὶ ζάχαρη ἔς τὰ χεῖλη.
- 980 Πόσοι καὶ πόσοι φαίνονται τὸ δέντρ' ὅτι ἀγαποῦνε,
κι' ὄντας τοῦ φάνε τὸν καρπὸ, τὸ δέντρο λησιμονοῦνε!
- Πόσο κακὸς εἶν' ὁ σεβτὰς, ποιὸς τὸν τραβάει τὸ ξέρε,
καὶ τὸ χειμῶνα κάποτες τὸν λέγει καλοκαῖρι.

Πότε καὶ πότε καὶ ποτὲ καὶ πάλε μάτα πότε,
 πότε θὰ σμιζοῦμε τὰ δυὸ σὰν ἤμασταν καὶ τότε;
 Πότε ἔς τὴν πόρτα στέκεσαι, πότε ἔς τὸ παραθύρι,
 πότε ἔς τὴ μέση τῆς αὐλῆς λάμπεις σὰν τσοβπίρι.
 Ποτέ μου δὲν τὸ πάντεχα κι' οὔτε ἔς τὸ νοῦ μου τῶχα,
 ν' ἀφήσης τὸ βασιλικό, νὰ πάρης τὴ μολόχα.
 Ποτὲ κανεὶς ἄς μὴν εἰπῇ, ἡ ἀγάπη πῶς παληώνει
 ἔταν τὰ δυὸ ἀνταμωθοῦν σὰν λάχανο φυτρώνει.
 Ποτὲ σ' ἀχειλί πηγαδιοῦ δὲν λείπ' ἡ πρασινάδα,
 ποτὲ κι' ἀπ' τ' ἀχειλάκι σου ἡ ροδοκοκκινάδα.
 Πουλάκι μ' ἀκυνήγητο, ποιὸς θὰ σὲ κυνηγήσῃ,
 ποιὸς θὰ σὲ βάλῃ ἔς τὸ κλουβὶ νὰ σὲ γλυκοταγίσῃ;
 Πουλιά τῆς μαύρης θάλασσας, ὅπου ψηλὰ πετᾶτε,
 ἂν ὄητε τὴν ἀγάπη μου νὰ μοῦ τὴν χαιρετᾶτε.
 Πουλί ποῦ γλυκοκελαϊδεῖς, γλυκό μου χελιδόνι,
 ἐγὼ κρυφὰ σὲ ἀγαπῶ κι' ἄλλος σὲ χαμαρόνει.
 Πουλί μου, δὲν τὸ ἤλπιζα τὴ γνώμη σου ν' ἀλλάξῃς,
 κι' ἀπὸ τοὺς χίλιους ὄρκους σου ἓναν νὰ μὴ φυλάξῃς.
 Πῶς ναῦρῶ ἔγὼ βασιλικὸν σγουρὸν σὰν τὰ μαλλιά σου,
 καὶ δυὸ κεφάλια ζάχαρη, ἄσπρα σὰν τὰ βυζιά σου.
 Πράσινη πέτρα τοῦ γιालοῦ, δαχτυλιδιοῦ πετράδι,
 χαρὰ εἰς τὴ μανούλα σου, κι' ὅποιον θεὸ νὰ σὲ πάρῃ.
 Πρωτομαγιά σ' ἀγάπησα, ποῦ βγαίνει τὸ τριφύλλι,
 καὶ τὸν Μαρτίον ἔρωτα σοῦ ἔβαλα κεφίλι.
 Ρίξε νερὸ ἔς τὴν πόρτα σου, περνώντας νὰ γλυστρήσω,
 ναῦρῶ ἀφορμὴ τῆς μάνας σου, νὰ μῶ νὰ σοῦ μιλήσω.
 Σ' ἀγάπησα ἀπὸ καιρόν, ἔκλεισαν δύο χρόνοι,
 ἀπ' τὴν ἡμέρα τ' Αἰγιαννηοῦ, ποῦ βγαίνουν οἱ κληδῶνοι.
 Σ' ἀγάπησα κ' ἐπάγωσα κ' ἐγείνηκα σὰν μπουζι,
 σὰν τὸ πουλί ὅπου πετᾷ ἔς τὸν οὐρανὸ καὶ σκούζει.
 Σαγίτ' ἀπ' ἀρχοντόσπιτο μ' ἔχει σαγιτεμένο,
 δλ' οἱ γιατροὶ μ' ἐκύτταξαν καὶ μοῦ εἶπαν πῶς πεθαίνω.
 Σὰν ἤθελες νὰ μ' ἀρνηθῇς τ' ἦταν νὰ μ' ἀγαπήσης,
 τ' ἦταν οἱ ὄρκοι πῶκανες; ἀπὸ κακὸ μὴ γλύσης!

- Σὰν πεπεριὰ τὸ στόμα μου τῶκαψε τὸ φιλί σου,
 κι' ὁ νοῦς μου πῆρε τὰ βουνὰ γιὰ ἔπινομή δική σου.
- 700 Σὰν τ' ἄνθη τῆς ἀμυγδαλιάς λάμπει τὸ πρόσωπό σου,
 ὅποιος τὸ ἰδῇ τρελλαίνεται καὶ ξεψυχάει ὀμπρός σου.
- Σὰν τὶ τὸ θέλ' ἡ μάνα σου τὴ νύχτα τὸ λυχναρί;
 ὁπῶχει μέσ' τὸ σπίτι της τ' Αὐγούστου τὸ φεγγάρι.
- Σὰν τὸ γεράκι θὰ χυθῶ νάμπω 'ς τὴν κάμαρά σου,
 νὰ σοῦ φιλήσω τῆς ἐλθαίς, πῶχεις 'ς τὰ μάγουλά σου.
- Σὰν τύραννος μὲ τυραχνᾷς καὶ σὰν Κατῆς μὲ κρίνεις,
 τὴ λευτεριά μου σοῦ ζητῶ καὶ σὺ δὲν μοῦ τὴν δίνεις.
- Σὰν ψάρι τρέχω 'ς τὸ νερό, καὶ τὸ νερό ἐς' εἶσαι,
 δὸς μου νερό νὰ μὴ χαθῶ, καὶ ἄσπλαχνη μὴν εἶσαι.
- Σαράντ' ἅγιοί, βοηθεῖτέ με, τί ἕνα θειρὸ μὲ πνίγει,
 ἕνα πουλάκι ἀνάθρεψα καὶ θέλει νὰ μοῦ φύγι.
- Σαράντα βρύσαις μὲ νερό κ' ἐξῆντα δυὸ πηγάδια,
 δὲν μοῦ τὴν σβύνουν τὴ φωτιά πῶχω 'ς τὰ φυλλοκάρδια.
- Σαράντα ὀργυαὶς τὴν ἔσκαψα τὴ γῆς τὴ μαρμαρένια,
 γιὰ ναῦρω τὴν ἀγάπη μου τὴ μαργαριταρένια.
- Σαράντα ὀργυαὶς τὴν ἔσκαψα τὴν πέτρινην αὐλή σου,
 νὰ βγάλω κανελόνερο νὰ πλένης τὸ κορμί σου.
- Σ' ἀφίνω τὴν καλὴ νυχτιά, μεηλᾷ μου μὲ τοὺς κλώνους,
 κ' ἐγὼ πάνω 'ς τὸ σπίτι μου μὲ δάκρυα καὶ μὲ πόνους.
- 710 Σ' ἀφίνω τὴν καλὴ νυχτιά, πέσε γλυκοκοιμήσου,
 καὶ 'ς τ' ὄνειρό σου νὰ μὲ ἰδῇς σκλάβο καὶ δουλευτὴ σου.
- Σ' ἀφίνω τὴν καλὴ νυχτιά, λαμπάδα μου γραμμένη,
 κ' ἐγὼ πάνω 'ς τὸ σπίτι μου μὲ τὴν καρδιά καυμένη.
- Σεβτάδες τρεῖς καὶ τέσσαρες μοῦρθαν εἰς τὸ κεφάλι,
 σὰν τὸν δικόν σου τὸν σεβτᾶ, δὲν ἔχω πάθει σ' ἄλλη.
- Σεβτάδες εἶναι λογιαστοί, ποῦ νὰ τοὺς ἐνθυμοῦμαι,
 καλλιέτερ' ἅς τς ἀφήσουμε, γιὰ νὰ μὴν τρελλαθοῦμε.
- Σεβτᾶς τρυπάει τὰ μάρμαρα, τὰ δέντρα ξερρίζονει,
 καὶ τῶν μανάδων τὰ παιδιά 'ς τὴ γῆς τὰ παραχόνει.
- Σεβτᾶς μοῦ λείει νὰ σ' ἀρνηθῶ, κ' ἐγὼ τότε μαλόνω,
 — κάτσε, σεβτᾶ, 'ς τὴν ἄκρα σου, γιὰτὶ σὲ μαχαιρόνω.

Σεβτᾶς χτυπάει τὸν ἄνθρωπο, σεβτᾶς τὸν διαφεντεύει,
 βολαῖς τὸν κάνει καὶ γελαῖ, βολαῖς τὸν κάν' καὶ κλαίει.
 Σ' ἕναν γυαλένιον χοτζερὲ τὰ δύο μας νὰ μᾶς κλείσουν,
 μὴν πάη καὶ χάσουν τὰ κλειδιά καὶ μᾶς ἀλησμονήσουν.
 Σ' ἕνα καμῖνι καίομαι, σὲ μιὰ φωτιά μεγάλη,
 πάρτε νερὸ καὶ σδύστε την, νὰ μὴν ἀνάψουν κι' ἄλλοι.
 Σ' ἕνα ψηλὸ, ψηλὸ δεντρί, ἐζύγωσα ν' ἀπλώσω,
 μόν' τὰ κλωνάρια του εἶν' ψηλά καὶ δὲ μπορῶ νὰ σώσω.
 790 Σὲ ποῖο περβόλ' νὰ μπῶ ναύρῳ дуὸ μῆλ' ἀνταμωμένα,
 νὰ μοιάζουν τὰ βυζάκια σου τὰ μοσχομυρισμένα;
 Σὲ τί καιρὸν ἐδιάλεξεν ὁ χάρος νὰ με πάρῃ,
 τώρα ποῦ φύτρωσε 'ς τὴ γῆς χίλιων λογιῶν χορτάρι!
 Σὲ τούτῃνε τὴ γειτονιά ἔχω κ' ἐγὼ κι' ὀρίζω,
 μιὰ νεραντζοῦλα φουντωτή, καὶ τὴν γλυκοποτιζῶ.
 Σὲ τούτῃνε τὴ γειτονιά δύο κορμιὰ κοιμοῦνται,
 κι' ἀγάλια μὴν ξυπνήσουνε, γιατί μᾶς καταριοῦνται.
 Σήκωσ' τὰ μάτια κύττα με, κύττα με τὸν καυμένον,
 κύττα ποῦ μ' ἐκατάντησες σᾶν τὸν ἀπεθαμένον.
 Σήμερα τὰ ματάκια μου ἔκλαψαν τὰ καυμένα,
 γιατί ἐθυμήθηκαν πολλὰ πράγματα περασμένα.
 Σήμερα ἡ ἀγάπη μου θὰ βγῇ νὰ περπατήσῃ,
 Θέ' μου, καὶ κάμε συγνεφιά, ἥλιος μὴν τὴν φλογίσῃ.
 Σίδερο τὴν καρδοῦλα μου βέβηα τὴν ἔχουν ντύσει,
 καὶ τὴν ὀρμήνεψαν πολὺ, ἔρωτα νὰ φτουρήσῃ.
 Σκληρὴ, ἀσπλαχνη, πρόφτασε, νάρθῳ γράφε μου πίσω,
 γιατί ἂν ἀργήσῃς χάνομαι, τὸ αἷμά μου θὰ χύσω.
 Σκληρὴ, γιατί δὲν λὲς ποτέ, ἄς τὸν καλοκαρδίσω,
 τῆς πικραμμένης τὸν υἱό, φιλὶ ἄς τὸν δανείσω.
 780 Σμυρτιά μου καταπράσινη, ποιά βρύση σὲ ποτίζει,
 καὶ σ' ἔχει τόσῳ δροσερῇ, καὶ ἄνθη σὲ γεμίζει;
 Σμυρτιά μου χρυσοκλώναρη, τῆς ἐκκλησιᾶς στολίδι,
 χωρὶς ἐσὲ δὲν γίνεται γιορτὴ καὶ πανηγύρι.
 Σοὺ λ τ α ν α μ ἐς τὰ φρύδια σου, φερμὰν τὸ πρόσωπό σου,
 κ' ἐγὼ κοντεύω νὰ χαθῶ 'ς τὸν ἴσκιό τὸν δικό σου.

Σοῦ στέλλω δυὸ γαρούφαλα, τὰ δυὸ σ' ἓνα κλωνάρι,
 γιὰτ' ἔχω ἐλπίδα 'ς τὸν Θεὸ νὰ γένουμε ζευγάρι.
 Σπαθιά κι' ἂν βρέξης, οὐρανέ, μαχαίρια κι' ἂν χιονίσσης,
 ἐμέν' ἀπ' τὴν ἀγάπη μου δὲν θὰ μὲ ξεχωρίσης.
 'Σ τὰ Γιάννενα εἶναι γαλαναίς, 'ς τὴν Ἄρτα μαυρομμάταις,
 καὶ 'ς τὴν καυμένη Πρέβεζα κοντούλαις καὶ γιομάταις.
 Στάζουν τὰ κεραμύδια σου ρογιαὶς ρογιαὶς φαρμάκι,
 κ' ἐγὼ τὸ πίν' ὅταν διψῶ, γιὰ τὴν πολλή σου ἀγάπη.
 'Σ τὰ παραθύρια τὰ ψηλὰ κρεμιόνται δυὸ λεημόνια,
 τῶνα μοῦ σφάζει τὴν καρδιά καὶ τ' ἄλλο τὰ πλεμόνια.
 Σταυρὸ ἕκαμα 'ς τὸν δρόμο σου καὶ δὲν ματαδιαθαίνω,
 κάτσε, κυρά μ', 'ς τὴν πόρτα σου καὶ δὲ σοῦ ματακρένω.
 'Σ τὴ γειτονιά σου μὲ πουλοῦν σκλάβο, κι' ἀγόρασέ με,
 γιὰ δυὸ φιλιὰ μὲ δίνουνε, δόσε τα κ' ἔπαρέ με.
 740 'Σ τὴ λάμψη τοῦ αὐγερινοῦ γραμμένο εἶν' τ' ὄνομά σου,
 καὶ τὴ ζωὴ μου ξέγραψα, νάρθῶ 'ς τὴν ἀγκαλιά σου.
 'Σ τὴ μοσχομυρισμένη σου καὶ 'ς τὴ γλυκειά σου ἀγκάλη,
 νάπεφτα νὰ κοιμώμουνε, κι' ἄς μὴ ξυπνοῦσα πάλι.
 'Σ τὴν πόρτα σου ξενύχτισα, ἥσυχος σὰν μοσχάρι,
 κ' ἐβγῆκες καὶ μ' ἐπάτησες μὲ τ' ἄσπρο σου ποδάρι.
 'Σ τὴν πόρτα σου ξενύχτισα, σπαθὶ ξεγυμνωμένο,
 καὶ δὲν ἐβγῆκες νὰ μὲ ἰδοῖς τὸν κακονυχτισμένο.
 'Σ τὴν πόρτα σου μ' ἐκρέμασαν, σὰν τὸ παχὺ κριάρι,
 δὲν εἶπ' ἢ σκύλλα ἢ μάνα σου, κρίμα 'ς τὸ παλληκάρι.
 'Σ τὴν πόρτα σου μὲ καρτεροῦν ὀχτροὶ μὲ τὰ μαχαίρια,
 ἔβγα, κυρά μου, ἀπάντα με μὲ τ' ἄσπρα σου τὰ χέρια.
 'Σ τὸν οὐρανὸ κι' ἂν ἀνεβῆς καὶ κάτσης μὲ τ' ἀστέρια,
 κ' ἐκεῖ δὲν ἔχεις γλυτωμὸ ἀπ' τὰ δικά μου χέρια.
 'Σ τὸν οὐρανὸ θὲ ν' ἀνεβῶ, νὰ διπλωθῶ νὰ κάτσω,
 νὰ πάρω πέννα καὶ χαρτί, τὰ κάλλη σου νὰ γράψω.
 'Σ τὸ κυπαρίσσι ἀνέβηκα γιὰ νὰ μὲ κρύψῃ ὁ κλώνος,
 κ' ἐκεῖνο μ' ἐφάνέρωσε καὶ μ' εἶδ' ὁ κόσμος ὅλος.
 'Σ τὸ παραθύρι ὅπου εἶσαι σύ, γαρουφαλιά δὲν πρέπει,
 τί ἐσ' εἶσαι τὸ γαρούφαλο κι' ὁπῶχει μάτι' ἄς γλέπη.

- 750 Ὅ τὸ παραθύρι κάθεσαι καὶ μῆλο καθαρίζεις,
 κ' ἔκοψες τὸ χεράκι σου κ' ἐμένα φοβερίζεις.
 Ὅ τὸ παραθύρι ποῦ εἶσαι σύ, νὰ ἤμουν κ' ἐγὼ παρμάκι,
 γιὰ ν' ἀκουμπᾶς ἀπάνω μου, νὰ φεύγῃ τὸ φαρμάκι.
 Ὅ τὸ παραθύρι τοῦ βορειᾶ, κάθετ' ἓνα σάϊνι,
 ἔχει φουστάνι κουργαζέ, δὲν θέλει νὰ μοῦ κρίνῃ.
 Ὅ τὸ παραθύρι κάθεσαι καὶ σύνοψι διαβάξεις,
 κί ἀπὸ τὴν ἄλλῃ τῇ μεριά μὲ φίλον κουβεντιάξεις.
 Ὅ τὸ παραθύρι κάθεσαι μάνα καὶ θυγατέρα,
 ἡ μάνα μοιάζει πέρδικα, ἡ τσιουπρα περιστέρα.
 Ὅ τοὺς κρίνους, 'ς τὰ τριαντάφυλλα, ζητῶ τὴν ὠμορφιά σου,
 καὶ δὲν εὐρίσκω πουθενά ὥσάν τὴν ἀφεντειά σου.
 Ὅ τοὺς κάμπους ἀναστενάξα κ' ἐβγήκαν δυὸ λουλούδια,
 τῶνα εἶν' ἡ ἀγάπη μου ἡ παληὰ καὶ τ' ἄλλο εἶν' ἡ καινούρια.
 Στρέψε τὰ μάτια τὰ γλυκά, τὰ λυγογυρισμένα,
 ποῦ κάνουν τὰ πικρὰ γλυκά, καὶ τ' ἄγρια ἡμερωμένα.
 Συλλογισμένος περπατῶ κί ἄτός μου τὸ θαυμάζω,
 πῶς δὲν ραγίζουν τὰ βουνὰ ὅταν ἀναστενάζω.
 Συλλογισμένος περπατῶ καὶ πικραμμένος στέκω,
 δὲν εἶπ' ἡ ἄγρια τῆς καρδιά νὰ μ' ἐρωτήσῃ τ' ἔχω.
 760 Σύρε νὰ εἰπῆς τῆς μάνας σου νὰ κάμῃ κί ἄλλῃ γέννα,
 νὰ κάψῃ καὶ ἀλλουνῶν καρδιαίς, πῶς ἔκαψε κ' ἐμένα.
 Σύρε νὰ εἰπῆς τῆς μάνας σου νὰ μὴ μὲ καταριέται,
 γιὰτὶ γαμπρός τῆς θὰ γενῶ, καὶ πρέπει νὰ μ' εὐχιέται.
 Σύρε, 'ς τ' ἀνάθεμα νὰ πᾶς καὶ 'ς τὴν ἀνεμοζάλη,
 κ' ἐγὼ μ' αὐτὰ τὰ νειάτα μου ἀγάπη βρίσκω κί ἄλλῃ.
 Σκίστε τὴν τὴν καρδούλα μου μὲ συρματένια τρίχα,
 νὰ ἰδῇτε τὴν ἀγάπη μου σὲ ποιά μεριά τὴν εἶχα.
 Σκίσου, καρδιά μ', καὶ ράϊσε, καὶ γίνου δυὸ κομματία,
 . πρᾶμμα ποῦ δὲν τὸ πρόσμενα τό εἶδαν τὰ δυὸ μου μάτια.
 Τὰ βάσανά μου νὰ γενοῦν λιθάρι νὰ σκοντάψῃς,
 νὰ πέσῃς, νὰ μ' ἐνθυμηθῇς, νὰ βαρυστασενάξῃς.
 Τὰ βάσανα, τὰ πάθη μου, κανεῖς νὰ μὴν τὰ πάθῃ,
 μήτε καράβι 'ς τὸ γιালό, μήτε πουλὶ 'ς τ' ἀγκάθι.

- Τ' ἀγαπημένα φαίνονται ἀπ' τὴν περπατησιά τους,
ἀπ' τοῦ χεριοῦ τὸ κίνημα κι' ἀπὸ τὸ λύγισμά τους.
- Τὰ Γιάννενα χαλάσανε ἀπὸ τὴν περηφάνεια,
τὶ ἐδάναν ἢ Γιαννηώτισσais τὰ λιαχουριά φουστάνια.
- Τὰ δέντρ' ἀπὸ ταχυά, ταχυά, δροσιὰ εἶναι γιομισμένα,
καὶ τὰ πικρὰ ματάκια μου ᾽ς τὰ δάκρυα εἶναι πνιγμένα.
- 770 Τὰς νύχτες μου, τὸν ὕπνο μου, κανεὶς νὰ μὴ τραβήσῃ,
κανεὶς κορίτσο' ἀνήλικο ποτὲ μὴν ἀγαπήσῃ.
- Τὰ κάστανα θέλουν κρασι καὶ τὰ καρύδια μέλι,
καὶ τὰ νειογάμπρια φίλημα, νύχτα καὶ μεσημέρι.
- Τὰ μάγια δὲν τὰ πιστεῦσα νὰ πιάνουν εἰς ἐμένα,
πολλαὶς καρδιαὶς ἐμάγειψες, ἐμάγειψες κ' ἐμένα.
- Τὰ μάτια σου εἶναι με χε μέες, τὰ φρύδια σου ντὶ δάνι,
κι' ὅποιος κι' ἂν ἔρθῃ νὰ κριθῇ, τὰ λόγια του τὰ χάνει.
- Τὰ μάτια μου τὰ μάλωσα, νὰ μὴ σὲ ξαναἰδοῦνε,
κι' αὐτήνα τὰ μαριώλικά ὅταν σὲ ἰδοῦν γελοῦνε.
- Τὰ μάτια μου ᾽ς τὰ μάτια σου μπῆκαν προξενητάδες,
καὶ δὲν ἐγύρεψαν προικιά, μήτε πολλὰς χιλιάδες.
- Τὰ μάτια μου νυστάζουνε, θέλουν νὰ κοιμηθοῦνε,
κ' ἐγὼ γιὰ τὴν ἀγάπη σου τὰ κάνω κ' ἀγρυπνοῦνε.
- Τὰ μάτια σου μ' ἐκύτταξαν ἄγρια καὶ κακιωμένα,
καὶ μοῦ εἶπαν τ' ἀχειλάκια σου λόγια φαρμακωμένα.
- Τὰ μάτια σου εἶναι μάτια μου, τὰ φρύδια σου δικὰ μου,
καὶ τὰ χρυσᾶ σου τὰ μαλλιά τέλια ᾽ς τὸν ταμπουρά μου.
- Τὰ μάτια σου εἶναι σὰν ἑλθαὶς ᾽ς τοῦ δέντρου τὸ κλωνάρι,
τὰ φρύδια σου δοξαρωτὰ σὰν δυὸ μερῶν φεγγάρι.
- 780 Τὰ μάτια σου εἶναι γαλανὰ καὶ τὰ δικὰ μου μαῦρα,
κ' ἔλα γιὰ ν' ἀνταμώσουμε τὸ μέλι με τὸ γάλα.
- Τὰ μάτια σου τὰ κοπτερά ἀγγέλους καμακίζουν,
καὶ ᾽ς τὴν καρδιά μου μπῆκανε, με κόφτουν, με φλογίζουν.
- Τὰ μάτια σου σφάζουν Πασσᾶ, τὰ φρύδια σου Βεζίρη,
τ' ἀγγελικό σου τὸ κορμὶ πνίγει καραβοκύρη.
- Τὰ μάτια σου μ' ἐκύτταξαν καὶ μῶδωκαν χαμπέρι,
ἀπείκασα πῶς μ' ἀγαπᾷς καὶ δὲν σοῦ δίνει χέρι.

Τὰ μάτια τῆς ἀγάπης μου δὲν εἶν' τόσῳ μεγάλα,
 ὥσάν τὸ μέλ' εἶναι γλυκά, σὰν τὴ μελάνη μαῦρα.
 Τὰ μαῦρα μάτια τὴν αὐγὴ δὲν πρέπει νὰ κοιμούνται,
 μόν' πρέπει νᾶναι ξύπνηγα καὶ νὰ γλυκοφιλοῦνται.
 Τὰ μαῦρα μάτια δυὸ φλωριά, τὰ γερακάτα δέκα,
 κι' αὐτὰ τὰ καταγάλανα τριάντα 'ς τὴ γαζέτα.
 Τὰ πάθη μου γεινήκανε βάρκα καὶ ταξειδεύουν,
 καὶ πῆραν τὴν ἀκρογιαλιὰ καὶ τὸν καὺμό τους κλαίγουν.
 Τὰ πάθη τῶν παλληκαριῶν ἢ χήραις τ' ἀπεικάζουν,
 καὶ τὰ κορίτσια 'ποῦ ἀγροικᾶν, τὰ κρυφοκουδεντιάζουν.
 Τάχα θὰ ζήσω γιὰ νὰ ἰδῶ τὰ Γιάννεν' ἀπ' τὸ Δρύσκο,
 καὶ νὰ μαζόνω νὰ φιλῶ, ὅσα λιθάρια βρίσκω!
 290 Τάχα δὲν ἤμουν κ' ἐγὼ νειός, δὲν ἤμουν παλληκάρι,
 τάχα δὲν ἐπερπάτησα νύχτες μὲ τὸ φεγγάρι;
 Τ' ἀχειλὶ σου εἶναι κόκκινο ἀπὸ κρασί βαμμένο,
 νὰ τὸ φιλήσω σκιάζομαι, μεθάω τὸ καὺμένο.
 Τὰ τζουβαῖρια τοῦ ντουניᾶ ὅλα μοῦ τάχουν τάξει,
 κ' ἐγὼ γιὰ τὴν ἀγάπη σου, εἶπα, φωτὶ ᾧς τὰ κάψη.
 Τέσσερα μῆλα σῶστειλα, τὸ ἓνα δαγκαμένο,
 καὶ μέσα 'ς τὴ δαγκαματιά, θαύρῃς φιλὶ κρυμμένο.
 Τέσσερα φύλλα ἔχ' ἡ καρδιά, τὰ δυὸ τάχεις καμμένα,
 καὶ τᾶλλα δυὸ μοῦ τάφησες μαῦρα καὶ μααραμμένα.
 Τέσσερες τοῖχοι τοῦ σπιτιοῦ, ἔχετε καλὴ νύχτα,
 καὶ πέτε τῆς κυρούλας σας ἦρθα καὶ ξαναἦρθα.
 Τὴν πίστη μ' ὅλη σῶδωκα, ἓνα καλὸ δὲν εἶδα,
 ἂν μ' ἀγαπᾷς καὶ μὲ πονῆς δός μου καμμιὰν ἐλπίδα.
 Τὴ μάνα σου τὴ μάγισσα ρακὶ θὰ τὴν ποτίσω,
 νὰ πιῇ γιὰ ν' ἀποκοιμηθῇ, νάρθῶ νὰ σὲ φιλήσω.
 Τὴ νύχτα οἱ συλλογισμοὶ μὲ ρίχνουν 'ς τὰ τραγούδια,
 καὶ μόνον μὲ παρηγοροῦν αὐγερινὸς κ' ἡ πούλια.
 Τήρα τί νοῦρι κι' ὠμορφιά καὶ μάτια 'πὸ κοντύλι,
 ἡ τύχη μου μ' ἐδόλεψε γιὰ νὰ μοῦ γίνουν φίλοι!
 300 Τήρα με πῶς ἐγίνηκα μαῦρος σὰν τὸν ἀράπη·
 δὲν εἶμ' ἀπὸ τὴν Ἀραπιά, μόν' εἶμ' ἀπ' τὴν ἀγάπη.

Τήρα λεβέντικο κορμί, περπατησιά με χάρι,
 ἄχ, ἡ ἀγάπη του ἡ κρυφὴ τὸ νοῦ μου θὰ μοῦ πάρῃ.
 Τήρα τὸ κερατόπουλο δὲ ντρέπεται κοιμάτι,
 ὥς καὶ μπροστὰ 'ς τὴ μάνα μου μοῦ κάνει με τὸ μάτι.
 Τήρα πῶς μ' ἐκατάντησες! νὰ μ' ἔχῃς 'ς τὸ λαιμό σου,
 νὰ μ' ἔχῃς καὶ 'ς τὰ ζῶντά σου καὶ 'ς τὸν ἀπεθαμό σου.
 Τηρῶντάς σε τὰ μάτια μου ἐπιάσανε πανάδα·
 ποῦ τὴν εὗρῃκε ἡ μάνα σου τὴν τόση σου ὠμορφάδα;
 Τηρῶντας τὸν ἀνήφορο τὰ γνέφηα δὲν κινιοῦνται,
 καὶ τὰ λιθάρια ποῦ πατῶ κι' αὐτήνα με λυπιοῦνται.
 Τῆς θάλασσας τὰ κύματα τρέχω καὶ δὲν τρομάζω,
 κι' ὅταν σὲ συλλογίζωμαι τρέμω κι' ἀναστενάζω.
 Τῆς κορασίδας τὰ μυαλὰ γυρίζουν σὰν τὸν μύλο,
 ἕναν ποῦ διώχνει σήμερα αὔριο τὸν πιάνει φίλο.
 Τῆς χήρας τὸ προσκέφαλο μυρίζει σὰν κυδῶνι,
 αὐτὸ μυρίστηκα κ' ἐγὼ καὶ ψάλλω σὰν τ' ἀηδόνι.
 Τί ἔχουν ὁ κόσμος με τ' ἐμᾶς, πάσχουν νὰ μᾶς χωρίσουν;
 γιατί πολυαγαπιώμαστε; ἄμποτες ν' ἀλυχτήσουν.
 810 Τί με θωρεῖς καὶ κρύβεσαι σὰν φεῖδι μέσ' τὸν βᾶτο;
 ἐγὼ εἶμαι ποῦ σοῦ ἔφερνα τὸν κόρφο σ' ἄνω κάτω.
 Τί νὰ τὴν κάμω τὴ μικρὴ ποῦναι μικρὴ καὶ κλαίγει,
 κι' ἂν τῆς εἰπῶ κάνα κρυφὸ, τῆς μάνας τῆς τὸ λέγει.
 Τί νὰ σοῦ κάμω, μάτια μου, εἴν' ἄλλος ποῦ μ' ὀρίζει,
 καὶ 'ς τὸ παράθυρ' ἂν ἐβγῶ, φαρμάκι με ποτίζει.
 Τί νὰ σοῦ κάμω, μάτια μου, ποῦ δὲν ἔχω τὸν τρόπο,
 ν' ἀνταμωθοῦμε μιᾷ φορᾷ μονάχοι 'ς ἕναν τόπο.
 Τί ἔχεις νὰ κάμῃς, κάμε το, κ' ἐγὼ καταλαμβάνω,
 ἂν ἦμαι πλέον γιὰ νὰ ζῶ, ἂν ἦμαι ν' ἀπεθάνω.
 Τί τόσαις παρακάλεσες, μήνα εἶσαι τζοβαῖρι;
 βασιλοποῦλ' ἂν ἤσουνε θὰ μῶκανες χατίρι.
 Τί τς ἔκαμα τῆς μάνας σου κι' ὄλω με καταριέται,
 ποῦ ἐγὼ εἶμαι ὄρφανὸ παιδί, καὶ πρέπει νὰ μ' εὐκείται.
 Τὸ ἀηδονάκι τὸ γλυκὸ ποῦταν ξενητεμένο,
 ἦρθε 'ς τὸ δέντρο καὶ λαλεῖ σὰν ἦταν μαθημένο.

Τὸ ἄχ καὶ βάχ μ' ἀρρώστησε, τὸ ὦχ θὲ νὰ μὲ φάγη,
 καὶ ὁ ἐδικὸς σου ὁ καῦμός 'ς τὸν ἄδη θὰ μὲ πάγη.
 Τὸ δέντρ' ἐποῦναι 'ς τὸ βουνὸ ὅλ' οἱ καιροὶ τ' ὀρίζουν,
 τὴν ὤμορφη τὴν κοπελιά ὅλοι τὴν τριγυρίζουν.
 820 Τὸ κλῆμα πῶχεις σπίτι σου θ' ἀνθίστη καὶ θὰ δέσση,
 καὶ τὸ γλυκὸ σου τὸ κορμί 'ς τὰ χέρια μου θὰ πέσση.
 Τὸ κρίμα νάχ' ἡ μάνα σου, καὶ τ' ἄδικο οἱ γειτόνοι,
 καὶ τὸν ἀφορεσμ' ὁ παπᾶς, ποῦ δὲ μᾶς στεφανώνει.
 Τὸ κυπαρίσσι τὸ ψηλὸ τρίβετ' ἀπ' τὸν ἀέρα,
 χαρῆτε, νειαῖς, τὰ νειάτα σας, δὲν τάχετ' ὅλη μέρα.
 Τὸ κυπαρίσσι τὸ ψηλὸ καρπὸ ποτὲ δὲν κάνει,
 ποιὸς ἀγαπάει περήφανη τὰ κόπια του τὰ χάνει.
 Τὸ λεημονάκι τ' ἄγουρο τρίβετο νὰ μυρίζη,
 καὶ τὴ μικρὴ τὴν κοπελιά φίλα τὴν κι' ἄς σὲ βρίζη.
 Τὸ μί, τὸ ἄλφά καὶ τὸ ρὸ κι' ἓνα ψηφὶ ἀκόμα,
 μ' ἐκάμανε κι' ἀρρώστησα καὶ κοίτομαι 'ς τὸ στρῶμα.
 Τὸν ἄνθρωπο τὸν σεβνταλὴν κάτσε κουδέντιασέ τον,
 καὶ πὲς του λόγια τοῦ σεβντᾶ καὶ παρηγόρησέ τον.
 Τὸν ἔρωτα βάνω κριτὴ, τὸν πόθο δραγομάνο,
 καὶ τὴν καρδιά μ' ἐπίτροπο, κι' ὅ,τι μοῦ εἰποῦν θὰ κάνω.
 Τὸν ἔρωτα τὸν ἄπιστο θὲ ν' ἀναθεματίσω,
 ποῦ δὲν μ' ἀφίνει νὰ χαρῶ, τὸν πόνο μου νὰ σβύσω.
 Τὸν ἔρκο μου θὰ κάμω 'γὼ εἰς τὴν ἀγίᾳ Σωτήρα,
 ἢ νὰ σὲ πάρω ἀνύπαντρη, ἢ νὰ σὲ πάρω χήρα.
 830 Τὸν πόν' ὁπῶχω 'ς τὴν καρδιά, ἂν εἶχα 'ς τὸ κορμί μου,
 ὁ κόσμος θὰ θιαμαίνονταν 'ς τὴν τὸς' ὑπομονή μου.
 Τὸν τάφο 'γὼ δὲν σκιάζομαι, τὴν πλάκα δὲν φοβοῦμαι,
 τὸ πῶς θὰ σὲ ξεχωριστῶ τρέμ' ὅταν συλλογιοῦμαι.
 Τὸς' ἦταν ἡ ἀγάπη μας, τὸς' ἦταν ἡ φιλιὰ μας,
 γιὰ ἓνα λόγο ποῦ εἶπαμαν νὰ γέν' ἡ χωρισιά μας;
 Τὸςφ σ' ἀγάπησα πολὺ, σὰν τὸ παππὶ τ' αὐλάκι,
 τοῦ ξένου δίνω τὸ φιλί, τ' ἀντρός μου τὸ φαρμάκι.
 Τὸςφ σοῦ πρέπ' ἡ εὐλογία, σὰν τὸ μαργαριτάρι,
 σὰν ἡ μαΐσια ἡ ὁροσιά, ποῦ πέφτει 'ς τὸ χορτάρι.

Τὸ τσαντσαμίν' ὅταν ἀνθῇ τοὺς κλώνους του φουμίζει,
 καὶ τὸ κορίτσ' ὅταν ντυθῇ τοὺς νειούς τοὺς δαυμονίζει.
 Τὸ σημερνὸ τάντάμωμα, τὸ πιάσιμ' ἀπ' τὸ χέρι,
 κ' αὐτὸ τὸ λιανοζύγωμα σ' ἀγάπη θά μᾶς φέρη.
 Τοῦ παντρεμένου δὸς φιλί, τ' ἀνύπαντρου μιὰ πέτρα,
 νὰ σκίσῃ τὸ κεφάλι του, νὰ πάῃ νὰ βρῇ γυναῖκα.
 Τοῦτον τὸ χρόνο χαίρομαι, τὸν ἄλλον ποιὸς τὸν ξέρει,
 ἢ θ' ἀποθάνω, ἢ θά ζῶ, ἢ θάμῃ σ' ἄλλα μέρη.
 Τὸ χέρι σου τὸ παχουλὸ ἂν τοῦχα μαξιλάρι,
 δὲν θά φοβούμουνε ποτὲ ὁ χάρος νὰ με πάρῃ.
 840 Τραγούδα, καναρίνι μου, ν' ἀκούσω τὴ λαλιά σου,
 νὰ πεταχτῶ σὰν πέρδικα καὶ νάρθω 'ς τὴ φωλιά σου.
 Τραγούδησε, λεβέντη μου, τραγούδα ν' ἀγαλιάσω,
 νὰ πεταχτῶ σὰν τὸ πουλὶ νάρθω 'ς τὴν ἀγκαλιά σου.
 Τραγούδησε γιὰ νὰ χαρῶ, παῖξε γιὰ νὰ γελάσω,
 δεῖτέ μου τ' ἄσπρα σου βυζιά, νὰ ἰδῇς πῶς θ' ἀγαλιάσω.
 Τραγούδησα καὶ 'ς τὰ βουνὰ ἀντήχησ' ἡ λαλιά μου,
 κ' ἔτρεξεν ἡ ἀγάπη μου κ' ἤρθε 'ς τὴν ἀγκαλιά μου.
 Τρεῖς πῆχες φεῖδι θά γενῶ τὴ μέση νὰ σοῦ ζώσω,
 νὰ τυλιχθῶ καὶ νὰ σφιχθῶ, γιὰ νὰ σὲ θανατώσω.
 Τρία καλὰ 'ς τὸν ἄνθρωπο, ἡ ὠμορφιά, ἡ γνώση,
 κ' ἐκεῖν' ὁπῶχει 'ς τὴν καρδιά νὰ μὴ τὸ φανερώσῃ.
 Τριαντάφυλλο εἶσαι τὴν αὐγὴ, ρόδο τὸ μεσημέρι,
 χαρὰ 'ς τὸν νεῖον ὅπ' ἀγαπᾷς καὶ θά τὸν κάμῃς ταῖρι.
 Τριανταφυλλένιο πρόσωπο, ποῦ στέκεις ἀντικρὺ μου,
 ἢ δὸς μου ἐκεῖνο ποῦ ποθῶ, ἢ πάρε τὴ ζωὴ μου.
 Τρώγω, μὲ τρώγ' ἡ ἔγνωια σου, μασῶ, δὲν καταπίνω,
 πίνω κρασί νὰ γλυκαθῶ, φαρμάκ' εἶναι κ' ἐκεῖνο.
 Τρώγω φαγὲ μὲ στεναγμούς, πίνω νερὸ μὲ δάκρυ,
 ἄλλοι γελᾶν καὶ τραγουδοῦν κ' ἐγὼ σκυφτός 'ς τὴν ἄκρη.
 850 Τσαντσαμινιὰν ἐφύτεψα μέσα 'ς τὰ σωθικά μου,
 καὶ τὴν ποτίζω καθ' αὐγὴ μὲ αἷμ' ἀπ' τὴν καρδιά μου.
 Τῶνα μου χέρι 'ς τὴ φωτιά καὶ τ' ἄλλο 'ς τὸ μαχαῖρι,
 ἢ θά καγῶ, ἢ θά σφαγῶ, ἢ θά σὲ κάμω ἀηταῖρι.

Τῶνα μου χέρι 'ς τὴ φωτιά καὶ τ' ἄλλο 'ς τὸ μαχαῖρι,
 δὲν καίομαι, δὲ σφάζομαι, οὔτε τραβάω χέρι.
 Ὑπομονὴν οἱ φίλοι μου μοῦ λένε λυπημένα,
 κ' ἐγὼ τοὺς ἀποκρίνομαι, ποῖος ἄλλος σὰν κ' ἐμένα;
 Φεγγάρι μου, γιατί κ' ἐγὼ δὲν γλέπω σὰν κ' ἐσένα
 ἐλεύτερα τ' ἄσπρα κορμιά, ὀρθὰ καὶ πλαγιασμένα;
 Φεγγάρι μου λαμπρό, λαμπρό, σὰν τὸ Κωσταντινάτο,
 τὰ κάλλη σου δὲν βρίσκονται 'ς τὸν οὐρανὸ ἀποκάτω.
 Φευγάτε, δέντρα καὶ κλαδιά, φευγάτ' ἀπὸ μπροστά μου,
 τί θὰ καῖτ' ἀπ' τὴ φωτιά πῶχουν τὰ σωθηκά μου.
 Φεῦγ' ἀπ' τ' ἐμένα, φόνισσα, τί μ' ἔκαμες κορμμάτια,
 ἔχεις τῆς χήνας τὸ λαιμό, τοῦ παγωνιοῦ τὰ μάτια.
 Φωτιά τρώει τὸ σίδερο καὶ σάρακας τὸ ξύλο,
 καὶ σὺ μοῦ τρῶς τὰ νειάτα μου σὰν ἄρρωστος τὸ μῆλο.
 Χαμήλωσε τὸ μέτωπο, μὴ μένης ἀντικρύ μου,
 γιατί βαροῦν ἡ φλέβες μου καὶ τρέμει τὸ κορμί μου.
 880 Χαρά 'ς τὴν κόκκινη μεηλιά, χαρά 'ς τὸ παλληκάρι,
 ὅπου τὸ μῆλο τὸ χρυσὸ θ' ἀπλώση γιὰ νὰ πάρῃ.
 Χαρῆτε νειοί, χαρῆτε νειαίς, χαρῆτε παλληκάρια,
 γιατί τοῦ Χάρου ἐβάλανε σίδερα 'ς τὰ ποδάρια.
 Χαρῆτε τούτην τὴ ζωή, γιατί ὁ καιρὸς διαβάινει,
 κί ὅποιος νὰ μπῇ 'ς τὴ μαύρη γῆς, αὐτὸς δὲ ματαβγαίνει.
 Χελιδονάκι θὰ γενῶ νὰ μπαίνω 'ς τὸν ὄντα σου,
 νὰ σοῦ λαλῶ, νὰ σοῦ φιλῶ τὰ δυὸ τὰ μάγουλά σου.
 Χίλιοι μοῦ λέν, τ' εἶσαι ζουρλός, γιατί τόσῃ χολιάζεις;
 ἐσὺ τῆς γῆς κορμὶ χρωστᾶς, τὸ δίνεις κί' ἀγαλλιάζεις.
 Χίλια καλῶς ἐπρόβαλες, χίλια καὶ δυὸ χιλιάδες,
 σὰν τοῦ Μαγιοῦ τὰ λούλουδα καὶ σὰν ταις πρασινάδες.
 Χωρὶς λαμπίκο καὶ φωτιά ροδόσταμμα δὲν βγαίνει;
 χωρὶς ὁ νειὸς ν' ἀγωνιστῇ τὴ νειὰ δὲν ἀποχταίνει.
 Ψηλὰ εἶν' τὰ παραθύρια σου σὰν карабиου κατάρτι,
 ρίξε μου ταις πλεξούδαις σου νὰ κάμω σκαλοπάτι.
 Ψηλὰ πετᾶς σὰν πέρδικα, σὰν χελιδόνι τρέχεις,
 ὡσὰν τ' ἀηδόνι κελαδεῖς καὶ μάγεια σ' ὅλους βρέχεις.

- Ψηλά σ' ἐκεῖνο τὸ βουνὸ ὅπ' ἀναψε καὶ καίγει ,
κάποιος ἀρίφης κάθεται καὶ τὸν καὶ μὸ του κλαίγει.
- 870 Ψυχὴ μου , μάγια μῶκαμες καὶ μαγεμένον μ' ἔχεις ,
καὶ τρέχ' ἀπ' τὸ κατόπι σου ἐδῶ κ' ἐκεῖ ποῦ τρέχεις .
Ψυχὴ μου , μάγια μῶκαμες κι' ὅταν σὲ βάν' ὁ νοῦς μου ,
θαμπώνονται τὰ μάτια μου , δὲν γλέπω τοὺς δικούς μου .
'Ω θε' μου , πόσο εἶν' ἀσχημὴ ἡ ἀγάπ' ὅταν παληόνῃ !
σὰν ὁ μπαχτσὲς τὸν Ἀντριά , ποῦ τὸν σκεπάζ' τὸ χιόνι .
'Ωρα καλὴ , πουλάκι μου , καὶ νὰ καλοστρατίσης ,
'ς τὸ δρόμο νὰ μὲ θυμηθῇς καὶ πίσω νὰ γυρίσης .
'Ὡς λάμπει τ' ἄδολο κρασί 'ς τὴν κρουσταλλένια κούπα ,
ἔτσι καὶ τὸ κορμάκι σου 'ς τὰ βελουδένια ρούχα .
'Ὡς καὶ τ' ἀηδόνι ποῦν' πουλὶ κοιμᾶται μὲ τ' ἀηταῖρι ,
κ' ἐγὼ κοιμουμαι μοναχὸς σὰν ὁ λαγὼς 'ς τὴ φτέρη .
'Ὡς καὶ τ' ἀηδόνι ποῦν' πουλὶ τρέχει γιὰ ναῦρη ἀηταῖρι ,
δὲν ἀγαπάει τὴ μοναξιά , ποιο εἶν' τὸ καλὸ τὸ ξέρει .
'Ὡς καὶ τὰ παραθύρια σου ἀμάχη μοῦ κρατοῦνε ,
κι' ὅταν μὲ ἰδοῦν ὅτι περνῶ , χωρὶς ἀγέρα κλειοῦνε .
'Ὡς καὶ ψηλά 'ς τὸν οὐρανὸ τὰ γνέφια ποῦ κρεμιοῦνται ,
μὲ γλέπουν καὶ μὲ συμπονοῦν καὶ σὲ βροχὴ ἀναλύοῦνται .
'Ὡς πότε ἡ μαύρη θάλασσα νὰ τρώγῃ τὸ κορμί μου ,
καὶ ἄλλοι νὰ τὴν χαίρωνται τὴν ἀγαπητικὴ μου !
880 'Ὡς πότε τὰ ματάκια μου νὰ τρέχουν σὰν τὸ ρυάκι ,
δάκρυα νὰ χύνουνε πικρά , πικρά σὰν τὸ φαρμάκι ;
'Ὡς τρέμ' ἡ βέργα 'ς τὸ νερό , τ' ἀρνὶ 'ς τὸ μακελλάρη ,
ἔτσι καὶ ἡ καρδιὰ τῆς νειᾶς μπροστὰ 'ς τὸ παλληκάρι .
'Ὡς τρέμει τοῦ λαγοῦ ἡ καρδιὰ ὅταν τὸν κυνηγοῦνε ,
ἔτσι καὶ ἡ καρδοῦλά μου ὅταν σὲ μελετοῦνε .
'Ὡς τρέμουν τ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ ὅσω νὰ ξημερώσῃ ,
ἔτσι καὶ ἡ καρδοῦλά μου ὅσω νὰ σ' ἀνταμώσῃ .
'Ὡς καὶ ταις νύχτες ποῦ ξυπνῶ μ' ἐσέν' ἔχω νὰ κάνω ,
καὶ τὸν Θεὸ παρακαλῶ μαζύ σου νὰ πεθάνω .

Τετράμετρον τροχαϊκόν καταληκτικόν.

Ἄν ἐμένα δὲν πιστεύης, τὰ λουλούδια μαρτυροῦν,
βάλτα σὲ μεγάλον ὄρκο τὴν ἀλήθεια νὰ σοῦ εἰποῦν.

Ἄνοιξε, καρδιά, τὰ φύλλα, νάβγῃ ὅξω ἡ ψυχὴ,
δὲν μπορῶ νὰ ὑπομείνω τέτοιαν ἄθλια ζωὴ.

Ἄνομη, δὲ συλλογιέσαι τὸ κακὸ ποῦ γίνεται,
ποῦ τὸ αἶμα τῆς καρδιάς μου γιὰ τ' ἐσένα χύνεται;

Ἄν πεθάνω 'ς τὸ καράβι, ρίξτε μέ τε 'ς τὸ γιαλὸ,
νὰ μὲ φᾶν τὰ μαῦρα ψάρια γιὰ τς ἀγάπης τὸν καὐμό.

Ἀπεφάσισα τὰ μαῦρα νὰ φορῶ παντοτεινά,
καὶ νὰ κλαίγω μέρα νύχτα τὴν πολλὴ σου ἀπωνιά.

890 Ἀπεφάσισες, κυρά μου, ἀπεφάσισα κ' ἐγώ,
γιὰ νὰ γένω κληρονόμος 'ς τὰ βυζάκια σου τὰ δυό.

Ἀπεφάσισα νὰ κλαίγω, νὰ θρηνῶ παντοτεινά,
καὶ νὰ νυχτοξημερόνω μὲ τ' ἀρκούδια 'ς τὰ βουνά.

Ἀπὸ τὰ γλυκά σου μάτια τρέχει ἀθάνατο νερό,
κί' ὅποιος πιῇ τὸν θεραπεύει, Χάρο δὲν φοδᾶται πλειό.

Ἀπὸ τὰ μικρά μου χρόνια 'ς τὴν ἀγάπη τράνεψα,
δὲ μ' ἐρώτησες νὰ μάθῃς πόσα πάθηα τράβηξα.

Ἀπὸ τὰ μπεντένια πέφτω, πέφτω γιὰ νὰ σκοτωθῶ,
κ' ἡ ἀγάπη μου φωνάζει, πιάστε τον γιὰ τὸν Θεό.

Ἄς πηγαίνω τί προσμένω; πάει ἡ ὥρα 'ς ταῖς ἐννῆά,
κ' ἐγὼ διάφορο δὲν ἔχω ἀπ' αὐτὴν τὴ γειτονιά.

Ἄσπρη μου τριανταφυλλοῦλα, κιτριὰ μου φουντωτή,
ἢ πολλαῖς σου ὠμορφάδες δὲν παινιῶνται 'ς τὸ χαρτί.

Ἄσπρο εἶναι τὸ πρόσωπό σου σὰν Ἰγγλέζικο χαρτί,
ποῦ τὸ γράφει ὁ Κυβερνήτης καὶ τὸ στέλλει 'ς τὴ Βουλὴ.

Ἀχ! ὁ μαῦρος τί νὰ γένω μὲ τὴν κόρη ὅπ' ἀγαπῶ,
δταν τὴν ἰδῶ τὰ χάνω καὶ δὲν ξέρω τί νὰ εἰπῶ.

Ἀχ, ψυχὴ, ζωὴ καὶ φῶς μου καὶ χρυσά μου ὄνομα,
νὰ σὲ ζωγραφίσω θέλω καὶ νὰ σ' ἔχω 'κάνισμα.

900 Βλέπε, κύτταζε τριγύρω καὶ θὰ ἰδῇς πολλαῖς γρηαῖς,
κί' αὐταῖς ἦταν σὰν κ' ἐσένα μιὰν ἡμέρα κοπελίας.

Γαλανὰ εἶν' τὰ δύο σου μάτια, ἔχεις μαῦρα τσύνορα,
κ' ἔξουρλάθηκα τὸ μαῦρο ποῦ δὲν τὰ εἶδα σήμερα.

Δὲ μὲ βλέπεις ποῦ πεθαίνω, ἕως πότε καρτερεῖς;
σὰν μὲ χώσουνε ἔς τὸ μνήμα τότες θὰ μὲ λυπηθῇς;

Δὲν λαλεῖς, καὶ μὲν' ἀηδόνι, τὴν αὐγὴ γλυκὰ γλυκὰ,
νὰ ξυπνήσης τὸν ἀφέντη νὰ φιλήσῃ τὴν κυρά.

Δὲ μὲ λέτε, τί νὰ κάμω μὲ τὴν κόρ' ὅπ' ἀγαπῶ,
νὰ σφαγῶ, νὰ πιῶ φαρμάκι, νὰ πνιγῶ, νὰ γκρεμιστῶ;

Δὲ μοῦ λέτε, τί νὰ γένω, τί νὰ κάμω τ' ὄρφανό,
ποῦ ἀγαπῶ, δὲν μ' ἀγαποῦνε, ποῦ νὰ βρῶ τὸ γιατρικό;

Δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω ποῖος ἦταν ἡ ἀφορμὴ,
ποῖος μᾶς ἔβαλε σὲ λόγια, χαϊδεμένο μου κορμί.

Δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω τ' εἶν' τὸ τ α μ π ι έ τ ι σου,
δίχως ἀφορμὴ κ' αἰτία νὰ χαλάῃ τὸ κέφι σου.

Ἔβαλες τὰ δυνατά σου νὰ διαβῇς ὅλαις ταῖς νειαῖς,
ἔβαψες καὶ τὰ μαλλιά σου μὲ πολιτικαῖς μπογιατῖς.

Εἰπά σου, μὴ μὲ πειράζῃς, ἄφσε με ἔς τὸ χάλι μου,
τί μοῦ σήκωσες τὴ γνώση ἀπὸ τὸ κεφάλι μου.

110 Εἶσαι ἥλιος τῆς ἡμέρας καὶ φεγγάρι τῆς νυχτός,
τῆς καρδιάς μου παρηγόρια καὶ τῶν ὀμματιῶ μου φῶς.

Ἐκατὸ φοραῖς τὸ εἶπα, νὰ μὴν εἶχα γεννηθῇ,
ἔς τὴ δική σου τὴν ἀγάπη νὰ μὴν εἶχα μπερδευθῇ.

Ἔλεγα κ' ἐγ' ὁ καὶ μὲνός τ' ἡ ἀγάπ' εἶναι γλυκειά,
καὶ τὴν εὗρηκα φαρμάκι καὶ μαχαῖρι ἔς τὴν καρδιά.

Ἐνθυμᾶσαι ἀπὸ πότε ἄρχισα νὰ σ' ἀγαπῶ,
ἦ τὸ ξέχασες καὶ θέλεις πάλε νὰ σ' τὸ ματαιεπῶ;

Ἐρωτας καὶ ἡ νεράιδες ἐσυμφώνησαν, κυρά,
νὰ σὲ κάμουν τόσ' ὠραία, ν' ἀπερνᾷς τὴν κάθε μιὰ.

Ἐρωτας κι' ὅλαις ἡ χάρες σῶδωκαν τὴν ὀμορφιά,
σῶδωκαν καὶ τὸ μαγνήτη νὰ τραβᾷς κάθε καρδιά.

Ἐχεις φρύδια σὰν γαῖτάνι, μάτια δυὸ ἐρωτικά,
ποῦ σπιθοβολοῦν καὶ ρίχνουν σαγιτιαῖς ἔς τὰ σωθηκά.

Ἐχεις στόμα δαχτυλίδι καὶ φωνὴ τοῦ ἀηδονιοῦ,
μῶκρινες ἔπὸ τὸ καφάσι καὶ μοῦ σήκωσες τὸ νοῦ.

Ἐχéis σύντροφο τὸν ἥλιο, τὸ φεγγάρ' ἡταῖρί σου,
 ἡ ζωὴ κι' ὁ θάνατός μου κρέμονται 'ς τὸ χέρι σου.

Ἐχ' ὀχτροὺς σὰν τὰ μαλλιά μου ποῦ μοῦ θέλουν τὸ κακό,
 καὶ μοῦ χύνουν τὸ φαρμάκι μὲ τὸ μπρίκι νὰ τὸ πιῶ.

920 Ζάχαρ' εἶν' τὸ φίλημά σου κ' ἡ κουβέντα σου γλυκειά,
 κρίμα πῶχους τέτοιον ἄντρα νύχτα μέρα συντροφιά.

Ζήσ' ἐσὺ κ' ἐγὼ ἄς πεθάνω, τί τὴν θέλω τὴ ζωὴ,
 κάλλιο νὰ ἦμαι πεθαμένη πάρ' ὅπου εἶμαι ζωντανή.

Ἡ ἀγάπ' εἶναι καρφίτσα π' ἀγκυλώνει τὴν καρδιά,
 ἄχ! μ' ἀγκύλωσε κ' ἐμένα καὶ δὲν βρίσκω γιατρεία.

Ἡ ἀγάπη σὰν ριζώση δὲν μπορεῖ γιὰ νὰ κρυφθῇ,
 μὲ τὰ λόγια, μὲ τὰ μάτια, πρέπει νὰ φανερωθῇ.

Ἡ ἀγάπη, ἀνάθεμά την, εἶναι 'ς τὴν ἀρχὴ γλυκειά,
 εἰς τὴ μέση πιπερίζει καὶ 'ς τὸν πάτο εἶναι πικριά.

Ἡ ἀγάπη σου, κυρά μου, ἔσταξε σὰν τὸ κερί,
 καὶ 'ς τὰ στήθη μου ἐμπῆκε μιὰ σταξιά φαρμακερή.

Ἦθελα νὰ σ' ἐρωτήσω, Τοῦρκα ν εἶσαι, γιὰ Ρωμῆά,
 γιὰ Ἰγγλέζα, γιὰ Φραντζέζα, πῶχους τόσην ὠμορφιά.

Ἡ καρδιά μου δὲν τραδιέται 'ς τὴν πολλὴ τὴ λεβεντιά,
 μόνε σ' ἄνθρωπο ποῦ νάχη γνώση καὶ καλὴ καρδιά.

Ἡ καρδιά μου κι' ἂν σφαλίσῃ, δὲν ἀνοίγει μὲ κλειδιά,
 μόν' ἀνοίγει μὲ παιγνίδια, μὲ λαγοῦτα, μὲ βιολιά.

Ἡ καρδιά μου ἔχει λαῦρα, σὰν σὲ ἰδῇ δροσίζεται,
 φεύγεις, κι' ἀπὸ τὸ κορμί μου ἡ ψυχὴ χωρίζεται.

980 Ἦλιε μ', ὅταν βασιλεύῃς, δὲν μ' ἀφίνεις τό «'χε γειά»,
 μὲ τ' ἐμέν' ἂν ἔχῃς κάκια, τ' ἔχεις μὲ τὴ γειτονιά;

Θέλω νὰ σ' ἀλησμονήσω κ' ἡ καρδιά μου σὲ πονεῖ,
 σ' εἶσ' ἡ πρώτη μου· ἡ ἀγάπη, σ' εἶσαι κ' ἡ παντοτεινή.

Κάλλια τῶχω ν' ἀπεθάνω καὶ νὰ κείτωμαι νεκρός,
 παρὰ νᾶμ' ἐδῶ 'ς τὸν κόσμον ἔρημος καὶ μοναχός.

Κάμε με, κυρά μου, δέντρο ἴσια μὲ τὸ μπόγι σου,
 φύτεψέ με 'ς τὴν αὐλὴ σου καὶ 'ς τὸ περιβόλι σου,

Κάμε μου τὴν ἑρεξί μου, δός μου πρᾶμμα ποῦ ζητῶ,
 τὸ χεράκι μου ν' ἀπλώσω 'ς τὰ βυζάκια σου τὰ δύο.

Κάμ' τα τὰ μαλλιά σου, κάμ' τα, κάμ' τα σκάλα ν' ανεβῶ,
νὰ φιλήσω τὴν ἑλῆά σου καὶ τὸν ἄσπρο σου λαϊμό.

Κάνω χάζι νὰ σὲ γλέπω 'ς τὸ γκεργκέφι ποῦ κεντᾶς,
ν' ἀκουμποῦν τὰ δυὸ βυζιά σου, νὰ τὰ γλέπῃς νὰ γελαῖς.

Κλαίγω, βαρυαναστενάζω καὶ τὸ στῆθός μου χτυπῶ,
τὴ στιγμή ἀναθεματίζω πῶτυχε γιὰ νὰ σὲ ἰδῶ.

Κόκκινο εἶν' τὸ μάγουλό σου σὰν φελὶ χειμωνικό,
κ' ἡ ἑλῆά σου σὰν ὁ σπόρος· ἄχ! θὰ κάμῃς φονικό.

Λεημονιά μου φουντωμένη, πῶχεις φύλλα δροσερά,
δρόσισε καὶ τὴν καρδιά μου ποῦ τὴν ἔκαψε φωτιά.

940 Λέν ὁ κόσμος ποῦ ἡ ἀγάπη ἔχει βάσανα πολλά,
μ' αὐτ' εἶναι γλυκειὰ σὰν μέλι, δὲ στοχαζόνται καλά.

Μ' ἀστραπαῖς καὶ μὲ σκοτάδι, μὲ βρονταῖς καὶ μὲ βροχή,
τριγυρνῶ 'ς τὸ μαχαλᾶ σου γιὰ νὰ σ' εὕρω μοναχῇ.

Μάτια μου μαργιολεμένα, σπλαχνιστῆτε, φτάνει πλειά,
νά, 'ς τὸ μνήμα μ' ἔχει φέρει ἡ πολλή σας μαργιολιά.

Μάτια μαῦρα σὰν μελάνη, φρύδια δυὸ δοξαρωτά,
μ' ἐπλανέφανε τὸ μαῦρο καὶ τρελλαίνομαι γι' αὐτά.

Μάτια μυγδαλοσχισμένα, μελανὰ σὰν τὴν ἑλῆά,
πρόσωπο τριανταφυλλένιο, μὲ κρατοῦνε 'ς τὴ σκλαδιά.

Μαῦρα μάτια ἔχεις, φῶς μου, μαῦρα εἶν' σὰν τὴν ἑλῆά,
κι' ὅποιος τὰ γλυκοφιλήσῃ Χάρον δὲν φοβᾶται πλειά.

Μαῦρο φεῖδι μὲ δαγκάνει κ' ἐγὼ τὸ καμόνομαι,
κάνω πῶς δὲν τ' ἀπεικάζω κι' ὅλω φαρμακόνομαι.

Μαῦρα εἶναι τὰ δυὸ σου μάτια, μαῦρα τὰ φρυδάκια σου,
καὶ τριανταφυλλένια, φῶς μου, εἶν' τὰ μαγουλάκια σου.

Μαῦρα θέλω νὰ φορέσω καὶ Δερβίσης θὰ γενῶ,
καὶ 'ς τὴν ἐρημιὰ θὰ πάνω γιὰ τς ἀγάπης τὸν καῦμό.

Μ' ἔκαμες νὰ σ' ἀγαπήσω κι' ἀπὸ τὸν συλλογισμό,
ὅλη νύχτα δὲν κοιμῶμαι, νὰ τὸ βρῆς ἀπ' τὸν Θεό.

950 Μὲ κατάντησε ἡ ἀγάπη νὰ γυρίζω μὲ φωναῖς,
κ' ἡσυχία νὰ μὴ βρίσκω, μέραις, νύχτες καὶ βραδυαῖς.

Μέρα νύχτα κλαίγω, σκούζω, σὰν τ' ἀηδὼν κελαιδῶ,
κι' ἀπὸ τὴν τριανταφυλλιά σου τρέχω γιὰ νὰ μυρισθῶ.

Μέρα νύχτα δὲν κοιμοῦμαι, τὸν θεὸ παρακαλῶ,
γὰ νὰ μὲ καταξιώσῃ ἕς τὸ δικό σου τὸ πλευρό.

Μὴ θαρρῆς πῶς εἶν' παιγνίδι ἡ ἀγάπη ὅταν πιαστῇ
φῶς μου, ἂν δὲ σ' ἀπολάψω, θάνατος μὲ καρτερεῖ.

Μὴν τὰ βέφης τὰ μαλλιά σου μὲ πολιτικὴ μογιὰ,
αὐτὰ λάμπουν σὰν τὰ τέλια πῶρχοντ' ἀπ' τῇ Βενετιά.

Μοῖρά μου, κακὴ μου μοῖρα, δὲν μ' ἐμοίρανες καλὰ,
δὲ μ' ἐμοίρανες κ' ἐμένα σὰν τοῦ κόσμου τὰ παιδιά!

Ν' ἀναθεματίσω θέλω κάθε νεῖδν νὰ μὴν πονῇ,
γυναικὸς νὰ μὴ πιστέψῃ σ' ὅ,τ' ἀκούσῃ, σ' ὅ,τ' ἰδῇ.

Νὰ σ' ἀλησιμονήσω θέλω κ' ἡ καρδιά μου σὲ πονεῖ,
καὶ τὸ νοῦ μου τότε βιάζει γιὰ νὰ μὴ σ' ἀλησιμονῇ.

Ξόριστος θέλω νὰ γένω ἀπ' αὐτὴ τῇ γειτονιά,
κί' ἂς μοῦ στήσουν τὰ λελέκια ἕς τὸ κεφάλι μου φωλιά.

Ὁ λαιμός σου ἔχει σημάδια, βούλαις ἀπὸ τὰ φλωριά,
καὶ γιὰ δαῦτο σῶχω δώσει τῆς καρδιάς μου τὰ κλειδιά.

Ὅλη νύχτα δὲν κοιμοῦμαι, τὴν ἡμέρα περπατῶ,
τὴν ἀγάπη μου γυρεύω καὶ δὲν στέκει νὰ τὴν ἴδῶ.

Ὅποιος θέλῃ ν' ἀγαπήσῃ πρέπει νάχ' ὑπομονή,
μαχαιριαὶς νὰ τοῦ βαροῦνε καὶ νὰ λήῃ «δὲ μὲ πονεῖ».

Ὅταν λείπη τὸ πουλί μου εἶναι ὅλα σκοτεινά,
κί' ὅταν μοῦ μηνάῃ νάρθῃ πρασινίζουν τὰ βουνά.

Ὅταν λείπη τὸ πουλί μου δὲν εἰξεύρω διατὶ,
κόβονται τὰ ἥπατά μου, τὸ κορμί μ' ἀδυνατεῖ.

Ὅταν 'κούγω τ' ὀνομά σου δὲν εἰξεύρω διατὶ
τρέμουνε τὰ γόνατά μου, τρέμει ὅλο μ' τὸ κορμί.

Παντρεμένη δίχως ἄντρα, ποῦ τὸ βρῆκες τὸ παιδί,
καὶ διαβαίνεις καὶ τὸ δείχνεις δίχως νάχῃς ἐντροπή;

Πάπλωμά μου κεντημένο καὶ σεντόνι μου χρυσό,
ἕς τὸ κρεβδάτι ποῦ σᾶς στρώνουν, πότε ν' ἀπλωθῶ κ' ἐγώ.

Περδικοῦλα πλουμισμένη, ποῦ ἕς τὰ δάση περπατεῖς,
βρόχια καὶ βεργιά θὰ στήσω νὰ σὲ κάμω νὰ πιαστῇς.

Περδικοῦλα πλουμισμένη, εἰς τὰ βρόχια μ' ἂν πιαστῇς,
μὲ χρυσαλοφαῖς θὰ βάψω τὸ κλουβὶ ποῦ θὲ νὰ μ' πῇς.

Περπατᾷς καμαρωμένα, σειόνται τὰ βυζάκια σου,
ζάχαρι καὶ μέλι χύνεις ἀπὸ τ' ἀχειλάκια σου.

970 Περπατῶ καὶ σὲ γυρεύω σὰν ἡ μάνα τὸ παιδί,
ποῦ τὸ βάνει 'ς ταῖς ἀγκάλαις καὶ τοῦ δίνει τὸ βυζί.

Πές μου, φῶς μου, 'ς τὴ ζωὴ σου, μ' ἀγαπᾷς ἢ μὲ γελάς,
ἢ μὲ θέλεις γιὰ παιγνίδι, τὸν καιρὸ σου νὰ περνᾷς;

Πές μου, τί θὰ καταλάβῃς, ἂν μὲ ἰδῇς 'ς τὴ γῆς νεκρόν;
κλάψε με καὶ πεθαμένον, κλάψε με καὶ ζωντανόν.

Πρέπει σου νὰ σ' ὀνομάσω ἀδερφή τῆς ἀπονιάς,
γιατὶ 'δείχτηκες σ' ἐμένα ὁ σκληρότερος φονηᾶς.

Σὰν κολώννα μαρμαρένια στέκεσαι 'ς τὴν ἐκκλησιά,
καὶ μαραίνεις παλληκάρια καὶ γερόντους καὶ παιδιά.

Σὰν τὰ μάρμαρα τῆς Πόλης ποῦναι 'ς τὴν ἀγία Σοφία,
ἔτσι τᾶχεις μπερδεμένα, μάτια, φρύδια καὶ μαλλιά.

Σ' εἶδα κ' ἔχασα τὸ νοῦ μου, εἶχα λόγια νὰ σοῦ εἰπῶ,
κοντοστάσου λιγουλάκι, ὅσω νὰ τὰ θυμηθῶ.

Σ' εἶσαι μιὰ κυρὰ τῆς Πόλης καὶ κοκκίνα τῆς Φραγκιάς,
σὺ τὸ ξέρεις, σ' ἀγαπάω, τί τὸ λές τῆς γειτονιάς;

Στέκομαι καὶ συλλογιόυμαι τί νὰ εἰπῶ ὅταν μὲ ρωτᾶν,
σκιάζομαι νὰ σὲ παινέσω γιὰτ' ὁ κόσμος τ' ἀγροικᾶν.

Σήμερα μιὰ παντρεμένη μῶδωκε βασιλικό,
μοῦ εἶπε μυστικὸ νὰ τῶχω, καμμιανοῦ νὰ μὴ τὸ εἰπῶ.

980 'Σ τοῦ βορειᾶ τὰ παραθύρια στρώσέ μου νὰ κοιμηθῶ,
βάλε μου προσκεφαλάκι τὰ βυζάκια σου τὰ δυό.

'Σ τοῦ Πασᾶ τὴ κρύα βρύση πῆγα γιὰ νὰ πιῶ νερό,
γιὰ νὰ σδύσουνε ἢ φλόγες ποῦ μὲ καῖν τόσον καιρό.

'Σ τῶμορφο τὸ μέτωπό σου κάθεται χρυσὸς ἀητός,
καὶ θεωρεῖ τὴν ὠμορφιά σου καὶ θιαμαίνεται κι' αὐτός.

Τ' ἀηδονάκια κελαηδοῦσαν μέσα 'ς ταῖς τριανταφυλλιάς,
κελαηδοῦσανε κ' ἐλέγαν ταῖς πολλαῖς σου ὠμορφιάς.

Τῆς ἀγάπης μου ἡ ἀγάπη εἶναι τόσο δυνατὴ,
σὰν νερὸ σ' ἓνα καλάθι, σὰν τὸ σάλιο 'ς τὸ χαρτί.

Τί κακό 'χαμα ὁ καὶμένος καὶ μὲ κρᾶζουνε φονηὰ!
μῆνα σκότωσα καγέναν, μῆνα χῶρισα καμμιὰ;

Τί σοῦ κάνω καὶ με ἔρξεις, ποῦ κακὴ μοῖρα νὰ ἰδῇς,
ποῦ ἄλλον ἄντρα ν' ἀγαπήσῃς καὶ νὰ μὴ στεφανωθῇς!

Τί σοῦ κάνω κι' ἂν διαβρίνω ἀπὸ τὸ σοκάκι σου;
κάνα διάφορο ὅεν ἔχω ἀπὸ τὸ καρμάκι σου.

Τί νὰ κάνω, πῶς νὰ γένω, με τὸν νεῖόν ἐπ' ἀγαπῶ,
ποῦ τοῦ κρένω, ὅεν μοῦ κρένει ἄς τὸ βρῇ ἀπ' τὸν Θεό.

Τὸ διαμάντι σου, κυρά μου, Φράγκοι τὸ δουλέψανε,
καὶ τὴν τὴν ὠμορριά σου ὅλοι τὴ ζηλέψανε.

Τοῦ κολύμπου θε νὰ πέσω γιὰ νάρθῶ μέσ' τὸ νησί,
νὰ σ' εὐρῶ, νὰ σοῦ φωνάξω, ποῦ εἶς', ἀγάπη μου χρυσή.

Τρεῖς φοραὶς ὥσφ νὰ ξέξῃ ἦρθα καὶ σοῦ βρόντησα,
κ' ἡῦρες ἀφορμὴ καὶ μοῦ εἶπες τάχα ὅεν σέ γνώρισα.

Ἵψηλὲ βασιλικὴ μου, ὁροσερὸ εἶν' τὸ χρώμά σου,
μόσχος καὶ γαρουφαλάκια τρέχουν ἀπ' τὸ στόμα σου.

Φιλτισένιο μου ντζεμάλι, θάμπωσες τὸν οὐρανό,
μὲ τὰ σύγνεφα μαλόνω νὰ μ' σέ φέρουν ἔς τὸ πλευρό.

Ὡς τὰ τώρα σ' ἀγαποῦσα, τώρα θὰ σ' ἀπαρνηθῶ,
ὅλα θὰ τ' ἀλησμονήσω, μ' ἄλληνε θὰ παντρευθῶ.

Ὡ ψυχὴ, ζωὴ καὶ φῶς μου, ὅεν λυπιέσαι, ὅεν πονεῖς;
εἶναι κρίμα τὸν καυμένον τόσω νὰ με τυραννῇς.

Δίμετρον ἐκμδικὸν καταληκτικόν.

Ἀγάπη δὲν ἐστάθη ποτὲ χωρὶς καὶ μό,
καὶ βάσανα καὶ πόνους καὶ ἀναστεναγμό.

Ἀκούγω τὴν καρδιά μου νὰ σκούζῃ, νὰ πονῇ,
κι' ὁ νοῦς μου τῆς φωνάζει «καρδιά, ἔχε ἵκμονή».

Ἄν ἦσαι κι' ἂν δὲν ἦσαι, ἔς τ' ἀνάθεμα νὰ πᾶς,
κ' ἐγὼ καταλαβαίνω πῶς ἄλλον ἀγαπᾷς.

Αὐτὰ τὰ μαῦρα μάτια ὅταν τ' ἀνοιγοκλῆς,
κι' ὅταν τὰ χαμηλόνῃς, σαγίταις μὲ βαρεῖς.

Βόηθ', Αἰ Γιώργη, βόηθα, βόηθα νὰ σώσουμε,
κι' ὅλα σου τὰ καντύλια νὰ τ' ἀσημώσουμε.

Τυρίζω, τριγυρίζω, δὲν εἶναι βολετό,
νὰ μὴν ἀναστενάξω, τὸ ἄχ νὰ μὴν εἰπῶ.

Δυὸ ἥλιοι εἶναι ποῦ βγαίνουν 'ς τὴ γῆς κάθε πουρνό,
ἕνας 'ς τὸ μέτωπό σου κι' ἄλλος 'ς τὸν οὐρανό.

'Εσ' εἶσαι ν ἡ αἰτία ποῦ μέλλει νὰ χαθῶ,
καὶ τὸν ἀπάνου κόσμο νὰ τότε στερευθῶ.

'Εσ' εἶσαι καναρίνι κ' ἐγὼ εἶμ' ὁ κυνηγός,
'ς τὰ χέρι' ἂν δὲ σὲ βάλω θὰ τρελλαθ' ὁ φτωχός.

'Εσὺ 'ς τὸ παραθύρι κ' ἐγὼ ἀποκατουθιό,
μὲ χέρια σταυρωμένα καὶ σὲ παρακαλῶ.

'Εσὺ μὲ βασανίζεις καὶ τί μπορῶ νὰ εἰπῶ;
ὅλα τὰ ὑποφέρω γιατί σὲ ἀγαπῶ.

'Εσὺ μ' αὐτὴν τὴ γνώση, κ' ἐγὼ μ' αὐτὸν τὸ νοῦ,
νὰ ἰδοῦμε ποιὸς θὰ πέσῃ 'ς τὰ πόδια τ' ἀλλοῦνοῦ.

*Ελα, πουλί μου, ἔλα, ἔλα καὶ μὴν ἀργῆς,
δρόμους καὶ μονοπάτια νὰ μὴ τὰ βαρεθῆς.

*Εβγα 'ς τὸ παραθύρι νὰ ἰδῆς 'ς τὸν οὐρανό,
πῶς παίζει τὸ φεγγάρι μὲ τὸν αὐγερινό.

1010

Μὲ πάθη-ὁ καυμένος, μὲ λύπη, μὲ καῦμό,
εὐρίσκομαι δεμένος χωρὶς λευτερωμό.

Μωρὴ μπελιατισμένη, τοῦ Χάρου πᾶς καὶ λές,
κι' ὁ χάρος δὲν μὲ παίρνει καὶ κάθεσαι καὶ κλαῖς.

*Ὦντας ἀναστενάξω ἢ θάλασσα βογκάει
καὶ τὰ μικρὰ ψαράκια 'ς τὸν ἄμμο τὰ πετάει.

Ποιανοῦ τὰ μάτια ρένε ὥσ' ἂν τὸν ποταμό;
ποιὸς ἄλλος σ' ἂν ἐμένα τραβάει τόσον καῦμό;

Ριτζίᾱ 'ς τὸ παραθύρι, ριτζίᾱ 'ς τὴ σιδεριά,
ριτζίᾱ καὶ 'ς τὴν κοπέλα νὰ βγάλῃ τὴν κυρά.

Σὲ περιβόλι μπῆκα κ' εὐρῆκα μιὰ μεηλή,
'ς τὰ μῆλα φορτωμένη, κι' ἀπάνου κοπελιά.

'Σ τὴ σκάλα π' ἀνεβαίνει βασιλικὸς ἀνθεῖ,
καὶ 'ς τὸν κατεβασμό της κόβει νὰ μυρισθῇ.

Τοῦ ἔρωτα τὸ δίχτυ εἶναι μεταξωτό,
ἄλλοι του ποιὸς νὰ ντέσῃ· δὲ ματαβγαίνει πλειό.

Ὡς πότε μὲ παιδεύεις; τί προκοπή θὰ ἰδῇς;
θὰ βαρυαναστενάξης καὶ θὰ μὲ θυμηθῇς.

Ὅμοιον.

Ἄλλοι, δὲν μὲ λυπᾶσαι, δὲν μὲ σπλαχνίζεσαι!
ἐμὲ μὲ παίρνει ὁ Χάρος κ' ἐσὺ στολίζεσαι.

1020

Ἄλλοίμονο σ' ἐμένα πῶς καταντήθηκα,
τὸν κόσμον τὸν ἀπάνου τὸν ἐστερήθηκα.

Ἄλλοίμονο σ' ἐμένα, κρίμα 'ς τὰ νειάτα μου,
σὰν βρύσες τὸν χειμῶνα τρέχουν τὰ μάτια μου.

Αὐγερινὲ καὶ Πούλια, μὴ βασιλέψητε,
τ' ἀνύπαντρα κορίτσια μὴν τὰ πιστέψητε.

Γαρουφαλὶ ἀνθισμένη, μὲ φύλλα πράσινα,
τραβάω τὸ σε β ν τ ᾱ σου μὲ χίλια βάσανα.

Γυρίζω, τριγυρίζω, μέσ' τὸ σο κ ᾱ κ ι σου,
ἓνα φιλὶ νὰ πάρω ἀπ' τ' ἀχειλάκι σου.

Ἔλα κοντά μου κάτσε, πιάσε τὸ χέρι μου,
καὶ ρώτα τὴν καρδιά μου τ' εἶν' τὸ κ ι ν τ ῆ ρ ι μου.

Ἔνα καρὰβι πάει καὶ ἄλλο ἔρχεται,
ἄλλος νὰ σ' ἀγκαλιάσῃ μοῦ κακοφαίνεται.

Ἔσ' εἶσαι ἡ αἰτία τῆς δυστυχίας μου,
καὶ θε νὰ σὲ παιδέψουν ἡ ἁμαρτίαις μου.

Ἐσὺ 'ς τὸ παραθύρι κ' ἐγὼ διαβαίνοντας,
ρίξε μου τὸ μαντύλι νὰ πάω παίζοντας.

Ἔβγα 'ς τὸ παραθύρι, καθάριο μάλαμμα,
Ἰγγλέζικη φρεγάδα, κορμὶ γι' ἀγκάλιασμα.

1030

Ἔχω πέντ' ἕξι μῆνες ὁποῦ βουρλίστηκα,
ἀφοῦ 'ς τὴ γειτονιά σου νέσυγκολλήθηκα.

Κορώννα τῶν κυράδων σὲ ὀνομάζουνε,
τὸ ὄνομά σου λένε κι' ἀναστενάζουνε.

Μαχαιρωμένον μ' ἔχεις, πληγὴ δὲν φαίνεται,
κι' ἄλλος ἀπὸ τ' ἐσένα γιατρὸς δὲν γένηται.

Σοῦ εἶπα νὰ μὴ δουλεύης καὶ βασανίζεσαι·
θέλω νὰ τρῶς, νὰ πίνης καὶ νὰ στολίζεσαι.

Σύρε κι' ἄλλοῦ κι' ἀγάπα κ' ἐγὼ τὸ χαίρομαι,
μὴ βάλλης μὲ τὸ νοῦ σου πῶς τὸ πικραίνομαι.

Μονόμετρον λαμβικὸν ὑπερκατέληκτον.

Ἄν ἦταν τρόπος κι' ἂν ἤμποροῦσα,
μέσ' τὴν καρδιά μου νὰ σέ βαστοῦσα.

Ἄν ἦταν τρόπος, χρυσὸ πουλί μου,
νὰ σ' εἶχα μέσα 'ς τὴν κάμαρή μου.

Μαῦρα μου μάτια, κόκκιν' ἀχεῖλι,
πρόβαλε, φῶς μου, 'ς τὸ παραθύρι.

Μωρὴ κοπέλα μὲ τὴν ὀμπρέλλα,
'ς τὴ βρύση πάνω κι' ἂν θέλῃς, ἔλα.

Πουλί θὰ γένω καὶ θὰ πετάξω,
καὶ θάρθω, φῶς μου, γιὰ νὰ σ' ἀρπάξω.

Δακτυλικὸν ἐφθημιμερές.

1040

Ἔπαθα βάσανα, πάθηα πολλά,
ἔτρεξα θάλασσαις, κάμπους, βουνά.

Ποιὰ εἶν' ἐκείνη ἡ γαλανή,
ὁπῶχει μέση τόσῳ λιανή;

Βουνὸ μεγάλο θὲν' ἀνεβῶ,
'ς τὸ περιγιάλι νὰ κατεβῶ.

Ἐρωτα, πάψε, φτάνει σου πλειά,
μ' ἔκαψες, μῶσφαξες τὴν καρδιά.

Δίμετρον τροχαϊκόν καταληκτικόν.

Τὰ ξανθά σου τὰ μαλλιά
μῶχουν πάρει τὰ μυαλά.

Ὅταν πιάνω τὸν χορό,
πιάνω χέρι δροσερό.

Πότε θάρθω νὰ σ' εὐρῶ,
τὸν καὶμό μου νὰ σοῦ εἰπῶ.

Μονόμετρον λαμβ. καταληκτικόν.

Ἔλα, καὶ μὴν ἀργῆς,
γιατὶ δὲν θὰ μ' εὐρῆς.

Τὰ μάτι' ἀνοιγοκλείς,
σαγίταις μὲ βαρεῖς.

Σ τὰ μάτια μὲ κυττᾶς,
σαγίταις μὲ χτυπᾶς.

Θέλω νὰ σοῦ τὸ 'πῶ,
τὸ πόσο σ' ἀγαπῶ.

Τὰ ξανθά σου μαλλιά,
δὲν τὰ ἔχει καμμιά.

1080

Δίμετρον λαμβ. ἀκατάληκτον.

Ἀγάπη μου μὲ ταῖς ἐλθαῖς,
ποῦ εἶσαι γιομάτη μαργιολιαῖς.

Ἄιντε νὰ πᾶμ' ἐκεῖ ποῦ λές,
ὁπῶχουν τὰ πουλιά φωληαῖς.

Ἀλλοίμονον, δὲν τὸν φτουρῶ,
τὸν ἐδικό σου χωρισμό.

Ἄν μ' ἀγαπᾶς καὶ μὲ πονῆς,
ἔβγα 'ς τὴν πόρτα νὰ μὲ ἰδῆς.

Βασιλικὸς μυρίζει ἐδῶ
καὶ περιβόλι δὲν θωρῶ.

Βασιλικό 'χεις 'ς τὰ βυζιά,
καὶ βγάζουν τέτοια μυρωδιά!

Γιὰ ιδέες τηνε πῶς περπατεῖ,
μὲ τὸ γαρούφαλο 'ς τ' αὐτί.

Γιὰ ιδέες τηνε πῶς περπατεῖ,
σὰν ἄγγελος μὲ τὸ σπαθί.

1060

Ἔλα, πουλί μου, μὴν ἀργῆς,
τῇ στράτα μὴν τῇ βαρεθῆς.

Κανάρι μου τῶν καναριῶν,
στολίδι τῶν παλληκαριῶν.

Κίνησα νάρθω τὸ ταχύ,
καὶ μ' ἔπιασε ψιλὴ βροχή.

Ξένε, 'ς τὰ ξένα πῶς περνᾷς;
ποιὸς μαγειρεύει καὶ δειπνᾷς;

Δίμετρον τροχαῖκόν ἀκατάληκτον.

Ἄλλα λές, κι' ἄλλα μοῦ κάνεις,
βάλθηκες νὰ μὲ ζουρλάνης.

Ἄν πεθάνω, ν' ἀπεθάνω,
μέσ' τὴν ἀγκαλιά σ' ἐπάνω.

Ἄπερνᾷς καὶ δὲ μᾶς κρένεις,
μαύρη κι' ἄλαλη νὰ γένης.

Ἄσπλαχνη, γιὰ δὲ μᾶς κρένεις;
φόνισσα θέλεις νὰ γένης;

Ἄσ' τα τώρα τὰ γινάτια,
κ' ἔλα, φίλει με 'ς τὰ μάτια.

Ἄσ' το, μάνα μ', τὸ καῦμένο,
ἔτσι τῶχω μαθημένο.

1070

Ἄσ' το, μάνα μ', κι' ἄς πέρνάη,
τὰ παπούτσια του χαλνάει.

Βάρει με με τὸ στιλέττα,
κι' ὅσο αἷμα τρέξῃ, πῖε το.

Βάλ' τα τὸ κλειδὶ 'ς τὴν πόρτα,
καθὼς τῶδ' ανες καὶ πρῶτα.

Δὸς μου τὸ φιλι νὰ γειάνω,
τὶ θὰ πέσω ν' ἀπεθάνω.

Εἶδα ψῆς 'ς τὸ εἴνορό μου,
μαῦρα μάτια 'ς τὸ πλευρό μου.

Εἶπαμε πολλὰ καὶ σόνει,
ᾧς λαλήσῃ κι' ἄλλ' ἀηδόνι.

Ἔλα, ἔλα σὰν σοῦ λέγω,
γιατὶ κάθομαι καὶ κλαίγω.

Ἔλα, μάτια, ἔλα, φῶς μου,
λόγια μὴν ἀκοῦς τοῦ κόσμου.

Ἔλα, μάτια, με τ' ἐμένα,
νὰ περνᾷς χαριτωμένα.

Ἔλα, ἔλα, τὸ πουλί μου,
τώρα ποῦ εἶμαι μοναχὴ μου.

Ἔλα, νὰ σὲ πάρω πέρα,
'ς τὸ νησὶ καὶ 'ς τὸν ἀγέρα.

Ἔλα, νὰ σὲ κάμω μάχι,
'ς τὸ λαιμὸ καὶ 'ς τ' ἀχειλάκι.

Ἔρωτα, π' ἀνάθεμά σε,
τυραχνᾷς καὶ δὲ λυπᾷσαι.

Ἔρωτας ἔχει ἓνα χάλι,
φέρνει ἀντράλλα 'ς τὸ κεφάλι.

Ζιμπιλᾶκι μου γαλάζο,
σὲ τηρῶ κι' ἀναστενάζω.

Ζιμπιλιά με τὰ ζιμπίλια,
οἱ ὀχτροί μας ἔχουν ζήλεια.

Ἡ ἀγάπ' εἶναι βελόνι,
καὶ 'ς τὰ σωθῇκ' ἀγκυλώνει.

Ἡ ἀγάπ' εἶναι περόνι,
μέσα 'ς τὴν καρδιά πληγώνει.

Κι' ἂν μὲ πάρῃ τὸ ποτάμι ,
ξένος εἶμαι , ποιὸς μὲ πιάνει ;

Κι' ἂν μὲ πάρῃ τ' ἄγριο κῦμα ,
ποιὸς θὰ 'πῇ γιὰ μένα « κρίμα » ;

1090

Μάγεια μῶχες καμωμένα ,
καὶ τρελλάθηκα γιὰ σένα .

Μαῦρα μάτια καὶ μεγάλα ,
καὶ κορμὶ ἄσπρο σὰν τὸ γάλα .

Μαῦρα μάτια , μαῦρα φρύδια ,
ζωντανὸν μὲ τρῶν τὰ φεῖδια .

Μαῦρα μάτια μὲ κυττάζουν ,
καὶ γλυκὰ μὲ κουβεντιάζουν .

Μαῦρα μάτια 'ς τὸ ποτῆρι ,
γαλανὰ 'ς τὸ παραθύρι .

Μάτια μυγδαλοσκισμένα ,
κι' ἀπ' τὸν ὕπνο λυγωμένα .

Νάμουνα 'ς τὴ γῆς βελόνι ,
νὰ πατῆς , νὰ σ' ἀγκυλώνῃ .

Νάμουνα 'ς τὴ γῆς χαλίκι ,
καὶ 'ς τ' αὐτί σου σκουλαρίκι .

Παναγιὰ κι' ἅγια Σωτήρα ,
δὸς μού την κι' ἄς ᾔν' καὶ χήρα .

Πάρ' τὸ φέρετ ζε κατσοῦλα ,
κίνα κ' ἔλα μοναχοῦλα .

1100

Πέρασ' ἓνα καλοκαῖρι ,
καὶ δὲ μῶστειλες χαμπέρι .

Ρίξ' τα τὰ μαλλιά σου πίσω ,
νὰ σὲ ἰδῶ , νὰ σὲ γνωρίσω .

Ρίξ' τα τὰ μαλλιά σ' ὀμπρός σου ,
γιὰ τὸ σκάσιμο τ' ἀντρός σου .

Σ' ἀγαπῶ καὶ δὲν τὸ ξέρεις ,
τῶμαθες καὶ δὲ μὲ θέλεις .

Σ' τοῦτ' τὴ γῆς ὁποῦ πατοῦμε ,
ὅλοι μέσα θὲ νὰ μποῦμε .

Μέρα νύχτα δὲν κοιμοῦμαι , τὸν Θεὸ παρακαλῶ ,
για νὰ μὲ καταξιώσῃ ἔς τὸ δικό σου τὸ πλευρό.

Μὴ θαρρῆς πῶς εἶν' παιγνίδι ἡ ἀγάπη ὅταν πιαστῇ·
πῶς μου, ἂν δὲ σ' ἀπολάβω, θάνατος μὲ καρτερεῖ.

Μὴν τὰ βάρης τὰ μαλλιά σου μὲ πολίτικη μογογιά,
αὐτὰ λάμπουν σὰν τὰ τέλια πῶρχοντ' ἀπ' τῇ Βενετιά.

Μοῖρά μου, κακὴ μου μοῖρα, δὲν μ' ἐμοίρανες καλὰ,
δὲ μ' ἐμοίρανες κ' ἐμένα σὰν τοῦ κόσμου τὰ παιδιὰ !

Ν' ἀναθεματίσω θέλω κάθε νειὸν νὰ μὴν πονῇ,
γυναικὸς νὰ μὴ πιστέψῃ σ' ὅ,τ' ἀκούσῃ, σ' ὅ,τ' ἰδῇ.

Νὰ σ' ἀλησμονήσω θέλω κ' ἡ καρδιά μου σὲ πονεῖ,
καὶ τὸ νοῦ μου τότε βιάζει γιὰ νὰ μὴ σ' ἀλησμονῇ.

Ἐόριστος θέλω νὰ γένω ἀπ' αὐτῇ τῇ γειτονιά,
κι' ἄς μοῦ στήσουν τὰ λελέκια ἔς τὸ κεφάλι μου φωληά.

Ὁ λαιμός σου ἔχει σημάδια, βούλαις ἀπὸ τὰ φλωριά,
καὶ γιὰ δαῦτο σῶχ'ω δώσει τῆς καρδιάς μου τὰ κλειδιά.

Ὡο Ὅλη νύχτα δὲν κοιμοῦμαι, τὴν ἡμέρα περπατῶ,
τὴν ἀγάπη μου γυρεύω καὶ δὲν στέκει νὰ τὴν ὅω.

Ὅποιος θέλῃ ν' ἀγαπήσῃ πρέπει νάχ' ὑπομονή,
μαχαιριαὶς νὰ τοῦ βαροῦνε καὶ νὰ λέῃ «δὲ μὲ πονεῖ».

Ὅταν λείπῃ τὸ πουλί μου εἶναι ὅλα σκοτεινά,
κι' ὅταν μοῦ μηνάῃ νάρθῃ πρασινίζουν τὰ βουνά.

Ὅταν λείπῃ τὸ πουλί μου δὲν εἰξεύρω διατί,
κόβονται τὰ ἥπατά μου, τὸ κορμί μ' ἀδυνατεῖ.

Ὅταν κούγω τ' ὄνομά σου δὲν εἰξεύρω διατί
τρέμουνε τὰ γόνατά μου, τρέμει ὅλο μ' τὸ κορμί.

Παντρεμένη δίχως ἄντρα, ποῦ τὸ βρῆκες τὸ παιδί,
καὶ διαβαίνεις καὶ τὸ δείχνεις δίχως νάχῃς ἐντροπή;

Πάπλωμά μου κεντημένο καὶ σεντόνι μου χρυσό,
ἔς τὸ κρεββάτι ποῦ σὰς στρώνουν, πότε ν' ἀπλωθῶ κ' ἐγώ.

Περδικούλα πλουμισμένη, ποῦ ἔς τὰ δάση περπατεῖς,
βρόχια καὶ βεργιά θὰ στήσω νὰ σὲ κάμω νὰ πιαστῇς.

Περδικούλα πλουμισμένη, εἰς τὰ βρόχια μ' ἂν πιαστῇς,
μὲ χρυσαλοφαῖς θὰ βάψω τὸ κλουβὶ ποῦ θὲ νὰ μπῇς.

Περπατᾷς καμαρωμένα, σειόνται τὰ βυζάκια σου,
ζάχαρι καὶ μέλι χύνεις ἀπὸ τ' ἀχειλάκια σου.

970 Περπατῶ καὶ σὲ γυρεύω σὰν ἡ μάνα τὸ παιδί,
ποῦ τὸ βάνει ἔς ταις ἀγκάλαις καὶ τοῦ δίνει τὸ βυζί.
Πές μου, φῶς μου, ἔς τὴ ζωὴ σου, μ' ἀγαπᾷς ἢ μὲ γελᾷς,
ἢ μὲ θέλεις γιὰ παιγνίδι, τὸν καιρὸ σου νὰ περνᾷς;
Πές μου, τί θὰ καταλάβῃς, ἂν μὲ ἰδῇς ἔς τὴ γῆς νεκρόν;
κλάψε με καὶ πεθαμένον, κλάψε με καὶ ζωντανόν.

Πρέπει σου νὰ σ' ὀνομάσω ἀδερφή τῆς ἀπονιάς,
γιατὶ ὀδεύτηκες σ' ἐμένα ὁ σκληρότερος φονηᾷς.

Σὰν κολώννα μαρμαρένια στέκεσαι ἔς τὴν ἐκκλησιά,
καὶ μαραίνεις παλληκάρια καὶ γερόντους καὶ παιδιά.

Σὰν τὰ μάρμαρα τῆς Πόλης ποῦναι ἔς τὴν ἀγία Σοφιά,
ἔτσι τᾶχεις μπερδεμένα, μάτια, φρύδια καὶ μαλλιά.

Σ' εἶδα κ' ἔχασα τὸ νοῦ μου, εἶχα λόγια νὰ σοῦ εἰπῶ,
κοντοστάσου λιγουλάκι, ὅσω νὰ τὰ θυμηθῶ.

Σ' εἶσαι μιὰ κυρὰ τῆς Πόλης καὶ κοκκίνα τῆς Φραγκιάς,
σύ τὸ ξέρεις, σ' ἀγαπάω, τί τὸ λές τῆς γειτονιάς;

Στέκομαι καὶ συλλογιούμαι τί νὰ εἰπῶ ὅταν μὲ ρωτᾶν,
σκιάζομαι νὰ σὲ παίνεσω γιατί' ὁ κόσμος τ' ἀγροικᾷν.

Σήμερα μιὰ παντρεμένη μῶδωκε βασιλικό,
μου εἶπε μυστικὸ νὰ τῶχω, καμμιανοῦ νὰ μὴ τὸ εἰπῶ.

980 Ὅσ τοῦ βορειᾷ τὰ παραθύρια στρῶσέ μου νὰ κοιμηθῶ,
βάλε μου προσκεφαλάκι τὰ βυζάκια σου τὰ δυό.

Ὅσ τοῦ Πασᾶ τὴ κρύα βρύση πῆγα γιὰ νὰ πιῶ νερό,
γιὰ νὰ σβύσουνε ἡ φλόγες ποῦ μὲ καῖν τόσον καιρό.

Ὅσ τῷμορφο τὸ μέτωπό σου κάθεται χρυσὸς ἀητός,
καὶ θεωρεῖ τὴν ὡμορφιά σου καὶ θιαμαίνεται κι' αὐτός.

Τ' ἀηδονάκια κελαηδοῦσαν μέσα ἔς ταις τριανταφυλλιάς,
κελαηδοῦσαν κ' ἐλέγαν ταις πολλαῖς σου ὡμορφιαῖς.

Τῆς ἀγάπης μου ἡ ἀγάπη εἶναι τόσω δυνατὴ,
σὰν νερό σ' ἓνα καλάθι, σὰν τὸ σάλιο ἔς τὸ χαρτί.

Τί κακό ἔκαμα ὁ καυμένος καὶ μὲ κρᾶζουने φονηᾷ!
μῆνα σκότωσα καγέναν, μῆνα χῶρισα καμμιᾷ;

Τί σοῦ κάνω καί μέ βρίζεις, ποῦ κακὴ μοῖρα νὰ ἰδῇς,
ποῦ ἄλλον ἄντρα ν' ἀγαπήσης καί νὰ μὴ στεφανωθῇς!

Τί σοῦ κάνω κι' ἂν διαβαίνω ἀπὸ τὸ σοκάκι σου;
κᾶνα διάφορο δὲν ἔχω ἀπὸ τὸ κορμάκι σου.

Τί νὰ κάνω, πῶς νὰ γένω, μέ τὸν νεῖον ὅπ' ἀγαπῶ,
ποῦ τοῦ κρένω, δὲν μοῦ κρένει· ἄς τὸ βρῇ ἀπ' τὸν Θεό.

Τὸ διαμάντι σου, κυρά μου, Φράγχοι τὸ δουλέψανε,
καί τὴν τόσην ὠμορφιά σου ὅλοι τὴ ζηλέψανε.

Τοῦ κολύμπου θε νὰ πέσω γιὰ νάρθῶ μέσ' τὸ νησί,
νὰ σ' εὐρῶ, νὰ σοῦ φωνάξω, ποῦ εἶς, ἀγάπη μου χρυσή.

Τρεῖς φοραὶς ὅσῳ νὰ φέξῃ ἦρθα καί σοῦ βρόντησα,
κ' ἡῦρες ἀφορμὴ καί μοῦ εἶπες τάχα δὲν σέ γνώρισα.

Ἵψηλὲ βασιλικὲ μου, δροσερὸ εἶν' τὸ χρώμά σου,
μόσχος καί γαρουφαλάκια τρέχουν ἀπ' τὸ στόμα σου.

Φιλτισένιο μου ντζεμάλι, θάμπωσες τὸν οὐρανό,
μέ τὰ σύγνεφα μαλόνω νὰ μ' σέ φέρουν 'ς τὸ πλευρό.

Ὡς τὰ τώρα σ' ἀγαποῦσα, τώρα θὰ σ' ἀπαρνηθῶ,
ἔλα θὰ τ' ἀλησμονήσω, μ' ἄλλῃνε θὰ παντρευθῶ.

Ὡ ψυχὴ, ζωὴ καί φῶς μου, δὲν λυπιέσαι, δὲν πονεῖς;
εἶναι κρίμα τὸν καυμένον τόσῳ νὰ μέ τυραννῇς.

Δίμετρον ἱαμβικὸν καταληκτικόν.

Ἀγάπη δὲν ἐστάθη ποτὲ χωρὶς καῦμό,
καί βάσανα καί πόνους καί ἀναστεναγμό.

Ἀκούγω τὴν καρδιά μου νὰ σκούζῃ, νὰ πονῇ,
κι' ὁ νοῦς μου τῆς φωνάζει «καρδιά, ἔχε 'πομονή».

Ἄν ᾔσαι κι' ἂν δὲν ᾔσαι, 'ς τ' ἀνάθεμα νὰ πᾶς,
κ' ἐγὼ καταλαβαίνω πῶς ἄλλον ἀγαπᾷς.

Αὐτὰ τὰ μαῦρα μάτια ὅταν τ' ἀνοιγοκλῆς,
κι' ὅταν τὰ χαμηλόνῃς, σαγίταις μέ βαρεῖς.

Βόηθ', Αἰ Γιώργη, βόηθα, βόηθα νὰ σώσουμε,
κι' ἔλα σου τὰ καντύλια νὰ τ' ἀσημώσουμε.

Γυρίζω , τριγυρίζω , δὲν εἶναι βολετό ,
νὰ μὴν ἀναστενάξω , τὸ ἄχ νὰ μὴν εἰπῶ .

Δυὸ ἡλιοι εἶναι ποῦ βγαίνουν 'ς τὴ γῆς κάθε πουρνό ,
ἓνας 'ς τὸ μέτωπό σου κι' ἄλλος 'ς τὸν οὐρανό .

'Εσ' εἶσαι ν ἡ αἰτία ποῦ μέλλει νὰ χαθῶ ,
καὶ τὸν ἀπάνου κόσμο νὰ τότε στερευθῶ .

'Εσ' εἶσαι καναρίνι κ' ἐγὼ εἶμ' ὁ κυνηγός ,
'ς τὰ χέρι' ἂν δὲ σὲ βάλῳ θὰ τρελλαθ' ὁ φτωχός .

'Εσὺ 'ς τὸ παραθύρι κ' ἐγὼ ἀποκατουθιό ,
μὲ χέρια σταυρωμένα καὶ σὲ παρακαλῶ .

'Εσὺ μὲ βασανίζεις καὶ τί μπορῶ νὰ εἰπῶ ;
ὅλα τὰ ὑποφέρω γιατίι σὲ ἀγαπῶ .

'Εσὺ μ' αὐτὴν τὴ γνώση , κ' ἐγὼ μ' αὐτὸν τὸ νοῦ ,
νὰ ἰδοῦμε ποιὸς θὰ πέσῃ 'ς τὰ πόδια τ' ἀλλοινοῦ .

* Ἐλα , πουλί μου , ἔλα , ἔλα καὶ μὴν ἀργῆς ,
δρόμους καὶ μονοπάτια νὰ μὴ τὰ βαρεθῇς .

* Ἐβγα 'ς τὸ παραθύρι νὰ ἰδῇς 'ς τὸν οὐρανό ,
πῶς παίζει τὸ φεγγάρι μὲ τὸν αὐγερινό .

1010

Μὲ πάθηα ὁ καυμένος , μὲ λύπη , μὲ καῦμό ,
εὐρίσκομαι δεμένος χωρὶς λευτερωμό .

Μωρὴ μπελιατισμένη , τοῦ Χάρου πᾶς καὶ λές ,
κι' ὁ χάρος δὲν μὲ παίρνει καὶ κάθεσαι καὶ κλαῖς .

* Ὄντας ἀναστενάζω ἡ θάλασσα βογκάει
καὶ τὰ μικρὰ ψαράκια 'ς τὸν ἄμμο τὰ πετάει .

Ποιανοῦ τὰ μάτια ρένε ὡσὰν τὸν ποταμό ;
ποιὸς ἄλλος σὰν ἐμένα τραβάει τόσον καῦμό ;

Ριτζίᾱ 'ς τὸ παραθύρι , ριτζιᾱ 'ς τὴ σιδεριά ,
ριτζιᾱ καὶ 'ς τὴν κοπέλα νὰ βγάλῃ τὴν κυρά .

Σὲ περιβόλι μπῆκα κ' εὐρῆκα μιὰ μηληά ,
'ς τὰ μῆλα φορτωμένη , κι' ἀπάνου κοπελιά .

'Σ τὴ σκάλα π' ἀνεβαίνει βασιλικὸς ἀνθεῖ ,
καὶ 'ς τὸν κατεβασμό της κόβει νὰ μυρισθῇ .

Τοῦ ἔρωτα τὸ δίχτυ εἶναι μεταξωτό ,
ἀλλοί του ποιὸς νὰ ντέσῃ· δὲ ματαβγαίνει πλειό .

Ὡς πότε μὲ παιδεύεις; τί προκοπὴ θὰ ἰδῇς;
θὰ βαρυαναστενάξης καὶ θὰ μὲ θυμηθῇς.

Ὅμοιον.

Ἄλλοι, δὲν μὲ λυπᾶσαι, δὲν μὲ σπλαχνίζουσαι!
ἐμὲ μὲ παίρνει ὁ Χάρος κ' ἐσὺ στολίζουσαι.

1090

Ἄλλοίμονο σ' ἐμένα πῶς καταντήθηκα,
τὸν κόσμον τὸν ἀπάνου τὸν ἐστερήθηκα.

Ἄλλοίμονο σ' ἐμένα, κρίμα ᾗς τὰ νειάτα μου,
σὰν βρύσες τὸν χειμῶνα τρέχουν τὰ μάτια μου.

Αὐγερὶνὲ καὶ Πούλια, μὴ βασιλέψητε,
τ' ἀνύπαντρα κορίτσια μὴν τὰ πιστέψητε.

Γαρουφαλὶ' ἀνθισμένη, μὲ φύλλα πράσινα,
τραβάω τὸ σεβντᾶ σου μὲ χίλια βάσανα.

Γυρίζω, τριγυρίζω, μέσ' τὸ σοκάκι σου,
ἐνα φιλὶ νὰ πάρω ἀπ' τ' ἀχειλάκι σου.

Ἔλα κοντά μου κάτσε, πιάσε τὸ χέρι μου,
καὶ ρώτα τὴν καρδιά μου τ' εἶν' τὸ κιντῆρι μου.

Ἐνα καράβι πάει καὶ ἄλλο ἔρχεται,
ἄλλος νὰ σ' ἀγκαλιάσῃ μοῦ κάκοφαινεταί.

Ἐσ' εἶσαι ἡ αἰτία τῆς δυστυχίας μου,
καὶ θεὸς νὰ σὲ παιδέψουν ἡ ἁμαρτίαις μου.

Ἐσὺ ᾗς τὸ παραθύρι κ' ἐγὼ διαβαίνοντας,
ρίξε μου τὸ μαντύλι νὰ πᾶω παίζοντας.

Ἐβγα ᾗς τὸ παραθύρι, καθάριο μάλαμμα,
Ἰγγλέζικη φρεγάδα, κορμὶ γι' ἀγκάλιασμα.

1090

Ἐχω πέντ' ἔξη μῆνες ὅπου βουρλίστηκα,
ἀφοῦ ᾗς τὴ γειτονιά σου νέσυγκολλήθηκα.

Κορώννα τῶν κυράδων σὲ ὀνομάζουने,
τὸ ὄνομά σου λένε κι' ἀναστενάζουने.

Μαχαιρωμένον μ' ἔχεις, πληγὴ δὲν φαίνεται,
κι' ἄλλος ἀπὸ τ' ἐσένα γιὰ τρὸς δὲν γένηται.

Σοῦ εἶπα νὰ μὴ δουλεύῃς καὶ βασανίζεσαι·
θέλω νὰ τρῶς, νὰ πίνῃς καὶ νὰ στολίζεσαι.

Σύρε κι' ἄλλοῦ κι' ἀγάπα κ' ἐγὼ τὸ χαίρομαι,
μὴ βάλῃς μὲ τὸ νοῦ σου πῶς τὸ πικραίνομαι.

Μονόμετρον λαμβικὸν ὑπερκατάληκτον.

Ἄν ἦταν τρόπος κι' ἂν ἤμποροῦσα,
μέσ' τὴν καρδιά μου νὰ σὲ βαστοῦσα.

Ἄν ἦταν τρόπος, χρυσὸ πουλί μου,
νὰ σ' εἶχα μέσα 'ς τὴν κάμαρή μου.

Μαῦρα μου μάτια, κόκκιν' ἀχεῖλι,
πρόβαλε, φῶς μου, 'ς τὸ παραθύρι.

Μωρὴ κοπέλα μὲ τὴν ὀμπρέλλα,
'ς τὴ βρύση πάνω κι' ἂν θέλῃς, ἔλα.

Πουλί θὰ γένω καὶ θὰ πετάξω,
καὶ θάρθω, φῶς μου, γιὰ νὰ σ' ἀρπάξω.

Δακτυλικὸν ἐφθημιμερές.

1040

Ἔπαθα βάσανα, πάθηα πολλὰ,
ἔτρεξα θάλασσαις, κάμπους, βουνά.

Ποιὰ εἶν' ἐκεῖνὴ ἡ γαλανή,
ὁπῶχει μέση τόσῳ λιανή;

Βουνὸ μεγάλο θὲν' ἀνεβῶ,
'ς τὸ περιγιάλι νὰ κατεβῶ.

Ἐρωτα, πάψε, φτάνει σου πλειά,
μ' ἔκαψες, μῶσφαξες τὴν καρδιά.

Δίμετρον τροχαϊκόν καταληκτικόν.

Τὰ ξανθά σου τὰ μαλλιά
μῶχουν πάρει τὰ μυαλά.

Ὅταν πιάνω τὸν χορό,
πιάνω χέρι δροσερό.

Πότε θάρθω νὰ σ' εὐρώ,
τὸν καὺμό μου νὰ σοῦ εἰπῶ.

Μονόμετρον λαμβ. καταληκτικόν.

Ἔλα, καὶ μὴν ἀργῆς,
γιατὶ δὲν θὰ μ' εὐρῆς.

Τὰ μάτι' ἀνοιγοκλεῖς,
σαγίταις μὲ βαρεῖς.

Ἵς τὰ μάτια μὲ κυττᾶς,
σαγίταις μὲ χτυπᾶς.

Θέλω νὰ σοῦ τὸ 'πῶ,
τὸ πόσο σ' ἀγαπῶ.

Τὰ ξανθά σου μαλλιά,
δὲν τὰ ἔχει καμμιά.

1080

Δίμετρον λαμβ. ἀκατάληκτον.

Ἀγάπη μου μὲ ταῖς ἐλθαῖς,
ποῦ εἶσαι γιομάτη μαργιολιαῖς.

Ἄιντε νὰ πᾶμ' ἐκεῖ ποῦ λές,
ἐπῶχουν τὰ πουλιά φωληαῖς.

Ἀλλοῖμονον, δὲν τὸν φτουρῶ,
τὸν ἐδικό σου χωρισμό.

Ἄν μ' ἀγαπᾶς καὶ μὲ πονῆς,
εἶπα 'ς τὴν πόρτα νὰ μὲ ἰδῆς.

Βασιλικὸς μυρίζει ἐδῶ
καὶ περιβόλι δὲν θωρῶ.

Βασιλικό 'χεις 'ς τὰ βυζιά,
καὶ βγάζουν τέτοια μυρωδιά!

Γιὰ ἰδές τηνε πῶς περπατεῖ,
μὲ τὸ γαρούφαλο 'ς τ' αὐτί.

Γιὰ ἰδές τηνε πῶς περπατεῖ,
σὰν ἄγγελος μὲ τὸ σπαθί.

1060

*Ελα, πουλί μου, μὴν ἀργῆς,
τῇ στρατά μὴν τῇ βαρεθῆς.

Κανάρι μου τῶν καναριῶν,
στολίδι τῶν παλληκαριῶν.

Κίνησα νάρθω τὸ ταχύ,
καὶ μ' ἔπιασε ψιλὴ βροχή.

Ξένε, 'ς τὰ ξένα πῶς περνᾷς;
ποιὸς μαγειρεύει καὶ δειπνᾷς;

Δίμετρον τροχαῖκόν ἀκατάληκτον.

*Ἄλλα λές, κι' ἄλλα μοῦ κάνεις,
βάλθηκες νὰ μὲ ζουρλάνης.

*Ἄν πεθάνω, ν' ἀπεθάνω,
μέσ' τὴν ἀγκαλιά σ' ἐπάνω.

*Ἀπερνᾷς καὶ δὲ μᾶς κρένεις,
μαύρη κι' ἄλαλη νὰ γένης.

*Ἀσπλαχνη, γιὰ δὲ μᾶς κρένεις;
φόνισσα θέλεις νὰ γένης;

*Ἀσ' τα τώρα τὰ γινάτια,
κ' ἔλα, φίλει με 'ς τὰ μάτια.

*Ἀσ' το, μάνα μ', τὸ καυμένο,
ἔτσι τῶχω μαθημένο.

1070

*Ἀσ' το, μάνα μ', κι' ἄς περνᾷ,
τὰ παπούτσια του χαλνάει.

Βάρει με με τὸ στιλέττα,
κι' ὅσο αἷμα τρέξῃ, πῖέ το.

Βάλ' τα τὸ κλειδὶ 'ς τὴν πόρτα,
καθὼς τῶδ' ἀνὲς καὶ πρῶτα.

Δὸς μου τὸ φιλὶ νὰ γειάνω,
τὶ θὰ πέσω ν' ἀπεθάνω.

Εἶδα ψὲς 'ς τὸ εἴνορό μου,
μαῦρα μάτια 'ς τὸ πλευρό μου.

Εἶπαμε πολλὰ καὶ σόνει,
ᾧς λαλήσῃ κι' ἄλλ' ἀηδόني.

"Ελα, ἔλα σὰν σοῦ λέγω,
γιατὶ κάθομαι καὶ κλαίγω.

"Ελα, μάτια, ἔλα, φῶς μου,
λόγια μὴν ἀκοῦς τοῦ κόσμου.

"Ελα, μάτια, με τ' ἐμένα,
νὰ περνᾷς χαριτωμένα.

"Ελα, ἔλα, τὸ πουλί μου,
τώρα ποῦ εἶμαι μοναχὴ μου.

"Ελα, νὰ σὲ πάρω πέρα,
'ς τὸ νησί καὶ 'ς τὸν ἀγέρα.

"Ελα, νὰ σὲ κάμω μάκι,
'ς τὸ λαιμὸ καὶ 'ς τ' ἀχειλάκι.

"Ερωτα, π' ἀνάθεμά σε,
τυραχνᾷς καὶ δὲ λυπᾷσαι.

"Ερωτας ἔχει ἓνα χάλι,
φέρνει ἀντράλλα 'ς τὸ κεφάλι.

Ζιμπιλάκι μου γαλάζο,
σὲ τηρῶ κι' ἀναστενάζω.

Ζιμπιλιά με τὰ ζιμπίλια,
οἱ ὀχτροί μας ἔχουν ζήλεια.

Ἡ ἀγάπ' εἶναι βελόνι,
καὶ 'ς τὰ σωθῇκ' ἀγκυλόγει.

Ἡ ἀγάπ' εἶναι περόνι,
μέσα 'ς τὴν καρδιά πληγόνει.

Κι' ἂν μὲ πάρῃ τὸ ποτάμι,
ξένος εἶμαι, ποῖός μὲ πιάνει;

Κι' ἂν μὲ πάρῃ τ' ἄγριο κῦμα,
ποῖός θά 'πῇ γιὰ μένα «κρίμα»;

1090

Μάγεια μῶχεις καμωμένα,
καὶ τρελλάθηκα γιὰ σένα.

Μαῦρα μάτια καὶ μεγάλα,
καὶ κορμὶ ἄσπρο σὰν τὸ γάλα.

Μαῦρα μάτια, μαῦρα φρύδια,
ζωντανὸν μὲ τρῶν τὰ φεΐδια.

Μαῦρα μάτια μὲ κυττάζουν,
καὶ γλυκὰ μὲ κουβεντιάζουν.

Μαῦρα μάτια 'ς τὸ ποτῆρι,
γαλανὰ 'ς τὸ παραθύρι.

Μάτια μυγδαλοσκισμένα,
κι' ἀπ' τὸν ὕπνο λυγωμένα.

Νάμouνα 'ς τὴ γῆς βελόνι,
νὰ πατῆς, νὰ σ' ἀγκυλώνῃ.

Νάμouνα 'ς τὴ γῆς χαλίκι,
καὶ 'ς τ' αὐτί σου σκουλαρίκι.

Παναγιά, κι' ἅγια Σωτήρα,
δός μου τὴν κι' ἄς ἦν καὶ χήρα.

Πάρ' τὸ φέρετ ζε κατσοῦλα,
κίνα κ' ἔλα μοναχοῦλα.

1100

Πέρασ' ἓνα καλοκαῖρι,
καὶ δὲ μῶστειλες χαμπέρι.

Ρίξ' τα τὰ μαλλιά σου πίσω,
νὰ σὲ ἰδῶ, νὰ σὲ γνωρίσω.

Ρίξ' τα τὰ μαλλιά σ' ὀμπρός σου,
γιὰ τὸ σκάσιμο τ' ἀντρός σου.

Σ' ἀγαπῶ καὶ δὲν τὸ ξέρεις,
τῶμαθες καὶ δὲ μὲ θέλεις.

Σ' τοῦτ' τὴ γῆς ὁποῦ πάτοῦμε,
ἔλοι μέσα θὲ νὰ μποῦμε.

Τὰ ματάκια σου θυμούμαι,
κι' ὅλη νύχτα δὲν κοιμούμαι.

Τὰ βυζάκια σου τ' ἀσπρούλια,
εἶν' ὁ αὐγερινὸς κ' ἡ πούλια.

Τὰ ματάκια κι' ὁ λαϊμός σου,
μὲ τραβᾶν ἔς τὸν ὄρισμό σου.

Τὰ ματάκια σου τὰ μαῦρα,
στάζουνε καὐμὸ καὶ λαῦρα.

Τὴν ἐλῆά σου τὴ βαμμένη,
σοῦ τὴν ἔχω δαγκαμένη.

1110 Τῆς ἐλῆας σου τὸ μαυράδι,
ζωντανὸν μὲ πάει ἔς τὸν ἄδη.

Τὸ μαντύλι σου τινάζεις,
πάντεχα πῶς μὲ φωνάζεις.

Τὸ μαντύλι σου ἀπλόνεις,
πάντεχα πῶς μὲ μαλόνεις.

Τὸ κακό μου τὸ κεφάλι,
μ' ἔφερε σὲ τέτοιο χάλι.

Τὸ πουλί μου πάει πέρα,
Παναγιά μου, βάλ' ἀγέρα·

Τὸ πουλί μου πάει, πάει,
Παναγιά νὰ τὸ φυλάη.

Τί χαμπέρι νὰ σοῦ στείλω,
πῶπιασες καινούριον φίλο;

Τώρα, τώρα σ' ἀνταμόνω,
κι' ὅλα σοῦ τὰ φανερόνω.

Φυλαχτῆτε, φυλαχτῆτε,
σὲ σεβντᾶ μὴ μπερδευτῆτε.

Χαλασιά μου, χαλασιά μου,
ζωντανὴ ξεχωρισιά μου.

1120 Χαλασιά μου κι' ἂν σὲ χάσω,
τὰ βουνὰ θὰ πάω νὰ πιάσω.

Χαλασιά κι' ἄλλοιὰ χ' ἔμένα,
ὁποῦ πίστεψα σ' ἐσένα.

Χαλασιὰ τοῦ κεφαλιοῦ μου,
ὅπου σ' ἔβαλα ἔς τὸ νοῦ μου.

Δίμετρόν ἐαμῶ. ἀπατάλητον.

Ἀλλοίμονον, ἀλλοίμονο,
ψηλό μου δεντρολίβανο.

Ἀνάθεμά τα ὅλα σου,
φαρμάκ' εἶναι τὰ λόγια σου.

Γιὰ ἰδές τηνε τὴν πέρδικα,
πῶς περπατάει λεβέντικα.

Γιὰ ἰδές τηνε, γιὰ ἰδές τηνε,
ἥλιο, φεγγάρι πές τηνε.

Γιὰ ἰδές τηνε τὴν ἄχαρη,
ποῦ στάζει μέλι, ζάχαρη.

Ἔλα, πουλί μου, γλήγωρα,
τὶ μ' ἔβαλαν ἔς τὰ σίδερα.

Ἔρχεσαι, χάζι κάνομε,
φεύγεις, μαράζι βάνομε.

Κανάρι μου, κανάρι μου,
καὶ τῆς καρδιάς κλωνάρι μου.

Κανάρι μου, κανάρι μου,
σ' ἐσένα ἔχω τὰ θάρρη μου.

Κόψε τὸ πορτοκάλι σου,
τὸ γαῖμά μου χαλάλι σου.

Κόψε καὶ τὸ λεμόνι σου,
νὰ σοῦ διαβοῦν οἱ πόνοι σου.

Ματάκια μου, ματάκια μου,
τῆς νύχτας παιχνιδάκια μου.

Πέταξε, περδικουλά μου,
κ' ἔλα ἔς τὴν ἀγκαλούλα μου.

Πουλάκι μ', ὅταν ἔρχεσαι,
σὰν ἄγγελος μοῦ φαίνεσαι.

Τὰ δύο σου κιτρολέμονα ,
 νὰ σ' τὰ φιλοῦσα , δαίμονα.
 Τὰ χιόνια τὰ ἔλυσε ἡ βροχή ,
 κ' ἐγὼ κοιμοῦμαι μοναχή.
 Τὰ δύο σου χέρια πήρανε ,
 βεργούλαις καὶ μ' ἐδεύρανε.
 Τί μὲ τηράζεις , φόνισσα ,
 θαρρεῖς πῶς τὰ λησμόνησα ;
 Τώρα τὰ χιόνια λυώσανε ,
 κ' ἡ ἀγάπαις μας τελειώσανε.
 Τώρα τ' ἀηδόνια πάψανε ,
 τὸν πόνο μας τὸν κλάψανε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΑΣΜΑΣΙ ΔΥΣΝΟΗΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΛΕΞΕΩΝ.

Ἀλατζιάς, (τουρκ), γυναικεῖον φόρεμα.

Ἀμαράτι, (τουρ.), ἐνέχυρον, παρακαταθήκη.

Ἀλτάνα, πρασιὰ ἐν τῷ κήπῳ.

Ἀρίφης, (τουρ.), κομψός.

Ἀρμάδα, (ιταλ.), στόλος.

Ἀσίκης, (τ.), ἐραστής· καὶ λεβέντης.

Ἀσκήρι, (τ.), στρατός.

Βαλῆς, (τ.), διοικητής.

Βελεντζινᾶς, ὕπουλος, πανοῦργ.

Βίρα, κρίκος, δακτύλιον.

Βιλαῖτι, (τ.), νομός, καὶ μεταφορ. ἡ πατρίς, χώρα.

Βίγλα, σκοπιά.

Βιόλα, ἴον.

Βλάμης, ὁ ἀδελφοποιητός.

Γαζέττα, μικρὸν νόμισμα.

Γαληόττα, (ιτ.), εἶδος πλοίου πολεμ. κατὰ τὸν μεσαίωνα.

Γιαλατζής, (τ.), ἀπαταιών.

Γιουρντάνι, εἶδος γυναικείου φορέματος.

Γιουρούσι, (τ.), ἔφοδος.

Γιατάκι, (τ.), κλίνη, καὶ κρυψόγητον.

Γκιούλι, (τ.), ροδόσταγμα.

Γκιούλ-μπαχτσές, (τ.), κήπος ρόδων.

Γκιόσσα, (ἀλβ.), ψητὸν αἰγός.

Γκεργκέφι, (τ.), κεντητήριον.

Γκαλιερίμι, (τ.), λιθόσφωτον.

Δερβένι, (τ.), ὁδός, δίοδος.

Δεφτέρι, (τ.), κατὰστιχον.

Ζαῦρές, (τ.), ζωοτροφία.

Ζαμπάκι, ὑάκινθος.

Ζαριφάκι, (τουρ.), κομψότης, χάρις.

Ζαπὸνῳ, λαμβάνω κατοχήν.

Ζαπὸνι, (σλ.), ἔθιμον, νόμος.

Ζιμπίλι, εἶδος ἀνθους.

Ζουλούμι, (τ.), ἀρπαγή, βλάβη, ζημία.

Καζάντι, (τ.), κέρδος.

Καμποῦλι, (τ.), παραδοχή.

Καρβάνι, (τ.), συνοδεία.

Καραμπέρης, (τ.), ὁ ἄστεγος.

Καραοῦλι, (τ.), φυλακή, σκοπιά.

Κασαμπᾶς, (τ.), πόλις.

Κάτεργον, (τ.), εἶδος πολεμ. πλοίου. Ἐκ τούτου καὶ φυλακή.

Κάτια, (τ.), βαθμίδες, χωρίσματα.

Καφάσι, (τ.), δικτυωτὸν τῶν παραθύρων.

Κέφι, (τ.), ὄρεξις.
Κερίλης, (τ.), ἐγγυητής.
Κεχαγιάς, (τ.), ἀντιπρόσωπος
 (τοῦ διοικητοῦ).
Κιτέρι, (τ.), πόνος, θλίψις.
Κιμέρι, (τ.), δερματίνη ζώνη
 χρησιμεύουσα ὡς χρηματοθ.
Κισλάς, (τ.), στρατών.
Κόλι, (τ.), τμήμα στρατιωτ.
 διοικήσεως, περίπολος.
Κολτζίδας, οἱ ὀπλίζεται σταθμοῦ
 στρατιωτικοῦ.
Κομπλίτσα, (σλαβ.), ξύλινον
 πειμενικὸν ἀγγετον διαγάλα.
Κοράκι, (τ.), κατάλυμα.
Κοττόρος, (τ.), μικρὸν νόμισμα,
 λεπτόν.
Κοζιόκα, γυναικεῖος ἐπενδύτης.
Κουργατές, (τ.), μεταξωτὸν ὕ-
 φασμα.
Κουρμέκι, (τ.), τελων. ζαθμ.
Κούλια, (τ.), πύργος.
Κοῦρβα, γυνή κακοήθης.
Λιαχουρῆ, ὕφασμα μάλλινον.
Λουφές, μισθός.
Μαράζι, (τ.), πάθος, νόσος,
 καχεξία.
Μασσαλάς, (τ.), πυρός.
Μασιαλά! (τ.), εὐγε.
Μαχαλάς, (τ.), συνοικία.
Μπαμπέσης, (τουρ.), ἄπιστος,
 δόλιος.
Μασγκάλια, πυροβολοθυρίδες
 πύργου ἢ φρουρίου.
Μουσαβερές, (τ.), συνδιέλεξις,
 σύσκεψις.

Μεχκεμές, (τ.), ἱεροδικαστήριον.
Μπαντίδος, (ιτ.), πλάνης, ἀνέ-
 στιος, κακοήθης.
Μπουνταλάς, (τουρ.), βλάξ,
 εὐήθης.
Μπεντένια, (τ.), ἐπάλξεις.
Μπέσσα, ἐμπιστοσύνη.
Μπεζεργιάνης, (τ.), ἔμπορος
 πολυτίμων εἰδῶν.
Μπελεζίκια, (τ.), βραχιόλια.
Μπεζεστίνι, (τ.), ἀγορά.
Μπουμπούκι, κάλυξ.
Μπόγι, (τ.), ἀνάστημα.
Μπεζερίζω, (τ.) ἀηδιάζω, κο-
 ρέννυμαι.
Μπουγάζι, (τουρ.), στενόν,
 πορθμός.
Μπουλοθκι, (τ.), ἀπόσπασμα.
Μπούλα, (τ), σύζυγος τοῦ κυ-
 ρίου, τοῦ οἰκοδεσπότου.
Μπράτιμος, ἴδε βλάμης.
Μπουρδουνάρια, ἀναξυρίδες.
Μπρισίμι, (τ.), κλωστή ἐκ με-
 τάξης.
Μετερίζι, (τ.), προμηχών.
Μπουγιουρντί, (τ.), διαταγή
 τοῦ διοικητοῦ.
Μπρίκι, (τ.), χαλκοῦς ἀμφορεύς.
Νάζι, (τ.), ἐρωτοτροπία.
Ναχίδες, (τ.), περιοχαὶ διοι-
 κητικαί. ἐπαρχίαι.
Νιζάμι, (τ.), ὁ τακτ. στρατὸς,
 νόμος.
Νισάφι, (τ.), μετριοπάθεια.
Νταγιαντῶ, (τ.), ἐγκαρτερῶ,
 ἀντέχω.

Νταβάς, (τ.), δίκη.
Νταούλια, (τ.), τύμπανα.
Ντιβάνι, (τ.), δικαστικὸν συμβούλιον.
Ντέρτι, (τ.), πάθημα, ἡθικὸς πόνος.
Ντραυλαμάς, (τ.), ἔνδυμα ἀνδρικόν.
Ντουγιάς, (τ.), κόσμος.
Ντουατζής, (τ.), εὐχέτης.
Νισάνι, (τ.), σημεῖον, σκοπός.
Ντραβετζίκια, πῆρα, σάκκος.
Ντοβλέτι, (τ.), τὸ κράτος.
Όκτάς, (τ.), διαμάτιον, κοιτῶν.
Όρδί, (τ.), στρατόπεδον, στρατιωτ. ἀρχηγεῖον.
Παρανιά, (λατ.), ὁμάς ἐνόπλων καταδιώκουσα ληστὰς.
Παρμάκι, (τ.), κιγκλίσ.
Περγαντί, (τ.), καταδρομικὸν ἢ πειρακτικὸν πλοῖον πολύκωπον.
Περγουλιά, κληματὶς.
Πεσέσι, (τ.), δῶρον, χάρισμα.
Πεσλί, εἶδος ἐνδύματος, ὑπενδύτης.
Πλιέτσκα, λάφυρα.
Πουγγιά, (τ.), ἡ ποσότης 500 γροσίων, χρηματοθήκη.
Πούστης, (τ.), κιναιδός.
Ρέγκι, (τ.), χρῶμα.
Ριτζάς, ἱερεῖα.
Ριτζιάλι, (τ.), μεσάζων, βασιλικὸς ἀκόλουθος.
Ρόγα, μισθός.
Ροῦγα, ὁδός.

Ρουμπιάς, (τ.), νόμισμα χρυσοῦν.
Σάμπρι, (τ.), ὑπομονή.
Σαράγι, (τ.), μέγαρον, ἀνάκτορα.
Σαχινσάνι, (τ.), ἐξώστης.
Σατζάκι, (τ.), διοικητ. περιφέρεια καὶ σημάα.
Σουλτανγαμές, (τ.), αὐτοκρ. διαταγή.
Σαλδάρι, (τ.), πλατεῖα γυναικεῖα ἀναξυρίς.
Σιατρί, (τ.), ἱέραξ.
Σακτσίρι, ἀναξυρίς.
Σετζής, (τ.), ἱπποκόμος.
Σεπέτι, (τ.), χιβώτιον.
Σεβριὰς, (τ.), ἔρως.
Σεργιανίζω, (τ.), περιδιαβάλλω.
Σερντάρης, (τ.), ὁ προπορευόμενος.
Σιαμντάνι, (τ.), χρησπέγιον.
Σκουλαρίκι, ἐνώτιον.
Σόγι, (τ.), γενεά.
Ταμποῦρι, (τ.), ὀχύρωμα.
Ταϊφάς, (τουρ.), ἀκολουθεῖς, ὁπαδοί.
Ταμπιγιέτι, (τ.), ἰδίωμα, χαρκτήρ.
Ταμπουράς, μουσικὸν ὄργανον.
Τελάλης, (τ.), κήρυξ.
Τέλια, (τ.), ὀρειχάλκινα νήματα χρησιμεύοντα ἀντὶ χορδῶν ἐπὶ τινῶν μουσικῶν ὀργάνων.
Τζελιάτης, (τ.), δῆμιος.
Τζελέπιδες, (τ.), εἰσπράκτορες τοῦ προδανομίου.

Τζιλια, γυνή ὀθωμανίς.
Τζιόρα, βακτηρία ποιμενική.
Τζιομάπα, ὁμοίως.
Τζιαμάλα, (τ.), μεγάλη πυρά.
Τζιοδαίρι, (τ.), βρώσιμον κό-
 σμημα.
Τέντζερη, χύτρα.
Τόπια, (τ.), τηλεβόλα.
Τριμπόνια, ὄπλα πυροβόλα, ἀρ-
 κεβούζια.
Τσιαρσί, (τ.), ἀγορά.
Τσιαμπάς, (τ.), κόμη ἀνδρός.
Τσαρτσαμίνι, ἄνθος, (τὸ jas-
 minum).
Τσιαούσης, (τ.), λοχίης.
Τσαπράζια, (τ.), τὰ ἐξ ἀργυρῶν
 πλακῶν κοσμήματα τῶν ἀρ-
 ματωλῶν καὶ κλεφτῶν.
Τσελεπής, (τ.), εὐγενής, κομ-
 φός κύριος.
Τσέργα, μάλλινος κροσσωτὸς
 τάπης.
Τσελίκι, (τ.) χάλυψ.
Τσιοῦπρα, κόρη, νεᾶνις.
Τσεράκι, (τ.), δόκιμος, μαθη-
 τευόμενος.
Τσιοκανίζω, κρούω (τὴν θύραν)
Φακιόλι, (τ.), πέπλος.

Φέρετζες, (τ.), ἐπενδύτης γυ-
 ναικεῖος.
Φερμάνι, (τ.), βασιλική δια-
 τγή.
Φιλτισένιο, (τ.), ἐξ ἐλεφαντό-
 δοντος.
Φλάμπουρον, σημεία (πρὸ πάν-
 των ἐκκλησίαις).
Φουντουκλή, (τουρ.), νόμισμα
 χρυσοῦν.
Χαγιάτι, (τ.), τὸ πλακώστρω-
 τον μέρος τῆς αὐλῆς.
Χαϊμαλιά, (τ.), ἀργυρὰ κοσμή-
 ματα ἐν χρήσει παρὰ τοῖς
 Τούρκοις ὡς βασικάνια.
Χάζι, (τ.), θέαμα.
Χάλι, (τ.), πάθημα, ἀθλιότης.
Χαλάλι, (τ.), συγγνωστόν.
Χαράμι, (τ.), ἀσύγγνωστον.
Χαραμής, ληστής.
Χαμπέρι, (τ.), εἰδησις.
Χατῆρι, (τ.), χάρις.
Χαρέμι, (τ.), γυναικωνίτης.
Χουζοῦρι, (τ.), σκέπη.
Χορτζερές, (τ.), αἰθουσα ὑπο-
 δοχῆς.
Ψίκι, (λατ.), ἡ νυμφικὴ συνο-
 δεΐα.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΑΣΜΑΤΩΝ.

ΜΕΡΟΣ Α'.— ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ. — ΒΙΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΣ.

Ι. ΙΣΤΟΡΙΚΑ.

Ἀριθ.	Σελ.	Ἀριθ.	Σελ.
1 Τὸ παιδομάζωμα	3	16 Ἔτερον	16
2 Ἡ Ναυμαχία καὶ ὁ σκλάβος.	4	17 Ὁ φόνος τοῦ Βελῆ Βίη καὶ	
3 Ὁ Φαναρίου Σαραφειμ.....	5	Ἀσλὸν Βίη.....	16
4 Οἱ Σπαχίδες	6	18 Ἔτερον	17
5 Ὁ Ἀσπροποταμίτης Δημάκης.	7	19 Ἡ δολοφονία τοῦ Καποδι-	
6 Ἡ Σουλεϊμὰν Πασσίνα.....	9	στρίου	18
7 Ὁ Νοῦτσος Κοντοδήμος.....	9	20 Ἡ εἰς Ἰωάννινα εἴσοδος τοῦ	
8 Ἡ κατὰ τῆς Πάργας ἐκστρα-		Ἱμὴν Πασσᾶ	18
τεία τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ.....	10	21 Ἡ ἀνταρσία τῶν Τσαμιδων..	19
9 Ὁ πνιγμὸς τῆς Κυρὰ Φρο-		22 Ἡ " " Τόσκιδων..	19
σύνης.....	10	23 Παπᾶ Κώστας Τζαμάδας....	20
10 Πάργας τελευταία μάχη.....	12	24 Ἡ ἱπανάσας τῶν Ἀλβαν..	21
11 Ἡ πώλησις τῆς Πάργας....	12	25 Ἡ ἐν Καλαμπάκῃ μάχη.....	22
12 Ἡ παράδοσις τῆς Πάργας...	13	26 Ἔτερον	22
13 Ἡ λεηλασία τοῦ Συρράκου...	14	27 Μάχη τοῦ Μιγ. Σπηλαίου...	28
14 Εἰσβολὴ τοῦ Κιουταχῆ εἰς		28 Μάχη τοῦ Κουτσελίου.....	24
τὴν Δυτ. Ἑλλάδα	14	29 Ἡ ἄλωσις τοῦ Μετσόβου....	24
15 Ἡ πολιορκία τοῦ Μετσολογγίου	15		

II. ΚΛΕΦΤΙΚΑ.— α') Ὀρισμένα.

30 Μαλάμος.....	26	33 Ὁ Ἀλβανὸς Αἰάξης.....	29
31 Μέτσο Ἴσος.....	27	34 Ἴω. Παλαιόπουλος	29
32 Ὁ γέρον Μπουκουβάλας....	28	35 Ταχὶρ Γιάτσος.....	30

Ἀριθ.	Σελ.	Ἀριθ.	Σελ.
36 Δήμος Μπουκουδάλας.....	31	78 Γῶγος Μπακόλας.....	70
37 Δάπκας.....	32	79 Ἕτερον.....	71
38 Ντρίτσας.....	33	80 Ἕτερον.....	71
39 Τσιούλας.....	34	81 Σάββας.....	72
40 Ἰω. Σταθᾶς.....	35	82 Γ. Τσόγκας καὶ Ἀλεξάνης Βλαχόπουλος.....	73
41 Γ. Χαϊντούτης.....	36	83 Καραμητσος.....	73
42 Ἰω. Μπουκουδάλας.....	36	84 Ἕτερον.....	74
43 Τσιοδάρας.....	38	85 Γιαννούλας Ζάκας.....	74
44 Γιώτης Μπαρζόκας.....	39	86 Γρηγόριος Διακατᾶς.....	75
45 Σατήρ Βέης.....	40	87 Ἕτερον.....	76
46 Οἱ υἱοὶ τοῦ Δημάκη ὑπὸ κλει- φτῶν ἀπαχθέντες.....	41	88 Ἕτερον.....	76
47 Ν. Στοῦκος καὶ Χασάν Μπένιας.....	41	89 Ἕτερον.....	77
48 Ντελὴ Δήμος.....	42	90 Μακρालέξης, ἡ Ἀλέξιος Μα- κρῆς.....	78
49 Βέδας, Γρίδας καὶ Κατσικο- γιάννης.....	43	91 Οἱ Ζακαῖοι.....	79
50 Ἰσμαήλ Δάμζης.....	44	92 Γεώργιος Δερβένας.....	80
51 Ἰω. Παπᾶ Σαμαρινιώτης.....	44	93 Ἰω. Δεληγιάννης.....	81
52 Μίχος Σαμαρινιώτης.....	45	94 Φλῶρος.....	82
53 Δελὴ Γεώργιος Μουσταέκης.....	46	95 Οἱ ἀδελφοὶ Ψεῖραιοι.....	82
54 Νικοτσάρας.....	46	96 Ἕτερον.....	83
55 Στουρνάρης.....	47	97 Θ. Ζάκας καὶ Μακραιῖοι.....	84
56 Ὁ Ζαρναβέλας καὶ τὰ Κον- τόπουλα.....	48	98 Νάσιος Μάνταλος.....	85
57 Γεωργιοθάμος.....	49	99 Σαφάκας.....	86
58 Ἀθ. Ἴσκος, ἡ Δελὴ Ἴσκος.....	50	100 Αἱ Νεγαδιώτισσαι.....	87
59 Δήμος Βλαχόπουλος.....	51	101 Γεωργάκης Μπισοβίτης.....	88
60 Ἑλένη Μπότσαρη.....	52	102 Θ. Ζάκας.....	89
61 Ἕτερον.....	52	103 Ἡ λήστευσις τῆς Καστανιάς.....	89
62 Παπᾶ Γεώργης.....	53	104 Σουλεϊμάνης Μπελτζόπουλος.....	90
63 Ζαχαράκης.....	54	105 Ὁ λοχαγὸς Βρυκόλακας.....	91
64 Ἀθαν. Μπουκουδάλας.....	55	106 Χατζῆ-Χρήστος.....	92
65 Οἱ Κατσουδαῖοι.....	56	107 Ἡ καταδρομὴ τῶν ληστασίων Ἀλδανῶν.....	92
66 Ὁ Σῦρος.....	58	108 Δημ. Κατσάρος.....	93
67 Σκυλλοδήμας.....	59	109 Ἕτερον.....	93
68 Γεωργάκης Κιάγγελης.....	61	110 Ἀπὸς Δεληγιάννης, ὁ καὶ Τεάπος.....	96
69 Ἕτερον.....	62	111 Ἰωάννης Κουταλίδας.....	96
70 Τσίλιος ὁ πειρατής.....	62	112 Ἕτερον.....	97
71 Τότσας.....	63	113 Τὰ Ψαπόπουλα.....	98
72 Νάσιος.....	65	114 Καταραχιάς.....	98
73 Βρυκόλακας.....	65	115 Ἕτερον.....	99
74 Δέσπω Διακατᾶ.....	66	116 Λιάκος Γκόντοδας, ἡ Κον- τουδάς.....	100
75 Κώστας Αεπενιώτης.....	67	117 Ὁ Μεχμετάγος καὶ ἡ Σούλα.....	101
76 Οἱ ἀδελφοὶ Λαζαῖοι.....	68		
77 Σκαλτσοδήμος, ἡ Δήμος Σκαλ- τσᾶς.....	69		

6') Ἀόριστα.

Ἀριθ.	Σελ.	Ἀριθ.	Σελ.
118 Κωνσταντῖνος Κανέλλος.....	101	νατόν του.....	110
119 Ὁ Ἀνδρουῖτος, ἡ ὁ ἀδελ- φοκτόνος.....	102	133 Ὁ συντρίψας τὰ δεσμά.....	111
120 Ἡ λήστευσις τοῦ ἄρχοντος Νικολοῦ.....	103	134 Ὁ ἀπεργηρὸς κλέπτης.....	112
121 Ἡ Ἑλενίτσα καὶ ὁ καπετὰν Γεωργάκης.....	104	135 Ὁ φοβερός κλέπτης.....	112
122 Ἡ αἰχμαλωτισθεῖσα ὑπὸ κλε- φτῶν κυρὰ Ἑλένη.....	104	136 Οἱ πρωτόπειροι κλέπται.....	113
123 Ἡ κλεφτοπούλα.....	105	137 Τὸ συμπόσιον τῶν κλεφτῶν καὶ ἡ αἰχμάλωτος.....	113
124 Οἱ ἐν ἐνέδρᾳ συλληφθέντες ἀδελφοί.....	106	138 Ἔτερον.....	114
125 Ὁ Βαρδαριώτης.....	106	139 Ὁ υἱὸς τῆς χήρας.....	114
126 Ὁ Δημογέρ. τῆς Μπαρυνίτσας ληστευθεὶς.....	107	140 Ὁ ἐξομολογούμενος κλέπτης.....	115
127 Οἱ κλέπται ἀναμνόντες τὸ ἴδιον.....	108	141 Ἔτερον.....	115
128 Ὁ κλέπτης παραχειμάζων.....	109	142 Ὁ ἐρωτευμένος κλέπτης.....	115
129 Ὁ παραιτηθεὶς κλέπτης.....	109	143 Αἱ αἰχμαλωτισθεῖσαι.....	116
130 Ὁ Μήτρος, ἡ ὁ νοσηλευόμε- νος κλέπτης.....	109	144 Οἱ σκαυραῖοι, ἡ τὸ γῆρας τοῦ κλέπτου.....	116
131 Ὁ μέθυσος κλέπτης.....	110	145 Ἡ πέρικα τοῦ Ὀλύμπου.....	117
132 Ὁ κλέπτης προσρῶν τὸν θά- νατον.....	110	146 Ὁ πληγωθεὶς κλέπτης.....	117
		147 Ἡ λεηλασία τοῦ Ξερόμερου.....	118
		148 Ὁ ἀρματωλὸς Γιάννης.....	118
		149 Ὁ ἐν εἰρκῇ κλέπτης.....	119
		150 Ἡ αἰχμαλωτισθεῖσα νεόνυμφος.....	119

III. ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ.

151 Ὡδὴ εἰς τὴν ἐορτὴν τῶν Χρι- στογέννων.....	120	156 Ὁμοῖα.....	124
152 Ὡδὴ εἰς τὴν ᾠδὴν Ἰανουαρίου.....	121	157 Ὡδὴ εἰς τὰ σεπτὰ πάθη.....	125
153 Ὡδὴ εἰς τὴν ἐορτὴν τῶν Φώτων.....	122	158 Ὁμοῖα.....	125
154 Ὁμοῖα.....	122	159 Τὸ θαῦμα τοῦ Ἀγ. Γεωργίου.....	127
155 Ὁμ. εἰς τὴν ἐορτὴν τοῦ Ἀα- ζάρου.....	123	160 Ἡ κόλασις.....	129
		161 Ἔτερον.....	130
		162 Τὸ μέγα Μοναστήρι.....	130

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ. — ΒΙΟΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ.

Ἀριθ.
163-200

I. ΒΑΥΚΑΛΗΜΑΤΑ, Η ΜΙΝΥΡΙΣΜΑΤΑ.

Σελ.
131-189

— 0 —

II. ΕΡΩΤΙΚΑ.

Ἀριθ.	Σελ.	Ἀριθ.	Σελ.
201 Ἡ θερίστρια Μάρω.....	140	233 Τὸ μαργιόλικο	157
202 Ἡ ποιμενὶς Μάρω.....	141	234 Ἡ μαυρομμάτα	158
203 Ἡ σεμνὴ νεᾶνις.....	141	235 Βλάχα, ἡ ποιμενὶς	158
204 Ἡ σύζυγος τοῦ καχκτικιοῦ... ..	142	236 Μάρω, ἡ ἢ Παπαδοπούλα ...	159
205 Ἔτερον, ἡ Ἐλένη.....	142	237 Ἡ ἀποπλανηθεῖσα νεᾶνις	159
206 Ἡ σύζυγος τοῦ γέροντος....	143	238 Ὅμοιον	159
207 Ἔτερον.....	143	239 Ἡ Ρούσω καὶ τὸ ραφτόπουλ..	160
208 Ἡ ἀπεικισία	144	240 Ὁ καρπὸς τῆς μηληᾶς	161
209 Οἱ ἔρασταί.....	144	241 Ἡ Μαρούλα	161
210 Ἔτερον.....	145	242 Ἡ ἐπάνοδος τοῦ ἔραστοῦ....	162
211 Ἡ ἀπολεισθεῖσα εὐκαιρία	145	243 Ἡ Γιωργάκαινα καὶ ὁ Ἀσὴμ..	162
212 Ἡ μνηστήρ	146	244 Ὁ ἐπιδέξιος ἔραστῆς.....	163
213 Τὸ ὄνειρον τοῦ ἔραστοῦ.....	146	245 Ἡ ἔρωτικὴ συνέντευξις	163
214 Ὁ κυνηγὸς.....	146	246 Ὁ κατὰσκοπος	164
215 Ἡ ἀπὸ κουμπάρας νύφη.....	147	247 Ἡ λυγερὴ καὶ ὁ δεδέντης....	165
216 Ὁ ἀγνώμων σύζυγος.....	149	248 Ἡ ἔρωτόληπτος καλογραία ..	165
217 Ὁ ταμπουράς	149	249 Ἡ κατασκοπεία τῶν ἔραςῶν..	166
218 Τὸ χρυσοκέντητο μαντιύλι....	150	250 Ἡ ροδοσταμιά	166
219 Ἡ τελευταία ἐντολὴ.....	150	251 Ἡ συμφιλίωσις	167
220 Ἡ ξανθὴ Χάτζω	151	252 Ὁ ὕπνος καὶ τὸ φίλημα.....	167
221 Ἡ κόρη τῆς χήρας.....	151	253 Τὸ ποδαράκι	168
222 Ἡ περδικουῖλα.....	152	254 Τὸ σταμνὶ	168
223 Ὁ ἔρωτόληπτος	152	255 Ὁ γυναικοθήρας	169
224 Τὸ Ἐλενάκι καὶ ἀθηδονάκι... ..	152	256 Ἔτερον	169
225 Αἱ καλογραφαί.....	153	257 Ἔτερον	170
226 Ὁ γυναικοθήρας	153	258 Ὁ τσελεπὴς	170
227 Ἡ ἐγκαταληφθεῖσα μνηστὴ... ..	154	259 Ἡ ἀποσκιρτήσασα καλογραία.	171
228 Ἡ ἐγκαταληφθεῖσα ἔρωμένη..	154	260 Ἡ λεμονιά	171
229 Ὁ ἔραστῆς τῆς Βλάχας.....	155	261 Ἡ παπαδοπούλα	172
230 Τὸ ὄνειροπόλημα τῆς νεάνιδος	155	262 Ἡ κανελόρριζα	172
231 Ἡ μηληὰ καὶ ὁ υἱὸς τῆς χήρας.	156	263 Ἡ Δουλούδω	173
232 Ἔτερον.....	157	264 Ἡ παπαδοπούλα καὶ ὁ Κωστ.	173

Ἀριθ.	Σελ.	Ἀριθ.	Σελ.
265 Ἡ Βουργάρα.....	173	274 Ἡ Πολίτισσα.....	178
266 Ἡ κρυόδρυση.....	174	275 Ὁ Ἀῆμος καὶ ἡ Τουρκοπούλα.	178
267 Ἡ παπαδιά.....	175	276 Ἡ ξινοπαντρεμένη.....	179
268 Ἡ Θεοδωροῦλα.....	175	277 Ὁ καλόγερος.....	180
269 Ἡ Μαρούσω καὶ ὁ Γιακούπης.	176	278 Ἔτερον.....	180
270 Ἡ Γαρουφαλιά.....	176	279 Τὸ ἀφίλητο κορίτσι.....	181
271 Ἡ Ἑλενίτσα.....	177	280 Ἡ πώλησις τῆς συζύγου.....	181
272 Ἡ γειτονοπούλα.....	177	281 Ἡ Βουργάρα καὶ ἡ πέρδικα..	182
273 Ἡ Ἀναγνώσταινα.....	177	282 Ἡ μοιχαλὶς.....	182

—o—

283 - 316

III. ΓΑΜΗΛΙΑ.

183 - 194

—o—

317 - 334

IV. ΕΓΚΩΜΙΑ, Ἡ ΕΠΑΙΝΕΤΙΚΑ ΑΣΜΑΤΙΑ.

195 - 202

—o—

335 - 351

V. ΤΗΣ ΞΕΝΗΤΕΙΑΣ.

202 - 212

—o—

VI. ΣΑΤΥΡΙΚΑ ΚΑΙ ΑΣΤΕΙΑ.

352 Ὁ ἀπὸ ληστοῦ γεωργὸς.....	213	364 Ὁ ποντικὸς.....	219
353 Ἡ παπαδοπούλα.....	214	365 Ἡ ἀκαμάτρα.....	219
354 Ἡ τζομπάνησα.....	215	366 Ὁ μύρμιγκας.....	220
355 Ἡ διαθήκη τοῦ τζομπάνη....	215	367 Ὁ Γιάννης.....	220
356 Ἡ διαθήκη τοῦ γύφτου.....	215	368 Ἡ ἀποθανοῦσα καλογραία...	221
357 Ὁ χιλιομπαλωμένος.....	216	369 Οἱ Βλαχοποιοί.....	221
358 Ὁ νάννος, ἡ ὁ ρεθυθούλης...	216	370 Τοῦ παπᾶ τὸ γομάρι.....	222
359 Αἱ ὀργῶσαι γραῖαι.....	217	371 Αἱ δύο κυράδες.....	222
360 Ἡ ἀσχημὴ νύφη.....	217	372 Ὁ χορὸς τῶν νινούμφων.....	222
361 Ἡ μύθοςος.....	217	373 Ἔτερον.....	223
362 Αἱ γυναῖκες χωρίων τινῶν τῶν Κουρηντῶν.....	218	374 Εἰς δυσειδῆ φιλάρεσκον.....	223
363 Ὁ κασιδιάρης καὶ ἡ γύφτισσα	218	375 Μύθοι· Ἰωαννῖται ἀποδη- μοῦντες.....	224

—o—

VII. ΧΟΡΙΚΑ, Η ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ.

Ἀριθ.	Σελ.	Ἀριθ.	Σελ.
376 Τὸ Ἑλενάκι.....	226	402 Τοῦρκον δὲν παίρνω.....	238
377 Ἡ καρδιά.....	226	403 Ὅμοιον.....	238
378 Ἀσπραις καὶ μελαχροιναίς...	227	404 Φράγκον δὲν παίρνω.....	239
379 Ὅμοιον.....	227	405 Τὸ ὄνειρον.....	239
380 Τὸ νεραντζοφίλημα.....	228	406 Τὸ πράσινο δαντρί.....	240
381 Ὁ ἑκατοντούτης γαμβρὸς....	229	407 Πῶς τὸ τρίδουν τὸ πιπέρι....	241
382 Τὸ περιβόλι.....	429	408 Ἡ τριανταφυλλιά.....	242
383 Ὁ ἡγοούμενος καὶ ἡ βλαχοπ..	230	409 Ἡ Γιαννοῦλα ἡ Ἀναγνώσαινα	242
384 Τὸ δῶρον τοῦ μνηστήρος....	230	410 Ὁ χορὸς τῶν νεανίδων.....	243
385 Γαλανή, παρήφανη.....	231	411 Τὸ συμπόσιον.....	244
386 Ἡ ξανθή.....	231	412 Ὁ κηπουρὸς.....	244
387 Ἡ παραπονεμένη γλῶσσα....	232	413 Ἐτερον.....	245
388 Ἡ κοντὴ καὶ μελαχροινὴ....	232	414 Ὁ λεβέντης.....	246
389 Ἡ μαυρομμάτα.....	233	415 Τὸ δένδρον.....	247
390 Οἱ γυναικοπλάνοι.....	233	416 Ἡ ἔρωτευμένη.....	247
391 Ἡ παπαδοπούλα.....	233	417 Ἡ μικροπαντρεμένη.....	248
392 Ἡ Γιαννητοπούλα.....	234	418 Ἡ λεημονιά.....	249
393 Ἡ ὀφάντρα.....	234	419 Ἡ ρωμωμένη κόρη.....	249
394 Ἡ Ζαγορσία.....	234	420 Ἡ Δροπολίτισσα.....	250
395 Τὸ πουλάκι.....	235	421 Ἡ οἶνοπώλις.....	251
396 Τὸ στροβοπάτημα.....	235	422 Ἡ κατάρρα.....	251
397 Τὸ κυπαρίσσι.....	235	423 Τὸ ἄστρο.....	252
398 Ὁ ποταμὸς.....	236	424 Ὁ Γιαντίσαρος.....	252
399 Καπετάν-Βασιλική.....	236	425 Ἡ Βουργαροπούλα.....	253
400 Ἡ Τασιοῦλα.....	237	426 Ἡ χορεύτρια.....	253
401 Ὁ ἱεραστὴς.....	237		

—o—

427 - 439

VIII. ΕΛΕΓΕΙΑ, Η ΜΟΙΡΟΛΟΓΙΑ.

254 - 259

—o—

IX. ΔΙΑΦΟΡΑ.

440 Ῥῶδὴ εἰς τὴν ᾠ. τοῦ Μαΐου..	260	443 Τὸ τάξιμον.....	262
441 Ὅμοια εἰς περπερώναν, ἡ ἐπίκλησις εἰς βροχὴν.....	261	444 Οἱ ναυμάχοι καλόγηραι.....	262
442 Ὅμοια εἰς τὴν ἔλευσιν τῶν χελιδῶνων.....	261	445 Ἡ Συροπούλα.....	263
		446 Ἡ Ἡλιογέννητη καὶ ὁ Χαν- σερῆς.....	264

Ἀριθ.	Σελ.	Ἀριθ.	Σελ.
447 Ὁ Γιάννος καὶ ὁ Δράκοντας..	268	473 Ἡ νέα χήρα	286
448 Ἔτερον	269	474 Ἔτερον	287
449 Ἔτερον	269	475 Τὸ πένθιμον συμπόσιον.....	288
450 Ἔτερον!	270	476 Ὁ ἐκδιωκόμενος υἱὸς	288
451 Τόστοιχειὸ καὶ ὁ υἱὸς τῆς χήρας	271	477 Τὸ ὄρφανὸν	289
452 Τὸ στοιχεῖν καὶ ὁ Γιάννης...	272	478 Ὁ κολυμβητῆς	289
453 Τὸ ζοιχεῖν καὶ ὁ ἀνδρειωμέν.	273	479 Ὁ Κωσταντῆς	290
454 Ἡ κακὴ παθερά.....	273	480 Ὁ Κωσαντῆς ὁ γραμματικὸς.	290
455 Ἡ παιδοκτόνος.....	274	481 Ὁ Γιαννακὸς, ἡ ὁ δολοφονη-	
456 Ἡ ἀδελφικὴ ἀγάπη.....	275	θεὶς σύζυγος.....	291
457 Ἡ τραγουδίστρια.....	275	482 Ἡ Γεωργάκαινα	292
458 Ἡ μάγισσα.....	276	483 Τὸ ἀμπέλι	292
459 Ὅμοιον	276	484 Ἡ βρυσούλα	292
460 Ὁ Τσαμαδὸς καὶ ὁ υἱὸς του...	277	485 Ἡ πέρδικα	293
461 Ὁ ταῖχμαλωτισθεὶς	278	486 Ἔτερον	293
462 Ὁ αἰχμάλωτος ἀπελευθερωθ..	278	487 Ἔτερον	294
463 Ἡ καλοῖρησπούλα.....	279	488 Ἡ ἀμαξία	294
464 Ἡ σκληρόκαρδος μήτηρ.....	279	489 Τὸ κόκκινον ἀχείλι.....	294
465 Τὸ θῦμα ἀτυχοῦς ἔρωτος....	281	490 Τὸ ἔαρ καὶ τὸ φθινόπωρον..	295
466 Ἔτερον	282	491 Ἡ ἀηδὼν	295
467 Θάνατος ταξιδιωτοῦ.....	282	492 Ὁ κυνηγὸς καὶ ἡ πέρδικα...	296
468 Τὰ ποταμόπνιχτα ἀδέρφια...	282	493 Ἔτερον	296
469 Τὸ ναυάγιον	283	494 Ὁ γέρων	297
470 Ἡ τρικυμία	284	495 Ὁ κακὸς δημογέρων	297
471 Ὁ Κωσαντῆς, ἡ ὁ γάμος καὶ		496 Ἡ Βουργαροπούλα	298
τὸ ξόδι.....	484	497 Ἡ ἀπαγωγή τῆς Γεωργάκαινας	298
472 Ἡ Εὐγενεούλα, ἡ γάμος καὶ ξόδι	285		

—0—

ΜΕΡΟΣ Β'.—ΛΙΑΝΟΤΡΑΓΟΥΔΑ.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ. — ΣΤΙΚΟΥΡΓΙΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ.

(δίστ. 1 - 212) 301 - 315

—0—

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ. — ΔΙΣΤΙΚΑ, ἢ ΣΤΙΚΟΠΛΑΚΙΑ.

(δίστ. 213 - 1142) 316 - 372

—0—

Ἑρμηνεῖα τῶν ἐν τοῖς ᾠσμασι δυσνοήτων ξένων λέξεων.

373

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελίς	Στίχος	Ἀντί	Γράφει.
9	— 16	προεστὼ	προεστό
10	— 17	κηρυγῆς,	κηνηγῆς,
13	— 12 (καὶ 34)	ὁμορφη,	ὁμορφη,
13	— 24	πάμε	πᾶμε
14	— 27	ἄνοιξι	ἄνοιξη
26	— 15	χρυσά	χρυσᾶ
32	— 18	στρώμμα	στρώμα
34	— 29	κατέλειπεν	κατέλειπεν
36	— 18	ἐκδιδομένου	ἐκδιδομένου
38	— 24	στήθια	στήθηα
39	— 18	πάρνω	παίρνω
44	— 18	ράχι!	ράχη!
61	— 10	Πόλις	Πόλης
65	— 3	τὸ λέ ν'	τὸ λην
71	— 2	βρώσι,	βρόση,
83	— 22	ὕπνεσσον	ὕπνεσσαν
101	— 2	κοριτσοκόρη	κυρατσοκόρη
106	— 17	κάλη	κάλλη
109	— 12	νὸ	τὸ
132	— 12	ἀπλόνωνται	ἀπλόνωνται
142	— 23	ἄνθια	ἄνθηα
143	— 4	ἄπλωσε	ἄπλωσε
149	— 8	ἀρμέζῃ	ἀρμέξῃ
153	— 4	Ἑλενιδό,	Ἑλενιδό,
"	— 8	λενάκι	Λενάκι
156	— 7	γνοιᾶ σου,	γνοιᾶσου,
160	— 6	κλόνος	κλώνος
175	— 5	μονμονάχη,	μόν'-μονάχη,
186	— 6	θεοφκιασμένο.	θεοφκημένο.
206	— 8	καρaboκῶρι	καρaboκῶρη
270	— 4	κᾶν	σᾶν
306	— 31	φουτεμένα	φουντωμένα
318	— 29	ἀπὸ τὸ ἥλιο,	ἀπὸ τὸν ἥλιο,

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ.

Χρονογραφία τῆς Ἠπείρου, 1856. Ἀθῆναι. Τόμοι 2. Δραχ. Ν. 40.—	
Πραγματεία περὶ Δωδώνης, 1862. Ἰωάννινα . . . » » 1.25	
Παροιμιαστήριον, ἡ συλλογὴ Ἠπειρωτικῶν παροιμιῶν, 1863. Ἰωάννινα. » » 2.50	

Τιμᾶται Δραχ. Ν. 8.

ΕΥΡΙΣΚΕΤΑΙ

Ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τοῦ κ. K. Wilberg, rue d'Hermès.
 » » » » N. B. Νάκη, — ὁδὸς Αἰόλου.
 » » Τυπογραφίῳ τοῦ κ. Π. Περρῆ. Πλατεία Πανεπιστημίου.
 Καὶ παρὰ τοῖς ἐκδόταις.

